

FRÅGEFORMULÄR

Byggstandardiseringen ber Eder granska förslaget till standard för köksinredning, garderober m. m. samt att inkomma med yttrande i form av motiverad kritik eller positiva förslag.

Med hänsyn till den statistiska behandlingen av svaren är vi tacksamma om dessa gavs i anslutning till nedanstående frågor.

1. Anser Ni den principiella utformningen av nedanstående inredningsenheter tillfredsställande?
 - a. diskbänken
 - b. beredningsbänken
 - c. bakbänken
 - d. väggskåpen
 - e. skafferiet
 - f. kylskåpsskåpet
 - g. garderober
 - h. städskåpet
 - i. linneskåpet
 - j. tvättskåpet.
2. Anser Ni de föreslagna breddmått på i fråga 1. uppräknade enheter lämpliga?
3. Önskar Ni ändring på något annat mått, i så fall vilket och varför?
4. Vilket anser Ni vara att föredraga i väggskåp, slagluckor eller skjutluckor?
5. Vilket anser Ni vara att föredraga av de föreslagna lådtyperna, alternativ I eller alternativ II.
6. Önskar Ni i övrigt några kompletteringar eller ändringar i förslaget?

Svaren torde insändas senast den 1 maj 1948 under adress Drottning Kristinas väg 73, Stockholm.

Stockholm i februari 1948.

BYGGSTANDARDISERINGEN

Åke Ekelund

Yngve Steen

FRÅGEFORMULÄR

Byggsamfundsrådet ber eder granska förslaget till standard för kök-
inredning, garderober m. m. samt att inkomna med yttrande i form av moti-
verad kritik eller positiva förslag.
Med hänsyn till den statistiska behandlingen av svaren är vi tackasamma
om dessa gavs i anslutning till nedanstående frågor.

1. Anser Ni den principiella utformningen av nedanstående inredningsbe-
heter tillfredsställande?

- a. diskbänken
- b. beredningsbänken
- c. bakbänken
- d. väggskåpen
- e. skafferi
- f. kylskåpskåpet
- g. garderober
- h. stödsått
- i. hängskåp
- j. tvättställ

Digitized by the Internet Archive
in 2023

- 2. Anser Ni de föreslagna förändringarna på i fråga 1. uppräknade enheter
bemyndigade?
- 3. Finns det i ändringarna något annat mått i så fall vilket och varför?
- 4. Vill ni anser Ni vara en fördragare i väggskåp, skafferi eller häng-
skåp?
- 5. Vill ni anser Ni vara en fördragare av de föreslagna tvättställen, skafferi
eller skafferi II?
- 6. Önskar Ni i öfrigt några kompletteringar eller ändringar i förslaget?
Svara korta i ändras eventuella i mät 1948 under adress Byggsamfundsrådet
Svans väg 73, Stockholm.

Stockholm i februari 1948.
BYGGSTANDARDISERINGEN
Åke Ekstrand
Yngve Sten

YGGMÄSTAREN

MAGAZINE FOR ARCHITECTURE AND BUILDING TECHNIQUE

SUMMARY

Number 7 1948 Page 105-124.

Medium of the Stockholm's Building Association.
Medium of the Society of Swedish Architects, section of the Swedish Technological Society. Medium of the National Union of Swedish Architects.
Annual subscription: For Sweden 20 Sw. kr.; Denmark and Norway 22 Sw. kr.; other countries 26 Sw. Kr.
The fee can be sent by cheque through any bank.
Address: Kungsgatan 32, Stockholm, Sweden - Telephonenumber 23 31 05

DK 725.13.

TOWN-HALLS.

105. Introduction by architect Leif Reinius, emphasizing the dryness, certainty and formalism of modern monumental architecture in comparison with many other periods. Lack of time and concentration deprives our work wholeness, life and inspiration. Yet there is still hope.

106-112. Town-hall in Linköping. The six prize-winning projects are shown. Winners of the first prize were architects SAR P.O. Lefvert and H. Wranér, Gävle.

113-115. Town-hall in Hässleholm. Three prize-winning projects are shown. Winners of the first prize were architects SAR Per-Axel Ekholm and Sidney White, Stockholm.

116-118. Town-hall in Östersund. Projects by architects SAR Ancker, Carl & Lindegren, Stockholm (motto "Hellre Kokboken än Lagboken") and architect SAR Cyrillus Johansson, Stockholm (motto "Jämtlands Vapen, alt. Kokboken"), mentioned in a competition between four arch. firms specially invited.

119-120. Town-hall in Tranås. Project by architects Adrian Langendahl and Ivar Stål, Stockholm, worked out after winning first prize in competition.

121-122. Town-centre and town-hall in Sandviken. Project by architects SAR H. Zimdahl and A. Berg.

123. Town-hall in Nynäshamn. Project worked out in cooperation by architects SAR Tore Virke and Gösta Wiman who were both awarded second prize in competition.

124. Town-hall in Kristinehamn. Project by architect SAR Nils Grafström, worked out after winning competition.

BYGGMÄSTAREN

MAGAZINE FOR ARCHITECTURE AND BUILDING TECHNIQUE

SUMMARY

Number 8 1948 Page 125 - 140

Medium of the Stockholm's Building Association.
Medium of the Society of Swedish Architects, section of the Swedish Technological Society. Medium of the National Union of Swedish Architects.
Annual subscription: For Sweden 20 Sw. kr.; Denmark and Norway 22 Sw. kr.; other countries 26 Sw. Kr.
The fee can be sent by cheque through any bank.
Address: Kungsgatan 32, Stockholm, Sweden - Telephonenumber 233105

DK 333.32 : 643

BERNHARD, HARRY: AMENITIES AND ECONOMY IN HOUSING. Byggmästaren 27 (1948) nr 8, p. 126 - 129.

Statens Byggnadslånebyrå is the national institution for granting loans for building purposes. It has been severely criticized during the last time, also in some articles in Byggmästaren, and the present article deals with the great problems offered by the existing conditions in the housing market. It shows also that the strict economical policy of the Byggnadslånebyrå need not result in unsuitable and unpleasant building.

DK 711.553.9

CRONSTEDT, RUDOLF: AIRFIELDS AND GENERAL PLANS. Byggmästaren 27 (1948) nr 8, p. 130 - 132.

The development of aviation involves an increasing amount of airfields to be reckoned with in present planning. The article deals with the practical problems to be tackled in this context and what has up till now been worked out as formal law in Sweden.

DK 72.01

LUNING, ÖRJAN: ESSAY ON ARCHITECTURE. Byggmästaren 27 (1948) nr 8, p. 133 - 140.

Opposition against the utilitarian dogmatism of modern Swedish architecture. The author shows that most of the great "functionalists" of the thirties were leavened with the classic tradition and had a fundamentally esthetic point of view with regard to their profession. This is however not the case with the present generations of Swedish architects, whose work has in reality very little to do with the discussion about Apollo and Dionysos. The author gives an outline of conditions abroad, where two chief trends are discernible in architecture - one, cubism, mainly of latin character, and one, "organic" mainly nordic-germanic. In Sweden to-day the differences are not so clearly represented as in many other countries because in our country one-sided utilitarianism is prevalent. The author points out, however, that neither "organic architecture" nor other forms of architectural naturalism can solve the present situation. The architect must become an artist free from all formalistic considerations. No forms of architecture are right or wrong, all depends on the question whether they are used with a true feeling or not. No formalism, only individual feeling and experience, will lead the way towards a new freedom in architecture.

BYGGMÄSTAREN

MAGAZINE FOR ARCHITECTURE AND BUILDING TECHNIQUE

SUMMARY

Number 9 1948 Page 141 - 156

Medium of the Stockholm's Building Association.
Medium of the Society of Swedish Architects, section of the Swedish Technological Society. Medium of the National Union of Swedish Architects.
Annual subscription: For Sweden 20 Sw. kr.; Denmark and Norway 22 Sw. kr.; other countries 26 Sw. Kr.
The fee can be sent by cheque through any bank.
Address: Kungsgatan 32, Stockholm, Sweden - Telephonenumber 2331 05

BOGESUND. Some aspects on Bogesund, an entailed estate situated about 29 km. from Stockholm. Inherited and owned by baron Nils Lantingshausen von Höpken, it was bought compulsorily by the state in 1946 for about 11,5 million Sw.kr. on the presumption that it had been well kept and managed. The matter was carried through according to a law issued for this special case only.

DK 333.11 : 333.31

TERBERG, ERIC: Bogesund. Byggmästaren 27 (1948) nr 9, p. 141-142.

Article showing the line of topographical conditions at Bogesund. Total area about 5 km². Summary of facts connected with the taking over by the state of problems arising from the necessity of doing better than the previous owner. The author points out that the planning of Bogesund must be regarded in its regional context and cannot be solved quickly separately.

DK 711.327 : 711.558

EDIN, GÖSTA: Planning for leisure in the Bogesund area. Byggmästaren 27 (1948) nr 9, p. 143-146.

Article showing one of the Vattenbyggnadsbyråns plans for recreation-building at Bogesund and treating questions in this context. The plan includes a community centre with restaurant, theatre and other facilities for leisure life. Around this centre are planned houses for family or group dwelling, some in villages in close contact with the centre and some, more self-contained, scattered over larger areas. The place may prove a congress and leisure centre for all Sweden.

DK 711.323 : 711.55

BORN, ALRIK: Agricultural planning in the Bogesund area. Byggmästaren 27 (1948) nr 9, p. 147-148.

Bogesund has up till now been an agricultural estate and is expected to remain so to some extent for at least some time in the future. With regard to the conditions of the estate and the surroundings it has seemed suitable to plan chiefly for milk production. Three different alternatives have been put forth with different degrees of ownership and cooperation. The buildings are planned to last no more than 20-30 years, so little being known about the future.

DK 728.8

NT, ERIK: The castle. Byggmästaren 27 (1948) nr 9, p. 149-153.

Article treating the mansion of Bogesund, its history, present condition and future possibilities. It was built in 1650 and fundamentally rebuilt in 1864-67. A restaurant, dormitories for tourist groups and place for congresses and courses may be suitably housed in the castle after restoration.

REFNBERG, MATS: Protection of Natural and cultural values at Bogesund. Byggmästaren 27 (1948) nr 9, p. 154-155.

Article giving the author's point of view concerning values gained lost through the different alternatives put forth hitherto for the planning of Bogesund.

STRÅGE, LARSHÅKAN: Hjalmar Cederström's plan for utilizing the Bogesund area. Byggmästaren 27 (1948) nr 9, p. 156.

Summary of plan for Bogesund, put forth by Hjalmar Cederström, creator of the Södersjukhuset in Stockholm. It is suggested that Bogesund be used as an experimental centre for building and social studies where experiments in this field can be carried out on a sufficiently large scale, in short a great laboratory for such questions. This plan has not yet been taken into consideration by the authorities, being a programme for a long time ahead.

BYGGMÄSTAREN

MAGAZINE FOR ARCHITECTURE AND BUILDING TECHNIQUE

SUMMARY

Number 10 1948 Page 157-172

Medium of the Stockholm's Building Association.
Medium of the Society of Swedish Architects, section of the Swedish Technological Society. Medium of the National Union of Swedish Architects.
Annual subscription: For Sweden 20 Sw. kr.; Denmark and Norway 22 Sw. kr.; other countries 26 Sw. Kr.
The fee can be sent by cheque through any bank.
Address: Kungsgatan 32, Stockholm, Sweden - Telephonenumber 2331 05

DK 72 Gaudí

GAUDÍ, ANTONIO: Byggmästaren 27 (1948) nr 10, p. 157 - 167.

Article treating the great Spanish architect Gaudí and forming a condensation from the book "Gaudí. El Gran Arquitecto Español" by the Spanish architect José Rafóls and Francisco Folguera, published in Barcelona in 1929. Gaudí was born in 1852 and died in 1926. Most of his work, if not all of it, is to be found in Barcelona. His main work is the great church "El Templo Expiatorio de la Sagrada Familia", which he was, however, never able to complete. Among other great works by him may be noted the "Parque Güell", belonging to his maecenas, count Güell, two blocks of flats in Barcelona and a chapel in the so-called "Colonia Güell". Besides his many buildings he also created furniture, decorations, pieces of wrought iron etc.

DK 728.5

RIBBING, DAG: HOTEL NISSASTIGEN, GISLAVED, Byggmästaren 27 (1948) nr 10, p. 168 - 172.

Hotel Nissastigen in Gislaved, situated between Jönköping and Halmstad in south-west Sweden, designed by architect SAR Dag Ribbing and erected in 1945 - 46. It is planned as a part of a future community centre. An interesting item is the fact that each hotel-room has at least a private shower bath. This is not common but has proved successful.

YGGMÄSTAREN

MAGAZINE FOR ARCHITECTURE AND BUILDING TECHNIQUE

SUMMARY

Number 11 1948 Page 173 - 192

Medium of the Stockholm's Building Association.
Medium of the Society of Swedish Architects, section of the Swedish Technological Society. Medium of the National Union of Swedish Architects.
Annual subscription: For Sweden 20 Sw. kr.; Denmark and Norway 22 Sw. kr.; other countries 26 Sw. Kr.
The fee can be sent by cheque through any bank.
Address: Kungsgatan 32, Stockholm, Sweden - Telephonenumber 2331 05

DK 727.3

COMPETITION FOR COMMERCIAL INSTITUTE IN GOTHENBURG. Byggmästaren 27 (1948) nr 11, p. 173 - 181.

Introductory article by Sten Branzell, city architect of Gothenburg, creating the qualities of the prize-winning projects and criticizing severely the programme for the competition, which was issued before townplanning problems had been solved. The first prize was awarded to architects SAR Sture Ljungqvist and Carl Nyrén, Stockholm. Their project has been estimated to cost 1.947.000 Sw.cr.

DK 338.58 : 728.2

NETTSTRÖM, GUSTAF: WHAT IS TRUTH? Byggmästaren 27 (1948) nr 11, p. 182 - 183.

Creating the question of narrow blocks of flats and states that many irrelevant facts have been brought into the discussion on this subject. Due to this the authorities of Stockholm recently prohibited the building of blocks of flats deeper than 10 metres, regarding this a maximum for good planning. The author proves, however, that it is quite possible to get equally good and much cheaper tenements in blocks up to 11 metres deep.

HLBERG, C. F.: LET US FIGHT! Byggmästaren 27 (1948) nr 11, p.184.

Continued attack on presumed reactionary tendencies in modern Swedish architecture. The author's first article was published in Byggmästaren nr 5/1948 and answered by two parties concerned in nrs. 6 and 8 respectively.

DK 69.028.2

BLOMGREN, BORIS: WINDOW ECONOMY IN TENEMENTS. Byggmästaren 27 (1948) nr 11, p. 185 - 191.

Account of investigations carried out concerning the different factors influencing the economy of windows in tenements, such as construction, materials, number of glass layers, width of window as compared to interior space etc. The author points out that no strict rules can be laid down in this context although a good heat insulation sums especially important. Facts and diagrams concerning parts of the problem may be put forth, but the whole problem must be solved from case to case.

DK 656.031.5 ; 711.4

NORDENDAHL, EINAR: THE LARGE CITY AND THE TRAMWAY TARIFF FROM THE TOWNBUILDER'S POINT OF VIEW. Byggmästaren 27 (1948) nr 11, p. 191-192.

Contributing to the solution of the traffic problems in Stockholm the author shows how different tariff principles in tramways, bus undergrounds etc., influence the general use of these means of communication and how thus the authorities can spread out traffic in a desirable way by choosing a suitable tariff system. The two main principles are: tariffs proportionate to length of journey and uniform tariffs with no regard to distance. These principles can be modified to suit local requirements.

BYGGMÄSTAREN

MAGAZINE FOR ARCHITECTURE AND BUILDING TECHNIQUE

SUMMARY

Number 12 1948 Page 193 - 216

Medium of the Stockholm's Building Association.
Medium of the Society of Swedish Architects, section of the Swedish Technological Society. Medium of the National Union of Swedish Architects.
Annual subscription: For Sweden 20 Sw. kr.; Denmark and Norway 22 Sw. kr.; other countries 26 Sw. Kr.
The fee can be sent by cheque through any bank.
Address: Kungsgatan 32, Stockholm, Sweden - Telephonenumber 2331 05

DK 643.3(73)

ON, INGVAR and NELSON, BETTY: AMERICAN KITCHENS. Byggmästaren 27 (1948) nr 12, p. 193 - 197.

On treating the planning, equipment, colouring and lighting of modern American kitchens. The chief ambition is now to make kitchen more attractive through gay colours, good light, better contact with the rest of the family etc. and easier through careful planning modern, time-saving equipment.

DK 643.3

ALLIUS, AXEL: AMERICAN HOUSEHOLD MACHINES. Byggmästaren 27 (1948) nr 12, p. 198 - 207.

On the development of modern American household machines. A large market and intense competition are rapidly stimulating the development of household machines in the USA. Gas stoves, electric stoves, refrigerators (also deep-freezing), "electric sinks" with "Garbage Disposal" and other machines for washing-up, mixers, pressure cookers, waffle irons, coffee makers, laundry machines (an important factor in modern American homes), space heaters, vacuum cleaners and a number of other gadgets are growing common in the USA than in any other country to-day.

DK 69.026.6

ERIKSSON, W. and EKELOUND, Å.: PROJECT FOR STANDARDIZED PASSENGER LIFTS. Byggmästaren 27 (1948) nr 12, p. 207 - 208.

Project for standardized lifts for 3 and 4 passengers, published by the national standardizing committee (Byggstandardiseringsnämnden) inviting readers to express criticism and points of view.

DK 628.9.021

TEL, GUNNAR: SUN AND SHADOW STUDIES WITH THE SUNDIAL. Byggmästaren 27 (1948) nr 12, p. 209 - 210.

On how to use the sundial worked out by Mr. Pleijel in order to find out on a model how the actual building will benefit from the sun.

DK 331.124 : 69

OPINIONS AND LEADERS OF BUILDING WORKS. Byggmästaren 27 (1948) nr 12, p. 211 - 216.

On facts from contributions to the present discussion concerning the position of house-building leaders, a problem which has not yet been solved in a satisfactory way.

SECRET

CONFIDENTIAL

SECRET

CONFIDENTIAL

CONFIDENTIAL

CONFIDENTIAL

BYGGMÄSTAREN

MAGAZINE FOR ARCHITECTURE AND BUILDING TECHNIQUE

SUMMARY

Number 13 1948 Page 217 - 232

Medium of the Stockholm's Building Association.
Medium of the Society of Swedish Architects, section of the Swedish Technological Society. Medium of the National Union of Swedish Architects.
Annual subscription: For Sweden 20 Sw. kr.; Denmark and Norway 22 Sw. kr.; other countries 26 Sw. Kr.
The fee can be sent by cheque through any bank.
Address: Kungsgatan 32, Stockholm, Sweden - Telephonenumber 2331 05

BYSTRÖM, MOJE: AXEL ERIKSSON 60 YEARS JULY 24th 1948. Byggmästaren 27 (1948) nr 13, p. 217 - 218.

Age to Axel Eriksson, architect and doctor of technology, one of the leading building technologists of Sweden, inventor, industry leader and prominent member of a very great number of institutions and committees. He was one of the first editors of Byggmästaren.

DK 69.059.2 : 711 (43)

ESLER, WERNER: GLIMPSES FROM THE REBUILDING OF GERMANY. Byggmästaren 27 (1948) nr 13, p. 218 - 227.

Traveller's report from the rebuilding of western Germany, concentrating on the cities Hamburg, Frankfurt am Main, Stuttgart, Heilbronn and Köln. Köln is characterized as the historical city, Hamburg as the city of work and Frankfurt as the balanced city, i.e. a city where the past and the present seem to be balancing each other. The rebuilding problems and the gigantic and fundamentally different points of view are expressed concerning the character of what is to be done.

DK 624.025.4 : 624.073.7

FEDRICH, E.G.: REPAIRING DAMAGED FLOORINGS OF CORRUGATED IRON PLATE. Byggmästaren 27 (1948) nr 13, p. 228 - 229.

Beginning with one example (factory built in 1885) how corrugated iron plate can be used with great success in floorings. The small dimensions and the good results obtained may prove this method to be of great value for future building.

DK 69.033 : 728.2 (44)

ERIKSSON, B. ÅKE and JOHANSSON, ANDERS: PREFABRICATED HIGH BUILDINGS IN FRANCE. Byggmästaren 27 (1948) nr 13, p. 230 - 232.

Following a French national building enterprise in Orléans where 5-storeyed blocks of flats with shops in the ground floor were built with prefabricated concrete units. All sanitary and electric installations were also prefabricated. The outer walls were built of concrete plates (about 50 x 100 cm) on both sides and filled with concrete.

YEGMATS

OFFICE OF THE SECRETARY OF THE ARMY

WASHINGTON, D. C.

1. The purpose of this report is to provide a summary of the activities of the Yegmats during the period from January 1, 1941, to December 31, 1941.

2. The Yegmats were organized on January 1, 1941, and have since that time been engaged in a variety of activities, including the collection and dissemination of information, the training of personnel, and the conduct of research.

3. The Yegmats have been successful in their efforts to collect and disseminate information, and have also been successful in training personnel and conducting research.

1. SUMMARY OF ACTIVITIES

4. The Yegmats have been successful in their efforts to collect and disseminate information, and have also been successful in training personnel and conducting research.

5. The Yegmats have been successful in their efforts to collect and disseminate information, and have also been successful in training personnel and conducting research.

2. SUMMARY OF ACTIVITIES

6. The Yegmats have been successful in their efforts to collect and disseminate information, and have also been successful in training personnel and conducting research.

7. The Yegmats have been successful in their efforts to collect and disseminate information, and have also been successful in training personnel and conducting research.

3. SUMMARY OF ACTIVITIES

8. The Yegmats have been successful in their efforts to collect and disseminate information, and have also been successful in training personnel and conducting research.

9. The Yegmats have been successful in their efforts to collect and disseminate information, and have also been successful in training personnel and conducting research.

BYGGMÄSTAREN

MAGAZINE FOR ARCHITECTURE AND BUILDING TECHNIQUE

SUMMARY

per 14 1948 Page 233 - 252.

Medium of the Stockholm's Building Association.
Medium of the Society of Swedish Architects, section of the Swedish Technological Society. Medium of the National Union of Swedish Architects.
Annual subscription: For Sweden 20 Sw. kr.; Denmark and Norway 22 Sw. kr.; other countries 26 Sw. Kr.
The fee can be sent by cheque through any bank.
Address: Kungsgatan 32, Stockholm, Sweden - Telephonenummer 2331 05

DK 272.2

ERMAN, GEORG: SOLNA SECONDARY SCHOOL, A MODERN HALL SCHOOL BUILDING.
Byggmästaren nr 14, p. 233 - 235.

Impressions on visiting the new school in Solna close to Stockholm. The author points out how the drawbacks hitherto connected with hall buildings for schools have in this case been overcome, acoustical problems being solved satisfactorily. The hall building has thus asserted itself as a pleasant and efficient solution and this particular building with its well-studied plan, fine details and gay colours, which give it such an air of friendliness, is likely to become the prototype of new hall schools.

DK 272.2

ERTZ, L.M. and TESCH: NILS: SOLNA SECONDARY SCHOOL. Byggmästaren (1948) nr 14, p. 236 - 252.

The architects' description of the new Solna school building, planned with rooms grouped in three storeys round a large central hall, 61 metres long, 20 m broad and 14 m high. The new legislation involves lunch to be served at school and thus there is a room for that at the end of the hall. The air-conditioning system with the air passing through the spaces of rooms before it is exhausted has been reckoned to become cheap and efficient.

BYGGMÄSTAREN

MAGAZINE FOR ARCHITECTURE AND BUILDING-TECHNIQUE

SUMMARY

Number 15 1948 Page 253 - 272

Medium of the Stockholm's Building Association.
Medium of the Society of Swedish Architects, section of the Swedish Technological Society. Medium of the National Union of Swedish Architects.
Annual subscription: For Sweden 20 Sw. kr.; Denmark and Norway 22 Sw. kr.; other countries 26 Sw. Kr.
The fee can be sent by cheque through any bank.
Address: Kungsgatan 32, Stockholm, Sweden - Telephonenumber 23 31 05

DK 727.3

ARCHITECTURAL SECTION OF THE ACADEMY OF ART 1948. Byggmästaren (1948) nr 15, p. 253 - 263.

Exposition of prize-winning projects by architectural pupils of the Academy of Art in Stockholm 1948. The official subject for competition was planning for the extension of the university of Stockholm. A royal medal was however awarded to the American architect, Eduard Bullerjahn, for his plans for a large building in Fifth Ave. close to Central Park in New York City. The plans comprise space for dwellings, offices, shops and a great amount of service arrangements. The exposition is headed by introduction by architect SAR M. Ahlgren who expresses the opinion that the official subject was perhaps the most interesting ever tackled by academy pupils.

DK 72.01

LM. LENNART: IDEOLOGY AND FORM IN THE POSTWAR ARCHITECTURAL DEBATE. Byggmästaren 27 (1948) nr 15, p. 264 - 270.

Article treating the present trends of architecture and architectural debate. It shows how too many architectural and other theories have been mere narrow-minded dogmas and points back to Louis H. Sullivan and Patrick Geddes who have in the author's opinion been misunderstood by their present interpreters and whose program of social responsibility in its full sense must be re-established.

BYGGMÄSTAREN

MAGAZINE FOR ARCHITECTURE AND BUILDING TECHNIQUE

SUMMARY

Number 16 1948 Page 273 - 296

Medium of the Stockholm's Building Association.
Medium of the Society of Swedish Architects, section of the Swedish Technological Society. Medium of the National Union of Swedish Architects.
Annual subscription: For Sweden 20 Sw. kr.; Denmark and Norway 22 Sw. kr.; other countries 26 Sw. Kr
The fee can be sent by cheque through any bank.
Address: Kungsgatan 32, Stockholm, Sweden - Telephonenummer 23 31 05

DK 351.778.532.1

BERNHARD, HARRY: THE ROYAL BOARD OF HOUSING. Byggmästaren 27 (1948) nr 16, p. 273 - 277.

Introducing the new national institution for granting loans for housebuilding. Its name will be Kungl. Bostadsstyrelsen and from July 1st 1948 it will replace the former institution for such purposes, Statens Byggnadslånebyrå. Its extended activity has made it suitable to add provincial branch offices. The chief aim of its organization is to rationalize work. The building of terracehouses and blocks of flats will be little affected, but some changes are introduced as to the granting of loans for villas and semi-detached houses.

DK 711.6

WILLIAM-OLSSON, TAGE: SELF-TRIAL BEFORE "THE DECLINE OF TOWN-PLANNING". Byggmästaren 27 (1948) nr 16, p. 278 - 285.

Discussing the framing of problems in modern townplanning. Fighting the modern Swedish tendency of building blocks of flats either as "point-houses" or with only three storeys. Defending the many-storeyed narrow block of flats. Shows a number of plans for such blocks with mezzanine corridors allowing many flats to be served by the staircase.

DK 725.74 + 725.85

COMPETITION FOR PUBLIC BATH AND ATHLETIC HALL IN GOTHENBURG. Byggmästaren 27 (1948) nr 16, p. 286 - 294.

Showing the prize-winning projects. Winner was architect SAR Nils Olsson, Gothenburg. His project was also awarded a bronze medal in architecture at the Olympic Games in London. Introduction by architect SAR Jan Wallinder.

BYGGMÄSTAREN

MAGAZINE FOR ARCHITECTURE AND BUILDING TECHNIQUE

SUMMARY

Number 17 1948 Page 297 - 316

Medium of the Stockholm's Building Association.
Medium of the Society of Swedish Architects, section of the Swedish Technological Society. Medium of the National Union of Swedish Architects.
Annual subscription: For Sweden 20 Sw. kr.; Denmark and Norway 22 Sw. kr.; other countries 26 Sw. Kr
The fee can be sent by cheque through any bank.
Address: Kungsgatan 32, Stockholm, Sweden - Telephonenummer 2331 05

DK 351.785 + 69

MATILLON-WINBERGH, C: THE TASKS OF BUILDING INSPECTION, Byggmästaren 27 (1948) nr 17, p. 297 - 304.

Article on building inspection carried out by technicians on behalf of communal building authorities. The aim of this inspection is twofold: partly to see to it that buildings are erected in accordance with designs and communal permission and restrictions, and partly to control the general quality of new buildings. The author speaks of the great demands put on a building inspector as a technologist and as a cooperator and aide to builders and deals in detail with some technical problems that often cause trouble.

DK 69(094.7)
711(094.7)

SUNGER, GUNNAR: PROJECT FOR STANDARDIZED COMMUNAL BUILDING REGULATIONS. Byggmästaren 27 (1948) nr 17, p. 305 - 309.

Meeting the need for a revision of the local building regulations which are valid parallel to the national ones. These local regulations have up to now often unduly varied from one place to another and are sometimes not in conformity with the general ones. The Byggnadsstyrelsen (board of building) has thus issued projects for standardized communal building regulations meant as prototypes or guides in establishing a better conformity between different parts of the country and facilitate the present tendency in general of standardizing building production.

DK 351.785 New York

ORMAN, CARL: BUILDING CONTROL IN NEW YORK. Byggmästaren 27 (1948) nr 17, p. 310 - 313.

Impressions from a visit to the building control organisation of New York, the Department of Housing and Buildings. Its structure, fields of activity, power, size of staff, and its significance are dealt with.

DK 728.222

ACOBSON, GUNNAR: BUILDING WITH SINGLE-ROOM APARTMENTS. Byggmästaren 27 (1948) nr 17, p. 314 - 315.

Showing designs for three-storeyed blocks of flats with single rooms grouped along exterior balconies.

YGGMÄSTAREN

MAGAZINE FOR ARCHITECTURE AND BUILDING TECHNIQUE

SUMMARY

Number 18..... 1948... Page 317 - 340.....

Medium of the Stockholm's Building Association.
Medium of the Society of Swedish Architects, section of the Swedish Technological Society. Medium of the National Union of Swedish Architects.
Annual subscription: For Sweden 20 Sw. kr.; Denmark and Norway 22 Sw. kr.; other countries 26 Sw. Kr.
The fee can be sent by cheque through any bank.
Address: Kungsgatan 32, Stockholm, Sweden - Telephonenummer 2331 05

DK 728.84.025 : 728.84 "17"

RESTORATION OF THE SUMMER-HOUSE OF GUSTAVUS III. AT HAGA. Bygg-taren 27 (1948) no. 18, p. 317-340.

The summer-house at Haga near Stockholm was built for king Gustavus III. It was just finished when the king died in 1792. Its architect was Tempelmann, its interior was decorated from drawings and sketches by Louis Masreliez. Its style is later Gustavian. In its finished state it may be said to have represented in an outstanding manner the culture, dreams and the hopes of its time, the last phase of l'ancien régime. During the 19th century, however, it was changed in many respects. The walls were covered with new plaster, paper, paint or varnish, some rooms were made higher by taking away floorings, and the furniture and the books in the library were scattered. During the last ten years it has been restored and is now open to the public in practically its original state. Guided by remaining drawings, sketches and other documents and the fact that all books and pieces of furniture were marked with an iron nail, it has been possible to replace a surprising amount of original walls and to give the rest an appropriate finish. Thus, for example, bookshelves were found in two wardrobes in the royal palace in Stockholm, some of the books were discovered in a shop in Germany, and under the head of a nail was found about half a square centimetre of the original blue silk covering some walls and furniture. This was bought to Lyons in France, and from it was made a new silk cover by the same firm that had delivered the original stuff. Leader of the architectural part of the restoration was Ragnar Hjorth, palace architect, and the interior decoration part was handled by Carl David Moselius, Ph.D., with assistance among others by Åke Setterwall, superintendent of the royal household. The restoration has been financed partly with private donations but chiefly with state means.

BYGGMÄSTAREN

MAGAZINE FOR ARCHITECTURE AND BUILDING TECHNIQUE

SUMMARY

Number 19 1948 Page 341 - 356.

Medium of the Stockholm's Building Association.
Medium of the Society of Swedish Architects, section of the Swedish Technological Society. Medium of the National Union of Swedish Architects.
Annual subscription: For Sweden 20 Sw. kr.; Denmark and Norway 22 Sw. kr.; other countries 26 Sw. Kr
The fee can be sent by cheque through any bank.
Address: Kungsgatan 32, Stockholm, Sweden - Telephonenumber 2331 05

DK 338.98 : 711
338.98 : 69
351 : 711

STATE INVESTIGATIONS INTO BUILDING CONDITIONS. Byggmästaren 27 (1948)
No. 19, p. 341 - 352.

Our articles describing and criticizing the ever-increasing investigating and controlling activity carried out by the Swedish state with regard to building. During the last ten years more than twenty state committees have been busy studying various aspects of the problem. Among the most important of these committees have been the ones dealing with

- the localizing of industry
- reforming the town-planning organization
- the board of building
- building questions in general
- water supply and sewerage
- provincial governments
- the utilizing of land
- building materials
- season work in industry etc.

These investigations have resulted in a great number of rules and restrictions and controlling instances which have made private and also communal building enterprise an awkward business and have besides employed a lot of people who might otherwise have been productive.

BYGGMÄSTAREN

MAGAZINE FOR ARCHITECTURE AND BUILDING TECHNIQUE

SUMMARY

Number 20⁸ 1948 Page 357 - 368.

Medium of the Stockholm's Building Association.
Medium of the Society of Swedish Architects, section of the Swedish Technological Society. Medium of the National Union of Swedish Architects.
Annual subscription: For Sweden 20 Sw. kr.; Denmark and Norway 22 Sw. kr.; other countries 26 Sw. Kr
The fee can be sent by cheque through any bank.
Address: Kungsgatan 32, Stockholm, Sweden - Telephonenumber 2331 05

DK 725.83

COMPETITION FOR COMMUNITY CENTRE IN ESLÖV. Byggmästaren 27 (1948) no.20, 358 - 363.

28 projects were registered in this competition for a small town in south Sweden. First prize was awarded to Hans Asplund, architect SAR, whose project was considered by the jury to be interesting, pleasant, well-planned and fit for building after some further study.

DK 338.58 ; 69

ERKNÄS, SVEN: INDEX OF BUILDING COSTS. Byggmästaren 27 (1948) no. 20, 364 - 367.

Presenting newly issued index tables showing that building costs in Sweden have gone up by about 75 % from 1935 to 1948.

BYGGMÄSTAREN

MAGAZINE FOR ARCHITECTURE AND BUILDING TECHNIQUE

SUMMARY

Number 21 1948 Page 369 - 380.

Medium of the Stockholm's Building Association.
Medium of the Society of Swedish Architects, section of the Swedish Technological Society. Medium of the National Union of Swedish Architects.
Annual subscription: For Sweden 20 Sw. kr.; Denmark and Norway 22 Sw. kr.; other countries 26 Sw. Kr
The fee can be sent by cheque through any bank.
Address: Kungsgatan 32, Stockholm, Sweden - Telephonenumber 2331 05

DK 658.2 : 725.4

OCKUM'S ENGINEERING WORKS LTD", MALMÖ. Byggmästaren 27 (1948) no. 21, p. 369 - 378.

This firm was founded in 1840 and in 1913 all its activity was concentrated to the western area of the harbour of Malmö in south Sweden. At present about 3700 labourers and 700 officials are employed. The present production comprises ships, railwaycarriages, bridges, typhoons etc. During the years 1944-48 a vast expansion took place, new stocks for two ships up to 30000 tons dw. each were added, a dry dock of equal capacity and a fitting-out quay about 800 feet in length. Simultaneously the following buildings were erected or extended: Engineering workshop, plater's workshop, filer's workshop, welding workshop, central for power and electricity and oxygen gasworks, workshop for railwaycarriages, acetylene gasworks and finally steam plant and smithy. Architect was Axel Lundqvist, Stockholm, after whose death in 1947 the design work was carried through by Cyril Carleson and Wiking Ljunggren, architects, Stockholm. The buildings are covered with red brick on the outside.

DK 624.025

ONDELL, LARS-ÅKE: PERFORATED CEILINGS FOR LETTING THROUGH AIR OR FOR SILENCING. Byggmästaren 27 (1948) no. 21, p. 379 - 380.

Article on suitable types of perforated board for covering ceilings. When used for letting through air the boards will be perforated all through and some softer material may be fitted above them, when used only as silencers they may be perforated only half-way through. Wooden boards are cheapest but are not always sufficiently fire-proof, especially the porous qualities. Other materials in use are asbestos concrete and steel or metal plate.

BYGGMÄSTAREN

MAGAZINE FOR ARCHITECTURE AND BUILDING TECHNIQUE

SUMMARY

Number 22 194 8 Page 381 ... 412

Medium of the Stockholm's Building Association.
Medium of the Society of Swedish Architects, section of the Swedish Technological Society. Medium of the National Union of Swedish Architects.
Annual subscription: For Sweden 20 Sw. kr.; Denmark and Norway 22 Sw. kr.; other countries 26 Sw. Kr.
The fee can be sent by cheque through any bank.
Address: Kungsgatan 32, Stockholm, Sweden - Telephonenumber 2331 05

THE BUILDING ASSOCIATION OF STOCKHOLM 100 YEARS OLD.

The association was founded in 1848 and this number of Byggmästaren is devoted to its activity and to the conditions under which it has been developing. In the articles by Mr. Axel Eriksson and Mr. Yngve Steen, architects, are mentioned the aims for which the Association was founded and for which it is still working, i.e. contributing to the theoretical and practical education in the building field and furthering, through personal contacts and the free exchange of thoughts, the art of building and the general understanding thereof. The association now comprises well over 1000 members, representing all aspects and lines of building, and has proved an important factor in the general development of building in Sweden. Among institutions and enterprises created or stimulated by the Association may be mentioned "Nordisk Byggnadsdag", i.e. the regular meetings of Scandinavian building experts, the magazine Byggmästaren, of which the Association is one of the main shareholders, and "Byggtjänst", the permanent exhibition of building materials in Stockholm. The Association has its own building, designed by Markelius and finished in 1937 (see pp. 383 and 385).

The art critic Mr. Gotthard Johansson gives a survey of the development of modes and styles of building in Stockholm (with foreign prototypes) since the Association was founded, and Mr. Hilmer J. Danielsson, civil engineer, shows the general changes in the technical and economical aspects of housing in Stockholm during the same period.

BYGGMÄSTAREN

MAGAZINE FOR ARCHITECTURE AND BUILDING TECHNIQUE

SUMMARY

Number 23 1948 Page 413 - 428.

Medium of the Stockholm's Building Association.
Medium of the Society of Swedish Architects, section of the Swedish Technological Society. Medium of the National Union of Swedish Architects.
Annual subscription: For Sweden 20 Sw. kr.; Denmark and Norway 22 Sw. kr.; other countries 26 Sw. Kr
The fee can be sent by cheque through any bank.
Address: Kungsgatan 32, Stockholm, Sweden - Telephonenumber 2331 05

DK 69.059.

BILDMARK, KNUT: FOR HOW LONG WILL THE BUILDING LAST? Byggmästaren 27 (1948) no. 23, p. 413 - 422.

Lecture to the Building Association of Stockholm in Sept. 1948 on the durability of blocks of flats. The author gives an account of his experiences in this field, concentrating chiefly on an investigation carried out recently. He points to the fact that it seems necessary not to regard buildings as a whole and find out their general costs for up-keep but on the other hand to treat separately every building element" such as windows, doors, plumbing etc. He emphasizes the short life of e.g. water pipes and the necessity to plan with an eye to reinstalling many such short-lived details. He recommends further investigations into the matter and better cooperation planners and administrators of buildings.

DK 643.32.

ROSELL, AXEL: SHAPING THE HOOD OVER THE KITCHEN STOVE. Byggmästaren 27 (1948) no. 23, p. 423 - 425.

Account of an investigation concerning the shape of a suitable hood to remove the smells from the kitchen stove.

BYGGMÄSTAREN

MAGAZINE FOR ARCHITECTURE AND BUILDING TECHNIQUE

SUMMARY

Number 24 1948 Page 429 - 445.

Medium of the Stockholm's Building Association.
Medium of the Society of Swedish Architects, section of the Swedish Technological Society. Medium of the National Union of Swedish Architects.
Annual subscription: For Sweden 20 Sw. kr.; Denmark and Norway 22 Sw. kr.; other countries 26 Sw. Kr.
The fee can be sent by cheque through any bank.
Address: Kungsgatan 32, Stockholm, Sweden - Telephonenumber 2331 05

DK 72.01

WESTERBERG, ERIC: THREE CONCEPTS. Byggmästaren 27 (1948) no. 24 p. 429 - 435.

The New Empiricism, the Bay Region Style and Monumentality are important concepts in today's international architectural debate. The article forms an attempt to define these concepts. Quotations from "The Architectural Review" and "The Bulletin of The Museum of Modern Art" : "What is Happening to Modern Architecture".

DK 72:01 Giedion

OLM, LENNART: SIEGFRIED GIEDION AND TIME - SPACE. Byggmästaren 27 (1948) no. 24 p. 436 - 438.

Introducing to Swedish readers the Swiss writer on history of architecture professor Siegfried Giedion and giving an account of his principal works Spätbarocker und Romantischer Klassicismus; Bauen in Frankreich. Eisen und Beton; Walter Gropius; Space; Time and Architecture; Mechanization Takes Command.

DK 72:01

GIEDION, SIEGFRIED: THE NEED FOR A NEW MONUMENTALITY. Byggmästaren 27 (1948) no. 24 p. 439 - 445.

Lecture to The Society of Swedish Architects given in Stockholm in October 1948. It expresses Mr Giedions wellknown attempt to characterize the dilemma of modern architecture and to find a way towards its solution.

BYGGMÄSTAREN

MAGAZINE FOR ARCHITECTURE AND BUILDING TECHNIQUE

SUMMARY

25 8 449 - 468.
Number 194..... Page

Medium of the Stockholm's Building Association.
Medium of the Society of Swedish Architects, section of the Swedish Technological Society. Medium of the National Union of Swedish Architects.
Annual subscription: For Sweden 20 Sw. kr.; Denmark and Norway 22 Sw. kr.; other countries 26 Sw. Kr.
The fee can be sent by cheque through any bank.
Address: Kungsgatan 32, Stockholm, Sweden - Telephonenumber 2331 05

DK 624.131:711.143

MURSTRÖM, GÖSTA: THE IMPORTANCE OF GEOTECHNICS IN TOWN AND COUNTRY

PLANNING - A QUESTION OF POLITICAL ECONOMY. Byggmästaren 27 (1948) no. 25 449 - 460.

emphasizing the importance of a careful geotechnical survey before planning or building. Showing how lands of different character influence construction of foundations and how alterations in the position of a building may influence building costs. Discussing extent of survey in regional planning, general planning etc. Showing kinds of maps and tables useful for accounting for survey of a given area.

DK 628.1 + 628.2

ERJE, ALFRED: WATERSUPPLY AND SEWAGE IN TOWN AND COUNTRY PLANNING. Byggmästaren 27 (1948) no. 25 p. 461 - 468.

accounting for the above-mentioned question as treated in the new Swedish building legislation. Showing the importance of paying attention to water and sewage question at an early stage of planning.

REDAKTÖRER:

Arkitekt SAR Leif Reinius
Civilingenjör SVR Harry Bernhard

REDAKTIONSSEKRETERARE:

Fil. mag. Inga Mari Lönnroth

REDAKTIONSOMBUD:

Victor Bährner, Malmö
Ossian Lindqvist, Malmö
Owe Svärd, Göteborg
Gunnar Hoving, Göteborg

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Lennart Bergvall
Hilmer Danielsson
Bengt Gate
Nils Tengvik
Tore Webjörn
Helge Zimdahl

PRENUMERATIONSPRISER HELÅR

	Endast lösnummer	Lösnummer + bundet ex.	Lösnummer + halvfr. b.
Sverige	20: —	30: —	35: —
Danmark, Norge....	22: —	33: 50	38: —
Övriga utlandet	26: —	40: —	45: —

TIDSKRIFTSBIBLIOTEK, LÄSRUM:

SAR, Sturegatan 20, Stockholm.
Tillgängligt för allmänheten vardagar
utom lördagar kl. 9—17.

Ansvarig utgivare Arkitekt SAR Moje Bergström

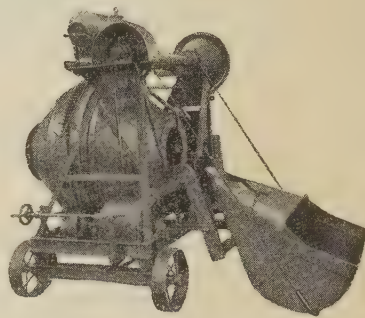
I tidskriften gjorda uttalanden stå för författarnas räkning och äro endast om så anges att anse som uttryck för ståndpunktstagande av någon av de föreningar, som utge tidskr.

Tipp 250

BETONGBLANDARE

*moderna typer och storlekar. Drift-
säkra. Snabb och effektiv blandning.
Svensk tillverkning.*

Torno-K 350

Tornborg **Lundberg**
TELEFON: NAMNANROP ÅRSTADALSHAMNEN. STOCKHOLM 9

134

AKTIEBOLAGET CALOR & SJÖGREN

Arbetargatan 30, Stockholm

Telefon: Växel 52 06 30

VÄRME - GAS - VATTEN
AVLOPP

Ni erhåller snabbt och väl utfört
arbete om Ni anlitar vår
reparationstjänst.

GÖTAVERKEN

Ensamförsäljare: Götaverkens fönsteragentur, Claës Kreüger, Sthlm.

INNEHÅLL:

REINIUS, LEIF: *Skilda vägar*. Byggmästaren 27 (1948) nr 1 sid. 1.

Diskuterar arkitekturens allmänna uppgift samt de på följande sidor exemplifierade vägar som beträffas av moderna arkitekter.

DK 643:643.9

LEWERENTZ, S.: *Takvåning i Eskilstuna*. Byggmästaren 27 (1948) nr 1 sid. 2—7.

Bildrevy av arkitektens egen bostad i nyinredd vindsvåning i äldre byggnad.

DK 371.218.3:72
727:373.72

WRIGHT, F. L.: *Taliesin west*. Byggmästaren 27 (1948) nr 1 sid. 8—12.

Bildrevy av arkitektens vinterkvarter i Arizona.

DK 728.222

GLAHN, BÖRJE: *Le Corbusier's Marseilleprojekt*. Byggmästaren 27 (1948) nr 1 sid 13—15.

Presentation med kritiska kommentarer av ovanstående projekt till bostadskomplex för 1633 personer.

DK 72 (47)

HELLSTRÖM, SÖREN: *Rysk revy*. Byggmästaren 27 (1948) nr 1 sid. 16—20.
Redogörelse för krigsfördörelse och återuppbyggnadsarbete i Sovjetunionen samt bildrevy av modern rysk arkitektur.

TÄVLINGAR

Uppgift	Inlämnings-tid	Se Bygg-mästaren
Kungl. musikaliska akademien m. m.	15. 2. 1948	Nr 14 s. IV
Medborgarhus i Eslöv	1. 4. 1948	Nr 15 s. VIII
Sinnessjukhus i Karlskrona	15. 5. 1948	Nr 25 s. IX

Lämna reproduktionsdugliga tävlingsritningar!

Till deltagarna i arkitekttävling rörande nybyggnad för Musikaliska akademien m. m.

På därom gjord framställning har prisenämnden den 12 januari 1948 beslutat förlänga tävlingstiden för ovanstående arkitekttävling med inlämning den 15 september 1948 kl. 15.00. På post- eller järnvägsstation inlämnade förslag skola vara byggnadsstyrelsen tillhanda senast den 22 september 1948.

Samtidigt utsträcker tiden för inlämnande av frågor till den 1 juli 1948.

Yrkeslärarkurs

Under förutsättning av Kungl. Maj:ts medgivande anordnar överstyrelsen för yrkesutbildning en *yrkespedagogisk kurs i Stockholm* under tiden 1 mars—30 juni 1948 för utbildning av 30 fullt kunniga yrkesmän till lärare i yrkesarbete i följande yrkesavdelningar vid verkstadsskolor, nämligen för metallarbetare, bilmekaniker, motormekaniker, värme- och sanitetsmontörer, svetsare, verktygsskötare, elektriker, byggnads- och inrednings-snickare, murare och målare. Inom ifrågavarande yrkesavdelningar kommer ett antal heltidsanställda lärare i yrkesarbete att behövas redan hösten 1948 vid centrala och kommunala verkstadsskolor, och kursdeltagare, som med framgång genomgår yrkeslärarkursen, blir behörig att söka lärartjänst vid vederbörande yrkesavdelning. — I mån av utrymme kunna även yrkeslärare utan pedagogisk utbildning vinna inträde i yrkeslärarkursen.

Kursdeltagare från ort utom Stockholm och dess närmaste omgivning erhåller dagtraktamente med 10 kr. per

ISOLERING AV BYGGNADSVÄRK MED ASFALT OCH TJÄRA

av

CIVILINGENJÖR FR. SCHÜTZ

En praktisk handbok för alla isoleringsarbeten mot fukt och vattentryck.

176 sidor. Format 18,5 × 26 cm.

Pris inbunden kr. 12:—.

Sändes portofr. om beloppet insättes på vårt

Postgiro Nr 3124

BYGGMÄSTAREN

FÖRLAGSAVDELNINGEN
KUNGSGATAN 32, STOCKHOLM

dag samt fria resor, tredje klass, hemorten—Stockholm och åter. Annan deltagare (alltså boende i Stockholm eller dess närmaste omgivning) erhåller ett traktamente av 5 kr. per dag.

Ansökan om inträde, åtföljd av meritförteckning, betygsavskrifter, åldersbetyg samt intyg omandel och lämplighet att handleda ungdom, utfärdad av vederhäftig person, skall ingivas till Kungl. Överstyrelsen för yrkesutbildning, Stockholm 5, senast den 4 februari 1948.

SUMMARY

Byggmästaren 27 (1948) nr 1.

Separate courses, p. 1

Architecture expresses life. Pre-industrial rural architecture often expressed harmoniously and unconsciously a high culture and a happy life. Modern architects have the difficult task of consciously expressing and fighting for harmony in a society full of negative powers. The present number of the magazine illustrates some separate courses taken by those who participate in this struggle. First comes the course of Lewerentz and Wright, flourishing, earth-bound, full of rhythm. Then comes le Corbusier, classically cool and straight though formerly an inspiring propagandist for sun, air and vegetation. Last comes modern Russian public architecture, classical, superhuman, frightening, a manifestation of power, separated from the life of the people.

Project by le Corbusier, p. 13—15

The article deals with le Corbusier's plans for a building in Marseille forming a residential unit for 1633 people in 358 tenements. It is the first of his many large projects ever executed, being prepared since 1922 and thus manifesting all his experience, work and philosophy. In the middle there is a complete community centre. The project forms a protest against the existing cities and

ELDRIFT

Spar kassan

Spar tiden

Spar arbete

i hem, hantverk och industri

HÄRNÖSANDS ELVERK

especially the garden city. It is a product of pure reason, to which le Corbusier adheres with religious zeal, and has perhaps little to do with normal human feeling and organic life.

Russian review, p. 16—20

Through the war and occupation 70 000 cities and towns and 7 100 villages in the Soviet Union were destroyed and over 25 000 000 people lost their homes. Rebuilding problems enormous. In Ukraina a staff of 300 engineers, architects, sculptors and master builders are working. As to the larger projects competitions are arranged comprising architects of all Russia. Plans indicate increased standard of living. In the country regional peculiarities are duly taken into account. »Model villages» with community centres are built for every district and exercise a vast influence. Total living area in cities 70 million square metres in 1927 and 140 million in 1940. Housing problem nevertheless immense. Water, sewage and traffic problems, partly solved, are tackled on an increasing scale.

DIVERSE

Brevinkast

AB Sandins Metallfabrik arbetar f. n. med att upplägga tillverkning av en ny typ av brevinkast, Samefa 3, som p. g. a. materialbrist ännu ej är ute i marknaden. De olika dörrfabrikanterna äro beredda att göra erforderliga uttag i dörrarna redan i tillverkningen, men p. g. a. ovan

Grus och Singel

Makadam

SVEN KARLSSON

LINDALEN Stockholm 20

Telefon: ÄLTA, Grustaget 266, Bost. 366

Tillverkare:

A.-B. ANILINKOMPANIET, Göteborg

Representanter:

För Stockholm med omgivning:

AKTIEBOLAGET VITKOPIA

Stockholm Telefon växel 23 14 25

Del av mellersta Sverige samt Norrland:

A.-B. ADOLF JOHNSON & Co.

Stockholm Telefon växel 23 47 50

Västra och mellersta Sverige samt Värmland:

A.-B. HENRIK JOHNSON & Co.

Göteborg Telefon 11 05 03

Skåne och Blekinge:

IDEALKOPIA

Malmö Telefon 236 19

Värme- och sanitära installationer

Konstruktioner
Anbudshandlingar

Förstklassig o. snabb
reparationservice

Infordra offert!

LILJEBERG & CO.

ING. LENNART HÅKANSON

Tel. Kontor och lager 330 96, Eskilstuna

JÄRNKONSTRUKTIONER

Räcksmiden - Konstsmiden

Infordra offert.

Smidesfirma FALKS Eftr.

Vasagatan 16 • Telefon 317 40
VÄSTERÅS.

LASTBILCENTRALEN

Smedjegatan 30

LULEÅ

Ombesörjer LASTBILSTRANSPORTER av alla slag.
Levererar GJUTGRUS, MURSAND, GÅRDSGRUS

Allt till bestämda priser — Infordra offert

Telefoner 3520, 4255

Luleå-Nederluleå Lastbilcentral

TRÄULLSPLOTTAN

ABT — en idealisk
svensk produkt

ABT-plattorna framställas av från prima trä hyvlade träspån, vilka bindas med cement under tillsats av diverse kemikalier och därefter formas samt pressas till plattor av olika tjocklekar.
● Grund-, Bjälklags-, Tak- o. Ytterväggsisoleringar.

SANTORIN-VERKEN A/B

Kungsgatan 27

STOCKHOLM
Trelleborg, Tel. 16 32

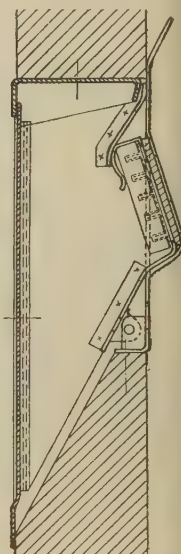
Telefon 11 22 42

BRÖDERNA GUSTAFSSONS STENHUGGERIER A.-B.

Tel. 43 70 17 STOCKHOLM Tel. 41 38 64

nämnda materialbrist bör den intresserade projektören innan inkastet väljes för ett aktuellt projekt höra efter hos fabrikanten beträffande leveransmöjligheter för inkastet.

Brevinkastets konstruktion och dess placering framgår av bilderna. Inkastet utföres av mattslipat rostfritt stål eller mattförnicklad mässing med pannå i lagom avpassad »läsningslutning» för brevbäraren av mörkblått tyg med bokstäver av vit konsthartharts. F. n. inriktas produktionen på dörrtjocklekar 42—46 mm.

Såväl Kriminaltekniska anstalten, Postverket som Byggstandardiseringen har studerat inkastet och funnit det gott. Följande fördelar kan registreras:

Känt för sina snabba cykelbud!

Naturligtvis anlitar Ni

AB LJUSKOPIA

Smålandsgatan 24 - Tel. 21 24 99, 21 21 94

BYGGNADSFIRMA

Carl Barton

LUNTMAKAREGATAN 85 / STOCKHOLM

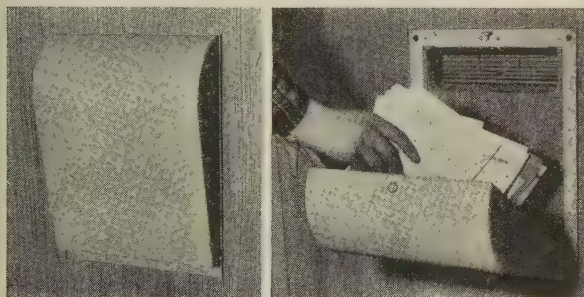
TELEFON 32 95 40

inkastet är tryggt ur inbrottssynpunkt, då det sitter blott 50—60 cm från golvet, har långsmal trumma och saknar från utsidan åtkomliga skruvar,

trots den låga höjden över golvet är brevinkastningen lätt (jfr bilden). Dessutom är dimensionerna väl tilltagna så att hela tidningar och ovikta A4-kuvert kan mottagas,

inkastet omöjliggör insyn i lägenheten, slamrar ej och försämrar ej dörrens ljudisolering.

Brevlåda

Gunnar Fredriksson har lanserat en brevlådetyp, kallad Post-Reda, som ger skydd mot insyn och inbrott. Lådan är omöjlig att öppna från utsidan, men kan öppnas från insidan med ett enkelt handgrepp. Efter tömningen låser sig lådan automatiskt. Post-Reda rekommenderas av polisen. Bilderna ge gott begrepp om lådans konstruktion och verkningsätt. Post-Reda levereras frostlackerad i fyra färger.

Kalmar Verkstadsaktiebolag

levererar

*rullande materiel
för järnvägar*

LEVERATOR

Inteckningsvägen 6 • Stockholm 32

Telefon 45 84 13, 45 84 14

VI LEVERERA SAND, GRUS
OCH SINGEL

STRÄNGNÄS METALLFABRIK

Nygatan 24 - Telefon 11

*Vi utföra nytillverkningar av alla slag såsom
Trappräck, Grindar, Staket, Balkonger av
smide och plåt, Brandstegar, Cykelställ, Järn-
konstruktioner m. m. Reparationer av alla slag*

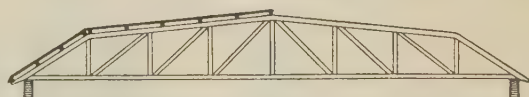
GAS- OCH ELSVETSNING

INFORDRA OFFERT

Depå för syr- och dissousgas i Strängnäs med omnejd

VAROR
*Byggnads
material*

STOCKHOLMS **VED & TRÄ** AKTIEBOLAG och J. A. LINDROTH & Co AB
NORRA SANTORGET 31 - STOCKHOLM - TEL. VÄXEL 23 55 10

Monteringsfärdiga, fribärande FACKVERSKONSTRUKTIONER

med stora variationsmöjligheter, ekonomiska, arbets- och tidsbesparande till industri- och lantbruksbyggnader, magasin, hangarer, samlingslokaler, gymnastik- och tennishallar, torn- och krankonstruktioner, broar, transportbanor m. m.

Rekvirera vår broschyr »En bärande konstruktion».

A-B STANDARDHUS
HULTSFRED

MEÐ VIRKESGARANTI FRÅN 17000 SKOGSÄGARE

Ökade krav på utrymmesekonomi har skapat

ANKARSRUMS NYA GASSE

med inbyggt värmeskåp

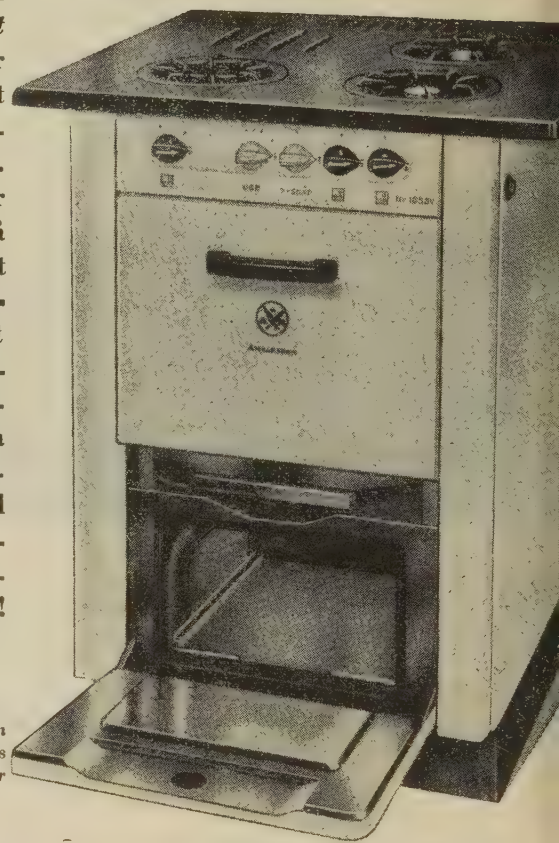

För små, moderna kök är vår nya gasspis av 1.000-serien med inbyggt värmeskåp *exakt rätt spistyp*. Värmeskåpet, som är termostatreglerat, är inbyggt under stekugnen utan att spisens dimensioner förändras. Kapaciteten på värmeskåpet är praktiskt taget lika stor som på förutvarande typer med skåpet vid sidan om spisen men **kostnaden blott obetydligt mer än 1/3**. Den goda isoleringen gör värmeskåpet gasbesparande och den invändiga emaljeringen förenklar rengöringen. Utdragslåda på hjul löper lätt och underlättar insättning och uttagning. Rekvi-
rera broschyrmaterial från oss!

VÄRMESKÅPETS DIMENSIONER:

bredd 320, höjd 180, djup 430 mm.

Vid tändning av värmeskåpsbrännaren föres tändstickan till brännarens tändslits inne på skåpets vänstra sida. Först därefter öppnas gaskranen.

ANKARSRUM

Nederlag:

GÖTEBORG
Skeppsbroplatsen 1
Tel. 17 63 14

STOCKHOLM
Lästmakaregatan 14-16
Tel. 23 54 00 (växel)

MALMÖ
Djäknegatan 2
Tel. 192 80

A.-B. ANKARSRUMS BRUK — ANKARSRUM

DAKTÖRER:

Arkitekt SAR Leif Reinius
Civilingenjör SVR Harry Bernhard

DAKTIONSSEKRETERARE:

Fil. mag. Inga Mari Lönnroth

DAKTIONSOMBUD:

Victor Bährner, Malmö
Ossian Lindqvist, Malmö
Owe Svärd, Göteborg
Gunnar Hoving, Göteborg

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Lennart Bergvall
Hilmer Danielsson
Bengt Gate
Nils Tengvik
Tore Webjörn
Helge Zimdahl

PRENUMERATIONSPRISER HELÅR

	Endast lösnummer	Lösnummer + bundet ex.	Lösnummer + halvfr. b.
Sverige	20: —	30: —	35: —
Danmark, Norge....	22: —	33: 50	38: —
Övriga utlandet	26: —	40: —	45: —

Ansvarig utgivare Arkitekt SAR Moje Bergström

TIDSKRIFTSBIBLIOTEK, LÄSRUM:

SAR, Sturegatan 20, Stockholm.
Tillgängligt för allmänheten vardagar
utom lördagar kl. 9—17.

I tidskriften gjorda uttalanden stå för författarnas räkning och äro endast om så anges att anse som uttryck för ståndpunktstagande av någon av de föreningar, som utge tidskr.

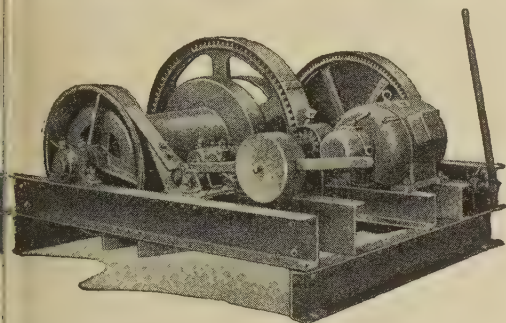
Tornborg Lundberg

TELEFON: NAMNANROP

ÅRSTADALSHAMNEN. STOCKHOLM 9

Sala Maskinfabrik — Gullbergs Maskinfabrik, Lindås.

Kontor, Mek. Verkstad och Lager, Årstadalshamnen

FRIKTIONSSPEL

400, 1000, 1500 och 2500 kg. lagerföres.

REM- eller EL-DRIFT

Kranarmar • Hisskorgar • Linskivor • Stållinor

131

AKTIEBOLAGET CALOR & SJÖGREN

Arbetargatan 30, Stockholm

Telefon: Växel 52 06 30

•
VÄRME - GAS - VATTEN
AVLOPP

Ni erhåller snabbt och väl utfört
arbete om Ni anlitar vår
reparationstjänst.

Gustasten

står i särklass bland inom
landet bearbetad kalksten
för byggnadsändamål

AB Gusta Stenförädlingsverk

BRUNFLO

TEL. 19, 63

Avd. kontor Kungsgat. 15, Stockholm

Tel. 116621, 115068

INNEHÅLL:

DK 727.7 + 727.8

HOVING, GUNNAR: *Tävling om musei- och biblioteksbyggnad i Uddevalla.* Byggmästaren 27 (1948) nr 2 sid. 21—27.

Kortfattad genomgång och kritik av tävlingsresultatet samt bildrevy över de bästa förslagen.

Jedda. Byggmästaren 27 (1948) nr 2 sid. 28.

Bildrevy från den arabiska staden Jedda, Meckas handelsstad.

DK 534.6 : 699.844

BRANDT, OVE: *Mätmetoder för luft- och stötljudsisolation.* Byggmästaren 27 (1948) nr 2 sid. 29—33.

Redogörelse för forskningen rörande ljudisolering och mätmetodernas utveckling mot ett internationellt antagbart system.

DK 725.56

Tävling om ålderdomshem i Grytnäs. Byggmästaren 27 (1948) nr 2 sid. 34—36.

Genomgång av tävlingsresultatet samt presentation av de två bästa förslagen.

STOCKHOLMS STADS BYGGNADSNÄMND

utredning om

SMALHUS

Format 165 × 242 mm. 472 sidor.

Pris kr. 16: —

Ett standardverk som torde bli oundgängligt för alla som syssla med bostadsproduktion och kommunal bostadspolitik.

Sändes portofritt, om kr. 16: — insattes på vårt

Postgiro nr 31 24

BYGGMÄSTAREN

FÖRLAGSAVDELNINGEN
KUNGSGATAN 32, STOCKHOLM

TÄVLINGAR

Uppgift	Inlämnings- tid	Se Bygg- mästaren
Kungl. musikaliska akademien m. m.	15. 9. 1948	Nr 14 s. IV
Medborgarhus i Eslöv	1. 4. 1948	Nr 15 s. VIII
Sinnessjukhus i Karlskrona	15. 5. 1948	Nr 25 s. IX
Österleden i Stockholm ..	1. 4. 1949	Nr 2 s. III

Lämna reproduktionsdugliga tävlingsritningar!

Internationell tävling om Österleden i Stockholm

Stockholms stad har nu utlyst tävlingen om idélösning av »Österleden». Se annons sid. III.

Inbjuden tävling om samrealskola i Lindesberg avgjord

Prisnämnd:

Professorn Paul Hedqvist, Stockholm.
Boktryckerifaktorn Gustaf Larsson, Lindesberg.
Rektorn Axel Nordhult, Stockholm.
Arkitekten Helge Zimdahl, Stockholm.

Inbjudna arkitekter:

Curt Björklund, Stockholm.
Dag Irvall, Lindesberg.
Robert Lundholm, Stockholm.
Nils Tesch, Stockholm.

Inlämningsstid: 15 augusti 1947.

Tävlingen avgjordes den 12 december 1947.

Prisnämnden föreslog till utförande det av arkitekten Robert Lundholm upprättade förslaget med motto »I backen».

Inbjuden tävling om stadshus i Östersund avgjord

Till tävlingen hade inbjudits arkitekterna SAR Sture Frölén, Cyrillus Johansson, Artur von Schmalensee och arkitektfirman Ancker-Gate-Lindegren.

Prisnämnden har funnit att under de i programmet givna förutsättningarna förslaget med motto »Hellre Kokboken än Lagboken» bäst löst den föreliggande uppgiften, och förordar i första rummet detta förslag.

Prisnämnden har samtidigt framhållit att förslaget med motto »Jämtlands Vapen, alt. Lagboken» visat, att uppgiften kan lösas genom bebyggande av friområdet inom kvarteret Lagboken, och att därvid såväl praktiska som estetiska fördelar vinnas och har därför hemställt att stadsfullmäktige måtte upptaga frågan om byggnadens förläggning till kvarteret Lagboken till förnyad prövning samt i så fall förordat detta förslag till utförande.

Författare till förslaget med motto »Hellre Kokboken än Lagboken» äro arkitekterna SAR Stig Ancker, Bengt Gate och Sten Lindegren med arkitekten Axel Kandell som medarbetare.

Författare till förslaget med motto »Jämtlands Vapen alt. Lagboken» är arkitekten SAR Cyrillus Johansson.

Prisnämnden har haft följande ledamöter: Professorn Paul Hedqvist, arkitekten SAR Hakon Ahlberg, stadsarkitekten SAR Henric Nordlund, grosshandlare P. Åslund och riksdagsmannen Nils A. Larsson.

Summary av Byggmästaren

Från och med detta år förses Byggmästaren med engelsk summary av huvudtexten. Tills vidare tryckes den som bilaga och medföljer endast de utomskandinaviska abonnenternas exemplar.

LITTERATUR

Akustik

Statens Kommitté för Byggnadsforskning Meddelande nr 9, *Akustiska mätmetoder. En orientering av Per Brüel, Stockholm 1947. Distribueras av Tidskriften Byggmästaren, pris kr. 3: —.*

En av orsakerna till att förvirringen är stor beträffande akustiska mätresultat är att enhetliga normer saknats varför mätningar som utförts i olika laboratorier ofta ej direkt kan jämföras. Före och i början av kriget

ENKÖPING

ENKÖPINGS STAD

har goda kommunikationer åt olika håll. I staden finnas bra Bostads-, Industri- och Hantverkstomter, som upplåtas på förmånliga villkor. Billiga el.-verkstaxor. Staden är belägen i en rik jordbruksbygd. Riklig tillgång på skog i omedelbar närhet.

Natursköna omgivningar. Goda campingplatser, utmärkt friluftsbad vid Mälaren.

Hänvänd Eder till
DRÄTSELKAMMAREN
ENKÖPING

Telefoner 1194 stadsing. och 533 drätselkontoret.

Internationell tävling om ÖSTERLEDEN

ny trafikled (bro eller tunnel)
i Stockholm

Stockholms stad inbjuder fackmän i hela världen till tävling om idéförslag till ny huvudtrafikled (bro eller tunnel med tillfartsvägar) i Stockholm mellan Södermalm och Östermalm—Norra Djurgården. Till prisenämndens förfogande är ställd en summa av 60.000 kronor att ovillkorligen fördelas. Första pris avses utgöra 20.000 kronor. Tävlingstiden utgår den 1 april 1949.

Fullständiga programbandlingar kan erbållas efter hänvändelse till "Tävlingsfunktionären, Stockholms stads stadsplanekontor, Stadsbuset, Stockholm" mot deposition av 100 kronor. Ett förkortat tävlingsprogram tillbandabålles gratis av tävlingsfunktionären.

TAK SOM TROTSA TIDENS TAND erhållas med

MATAKI-PAPP

Vi tillverka Mataki underhållsfria takpapp förutom med grå härdad yta i följande rena, vackra färger: grön, röd, svart, aluminium, brunrå m. fl. och utföra större taktäckningsentreprenader under betryggande garanti.

Vår produktion omfattar dessutom all övrig impregnerad byggnadspapp för samtliga förekommande ändamål, såsom tak-, membran-, trossbotten- & grundisolering, förhyddning m. fl.

Auktoriserade
återförsäljare
i hela landet

AB Aktieföretaget
MATAKI
MALMÖ TAKPAPPFABRIK OCH KEMISK INDUSTRI
MALMÖ Tel. namnnot MATAKI

Ett bra golv förnuftig kapitalinvestering

En fastighetsägare vet att husets värde till stor del beror på de golv, som inläggs. Det är därför av vikt att vända sig till en expert, när det gäller material och påläggning.

Vi ha mångårig erfarenhet av alla slag av golv och pålägga under garanti. Leverantör till statliga och kommunala verk, byggmästare, fastighetsägare m. m.

**LINOLEUM
ASPHALT TILES
PARKETTGOLV
GUMMIGOLV
MASSAGOLV
INDUSTRIGOLV
TRETONG m. m.
Golvservice**

AB. LINOLEUMKOMPANIET
SPECIALFIRMA FÖR GOLVBEÄGGNINGAR

Rådmansgatan 27 · STOCKHOLM Telefon: 235090

uppgjordes normförslag för bl. a. Tyskland och U. S. A. och helt nyligen har vid en inofficiell konferens i Köpenhamn utarbetats ett förslag till internationella normer för mätning av luft- och stötljudsisolation som närmare kommer att diskuterats i London sommaren 1948. Föreliggande meddelande utgör en redogörelse för de mätmetoder som de senaste åren använts vid Chalmers tekniska högskolas akustiklaboratorium och är samtidigt avsett att utgöra förslag till svenska normer. Då nya mätmetoder infördes vid akustiklaboratoriet vid K. T. H. ungefär samtidigt med tillkomsten av Chalmers laboratorium behandlar meddelandet i stort sett de metoder som de senaste åren använts i Sverige.

Definitioner och mätmetoder anges för spektrogram, ljudstyrka, efterklangstid, ljudabsorption samt luft- och stötljudsisolation.

Att få fram enhetliga normer för mätning av ljudabsorption är särskilt svårt då mätresultaten är mycket beroende av mättrumets storlek och utseende.

Förf. föreslår att standardmätningarna skall utföras i snedvinkliga rum med provmaterialet placerat på en vägg-yta. Metoden användes för närvarande i England och vid Chalmers T. H. Vid rektangulära rum föreslås att provmaterialet uppdelas på 3 mot varandra vinkelräta rumsytor vilket tillämpas bl. a. i Danmark och vid flertalet laboratorier i Stockholm. Det kan nämnas att i U. S. A. utföres mätningarna av absorptionen i rektangulära rum, varvid materialet vanligen placeras i en järnram på golvet. För att få enhetliga värden har man bestämt att alla standardmätningar skall utföras i Riverbank Laboratories Geneva Illinois. Då vid mätning av frekvenser ned till 100 Hz mättrumets volym ej får understiga 100 m³ och provarens storlek bör ligga mellan 6—12 % av mättrumets invändiga yta åtgår relativt stora ytor av materialet vid provningarna. Vid utexperimenterandet av nya material ställer det sig därför betydligt billigare att utföra mätningarna enligt den s. k. rörmetoden varvid provmaterialet insättes i ena ändan av ett långt rör. Rörmetoden kan naturligtvis ej användas vid material vars absorption är beroende på den geometriska utsträckningen t. ex. vibrationspaneler och spaltresonatorer.

Beträffande luft- och stötljudsisolation föreslås att de definitioner och mätmetoder som anges i anvisningarna till byggnadsstadgan — Kungl. Byggnadsstyrelsens anvisningar 1946: 1 — bibehålls.

Det bör kanske anmärkas att de mätresultat som erhållits genom de metoder som före år 1944 tillämpades vid K. T. H. ger helt avvikande resultat. Beträffande luftljudsisolationen har för höga värden erhållits. Avvikelserna uppgår för den äldsta metoden (1927—1932) till 10—20 db och vid en senare metod (1932—1944) till ca 5 db. Vid stötljudsmätningarna har en metod använts som ej går att jämföra med de resultat som erhålles enligt nuvarande mätningar. Även i utlandet har ett flertal mätmetoder tillämpats som givit avvikande resultat. Vid luftljudsmätningar har ofta för höga resultat erhållits.

Faktorer som har stort inflytande på ljudisolationen är provelementets storlek och dess inspänning runt kanterna. Några bestämmelser om detta finnes ej i meddelandet. Enligt det nyss framlagda förslaget till internationella normer bör ett provelement om möjligt ha samma storlek och inspänning som i praktiken. Detta är ofta svårt att ordna i laboratorium och har även försummats i de provhus som på senaste tiden uppförts i England, Holland och Sverige. I dessa har nämligen såväl bjälklags- som väggtyper varierats från rum till rum, vilket fört med sig helt andra inspänningsförhållanden än i praktiken.

I förslaget till internationella normer anges som minsta storlek på provelementen 6 m² eller något mer än de 4 m² som nu är vanligast i såväl Sverige som utlandet. Bland andra olikheter mot det svenska normförslaget kan nämnas att luftljud föreslås mätas inom frekvensområdet 200—2 000 Hz i stället för 100—3 000 Hz och att hammarna på hammarapparaterna utföres av mässing i stället för av järn med underyta av bokträ. En sådan hammarapparat har redan börjat användas vid K. T. H. som även byggt om sitt laboratorium så att väggar på 6 m² kan provas. Förutom ljudisoleringen hos väggar och bjälklag talar man om ljudisoleringen hos byggnadskonstruktionen t. ex. isoleringen mellan två rum oberoende av vilken väg ljudet går. Hur denna isolering skall uttryckas har diskuterats mycket de senaste åren och det ser ut som om den definition som anges i meddelandet och i anvisningarna i byggnadsstadgan ej är den enklaste lösningen. Det synes lämpligast att bortse från den dämpning av ljudet som erhålles genom rummens absorption och endast betrakta isoleringen genom själva byggnadsstommen. Vid mätning av isoleringen hos byggnadskonstruktioner måste liksom vid mätning av väggar och bjälklag förhållandet mellan de uppmätta ljudtrycken i sändar- och mottagarrummen i db korrigeras med hänsyn till mottagarrumets absorption. Korrektionstermen synes därvid böra väljas så att samma minimikrav för isoleringen hos byggnadskonstruktionen kan användas som för väggar och bjälklag. Därvid skulle normerna i hög grad kunna förenklas och mätningarna underlättas då möbler, mattor etc. ej behöver flyttas ut från provrummen.

Eftersom uttorkningen ofta försummas vid ljudisoleringsmätningar synes det vara lämpligt att införa krav på hur denna skall utföras. Det måste nämligen vara felaktigt att som nu ibland sker slutgiltigt prova ljudisoleringen hos putsade stenväggar ett par dagar efter uppförandet då hållfasthet och värmeisolering vid liknande konstruktioner ofta först provas efter ett halvår. Eftersom det visat sig att vid ljudisoleringsmätningar en relativt stor spridning erhålles kan det dessutom ifrågasättas om inte i likhet med hållfasthetsprovning en serie prov måste utföras. Vid mätning i byggnader synes en mätserie alltid böra utföras då detta vanligtvis kan åstadkommas utan större kostnader.

Även om det framlagda normförslaget bör justeras och kompletteras på flera punkter med hänsyn bl. a. till de internationella normer som är under utarbetning, bör det vara värdefullt för byggnadstekniker och andra som syssla med ljudisoleringsproblem att taga del av meddelandet, som på ett klart, enkelt och kortfattat sätt redogör för flertalet av de mätmetoder som för närvarande användes i Sverige.

B. Sundberg.

Statens provningsanstalt, cirkulär 23—24:

Enligt cirkulär 23 och 24 från Statens provningsanstalt framgår att provningsanstalten utför ljudstyrkemätningar och provning av luftljudisolationen i anslutning till de metoder som angivits i anvisningarna till byggnadsstadgan — Kungl. Byggnadsstyrelsens anvisningar 1946: 1.

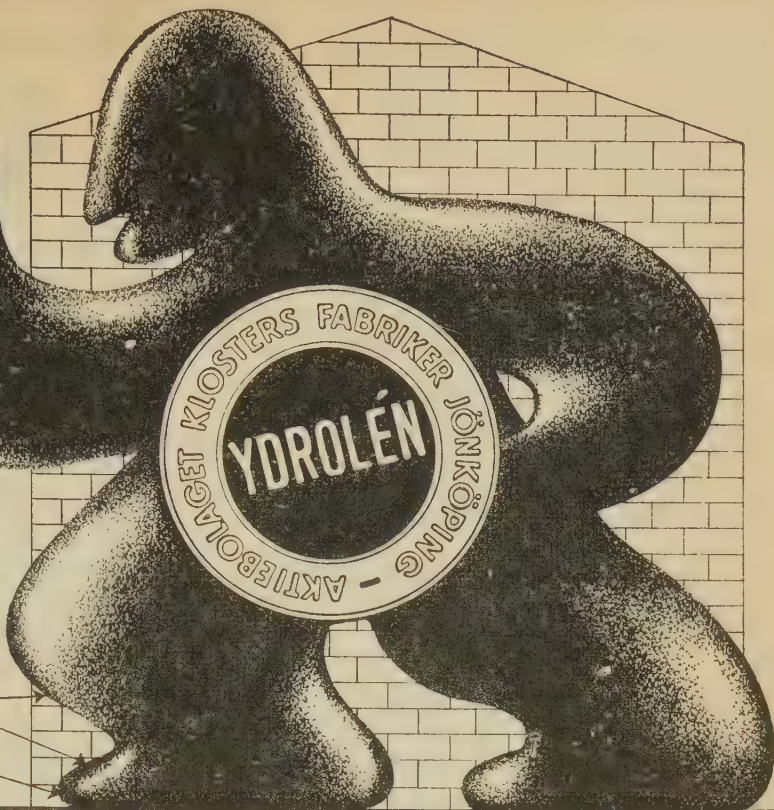
B. S.

Byggnadsforskning i Australien

I de flesta av kriget närmare berörda länderna har man intensivt gått in för att understödja allt arbete, som kan tänkas gagna bostadsbyggandet och i någon mån bidra till återuppbyggandet och saneringen. I Amerika, England, Australien m. fl. finns det statliga forskningsorgan och laboratorier, särskilt avsedda för byggnads-

FÖR ISOLERING

av betongytor, mur-
verk, tegel, siporex
etc. **mot fukt,
vatten, alkalier
och syror**

*Använd Klosters
asfaltemulsion*

YDROLÉN

A.B. KLOSTERS FABRIKER • JÖNKÖPING

SVERIGES KONSULTERANDE

VÄRME- OCH SANITETSINGENIÖRERS FÖRENING SKVS

Lagerlöfsgatan 8 • Stockholm • Tel. 52 08 50

Föreningens ändamål är att främja och utveckla den konsultande ingenjör-
verksamheten inom värme-, ventilations- och sanitetstekniken i Sverige för att där-
igenom tillgodose det allmännas behov av kunniga och opartiska tekniska rådgivare.

GÖTEBORG

Ahlén, Filip, Ing.-byrå, Postgatan 2
Tel. 11 30 52, 13 47 45

Bresky, Bernh., Ing.-byrå, Kungsgatan 46
Tel. 13 95 13, 13 95 16

Fagerström, W., Kons. Ing.-byrå A.-B.,
V. Hamngatan 2. Tel. 13 07 15

Theorell, Hugo, Ing.-byrå, A.-B., V. Hamngatan 11
Tel. 17 50 30

MALMÖ

Österberg, J., Ing.-byrå, Kompanigatan 4
Tel. 102 34, 267 54

STOCKHOLM

Bergströms Ing.-byrå & Co, Kungsbroplan 2
Tel. 52 05 60

Dahlgren, Wilh., Konstr.-byrå, A.-B., Hamngatan 24
Tel. 10 12 84

Eklund, Karl G., Ing.-byrå, Brunkebergstorg 15
Tel. 10 27 13, 10 27 14

Eriksson, Helge, Konstr.-byrå, Drottninggatan 14
Tel. 11 29 50, 11 89 50

Hajjlen, Alfred, Kons. Ing.-byrå, Kungsgatan 29
Tel. 20 42 96

STOCKHOLM (forts.)

Konstruktionsbyrån, D. A. Carlsson,
Drottninggatan 114. Tel. 31 15 28

Larsson, Ragnar, Konstr.-byrå, Birger Jarlsgat. 31
Tel. 10 08 33, 20 23 42

Nyman, Martin, Konstr.-byrå, Vidargatan 7
Tel. 30 02 42

Petersson, Paul, Konstr.-byrå, Vasagatan 7
Tel. 11 29 74

Rudgren, Knut, Konstr.-byrå, Birger Jarlsgatan 36
Tel. 11 79 19

Runefelt, Elis, Ing.-byrå AB, Sveavägen 31
Tel. 11 12 37, 21 03 71

Rörtekniska Byrån A.-B., N. Mälarstrand 24
Tel. 52 44 44, 52 44 45

Theorell, Hugo, Ing.-byrå A.-B., Lagerlöfsgatan 8
Tel. växel 52 08 50

Tysklind, Sven, Konstr.-byrå, Hamngatan 22 A
Tel. 10 39 98, 11 49 98

Ullman, Bengt, Konstr.-byrå, Sveavägen 98
Tel. 33 37 44, 33 38 44

UMEÅ

Larsson, Sixten, Konstr.-byrå, Kungsgatan 66
Tel. 17 72

A. JOHNSON & Co.

Tel. 4020

L U L E Å

Tel. 4110

*Allt i rostfritt
Byggnadsmaterial
Värme- & Sanitetstekniska artiklar*

ARKIVBITRÄDE

En extra befattning som arkivbiträde (manligt) hos Malmö stads byggnadsnämnd är till ansökan ledig att tillträdas snarast möjligt.

Sökanden skall hava välmeriterad praktik som ritare inom det husbyggnadstekniska området.

Lönen utgår enligt löneklass 14 i statens nya löneplan I eller f. n. med 544: — kr. månad, incl. 12 % rörligt tillägg.

Med ansökan skall följa meritförteckning samt avskrifter av betyg ävensom övriga handlingar som sökanden vill åberopa. Uppgift bör även lämnas när befattningen kan tillträdas.

Ansökan, försedd med påskrift »Ansökan till arkivbiträdesbefattning», skall vara inlämnad senast måndagen den 1 mars 1948 till Malmö stads byggnadsnämnd, där närmare upplysningar angående tjänsten kunna erhållas.

Malmö den 28 januari 1948.

BYGGNADSNÄMNDEN

PERORIT
ljudabsorberande plattor

Isoleringsaktieföretaget

Göteborg - Stockholm - Malmö - Sundsvall
Tel. 139827 Tel. 109427 Tel. 33207 Tel. 56366

CEMENT • GIPS • PAPP TRÄULLSPLATTAN "S. T. P."

Tretonggolv, Linoleummattor.

Isolerings- & Plattsättningsarbeten m. m.

ARTHUR DU RIETZ & Co, A.-B.

VASAGATAN 52 - STOCKHOLM

Tel. 10 18 83, 10 18 84, 20 88 78, 20 88 79

branschens problem. I Danmark håller man just på med ett Statens Byggeforskningsinstitut och i Sverige är sedan någon tid inrättandet av ett Statens Byggnadsinstitut aktuellt.

Arbetet vid och resultaten från de europeiska och amerikanska organen behandlas ofta i våra facktidskrifter. Här skall ges några uppgifter om verksamheten i Australien.

De organisationer i Australien, som i huvudsak sysslar med byggnadsforskning är:

Department of Works and Housing, Commonwealth Experimental Building Station:

Experimentbyggnande, användning av byggnadsmaterial, konstruktion, installation, värme, ljus, ljud, ventilation, standardisering, normer, grundläggning m. m.

Building Materials Research:

Byggnadsmaterial i allmänhet, murverk, betong, jord, vägg- och takbeklädnad, värme- och ljudisolering m. m.

Forest Products Division:

Virke, papp, pappersmassa, plywood, träfiberplattor, virkesförstöring m. m.

Division of Soils:

Klassificering, grundläggning, markstabilisering m. m.

Munitions Supply Laboratories:

Målning i allmänhet och skyddsmålning.

Industrial Welfare Division:

Konstruktioner och utrustning i industribyggnader för förbättring av arbetsförhållandena m. m.

Sedan ett år tillbaka har utbyte av publikationer ägt rum mellan Commonwealth Experimental Building Station och Statens kommitté för byggnadsforskning i Stockholm. Här skall omnämnas några av de publikationer, som hittills utkommit från »the Building Station». Till

Monteringsfärdiga, fribärande FACKVERKSKONSTRUKTIONER

med stora variationsmöjligheter, ekonomiska, arbets- och tidsbesparande till industri- och lantbruksbyggnader, magasin, hangarer, samlingslokaler, gymnastik- och tennishallar, torn- och krankonstruktioner, broar, transportbanor m. m.

Rekvirera vår broschyr »En bärande konstruktion».

A-B STANDARDHUS
HULTSFRED

MED VIRKESGARANTI FRÅN 17 000 SKOGSÄGARE

Grus och Singel

Makadam

SVEN KARLSSON

LINDALEN Stockholm 20

Telefon: ÄLTA, Grustaget 266, Bost. 366

dem, som är särskilt intresserade av denna litteratur, lå-
nar kommittén gärna ut publikationerna för närmare
studium.

»The Building Station» ger ut två serier dels Bulletins
och dels Duplicated Documents (stenciler).

Bulletins:

No. 1. The Structural Sufficiency of Domestic Buildings,
50 s. Konstruktiva förutsättningar vid små hus avseende
bl. a. golv, väggar och tak. Laster och nedböjningar.

No. 2. Recommended sizes of Timbers for use in Floors
of Domestic Buildings, 15 s. Laster på golv i bostadshus
samt rekommendationer avseende en reducering av vir-
kesdimensionerna.

No. 3. Climate and House Design, 48 s. Faktorer som
inverkar på komfort och levnadsförhållanden i bostaden
med speciell hänsyn till Australiens klimat.

No. 4. Steel Roof Trusses for Domestic Roofs, 33 s.
Handbok innehållande bl. a. konstruktioner, detaljer,
reaktioner och vikter vid lätta ståltakstolar vid spänn-
vidder från 4,5 m till 8 m.

Duplicated Documents:

D.D. 1. Footings for Small Buildings, 81 s. Grund-
problemen vid små hus med särskild hänsyn till lergrund.
Rekommendationer baserade på nuvarande kunskaper i
avvaktan på komplettering av ett långtidsprogram för
experimentella undersökningar.

D.D. 2. Recommended Code of Practice for Precast
Concrete Slab Walls, Type I, 30 s. Konstruktion av en-
våningshus av färdiggjutna betongplattor med begränsad
bredd men med en längd lika med avståndet från golv
till tak.

D.D. 3. Recommended Code of Practice for Precast

BYGGNADS AB HEMBO

Norrböleg. 42, SKELLEFTEÅ. Telefon: Kontoret 127 66

Bostad: Byggm. Boström 127 66; Ing. Hedman 127 03

Fabriks- o. Husbyggnader — Ritningar

Konstruktioner — Kontrollantskap —

Kostnadsberäkningar

VÄRMEMÄTNING

enl. CB-system

— det i Sverige beprövade och förhärskande —

installeras i allt fler nybyggnader
för bättre bränsleekonomi och rättvis
värmekostnadsfördelning

under 1947 på över 40 olika orter i Sverige.

AB SVENSK VÄRMEMÄTNING

Drottninggatan 51 - Stockholm - Tel. 11 14 00, 11 15 00

Huv.-intr.: LM Ericsson, Elektrolux och Svenska Fläktfabriken.

Svenska Livförsäkringsanstalten

TRYGG

beviljar

INTECKNINGSLÅN

Tel. namnanrop

»Trygg-Atlas»

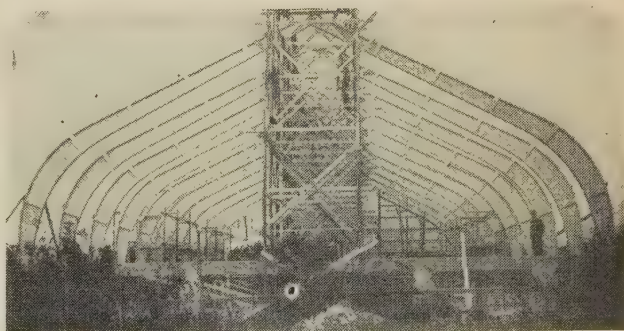
Engelbrektsplan
STOCKHOLM

Placera

FASTIGHETSFÖRSÄKRINGEN

Brandförsäkringsaktiebolaget

TRYGG

KLORKALCIUMMAGASIN I SKOGHALL

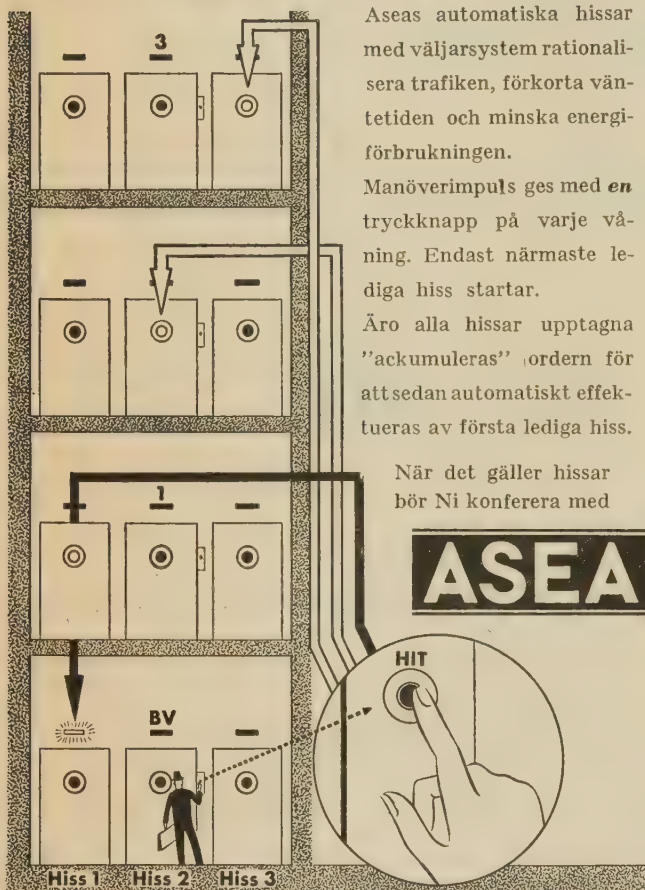
A.-B. FRIBÄRANDE TRÄKONSTRUKTIONER

Telefon 102 - Töreboda

H A M R I N S
Byggnadsaktiebolag
NYBYGGNADER
REPARATIONER
VÄRDERINGAR

Borås · Telefon 101 20

"Den tänkande hissen"

Aseas automatiska hissar med väljarsystem rationaliserar trafiken, förkorta väntetiden och minska energiförbrukningen.

Manöverimpuls ges med **en** tryckknapp på varje våning. Endast närmaste lediga hiss startar.

Äro alla hissar upptagna "ackumuleras" ordern för att sedan automatiskt effektueras av första lediga hiss.

När det gäller hissar bör Ni konferera med

ASEA

Tapeten från Wingqvist skapar hemtrevnad

C.E. Wingqvist AB. Tapetaffär

G:a Brogatan 19

Tel. Växel 23 30 50

Chef 10 23 33

Concrete Slab Walls, Type II, 26 s. Konstruktion av envåningshus av färdiggjutna betongplattor med tillräcklig längd och höjd för att de såsom en enhet skall kunna räcka till en hel vägg.

D. D. 4. Recommended Code of Practice for Concrete Slab or Block Walls, Type III, 27 s. Konstruktion av byggnader, ej överstigande två våningars höjd, av betongplattor eller block.

D. D. 5. Recommended Code of Practice for the Manufacture and Use of Precast Concrete Masonry Units, 27 s. Tillverkning och användning av färdiggjutna murverksenheter av både massiva betongblock och hålsten. Avser byggnader, som ej överstiger två våningars höjd.

D. D. 6. Recommended Code of Practice for the Use of No-fines Concrete in Single Storey Buildings, 13 s. Användning av »no-fines»-betong, dvs. betong utan finare beståndsdelar, i envåningshus.

D. D. 7. Recommended Code of Practice for the Use of Steel in Single Storey Buildings, 19 s. Användning av stålkonstruktioner i envånings bostadshus. Supplement till existerande normer för användande av stål i byggnader i allmänhet.

D. D. 8. Code of Practice and Recommended Standards of Performance for Prefabricated Houses, 20 s. Lämpligt utförande av monteringsbara hus med hänsyn till bl. a. planering, takhöjd, fönsterarea, ventilation, ljud- och värmeisolering, el- och rörinstallation.

D. D. 9. A Report on Foundation Problems, 20 s. Lergrunder i Adelaide. Rapport från inspektioner i Syd-Australien.

D. D. 10. The Use of No-fines Concrete. (Saknas på kommittén.)

D. D. 11. Kitchen Fitments, 35 s. Preliminära rekom-

Glas alla slag prompt från lager

A. B. GLASNILSON

Södergatan 21 A - HÄLSINGBORG

Telefon 209 50 växel

När det gäller stadsplaner, ritningar,

konstruktioner och entreprenadanbud

BYGGNAJSFÖRENINGEN SOCIALA BOSTÄDER

DANSBANEVÄGEN 8, STOCKHOLM 42

Tel. 19 21 20, 19 21 21, 19 21 22

Bygg med Vibroblock

Villor och större bostadshus.
Fabriks- och verkstadsbyggnader etc.

A/B VÄSBY BETONGFABRIK

ÖSTERMALMSGATAN 76
TELEFON 62 20 21, 62 07 74
STOCKHOLM

mendationer avseende köksinredningars mått och lagringsmöjligheter.

D. D. 12. Report on Tests carried out on No-fines Concrete, 6 s. Resultat av provningar av balkar, kuber och cylindrar av »no-fines»-betong avseende tryck-, skjuv- och vridningshållfasthet.

D. D. 13. Report on Simulated Wind Pressure Tests. (Saknas på kommittén.)

D. D. 14. An Interim Analysis of Strength of Masonry Block Walls, 21 s. En provisorisk men antaglig matematisk beräkning av murverkshållfastheten hos blockväggar. Med hjälp av empiriska koefficienter är det möjligt att beräkna murverkshållfastheten vid väggar av massiva stenar. Belastningstyper enligt D. D. 13.

D. D. 15. Report on Compressive and Torsional Tests. (Saknas på kommittén.)

D. D. 16. A Dimensional Analysis Study for Model Tests Walls. (Saknas på kommittén.)

D. D. 17. Earth Wall Construction, 23 s. Vägghonstruktioner av stampad jord. Sammanställning av nuvarande kunskaper i Australien och andra länder. Litteraturförteckning.

D. D. 18. Earth Wall Construction. (Saknas på kommittén.)

D. D. 19. Earth Wall Construction. (Saknas på kommittén.)

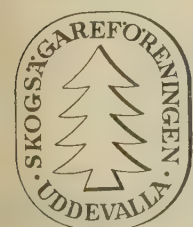
D. D. 20. Recommended Interim Code of Practice for Concrete Walls, Type IV, 19 s. Provisoriska rekommendationer för användande av vanlig betong i envåningshus.

D. D. 21. Climate and House Design, Summary of Investigations 1945—1947. (Saknas på kommittén.)

D. D. 22. Natural Ventilation, Ceiling Height and Room Size, 29 s. Minimibestämmelser avseende ventilation, takhöjd och rumsyta i bostäder.

Boris Blomgren

SKOGSÄGAREFÖRENINGEN i Bohuslän och Norra Älvsborg u. p. a.

Inreg. märke

Telefoner:

Huvudkont., Uddevalla } Växel 140 30
Trävaruaffären, Uddevalla }
Trävaruaffären, Strömstad 218

Köper och säljer alla slag av
skogsprodukter

Lagerför sågade och hyvlade
trävaror samt allt övrigt inom
byggnadsbranschen

Sågverket och Trävaru-
affären, Smeviken... Bohus-Smevik 17
Sågverket och Trävaru-
affär Blomsholm 49

THOR

elektr. TVÄTTMASKIN

och

autom. TVÄTT- och DISKMASKIN

Begär uppgifter

D. ANDERSSONS MASKINFIRMA A/B

LINKÖPING

Tel. 293 95

Aktiebolaget

BYGGMÄSTARNES MATERIALAFFÄR

Narvavägen 3 - STOCKHOLM - Tel. växel 67 01 25

Byggnadsmaterial av alla slag såsom

Parkett, Linoleum, Tegel, Cement, Asfalt, Kalk, Gips, Drev,
Mellanväggsplattor, Reveteringsmattor, Rockwool m. m.

Distriktsombud för:

Mo & Domsjö TreteX AB — Industri AB Furuplywood

Ensamförsäljare i Sverige av:

Stålrörsställningar för byggnader och lagerinredningar

Burton's patent

Gängade och muffade, svarta och galvaniserade
STÅLRÖR samt KAMFLÄNSRÖR

Tillverkade av:

SOCIÉTÉ MÉTALLURGIQUE DE L'AISNE

Stuck- och modellgips — Etablissements SUSSET

Dehtalgips Charlier & Salle

Tillverka och försälja:

Träullsplattan Träullit

Vi bygga
åt Er...

SIBA

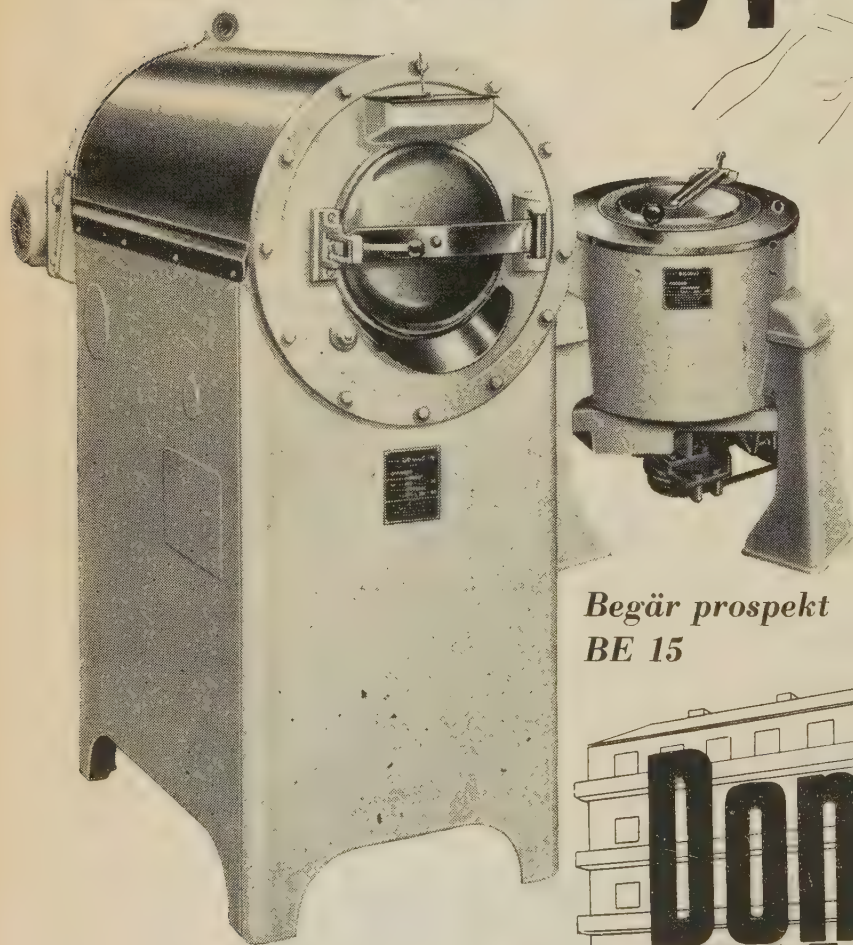
STOCKHOLMS INDUSTRIBYGGARE AB

SKEPPSBRON 24

TEL. 21 55 65, 21 55 66

BRÖDERNA EDSTRAND BYGGER VIDARE

-lanserar tvättanläggning av NY typ

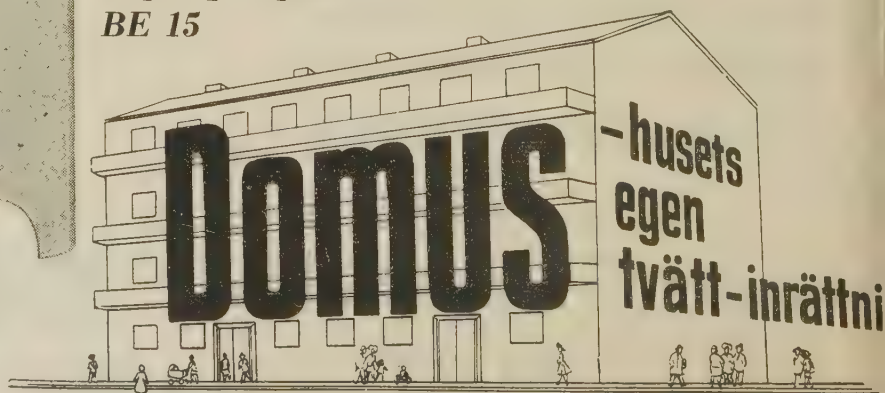

*Begär prospekt
BE 15*

Leverans från lager

I vår tid står tekniken på toppen. När Bröderna Edstrand nu lanserar DOMUS tvättmaskiner för dessa i sig allt. DOMUS är lätt att installera, billig i drift. DOMUS är tystgående och bekväm, spar tid, tvättmedel och icke minst kläderna. DOMUS ger mer värde åt huset, mindre arbete åt hemmets.

TVÄTTMASKINEN Luckans placering på främre gaveln ger bekväm arbetsställning och gör tvätt lätt åtkomlig. För effektiv sköljning kan maskinen helt fyllas med vatten utan att det stänker. Lämpligt placerad distanstermometer ingår i standardutförande. Maskinen har jämn, tyst gång. Finnes för el-, gas- eller ånguppvärmning. • CEFIRIFUGEN Svävande upphängning ger vibrationfri gång. Bromsning sker automatiskt vid främre av strömbrytaren. • Båda maskinernas tumrör är av rostfri stålplåt och alla rörliga delar skyddade.

Bekväm • Sparsam • Skonsam

BRÖDERNA EDSTRAND • MALMÖ • STOCKHOLM

REDAKTÖRER:

Arkitekt SAR Leif Reinius
Civilingenjör SVR Harry Bernhard

REDAKTIONSSEKRETERARE:

Fil. mag. Inga Mari Lönnroth

REDAKTIONSOMBUD:

Victor Bährner, Malmö
Ossian Lindqvist, Malmö
Owe Svärd, Göteborg
Gunnar Hoving, Göteborg

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Lennart Bergvall
Hilmer Danielsson
Bengt Gate
Nils Tengvik
Tore Webjörn
Helge Zimdahl

TIDSKRIFTSBIBLIOTEK, LÄSRUM:

SAR, Sturegatan 20, Stockholm.
Tillgängligt för allmänheten vardagar
utom lördagar kl. 9—17.

PRENUMERATIONSPRISER HELÅR

	Endast lösnummer	Lösnummer + bundet ex.	Lösnummer + halvfr. b.
Sverige	20:—	30:—	35:—
Danmark, Norge....	22:—	33: 50	38:—
Övriga utlandet	26:—	40:—	45:—

Ansvarig utgivare Arkitekt SAR Moje Bergström

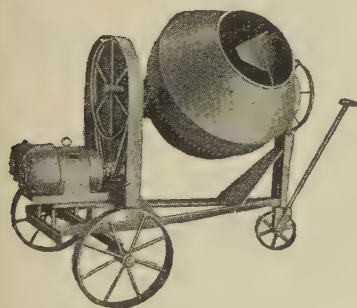
I tidskriften gjorda uttalanden stå för författarnas räkning och äro endast om så anges att anse som uttryck för ståndpunktstagande av någon av de föreningar, som utge tidskr.

Tornborg Lundberg

TELEFON: NAMNANROP

ÅRSTADALSHAMNEN. STOCKHOLM 9

Kontor, Mek. Verkstad och Lager, Årstadalshamnen.

BETONGBLANDARE TIPP-150

med helkapslad elektrisk motor.

Lämplig för mindre arbeten.

BEGÄR PROSPEKT.

Sala Maskinfabrik — Gullbergs Maskinfabrik, Lindås.

145.

AKTIEBOLAGET

CALOR & SJÖGREN

Arbetargatan 30, Stockholm

Telefon: Växel 52 06 30

VÄRME - GAS - VATTEN AVLOPP

Ni erhåller snabbt och väl utfört
arbete om Ni anlitar vår
reparationstjänst.

Vid behov av grus, singel, sand m. m.

vänd Eder till

FIRMA LARSSON & Co.

ÅHLS GRUSTAG

ENKÖPING

Kvalitetsvaror till humana priser.

Ombesörjer även transportererna.

Leveranser till staten.

Införda offert.

Telefon Härnevi 400 01, efter kl. 17 Härnevi 400 54

Postbox nr 78

INNEHÅLL:

DK 333.32 : 69.033

ÅKERLUND, LARS: *Våra monteringsfärdiga trähus*. Byggmästaren 27 (1948) nr 3 sid. 37—43.

Aktuella erfarenheter och] utvecklingstendenser hos de svenska monteringsfärdiga trähusen för bostadsändamål.

DK 333.32 : 69.033 (471.1)

BJURSTRÖM, JARL: *Fabriksmässig trähusproduktion i Finland*. Byggmästaren 27 (1948) nr 3 sid. 43—48.

Redogörelse för de ledande finska systemen för monteringsfärdiga bostadshus med särskild hänsyn till situationen efter kriget.

DK 69.033 (489)

HOLM, TYE o. GRUT, F.: *Et danskt monteringsfærdigt hus*. Byggmästaren 27 (1948) nr 3 sid. 48—50.

Beskrivning av ett system för monteringsfärdigt bostadshus samt redogörelse för materialsvårigheter efter kriget för berörda produktion.

HULTÉN, BERTIL: *Engelskt seriebygge*. Byggmästaren 27 (1948) nr 3 sid. 51—52.

Beskrivning av ett bostadsområde vid Bath Road utanför London där man i kommunal regi utfört ett seriebygge av delvis monteringsfärdiga hus på järnstomme.

ARKITEKTTÄVLING OM TJÄNSTEMANNABOSTÄDER FÖR INDUSTRIEN

(resultat av Industriens Bostadsförenings tävling om tjänstemannabostäder år 1946, 15 radhus- och 9 villaförslag). Utgiven av Industriens Bostadsförening.

Pris kr. 7:—.

Sändes portofritt om beloppet insättes på postgiro nr 3124.

BYGGMÄSTAREN

FÖRLAGSAVDELNINGEN
KUNGSGATAN 32, STOCKHOLM

TÄVLINGAR

Uppgift	Inlämnings- tid	Se Bygg- mästaren
Kungl. musikaliska akademien m. m.	15. 9. 1948	Nr 14 s. IV
Medborgarhus i Eslöv	1. 4. 1948	Nr 15 s. VIII
Sinnessjukhus i Karlskrona	15. 5. 1948	Nr 25 s. IX
Österleden i Stockholm ..	1. 4. 1949	Nr 2 s. III

Lämna reproduktionsdugliga tävlingsritningar!

Tävlingen om nybyggnad för handelshögskolan i Göteborg avgjord

Pristävlingen om nybyggnad för Handelshögskolan i Göteborg har nu avgjorts. Första pris, 6 000 kr., tilldelades ett förslag med mottot »Pagina» av arkitekterna Sture Ljungquist och Carl Nyrén, Stockholm.

Andra pris, 3 000 kr., tilldelades förslaget »Vitalis» av arkitekt Folke Björck, Göteborg. Två tredje pris på 2 000 kr. tillföll ett förslag med mottot »Två gånger två lika med fem» av arkitekterna Maritta och Ragnar Ypyä, Stockholm, samt ett förslag med mottot »Skiss» av arkitekterna K. M. Berggren och Bertil Mattsson, Stockholm.

Dessutom beslöt prisnämnden att inköpa fem tävlingsförslag för vardera 1 000 kr., nämligen ett med mottot »Hög skola» av arkitekt Bo Cederlöf, Göteborg, ett med mottot »G. H. H.» av arkitekterna Sven Brolid och Jan Wallinder, Göteborg, ett med mottot »Lycka till» av arkitekt Tore Moxness, Stockholm, med medarbetarna Evald Järv och John Juri Matiesen, ett med mottot »Laboremus» av arkitekterna Peder Hagen, Helge Lindahl och Kristian Vincents, Köpenhamn, samt ett förslag med mottot »Hög och låg — lugn och liv» av arkitekterna Hans Erling Langkilde och Ib Martin Jensen, Danmark.

Prisnämnden har bestått av generaldirektör Ivar Tengbom, Stockholm, ordförande i Ekonomiföreningens västra krets direktör Axel Adler, Göteborg, handelshögskolans rektor professor Hadar Berglund, arkitekt C. F. Möller, Aarhus, och professor Melchior Wernstedt, Chalmers, med notarie Sven Celander som sekreterare.

FÖRENINGSMEDDELANDEN

Stockholms Byggnadsförening

Stockholms Byggnadsförening diskuterade vid sitt sammanträde 29 januari »Rörmokeriet». »Kan man förbättra installationerna och bringa ned driftskostnaderna?» var den fråga som behandlades av fastighetsägaren, byggmästaren, rörledningsentreprenören samt konsulterande ingenjören. Eftersom såväl inledningsanföranden som diskussionsinlägg genom talupptagningsapparat och därefter gjord stencilrad utskrift som tillhandahålls för 5 kr. på föreningens kansli kan studeras i detalj återges här blott några synpunkter.

Civilingenjör Gunnar Hellstenius: Ett illa placerat, planerat och konstruerat pannrum är besvärligt att sköta och dyrt i längden. Vid små fastighetsprojekt kan man ej ha kvalificerad skötsel och därför bli de dyra. Bränslekostnaden sjunker avsevärt vid stora projekt. Ritningar och uppgift om konstruktör och entreprenör för värme och sanitet borde finnas för varje fastighet.

Civilingenjör Nils Knutsson-Blomquist: Stadsplaner och husritningar äro ofta så låsta att det ej går att göra ändringar som skulle kunna innebära betydande förbättringar. Skyddsrum och pannrum komma för nära varandra. Slitsar läggs bakom badkar o. s. v. Installationen är så gjord att försening av ett material förhindrar att andra arbeten kan färdigställas. Håltagningsritningar kommer för sent och är ofta fel så att rörbasen på platsen får passa ihop det hela vilket blir dyrt. Rörinstallatörerna borde mer utnyttja kapning på fabrik och färdigmonterade detaljer eller arbetsenheter.

Civilingenjör Gottfrid Naumburg: Mycket har gjorts under de senaste åren, men svårigheterna äro stora. Staten fastställer t. ex. vissa normer, men tillämpar dem ej vid egna arbeten. Entreprenörerna få för kort tid på sig, ha för liten auktoritet och för liten förtjänst. Det är billigare att ändra på ritningen än på bygget. Samarbetet mellan olika branscher både i fråga om de ledande och arbetarna är för litet. Genom tanklöshet och slarv — t. ex. rörtänger läggs på nymålade ytor, färg hålls i tvättställ — försakas onödiga kostnader.

Civilingenjör Axel Theorell: Vi ha lämnat den tid då

DROTTNINGHOLMSVÄGEN 195 - ULVSUNDA
Tel. 26 08 18

Beställningstelefoner :

Brädgården Ulvsunda	25 62 48, 25 63 48
» Stuvsta	57 22 75, 57 26 15
» Ekerö Träkvista . .	155, 200

T r ä v a r o r
Byggnadsmaterial

Arkitekt

eller

Byggnadsingenjör

med högskoleexamen och god praktik erhåller anställning som ordinarie facklärare vid statsunderstödda läroanstalten Hässleholms Stads Tekniska Skola i läroämnen husbyggnadskonst, byggnadsritning, betonglära och hållfasthetslära.

Befattningen är placerad i lönegrad 26 enligt statens nya löneplan I med en begynnelselön av 11.832 kronor och en slutlön efter 9 års tjänst av 13.869 kronor, inkl. 12 % rörligt tillägg. Dessutom finns möjlighet till timlärarejänstgöring.

Befattningen är förenad med pensionsrätt i Statens Pensionsanstalt. Befattningshavare är skyldig underkasta sig för stadens tjänstemän gällande reglemente.

Ansökningar, åtföljda av meritförteckning och betygsskrifter samt uppgift om tillträdesdag inlämnas till skolans styrelse senast den 15 mars 1948.

STYRELSEN

Byggnadssnickerier

FÖNSTER

DÖRRÄR

SKÅPLUCKOR

SKÅPLÅDOR

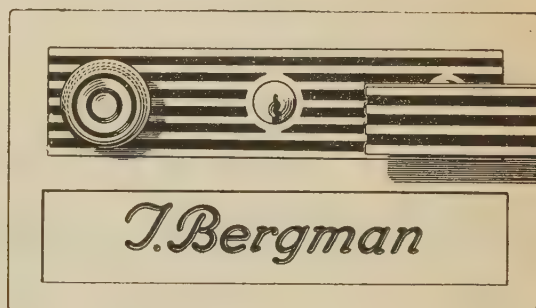
ständigt på lager

Beställningssnickerier utföras

INFORDRA OFFERT

OLSSON & ROSENLUND

DALAGATAN 1 C · STOCKHOLM · TEL. 23 37 10

ZANDELINLÅSET

DEN ABSOLUT DYRKFRIA låsen är ett faktum, som dessutom kombinerats med brevlådeinsats och evighetsklocka. Låsen är utförd i den världskända manzaklegeringen. Som underlägg för cylinderstiften användes stålkulor av S. K. F:s austenitiska rostfria stål.

Låsen levereras komplett med handtag, brev-
lådsåpa och 4 st. nycklar till varje lås.

Ensamförsäljare:

10 ÅRS GARANTI

Jerkers en Gros

Tel. 787 82, Skvadronsg. 27, Malmö

Tillverkare: AB. ZANDELINVERKEN, MALMÖ

AB
**STOCKHOLMS
PATENTBYRÅ**

Grundad 1878

Patent Varumärken

Civilingenjör Harry Onn

CENTRUM • STOCKHOLM

Kungsgatan 36

Tel. 23 09 70

Plywood, Masonite, Lamellträ,

Dörrar och luckor i lamellträ

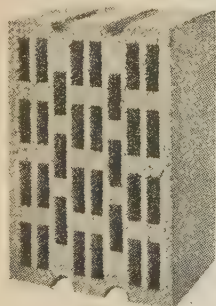
Wallboard, Tila m. m.

Begär offert

FEUK & WILSON, A. B.

KARLAVÄGEN 10 (Borgarskolans hus)

Telefoner 10 81 82, 20 53 28.

Använd Vibrobloc

ett utmärkt och av statliga myndig-
heter godkänt byggnadsmaterial.

Tillverkas och försäljes av

OTHEMS CEMENTVARUFABRIK

K. G. OLOFSSON

TELEFON: OTHEMARS 47

BJÖRKNÄS CEMENTGJUTERI

EKNÄS, KLINTEN

Telefon 15 14 33, 15 07 33 - Bost. 15 02 02

Tillverkar och försäljer

vibrerad cementhålstén, brunningsringar, cementrör, brunnsluck, slaggplattor, grus, singel, puts- och mursand m. m.

ÅSLANDS TRÄFÖRÄDLINGS A.-B.

KYRKDAL

Försäljer: TRÄVAROR, hyvlade och ohyvlade

Ring och infordra offert!

Telefon Kyrkdal 20

man hade kakelugnar samt vattenpump och uthus på gården, därför är det krångligare nu och behövs tid för konstruktioner. Konstruktören får ej tvingas att vara för snål t. ex. med utrymme i pannrum, det blir dyrt för fastighetsägaren. Det behövs mer utbildning och forskning. Härigenom kan både anläggnings- och driftskostnader sänkas.

Ingenjör *Sven Dahlberg* visade med siffror hur kostnaderna och arvoden för arkitekt, värme- och sanitetskonstruktör m. fl. tedde sig vid två likartade industribyggen, samt efterlyste mer publicitet av fel och erfarenheter som kunde ge ledning för andra.

Den fortsatta diskussionen drog långt ut på kvällen och t. o. m. vid nachspielet blandades dans av representeranter för Scalabaletten med diskussionsinlägg om rörmokeri.

H. B—d

Ny direktör

Till verkställande direktör i Stockholms Byggnadsförening efter dir. G. Dalquist som övergått till annan verksamhet har från 1 januari utsetts sekreteraren i Svenska Bankföreningen civilekonom Eric L. E. Schöning.

LITTERATUR

Källare och vindar

HSB:s byggnadstekniska utredningar nr 5. Stockholm 1947. 36 s. 3 kr.

Förvaringsutrymmena inom hyreshuslägenheten har under de senaste åren gjorts till föremål för ingående utredningar; frågan har nu avancerat så långt att Byggnadstandardiseringsens förslag till standard för garderobsin-

Trävaror

hyvlade och ohyvlade — till salu i parti och minut till humana priser

Nordlunds Såg & Hyvleri

B O D E N

Telefon kontoret 2819. Bostadstel. 2991

Bundna primärlån

å fastigheter, huvudsakligen avsedda för bostadsändamål eller till affärslokaler och belägna i städer och vissa stadsliknande samhällen, tillhandahållas av de till

KONUNGARIKET SVERIGES STADSHYPOTEKSKASSA

anslutna STADSHYPOTEKSFÖRENINGARNA

Bundna sekundärlån

å fastigheter, huvudsakligen avsedda för bostadsändamål eller till affärslokaler och belägna i städer och vissa stadsliknande samhällen, tillhandahållas av de till

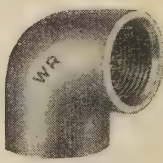
SVENSKA BOSTADSKREDITKASSAN *anslutna*

BOSTADSKREDITFÖRENINGARNA

Föreskriv vid beställning **Svenska Aducerade Rördelar** märket **WR**

De flesta rörgrossister hava ett välsorterat lager av WR-rördelar. Dessa tillverkas av bästa svenska tackjärn, som jämte vår snart fyrtioåriga erfarenhet borgar för en pålitlig oöverträffad kvalitet. Trots detta är vårt fabrikat ej dyrare än utländsk vara. Vi lagerföra mer än 5.000 modeller, vilka samtliga återfinnas i vår katalog nr 123, som sändes på begäran.

A.B. JÄRNFÖRÄDLING
HÄLLEFORSNÄS

BRÖDERNA GUSTAFSSONS STENHUGGERIER A.-B.

Tel. 43 70 17 STOCKHOLM Tel. 41 38 64

Hus- och Industribyggnader och reparationer utföres av

BYGGNADSFIRMAN BRÖDERNA MAGNUSSON

Lycksele - Tel. 552

AKTIEBOLAGET N. J. BÄCKLUND UMEÅ

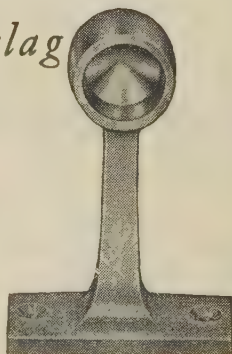
Etablerad 1861. Tel. Namnanrop: BÄCKLUNDS

Filialer: Holmsund tel. 103, Lycksele tel. 11, Vännäs 23

Järnvaror i parti och minut

BRÖDERNA MILLER Bankeryd

Byggnadsbeslag

Varumärke

GE GOD BETONG

A.-B. GULLHÖGENS BRUK SKÖVDE

redning ligger färdigt för publicering. När det gäller de sekundära förvaringsutrymmena har man inte haft några på behovsanalyser baserade normer att rätta sig efter, och dessa utrymmen har därför måst dimensioneras tämligen godtyckligt. Den undersökning på området i fråga som Svenska Gallupinstitutet för ett par år sedan — i januari 1946 — utförde på uppdrag av HSB:s riksförbund och som nu i utdrag publiceras i HSB:s byggnadstekniska broschyrserie är därför av stort intresse.

Undersökningen omfattar närmare 1 400 HSB-lägenheter i olika delar av landet. Lägenheternas storlek, ålder och standard redovisas liksom hushållens storlek och sammansättning, vidare källar- och vindsförrådens golvytor samt förekomsten av gemensamma förvaringsutrymmen såsom cykelrum, uppställningsplats för barnvagnar och sportgrejor, hobbyrum etc. Hushållens förråd av olika matvaror, av möbler, reseffekter, kläder m. m. i källar- och vindslokaler har inventerats och även förekomsten av cyklar, barnvagnar och skidor m. fl. sportartiklar har angivits.

Undersökningen som — icke oväntat — givit vid handen att källarvåningen som oftast inte varit särskilt väl anpassad efter det faktiska behovet, har av HSB:s arkitektkontor lagts till grund för utarbetandet av nya principer i fråga om källarens planlösning. Broschyren redogör även för dessa principer som illustreras med typplaner vid trevåningshus med och utan vindsförråd. Det framhålls att vindskontor bör anordnas endast i sådana fall då det tack vare källarförrådets slopande erhållna, disponibla källarutrymme verkligen är outhärligt för annat ändamål eller kan hyras ut till sådant pris att merkostnaden för de till vindsvåning förlagda förråden kompenseras.

(Forts. sid. VIII)

VAROR
*Byggnads
material*

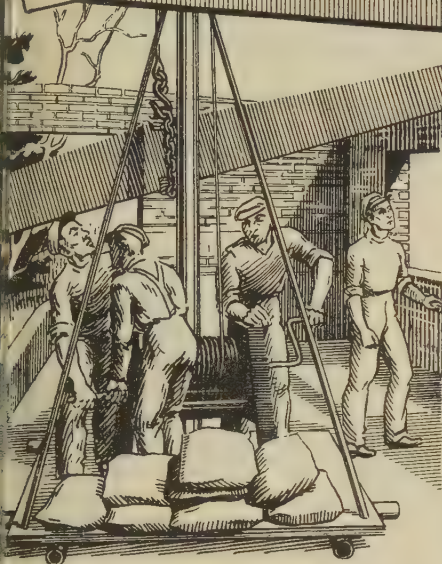

STOCKHOLMS **VED & TRÄ** AKTIEBOLAG och J. A. LINDROTH & Co AB

NORRA SANTORGET 22 • STOCKHOLM • TEL. VÄXEL 235558

STRÄNGBETONG

*Sparar tid
och materiel*

Strängbetong är det lämpliga materialet för den bärande konstruktionen i byggnader, som skola uppföras brandsäkert. Lämpligt därför att strängbetong kräver mindre stål, cement, trä och arbetskraft än annan betongkonstruktion. Stållåtgången är hela 75—80 proc. lägre.

Strängbetong levereras som monteringsfärdiga element. Form- och ställningsvirke undvaras, monteringsarbetet kräver mindre arbete och tid.

Strängbetong ger hög kvalitet till låg kostnad. De smäckra dimensionerna ge ett tilltalande utseende och mindre onyttig rumsvolym.

Införda ett strängbetongförslag! Vi sända också gärna vår katalog, som vi tro kan vara av intresse.

A.B. BETONGINDUSTRI
STRÄNGBETONGFABRIKEN STOCKHOLM 9
TEL. 45 25 15

Oljeeldningsaggregat

för värme-, låg- och högtryckspannor levereras och installeras. Korta leveranstider. Begär offert.

Telefon: växel 374 10

AKTIEBOLAGET TEKNIK VÄSTERÅS

Postadress Box 15, Västerås

Sågade och hyvlade

TRÄVAROR

BYGGNADSPLOTTOR

Ved - Kol och Koks

UPPSALA LÄNS SKOGSÄGAREFÖRENING u. p. a.

Telefon namnanrop:

SKOGSÄGAREFÖRENINGEN

Effektiv, ekonomisk ventilation

— det skall Ni gå in för, när Ni bygger eller moderniserar bostäder, samlingslokaler och industrier

AKTIEBOLAGET

VENTILATIONSARBETEN

Vrefenborgsvägen 8

Stockholm 32

Tel. 45 81 63, 45 81 64

Värme- och sanitära installationer

Konstruktioner
Anbudshandlingar

Förstklassig o. snabb
reparationservice

Införda offert!

LILJEBERG & CO.

ING. LENNART HÅKANSON

Tel. Kontor och lager 330 96, Eskilstuna

BYGGNADSSMIDEN

MASKINSMIDEN, GRINDAR, RÄCKEN,
BALKONGER, JÄRNKONSTRUKTIONER.

Svetsningsarbeten och maskinreparationer.

KARMAR, DÖRRAR och LUCKOR till
skyddsrum enl. civilförsvarsstyrelsens be-
stämmelser.

Införda offert.

Västerås Smides- & Konstruktionsverkstad

KOPPARBERG SVÄGEN 65

Tel. Verkst. 367 25

N. LUNDGREN

Tel. adr.: SKORSTEN

GÄVLE

Tel. 151 & 152 Linjevälj

Järnarmerade Skorstenar
enligt egna patenter

1800 st. (55.000 m) byggda. Påbyggn ond. drift. Åskled. uppsättas
Eget tegelbruk i Uppsala. Firman grundad 1869.

Bland byggda skorstenar märkas:

Falconbr. Nikkelverk A/S, Kristiansand	1 st. à 116 m.
Ljusnans Sulfatfabrik, Marmaverken	1 » » 106 »
Uddeholms A.B., Sulfatfabrik, Skoghäll	1 » » 103 »
Östrand Sulfatfabrik, Östrand	1 » » 103 »
Korsnäs Sägverks A.B., Sulfatfabrik, Gävle	1 » » 102 »
Örebro Pappersbruks A.B., Örebro	1 » » 101 »
A.B. Kemi O/Y, Kemi, Finland	1 » » 93 »
A.B. Iggesunds Bruk, Iggesund	1 » » 92 »
Trävaru A.B. Svartvik, Svartvik	1 » » 86 »
Stora Kopparbergs Bergslags A.B.	2 » » 85 »
Valtion Veitsiluodon Saha, Kemi, Finland	1 » » 85 »
Östrand Sulfatfabrik, Östrand	1 » » 83 »
Munksund Sulfatfabrik, Munksund	1 » » 81 »
Bergvik & Ala Nya A.B., Sandarne	1 » » 81 »
Holmens Bruks & Fabriks A.B., Hallsta	1 » » 75 »
Am. Turk. Investment Corp., Istanbul	1 » » 46 »

Ångpanne- och industriella inmurningar utföras

A.-B. E. WESTERLUND RÖRLEDNINGSFIRMA

Västra Storg. 33

JÖNKÖPING

Telefon 5925 - efter kontorstid 5926

För varje lägenhet beräknas ett förrådsutrymme om minst 4,5 m², en i uppvärmt och ventilerat utrymme belägen garderob om ca 0,4 m² samt en matkällare; alternativt föreslås kylda matkällar-»skåp» om ca 0,6 m², något som emellertid inte kan genomföras i praktiken förrän materialtillgången förbättrats. Vid en sådan anordning kommer väl potatisförvaringen att erbjuda ett särskilt problem med hänsyn till att många familjer nog på hösten lägger sig till med så pass stort potatisförråd att ett extra utrymme för detta kan bli erforderligt.

De gemensamma förvaringsutrymmena är barnvagnsbås med plats för två vagnar i entréplanet samt cykelstall, samtidigt skyddsrum. Förvaring av skidor och kälkar sker i gasslussen. Det framhålls att kombinationen cykelstall-skyddsrum inte är helt idealisk eftersom vägen till ett sådant utrymme måste bli obekvämlig för den som leder en cykel. Någon förbättring skulle man emellertid kunna åstadkomma genom att utnyttja luftskyddsmyndigheternas medgivande att ställa utförandet av väggen mellan gassluss och skyddsrum på framtiden.

Slutligen berör den intressanta broschyren frågan om ändrade principer för placeringen av källargång och sopnedkast-soprum.

Rättelse

I referatet om »Bostadssanering» i nr 24, 1947, sid. 358 har bilderna till diagram 1 och 2 kastats om. Diagrammet med ett bruttotillskott av 40 000 lägenheter per år och bristavveckling omkring år 1955 hör samman med underskriften *Diagram 1: »Högkonjunktur»* såsom framgår av tillhörande text.

Red.

Renhet, täckkraft och smidighet

RÅNÄS ZINKVITT

SVENSK TILLVERKNING

FÖRSÄLJES AV LEDANDE

FÄRGGROSSISTER I LANDET

RÅNÄS BRUKS AKTIEBOLAG

R Å N Ä S Tel. 1

Försäljningskontor: Stockholm, Nybrogat. 60, Tel. 67 47 88

DAKTÖRER:

Arkitekt SAR Leif Reinius
Civilingenjör SVR Harry Bernhard

DAKTIONSSEKRETERARE:

Fil. mag. Inga Mari Lönnroth

DAKTIONSOMBUD:

Victor Bährner, Malmö
Ossian Lindqvist, Malmö
Owe Svärd, Göteborg
Gunnar Hoving, Göteborg

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Lennart Bergvall
Hilmer Danielsson
Bengt Gate
Nils Tengvik
Tore Webjörn
Helge Zimdahl

PRENUMERATIONSPRISER HELÅR

	Endast lösnummer	Lösnummer + bundet ex.	Lösnummer + halvfr. b.
Sverige	20: —	30: —	35: —
Danmark, Norge...	22: —	33: 50	38: —
Övriga utlandet	26: —	40: —	45: —

Ansvarig utgivare Arkitekt SAR Moje Bergström

TIDSKRIFTSBIBLIOTEK, LÄSRUM:

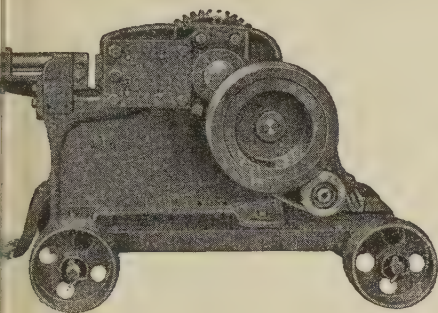
SAR, Sturegatan 20, Stockholm.
Tillgängligt för allmänheten vardagar
utom lördagar kl. 9—17.

I tidskriften gjorda uttalanden stå för författarnas räkning och äro endast om så anges att anse som uttryck för ståndpunktstagande av någon av de föreningar, som utge tidskr.

Tornborg Lundberg

TELEFON: NAMNANROP

ÅRSTADALSHAMNEN. STOCKHOLM 9

Kontor, Mek. Verkstad och Lager, Årstadalshamnen.

Transportabla BETONGJÄRNSSAXAR MED ELEKTRISK MOTOR.

Klipper rundjärn upp till 32 mm. Klippastighet 40 slag per min.

130

AKTIEBOLAGET CALOR & SJÖGREN

Arbetargatan 30, Stockholm

Telefon: Växel 52 06 30

VÄRME - GAS - VATTEN AVLOPP

Ni erhåller snabbt och väl utfört
arbete om Ni anlitar vår
reparationstjänst.

GÖTAVERKEN

Ensamförsäljare: Götaverkens fönsteragentur, Claës Kreüger, Sthlm.

STEEN, Y. *Köksinredning och garderober. Byggstandardiseringsens förslag till standard. Kommentarer.* Byggmästaren 27 (1948) nr 4 sid. 53—68.

Utförlig redogörelse för Byggstandardiseringsens förutsättningar och synpunkter vid utarbetande av förslag till standard för köksinredning och garderober.

TÄVLINGAR

Uppgift	Inlämnings- tid	Se Bygg- mästaren
Kungl. musikaliska akademien m. m.	15. 9. 1948	Nr 14 s. IV
Medborgarhus i Eslöv	1. 4. 1948	Nr 15 s. VIII
Sinnessjukhus i Karlskrona	15. 5. 1948	Nr 25 s. IX
Österleden i Stockholm ..	1. 4. 1949	Nr 2 s. III

Lämna reproduktionsdugliga tävlingsritningar!

Inbjuden tävling om varmbadhus i Norrtälje avgjord

Prisnämnden bestod av stadsfullm. ordf., riksdagsman L. Franzon, stadsingenjör Karl Johansson, arkitekt Helge Zimdahl och stadsarkitekt Stig Dranger. Som sakkunnig beträffande idrottsliga frågor har anlitats byggnadsingenjör Bertil Svensson i Stockholms Stads Idrotts- och Friidrottsstyrelse.

Inbjudna arkitekter voro Ancker, Gate och Lindegren, Stockholm, David Helldén, Stockholm, samt Hagstrand och Lindberg, Stockholm. Inlämnings- och utvärderingstid 15 okt. 1947. Tävlingen avgjordes den 18 febr. 1948. Prisnämnden beslöt att till utförande rekommendera det av arkitekterna Ancker, Gate och Lindegren upprättade förslaget med motto: »Stad och park».

DET FRAMTIDA STOCKHOLM

Skall 200 000 Stockholmare flytta ut?

»Det framtida Stockholm, riktlinjer för Stockholms generalplan» utgör en 108-sidig publikation, utarbetad av Stockholms stads stadsplanekontor och tryckt 1945.

Senare har stadsplanekontoret utgivit en 127-sidig publikation, innehållande skilda utlåtanden från kommunala organ och enskilda personer rörande den förstnämnda avhandlingen.

I »Det framtida Stockholm» penetrerar stadsplanekontoret hela det jättekomples av skilda faktorer, till vilka hänsyn måste tagas vid det vidare utformandet av generalplanen för Stor-Stockholm. En gedigen, öppen, vidsynt och av stor sakkännedom präglad framställning, vilken till det facila priset av 2 kr. tillhålls varje om sin stads utveckling intresserad stockholmare.

Den är tänkt icke endast som en upplysningskrift utan även som en utgångspunkt för en idé och sakk Diskussion, som alla hoppas skall verka befruktande på det pågående stadsplanearbetet.

I den senare utkomna publikationen har denna diskussion påbörjats med inlägg från dels kommunala organ, dels ett tiotal enskilda personer, vilka sistnämnda särskilt inbjudits att inkomma med diskussionsinlägg.

Man kan utan överdrift säga, att samtliga inlägg bidraga att hålla diskussionen uppe på det höga plan, som stadsplanekontoret haft rätt att påfordra med hänsyn till sitt eget arbetsresultat.

Vid en, tyvärr alltför flyktig, genomläsning av de

gjorda inläggen har jag för det avsnitt av stadsplanearbetet, som närmast intresserar mig, haft särskild god behållning av uttalandena från arkitekt Sune Lindström och direktör Robert Schroff.

Rubriken till denna artikel antyder var detta avsnitt av stadsplanearbetet ligger.

Ur »Det framtida Stockholm» citerar jag följande:

»Inom den inre staden finns nu en befolkning, uppgående till 465 000 personer. Såsom framhålles i annat sammanhang (se kap. 6), bör man räkna med att folkmängden i den inre staden i samband med en successiv sanering och citybildning kommer att reduceras med 30 à 50 %. Folkmängden i den inre staden skulle följaktligen komma att minska med 150 000 à 200 000 personer eller ungefär lika mycket som motsvarar markreserverna innanför den nuvarande stadsgränsen. Utom på Norra Djurgården, som förutsättes skola bli till större delen obebyggd eller utnyttjad för offentliga institutioner, finns nämligen markreserver av nämnvärd betydelse endast i Brännkyrka—Enskede. På grund av svårigheterna att anordna tillfredsställande kommunikationer med den inre staden bör man ej räkna med att folkmängden där bör öka mer än från nuvarande 110 000 till 250 000. En inkorporering av Spånga förbättrar situationen tillfälligt, men de tillgängliga markutrymmena där bereder ej plats för mer än 50 000—70 000 invånare.

Situationen kan följaktligen bli den, att en fortsatt folkmängdstillväxt i allt större utsträckning måste äga rum utanför den nuvarande stadsgränsen och att, inom en ej alltför avlägsen tidpunkt, någon ytterligare bostättning icke skulle kunna ske i staden.»

Ur kap. 6. citerar jag:

»Generalplanen måste i fråga om de centrala bostadsområdena baseras på vissa miniminormer beträffande fri markyta, husavstånd etc.

Det nuvarande markutnyttjandet är så högt, att det under alla förhållanden måste sänkas i samband med en sanering. De undersökningar, som gjorts för Bostadssociala utredningen, gör det troligt, att reduktionen av byggnadsvolymen i de gamla kvarteren bör röra sig omkring 40 %. Inom delar av den äldre staden ligger rumsstorlekar och förhållandet mellan rumsantal och boende nu delvis mycket högt, och det är därför möjligt, att reduktionen av folkmängden i stenstadens kvarter blir mindre än 40 %, trots den höjning av den genomsnittliga utrymmesstandard, som förutsättes. Å andra sidan kan citybebyggelsen beräknas breda ut sig på bostadskvarterens bekostnad och plats krävas för parkstråk inom stenstaden. Sannolikt kommer minskningen av dennas invånarantal att ligga mellan 30 och 50 %, varför dess sanering förutsätter en motsvarande ersättningsproduktion av bostäder i ytterområdena.

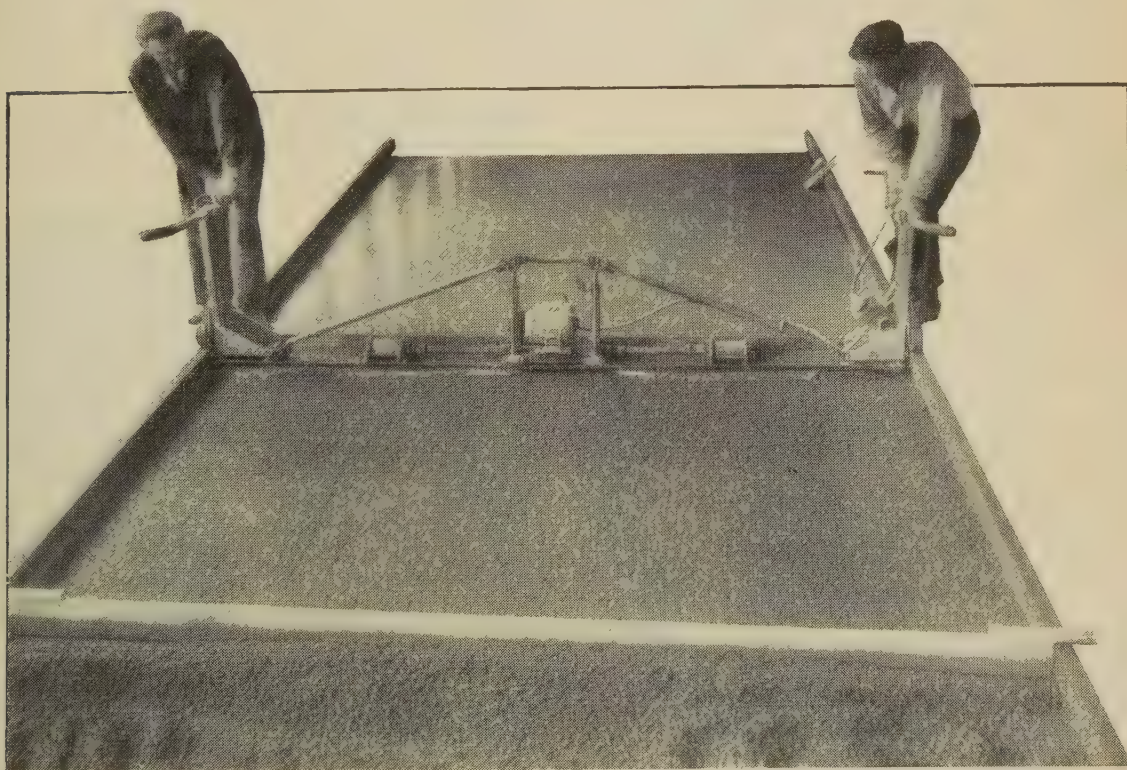
Husbeståndet inom de saneringsbehövliga stadsdelarna är av varierande ålder. Medan den äldsta bebyggelsen ofta är i tekniskt dåligt skick, uppvisar den yngre bebyggelsen inte sällan mycket god byggnadsteknisk kvalitet. Det är därför naturligt, att saneringen blir genom-

Vibrering ger bättre betong...

Vid all gjutning av kvalitetsbetong är numera vibro-metoden aktuell. Genom vibrering blir betongen inte bara starkare utan även billigare. Metoden är dessutom till utmärkt hjälp vid besvärliga gjutningar, ty under vibreringen blir betongen lättflytande och utfyller alla hålrum så att betongmassan får ökad täthet och homogenitet. Dessutom uppnås ytterligare för-

delar därigenom att bättre vidhäftning mot armeringsjärnen och i gjutskarvar erhålles jämte ökad frostbeständighet och minskad krympning.

Vi sälja och uthyra vibro-maskiner för alla ändamål samt lämna fullständig teknisk service.

A-B VIBRO-VERKEN

Luntmakaregatan 29, Thulehuset, Stockholm 3 - Telefon 23 54 30
Den svenska specialfirman för vibro-teknik.

Förslag	Våningsyta	Total byggnads- kostnad	Antal personer efter 18,1 m ² vån. yta pr person	Byggnads- kostnad pr person	Exploatering för gator och led- ningar ²	Exploaterings- kostnaden pr m ² vån. yta	Byggnads- kostnaden pr m ² vån. yta
Nr	m ²	kr.		kr.		kr.	kr.
1	255,892	72,209,700	14,138	5,107	30,383,085	119	282
2	162,514	47,840,500	8,978	5,284	27,965,380	172	295
3	188,815	52,968,600	10,431	5,078	35,078,990	186	280
4	237,800	69,510,400	13,138	5,291	24,088,200	102	292
5	222,534	64,387,400	12,295	5,237	30,886,870	139	289
6	229,348	63,373,100	12,671	5,001	36,195,300	158	276
7	169,695	49,362,700	9,375	5,265	29,437,000	170	291

¹ Exploateringskostnaden fördelar sig med ca 50 % på anläggningskostnad jämte 2 års ränta à 4 % samt med ca 50 % på till driftkostnaderna hänförliga kapitalinvesteringar.

förd i etapper, bestämda med hänsyn till husens ålder. Generalplanen bör fastslå grunderna för en sådan etappindelning.»

Innan jag går vidare måste jag dock fresta läsarnas tålamod med en liten utredning och en del siffror, vilka uppgifter lämnas i så sammanträngd form det varit mig möjligt.

Vid 1942 års stadsplanetävlan för Gubbängsområdet gjordes genom Stockholms stads fastighetskontor, Husbyggnadsavdelningen och Gatukontoret, omfattande utredningar för utvärderande av resp. förslags ekonomiska bärighet i avseende å byggnads- och stadsplanekostnader.

Då jag medverkade vid beräkandet av byggnads-kostnaderna, har jag ur det rikhaltiga materialet sammanställt här nedan återgivna kalkyleringsuppgifter.

Sammanlagt undersöktes sju tävlingsförslag, bl. a. med avseende på kostnaden för stadsplanens genomförande, gatu- och ledningskostnader, för driften erforderliga engångskostnader m. m., allt utvisande en summa exploateringskostnad per m² våningsyta. Motsvarande byggnadskostnad är av mig ävenledes här uträknad per m² våningsyta.

Efter en för tävlingen angiven norm av 18,1 m² våningsyta per person hade de olika författarna fått plats på området för i genomsnitt 11 060 personer. Från 8 978 upp till 14 138 personer på samma stadsplanområde.

Byggnadskostnaden per person utgjorde från 5 001 kr. till 5 291 kr. Variationen mellan högsta och lägsta kostnad utgör endast 5 à 6 procent. Genomsnittligt utgör fastigheternas byggnadskostnad ca 300 kr. pr m² våningsyta.

Exploateringskostnaden för stadsplanens genomförande utgjorde resp. 102—119—139—158—170—172—186 kr. pr m² våningsyta. Här visar sig en väsentlig skillnad mellan lägsta och högsta kostnaden. Den förra utgör endast ca 54 % av den senare.

När man därför talar om att 200 000 stockholmare skall beredas plats utom det nuvarande stadsplanlagda området, så måste man veta vilka enorma kostnader detta för med sig.

Det förefaller mig därför naturligt att man först undersöker, om det icke finnes möjlighet att omarbota de nuvarande saneringsplanerna för inre staden för att söka utvinna så många eldstäder som stå att erhålla utan att avsevärt sänka standarden i avseende på instolations- och övriga stadsplanefaktorer.

Tillåter man dessutom överbyggnad av gårdarna på Östermalm inom Narva- och Karlavägarna, på Norrmalm, i Vasastaden, på Kungsholmen samt stora delar av Södermalm skulle lokaler för garage, hantverks- och affärsändamål kunna erhållas i icke föraktlig utsträckning. Att en del av dessa lokaler måste klara sig med

artificiellt ljus bör icke avskräcka med nuvarande möjligheter till luftkonditionering och lämpliga belysningsanordningar. Genom gårdsöverbyggnaderna får man även upp bostäderna en våning, vilket bör räknas till godo ur insolationssynpunkt.

Jag förutsätter, att den stora invändningen mot förslaget kommer att lyda: Är det verkligen förslagsställarens mening att samhället skall skänka de nuvarande fastighetsägarna i den inre staden de belopp, som de utvunna eldstäderna representera? Och på detta vill jag svara: Detta är icke meningen utan ersättningen kan lämpligen ordnas så, att fastighetsägarna på samma sätt som vid gatumarkersättning få inbetala ett belopp motsvarande förslagsvis ett pris av ca 2 000 kr. pr eldstad för de nyvunna eldstäderna till en gaturegleringsfond. De sålunda erhållna medlen böra bli en välkommen hjälp till bestridande av stadens utgifter för genomförande av den nya stadsplanen.

Vid det praktiska genomförandet av de nya kvarterssaneringarna kunde lämpligen fastighetsägarna samman-sluta sig kvartersvis med egen arkitekt för erhållande av bästa möjliga resultat.

Härvid bör även observeras att i kvarter med relativt ung bebyggelse saneringarna måste genomföras i olika etapper, om ej för stora värden i nuvarande bebyggelse skall förstöras.

En väsentlig lättnad vore det givetvis om för bebyggelsen utarbetades profilbestämmelser för resp. huskroppar, inom vilken profil arkitekten hade att röra sig. Då lägsta höjd från golv till tak finnes fastställd, har arkitekten fria händer att plocka in så mycket användbara lokaler han kan lyckas åstadkomma i det aktuella fallet.

Med ett intensivare utnyttjande av marken kan man även få råd att här och där spränga ut flera planteringsbara öppna platser i den äldre bebyggelsen.

Inför hotet för 200 000 stockholmare att tvångsflyttas till Solna, Spånga m. fl. förorter är det säkerligen av vikt att generalplanen för Stor-Stockholm grundligt debatteras.

Solna står nu uppe i en strid som just gäller en inom rimliga gränser önskad högbebyggelse i stället för de två- och trevåningshus man vill tvinga på samhället. Den utbredda lågbebyggelsen har trots sina fördelar den obestriddliga nackdelen att tvinga stadsbon till milslånga resor för att nå någorlunda oskärad natur.

Harald Jirlow.

Generalplaneutredningens ståndpunkt

Ingenjör Jirlow behandlar två problem av principiell betydelse, nämligen dels vilken befolkningstäthet som är nödvändig eller önskvärd i stadens äldre stadsdelar och

Gustasten

står i särklass bland inom
landet bearbetad kalksten
för byggnadsändamål

AB Gusta Stenförädlingsverk
BRUNFLO TEL. 19, 63

Avd. kontor Kungsgat. 15, Stockholm
Tel. 11 66 21, 11 50 68

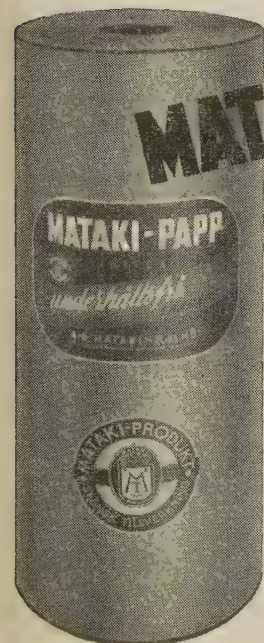
Antingen det gäller
inläggning av golv i
enstaka rum eller för
hela fastigheter nedlägg-
ga vi samma omsorg.
Vi ha mångårig erfarenhet
och pålägga under garanti.
Leverantör till statliga och kom-
munala verk, byggmästare,
fastighetsägare m. m. När det
gäller golvvård, ring oss

**LINOLEUM
ASPHALT TILES
PARKETTGOV
GUMMIGOLV
MASSAGOLV
INDUSTRIGOLV
TRETONG m. m.**
Golvservice

AB. LINOLEUMKOMPANIET
SPECIALFIRMA FÖR GOLVBEKLÄGGNINGAR

Rådmansgatan 27 · STOCKHOLM Telefon: 23 50 90

TAK SOM TROTSÅ TIDENS TAND
erhållas med

MATAKI-PAPP

Vi tillverka Mataki underhållsfria takpapp förutom med grå härdad yta i följande rena, vackra färger: grön, röd, svart, aluminium, brungrå m. fl. och utföra större taktäckningsentreprenader under betryggande garanti.

Vår produktion omfattar dessutom all övrig impregnerad byggnadspapp för samtliga förekommande ändamål, såsom tak-, membran-, trossbotten- & grundisolering, förhyddning m. fl.

Åktiebolaget
MATAKI
MALMÖ TAKPAPPFABRIK OCH KEMISK INDUSTRI
MALMÖ Tel. namnangrupp MATAKI

Auktoriserade
återförsäljare
i hela landet

HYDROPAL Underhållsfri
takpapp
MAMMUT Underlag för
linoleum
ANHYDROL Kallft. fuktisoleringsmedel
CARLINUM Träkonserveringsmedel
UCO-färg Träkonserveringsfärg

JOH. OHLSSON TEKN. FABR.
Tel. 25 68 81 STOCKHOLM 1 Tel. 25 68 87
RIKSSAMTAL 25 88 09

Gavleverkens

GASSPISAR • VEDSPISAR VATTENVÄRMARE

i modernaste konstruktion och arkitektur.

**Tackjärnsgjuteri, modellverkstad, mekanisk
verkstad samt emaljeringsverk för såväl
plåt som gjutgods.**

Upplysningar, kataloger och offerter på begäran.

AKTIEBOLAGET

GAVLEVERKEN

GÄVLE

Telefoner 43, 4343 och 3643 (växel)

det aktuella fyllnadsmaterialet

vid tillredning av lätt, värmeisolerande och spikbart cementbruk för

**underläggsgolv
fasad- och innerputs
värmeisolering av betongtak
mellanväggsplattor
byggnadsblock**

INGENIÖRSFIRMA ROBERT LEJMARK A.-B.

TIMMERNABBEN. Tel. 12, 112

HEDLUNDS SNICKERIFABRIK

KORSNÄS

Telefon KORSNÄS 158

KONTOR FALUN 2695

Verkmästare E. JOHANSSONS bostad, FALUN 3299

*Utför byggnadssnickerier
och köksinredningar i björk,
bok och furu samt butiks-
inredningar i alla träslag*

dels kostnaderna för uppbyggande av nya bostadsområden. I den förstnämnda frågan kan följande anföras.

Innan ännu den moderna kommunikationstekniken med snabba förortsbanor och bussar gjort det möjligt att sprida bebyggelsen över ett stort område, måste de stora städernas befolkning bo tätt sammanpackad, för att inte gångavstånden skulle bli för stora. I alla moderna storstäder äger en kraftig spridning av bebyggelsen rum, samtidigt med att befolkningen i de centrala stadsdelarna minskar. Så också i Stockholm, där dock folkminskningen i inre staden hittills varit ganska obetydlig.

Jirlow vill nu vända på denna naturliga och av befolkningen eftersträfvade utveckling och förhindra att den inre stadens folkmängd minskar. Eftersom cityverksamheterna undan för undan tar tidigare bostadslägenheter i anspråk och eftersom trångboddheten minskar, kan den inre stadens folkmängd endast bibehållas under förutsättning att bebyggelsen utvidgas. Detta innebär högre hus och bebyggelse på nuvarande friytor. Högre hus (under i övrigt lika förhållanden) betyder sämre belysningsförhållanden för dem som bor i de nedre våningarna. Bebyggelse i parker och på andra friytor kan naturligtvis inte komma i fråga — bristen på det slagets friytor (för lekplatser, parkering etc.) är redan nu skriande i den inre staden. Återstår vad Jirlow närmast förordar: att bygga över gårdarna i bostadsområdena. De lokaler, som därigenom erhålls, kan måhända anses acceptabla för en del ändamål — garage, lagerutrymmen, vissa butiksutrymmen etc. — men att inrymma bullrande eller på annat sätt störande verkstadsutrymmen i bottenvåningen på bostadshus är ju något man vill komma ifrån. Det bör påpekas att om gården överbygges, bottenvåningen inte längre kan användas för bostadsändamål. Barnen kan till nöds leka på den överbyggda gårdens tak, vilket dock

ELDRIFT.

Spar kassan

Spar tiden

Spar arbete

i hem, hantverk och industri

HÄRNÖSANDS ELVERK

Byggnadsingeniör A. HERRMAN

S:t Eriksplan 19, Stockholm

Telefoner: 31 27 13, 30 92 77

Asfaltgårdar, balkonger samt glasbetongfönster
gårdar m. m.

REPARERAS OCH TÄTAS ELLER NYLÄGGAS

Plattsättningar och isoleringar i badrum och
butiker m. m.

BYGGNADSARBETEN OCH REPARATIONER

blir sämre än på den icke överbyggda gården. Insolationen i lägenheterna kan naturligtvis inte bli bättre genom gårdsöverbyggnaden, såvida inte därmed äsytas, att bottenvåningen inte längre får användas för bostadsändamål, men då vinner man heller ingen bostadsyta!

Av dessa skäl bör man räkna med en avsevärd folkminskning i den inre staden. Hur stor och hur snabb den kommer att bli kan naturligtvis diskuteras, men de senaste årens siffror visar tendensen. År 1945 hade den inre staden ett nettotillskott av 2 182 rumsenheter (eldstäder) men trots detta minskade folkmängden från 465 134 till 460 157, eller med 4 977 personer. År 1946 var rumsenhetstillskottet c:a 2 400, medan folkmängden fortsatte att minska med c:a 5 000 personer. Och väl att märka, detta är vad som inträffar under en tid av svår bostadsbrist, och då dessutom kommunikationsmöjligheterna till de perifera bostadsområdena lämnar mycket övrigt att önska.

Ingenjör Jirlow anför beträffande kostnaderna för utbyggande av nya stadsdelar siffror som han hämtat från utredningar i samband med tävlan om stadsplan för Gubbängen. Han anger att byggnadskostnaderna för husen utgör c:a 300 kronor per m² våningsyta och att kostnaderna för stadsplanernas utförande skulle uppgå till 102—186 kronor per samma enhet. Den sistnämnda siffran synes till hälften bestå av de kapitaliserade driftkostnaderna för stadsdelen, och kan därför icke ställas i relation till byggnadskostnaderna. Även om man räknar bort den av driftkostnaderna betingade delen, stämmer icke värdena med erfarenheten.

Den totala investeringen i gator och ledningar har under senare år i Stockholm uppgått till i runt tal 400 kronor per nytillkommen eldstad, dvs. omräknat 15 å 18 kronor per m² våningsyta. Därtill skall läggas kostnader

CEMENT • GIPS • PAPP

TRÄULLSPLATTAN

”S. T. P.”

Tretonggolv, Linoleummattor,

Isolerings- & Plattsättningsarbeten m. m.

ARTHUR DU RIETZ & Co, A.-B.

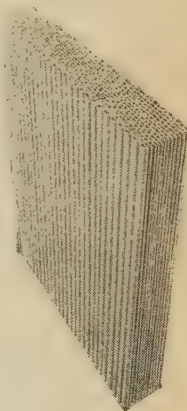
VASAGATAN 52 - STOCKHOLM

Tel. 10 18 83, 10 18 84, 20 88 78, 20 88 79

Blir framtidens hus ”luftslo”t”?

Kan man bygga hus av luft? Ja, på sätt och vis. Husbyggnad innebär lösandet av ett isolationsproblem, man strävar efter att bevara värmen inomhus även när yttre temperaturen sjunker långt under nollpunkten.

Luft som isoleringsmedel är ingen nyhet. Se på isbjörnen. Den har ett utmärkt skydd mot den ark-tiska kylan i den luft som pälsen innehåller. Wellit innebär ett mycket gott försvar mot kylan, som stoppas upp av den i kanalerna innestängda stillastående luften.

Hur effektiv denna isolering blir förstår man, när 3 cm Wellit motsvarar 12 cm trä, 53 cm tegel, 128 cm betong och 257 cm sten.

Där Wellit användes kan vanligen de bärande konstruktionerna göras utan tanke på isoleringsförmågan. Wellit isolerar och minskar byggnadskostnaderna. Wellit är billig.

Vet Ni vad Wellit är uppbyggt av?

Utgångsmaterialet är specialpapper, som impregnerats med bitumen.

Wellit utexperimenterades under arbeten med isolering av kylskåp och kylanläggningar och kan användas under de svåraste förhållanden.

Bitumenimpregneringen gör Wellitplattan motståndskraftig mot fukt och röta och isoleringsförmågan är ständigt lika god och oberoende av fuktighetsförhållanden.

λ för Wellit H = 0,035 vid + 5° C

λ för Wellit K = 0,035 vid - 5° C

Räkna på Wellit nästa gång Ni bygger och ring eller skriv redan i dag efter prospekt.

Om Wellit inte finns hos
Er leverantör av bygg-
nadsmaterial, vänd Eder
till huvudförsäljarna:

ISOLERINGSAKTIEBOLAGET
WMB

Göteborg - Stockholm - Malmö
Sundsvall

G. & L. BEIJER IMPORT &
EXPORT AB I STOCKHOLM
STOCKHOLM

WELLIT
funktionell isolering

Tillverkare:

Isoleringsaktiebolaget
WMB

Göteborg, tel. 13 98 27
Stockholm, tel. 10 94 27
Malmö, tel. 332 07
Sundsvall, tel. 563 66

Tapeten från Wingqvist
skapar hemtrevnad

C.E. Wingqvist AB. Tapetaffär

G:a Brogatan 19 Tel. Växel 23 30 50
Chef 10 23 33

Grus och Singel
Makadam

SVEN KARLSSON

LINDALEN Stockholm 20
Telefon: ÄLTA, Grustaget 266, Bost. 366

AKTIEBOLAGET INSTALLATÖR

RÖRLEDNINGAR • NYANLÄGGNINGAR
MODERNISERINGAR

Reparationer

av alla slag utföras av specialutbildade arbetare

LAGERLÖFSGATAN 10, STOCKHOLM
Telefon växel 52 07 00

Filial: GUMSHORNSGATAN 7
Telefon 67 12 33, 67 12 34

**OSKAR BÄCKSTRÖMS
MÅLERI**
SUNDSVALL

Förstklassiga arbeten • Begär offert

Tel. 17 66, 15 33

AB. Hedbergs Fastighetsbyrå

RUDDAMMSGATAN 14 - ESKILSTUNA
Tel. Namnanrop Hedbergsbolagen

Förmedlar

köp, byte och försäljning av fastigheter,
egendomar, villor, bostadslägenheter och
affärer i alla branscher.

Kontor över hela landet.

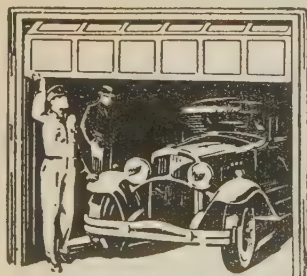
Fackkunnig personal.

BROMMA RÖRLEDNINGS AB

Alviksvägen 77, Äppelviken
Tel. 25 01 56, 25 20 15, 26 69 69

Gas-, Vatten-, Avlopps- och
Värmeledningsentreprenör

Bemyndigad entreprenör för
Stockholms Stad med förorter

Svenska jalousiporten
Overhead Door

Utförande: Trä eller järn
Värmeisolerande, tystgående,
snabb att öppna och stänga.
Specialfirma i

portkonstruktioner

Obs! "O. D." av 1,5 mm stål-
plåt levereras även.

Licensierade tillverkare:

EINAR UNANDER A.-B.
STOCKHOLM — Telefon Växel 11 59 47 och 11 59 97

Schönows
glas
för alla byggen

STOCKHOLM, SMÅLANDSGATAN 24

Telefoner: 100622, 200653, 205579

ETABL. 1845

EDA PATENTERADE HATTHYLLOR,

balkonghängare, upphängnings-
& fästansordningar samt inred-
ningsartiklar o. byggnadsbeslag.

A.-B. ELLELLS

KARLSTAD - Tel. 165 58, 165 59

för vissa offentliga byggnader såsom skolor och daghem samt kostnaderna för förortsbannerna. Den senare kostnaden är av storleksordningen 100 kronor per eldstad inom influensområdet, dvs. 4 kronor per m² våningsyta, och allt som allt torde stadsplanekostnaderna icke överskrida 25 kronor per m² våningsyta.

Bevis för att denna siffra håller sig inom verklighetens gränser kan man få genom studium av tomtkostnaderna inom olika områden. Såvida icke råmarksvärdet skall vara noll eller negativt, måste ju tomtvärdena vara högre än stadsplanekostnaderna, om man bortser från kostnaderna för offentliga byggnader och förortsbannor. Enligt en av Stockholms stads statistiska kontor utförd utredning ligger genomsnittliga tomtkostnaden för t. ex. Midsommarkransen och Hägersten för fastigheter, bebyggda år 1939, vid 27 kronor per m² våningsyta. Det är endast i den inre staden med dess högt uppdrivna markvärden som tomtkostnaden går upp till så höga belopp som de ingenjör Jirlow anför.

Ytterligare siffror, som belyser relationen mellan husbyggnadskostnad och stadsplanekostnad, kan man hämta ur undersökningar gjorda i samband med regionplanen för Göteborg, som i bearbetat skick finns publicerade i Jöran Curmans bok, »Industriens arbetarbostäder». Om stadsplanekostnaden uttrycks i procent av husbyggnadskostnaden får man för radhus i två våningar relations-talet 20 %, för hyreshus i tre våningar 13 % och för sju våningar 10 %.

Med dessa utgångspunkter ter sig en utflyttning av befolkningen från den inre staden icke så ekonomiskt äventyrlig, som ingenjör Jirlow i sin framställning söker visa.

Erland von Hofsten.

Göran Sidenbladh.

God affär

Tillfölje verkst. direktörens ålder och sjukdom kan byggnadsingenjör eller byggmästare få över-taga samtliga aktier för kr. 50.000 i trähusbolag, som saknar skulder, varvid även välbelägen tomt-mark kan få inköpas i mån av behov. Svar till
"Aktieköp 1.1.49" Annon-Krantz, Stockholm, f.v.b.

STADSPLANEARKITEKT

För stadsplane- och generalplanearbete anställs från den 1 juni 1948 hos byggnadsnämnden i Västervik arkitekt med erfarenhet av stads-planearbete.

Fast arvode ett i allt 12.500: — kr pr år.

Den ordinarie stadsarkitektbefattningen torde bli ledig omkring år 1951.

Ansökan åtföljd av meritförteckning insändes senast den 1 april 1948 till byggnadsnämnden i Västervik, där även närmare uppgifter kunna erhållas. Tel. 75.

VÄSTERVIKS STADS BYGGNADSNÄMND

GENERALPLANEARBETE.

Arkitekt eller civilingenjör med intresse för generalplane-arbete kan erhålla anställning vid generalplane-kontoret i Göteborg.

Sökande skall vara utexaminerad från teknisk högskolas fackavdelning för arkitektur eller väg- och vattenbyggnad samt bör dessutom ha praktik från stadsplane- eller gene-ralplanearbete. Väl kvalificerad sökande kan påräkna god lön.

Med anställningen följer, beroende på vederbörandes tidi-gare praktik, de skyldigheter och förmåner, som enligt gällande reglemente tillförsäkras stadens befattningshavare på extra eller extra ordinarie stat. Lönen utgår som ar-vode. Tillträde snarast efter 1 maj 1948.

Ansökan, åtföljd av de handlingar, sökande vill åbe-ropa, tillika med uppgift om löneanspråk, skall ställas till Stadskollegiets generalplaneberedning och insändas senast den 31 mars 1948 till generalplane-kontoret, Kron-husgatan 2 E, Göteborg. Upplysningar genom general-planechefen, tel. 17 48 00 eller namnanrop "Byggnads-nämnden".

Göteborg den 6 mars 1948.

STADSKOLLEGIETS GENERALPLANEBEREDNING

"Om jag

vore byggmästare

sa' husmodern

Visst är kvinnor intresserade av teknik, åtminstone av den teknik som angår dem. Och huset tvättanläggning är i högsta grad en kvinnornas angelägenhet. En DOMUS — tvättmaskin och

centrifug — i huset, är vad husmödrarna tycker om. Det betyder sparad tid, mindre besvär, renare kläder på skonsammare sätt. För byggmästaren betyder det värdefullare hus och nöjda hyresgäster.

TVÄTTMASKINEN

Luckans placering på framgaveln ger bekväm arbetsställning och gör tvättlätt åtkomlig. För effektiv sköljning kan maskinen fyllas med vatten utan att det stänker ut. Lämplig placerad distanstermometer ingår i standardutförande. Maskinen har jämn, tyst gång och finnes för el-, gas eller ånguppvärmning.

CENTRIFUGEN

Svävande upphängning ger vibrationsfri gång. Bromsning sker automatiskt vid franslagning av strömbrytaren.

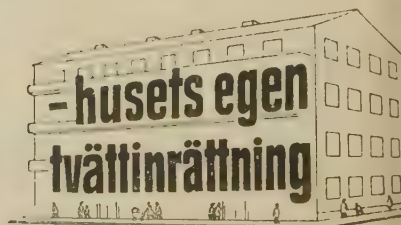
Båda maskinernas trummor äro av rostfritt stålplåt och alla rörliga delar väl skyddade.

*Begär
prospekt
BE 15*

Leverans
från lager

Domus

Bekväm · Sparsam · Skonsam

BRÖDERNA EDSTRAND · MALMÖ · STOCKHOLM

REDAKTÖRER:

Arkitekt SAR Leif Reinius
Civilingenjör SVR Harry Bernhard

REDAKTIONSSEKRETERARE:

Fil. mag. Inga Mari Lönnroth

REDAKTIONSOMBUD:

Victor Bährner, Malmö
Ossian Lindqvist, Malmö
Owe Svärd, Göteborg
Gunnar Hoving, Göteborg

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Lennart Bergvall
Hilmer Danielsson
Bengt Gate
Nils Tengvik
Tore Webjörn
Helge Zimdahl

PRENUMERATIONSPRISER HELÅR

	Endast lösnummer	Lösnummer + bundet ex.	Lösnummer + halvfr. b.
Sverige	20: —	30: —	35: —
Danmark, Norge....	22: —	33: 50	38: —
Övriga utlandet	26: —	40: —	45: —

Ansvarig utgivare Arkitekt SAR Moje Bergström

I tidskriften gjorda uttalanden stå för författarnas räkning och äro endast om så anges att anse som uttryck för ståndpunktstagande av någon av de föreningar, som utge tidskr.

TIDSKRIFTSBIBLIOTEK, LÄSRUM:

SAR, Sturegatan 20, Stockholm.
Tillgängligt för allmänheten vardagar
utom lördagar kl. 9—17.

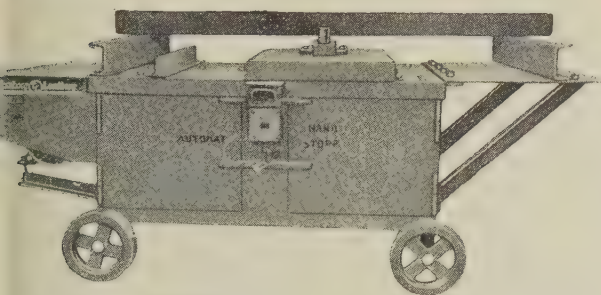
Tornborg Lundberg

TELEFON: NAMNANROP

ÅRSTADALSHAMNEN. STOCKHOLM 9

Sala Maskinfabrik — Gullbergs Maskinfabrik, Lindås

Kontor, Mek. Verkstad och Lager, Årstadalshamnen

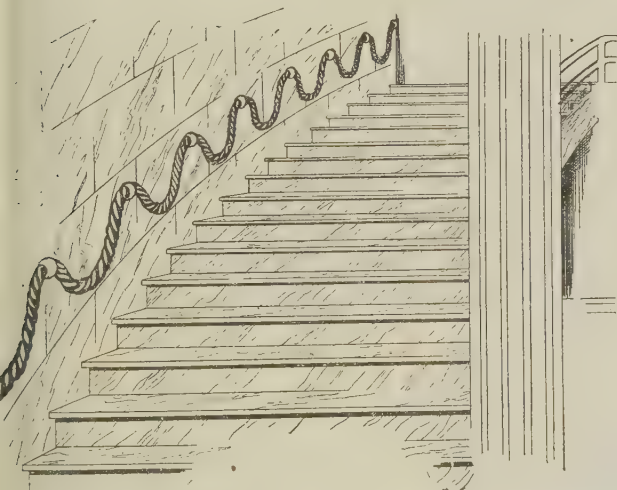

Transportabla BOCKNINGSMASKINER med elektrisk motor

Bockar rundjärn upp till 40 mm.

147

EDEBY marmor

Specialitet: Blocksteg

EDEBY MARMORBROTT A/B

HÖLÖ

Tel. Hölö 22, 130

Försäljningskontor:

Norrlandsgatan 18 - Tel. 10 86 91 - Stockholm

AKTIEBOLAGET CALOR & SJÖGREN

Arbetargatan 30, Stockholm

Telefon: Växel 52 06 30

VÄRME - GAS - VATTEN AVLOPP

Ni erhåller snabbt och väl utfört
arbete om Ni anlitar vår
reparationstjänst.

INNEHÅLL:

GRÆBE, EILER: *Fil. dr. Theodor Wählin, domkyrkoarkitekt*. Född den 16/12 1864. Död den 10/1 1948. Byggmästaren 27 (1948) nr 5 sid. 69. Minnesruna över den bortgångne förre domkyrkoarkitekten i Lund Theodor Wählin.

DK 711.58

Debatt om bostadsområden. Byggmästaren 27 (1948) nr 5 sid. 70—87.

Illustrerat referat av professor Ahrboms anförande och de viktigare inläggen vid den av Svenska Arkitektföreningen 23.2.1948 anordnade diskussionen om bostadsmiljöns utformning.

AHLBERG, C. F.: *Upp till kamp*. Byggmästaren 27 (1948) nr 5 sid. 88. Protest mot reaktionära tendenser i några nybyggda bostadsområden.

En bok om

IDROTTSPLATSER

En inventering av principlösningar, tekniska detaljer och måttuppgifter, utförd vid Kungl. Tekniska Högskolans Arkitekturavdelning

med en bilaga om

INOMHUSSPORT,

måttuppgifter m. m., sammanställda av
Arkitekt SAR Gustaf Lettström.

102 sidor. Format 17×22 cm.

Pris kr. 10:—.

Postgiro Nr 3124

BYGGMÄSTAREN

FÖRLAGSAVDELNINGEN
KUNGSGATAN 32, STOCKHOLM

TÄVLINGAR

Uppgift	Inlämnings- tid	Se Bygg- mästaren
Kungl. musikaliska akademien m. m.	15. 9. 1948	Nr 14 s. IV
Medborgarhus i Eslöv	1. 4. 1948	Nr 15 s. VIII
Sinnessjukhus i Karlskrona	15. 5. 1948	Nr 25 s. IX
Österleden i Stockholm ..	1. 4. 1949	Nr 2 s. III

Lämnat reproduktionsdugliga tävlingsritningar!

FÖRENINGSMEDDELANDEN

Stockholms Byggmästareförening

Stockholms Byggmästareförening avhöll fredagen den 27 februari årsmöte å Grand Hôtel Royal under ordförandeskap av byggmästaren G. A. Svensson, varvid styrelsens och revisorernas berättelser föredrogs samt styrelsen beviljades ansvarsfrihet för det gångna årets förvaltning.

Vid härefter företagna val utsågos byggmästaren G. A. Svensson samt ingenjörerna Bertil Wiklund, Bertil Carlsén, Einar Lundquist och Sven Dahlberg till ordinarie ledamöter i styrelsen. Till styrelsesuppleanter valdes ingenjörerna Anders Dunder, Togo Danielsson och Nils Knutsson Blomquist.

Efter valen har styrelsen följande sammansättning: Herrar G. A. Svensson, Hans Georgii, Eric Forss, Ernst Wohlin, Erik Dahl, Bertil Wiklund, Bertil Carlsén, Einar Lundquist och Sven Dahlberg med herrar Edvin Rundlöf, Gunnar Lindell, Nils Nessen, Hans Wijkström, Anders Dunder, Togo Danielsson och Nils Knutsson Blomquist som suppleanter.

Till ombud i Svenska Byggnadsindustriförbundet valdes herrar Olle Engkvist, Alexius Kleist, Anders Olby, G. A. Svensson, Ernst Wohlin, Agne Sandberg, Bertil Wiklund, Edvin Rundlöf, Nils Nessen, Eric Forss, Sven Dahlberg, Harald Wallin och Einar Lundquist samt till

suppleanter för dem herrar Georg von Zweigbergk, Hans Wijkström, Bertil Carlsén, Thure Karlson, Togo Danielsson, Hans Georgii, Herbert Isberg, Erik Wallin, Harald Wallgren, Seth Sahlin, Ture Carlsson, Eric Dahl och Gunnar Lindell.

Revisorer blevo herrar Carl Pålsson och Erik Wallin med herrar Sten Mähl och Sture Forss som suppleanter.

Utställning och konferens om trädgårdsarkitektur

I augusti 1948 anordnas i London en internationell utställning och konferens om trädgårdsarkitektur av det engelska »Institute of Landscape Architects». Härvid skall trädgårdsarkitekturen behandlas ur sina olika aspekter, biologiska, ekonomiska, sociologiska osv. Konferensen varar 9—12 aug., därefter ordnas utflykter i olika riktningar till den 17 aug.

Program och anmälningsblanketter kunna rekvireras från sekreteraren i Föreningen Svenska Trädgårdsarkitekter, Floragatan 1, Örebro.

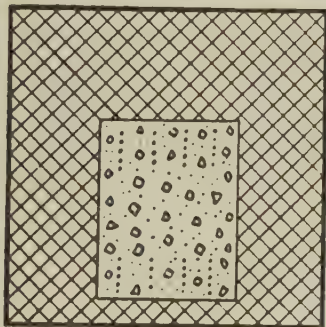
LITTERATUR

Vid beräkning av dagsljus

i Edra byggnader använd arkitekt SAR Gunnar Pleijels *valördiagram*. Inga belysnings tekniska förkunskaper nödvändiga. Se Byggmästaren nr 3 1947. Vi ha iordningställt ett särtryck av artikeln tryckt på kartong för att diagrammen skall bli lättare att handskas med. Detta kan rekvireras från Tidskriften Byggmästaren, Kungsgatan 32, till ett pris av kr. 3:—. Levereras portofritt, om beloppet insättes på vårt postgirokonto 3124.

SKÖVDE GASBETONG

av fackmän
erkänd och
använd

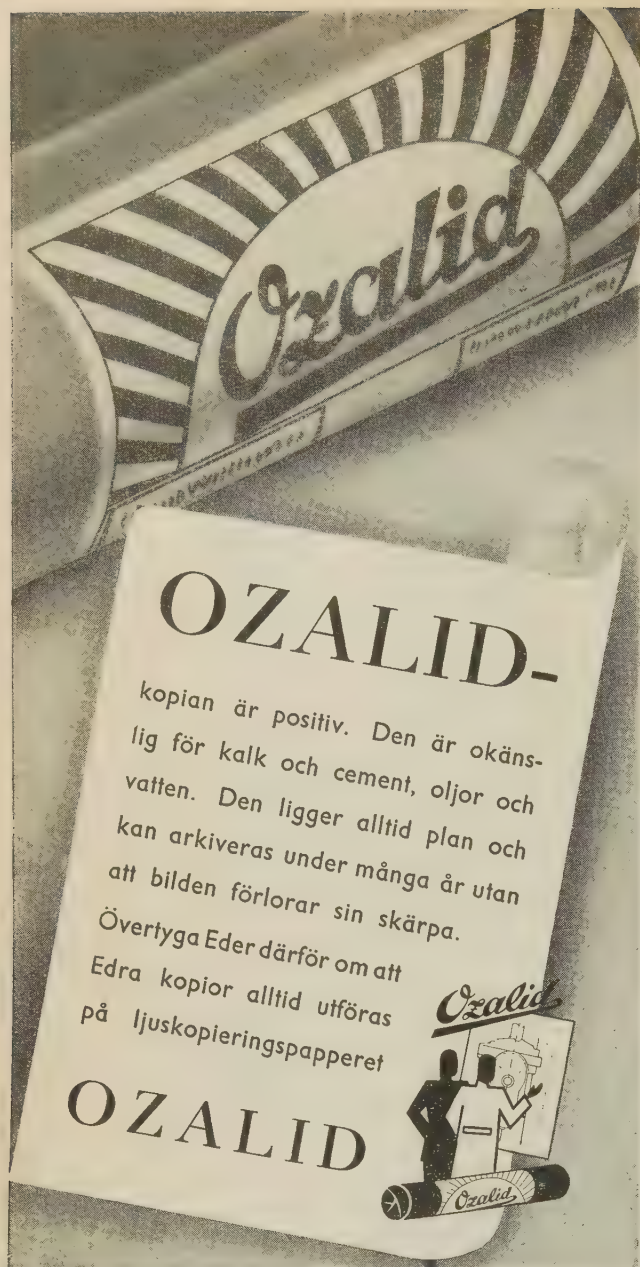
Gasbetongbalk armerad
med strängbetongkärna

Strängbetong är den
idealiska armeringen för
gasbetongbalkar, ty ris-
ken för järnets korrosion
är utesluten.

BERGET SOM BLIR HUS

SKÖVDE GASBETONG AB · TEL. VÄXEL 2270 · SKÖVDE

STAFETT GATAN
1, 3 OCH 5, GÖTEBORG

OZALID-

kopian är positiv. Den är okänslig för kalk och cement, oljor och vatten. Den ligger alltid plan och kan arkiveras under många år utan att bilden förlorar sin skärpa.

Övertyga Eder därför om att Edra kopior alltid utförs på ljuskopieringspapperet

OZALID

Tillverkare:

A.-B. ANILINKOMPANIET, Göteborg

Representanter:

För Stockholm med omgivningar:

AKTIEBOLAGET VITKOPIA

Stockholm Telefon växel 23 14 25

Del av mellersta Sverige samt Norrland:

A.-B. ADOLF JOHNSON & Co.

Stockholm Telefon växel 23 47 50

Västra och mellersta Sverige samt Värmland:

A.-B. HENRIK JOHNSON & Co.

Göteborg Telefon 11 05 03

Skåne och Blekinge:

IDEALKOPIA

Malmö Telefon 236 19

Samlingssalar

»Samlingssalar». En sammanställning av måttuppgifter och andra fakta av Nils Ahrbom, Torbjörn Olsson och Jan. Wallinder. Erh. mot postförskott från Inst. för arkitektur II, Tekniska Högskolan, Valhallavägen, Stockholm.

Pris kr. 10:—.

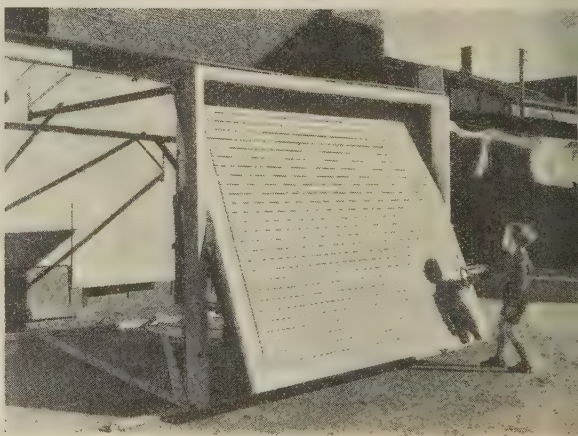
I den skriftserie som utges av professor Nils Ahrbom och hans medhjälpare vid Tekniska Högskolan har kommit ett kompendium om samlingssalar. Författarna presenterar sitt material som en samling »måttuppgifter och andra fakta». Under denna anspråkslösa titel visar det sig emellertid att nära nog alla de sakuppgifter ryms som projektören eller byggherren kan ha behov av — från lagstiftningen till planlösningen, från installation till möblering, från brandskyddsåtgärder till turnéteater, speciella behov etc. Framställningen är mycket komprimerad och alltigenom matnyttig. Genom att volymen är utgiven enligt lösladssystemet är den mycket smidig att arbeta med på ritkontoret. Man plockar helt enkelt de blad som för tillfället är av intresse. Kompendiet omfattar 65 blad och är försett med bibliografisk bilaga.

S. S.

DIVERSE.

Garage-port

En dansk firma, Toft-Nielsen & Vallø, som specialiserat sig på portar och dörrar av alla slag, har löst problemet att få en billig vipp-port för garage genom att framställa blott en porttyp i en storlek. Muröppningen har höjden 205 cm och bredden 240 cm. Porten kan antingen installeras av fabrikanterna eller levereras i en bygglåda med kompletta delar och beslag jämte illustrerade monteringsanvisningar.

MINDERVÄRDIGA TEGELLEVERANSER

Av översten Ernst Lindh

Under min mångåriga verksamhet som ledare av statlig husbyggnadsverksamhet har jag städse sökt framhålla min åsikt, att tegel bör komma till användning för väggkonstruktioner i de fall, där så är möjligt, och hävdad dess fördelar framför bl. a. betongens. Jag har därvid utgått ifrån att teglet skall vara av fullgod kvalité. Jag deltog i utarbetandet av de tidigare tegelnormerna och var tillfredsställd med däri uppställda fordringar. Beträffande de senaste normerna av år 1942 har jag ej heller någon erinran att framställa och det torde kunna be-tecknas som en fördel vid tillämpningen av dem, att tegel-industrin liksom tidigare förklarat sig antaga desamma. Detta förhållande borde innebära en garanti för att tegel-bruken som en ambitionssak komme att hålla de i nor-merna uppställda leveranskraven. Enligt nu gällande nor-mer skall lättmurtegel äga en tryckhållfasthet av minst 200 kg och högoröst murtegel minst 45 kg/cm².

Under min nuvarande verksamhet handhar jag till-synen av nybyggnaderna för väg- och vattenbyggnads-styrelsens och luftfartsstyrelsens nybyggen vid Västerbro-plan i Stockholm. Byggnadsstyrelsen tillhandahåller byggnadsentreprenören bl. a. lättmurtegel 1,6 för bakmur innanför fasadteglet. Som stomme till plattväggar i bygg-naderna hade byggnadsentreprenören föreslagit högorösa tegelplattor, en åtgärd, med vilken jag förklarat mig till-fredsställd.

Enligt leveranskontraktet med byggnadsstyrelsen åtog sig tegelleverantören att tillhandahålla tegel av fullgod kvalité, vilket måste innebära att tegelnormernas minimi-krav uppfyllas. Redan från början fann jag skäl att an-märka på kvalitén av det levererade teglet. Av provnings-anstalten hämtade prov och verkställda undersökningar utvisade att min tvekan att godkänna teglet var riktig. Av de uttagna 10 st. tegel fyllde allenast 2 st. normernas fordringar, under det att 8 st., sålunda i detta fall 80 %, icke ägde tillfredsställande hållfasthet. Denna understeg för 3 st. tegel 100 kg/cm² och för 6 st. stenar 150 kg/cm². Icke nog med den undermåliga leveransen, utan krav framställdes jämväl på höjning av det avtalade priset från 120 till 127 kr. per tusen tegel. Jag begärde med anledning av provningsresultatet hos leverantören, att bättre sortering skulle verkställas, vilket krav endast i begränsad mån tillmötesgåtts.

Vad gäller mellanväggsplattorna, vilka tillhandahållas byggnadsentreprenören av samma tegelleverantör, fann jag efter leverans att en betydande del av desamma måste anses vara av synnerligen undermålig beskaffenhet. På byggnadsentreprenörens anmodan infunno sig represen-tanter för leverantören på byggnadsplatsen och plattornas beskaffenhet påvisades därvid. Resultatet av detta besök framgår av ett brev från leverantören till byggnadssty-relsen, däri följande för nuvarande förhållanden beteck-nande meddelanden lämnades. Det framhölls, att då vid leveransavtalet icke framställts några krav på plattornas tillverkning, plattorna i fortsättningen endast komme att levereras av vanliga fallande sorteringar från tegelbruket. Leverantören reserverade sig för av byggnadsstyrelsen nu eller senare framställda anmärkningar mot de levere-rade mellanväggsplattorna. Svaret torde innebära att plat-torna komme att levereras utan någon som helst sortering vid tegelbruket, sålunda direkt ur ugnarna och utan hän-syn till beskaffenheten.

Jag uttog två stycken enligt mening mindervärdiga tegelplattor ur leveransen — dock icke av de allra

TAK SOM TROTTA TIDENS TAND
erhållas med

MATAKI-PAPP

Vi tillverka Mataki under-hållsfria takpapp förutom med grå härdad yta i föl-jande rena, vackra färger: grön, röd, svart, aluminium, brunrå m. fl. och utföra större taktäckningsentreprenader under betryggande garanti.

Vår produktion omfattar dessutom all övrig impreg-nerad byggnadspapp för samtliga förekommande än-damål, såsom tak-, mem-bran-, trossbotten- & grund-isolering, förhyrdning m. fl.

Auktoriserade
återförsäljare
i hela landet

Aktiebolaget
MATAKI
MALMÖ TAKPAPPFABRIK OCH KEMISK INDUSTRI
MALMÖ Tel. nannarap MATAKI

PARKETTGOLV
massiv ek och bok

Gummiparkett,

Linoleum,

Lamellbräder,

Golvslipningar,

Tretongolv,

Synteko

(undergolv för parkett
och linoleum).

ytbehandling som gör
parkettgolven okäns-
liga för vatten.

Asfalt — Tiles

Gummimattor

BRÖDERNA RANDÉN
Specialfirma i golv

Torggatan 12—14, BORÅS
Telefoner 213 70 — 213 71

MALMÖ. Tel. 234 82. GÖTEBORG. Tel. 13 70 21
FALKENBERG. Tel. 1213 — 1214

BRÖDERNA GUSTAFSSONS STENHUGGERIER A.-B.

Tel. 43 70 17 STOCKHOLM Tel. 41 38 64

Generalplanearbete

För uppgörande av förslag till generalplan för Växjö söker stadens byggnadsnämnd arkitekt eller annan person, som uppfyller i 19 § 1 mom. byggnadsstadgan föreskrivna villkor för behörighet att upprätta dylik plan.

Tekniskt biträde med fackskoleutbildning kommer att helt stå till planförfattarens förfogande.

Erforderlig demografisk utredning har redan verkställts.

Till byggnadsnämnden ställd ansökan med uppgift på arvodesanspråk och den tidpunkt då arbetet kan igångsättas samt åtföljd av betygsavskrifter och de övriga handlingar sökande kan vilja åberopa skall vara inkommen till nämndens expedition, adress Kronobergs-gatan 8, Växjö, före den 1 nästkommande april.

Erforderliga upplysningar kunna inhämtas av stadsarkitekten, tel. Växjö 28 13.

VÄXJÖ STADS BYGGNADSNÄMND

A.-B. HENRIK JOHNSON & Co.

KUNGSGATAN 17, GÖTEBORG

Ritmateriel

Ljuskopieringsatelier

Ozalidpapper

Alla slags

BYGGNADSMATERIAL

i lager

A B MALTE ANDERSSON

Löderup · Tel. 206 och 136

BEHÖVER NI kopieringsarbeten utförda?

Vänd Eder med förtroende till

A B R I N G K O P I A

Själagårdsgatan 6 A STOCKHOLM

Specialitet:

väv-, film-, dryphoto- och plastickopior.

Ring 10 00 30, 10 00 31 och rådgör med oss.

Anlita vår avdelning för ritkontorsmateriel.

sämsta — och avlämnade dem å provningsanstalten för undersökning av tryckhållfastheten. Denna visade sig vara på bruttoytan — hålrum sålunda medräknade — 5, respektive 12 kg/cm². Avräknas hålrummen uppgå hållfasthetstalen till ungefär 8,5 och 20 kg/cm². Till jämförelse må nämnas att tillverkare av mellanväggspaltor av lättbetongsten och liknande — siporex och ytong — lämna en hållfasthetsgaranti överstigande 40 kg/cm². Jag måste följaktligen anbefalla byggnadsentreprenören verkställa utsortering av de undermåliga plattorna, liksom ock av de plattor, som innehöllo sprickor eller voro i alltför hög grad kantskadade. Alternativt kunde entreprenören använda plattor av siporex eller ytong.

Det torde knappast kunna undvikas att kristidsförhållandena sätta sin prägel jämväl på tillverkningarna inom byggnadsmaterialmarknaden. En häremot svarande eftergift med avseende på kvalitén måste emellertid hålla sig inom rimlighetens gränser och icke tolereras i sådan utsträckning som i dessa fall krävs. De nu gällande tegelnormerna ha dock med tegelbrukens goda minne tillkommit under kristiden. Vad som i liknande fall händer vid spekulationsbyggen, där det i främsta rummet gäller att på kort tid driva fram byggnadsföretagen torde böra beaktas av vederbörande kontrollorgan.

Jag har med dessa rader velat fästa byggnadsteknikernas uppmärksamhet på ett fall, där ett utnyttjande av kristidsförhållanden skett till nackdel för en ändamålsenlig nybyggnadsverksamhet.

Ernst Lindh

Generalplanerare

Konsulterande firma söker arkitekt eller civilingenjör med erfarenhet på utarbetande av stadsplaner och generalplaner.

Svar med löneanspråk, meritförteckning och åldersuppgift till "Ledande ställning", Gumælius, Sthlm 1.

Statens Kommitté för Byggnadsforsknings rapporter

Nr 12. Studier rörande läverkan.

Nr 13. Dagljuslitteratur.

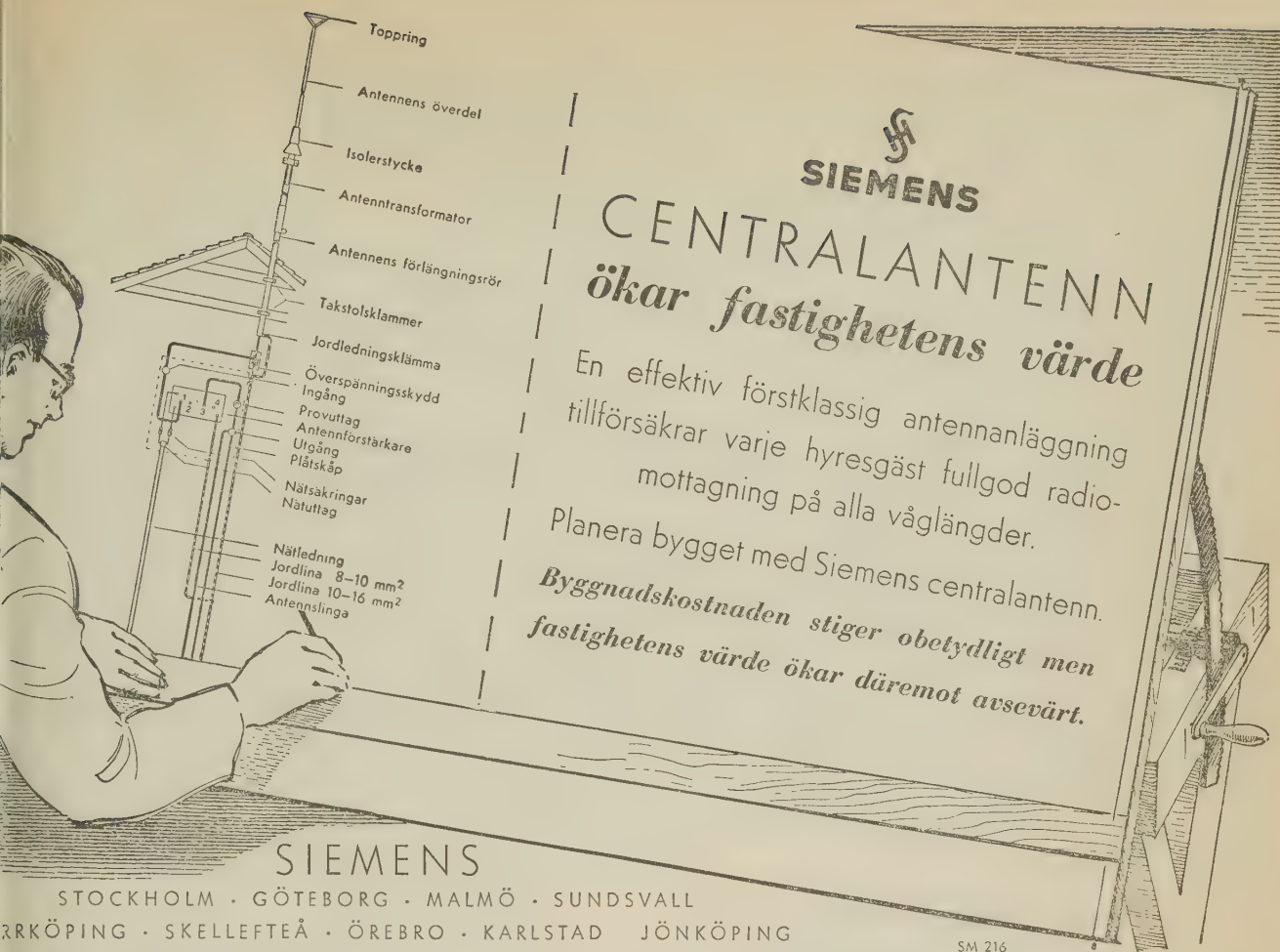
Nr 14. Belastningsförsök på lera.

Pris Kronor 3:— per styck.

Sändes portofritt om beloppet insättes på postgiro-nr 3124.

BYGGMÄSTAREN

FÖRLAGSAVDELNINGEN, KUNGSGAT. 32, STOCKHOLM.

SIEMENS

CENTRALANTENN

ökar fastighetens värde

En effektiv förstklassig antennenläggning tillförsäkrar varje hyresgäst fullgod radio-mottagning på alla våglängder.

Planera bygget med Siemens centralantenn.

Byggnadskostnaden stiger obetydligt men fastighetens värde ökar däremot avsevärt.

SIEMENS

STOCKHOLM · GÖTEBORG · MALMÖ · SUNDSVALL
ÄRÖSKÖPING · SKELLEFTÅ · ÖREBRO · KARLSTAD · JÖNKÖPING

SM 216

Diagram labels: Topring, Antennens överdel, Isolerstycke, Antenntransformator, Antennens förlängningsrör, Takstolsklammer, Jordledningsklämma, Överspänningskydd, Ingång, Provuttag, Antennförstärkare, Utgång, Plåtskåp, Nöjsåkringar, Nätuttag, Nätledning, Jordlina 8-10 mm², Jordlina 10-16 mm², Antennslina

STADSINGENJÖR

Befattningen som stadsingenjör i Sandviken är till ansökan ledig att tillträdas snarast möjligt. Sökande skall hava avlagt examen vid Kungl. Tekniska Högskolan eller Chalmers Tekniska Högskolas avdelning för väg- och vattenbyggnad eller lantmäteri. Härutöver erfordras behörighet som mättningsman i stad, praktisk erfarenhet inom mättnings- och stadsplaneväsendet samt inom området för byggnadsnämnds administrativa verksamhet.

Befattningen tillsättes på ordinarie stat (normaltjänstereglementet) och är pensionsreglerad enl. SKP. Sökande har att inkomma med löneanspråk.

Befattningshavaren är skyldig ställa sig till efterrättelse instruktion för tjänsten samt de övriga tjänste-, löne- och pensionsbestämmelser som gälla eller framdeles kunna bli gällande.

Vid anfordran skall friskbetyg kunna företes. Till Sandvikens stads byggnadsnämnd ställd ansökan, åtföljd av åldersbetyg, styrkt meritförteckning och de handlingar i övrigt sökanden önskar åberopa, skall vara byggnadsnämnden tillhanda senast den 20 april 1948.

Närmare upplysningar kunna erhållas av byggnadsnämndens ordförande, kommunalborgmästare K. E. Nygren, Tel. Sandviken 5000.

Sandviken den 17 mars 1948.

BYGGNADSNÄMNDEN

Jag är

DICTATOR

och jag stänger alla dörrar ljudlöst.

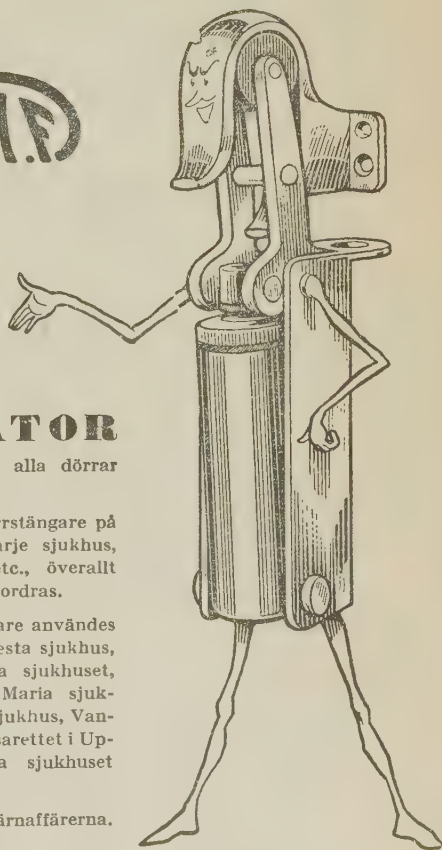
DICTATOR dörrstängare på varje dörr i varje sjukhus, kontor, hotell etc., överallt där lugn och ro fordras.

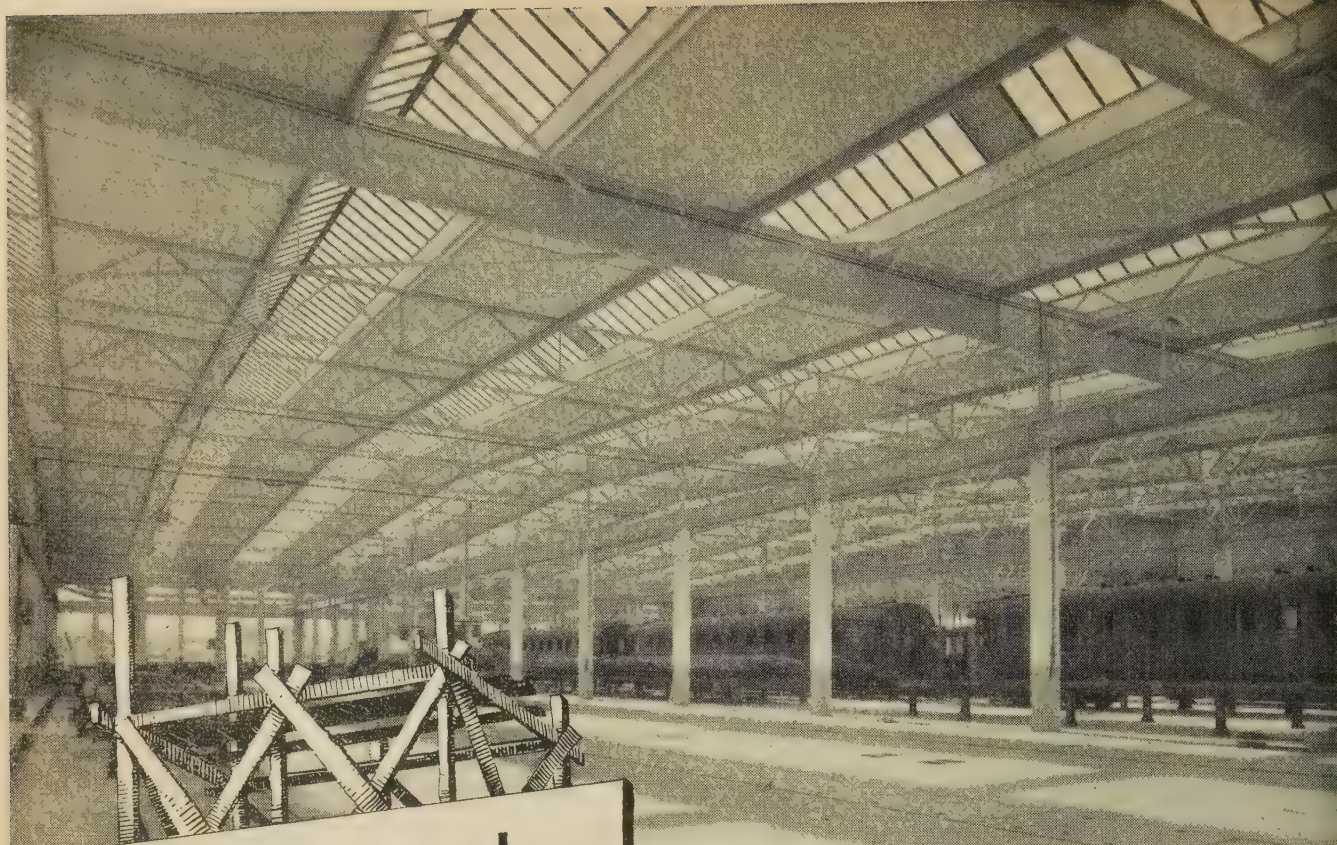
Denna dörrstängare användes numera av de flesta sjukhus, såsom Karolinska sjukhuset, Södersjukhuset, Maria sjukhus, S:t Görans sjukhus, Vanförestalten, Lasarettet i Upsala, Sahlgrenska sjukhuset m. fl.

Försäljes genom järnaffärerna.

Engros från

FEHLINS HANDELS- & FABRIKS AKTIEBOLAG
STOCKHOLM — GÖTEBORG — MALMÖ

Det byggs med **SIPOREX** *lättbetong*

Lätta, ekonomiska konstruktioner med hög hållfasthet, beständighet och mycket god värmeisolering ger siporex. Att dessutom byggnadsarbetet förenklas och byggnadstiden avkortas är en ytterligare förklaring till den stora uppskattning siporexprodukterna fått.

Armerade takplattor

Ett förstklassigt tak skall vara isolerande mot köld och värme och samtidigt lätt men likväl starkt och underhållsfritt samt bör dessutom erbjuda gott brandskydd. Dessa

egenskaper äro utmärkande för siporextaket. Enbart den isolering, som siporexplattorna lämna, är i de flesta fall fullt tillräcklig. På grund av plattornas låga vikt blir den bärande takkonstruktion

Vagnverkstaden vid Kockums Mekaniska Verkestads AB, Malmö. Tak med 10.200 m² armerade siporexplattor och 6.000 m² glas. Till Kockums har sammanlagt levererats ca 35.000 m² siporextakplattor.

nen lätt och ekonomisk. Plattorna levereras färdiga från fabriken till arbetsplatsen i önskade längder och läggas snabbt och billigt. De äro särskilt lämpliga som tak för industri-, garage-, magasins- och hangarbyggnader m. m.

Armerade bjälklagsplattor

lämpa sig utmärkt för såväl bostadshus som industribyggnader. Siporexbjälklaget ger god värmeisolering samt lägges enkelt och snabbt. Plattorna anbringas direkt på sina platser, tidsödande formgjutning bortfaller och kostnaderna för uttorkning nedbringas.

Isoleringsplattor

för isolering mot köld och värme av bostads- och affärshus, fabriker, kylhus, ugnar m. m. Särskilt stor användning ha siporexplattorna fått som utvändig isolering av betongkonstruktioner. För grund-

murar och helgjutna betonghus erbjuder denna materialkombination utomordentliga fördelar, då den förenar god värmeisolering med hög hållfasthet.

Byggnadsblock

för murning av bärande ytterväggar, fyllnadsväggar i skellethusbyggnader, brandgavlar, kungsvåningar, burspråk m.m. De olika standardtjocklekarna möjliggöra en smidig avvägning av murdimensionen för anpassning till förefintliga belastningar och krav på värmeisolering.

Mellanväggsplattor

ge god anslutning till övrigt murverk av siporex.

Armerade balkar

över fönster- och dörröppningar underlätta i hög grad byggnadsarbetet och ge samma goda värmeisolering som övriga siporexprodukter.

STOCKHOLMS SIPOREXFABRIK AB - GÖTEBORGS SIPOREXFABRIK AB - AB DALBY SIPOREXFABRIK

REDAKTÖRER:

Arkitekt SAR Leif Reinius
Civilingenjör SVR Harry Bernhard

REDAKTIONSSEKRETERARE:

Fil. mag. Inga Mari Lönnroth

REDAKTIONSOMBUD:

Victor Bährner, Malmö
Ossian Lindqvist, Malmö
Owe Svärd, Göteborg
Gunnar Hoving, Göteborg

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Lennart Bergvall
Hilmer Danielsson
Bengt Gate
Nils Tengvik
Tore Webjörn
Helge Zimdahl

PRENUMERATIONSPRISER HELÅR

	Endast lösnummer	Lösnummer + bundet ex.	Lösnummer + halvfr. b.
Sverige	20: —	30: —	35: —
Danmark, Norge....	22: —	33: 50	38: —
Övriga utlandet	26: —	40: —	45: —

Ansvarig utgivare Arkitekt SAR Moje Bergström

TIDSKRIFTSBIBLIOTEK, LÄSRUM:

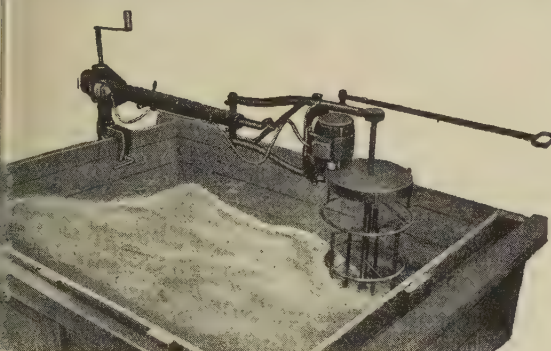
SAR, Sturegatan 20, Stockholm.
Tillgängligt för allmänheten vardagar
utom lördagar kl. 9—17.

I tidskriften gjorda uttalanden stå för författarnas räkning och äro endast om så anges att anse som uttryck för ståndpunktstagande av någon av de föreningar, som utge tidskr.

Tornborg Lundberg

TELEFON: NAMNANROP ÅRSTADALSHAMNEN. STOCKHOLM 9

Kontor, Mek. Verkstad och Lager, Årstadalshamnen

BRUKSUPPRÖRAREN

Limack

patentsökt

För snabb uppröring av kalkbruk i lavar. Oumbärlig vid tillverkning av kalk-cementbruk på byggnadsplatsen.

144

AKTIEBOLAGET CALOR & SJÖGREN

Arbetargatan 30, Stockholm

Telefon: Växel 52 06 30

VÄRME - GAS - VATTEN
AVLOPP

Ni erhåller snabbt och väl utfört
arbete om Ni anlitar vår
reparationstjänst.

GÖTAVERKEN

Ensamförsäljare: Götaverkens fönsteragentur, Claës Kreüger, Sthlm.

OLSSON, TORBJÖRN: *Bostadsområde i Schweiz*. Byggmästaren 27 (1948) nr 6 sid. 89—95.

Illustrerad beskrivning av »Siedlung Jakobsberg», ett av arkitekt Herman Baur ritat bostadsområde, byggt med radhus och smalus.

Villor. Byggmästaren 27 (1948) nr 6 sid. 96—103.

Villa Bror Hjorth av ark. SAR Sten Hummel-Gumælius, Ateljé Olle Olsson-Hagalund och Villa Nils Palmgren av ark. SAR Örjan Lünig samt Ateljé Arvid Fougstedt av ark. SAR Gösta Nordin.

AHLIN, ERIK och RINGQVIST, BERTIL: *Ett svar på »Upp till kamp»*. Byggmästaren 27 (1948) nr 6 sid. 104.

Gennäm till arkitekt C. F. Ahlbergs artikel (Byggmästaren nr 5/48) som var riktad mot av författarna ritade hustyper.

Nyutkommen

”Förskolor och daghem”

HSB:s Byggnadstekniska utredningar nr 6

Resultat av undersökningar angående lämplig planläggning, utformning och inredning av barnstugor.

Sändes portofritt om kr. 3:— insättes på vårt

Postgiro Nr 3124

BYGGMÄSTAREN

FÖRLAGSAVDELNINGEN
KUNGSGATAN 32, STOCKHOLM

TÄVLINGAR

Uppgift	Inlämnings-tid	Se Bygg-mästaren
Kungl. musikaliska akademien m. m.	15. 9. 1948	Nr 14 s. IV
Medborgarhus i Eslöv	1. 4. 1948	Nr 15 s. VIII
Sinnessjukhus i Karlskrona	15. 5. 1948	Nr 25 s. IX
Österleden i Stockholm ..	1. 4. 1949	Nr 2 s. III

Lämna reproduktionsdugliga tävlingsritningar!

FÖRENINGSMEDDELANDEN

Internationella Arkitektförbundet,

»The International Union of Architects» anordnar sin första kongress från den 28 juni t. o. m. den 1 juli 1948 i Lausanne. De ämnen som skola behandlas äro: »Arkitekten och samhällsplaneringen», »Arkitekten och byggnadsverksamhetens industrialisering» samt »Arkitekten, staten och samhället». Efter kongressen ordnas studiefärder i Schweiz t. o. m. den 10 juli. För närmare upplysningar hänvisas till stadsplanechefen T. William-Olsson i Göteborg.

Svenska Arkitektföreningen

behandlade vid sitt sammanträde måndagen den 15 mars ämnet »Byggnadskonfektion och beställningsskrädderi». Inledare voro stadsplanedirektör S. Markelius, överingenjör A. Kindstrand och arkitekt Y. Steen. Stadsplanedirektören belyste standardiseringen ur mänsklig, social och estetisk synpunkt, överingenjör Kindstrand gav en exposé över standardiseringen och mekaniseringens utveckling, särskilt inom konfektionsindustrin, och arkitekt Steen talade om Byggnadskonfektionens verksamhet och de praktiska problem man har att brottas med. Sedan följde diskussion. Efter supén visade professor P. Hedqvist hänförande färgbilder från sin spanska resa.

Apollon och Dionysos

Yngre Arkitekters Nämnd och Akademiklubben anordnade torsdagen den 18 mars diskussion över ämnet »Apol-

lon och Dionysos» i den med abstrakt konst dekorerade Sergels Ateljé. Sedan man åhört arkitekt T. Olsson, teknolog E. Westerberg och professor E. Lundberg, vidtog en stundom mycket livlig diskussion. Stämningen var god men uppgörelse nåddes icke.

Polsk återuppbyggnad

Arkitekt SAR Gustaf Lettström håller den 14 april kl. 20 på Svenska Teknologföreningen, Brunkebergstorg 20, ett med ljusbilder illustrerat föredrag om polsk återuppbyggnad. Till sammanträdet inbjudas medlemmar av Svenska arkitektföreningen, Stockholms Byggnadsförening och Svensk-Polska Föreningens medlemmar, som uppmanas att medtaga vänner och bekanta. Efter föredraget blir det gemensam supé, en polsk kortfilm samt musikalisk underhållning och dans.

Sveriges Byggnadsinspektörers Förening

avhåller den 24 april sitt årsmöte i samband med Byggnadsstyrelsens kurs för byggnadsnämndstjänstemän som handha den konstruktiva och byggnadstekniska handläggningen av byggnadsärendena samt den tekniska kontrollen på arbetsplatserna. Föreningen ordnar för medlemmar- nas vistelse i Stockholm med rum m. m. Upplysningar kunna erhållas genom byggnadsinspektörerna i resp. Hälsingborg, Lidingö, Norrköping och Västerås.

Stockholms Byggnadsförening

behandlade vid sitt sammanträde den 18 februari ämnet *Bostadsstyrelse och kreditgaranti*. Kommundirektör Martin Andersson lämnade en redogörelse för *Utredningen om den allmänna bostadspolitikens organisation*. Statens byggnadslånebyrå föreslås ersatt med en Bostadsstyrelse, varjämte i varje län inrättas en länsbostadsnämnd. De kommunala förmedlingsorganen bibehållas men få en utökad verksamhet. Den 1 juli 1948 upphör egna- hemsstyrelsen och egna- hemsnämnderna med sin verksamhet, som i vad den gäller bostäder får övertas av läns- bostadsnämnderna i visst samarbete med de från samma tidpunkt nyupprättade lantbruksnämnderna. Samtidigt träda nya bestämmelser för lån till egna- hem samt för familjebostadsbidrag m. m. i kraft, vilket allt nödvändig-

gör att den nya bostadsorganisationen då måste börja fungera. Alla låneärenden för ny- och ombyggnad samt tillfälliga förbättringar handläggas och avgöras i länsorganen, som dock i svåra fall kunna överlämna ärendet till Bostadsstyrelsen. Man åsyftar alltså en långt driven decentralisering, som emellertid av organisatoriska skäl och brist på personal tänkes genomförd successivt, bl. a. skall förhandsgranskningen åtminstone t. v. ske centralt. Bostadsstyrelsen uppdelas på kansli-, planerings- och länebyrå samt teknisk byrå. Länsbostadsnämnden har länsbostadsdirektör, förste ingenjör, övriga ingenjörer, kamrärer, kvinnlig biträdespersonal samt tillgång till jurist.

Byråchefen *Stig Algott* talade om *Statliga eller privata bostadslån*, varmed åsyftades det förslag till statlig kreditgaranti för bostadslån, som bankkommittén framlagt. De många hittillsvarande enskilda och statliga låneformerna skulle förenklas. I stället för att staten lämnar t. ex. tertiärlån efter de primär- och sekundärlån fastighetsägaren tar i olika låneinstitut skulle staten hos vederbörande långivare lämna garanti för ett lån i tertiärläneläge, varigenom låntagaren skulle kunna få hela sin belåning »från botten och upp» samlad på en hand. Härigenom skulle t. ex. kostnader och arbete med flera olika inteckningar kunna sparas och låntagaren behöva betala räntor och amorteringar endast till en långivare. De inkomna remissyttrandena hade i stort sett tillstyrkt förslaget.

I *diskussionen* efterlyste civilingenjör *S. Dybeck* byggsäckets omdöme i fråga om byggnadslånebyråns förhandsgranskning. Civilingenjör *S. Lundquist* ansåg att decentralisering av låneverksamheten skulle kräva för mycket folk och innebära dubbelorganisation samt därför helst borde ställas på framtiden. Arkitekt *S. Wallander* ansåg att decentralisering var lämplig för alla parter i fråga om enfamiljshus men olämplig för alla parter i fråga om flerfamiljshus, där den skulle komplicera byggandet med en ny, men knappast nyttig, instans. Advokat *S. Södermark* kritiserade de statsgaranterade lånen, som för både staten, långivarna och låntagarna i praktiken komme att medföra komplikationer. Fastighetschefen *G. Elghufvud* ansåg att kommunerna i fråga om lån till flerfamiljshus skulle föredra att få ärendena handlagda direkt hos centralorganet.

Föredrag och diskussionsinlägg finnas tillgängliga i stencil, som kan rekvideras från Stockholms Byggnadsförenings kansli.

Sammanträdet avslutades med supé och nachspiel, varvid *Margareta Kjellberg* sjöng mer och mindre kända visor.

H. Bd

Ur dagspressen:

Ur Dagens Nyheter den 10 febr. hämta vi följande:

Stockholmsmodell i Kungsträdgården

— En stor modell av Stockholm i ett glashus i Kungsträdgården skulle göra mycket för att stimulera intresset för stadsplanering och samhällsbyggande, sade professor Uno Åhrén vid det första sammanträdet med Föreningen för samhällsplanering.

Verksamheten har hittills inskränkt sig till utgivandet av tidskriften *Plan*, där planerings- och byggnadsfrågor belyses. På måndagskvällen hade föreningen kommit samman till diskussion, och först visades en engelsk film från återuppbyggandet av det bombade Plymouth.

Förstklassig golvbeläggning

ger åt fastigheten ett bestående värde. Såsom experter på alla slag av golvbeläggning kan vi leverera och pålägga rätt golv för alla lokaliteter från kökaren till vinden.

Leverantör till statliga och kommunala verk, byggmästare, fastighetsägare m. m.

**LINOLEUM
ASPHALT TILES
PARKETTGOV
GUMMIGOLV
MASSAGOLV
INDUSTRIGOLV
TRETONG m. m.**

Golvservice

AB. LINOLEUMKOMPANIET
SPECIALFIRMA FÖR GOLVBELÄGGNINGAR

Rådmansgatan 27 · STOCKHOLM Telefon: 235090

**TAK SOM TROTSÅ TIDENS TAND
erhållas med**

MATAKI-PAPP

Vi tillverka Mataki underhållsfria takpapp förutom med grå härdat yta i följande rena, vackra färger: grön, röd, svart, aluminium, brungrå m. fl. och utföra större taktäckningsentreprenader under betryggande garanti.

Vår produktion omfattar dessutom all övrig impregnerad byggnadspapp för samtliga förekommande ändamål, såsom tak-, membran-, trossbotten- & grundisolering, förhydning m. fl.

Auktoriserade
återförsäljare
i hela landet

Åktiebolaget
MATAKI
MALMÖ TAKPAPPFABRIK OCH KEMISK INDUSTRI
MALMÖ Tel. namnansrop MATAKI

Professor Åhrén betonade att det först och främst är upplysning som behövs, upplysning av allmänheten. Vid en rundfråga, som nyligen företogs av byggnadslånebyrån visade det sig att en överväldigande majoritet föredrog egna hem framför radhus, men då intervjuobjekten tillfrågades närmare blev det klart att de inte alls visste skillnaden mellan ett egna hem och ett radhus. Alltså behövs det upplysning.

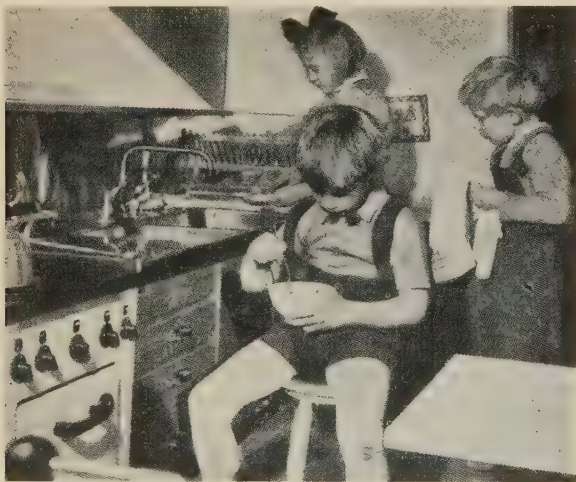
Och det är inte bara den stora allmänheten som måste intresseras utan även de kommunala myndigheterna ute i bygderna. Stadsplanerare och arkitekter möts oftast av en benhård konservatism när de försöker få sina förslag genomförda, och därför har det t. o. m. väckts förslag om att kurser eller skolor i planeringsfrågor skall införas för de kommunalmän som sysslar med de här problemen.

För städernas del ansåg professorn stadsdelsföreningar vara att rekommendera — myndigheter och experter kommer varann där in på livet och kan göra sina synpunkter förstärkta. Även i övrigt borde alla medel tillgripas för att göra folk medvetna om att det är deras eget bästa det gäller då det är fråga om planeringsfrågor: press, broschyrer, radio och film bör mobiliseras. Framförallt var talaren skeptisk mot digra och tunglästa betänkan, som allmänheten aldrig och kommunalmän sällan gör sig besvär att läsa.

LITTERATUR

Förskolor och daghem

HSB:s byggnadstekniska utredningar
1948. 34 s. 3 kr.

HSB, som under de senaste åren ingående studerat vilka anordningar som kunna hjälpa familjer med barn i förskoleåldern, har nu utkommit med en skrift där detta problem och de lösningar man kommit fram till på ett klart och trevligt sätt behandlas. Vad som förut kallades »halvöppen barnavård» kallas här »barnstugeverksamhet» enligt förslag diskuterat inom 1946 års kommitté för den halvöppna barnavården. Skriften ger först en översikt av barnstugornas utveckling och olika former av barnstugeverksamhet, diskuterar barngruppernas storlek, dagsprogrammen, hygieniska synpunkter, statsbidrag, kompetenskrav på personalen och tillsyn, och behandlar sedan med utförliga ritningar, skisser och fotografier de olika institutionernas lokalbehov och inre organisation samt flera tekniska detaljer för att underlätta vården samt visar till sist några av HSB:s egna projekt till anläggningar.

DIVERSE

Amerikansk arkitekttävling

Från arkitekt Lars Bryde, som f. n. vistas i Amerika, har red. fått ett resebrev, som tyder på goda tider för tävlande arkitekter. Som exempel medföljde material rörande det segrande förslaget till en monumental anläggning i staden St. Louis, att uppföras till minnet av nationens expansion åt väster när Louisiana införlivades. Projektet omfattar parker, teatrar, museer, restauranter m. m. och domineras av en ca 180 m hög parabolisk betongbåge, kallad »The Gateway to the West».

Tävlingen var utlyst i två etapper:

1. etappen: idéskiss, öppen för alla. 5 pris à 10 000 dollars.
2. etappen: omtävling mellan de 5 prisvinnarna för närmare utarbetande av uppgiften med delvis omskrivet program.

Segrare blev den finskfödde Eero Saarinen, som sammanlagt vann 40 000 dollars, dvs. ca 160 000 kr. Det kan nämnas att arkitekt Saarinen i pressen blivit anklagad för att med sin betongbåge ha plagierat en båge som uppfördes för Romutställningen 1942 och alltså var en »fascistsymbol».

Engelskt monteringsfärdigt hyreshus

Ovan visas ett engelskt hyreshus, uppfört av lättbetong- och slaggplattor på ett skelett av prefabricerade pelare och balkar av armerad betong. Huset rymmer fyra lägenheter om fyra rum och kök i varje plan. Det är det första engelska hyreshuset uppfört enligt denna metod.

CHEFEN OCH KONTOR
MEKANISKA AVO.
BYGGNADSTEKNISKA AVO.
ELEKTR.-FYSIKALISKA AVO.
KEMISKT-TEKNISKA AVO.
BERGSKEMISKA AVO.

POSTADRESS STOCKHOLM 26
GODSADRESS STOCKHOLM NORRA
TELEFON
23 56 20 (VÄXEL)
POSTGIROKONTO 15 662

Höganäs-Billesholms AB,
Höganäs.

Godkänd

av Statens
Provvningsanstalt
även för
utomhusbruk

Betr. träkonserveringsmedlet "Håbinol".

Statens Provvningsanstalt får härmed bekräfta, att det av Eder tillverkade preparatet "Håbinol" i anslutning till provningar utförda enligt intyg nr 12100 uppförts på förteckningen över av provvningsanstalten godkända träkonserveringsmedel och därvid angivits såsom godkänd för såväl inomhus- som utomhusbruk.

Stockholm den 9 oktober 1947.

STATENS PROVNINGSANSTALT

Anders Jonsson

Hj. Rydberg

De trärötsvampar, som endast förekomma **inomhus** äro i hög grad beroende av jämna temperatur- och fuktförhållanden. Dessa svampar äro jämförelsevis lätta att bekämpa.

Det är väsentligt svårare att få bukt med **utomhussvamparna**, då dessa av naturen utrustats med betydligt större livskraft. Det fordras därför ett avsevärt kraftigare medel för att skydda trävirket mot sådana svampar.

HÅBINOL har vid undersökning hos Statens Provvningsanstalt visat sig skydda mot samtliga undersökta rötsvampar — av *båda typerna* — och har därför **godkänts för både inom- och utomhusbruk**.

HÅBINOL

erhålles hos järn-, byggnadsmaterial-, trävaru-, färg- och kemikalie- samt lanthandlare.

HÖGANÄS-BILLES HOLMS AKTIEBOLAG, HÖGANÄS

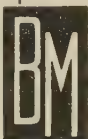
GOLVET

— en grundfråga

Golv et är en så pass viktig angelägenhet — icke minst ur underhållssynpunkt — att alla frågor därom böra ägnas den största omsorg; en service som endast **fackmannen** kan ge. Vår mångåriga erfarenhet garanterar rätt skötsel och gott resultat.

LINOLEUM • GUMMIGOLV
PARKETT • ASPHALT TILES
TRETONG • MASSAGOLV m.m.
FULLSTÄNDIG GOLVSERVICE

ALLT på en hand

AB BYGGMÄSTARNES MATERIALAFFÄR

AVDELNING FÖR GOLV

Narvavägen 3, Stockholm. Tel. växel 67 01 25

HYDROPAL Underhållsfr
takpapp

MAMMUT Underlag för
linoleum

ANHYDROL Kallfl. fuktisö
leringsmedel

CARLINUM Träkonserve
ringsmedel

UCO-färg Träkonserve
ringsfärg

AKTIEBOL. **JOH. OHLSSON** TEKN. FAB.

Tel. 25 68 81 STOCKHOLM 1 Tel. 25 68 82

RIKSSAMTAL 25 88 09

»Färgkonditionering» vid industribyggnader

Under senare år har, särskilt i Amerika och England, stor uppmärksamhet ägnats åt färgsättningsproblem i samband med industriellt arbete. Problemen äro ju lika gamla som industrierna själva, men först med den av kriget framtvungade industriella forceringen ha färgproblemen rönt ett mera vetenskapligt intresse, som resulterat i vad amerikanerna kalla »Color Conditioning». Sedd mot en bakgrund, där industrien expanderat utan tanke på sin viktigaste energikälla, den mänskliga arbetskraften, överraskar inte den framskjutna ställning färgproblemen fått under de senare åren. Faktorer, som befrämja liv och aktivitet i mänskliga former är det trots allt stor efterfrågan på. Färgsättningen av industriens arbetsplatser är en mindre faktor men berör många.

Erfarenheter på detta område finnas publicerade i bl. a. American Paint Journal, Industrial Finishing, Oil & Colour samt Journal of the Oil & Colour Chemists Association varav nedanstående i stort sett är ett sammandrag.

Huvuddelen av det arbete som nedlagts tar sikte på färgsättningens betydelse för förebyggandet av olycksfall inom industrin. Enligt »Authorities» kontrolleras ca 80 % av människans rörelser mer eller mindre av ögat. Den visuella iakttagelseförmågan och därmed färgsättningen framstår då som en betydelsefull faktor i dessa strävanden. Att rött användes för att beteckna anordningar, avsedda för katastroftillfällen, brandredskap, belysningar vid reservutgångar etc. är djupt rotat i det allmänna medvetandet. För industrierna föreslås en internationell utökad färgcode bestående av: rött för brandredskap o. dyl., gult (enfärgat eller randigt svart-gult) för riskmoment samt grönt som beteckning för säkerhet. Samtliga i viss utsträckning redan accepterade beteckningar, som generellt använda skulle vara av stort värde med tanke på den rörlighet, som nu utmärker arbetskraften.

Den visuella iakttagelseförmågan påverkas av bl. a. arbetsmiljön och själva arbetsytans egenskaper. Kravet på en för människan stimulerande arbetsmiljö hänger intimt samman med färgsättningen. Man behöver inte känna till vetenskapligt påvisade förändringar av en människas blodtryck vid vistelse i rum med olika färg för att vara medveten om sambandet mellan färger och känslor. I detta avseende kommer åtgärder för »Color Condition» in på områden för konstnärligt skapande, som äro av största betydelse men ej låta sig vetenskapligt bearbetas. Vad som emellertid här kan påpekas är att för tak är en ljusreflektion av ca 75 % i de flesta fall lämplig. Väggar etc. som bilda bakgrund i arbetarens synfält böra reflektera mindre ljus, 50—60 %. Detta förutsatt att belysningen i övrigt är tillfredsställande.

Såväl vid dagsljus från lanterniner som vid artificiell belysning med lysämnesrör uppstår ett minimum av skuggor, vilket i viss mån försvårar avståndsbedömningen. För arbetsytan bör därför färgsättningen ta fasta på faktorer, som underlätta ett tredimensionellt seende, »Three-Dimensional Seeing». Vad man skall åstadkomma kan bäst förklaras såsom motsatsen till camouflage. Det gäller att mot bakgrunden klart avskilja arbetsstycket utan att man därvid tillgriper effekter som äro optiskt tröttsamma. Maskinstativ och övriga statiska delar målas mellangrå under det att arbetsytan bör vara ljus brunbeige »Spot-lightbuff». Vid arbetsstycken av mässing och koppar är dock en ton i grönt bättre. Metoden att på detta sätt färgsätta även maskinerna praktiseras med framgång inom de flesta större amerikanska verkstäder.

Anders F

ÄR I GOTT SÄLLSKAP* NÄR NI VÄLJER CARAT

Samma omsorg som vi ägnat våra namnkunniga kunder, kommer vi också att ägna Er — oavsett om installationen avser en 1-plans villa eller en storindustri. Vi har kunnat glädja oss åt ett utbrett förtroende från ledande företag och institutioner — det är en hederssak för oss att motsvara det. Förstklassig materiel, yrkeskunnig personal och snabb service är vårt arbetsmotto. Ni är välkommen för diskussion och planering av Er oljeeldning.

* Stockholms Slott, Drottningholms Slott, Kungl. Dramatiska Teatern och Kungl. Telegrafstyrelsen är några av dem som funnit lösningen på sitt oljeeldningsproblem genom Maskin AB. Carat.

— ett företag
med förtroende

MASKIN A.B. CARAT • LINNÉGATAN 28-30 • STOCKHOLM • TELEFON (VÄXEL) 67 0165

Största resurserna för

BOKTRYCK

FINNER NI HOS ESSELTE AB / FÖR PERFEKT
SERVICE I FRÅGA OM ALLT SLAGS BOKTRYCK
—I EN ELLER FLERA FÄRGER—VÄND ER TILL

Esselte AB

VASAGATAN 16 / STOCKHOLM / TELEFON »ESSELTE»

TEKNO-TJÄNST

L:a Nygatan 14 — Stockholm

LJUSKOPIERING

å nyinstall. Amerikansk (världens förnämsta) ljuskopieringsmaskin. Holländskt och amerikanskt papper, väv, plastic m. m. Gå in för blå linjer på vit botten vilket är nytt och populärt. Även photostat.

Maskinskrivning, dupl. ritmaterial, ritkontorsmöbler.

»NYHET»! Ny metod att framställa arbetsbeskrivningar m. m. i ett flertal färger till samma pris som duplicering. Elegant utförande.

LÅGA PRISER. GOD SERVICE. Ring **20 30 40**,

21 71 72.

UNIVERSITE DE GENEVE

Ecole d'architecture

L'école décerne un diplôme d'architecte après quatre années d'études.

Diplôme de hautes études d'architecture pour architectes ayant déjà exercé leur profession.

Directeur des études: M. le professeur Eugène Beaudoin.

Ouverture des cours: lundi 12 avril 1948.

Tous renseignements au secrétariat de l'Université.

Holländsk filosofi

De av arkitekt Sven-Ivar Lind ritade Normandie-husen som visades på Parisutställningen 1947 kommenteras i den holländska tidskriften »Forum» på följande sätt: »Svenskarna visa utomhus två monteringsfärdiga trähus — trä tycks för närvarande vara det som bäst lämpar sig för prefabrikation! — som inte alls äro dåliga, mycket trevligare att bo i än det vanliga franska huset och åtskilligt charmantare möblerade. Två hundra sådana skänker Sverige till det ödelagda Normandie. Vilket hopplöst problem det skulle bli för en kommande arkeolog med en sådan svensk bebyggelse i Frankrike!, om inte vid det laget hela världen har likriktats av atomer!»

Engelsk syn på Österleden

The Architects' Journal skriver om Österledstävlingen: »The competition is for a new road link (bridge or tunnel) between Stockholm's Södermalm and Ostermalm. More distinguished assessors include your own, your *very* own, Sir Patrick Abercrombie, and the first prize is 20 000 crowns. So go to it, stylists and planners, and earn some foreign currency. I should expect competition to be pretty fierce, but you'd almost certainly rate a trip abroad as well.»

Rättelse

I ingenjör H. Jirlows artikel »Skall 200 000 stockholmare flytta ut» i Byggmästaren nr 4 sid. II hade en oklarhet insmugit sig. De i artikelns början omnämnda skrifterna äro rätteligen följande:

»Det framtida Stockholm», att köpa från Byggmästarens förlag för kr. 3: 80, samt »Utlåtande över det framtida Stockholm, från offentliga organ och enskilda», tryckt 1946, att köpa på Stadsplanekontoret för kr. 1:—.

Byggherrar!

Noggrant utarbetade konstruktionsritningar och programhandlingar för erhållande av rationellt utförd anläggning *sänker* entreprenadsumman och de årliga omkostnaderna.

Beträffande Värme-, Ventilations- och Sanitetstekniska anläggningar rådgör med

AB VVS-KONSTRUKTIONER

VÄSTRA TRÄDGÅRDSGATAN 10 - STOCKHOLM

Tel. 21 27 17

CEMENT • GIPS • PAPP

TRÄULLSPLATTAN

”S. T. P.”

Tretonggolv, Linoleummattor,

Isolerings- & Plattsättningsarbeten m. m.

ARTHUR DU RIETZ & Co, A.-B.

VASAGATAN 52 - STOCKHOLM

Tel. 10 18 83, 10 18 84, 20 88 78, 20 88 79

REDAKTÖRER:

Arkitekt SAR Leif Reinius
Civilingenjör SVR Harry Bernhard

REDAKTIONSSEKRETERARE:

Fil. mag. Inga Mari Lönnroth

REDAKTIONSOMBUD:

Victor Bährner, Malmö
Ossian Lindqvist, Malmö
Owe Svärd, Göteborg
Gunnar Hoving, Göteborg

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Lennart Bergvall
Hilmer Danielsson
Bengt Gate
Nils Tengvik
Tore Webjörn
Helge Zimdahl

PRENUMERATIONSPRISER HELÅR

	Endast lösnummer	Lösnummer + bundet ex.	Lösnummer + halvfr. b.
Sverige	20:—	30:—	35:—
Danmark, Norge....	22:—	33:50	38:—
Övriga utlandet	26:—	40:—	45:—

TIDSKRIFTSBIBLIOTEK, LÄSRUM:

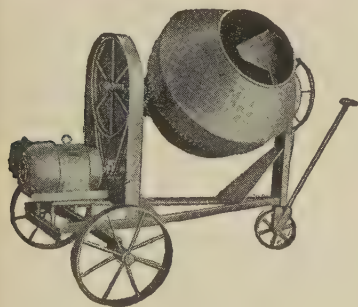
SAR, Sturegatan 20, Stockholm.
Tillgängligt för allmänheten vardagar
utom lördagar kl. 9—17.

Ansvarig utgivare Arkitekt SAR Moje Bergström

I tidskriften gjorda uttalanden stå för för-
fattarnas räkning och äro endast om så anges
att anse som uttryck för ståndpunktstagande
av någon av de föreningar, som utge tidskr.

Tornborg Lundberg

TELEFON: NAMNANROP ÅRSTADALSHAMNEN. STOCKHOLM 9

Kontor, Mek. Verkstad och Lager, Årstadalshamnen.

BETONGBLANDARE TIPP-150

med helkapslad elektrisk motor.

Lämplig för mindre arbeten.

BEGÄR PROSPEKT.

Sala Maskinfabrik — Gullbergs Maskinfabrik, Lindås.

145.

Befattningen som

STADSARKITEKT

I Lessebo stadsarkitektdistrikt kungöres härmed
till ansökan ledig.

För befattningen, som är halvtidstjänst (177 arbets-
dagar per år) utgår en lön av 8.000:— kronor per år
jämta reseersättning. Bostadsfrågan kan ordnas. Rätt till
privat arkitektverksamhet föreligger. Befattningen till-
trädes den 1 juni eller annan dag efter överenskommelse.

Sökanden skall hava avlagt fullständig examen vid
svensk teknisk högskolas fackavdelning för arkitektur
samt därjämte styrkt sig äga erfarenhet inom byggnads-
nämnds administrativa områden. Innehar han icke dessa
meriter, erfordras Konungens behörighetsförklaring för
innehav av stadsarkitektbefattningen.

Ansökan, åtföljd av åldersbetyg, meritförteckning och
de övriga handlingar sökanden vill åberopa, skola vara
ordföranden i ombudskommittén för Lessebo stadsarki-
tektdistrikt, kommunalkontoret, Lessebo, tillhanda se-
nast den 30 april 1948.

Uppllysningar om tjänsten kunna erhållas av ordföran-
den i ombudskommittén, kommunalkontoret. Lessebo,
tel. 113 eller 24 eller av länsarkitekten, tel. Växjö 1330.

Ombudskommittén för

LESSEBO STADSARKITEKTDISTRIKT

AKTIEBOLAGET CALOR & SJÖGREN

Arbetargatan 30, Stockholm

Telefon: Växel 52 06 30

VÄRME - GAS - VATTEN AVLOPP

Ni erhåller snabbt och väl utfört
arbete om Ni anlitar vår
reparationstjänst.

Stadshus, Byggmästaren 27 (1948) nr 7 sid. 105—124.

En del förslag, huvudsakligen tävlingsskisser, till stadshus i resp. Linköping, Hässleholm, Östersund, Tranås, Sandviken, Nynäshamn och Kristinehamn.

TÄVLINGAR

Uppgift	Inlämnings-tid	Se Bygg-mästaren
Kungl. musikaliska akademien m. m.	15. 9. 1948	Nr 14 s. IV
Sinnessjukhus i Karlskrona	15. 5. 1948	Nr 25 s. IX
Österleden i Stockholm ..	1. 4. 1949	Nr 2 s. III

Lämna reproduktionsdugliga tävlingsritningar!

Inbjuden tävling om bad- och idrottshus i Göteborg avgjord

Deltagare, arkitekter SAR:

Erik och Tore Ahlsén, Stockholm,
Ancker-Gate-Lindgren, Stockholm,
Backström och Reinius, Stockholm.
Friberger och Hoving, Göteborg,
Nils Olsson, Göteborg,
Åke Wahlberg, Göteborg,
Hans Westman, Lund.

Prisnämnd:

Arkitekt Nils Einar Eriksson,
Redaktör Torsten Henriksson,
Arbetschefen John Johansson,
Fastighetsdirektör Frans Persson,
Byråchefen Gerdt Stendahl,
Professor Eskil Sundahl,
Stadsplanechefen Tage William-Olsson.

Första pris, 6 000 kr., tilldelades ark. Nils Olsson, medhjälpare ark. Hultberg och Rigele samt ing. Björk. Andra pris, 4 500 kr., ark. T. och E. Ahlsén, medhj. ark. Ingegerd Snis-Ågren och bygn.-ing. Bruno Andersson. Tredje pris, 3 500 kr., ark. Åke Wahlberg, medhj. ark. Bo Cederlöf, ing. Sven-Åke Lindberg och ark. L. Keiding. Det seg-rande förslaget har kostnadsberäknats till 13,5 milj. kr.

LITTERATUR

Statens Hantverksinstituts Årsbok,

»Hantverk och Kultur» 1947, har utkommit med ett trevligt och omväxlande innehåll. Bland de många gedigna artiklarna märkas bl. a. »Brittiskt Hantverk» av direktör Sven Erik Skawonius, »Hantverks- och Småindustri-centrum — ett samhällsproblem» av arkitekt SAR Sven E. Trägårdh och »Synpunkter på de viktigaste råvarorna i moderna cellulosalacker avsedda för ytbehandling av möbler» av laborator Tore Svensson.

»Sveriges Industri». Översikt utgiven år 1948 av Sveriges Industriförbund 580 s.

Sveriges Industriförbund, som 1925 och senare, 1935, i utvidgad form, utgav en översiktlig framställning av vårt lands industri, dess uppkomst och utveckling, har låtit omarbета och aktualisera materialet, som nu i rikt illustrerade artiklar åter presenteras för allmänheten. »Boken om den svenska industrien vänder sig i första hand till dem, som arbeta inom näringslivet, samt till den studerande ungdomen vid universitet och högskolor, gymna-

sier, folkhögskolor och andra undervisningsanstalter.» Boken är uppdelad på två avdelningar, varav den första innehåller en historisk översikt, en uppsats om industriens lokalisering samt en redogörelse för utvecklingen under senaste tid. Andra avdelningen behandlar industrien i kapitel branschvis. Tabeller, fotografier och kartor skänka framställningen stor överskådlighet. Boken har redigerats av intendenten Torsten Althin och fil. lic. Erik Ambjörn och räknar ett stort antal framstående medarbetare.

DIVERSE

Tunnel under Engelska Kanalen

Det holländska byggnadsorganet Bouwcentrum meddelar: »Brittiska och franska sakkunniga ha utväxlat synpunkter på en eventuell tunnelbyggnad under Engelska kanalen. Detta arbete skulle taga 8 å 9 år i anspråk och kosta 40 å 50 millioner pund. Inom kort skall saken ånyo dryftas.»

BYGGSTANDARDISERINGENS FÖRSLAG TILL STANDARD FÖR TRÄLISTER

Profiler för trälistor har hittills endast funnits standardiserade för foder, som i första hand varit avsedda för dörrar. Det har emellertid uttalats önskemål om att även andra lister standardiseras. Med anledning härav framlägger Byggstandardiseringen för yttrande förslag till utformning av vissa i bostadsbyggnader ofta förekommande trälistor. Förslaget omfattar följande huvudgrupper:

Foder och golvsocklar

Täcklistor för vertikala och horisontala springor

Taklistor

Det föreliggande förslaget har i första hand baserats på en förfrågan angående förekommande listtyper och listdimensioner, som tillställts medlemmarna i Sveriges Trävaruhandlares Centralförbund. Över hundratalet svar ha inkommit. Förslaget har även diskuterats med representanter för trävaruhandlare och snickerifabrikanter samt med enskilda arkitekter och målningsexpeter. Provnin-gar ha dessutom utförts på taklistor för att studera skuggverkan.

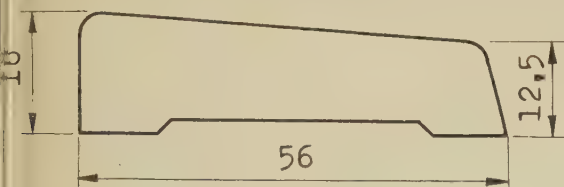
Förslaget upptar endast de mest frekventa listerna. Dessa förekomma dock i alternativa utformningar för att ge möjlighet till en viss valfrihet. Standardlisterna böra kompletteras med sådana lister, som en väl sorterad brädgård anser sig böra lagrhålla, men vilkas frekvens ej är tillräckligt stor eller vars profilering ej är tillräckligt allmängiltig för att kunna motiveras som standardlistor. Det är dock vår förhoppning, att dessa varianter icke tillnärmelsevis komma att lagrhållas i sådant antal, som nu är fallet. Vi förmoda att i sådana fall, då det är motiverat att ställa mera speciella krav på trälistor än som standarden tillfredsställer, sådana komma att ritas och hyvlas upp för sitt speciella ändamål.

Foder och sockel

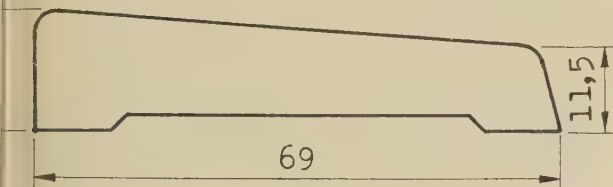
Foder standardiserades redan 1943 i två alternativ i samband med invändiga dörrar. Föreliggande förslag upp-

tar dessa båda foder med en justering av tjockleksmåtten, som gör att framsidan får samma lutning i båda alternativen. Detta gör att man vid hyvling av dessa kan använda samma stål. I samband med denna justering revideras SIS 60 87 19, så att foderprofilerna borttagas från detta blad, vilket alltså endast kommer att omfatta kapning och gering av fodersatser.

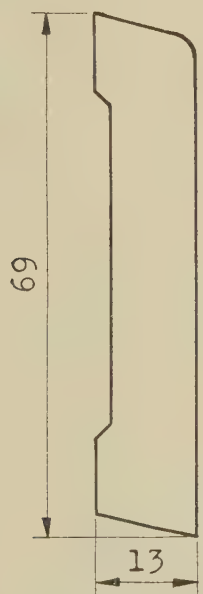
Golvsockeln har givits sådan tjocklek, att den skall kunna anslutas till foderna. Höjden baserar sig på ovan omtalade statistiska uppgifter. Det kan måhända ifråga-

Foder I

Foder II

Sockel

sättas om inte en $2\frac{1}{2}$ " hög sockel även borde medtagas i standarden, men en sådan sockel är för låg för att effektivt skydda väggen vid rengöring av golvet. Sockelns minimihöjd ur denna synpunkt är enligt Hemmens Forskningsinstitut 63 mm.

Täcklister

De täcklister, som oftast användas för att täcka vertikala eller horisontella springor eller skarvar i ett bostadshus äro kvartstavar, plana täcklister och sockellister.

Förslaget upptar kvartstavar i två alternativa utformningar och två storlekar, vilka senare baserats på statistik. Det från den gängse utformningen avvikande alternativet, den i förslaget benämnda trekantlisten, går enligt exper-

HYRESHUS LANTGÅRD SPORTSTUGA

för varje byggnadsplanering har

Brodahl-SCHMIDT

det idealiska BASTU-aggregatet för ved- eller eldrift.
Godkänt gasaggregat offereras på begäran.

Prospekt från

AB W. SCHMIDT & Co

Drottninggatan 15, Stockholm, tel. 10 88 80

TAK SOM TROTSÅ TIDENS TAND
erhållas med

MATAKI-PAPP

Vi tillverka Mataki underhållsfria takpapp förutom med grå härdad yta i följande rena, vackra färger: grön, röd, svart, aluminium, brungrå m. fl. och utföra större taktäckningsentreprenader under betryggande garanti.

Vår produktion omfattar dessutom all övrig impregnerad byggnadspapp för samtliga förekommande ändamål, såsom tak-, membran-, trossbotten- & grundisolering, förhyrdning m. fl.

Auktoriserade
återförsäljare
i hela landet

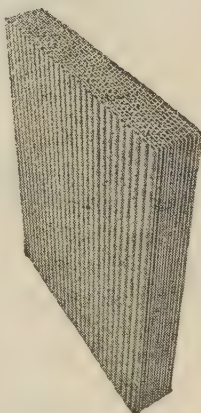
Åkiefbolaget
MATAKI
MALMÖ TAKPAPPFABRIK OCH KEMISK INDUSTRI
MALMÖ Tel. namnansrop MATAKI

Varför bär isbjörnen päls ?

Arkitekten diskuterar

Ja, varför bär isbjörnen päls? Jo, naturligtvis för att den lever i arktisk kyla. Den princip som gör att isbjörnpälsen bevarar värmen kan även tillämpas på modern husbyggnad. Isbjörnen klarar sig utmärkt i kylan tack vare att pälsen innehåller stillastående luft. På denna princip bygger Wellit.

Wellit innebär ett mycket gott för-svar mot kylan, som stoppas upp av den i kanalerna inestängda stilla-stående luften.

Hur effektiv denna isolering blir för-står man, när 3 cm Wellit motsvarar 12 cm trä, 53 cm tegel, 128 cm betong och 257 cm sten.

Där Wellit användes kan vanligen de bärande konstruk-tionerna göras utan tanke på isoleringsförmågan. Wellit isolerar och minskar byggnadskostnaderna. Wellit är billig.

Vet Ni vad Wellit är uppbyggt av?

Utgångsmaterialet är specialpapper, som impregnerats med bitumen.

Wellit utexperimenterades under arbeten med isolering av kylskåp och kylanläggningar och kan användas under de svåraste fuktighetsförhållanden.

Bitumenimpregneringen gör Wellitplattan motståndskraftig mot fukt och röta och isoleringsförmågan är ständigt lika god och oberoende av fuktighetsförhållanden.

λ för Wellit H = 0,035 vid + 5° C

λ för Wellit K = 0,035 vid - 5° C

Räkna på Wellit nästa gång Ni bygger och ring eller skriv redan i dag efter prospekt.

Om Wellit inte finns hos Er leverantör av bygg-nadsmaterial, vänd Eder till huvudförsäljarna:

ISOLERINGSAKTIEBOLAGET
WMB

Göteborg - Stockholm - Malmö
Sundsvall

G. & L. BEIJER IMPORT &
EXPORT AB I STOCKHOLM
STOCKHOLM

WELLIT
funktionell isolering

Tillverkare:

Isoleringsaktieföretaget

Göteborg, tel. 13 98 27
Stockholm, tel. 10 94 27
Malmö, tel. 332 07
Sundsvall, tel. 563 66

tisen att spackla och måla lika bra som den vanliga kvartstaven.

Av täcklisterna är typ I avsedd för t. ex. skarv mellan fönsterdörr och intillsittande fönster och typ II för t. ex. skarv mellan två köksskåp.

Sockellist typ I är i första hand avsedd att utgöra skyddskant runt om en bänkskiva. Typ II synes lämplig att fästa utmed karmen i en fönstersmyg och typ III torde ha sin största användning att täcka springor vid golv t. ex. då en linoleummatta lägges in efter det bygget

Kvartstav I

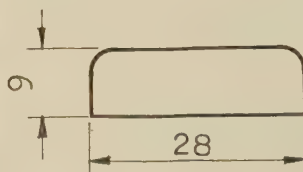
Kvartstav II

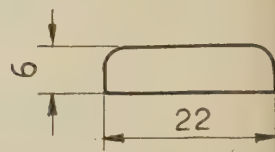
Trekantlist I

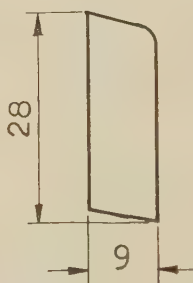
Trekantlist II

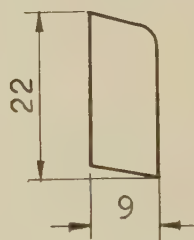
Täcklist I

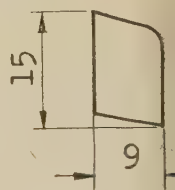
Täcklist II

Sockel-list I

Sockel-list II

Sockel-list III

blivit färdigt. Dessa föreslagna användningsområden utsluta givetvis icke andra sådana.

Lister sådana som Täcklist II och Sockellist II äro avsedda att hyvlas upp av 1" virke. Avsikten är dock att angiva på standardbladet, att dessa lister kunna hyvlas även av 7/8" virke, varvid måttet 22 mm ändras till 19 mm utan att standarden anses frånträdd. Likaså böra vissa 3/4"-lister kunna utbytas mot 5/8"-lister. Detta gäller dock endast sådana lister, där måttändringen icke är olämplig ur funktions- eller utseendesynpunkt.

Taklister

Taklist torde väl numera endast förekomma i trähus. Enligt statistiken är hålkälslisten fortfarande den vanligaste. Den föreslås i två storlekar, lämpliga för olika rumstorlekar.

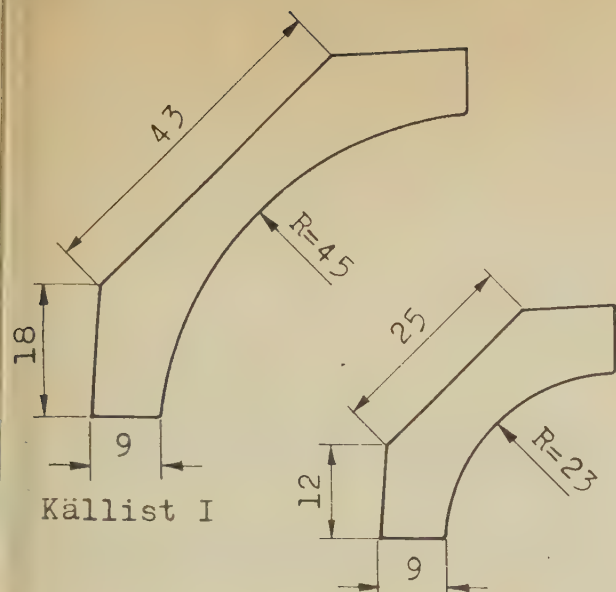
Då man emellertid måste räkna med att sprickor komma att uppstå i takvinkeln torde en s. k. skugglist även vara

Byggnadsforskning

Personer, som önskar erhålla bidrag till forsknings- och utredningsarbeten på byggnadsområdet, skall senast den 8 maj 1948 inge ansökan härom till *Statens kommitté för byggnadsforskning*, Mäster Samuelsgatan 57 A, Stockholm.

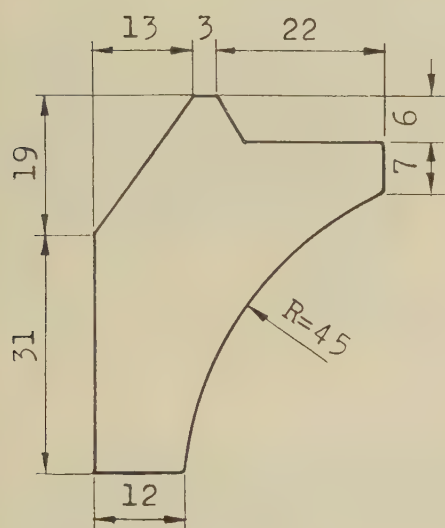
Ansökan skall innehålla 1) uppgift om erforderligt belopp, 2) kort redogörelse för det problem, som skall behandlas, dess betydelse och aktualitet, 3) arbetsprogram, 4) uppgift rörande apparatur och annan utrustning, som måste anskaffas, 5) uppgift rörande erforderlig personal jämte tidplan samt 6) kostnadsberäkning.

Närmare upplysningar lämnas av kommitténs sekreterare, civilingenjör Nils Tengvik, telefon 11 60 54.

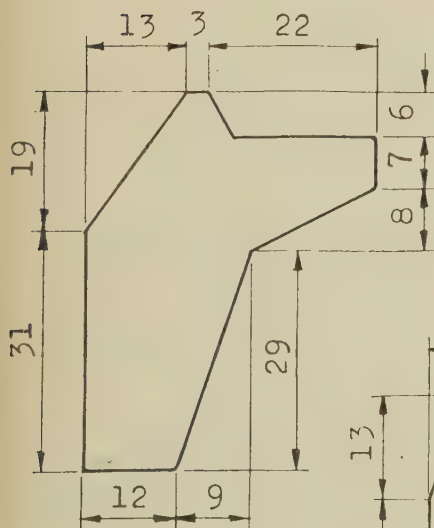

Källist I

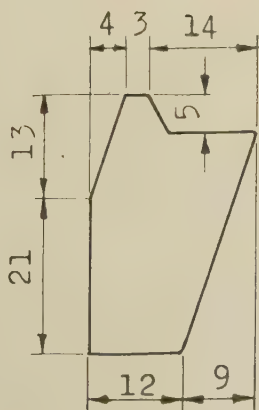
Källist II

Skugglist I

Skugglist II

Skugglist III

Gullhögens
CEMENTSONEN
SNABB
STANDARD
GE GOD BETONG
OCH GULLHÖGENS BRUK SKÖVDE

A/B Ängelholms Byggnadssnickerier

*levererar allt inom branschen
i förstklassigt utförande*

Adr. Rebbelberga pr. Ängelholm
Tel. Ängelholm verkm. 395 — Kontoret 1068

BYGGNADSSNICKERIER av alla slag

Leverans per bil till byggnadsplatsen i Sthlm med omnejd

BYGGNADSVIRKE — BYGGNADSVAROR

NORRTÄLJE SNICKERI & BYGGNADSVAROR A.-B.

Tel. Norrtälje 49, 959

PERSPEX — PLEXIGLAS

kristallklart, böj- och formbart konsthartsglas. Kan sågas, borras, svarvas. Lätt att bearbeta. Lämpligt för båtar, bilar, motorcyklar, skyddsglas, skyltar, skyltställ, möbler, inredningar, maskindetaljer, armaturer m. m. **Skivor** i tj. 1—9,5 mm. **Rundbult** 1/2", 3/4" och 1". Lev. omg. från lager.

GLASFIRMA RAGNAR BERGSTEDT AB.

Mårten Krakowgat. 10. - Göteborg - Tel. 151043.

HÄSSELBY JÄRN- & FÄRGHANDEL

Tel. Järn 38 03 12, Färg 38 05 60

*Grundsten, cementrör, cement, tegel, papp,
byggnadssmide och beslag samt allt i färg och tapeter.*

Alla slags

BYGGNADSMATERIAL

i lager

AB MALTE ANDERSSON

Löderup • Tel. 206 och 136

LEVERATOR

Inteckningsvägen 6 • Stockholm 32

Telefon 45 84 13, 45 84 14

**VI LEVERERA SAND, GRUS
OCH SINGEL**

Kalmar Byggnadsgille

Förening u. p. a.

SMÅLANDSGATAN 18 KALMAR TELEFON 4120

Utför:

Nybyggnader

samt alla slags reparationer

MÅLERIVERKSTAD

A.-B. HENRIK JOHNSON & Co.

KUNGSGATAN 17, GÖTEBORG

Ritmateriel

Ljuskopieringsateljéer

Ozalidpapper

A.-B. FRAKTTJÄNST

ESKILSGATAN 52 - Tel. 315 26, 325 40

Alla transporter inom byggnadsfacket

Levererar grus, singel och sand

Värme, Vatten, Avlopp m. m.

ALLT INOM RÖRLEDNINGSBRANSCHEN

Nyanläggningar - Reparationer

Davoust Rörlägningsaffär AB

GÄVLE - TELEFON 1173, 3673 - ETABL. 1899

Cementgjuteriet

tillverkar och levererar ASFALT, CEMENT,
MARMOR och MOSAIKARBETEN av alla slag.
BRUNNSRINGAR, KULVERT, RÖR m. m.

Begär offert.

Tel. 2311, Bost. 4111, 2651 - SUNDSVALL

behövlig. Avsikten med en sådan är ju att från början åstadkomma en regelbunden och jämn springa intill taket i stället för den så småningom uppstående, ojämn, vilken döljes av skugglisten. Skugglisten typ I kan, om så önskas, kombineras med hålkälslisten och typ II och III kan användas i olika stora utrymmen. Typ III är dock främst tänkt att tjäna som krön på höga köksskåp och liknande i både trä- och stenhus. Vi ha strävat att ge skugglisterna en så allmängiltig karaktär som möjligt. Hacket i överkanten har bestämts med hänsyn till dess funktion och till möjligheten att måla om taket. Utsprånget på undersidan av dessa lister har gjorts så stort att vertikalt sittande täcklistor och kvartstavar kunna stöta emot taklisten.

För att skugglisterna skola fungera på rätt sätt böra de spikas i väggen, ej i taket. De ha därför givits en form, som inbjuder till att fästa spiken på rätt ställe. Hålkälslisterna däremot böra spikas både i vägg och tak.

Åke Ekelund.

Byggstandardiseringen väddar till fackmän och intresserade att delge oss sina synpunkter på detta förslag före den 14 maj 1948 under adress Byggstandardiseringen, Drottning Kristinas väg 73, Stockholm. Speciellt äro vi intresserade att erhålla svar på följande frågor:

Fråga nr 1: Har Ni något att invända mot föreslagna benämningar av de olika listerna?

Fråga nr 2: Anser Ni att Kvartstav I och II kan uteslutas från standarden och helt ersättas av Trekantlist I och II?

Fråga nr 3: Anser Ni någon av de föreslagna sockellisterna I, II och III onödig? I så fall, vilken?

Fråga nr 4: Anser Ni att skugglist I och II överhuvudtaget bör ingå i standarden?

A/B ANDERSSONS

ELEKTR. TEKN. BYRÅ

Kungsgatan 9—13, Eskilstuna

Tel. 312 47, 320 08, 369 74

Elektriska installationer utföras förstklassigt.

Stort urval av elektrisk armatur

Ett transportmedel

för varje ändamål finner Ni hos oss. Tippvagnar, varu-transporter, bilar för tyngre transporter, specialvagn för transport av grävmaskiner, traktor med släpvagnar, samlastning å järnväg. Speditioner. Magasinering. Flyttningar. **SNABBT - ALLT GODS FÖRSÄKRAT - EFFEKTIVT**
BLOMS ÅKERIAKTIEBOLAG
Tel. 206 09, 219 91, 219 11, Kungsgatan 1—3, LINKÖPING

REDAKTÖRER:

Arkitekt SAR Leif Reinius
 Civilingenjör SVR Harry Bernhard

REDAKTIONSSEKRETERARE:

Fil. mag. Inga Mari Lönnroth

REDAKTIONSOMBUD:

Victor Bährner, Malmö
 Ossian Lindqvist, Malmö
 Owe Svärd, Göteborg
 Gunnar Hoving, Göteborg

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Lennart Bergvall
 Hilmer Danielsson
 Bengt Gate
 Nils Tengvik
 Tore Webjörn
 Helge Zimdahl

PRENUMERATIONSPRISER HELÅR

	Endast lösnummer	Lösnummer + bundet ex.	Lösnummer + halvfr. b.
Sverige	20: —	30: —	35: —
Danmark, Norge....	22: —	33: 50	38: —
Övriga utlandet	26: —	40: —	45: —

Ansvarig utgivare Arkitekt SAR Moje Bergström

TIDSKRIFTSBIBLIOTEK, LÄSRUM:

SAR, Sturegatan 20, Stockholm.
 Tillgängligt för allmänheten vardagar
 utom lördagar kl. 9—17.

I tidskriften gjorda uttalanden stå för för-
 fattarnas räkning och äro endast om så anges
 att anse som uttryck för ståndpunktstagande
 av någon av de föreningar, som utge tidskr.

Tornborg

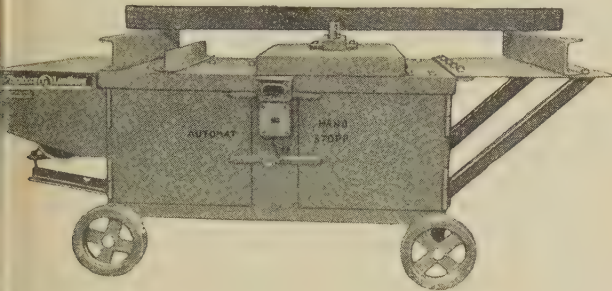
Lundberg

TELEFON: NAMNANROP

ÅRSTADALSHAMNEN. STOCKHOLM 9

Sala Maskinfabrik — Gullbergs Maskinfabrik, Lindås

Kontor, Mek. Verkstad och Lager, Årstadalshamnen

Transportabla
BOCKNINGSMASKINER
 med elektrisk motor
 Bockar rundjárn upp till 40 mm.

147

Gustasten

står i särklass bland inom
 landet bearbetad kalksten
 för byggnadsändamål

AB Gusta Stenförädlingsverk
 BRUNFLO TEL. 19, 63

Avd. kontor Kungsgat. 15, Stockholm
 Tel. 11 66 21, 11 50 68

AKTIEBOLAGET CALOR & SJÖGREN

Arbetargatan 30, Stockholm
 Telefon: Växel 52 06 30

VÄRME - GAS - VATTEN
 AVLOPP

Ni erhåller snabbt och väl utfört
 arbete om Ni anlitar vår
 reparationstjänst.

DK 333. 32: 643

BERNHARD, HARRY: *Trevnad och ekonomi vid bostadsbyggande*. Byggmästaren 27 (1948) nr 8 sid. 126—129.

Till diskussionen om trevnad och ekonomi vid bostadsbyggande lämnas faktiska uppgifter om utrymmesstandard, betalningsförmåga och bostadskostnader.

DK 711. 553. 9

CRONSTEDT, RUDOLF: *Flygfält och generalplaner*. Byggmästaren 27 (1948) nr 8 sid. 130—132.

Vid upprättandet av generalplaner bör hänsyn tagas till flygverksamheten. Synpunkterna i artikeln avse militära flygfält.

DK 72.01

LÜNING, ÖRJAN: *Uppsats om arkitektur*. Byggmästaren 27 (1948) nr 8 sid. 133—140.

Ett inlägg i debatten om arkitekturfrågor.

TÄVLINGAR

Uppgift	Inlämnings-tid	Se Bygg-mästaren
Sinnessjukhus i Karlskrona	15. 5. 1948	Nr 25 s. IX
Kungl. musikaliska akademien m. m.	15. 9. 1948	Nr 14 s. IV
Österleden i Stockholm ..	1.4. 1949	Nr 2 s. III

Lämna reproduktionsdugliga tävlingsritningar!

Inbjuden tävling om bostäder i Landskrona avgjord

Till en tävling om bostadstyper för Sandvångsområdet i Landskrona hade inbjudits HSB:s arkitektkontor, byggnadsingenjör Erik Ivar Wihlborg och arkitekterna SAR Ancker, Gate, Lindegren. Prisnämnden, som utgjordes av Hjalmar Olin, Harald Schoug, Erik Fehling, Fred Forbat och Leif Reinius, förordade att HSB-Boros arkitektkontor skulle få i uppdrag att utforma punkthusen och att byggnadsingenjör E. I. Wihlborgs förslag skulle läggas till grund för resten av området. Detta förslag har utarbetats tillsammans med arkitekterna SAR Folke Hedérus och Lennart Landeberg med ingenjör Walter Teeling som medhjälpare och i samarbete med arkitekterna FST Eric Anjou och Walter Bauer.

Inbjuden tävling om läroverk i Karlskoga avgjord

Vid en inbjuden tävling om nybyggnad för Högre allmänt läroverk i Karlskoga har förslaget »Cocci» satts i främsta rummet. Förslaget är utarbetat av arkitekt SAR Folke Löfström med ingenjör Hugo Brinck och arkitekt Karl Åke Hellman som medhjälpare. Prisnämnden har utgjorts av arkitekt SAR Sven Backström, fastighetsförvaltare Elias Ericsson, rektor Thure Götharson, stadsarkitekt Karl Norberg och byggnadsrådet Gunnar Wejke. Övriga inbjudna ha varit byggnadsrådet David Dahl, arkitekt SAR David Helldén, arkitekterna SAR Romare och Scherman samt professor Paul Hedqvist. Den sistnämnde har ej inlämnat något förslag.

FÖRENINGSMEDDELANDET Stockholms Byggnadsförening

behandlade vid sitt sammanträde den 17 mars frågan »Vem bär ansvaret» i förhållandet mellan byggherren, arkitekten, konstruktören och entreprenörerna. Ingenjör *Andreas Nordström* ställde upp problemen och sade att de nuvarande svårigheterna med material och arbetskraft medförde förseningar och förluster för endera av nämnda parter vilket ofta i andra hand drabbade de övriga. Vem

V I L L O R

Boken innehåller en serie villor sammanställd under medverkan av arkitekt SAR Jan Wallinder för Tidskriften Byggmästaren nr 25 och 26, 1946.

Serien omfattar såväl sommarbostäder som året-runtbostäder. De är med några få undantag utförda eller projekterade under de sista två, tre åren.

Fjorton av de tjugosex villorna har arkitekterna ritat åt sig själva.

Sändes portofritt, om kr. 4: 50 insättes på vårt

Postgiro Nr 3124

BYGGMÄSTAREN

FÖRLAGSAVDELNINGEN
KUNGSGATAN 32, STOCKHOLM

skall då betala? Även i fråga om brister som uppstå under eller efter ansvarstiden kan fråga uppstå vem som skall betala.

Direktör *Anders Ahlén* försökte spalta upp ansvaret i olika grupper och jämförde bl. a. med de stränga bestämmelserna i Frankrike. Befintliga kontraktsformulär äro delvis motstridiga och rättspraxis är otillräcklig. Entreprenörens ansvar bör dock begränsas och byggherren får själv ta risker.

Tekn. dr *Ragnar Lindquist* däremot ansåg att entreprenörens ansvar är omfattande och kan avkrävas även efter ansvarstidens utgång samt nämnde åtskilliga exempel på dylikt. I den följande diskussionen deltog representanter för de olika intressena samt jurister och en mängd — delvis motstridiga — exempel åberopades, samtidigt som vissa svar gavs på de framställda frågorna. Föredrag och diskussionsinlägg finnas emellertid stencilerade och kunna rekvireras från Stockholms Byggnadsförenings kansli.

Vid nachspielet visades film från Nordisk Byggnadsdag i Oslo samt från tidigare föreningssammanträden vilket gav de närvarande tillfälle till många igenkännande leenden och till kommentarer av allehanda slag. *H. Bd*

DIVERSE

Den fjärde stadsbyggnadsveckan

Svenska kommunaltekniska föreningen hade ordnat den fjärde stadsbyggnadsveckan på Palladium under tiden. 21—24 april. Det digra programmet var helt ägnat åt bostadsfrågor ur statlig och kommunal synpunkt.

Byråchefen *Alf Johansson* ansåg bl. a. att den för de nu kommande åren beräknade mindre hushållsbildningen skulle medverka till att bostadsbristen lättare kunde avvecklas.

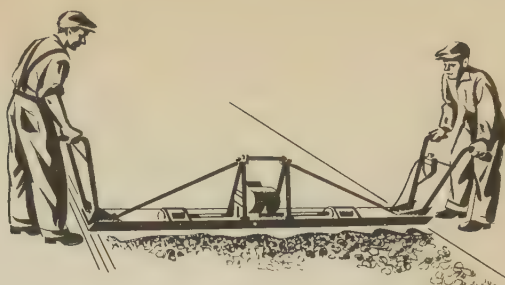
Stadsarkitekt *Gunnar Leche* frågade »vilka svenskar, som dagligen genomluftar sina lägenheter i de dyra småhusen» och hade synpunkter på planering av stora bostadsområden.

Direktör *Erik Norman* talade kloka och bittra ord om administrativa driftfrågor för stora bostadsprojekt.

I övrigt talades om *bostadsmarknaden, bostadsförsörjningsplaner, organisationsformer, stadsplaner, lägenhetstyper, gemensamhetsanordningar* och *tekniska driftsfrågor* samt om *egna hem* av olika föredragshållare. *Gottthard Johansson* avslutade med att tala om *Stadsbyggnadskonstens förfall*. Cirka 850 deltagare hade samlats och även om tillfällena till diskussion blevo få hade de säkert nytta av föredragen. När dessa så småningom komma i tryck har man anledning rekommendera dem till studium.

H. Bd

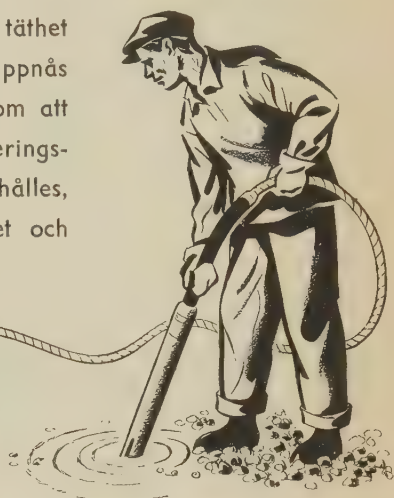
Vibrering ger bättre betong...

Vid all gjutning av kvalitetsbetong är numera vibrometoden aktuell. Genom vibrering blir betongen inte bara starkare utan även billigare. Metoden är dessutom till utmärkt hjälp vid besvärliga gjutningar, ty under vibreringen blir betongen lättflytande och utfyller alla hålrum

så att betongmassan får ökad täthet och homogenitet. Dessutom uppnås ytterligare fördelar därigenom att bättre vidhäftning mot armeringsjärnen och i gjutskarvar erhålles, jämte ökad frostbeständighet och minskad krympning.

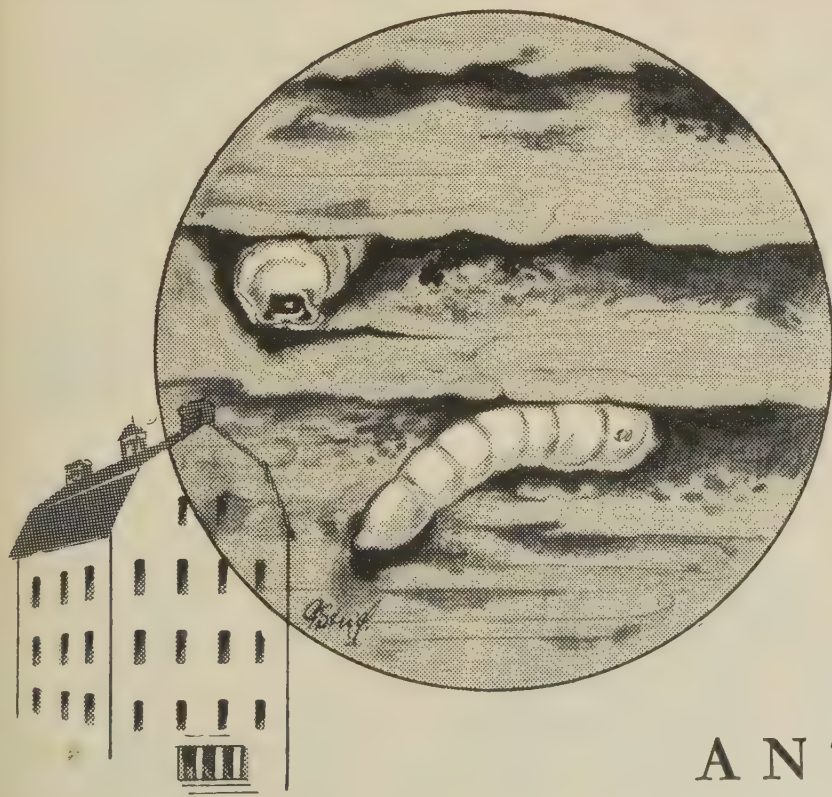
Vi sälja och uthyra vibro-maskiner för alla ändamål samt lämna fullständig teknisk service.

A-B VIBRO-VERKEN

LUNTMAKAREGATAN 29, THULEHUSET, STOCKHOLM 3. TEL. 23 54 30

Den svenska specialfirman för vibro-teknik

Dolda i trävirket under flera år förtär och förstör husbockens larver virket varigenom byggnadens hållfasthet äventyras. Ett husbocksangrepp får ofta till följd dyrbara reparationer och desinfektioner.

*Vad stort sker....
sker tyst.*

Husbock och andra träskadeinsekter orsaka årligen skador för miljontals kronor.

En "husbocksfastighet" sjunker i värde vid försäljning eller inteckningslåns sökande. Följ vetenskapens råd att teckna Anticimex'-avtal för fortlöpande besiktning och kostnadsfria saneringar.

Anlita

ANTICIMEX

för undersökning och premieoffert.

Huvudkontor: VASAGATAN 46, STOCKHOLM.

Telefon Växel 23 15 60.

Egnahemsprojekt i Valdemarsvik

Av ingenjör E. Sundblad, Norrköping.

I allmänhet förhåller det sig så, att om man vill ha en produkt bättre får man också finna sig i att den blir dyrare i framställning, såvida man icke på ett eller annat sätt kan lägga om framställningsmetoden. Detta torde också gälla bostadsproduktionen. Författarens uppslag, daterat i nov. 1945 och överarbetat sedan dess, avser att visa en framkomlig väg att få fram både bättre och billigare bostäder i egnahemsform.

C. J. Lundbergs Läderfabriks Aktiebolag i Valdemarsvik har satt författaren i stånd att realisera detta uppslag i tillräckligt stor omfattning för att man så småningom skall erhålla faktiskt underlag för att kunna bedöma idéernas praktiska värde. En bebyggelse, omfattande 42 enfamiljshus varav i första etappen 20 st. (se bild 1) har i oktober 1947 påbörjats på Storängsområdet i Valdemarsvik. I det första husets källare skall inrymmas värme-central för hela bebyggelsen. Bild 2 visar exteriören till detta första hus den 10 december. Av erfarenheten kontrollerade uppgifter om projektets ändamålsenlighet och kostnader kunna knappast föreligga förrän om 1 ½ år, enär man ju måste ha minst en eldningsssäsong för ifråvarande 20 hus bakom sig, men några nyheter och frågeställningar samt anordningar för kostnadsbesparing, trivsamhet och bekvämlighet kunna redan nu redovisas. Detta senare får gälla som motivering för denna artikel och för tidpunkten för densamma.

1. Enfamiljshus, sammanbundna med varandra genom låga till bl. a. garage användbara sammanbindningsbyggnader, således ur stadsplanesynpunkt kopplade hus eller radhus eller kedjehus, men likväl med det fristående husets fördelar, bl. a. så att man kan gå runt bostads-

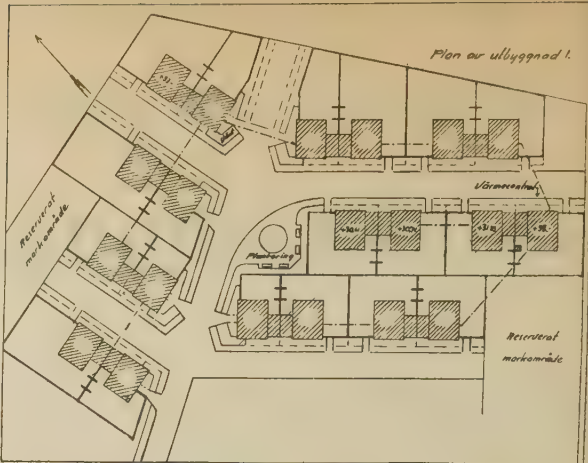

Fig. 1

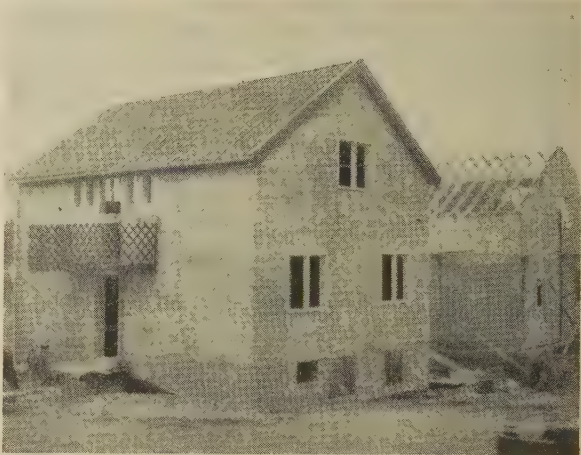

Fig. 2

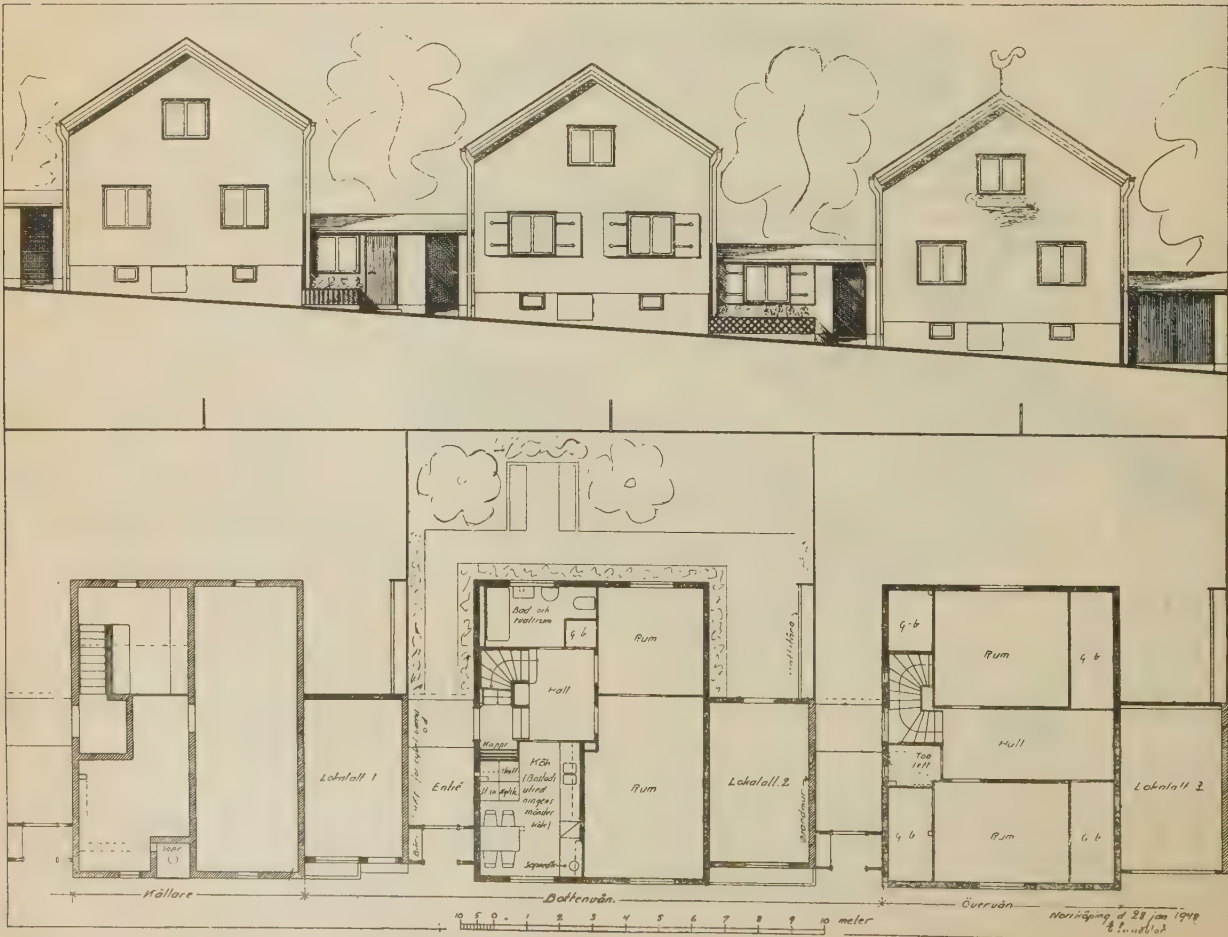

Fig. 3

HAR NI NÅGOT ATT TRANSPORTERA I MORGON?

Ring 43 08 52, 40 48 42 och tala med vår dir. Ottosson, som ordnar rätta bilen på önskad tid (10 bilar med yrkesvana och villiga chaufförer till våra ärade kunders förfogande).

SLIPGATAN 12 —

Sedan 15 år säkra och snabba transporter till humana priser.

UND OTTOSSON
ÅKERI

Tel. 43 08 52, 40 48 42

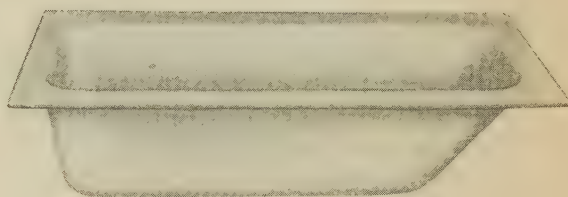

TAPETBOLAGET

Södra Larmgatan 15

GÖTEBORG

Telefon 13 84 05, 11 64 05

BADKAR

Extra lätta av konststen

Tillverkare:

CARRANITVERKEN

AB Tingsryds konststensindustri

TINGSRYD

Generalagent:

MINERAL- & METALLAKTIEBOLAGET

Sveavägen 122 • STOCKHOLM • 31 68 51, 31 68 52

Avdelningskontor:

GÖTEBORG 22 67 67 • SUNDSVALL 3333

Betongblandare

för cementvaruindustrien från 75—
1500 liters rymd.

Betongblandare

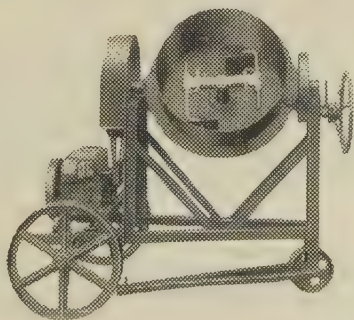
för byggnadsändamål 100, 140
och 150 l. rymd.

Murbruksblandare

Friktionsspel

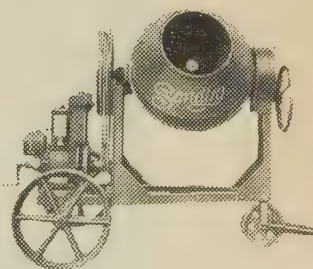
Kranarmar, m. m.

A.-B. SANDBYMASKINER, Södra Sandby. Telefoner 1 och 3

"SANDBY" T. U. 75

En ny, patentsökt blandare av motströmstyp.
Lämplig för blandning av cement- och golvbelägg-
ningsmaterial, m. m.

"SANDBY" T 3

Om c:a 150 liters rymd, för byggnadsändamål. Levereras med eller utan elektrisk- eller bensinmotor.

Fig. 4

huset på egen mark. (Se bild 3). Husplacering i gräns mot gata och mot granntomt, varigenom den för iakttagande av föreskrivna husavstånd erforderliga tomtstorleken blir avsevärt mindre än den annars erforderliga. Dessutom möjliggöres avsevärt lägre kostnader än vanligt för tomt och hägnad, gator med ledningar för vatten, avlopp och elektrisk kraft samt i föreliggande fall även för värme. Garagen bli utan de olägenheter, som nedfart till källargarage alltid innebär. Den enskilda tomten är tillräckligt stor för att möjliggöra en liten trädgård men tillräckligt liten för att ej trädgårdsarbetet skall bli betungande. Tomtindelning jämte husets placering på tomten och sockelhöjden samt fönstergrupperingen medverka till att risken för insyn blir ringa.

2. Värmecentral gemensam för en grupp på 42 hus och förlagd till källaren för ett av husen. Värmecentralhuset kompletteras med fristående skorsten men är för övrigt, fränsett grunden med källare och bottenbjälklag, lika de övriga husen. Det är bättre och bekvämare för det stora flertalet, att endast en person eller endast en familj inom en nog stor husgrupp har besväret med eldningen och får betalt härför än att alla husen var för sig skola belastas med nästan samma besvär utan betalning för någon. En värmecentral och värmemätning i varje hus möjliggör en mera ekonomisk varmhållning av ifrågavarande 42 hus än vad som är möjligt med en bränsleförbrukande installation i varje hus och blir också trots de erforderliga utomhusledningarna billigare vid ifrågavarande små husavstånd än 42 st. mindre installationer. En enda skorsten samt ett pannrum och ett bränslerum bli också avsevärt billigare än motsvarande i 42 hus vilket även i hög grad gäller ev. installation av automatisk eldning.

3. Uppvärmning och ventilation enligt Svenska Fläktfabrikens system »Varmt golv» eller motsvarande. Detta tarvar ett varmluftsaggregat i varje hus och vissa anordningar i bjälklagen men överflödiggör radiatorer och av dessa betingade rörledningar m. m. Anskaffningskostnaden blir lägre och uppvärmningen och den därmed kombinerade ventilationen blir ur hygienisk synpunkt bättre. Genom att varmluftsaggregaten placeras ovanför varmvattenberedarna i källarna får man möjlighet att förlägga de av samma värmecentral beroende husen i upp till 2 meter högre horisontalplan än värmecentralhuset utan att därför behöva anbringa värmecentralens expansionskärl högre än värmecentralhusets övervåning. Detta är av betydelse vid bebyggelse i kuperad terräng.

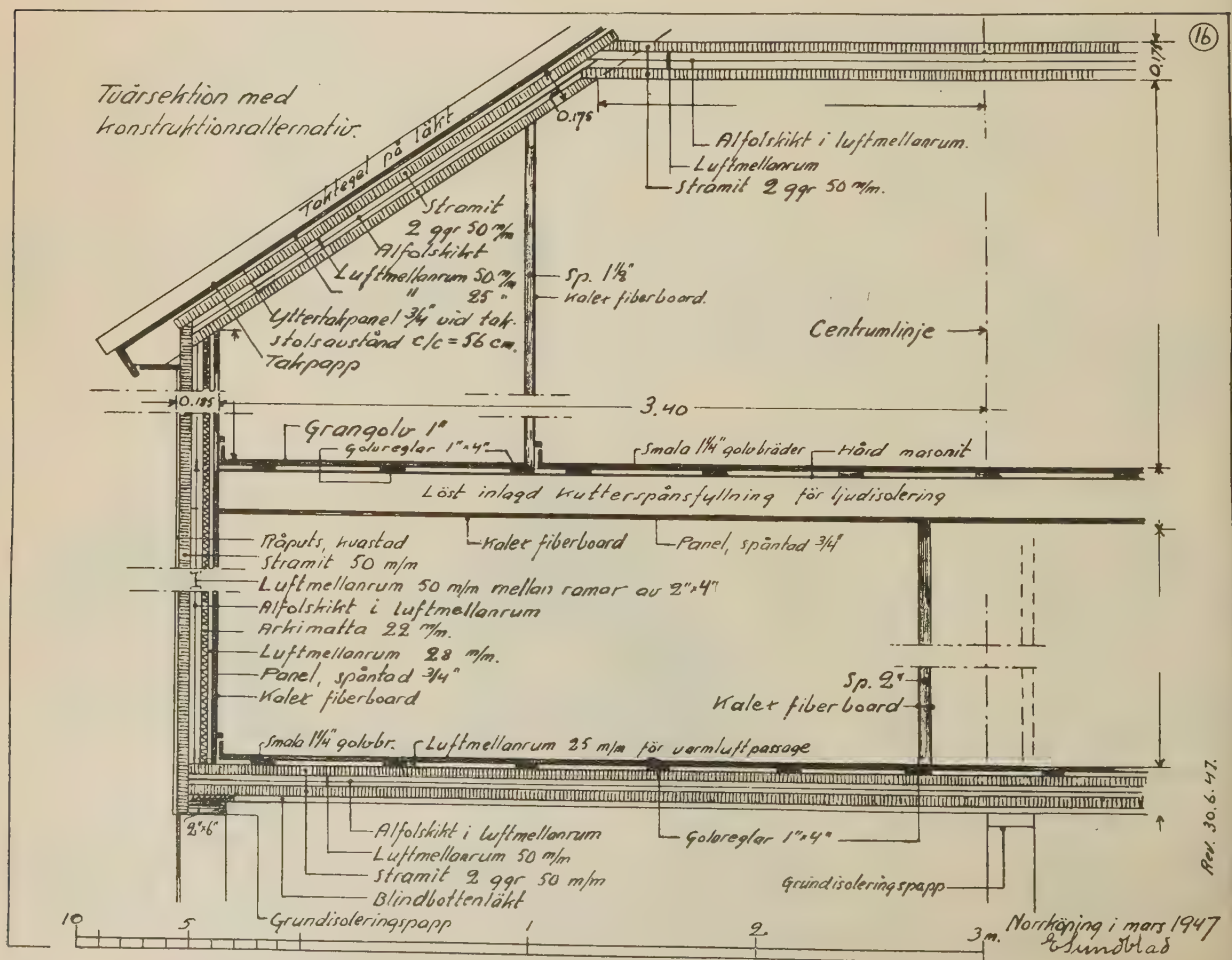

Fig. 5

ELEKTRO-HELIOS elspis nr

200.000

utmärker

liksom sina 199.999 föregångare

**det tidsenliga
köket**

Husmödrar av i dag erkänna samstämmigt elspisens förmåga att rationalisera hushålls-
arbetet. God hygien, lyckad matlagning med
minsta möjliga passning är vad man vill ha
— och får med en Elektro-Helios elspis

Genom oavbruten forskning har Elektro-
Helios elspis ständigt kunnat förbättras och
förses med nya tekniska finesser. Det är med
stor glädje vi konstatera den uppskattning
spisens fördelar rönt; vår 200.000:de elspis
lämnar i dagarna ELEKTRO-HELIOS —
landets ledande specialfabrik i branschen

**ELEKTRO
HELIOS**
elspis

ELEKTRISKA AKTIEBOLAGET HELIOS, STOCKHOLM 20 • TELEFON: ELEKTRO-HELIOS

Filialer i Göteborg och Malmö

C 3

4. Kök enligt Bostadsutredningens mönsterkök i den utformning det förekommer på Byggtjänst i Stockholm.

5. Sopnedkast med nedkastlucka i köksbänk och med från lucka i gatufasadsockeln åtkomligt soprum. Anordningen underlättar dels hushållsarbetet och dels sophämtningen och motiverar relativt låg sophämningskostnad.

6. Rymligt badrum på betongbjälklag i bottenvåningen med utrustning för småtvätt. Härigenom överflödiggöres särskild, enskild tvättstuga om centraltvättstuga finnes i närheten.

7. Planlösning (se bild 3), som bl. a. onödiggör de annars för enfamiljshus vanliga men besvärliga och relativt dyra entrétrapporna med räcken och som dessutom överflödiggör invändiga trappräcken, avvaxlingar och växeljärn. Då husen bli utan skorstensstock får man friare händer vid planlösning för såväl under- som övervåning och kan effektivt utnyttja byggnadsytan. Frånvaron av skorstensstock överflödiggör murningsarbete inomhus, vilket förenklar byggnadsarbetet och minskar kostnaderna.

Husen i Valdemarsvik putsas utvändigt. Husstommarna ovan grund utföras av plankramar (se bild 4), en motsvarighet till takstolar men ersättning för såväl dessa som för väggständer och golvbjälkar. Dessa plankramar hopspikas på arbetsplatsen. Redan första husets stomme restes av 6 man på den korta tiden av en halv arbetsdag. Mot och i plankramarna anbringas stramit, alfol, arkimatta och $\frac{3}{4}$ " panel (se bild 5). K-värdet har beräknats bli för ytterväggar, bottenbjälklag och yttertak resp. 0.31 och 0.33.

Med ledning av träffade entreprenad- och leveransavtal har anskaffningskostnaden beräknats bli 26 250:— kr. per fastighet (se tabell 1). I denna kostnad ingår icke företagarevinst och ej heller tomtkostnad men däremot garagekostnader.

Värmecentralen utbyggd för 42 fastigheter betingar en kostnad, som per fastighet uppgår till 1 800:— kr. Totala byggnadskostnaden uppgår således till 28 050:— kr. per hus.

Bostadsgolvytan uppgår till 115 kvm (yttermått 7,17 × 9,17). Häri ingår ej garagegolvytan.

1. Grund med källare under hela bostadsöverbyggnaden, massagolv i badrum på betongbjälklag, betonggolv i matkällare och garage, dräneringar, isoleringar, soprumslucka m. m. 3 400:—

2. Byggnad ovan grund, fränsett installationer, glas, plåt och målning.

Leveranser av

trävirke, inberäknat golv-

virke 2 908:—

stramit 1 432:—

alfol 225:—

arki 240:—

papp till taktäckning och

isolering 130:—

masonite 129:—

fiberboard 139:—

taktegel 240:—

ventilationsrör, ventiler och

galler 89:—

sopnedkaströr och sopned-

kastlucka 37:—

snickerier fönst. o. dörrar 1 528:—

med besl. trappor o. skåp 932:—

smide 85:—

Arbetskostnad, inber. spik,

bruk, drev m. m. 4 883:— = 12 997:—

3. Rörledningsinstallationer, ej stamledningar i förbindelse med värmecentralen 2 664:—
- Diskbänkeslag med stänkbleck, rostfritt 255:—
- Varmluftaggregat 1 237:— = 4 156:—
4. Elektriska installationer 1 065:—
- Elektrisk spis 321:—
- Kylskåp 359:— = 1 745:—
5. Plåtlagerarbeten 304:—
6. Glasmästeriarbeten 143:—
7. Måleriarbeten 1 640:—
8. Div. utrustning. Montering ingår i arbetskostn. i pkt 2. Kryddskåp, diskstorkställ och kastrullhylla i kök, spegelskåp och hissbar torkgrind i badrum, hatthylla och gardinhållare inomhus för övr., sopkärl, fotskrapa och blomlådor utomhus 207:—
9. Kallvattenmätare på tilloppet till varmvä-beredaren samt el. mätare i el. ledn. till varmluftaggregatets fläkt 100:—
- Egentlig byggnadskostnad = kr. 24 692:—
10. Räntor under byggnadstiden samt kreditivkostn. 160:—
11. Tomtkarta, lagfarts- och in-teckn.-handlingar 100:—
12. Utredningskostnader 300:—
13. Kontrollantskap 200:—
14. Diverse oförutsett 300:— = 1 060:—
- 25 752:—

15. Hägnad med grind och mattstång för typisk mellantomt 485:—
- Total anskaffningskostnad för byggnad = kr. 26 237:—

Av värmecentralen betingade merkostnader:

- för grund med källare, fristående skorsten, rökkanal, järndörr och järnlucka m. m. samt för schaktning och återfyllning för utomhusledningar 7 200:—
- » värmeinstallation med stamledningar inom- och utomhus. Dessa senare ingå med i runt tal 23 000:— kr. 46 500:—
- » elektrisk installation 700:—
- » skorstensbeslag av bly 156:—
- » målning i pann- och pumprum 200:—

Summa kronor 54 756:—

- » komplettering av stamledningarna för sammanlagt 42 hus, uppskattn.-vis 20 000:—

Summa kronor 74 756:—

Riksdagsmotion om byggnadstillstånd

Daterad den 16 mars 1948

Av herrar Lindblom och Anner, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete samt fortsatt giltighet av samma lag.

»I samband med behandlingen av propositionen nr 91 synes det vara lämpligt att överväga huruvida alla de restriktiva bestämmelser, som nu äro utfärdade för byggnadsverksamheten äro påkallade och ägnade att främja de syften, som man avser med desamma. Det är naturligt att med hänsyn till läget i fråga om material och arbetskraft samt behovet av investeringsbegränsning viss åter-

hållsamhet iakttagas i fråga om byggnadsverksamheten. Emellertid är det av stort värde att alla sådana förbättringar få göras, som i huvudsak utföras på fritid och som kunna påskynda ett bygges utförande, så snart omständigheterna det medgiva. Vi tänka härvidlag närmast på iordningställande av tomtmarken eller gjutning av grunden i vad det gäller egnahems- och tvåfamiljsbyggen. I de senast av arbetsmarknadsstyrelsen utfärdade nya direktiven i saken heter det bl. a.: 'Schaktnings-, sprängnings- och planeringsarbeten samt grundarbeten avseende egnahemsbyggnad för eget stadigvarande bruk, som av någon utföres utan anlåtande av annan arbetskraft än hemmavarande familjemedlemmar. Byggnadstillståndet för dylika arbeten är icke förbundet med länsarbetsnämndsklausul. Dock åligger det den, som utför arbete av här avsett slag, att på anfordran av länsarbetsnämnd eller dess kontrollant genom intyg av statlig eller kommunal myndighet eller känd trovärdig person styrka, att arbetet äsyftar byggnad, som här avses. Den omständigheten, att ett arbete påbörjats med stöd av nämnda generella tillstånd, inverkar ej på bedömningen av ansökan om tillstånd till arbetets fortsättande.'

Det synes som om begreppet hemmavarande familjemedlemmar begränsar möjligheterna till utförande av dessa arbeten i högre grad än vad som kan anses vara nödvändigt. Därest närstående och andra frivilligt och utan ersättning önska medverka vid sådana arbeten, böra bestämmelserna icke omöjliggöra detta.

Man kan även ifrågasätta om inte vad som nu sagts om egnahemsbyggen också borde få tillämpas beträffande tvåfamiljshus. Dessa byggnader äro ju icke av den storleksordning att man behöver tillämpa alltför restriktiva bestämmelser. Det torde icke vara sällsynt, att tvenne personer komma överens om att gemensamt uppföra en tvåfamiljsbyggnad, varvid förutsättes, att de skola bebo var sin lägenhet. Det synes vara skäligen att samma bestämmelser rörande samverkan i fråga om tomtens iordningställande som gälla för egnahemshus få tillämpas i dylika fall.»

Med stöd av vad sålunda anförts hemställes, att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 91 måtte göra ett uttalande i den riktning, som här anförts.

Apropos tegelleveranser

Överste Ernst Lindh har i nr 5 av denna tidskrift under rubriken »mindervärdiga tegelleveranser» anför ett exempel från ett av honom kontrollerat statligt byggnadsföretag, där dels levererat murtegel vid provning icke uppfyllt tegelnormernas minimifordringar för prima murtegel med avseende på tryckhållfasthet, dels även levererade mellanväggspaltor vid provning visat låg hållfasthet.

Det torde väl vara så, att anledning att publicera erfarenheter av detta slag från ett enstaka bygge knappast förefinnes, såvida det icke är fråga om att exemplifiera en för nuvarande förhållanden på tegelmarknaden allmän tendens. Att så varit avsikten framgår också av överste Lindhs kommentarer till de anförda exemplen. Under tecknad har emellertid en från överste Lindhs i viss mån avvikande erfarenhet och vill därför lägga fram min syn på de problem, som han i sin artikel berört.

Murtegel är ju en produkt, som på grund av tillverkningsens natur måste utfalla med rätt stora variationer

åtar sig skötseln av alla slags golv. Såväl på kontoret som i bostadslägenheten kräva golven den rätta skötseln och vården för att bibehålla sitt värde och vackra utseende. När det gäller golvvård, ring

- LINOLEUM
 - ASPHALT TILES
 - PARKETTGOLV
 - GUMMIGOLV
 - MASSAGOLV
 - INDUSTRIGOLV
 - TRETONG m. m.
- Golvservice**

AB. LINOLEUMKOMPANIET
SPECIALFIRMA FÖR GOLVRENGGNINGAR

Rådmansgatan 27 · STOCKHOLM Telefon: 235090

HYDROPAL

Underhållsfril
takpapp

MAMMUT

Underlag för
linoleum

ANHYDROL

Kallfl. fuktiso-
leringsmedel

CARLINUM

Träkonserve-
ringsmedel

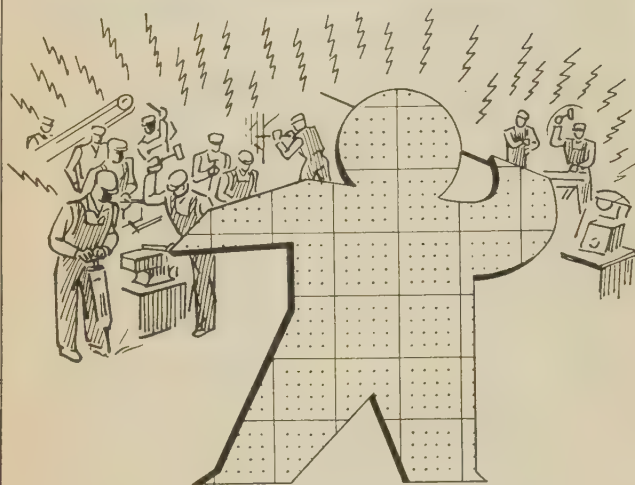
UCO-färg

Träkonserve-
ringsfärg

AKTIEBOL. JOH. OHLSSONS TEKN. FABR.
Tel. 25 68 81 STOCKHOLM 1 Tel. 25 68 82
RIKSSAMTAL 25 88 09

PERFOCEL

dämpar bullerorkester

Låt PERFOCEL dirigera ljudkonditioneringen — det betyder att alla störande ljud dämpas ner, nerverna sparas och arbetstakt och effektivitet ökas. På kontor, i fabriker, verkstäder, restauranger, expeditionslokaler eller chefsrum — överallt är PERFOCEL lika outhärdlig.

PERFOCEL är den idealiska, högeffektiva ljudabsorptionsplattan — som dessutom pryder varje lokal. PERFOCEL är perforerad och stark, tillverkas av träfiber och kan målas i alla färger.

PERFOCEL

LJUDABSORPTIONS-
PLATTOR

binder Bullret

C. A. CLASE A.B.

GÖTEBORG

LILLA TORGET 1. Telefon 131767, 139796, 138882

Avdelningskontor:

GREVTUREGATAN 10 — STOCKHOLM — Telefon 60 96 09

beträffande bränningsgrad, måttnoggrannhet och tryckhållfasthet. Vissa såväl alltför hårt som alltför löst brända stenar böra utsorteras och säljas som sekunda. Nu förhåller det sig så, att det även i »normala tider» är en mycket liten del av köparna, som över huvud taget göra sig besvär att taga reda på, om de fått tegel som fyller fordringarna för prima murtegel eller ej. Det är då alltid en frestelse för fabrikanten att icke göra gallringen så sträng. Denna frestelse ökar betydligt, när det bl. a. på grund av kristidsbränslen möter ökade tekniska och ekonomiska svårigheter att tillverka en jämn produkt och det samtidigt råder en starkt ökad efterfrågan, så att köparna så gott som undantagslöst äro villiga att godtaga hur ojämn sortering som helst bara de kunna få levererad den tegelkvantitet, de för tillfället hava behov av.

Jag har mångårig erfarenhet från de provningar av murtegel, som utföras av Statens Provningsanstalt. Dessa äro till huvudsaklig del leveranskontrollprovningar. Jag har icke kunnat konstatera någon påtaglig allmän tendens till att tegelindustrin sjunkit ned på en lägre nivå under de år, som de av det senaste kriget föranledda krisförhållandena varit rådande. Detta är egentligen rätt förvånande, i synnerhet som en påtaglig genomsnittlig försämring av tegelkvaliteten ägde rum under första världskriget och åren närmast därefter. Förklaringen torde vara, att under den senaste ännu rådande kristiden har en betydande modernisering och rationalisering ägt rum vid ett stort antal tegelbruk och tegelindustriens organisationer hava med teknisk rådgivning, forskning och på andra sätt icke utan framgång verkat för kvalitetsförbättrande åtgärder vid fabrikationen. Dessa förhållanden synas hava utgjort en nyttig motvikt till de ovan berörda, av kristiden betingade tendenserna i motsatt riktning, så att slutresultatet enligt min uppfattning blivit ungefär status quo beträffande den genomsnittliga tegelkvaliteten. Av det av överste Lindh relaterade, enstaka exemplet anser jag därför, att man icke bör draga generella slutsatser om tillståndet inom tegelindustrin.

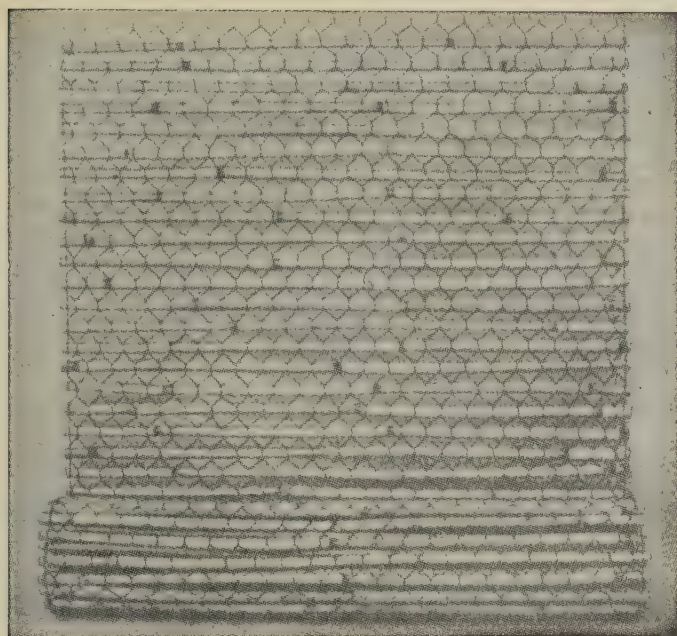
Men naturligtvis finns det, och har alltid funnits, stora brister här och var inom tegelindustrin liksom inom de flesta byggnadsmaterialindustrier. Skall man skylla dessa brister helt på industrierna? Jag anser att köparna, byggnadskontrollanterna och icke minst byggnadsnämnderna bära största ansvaret genom att så ofta visa total likgiltighet för att kontrollera, om uppställda normer eller andra kvalitetsfordringar uppfyllas eller ej. Om alla byggnadskontrollanter i samma grad som överste Lindh visade intresse för kvalitetskontroll av materialleveranserna, skulle vi nog ha en högre standard på de flesta byggnadsmaterialindustrier.

Betr. mellanväggsplattor av tegel kanske några ord böra tilläggas. Hållfasthetsfordringar finnas icke någon stans stipulerade. De användas ej till bärande väggar. Hålla de att transportera och hantera, torde hållfastheten vara tillräcklig. Den färdiga plattväggs stabilitet beror mera på fogbruket än på plattorna. Är den bärande stommen felkonstruerad eller sättningar uppstå, vilket icke sällan är fallet, kunna skjavsprickor icke undvikas hur starka plattorna än äro. Men de vanligaste orsakerna till sprickor i plattväggar äro krympning eller kemisk svällning i slaggplattor. Dyliga sprickor uppkom aldrig i tegelplattor. Tegel är det enda byggnadsmaterial, som icke alls sväller eller krymper vid variation i fuktighetshalt och det kan icke genomgå någon kemisk svällning, som däremot relativt ofta föranleder betydande skador på plattväggar tillverkade av bränsleslagg.

Moje Bergström

Armeringsmattan "IDEAL"

borgar för kvalitet och ekonomi

- 1** IDEAL ett förstklassigt fabrikat tillverkat av galvaniserad trådduk med 1" maskor och grova vassrör.
- 2** IDEAL förhindrar sprickbildning, ty trådnätet ligger inuti putsbruket och armerar putsen.
- 3** IDEAL är ekonomisk, då den inbesparar dyrbara reparationskostnader.

IDEAL finnes till påseende hos BYGG-TJÄNST, Kungsgatan 32 och till salu hos byggnadsmaterialaffärer, järnhandlare eller Stockholms Reveteringsfabrik.

GIPSI Byggnadsplattan

Med alla fördelar

GIPSI 13 mm svensk brandhändig byggnadsplatta som ersätter såväl rörning som puts. Provad av Stockholms Stads Byggnadsnämnd och Statens Materialprovningsanstalt enligt biografförordningen § 2 mom. 2 och godkänd som brandhändig beklädnad.

STOCKHOLMS REVETERINGSFABRIK

K. M. JOHANSSON - NORRTULLSGATAN 34, STOCKHOLM - TEL. 33 27 05, 33 45 19

Befattningen som
stadsarkitekt

i Ljungby stadsarkitektdistrikt kungöres härmed
till ansökan ledig.

För befattningen, som är halvtidstjänst (173 arbetsdagar per år) utgår en årlig lön av 8000: — kronor, varjämte från varje byggnadsnämnd lämnas ersättning för resor i tjänsten (2:a klass). Lönebeloppet skall även utgöra ersättning för expeditionskostnader. Rätt till privat arkitektverksamhet föreligger. Befattningen skall tillträdas den 1 oktober 1948 eller annan dag efter överenskommelse.

Sökanden skall hava avlagt fullständig examen från Tekniska Högskolans fackavdelning för arkitektur eller från motsvarande avdelning från Chalmers Tekniska högskola samt dessutom styrkt sig äga praktisk erfarenhet från byggnads- och stadsplanefacket och inom området för byggnadsnämnds administrativa verksamhet. Person, vilken icke avlagt examen, som nyss sagts, men ändock förvärvat motsvarande insikter, må likväl kunna anställas såsom stadsarkitekt, därest Konungen på ansökan förklarar honom behörig till sådan befattning.

Ansökan, åtföljd av åldersbetyg, meritförteckning och de övriga handlingar sökanden vill åberopa, skola vara ordföranden i ombudskommittén för Ljungby stadsarkitektdistrikt, överlärare John Howding Ljungby, tillhanda senast den 1 juni 1948.

Instruktion för tjänsten samt närmare upplysningar kunna erhållas genom ordföranden, tel. Ljungby 328.

Ljungby den 28 april 1948

BYGGNADSNÄMNDEN

Vid Solna stadsarkitektkontor ledigförklaras följande ordinarie befattningar:

Stadsplanearkitekt

med lön enligt lönegrad 32 i stadens löneplan (= statens löneplan 1 för ortsgrupp 5). Begynnelselön med f. n. utgående rörligt tillägg 16.128: — kr. och slutlön efter 9 års tjänst 18.264: — kr. Sökanden skall hava avlagt fullständig examen vid teknisk högskolas fackavdelning för arkitektur samt dessutom styrkt sig äga väl vitsordad praktisk erfarenhet inom stadsplanefacket och inom området för byggnadsnämnds administrativa verksamhet. För befattningen är särskild instruktion fastställd.

Stadsplanetekniker

med lön enligt lönegrad 21. Begynnelselön med f. n. utgående rörligt tillägg 9.660: — kr. och slutlön efter 9 års tjänst 11.464: — kr. Sökanden skall hava avlagt examen vid tekniskt gymnasium eller tekniskt läroverk samt äga väl vitsordad praktik i fråga om stadsplanearbeten.

Byggnadsinspektör

med lön enligt lönegrad 21. Begynnelselön med f. n. utgående rörligt tillägg 9.660: — kr. och slutlön efter 9 års tjänst 11.464: — kr. Sökanden skall hava avlagt examen vid tekniskt gymnasium eller tekniskt läroverk samt äga väl vitsordad praktisk erfarenhet inom husbyggnadsfacket och från ritkontor.

Blivande innehavare av dessa tjänster äro underkastade bestämmelserna i gällande tjänste-, avlönings- och pensionsreglementen med de ändringar, som kunna komma att fastställas.

Kostnaderna för befattningshavarnas pensionering bestridas helt av staden.

Därest sökande önskar åberopa tjänstetid för löneklassuppflyttning från anställningens början, skall sådan framställning göras i samband med ansökningen.

Upplysningar angående tjänsterna kunna erhållas av stadsarkitekten, tel. Stockholm 27 43 51.

Ansökningar till resp. befattningar åtföljda av åldersbetyg, meritförteckning och de handlingar sökande vill åberopa jämte uppgift om tidigaste tillträdesdag skola vara inkomna till Solna stadsbyggnadsnämnd, Solna, senast den 31 maj 1948. Läkartinleg avlämnas vid anfordran.

Solna den 15 april 1948.

BYGGNADSNÄMNDEN.

Engelsk byggnadslitteratur

I anslutning till de uppgifter som lämnades i Byggmästaren nr 19 1947 lämnas här korta referat av ytterligare några engelska böcker som berör husbygget.

Practical building mechanics, av Newman Tate, 224 s. + 151 bilder, 15/-s, London 1945. Boken börjar med bultar och nitar, behandlar hållfasthetsläran, armerad betong, takkonstruktioner, vindtryck och jordtryck samt slutar med svetsning.

The builder's materials, av Newman Tate, 167 s. + 20 bildsidor, 15/-s, London 1947. Boken behandlar de olika byggnadsmaterialen från historiens gryning till nu och från gruvan till byggnadsplatsen. Största delen ägnas åt järn, metaller, cement, betong, tegel, sten, glas, plastic och trä.

Ovannämnda böcker äro avsedda som läroböcker vid tekniska aftonskolor och ha beträffande sakuppgifter ej mycket att ge för svenska förhållanden. De innehålla emellertid en del tankeväckande exempel och äro intressant uppställda, särskilt den sistnämnda.

Cast iron in building, av Richard Sheppard, 98 s. + 69 bilder, 7/6 d, London 1945. Största intresset hos denna bok ligger i dess beskrivning av hur gjutjärnskonstruktionerna utvecklats från slutet av 1700-talet samt i dess bilder som visa användning av gjutjärn för dekorativa ändamål. När boken slutar med en framtidsvision av monteringsfärdiga hus av gjutjärn står man något tvekan.

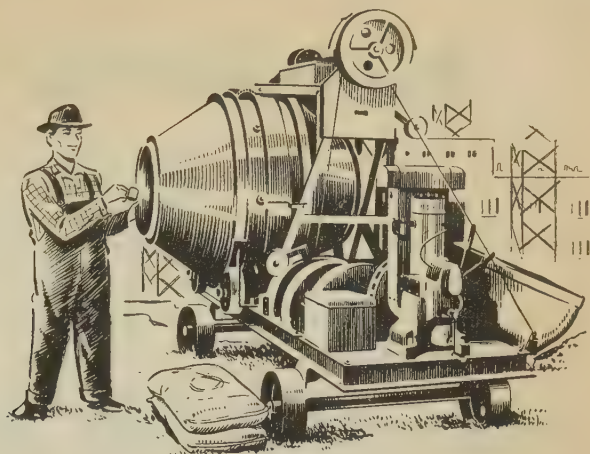
Brickwork & Drainage, av E. J. Ward & A. Voller, 108 s. + 94 bilder, 5/-s, London 1945. När det som i England gäller att träna 250 000—300 000 nya byggnadsarbetare måste dessa få handböcker, som börja med det mest elementära. De lärdomar ifråga om murning som här ges skulle dock i en del fall behöva tillämpas även i Sverige. Uppgifterna om dränering däremot äro helt odugliga för våra förhållanden.

Carpentry, av W. B. McKay, 220 s. + 156 bild., 7/6 d, London 1945. En synnerligen fullständig lärobok om timmermansarbete som även en svensk ingenjör kan lära sig något av. Av konstruktioner behandlar den golv, tak och mellanväggar samt kortfattat ljudisolering, ställningar och formbyggnad. Den ger dessutom en god sammanställning av förekommande virkessorter och en beskrivning av virkets egenskaper.

Joinery, av W. B. McKay, 232 s. + 155 bild., 7/6 d, London 1946. En mycket detaljerad lärobok om snickerier, närmast dörrar, fönster, invändiga trappor samt foder och listverk. Det förefaller som en förhållandevis stor del av dessa snickerier i England skulle tillverkas på byggnadsplatsen, i varje fall synas tillverkningsmetoderna något primitiva.

Floor finishes, av Penelope Whiting, 62 s. + 23 bild., 7/6 d, London 1948. Boken beskrives som en kort men innehållsrik sammanställning av golvbeläggningsmaterial och deras egenskaper när det gäller utseende, renhållning, nötning, värme- och ljudisolering samt inverkan av oljor, syror o. s. v. Kostnadsfrågan berörs med mycket lätt hand. Ett antal fotografier från hus av Le Corbusier, Mies van der Rohe m. fl. exemplifiera hur olika golvbeläggningar ta sig ut.

Roof Coverings, av Ernest G. Blake, 207 s. + 122 bild., 15/-s, London 1945. En fullständig men delvis elementär handbok om takbeläggningar, deras utförande och egenskaper. Beläggningarna indelas i *organiska*, dels naturliga, t. ex. halm och dels fabricerade t. ex. tjärpapp, *metal-*

*T*REKOLL tillsättes direkt i blandaren, där det omedelbart fördelar sig i hela betongmassan.

TREKOLL användes sedan 1936 vid samtliga statens kraftverksbyggnader.

Trekoll

för vattentät och frostbeständig betong

TREKOLL gör betongmassan smidig och lättbearbetad. Sammanhållningen blir bättre och separation undviks, betongen blir vattentät och frostbeständig.

TREKOLL är billigt att använda — endast 0,2—0,3 liter pr m³ betong.

TREKOLL är således lätthanterligt, effektivt och billigt.

Har Ni ett betonggjutningsproblem — rådgör med oss. Vi besvarar gärna Edra förfrågningar.

ALLMÄNNA HANDELSAKTIEBOLAGET

BRUNKEBERGSTORG 15 - STOCKHOLM - TELEFON: VÄXEL 23 21 50

Kungörelse

Under villkor av riksdagens bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 149 till 1948 års riksdag ledigförklaras följande tjänster i den nya *lantbruksorganisationen* (lantbruksnämnderna) i den mån de icke komma att utan ansökan besättas med eller uppehållas av nuvarande personal inom egnahemsorganisationen eller att enligt beslut av Kungl. Maj:t hållas vakanta tills vidare.

A. Ordinarie befattningar.

- 45 **lantbrukskonsulent**befattningar i lönegrad Ca 26,
- 26 **kamrerare**befattningar i lönegrad Ca 25,
- 35 befattningar såsom **lantbrukstekniker** i lönegrad Ca 16,
- 26 **kanslibiträdes**befattningar i lönegrad Ca 11, samt
- 40 **kontorsbiträdes**befattningar i lönegrad Ca 8.

B. Icke-ordinarie befattningar.

- ✓ 15 **lantbrukskonsulent**befattningar i lönegrad Ce 26,
- 26 **byggnadskonsulent**befattningar i lönegrad Ce 26,
- 30 **lantbruksassistent**befattningar i reglerad befordringsgång (Cf 17—Ce 24 eller Cf 19—Ce 24),
- 35 befattningar såsom **lantbrukstekniker** i lönegrad Ce 16,
- 26 befattningar såsom **lantbrukstekniker** med avlöning, som Kungl. Maj:t kan komma att bestämma,
- 29 **kanslibiträdes**befattningar i lönegrad Ce 11, samt
- 70 **kontors- och skrivbiträdes**befattningar i reglerad befordringsgång (Cf 4—Ce 8).

Närmare uppgifter angående kompetensvillkor samt tid och sätt för ingivande av ansökningar m. m. finnas angivna i kungörelse, som är införd i Post- och Inrikes Tidningar *tisdagen den 27 april 1948*. Sistnämnda kungörelse kommer att anslås hos alla länsstyrelser, egnahemsnämnder och hus-hållningssällskap. Ytterligare upplysningar kunna erhållas hos 1947 års *centrala lantbrukskommitté*, Artillerigatan 42, Stockholm, telefon: Namnanrop "Livsmedelskommissionen".

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

RESTAURANTEN

känd för sin goda mat

Musik onsdag, lördag, söndag
Klubbrum och festvåning

BYGGNADSFÖRENINGENS RESTAURANT

Norrlandsgatan 11

Best. tel. 20 92 92

liska t. ex. plåt och koppar samt *mineraliska*, dels naturliga t. ex. skiffer, dels fabricerade t. ex. tegel, eternit och glas.

Practical building repairs, av flera författare, 377 s. + 300 bild., 8/6 d, London. Kriget har gjort att reparationsfrågan har blivit av mycket stor betydelse i England, dels på grund av att allt underhåll eftersatts under kriget, dels därför att det gäller att snarast sätta så många krigsskadade byggnader som möjligt i beboeligt skick. Samtidigt är man angelägen att vid reparationerna så vitt möjligt låta det tidigare utseendet förbli oförändrat. Dessa problem anses så betydelsefulla att Building Research Board särskilt behandlar dessa frågor och uppmanar den som har dylika problem att konsultera institutionen. Behovet av att få dylika arbeten utförda är emellertid så stort att i föreliggande bok gjorts ett försök att sammanfatta allt vad den behöver veta som skall öppna en firma för att börja åtaga sig reparationer. Först beskrivs ingående ett hus olika delar, tak, golv, rörmokeri, fortsättningsanordningar etc. förekommande fel och lämpliga åtgärder däremot. Därefter beskrivs hur man lägger in anbud, ordnar kontor, skaffar verktyg o. s. v. samt vilka lagar som gäller. Det hela förefaller något äventyrligt trots att det rör sig om mycket enkla arbeten.

Building Repairs and maintenance, av Edgar Lucas, 173 s. + 103 bild., 12/6 d, London 1944. Denna bok har samma syfte som föregående men tar frågorna i annan ordning och börjar med hur en detaljerad besiktning göres av en byggnad som skall repareras. En mängd faktiska upplysningar lämnas därefter för att ge den fackkunnige erforderliga upplysningar om hur reparationer gå till, vad material som erfordras etc.

H. Bd.

Betydande belgisk firma med världsrykte specialiserad i fönsterkarmar och metalldörrar söker väl införd representant för försäljning av dessa artiklar i Sverige. Svar till CM 6 Havas, Bruxelles, Belgien.

REDAKTÖRER:

Arkitekt SAR Leif Reinius
Civilingenjör SVR Harry Bernhard

REDAKTIONSSEKRETERARE:

Fil. mag. Inga Mari Lönnroth

REDAKTIONSOMBUD:

Victor Bährner, Malmö
Ossian Lindqvist, Malmö
Owe Svård, Göteborg
Gunnar Hoving, Göteborg

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Lennart Bergvall
Hilmer Danielsson
Bengt Gate
Nils Tengvik
Tore Webbjörn
Helge Zimdahl

PRENUMERATIONSPRISER HELÅR

	Endast lösnummer	Lösnummer + bundet ex.	Lösnummer + halvfr. b.
Sverige	20: —	30: —	35: —
Danmark, Norge....	22: —	33: 50	38: —
Övriga utlandet	26: —	40: —	45: —

TIDSKRIFTSBIBLIOTEK, LÄSRUM:

SAR, Sturegatan 20, Stockholm.
Tillgängligt för allmänheten vardagar
utom lördagar kl. 9—17.

Ansvarig utgivare Arkitekt SAR Moje Bergström

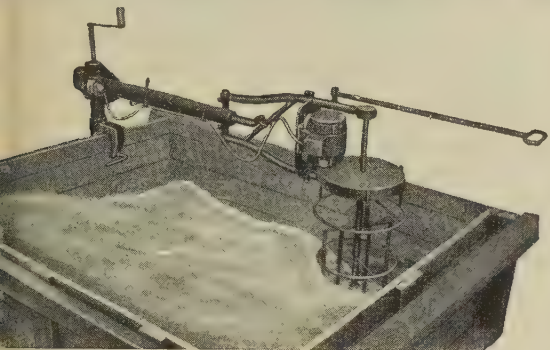
I tidskriften gjorda uttalanden stå för författarnas räkning och äro endast om så anges att anse som uttryck för ståndpunktstagande av någon av de föreningar, som utge tidskr.

Tornborg Lundberg

TELEFON: NAMNANROP

ÅRSTADALSHAMNEN. STOCKHOLM 9

Kontor, Mek. Verkstad och Lager, Årstadalshamnen

BRUKSUPPRÖRAREN

Limack

patentsökt

För snabb uppröring av kalkbruk i lavar. Oumbärlig vid tillverkning av kalk-cementbruk på byggnadsplatsen.

144

AKTIEBOLAGET CALOR & SJÖGREN

Arbetargatan 30, Stockholm

Telefon: Växel 52 06 30

VÄRME - GAS - VATTEN
AVLOPP

Ni erhåller snabbt och väl utfört
arbete om Ni anlitar vår
reparationstjänst.

ferro
lönster

GÖTAVERKEN

Ensamförsäljare: Götaverkens fönsteragentur, Claes Kreuger, Sthlm.

INNEHÅLL:

DK 333.II:333.31

WESTERBERG, ERIC: *Bogesund. Byggmästaren 27 (1948) nr 9 sid. 141—142.* Redogörelse för omständigheterna vid tvångsinlösnings av Bogesund samt översikt över problemställningar och förslag vid exploateringen av Bogesundsområdet.

DK 711.327:711.558

NORDIN, GÖSTA: *Förslag till fritidsbebyggelse på Bogesundsområdet. Byggmästaren 27 (1948) nr 9 sid. 143—146.*

Vattenbyggnadsbyråns stadsplaneavdelning har utarbetat tre förslag till exploatering av Bogesundsområdet. I artikeln redogöres för det förslag som omfattar fritidsbebyggelse med utrymme för jordbruk.

DK 711.323:711.55

ÖRBN, ALRIK: *Jordbruksplaneringen vid Bogesund. Byggmästaren 27 (1948) nr 9 sid. 147—148.*

Redogörelse för Bogesundsutredningens olika alternativ för planeringen av jordbruket.

DK 728.8

FANT, ERIK: *Slottet. Byggmästaren 27 (1948) nr 9 sid. 149—153.* Översikt över slottets utveckling och nuvarande tillstånd.

DK 719

REHNBERG, MATS: *Natur- och kulturminnesvården på Bogesund. Byggmästaren 27 (1948) nr 9 sid. 154—155.*

Några synpunkter på områdets disponering med hänsyn till natur- och kulturminnesvården.

DK 711.4

STRÅGE, LARSHÅKAN: *Hjalmar Cederströms förslag till utnyttjande av Bogesundsområdet. Byggmästaren 27 (1948) nr 9 sid. 156.*

Redogörelse för ingenjör Cederströms förslag till områdets utnyttjande som en socialväsens forsknings- och försöksstation.

TÄVLINGAR

Uppgift	Inlämnings-tid	Se Bygg-mästaren
Kungl. musikaliska akademien m. m.	15. 9. 1948	Nr 14 s. IV
Österleden i Stockholm ..	1.4. 1949	Nr 2 s. III

Lämna reproduktionsdugliga tävlingsritningar!

FÖRENINGSMEDDELANDEN

Stockholms Byggnadsförening

Stockholms Byggnadsförening tog vid sitt sammanträde den 21 april upp frågan om »Atombomben — vår bebyggelse». Professor Gustav Ljunggren berättade om atombombens principer och verkningsätt på ett så klarläggande sätt att säkerligen varenda en av åhörarna kände sig betydligt mindre okunnig än tidigare i dessa nog så komplicerade frågor. När professor Ljunggren redogjort för Hiroshimabombens verkningar och dessutom förklarat att Ryssland troligen först 1952 kunde bli färdigt att tillverka nog atombomber för militära ändamål tog man civilingenjör Sune Lundqvists redogörelse för behovet av skyddsrum något lugnare. Han ansåg att fullträffsäkra bergskyddsrum jämte skyddsrum i alla bostadshus erfordrades. I diskussionen efterlyste bl. a. civilingenjör Evert Sirokirk skälen för de förstärkningar av skyddsrumstaken som krävdes, vilket föranledde statssekreterare Folke Thunborg att meddela att dessa frågor komme att utredas.

Föredrag och diskussionsinlägg finnas stencilerade och kunna erhållas från Byggnadsföreningens kansli.

Vid nachspelet piggade Kaj Gullmar upp de närvarande med visor ur sin repertoar.

H. B—d

DIVERSE

Olympiadkonst

De på uppdrag av Sveriges olympiska kommitté och Riksföreningen konsten i sporten tillsatta juryerna för bedömning av konstverk till olympiaden i London har nu träffat sina avgöranden.

I avdelningarna målning och grafik var deltagandet relativt ringa, och de insända konstverken kunde inte anses fullt representativa för svensk konst av i dag. Det

ISOLERING

AV BYGGNADSVÄRK MED ASFALT OCH TJÄRA

av

CIVILINGENJÖR FR. SCHÜTZ

En praktisk handbok för alla isoleringsarbeten mot fukt och vattentryck.

176 sidor. Format 18,5 × 26 cm.

Pris inbunden kr. 12:—.

Sändes portofr. om beloppet insättes på vårt

Postgiro Nr 3124

BYGGMÄSTAREN

FÖRLAGSAVDELNINGEN
KUNGSGATAN 32, STOCKHOLM

beslöts därför att Sverige inte skall delta i tävlingarna gällande målning och grafik.

Juryen för skulptur har antagit Olof Ahlbergs »Löparen» och Gustaf Nördahls »Hyllning till Ling».

Arkitektjuryen har till deltagande antagit »Skidbacke» av Hans Asplund, Stockholm, »Konstgjort friluftsbad för Uppsala» av Sture Frölén och Eskil Lundahl, »Medborgarhus och idrottshall i Rydboholm» av Örjan Luning, Stockholm, och »Idrotts- och badhus» av Nils Olsson, Göteborg.

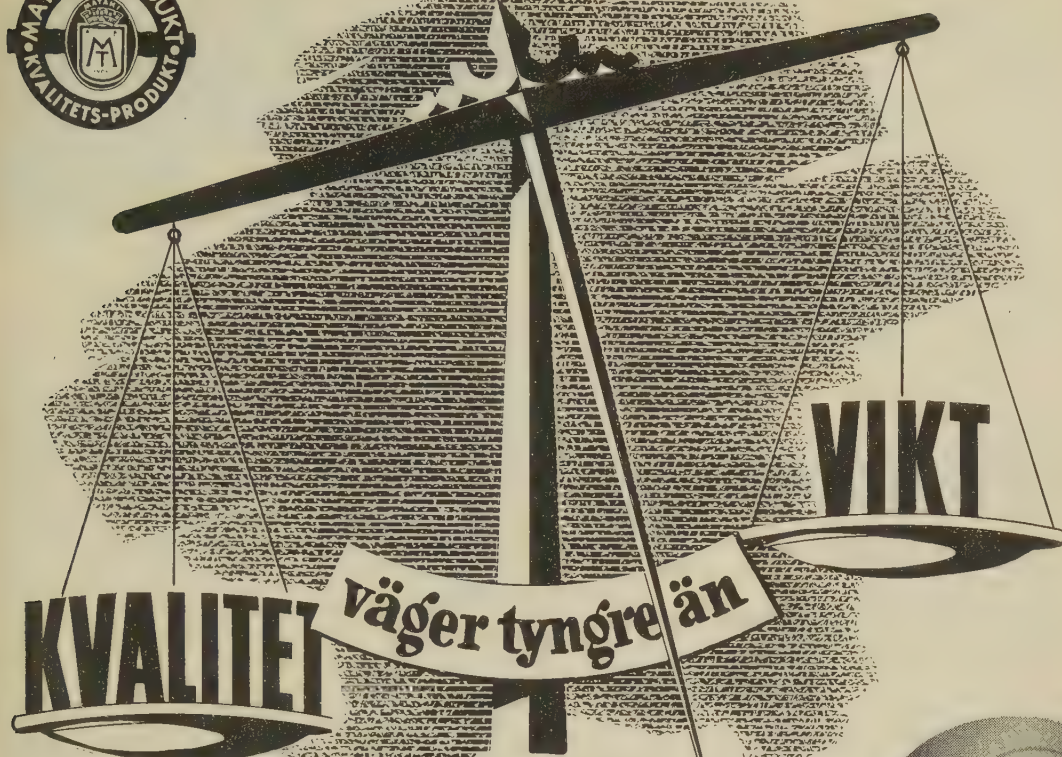
Nyheter på Byggtjänst

I samband med Svenska Byggnadsindustriförbundets byggmöte 21 och 22 maj visas på Byggtjänst t. o. m. 7 juni ett tjugotal materialnyheter i en specialutställning.

Town and Country Planning

Den i British Councils regi anordnade stadsplanekursen i Edinburgh och Glasgow under första hälften av april hade samlat drygt ett dussin deltagare, representerande Västindien, Sydamerika, Kina, Australien, Indien, Polen, Danmark och Sverige. Svenskarna voro fem, samtliga arkitekter.

Kursen var upplagd som ett studium av de skotska planeringsproblemen sedda mot bakgrunden av den nya brittiska stadsplanelagstiftningen, och detta principiella grepp var nog ganska lyckligt. Samtidigt som man fick en översikt av det brittiska stadsplaneräsendets organisation, arbetssätt och allmänna målsättningar, fick man de konkreta illustrationerna hämtade från Skottland med dess i jämförelse med själva England mera överblickbara förhållanden. Skottland företer en provkarta på befolknings- och planeringsproblem, i stort sett av samma art som i övriga kulturländer men i ovanligt hög grad tillspetsade och därför av stort allmänt intresse. Tre fjärdedelar av Skottlands befolkning om sammanlagt ca 5¹/₂ milj. bor inom en femtedel av landets yta, huvudsakligen sammanträngd inom de stora industriområdena, till vilka folkströmmen fortfarande går från de återstående glest befolkade landsdelarna, bl. a. själva »högländerna». Skottlands inrikespolitik inom området för »town and country planning» uppställer som sitt mål att dels bemästra de hejdlöst växande industristäderna, särskilt Glasgow, ge-

Det är inte vikten eller tjockleken som avgör takpappens livslängd; kvalitet i råvara och utförande faller utslaget. **MATAKILITE** (svenskt patent nr 92649) är en högklassig takbeläggning av typen underhållsfri takpapp, belagd med vermiculite, ett vackert, gulbrunt, diskret metallglänsande mineral med låg vikt, som är eldsäkert, effektivt isolerande och solreflekterande. **MATAKILITE** har redan gjort sig känt för enastående smidighet och lätthanterlighet, och garanti i varje enskilt fall borgar för lång livslängd. — En verkligt förnämlig takbeläggning ur såväl ekonomisk som estetisk synpunkt.

Aktiebolaget

MATAKI

MALMÖ Tel. namnanrop **MATAKI**

ARKITEKT

med intresse för stadsplanearbete erhåller anställning vid stadsplaneavdelningen å stadsarkitektkontoret i Västerås.

Närmare upplysningar lämnas av stadsplanearkitekt B. Tideström, tel. "Stadsförvaltningen". Ansökan med merithandlingar samt uppgift om löneanspråk och tidigaste tillträdesdag insändes senast den 5 juni till

BYGGNADSNÄMNDEN I VÄSTERÅS

BYGGNADS- INGENIÖR

Vid Uppsala universitet anställes mot arvode en byggnadsingeniör, vilken skall omhändervisa tillsynen över universitetets fastigheter i Uppsala, uppgöra förslag och program till reparationer och omändringsarbeten och handvika kontrollen av dessa arbeten. Tillträde snarast möjligt.

Fordringar: Examen från statlig eller likartad läroanstalt, omfattande erfarenhet från ritkontor, praktisk verksamhet och kontrollantverksamhet.

Skriftligt svar med åldersbetyg, meritförteckning och betygsavskrifter samt uppgift om referenser ställes till Uppsala universitets drätselnämnd och skola vara universitetets räntkammare tillhanda snarast och senast den 9 juni 1948.

Stadsplanearkitekt, tillika biträdande stadsarkitekt i Lidingö

Under förutsättning av Stadsfullmäktiges godkännande kommer inom Lidingö stad att inrättas ovanstående befattning.

Befattningen är planerad som deltidstjänst, och för tjänstgöring 4 dagar i veckan (ev. kortare efter överenskommelse) beräknas årsarvodet bli omkring 10.000 kr.

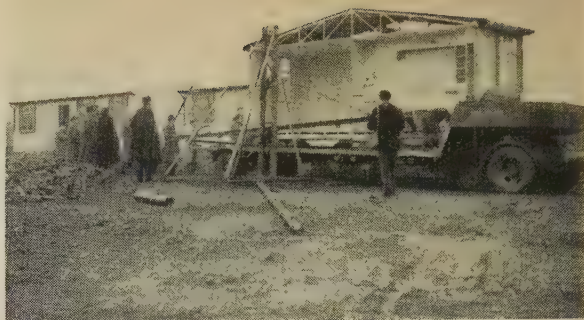
Befattningshavaren, som skall äga rätt till privat verksamhet, förordnas t. v., dock minst 3 år.

Befattningshavaren skall ha avlagt fullständig examen vid svensk teknisk högskolas avdelning för arkitektur samt därjämte utövat väl vitsordad verksamhet inom stadsbyggnadsväsendet.

Ansökningar skola insändas till Byggnadsnämnden, Lidingö 1, senast den 10 juni 1948.

Närmare upplysningar lämnas av kommunalborgmästare Norman, Stockholm, telefon 65 25 90.

Lidingö stads Byggnadsnämnd.

1/3 »prefab» anländer

nom en framsynt lokalisering av nya industrier och städer (bl. a. ämnar man i samband med öppnandet av nya kolfält i östra Skottland skapa nya städer med mera differentierat näringsliv än de gamla kolstäderna), dels inom de bördiga »låglanderna» åstadkomma ett tillstånd av jämvikt mellan industri och jordbruk, dels slutligen inom »högländerna», där avfolkningsproblemet är brännande, bereda elementära framtida existensmöjligheter åt befolkningen. Sistnämnda fråga hoppas man kunna lösa bl. a. genom att i viss utsträckning taga i anspråk Skottlands vattenkrafttillgångar — med hänsynstagande i möjligaste mån till högländernas turistlockande naturskönhet.

De främsta planeringsfackmännen i Skottland — vilka trots den skotska lokalpatriotismen delvis bestå av importerade engelsmän — hade mobiliserats som föredragshållare och gjorde sitt bästa för att åskådliggöra både problemställningar och hittills vunna arbetsresultat. Arbetet med regionplanering är i gång på åtskilliga håll, men då arbetet nyligen påbörjats och brist råder på fackmän, är det naturligt att de färdiga arbetsresultaten i stor utsträckning lyste med sin frånvaro. Man var huvudsakligen sysselsatt med de förberedande utredningarna, varvid samarbete etablerats med fackmän inom samhällslivets olika områden för att ge problemen så allsidig belysning som möjligt. Bl. a. tillmätas jordbruksfrågorna stor betydelse, även om agronomerna icke kunna få alla sina önskemål uppfyllda beträffande bebyggelselokalisering m. m. Tvenne stora regionplanearbeten kunna väntas bli publicerade under år 1948: Frank Mears' plan för sydöstra Skottland och Patrick Abercrombie's Clyde Valley Plan.

Om det brittiska stadsplanerandet gav ett allmänt intryck av friska och radikala grepp på uppgiften, så kan man tyvärr icke säga detsamma om husbyggandet, som tydligen är traditionsbundet — i mindre god bemärkelse

*Arkitekt
Rösberg
läskar sig*

— på ett sätt som på en svensk verkar hart när otroligt. Nybyggnadsverksamheten synes just nu vara livlig; synd bara att bebyggelsen i regel utformas torftigt och stelt med hela stadsdelar fyllda av klumpiga husklossar i endast ett par varianter. I detta sammanhang är det intressant att konstatera att privat byggnadsverksamhet numera är praktiskt taget obefintlig; stat och kommun står för i det närmaste 100 % av byggandet, antingen genom entreprenörer eller i egen regi.

Det intressantaste man såg i husbyggnadsväg var, paradoxalt nog, de provisoriska enfamiljshus, »prefabs» (prefabricated houses) av aluminium, som till ett antal av ca 50 000 spritts ut över landet för att avhjälpa den värsta bostadsbristen och beräknas kvarstå 15—20 år. De kommer i tre delar från fabriken (som förut gjorde flygplan), placeras på en tegelmurad grund och hopsätts inom någon timme. Planlösning och exteriörer är enkla och fördomsfria; att sedan intrycket av en hel stadsdel tätt packade »prefabs» kan bli beklämmande, är en annan sak.

De rent turistiska upplevelserna hade naturligtvis i ett land som Skottland sin givna plats på schemat i trevlig kombination med mera fackmässiga studieutflykter. Överallt mötte man den skotska vänligheten och hjälpsamheten, både hos städernas officiella representanter med The Lord Provost i spetsen och hos vägarbetaren som på skotskt idiom beskrev vägen till en ny kolgruveanläggning.

Seth Fridén

Arbetskydd

Olycksfallen i arbete innebära en icke oväsentlig kostnad inom byggnadsindustrien, de betyda mänskligt lidande — i de allra flesta fall av den art att det kunnat förebyggas — och de kunna medföra straff för arbetsledaren eller t. o. m. för företagschefen.

När ett olycksfall redan har inträffat går det ofta att peka på vad som borde gjorts för att förebygga det. Men en arbetsledare kan ju icke ägna alltför mycket tid till att spekulera ut vad som kan hända och hur det skall förebyggas, helst som det kan bero på ställningsritningar som konstruktionskontoret gjort eller verktyg och maskiner som materialförrådet tillverkat eller köpt. En bekväm hjälp i denna situation erbjuder en kurs i arbetskydd som Hermods korrespondensinstitut givit ut och som författats av civilingenjör A. Halén. Denna eller andra kurser eller handböcker bör en förständig arbetsledare studera och stryka för det som gäller hans verksamhetsområde och ta fram och läsa igenom då och då. Det lönar sig.

H. B—d

Svecia Antiquas tecknare

Nordiska Museet avser att inom en framtid i bokform publicera originalteckningarna till kopparstickverket »Svecia Antiqua et Hodierna». I avvaktan härpå har i handeln utkommit en liten bok, kallad »Svecia Antiquas tecknare», med smakprov på det kommande stora verket. Den lilla boken, som kostar kr. 2: 25, bådär mycket gott för framtiden, men kan också betraktas som ett självständigt och förnämligt litet verk. Det större verket utgives successivt och börjar med en Stockholms-volym, vartill bistånd har skänkts från Samfundet S:t Erik. Den kommer att omfatta minst 350 bildsidor jämte text i stort oktavformat (ca 29 × 20 cm). Till detta verk, kallat »Sveciaverkets Stockholmsteckningar», erbjudes ett förhandsabonnemang gällande ett särskilt för garanterna komponerat band och med beställarens namn tryckt i boken under formen: Detta exemplar är tryckt för N. N. Abonnemangspriset är kr. 100:—. Hänvändelse sker till Nordiska Museet.

Internationell tävling om ÖSTERLEDEN

ny trafikled (bro eller tunnel)
i Stockholm

Stockholms stad inbjuder fackmän i hela världen till tävling om idéförslag till ny huvudtrafikled (bro eller tunnel med tillfartsvägar) i Stockholm mellan Södermalm och Östermalm—Norra Djurgården. Till prisnämndens förfogande är ställd en summa av 60.000 kronor att ovillkorligen fördelas. Första pris avses utgöra 20.000 kronor. Tävlingstiden utgår den 1 april 1949.

Fullständiga programbandlingar kan erbållas efter bänvändelse till »Tävlingsfunktionären, Stockholms stads stadsplanekontor, Stadsbuset, Stockholm» mot deposition av 100 kronor. Ett förkortat tävlingsprogram tillbandabålles gratis av tävlingsfunktionären.

KUNGÖRELSE

Under villkor av riksdagens bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 218 till 1948 års riksdag ledigförklarar följande tjänster i de nya

LÄNSBOSTADSNÄMNDERNA,

i den mån dessa tjänster icke komma att utan ansökan besättas med eller uppehållas av nuvarande personal inom egnahemsorganisationen:

- 15 befattningar såsom länsbostadsdirektör i lönegrad Cg 29 eller 31;
- 24 befattningar såsom förste byråingenjör i lönegrad Ce 27;
- 24 kassörsbefattningar i högst lönegrad Ce (Cg) 22, samt 50 kontors- och skrivbiträdesbefattningar i reglerad befordringsgång (Cf 4—Ce 8).

Tjänsterna, som äro avsedda att inrättas tidigast från och med den 1 juli 1948, äro icke bundna vid viss länsbostadsnämnd. Länsbostadsnämnderna komma i allmänhet att förläggas till vederbörande residensstad.

Närmare uppgifter angående kompetensvillkor samt tid och sätt för ingivande av ansökningar m. m. finnas angivna i Kungörelse, som är införd i Post- och Inrikes Tidningar måndagen den 24 maj 1948. Ytterligare upplysningar kunna erhållas hos statens byggnadslänebyrå, Malmstorgsgatan 3, Stockholm, telefon: 23 37 40.

Socialdepartementet.

STÖRSTA RESURSERNA för boktryck finner ni hos oss

För perfekt service ifråga om allt slags boktryck - i en eller flera färger - vänd Er till

ESSELTE AKTIEBOLAG

Vasagatan 16, Stockholm

HYDROPAL Underhållsfri
takpapp

MAMMUT Underlag för
linoleum

ANHYDROL Kallfl. fuktisö-
leringsmedel

CARLINUM Träkonserve-
ringsmedel

UCO-färg Träkonserve-
ringsfärg

AKTIEBOL. JOH. OHLSSONS TEKN. FABR.
Tel. 25 68 81 STOCKHOLM 1 Tel. 25 68 82
RIKSSAMTAL 25 88 09

Bild 1. Pyroc sprutas på ett tinmaskigt hönsnät.

Bild 2. Väggens utseende i färdigt skick.

Bild 3. Modellhus delvis besprutat med Pyroc och därefter antänt.

Hus av puts

enligt en metod som bl. a. använts av professor Granholm i en reseberättelse från U. S. A. (se Byggmästaren nr 26, 1947) utföres med Pyroc som det nu kommit några uppgifter om. Pyroc är gjort av kalk, cement och glimmer (Vermiculite), vilket ger det seghet. Det hårdnar inom tre timmar men kan spikas och sågas. Det kan göras vattentätt och ger god värmeisolering.

För husbygge sprutas Pyroc på t. ex. ett finmaskigt hönsnät, se bilderna som även visar en demonstration av Pyrocs eldskyddande förmåga.

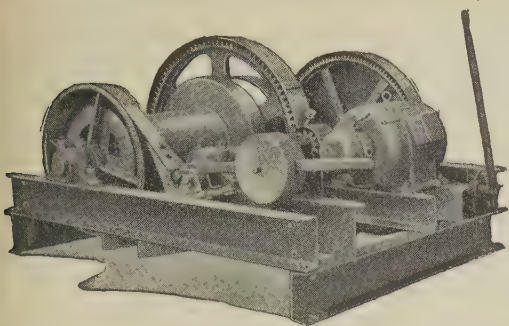
Tornborg Lundberg

TELEFON: NAMNANROP

ÅRSTADALSHAMNEN. STOCKHOLM 9

Sala Maskinfabrik — Gullbergs Maskinfabrik, Lindås.

Kontor, Mek. Verkstad och Lager, Årstadalshamnen

FRIKTIONSSPEL

400, 1000, 1500 och 2500 kg. lagerföres.

REM- eller EL-DRIFT

Kranarmar • Hisskorgar • Linskivor • Stållinor

131

BYGGMÄSTAREN

KUNGSGATAN 32, STOCKHOLM • TEL. 233105 (VAXEL) • POSTGIRO 3124 • 8. 5. 1948

10

REDAKTÖRER:

Arkitekt SAR Leif Reinius
Civilingenjör SVR Harry Bernhard

REDAKTIONSSEKRETERARE:

Fil. mag. Inga Mari Lönnroth

REDAKTIONSOMBUD:

Victor Bährner, Malmö
Ossian Lindqvist, Malmö
Owe Svärd, Göteborg
Gunnar Hoving, Göteborg

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Lennart Bergvall
Hilmer Danielsson
Bengt Gate
Nils Tengvik
Tore Webjörn
Helge Zimdahl

TIDSKRIFTSBIBLIOTEK, LÄSRUM:

SAR, Sturegatan 20, Stockholm.
Tillgängligt för allmänheten vardagar
utom lördagar kl. 9—17.

PRENUMERATIONSPRISER HELÅR

	Endast lösnummer	Lösnummer + bundet ex.	Lösnummer + halvfr. b.
Sverige	20: —	30: —	35: —
Danmark, Norge....	22: —	33: 50	38: —
Övriga utlandet	26: —	40: —	45: —

Ansvarig utgivare Arkitekt SAR Moje Bergström

I tidskriften gjorda uttalanden stå för författarnas räkning och äro endast om så anges att anse som uttryck för ståndpunktstagande av någon av de föreningar, som utge tidskr.

Gustasten

står i särklass bland inom

landet bearbetad kalksten

för byggnadsändamål

AB Gusta Stenförädlingsverk

BRUNFLO

TEL. 19, 63

Avd. kontor Kungsgat. 15, Stockholm

Tel. 116621, 115068

STÖRSTA RESURSERNA

för boktryck finner ni hos oss

För perfekt service ifråga om allt slags boktryck - i en eller flera färger - vänd Er till

ESSELTE AKTIEBOLAG

Vasagatan 16, Stockholm

ANTONIO GAUDI: Byggmästaren 27 (1948) nr 10 sid. 157—167.

Den spanske arkitekten Antonio Gaudi, född 1852 och död 1926, behandlas här i ett par artiklar, som i huvudsak bygger på en bok om Gaudi och hans arkitektur, författad av de spanska arkitekterna Rafols och Folguera och utgiven i Barcelona 1929. Fotografier och ritningar av Gaudis viktigaste arbeten, bl. a. den ofullbordade katedralen Sagrada Família i Barcelona, hyreshusen Casa Batlló och Casa Milá vid Paseo de Gracia samt Parque Güell ävenledes i Barcelona.

RIBBING, DAG: Hotell Nissastigen, Gislaved. Byggmästaren 27 (1948) nr 10 sid. 168—172.

Hotellbyggnaden i Gislaved som uppfördes 1945—1946, utgör första delen av ett projekterat medborgarhus. Planer och fasader av den projekterade anläggningen. Exteriör- och interiörfotografier av hotellet.

Valörddiagram för beräkning av dagsljuskvoter

av arkitekt SAR Gunnar Pleijel. (Särtryck ur BYGGMÄSTAREN nr 3, 1947.) Tryckt på kartong för att diagrammen skola bli lättare att handskas med. Inga belysningstekniska förkunskaper nödvändiga. Sändes portofritt om Kr. 3:— insättes på postgiro nr 3124

BYGGMÄSTAREN

FÖRLAGSAVDELNINGEN
KUNGSGATAN 32, STOCKHOLM

TÄVLINGAR

Uppgift	Inlämnings-tid	Se Byggmästaren
Kungl. musikaliska akademien m. m.	15. 9. 1948	Nr 14 s. IV
Österleden i Stockholm ..	1.4. 1949	Nr 2 s. III

Lämna reproduktionsdugliga tävlingsritningar!

Inbjuden tävling om stadshus i Uppsala

Uppsala stad har riktat en förfrågan till följande arkitekter om de äro villiga deltaga i en inbjuden tävling om stadshus i Uppsala: Hakon Ahlberg, Erik och Tore Ahlsén, Ahrbom och Zimdahl, Nils Einar Eriksson, Ragnar Hjorth, Sten Hummel-Gumælius, Cyrillus Johansson, Gunnar Leche, Sigurd Lewerentz, Sven Ivar Lind samt Ivar Tengbom.

Prisnämnden kommer att bestå av direktör Georg Forssner, länsarkitekt Viking Göransson, ombudsman Tycho Hedén, arkitekt SAR Georg Scherman, arkitekt SAR Artur v. Schmalensee, direktör Erik Wollrath och arkitekt SAR Kjell Ödeen.

DIVERSE

Generalplanekonferens i Göteborg

Under några vackra majdagar samlades i Göteborg på generalplanekontorets inbjudan ett hundratal stadsplanerare och experter av olika slag från Sverige och grannländerna för att dryfta generalplaneproblem.

Programmet var mer än fullt, men konferensen var ändå mycket lyckad och kommer nog att bilda inledningen till ett fortsatt utbyte av erfarenheter. Man kan då hoppas att de mindre städernas problem kommer att dominera över storstädernas.

Deltagarna avsände följande skrivelse

Till Konungen.

På inbjudan av Göteborgs stads generalplane kontor har ett antal svenska fackmän och inbjudna gäster från Norden varit samlade för att dryfta aktuella generalplane-frågor. De svenska deltagarna i konferensen har därvid funnit angeläget att till Eders Kungl. Maj:t framföra följande.

Byggnadslagen ålägger många kommuner att upprätta generalplaner. Emellertid saknas som regel för dessa kommuner möjligheter att nu basera sina generalplaner på välgrundade förutsättningar rörande kommunernas framtida utveckling. I varje fall ställer det sig för de enskilda kommunerna synnerligen kostsamt att på egen hand söka införskaffa de uppgifter och det statistiska material av landsomfattande eller allmängiltig karaktär, som måste ligga till grund för ett framgångsrikt generalplanearbete. Det föreligger därför ett synnerligen stort

behov av en sammanställning, dels av den statistik, som behövs för generalplanearbetet, dels av de uppgifter, som klarlägger lokaliseringstendensen och lokaliseringspolitikkens syften, dels också av erfarenheter från planeringsarbetet i olika orter. Konferensen anser, att framgången i det omfattande generalplanearbetet, vi står inför i Sverige, är beroende av att från statens sida ökat intresse ägnas en medveten lokaliseringspolitik och att staten snarast vidtager erforderliga åtgärder för att tillhandahålla kommunerna de informationer och det material, som de behöver i sitt generalplanearbete. Det är även påtagligt, att för många orter ett fullgott generalplanearbete inte kan utföras, utan att det föregås av en regionplanering. Det synes därför även angeläget, att regionplanearbetet påbörjas i erforderlig omfattning och att åtgärder i detta syfte vidtagas.

Göteborg den 22 maj 1948.

På de svenska konferensdeltagarnas vägnar,

enligt uppdrag:

Underdånigst

F. Lindström

Chef för Göteborgs stads generalplane kontor

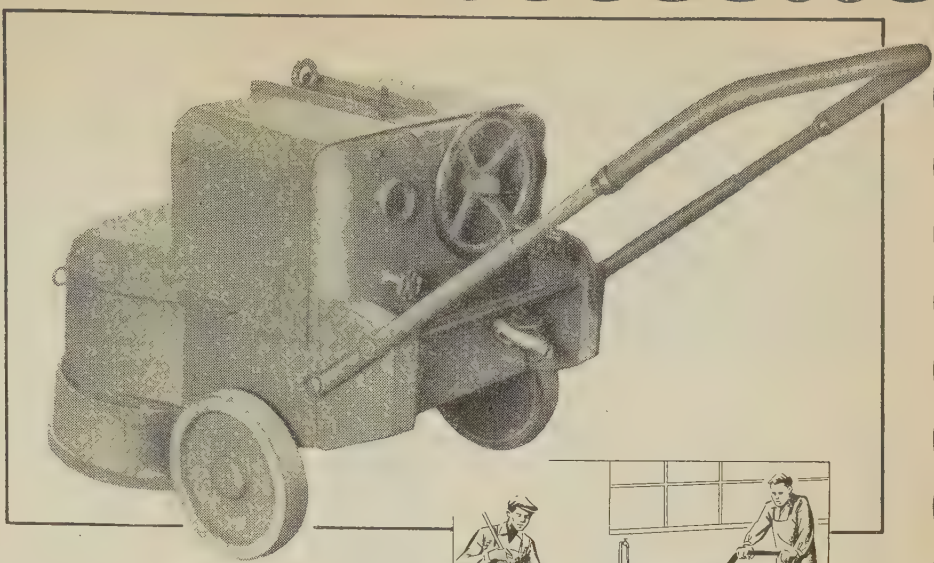
Svenska Akustiska Sällskapet

sista sammanträde för vårterminen hölls den 21 maj å restaurant Tre Kronor i Stockholm. Bland de närvarande märktes Sällskapets hedersledamot, professor Karl Willy Wagner, en av Tysklands främsta experter inom akustiken, tidigare föreståndare för Heinrich Herz-institutet i Berlin.

Kvällens föredrag hölls av Sällskapets förre ordförande, arkitekt Gunnar Heimbürger och behandlade bostadens ljudisoleringsproblem, den grad av ljudisolering, som man har rätt att fordra, och vad som fordras för att människan skall kunna bo under drägliga akustiska förhållanden. Talaren berörde innehållet i de bestämmelser, som finnas angivna i Byggnadsstyrelsens anvisningar till byggnadsstadgan rörande kravet på ljudisolering. Han berörde svårigheten att bygga ett tillfredsställande statistiskt material på den personliga uppfattningen om ljudisoleringen samt tog även upp frågan om hälsovårdsnämndernas ställning till ljudisoleringsproblemet. Vidare omtalade föredragshållaren att förslaget till bestämmelser utarbetats av en sakkunnigkommitté i vilken han själv varit ledamot. Vid den slutliga formella behandlingen av kommitténs förslag hade ett flertal bestämmelser mildrats i så måtto att »skall» utbyts mot »bör». Bestämmelserna få därför i dessa fall betraktas som endast rådgivande och ej lagligen bindande.

I slutet av sitt föredrag påpekade föredragshållaren att det trots alla svårigheter förefaller som om man i vårt land kommit till en relativt god lösning med väl avvägda fordringar, vilka äro såväl praktiskt som ekonomiskt

Vibro nya slipmaskin ger dammfria betonggolv

Tre års erfarenhet och konstruktionsarbete har nu resulterat i Vibro nya betongslipmaskin typ SM 22 o. SM 01. Maskinerna användas i första hand för slipning av betonggolv, betongplaner o. dyl. men även för mosaikgolv och andra typer av golv.

Ring eller skriv — vi stå gärna till tjänst med alla upplysn.

A-B VIBRO-VERKEN

LUNTMAKAREGATAN 29, THULEHUSET, STOCKHOLM 3. Tel. 23 54 30

Den svenska specialfirman för vibro-teknik.

Som golv- och väggmaterial i moderna ladugårdar äro Höganäs klinker synnerligen användbara. Sköljrum vid Thorsätra Säteri, Kungsängen.

Vid Thorsätra Säteri, Kungsängen★

bekläddes förra året väggarna i ladugård, sköljrum och kylrum med Höganäs klyvklinker nr 450, vit och gulgrå glasyr. Samtidigt lades golven i skölj- och kylrum med Höganäs golvklinker nr 500 och 259, gula.

Hela arbetet omfattade ca 500 m² och utfördes av

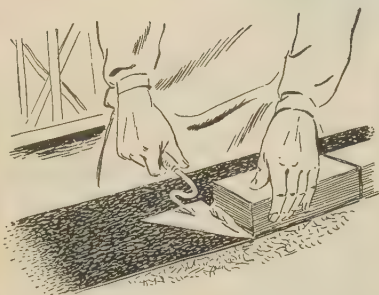
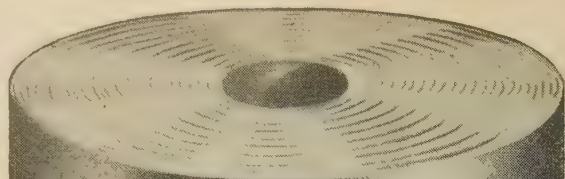
ELDFAST MURNING
SYRAFAST MURNING
PLATTSÄTTNING. Beklädnad av fasader samt golv och väggar i industrilokaler, **lantgårdar**, mejerier, större bostadshus, gångtunnlar och trappuppgångar etc.
AKUSTIKARBETEN

AB HÖGANÄSARBETEN

MALMTORGSGATAN 6 - BOX 16006, STOCKHOLM - TELEFON 23 21 00

Till grundisolering

EVERS HERKULES

asfaltisoleringspapp

För att hindra fukt från grunden att stiga upp i tegelmurarna bör på upplags- och anliggningsytor isoleras med Herkules asfaltisoleringspapp. Denna tillverkas av råpapp, som impregneras och på båda sidor belägges med asfalt, vari inpressas grovt strandgrus. Denna papp, som är jämn, seg och böjlig, tillverkas i 10 standardbredder, men specialbredder levereras gärna på begäran.

Herkules asfaltisoleringspapp — liksom alla våra övriga produkter — säljes av byggnadsmaterialfirmor och järnhandlare över hela landet.

EVERS & CO. AB

Hälsingborg - Tel. "Evers & Co."

Nederlag: _____

Göteborg
Stockholm

Luleå
Örebro

genomförbara. Förbättringar äro dock önskvärda, och många luckor kunna ännu fyllas i vårt vetande. Talaren slutade med att särskilt uppmana läkarkåren att dela med sig av sitt vetande och sina erfarenheter på detta område. De måste under årens lopp ha samlat en fond av erfarenhet över människors reaktion vid ljudstörningar, som det skulle vara synnerligen intressant att taga del av.

Vid den efterföljande diskussionen yttrade sig ett flertal av de närvarande medlemmarna. På en direkt fråga meddelade arkitekt *Heimbürger* att den föreskrivna ljudisolationen enligt de citerade fordringarna var 56 dB. Frågan om »solidljud», som föredragshållaren ej närmare diskuterat, togs upp av ingenjör *Wahlborg*, vilken även påpekade att man borde beakta skillnaden i störande inverkan vid intermittent och kontinuerligt ljud. Upphörandet av ett tillvant ljud kan vara psykologiskt sett lika störande som insättandet av ett störningsljud. Professor *Wagner* påpekade, att den danske arkitekten *Waldemar Oelsner* i sin utredning »Det tekniske videnskablige grundlag for Rumakustik og Lydisolation» givit ganska klara besked om problemställningen.

Arkitekt *Giertz* påpekade att ljudisolationsproblemet borde direkt sammankopplas med kostnadsfrågan på så sätt, att man borde kunna få en högre hyra för en bättre ljudisolerad lägenhet, liksom andra mera påtagliga bekvämligheter medföra en högre hyra för en lägenhet.

Dr *Nasiell* påpekade, att den individuella ljudisoleringen alldeles förbisettes vid bearbetningen av dessa frågor. Man kan nämligen också skydda sig mot luftljud medelst ljuddämpare av olika slag s. k. antifoner. Den enklaste och billigaste antifonen, vilken kommer till användning huvudsakligen under sömnen, utgöres av ett stycke plastelina, omlindat med chiffon. Antifonen kan även användas på dagen under arbetet i många olika former, t. ex. olika slag av proppar eller kåpor av ljudisolerande material. Dr *Nasiell* påpekade vidare att den personliga isoleringen emellertid icke endast var en teknisk fråga, utan även hade psykologiska sidor. Han antydde lämpligheten av att tillsätta en särskild antibullerkommitté med uppdrag att utreda dessa frågor.

På en fråga av dr *G. Nilsson* meddelade arkitekt *Heimbürger* att en ljudnivå av 30 dB i allmänhet väl borde kunna fördragas i bostäder. Dr *Nilsson* ifrågasatte vidare möjligheten att använda antifoner i det dagliga arbetet. Dr *Nasiell* genmälte att det endast gällde att övervinna motviljan mot antifoner, som han ansåg vara en inrotad fördom. Man borde göra en modefråga av saken, den vägen skulle man lätt kunna popularisera dessa hörselskydd, som utan tvivel äro det billigaste medlet att komplettera de byggnadsakustiska åtgärderna.

Stellan Dahlstedt

Det framtida Stockholm

Skall 200 000 stockholmare flytta ut?

Ett genmäle.

Herr redaktör!

Mitt inlägg i nr 4 av Byggmästaren d. å. har föranlett herr von Hofsten och Sidenbladh att göra en del kritiska kommentarer i samma nummer av tidningen.

Sedan de konstaterat den kraftiga spridningen av bebyggelsen som faktiskt ägt rum samt en samtidig gradvis avfolkning i de centrala delarna av Stockholm, kommer de med påståendet att jag skulle vilja vända på denna naturliga och av befolkningen eftersträfvade utveckling.

(Forts. sid. VIII)

HAR NI NÅGOT ATT TRANSPORTERA I MORGON?

Ring 43 08 52, 40 48 42 och tala med vår dir.
Ottosson, som ordnar rätta bilen på önskad
tid (10 bilar med yrkesvana och villiga
chaufförer till våra ärade kunders förfogande).

SLIPGATAN 12 —

Sedan 15 år säkra och snabba transporter till humana priser.

UND OTTOSSON
ÅKERI

Tel. 43 08 52, 40 48 42

Novalit ädelputs

är sammansatt med noggrant hänsyns-
tagande till täthet, hållfasthet och väg-
gens förmåga att »andas».

Novalit

är väderbeständig och underhållsfri och
därför i längden ekonomisk.

Novalit

ger en klar och vacker yta, som förskö-
nar Eder fastighet och dessutom höjer
dess värde.

Levereras i ett flertal färger. Begär priser
och alla upplysningar från tillverkaren:

AB REINHOLD RYLANDER

Tel. 274, 3274 och 6774

Jönköping

ANTONSSON
målar

Betongblandare

för cementvaruindustrien från 75—
1500 liters rymd.

Betongblandare

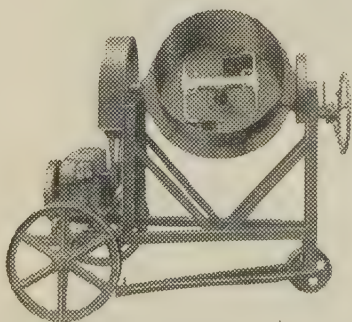
för byggnadsändamål 100, 140
och 150 l. rymd.

Murbruksblandare

Friktionsspel

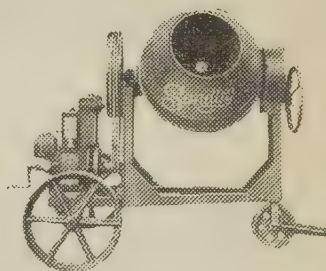
Kranarmar, m. m.

A.-B. SANDBY MASKINER, Södra Sandby. Telefoner 1 och 3

"SANDBY" T. U. 75

En ny, patentsökt blandare av motströmstyp.
Lämplig för blandning av cement- och golvbelägg-
ningsmaterial, m. m.

"SANDBY" T 3

Om c:a 150 liters rymd, för bygg-
nadsändamål. Levereras med eller
utan elektrisk- eller bensinmotor.

Fig. 1

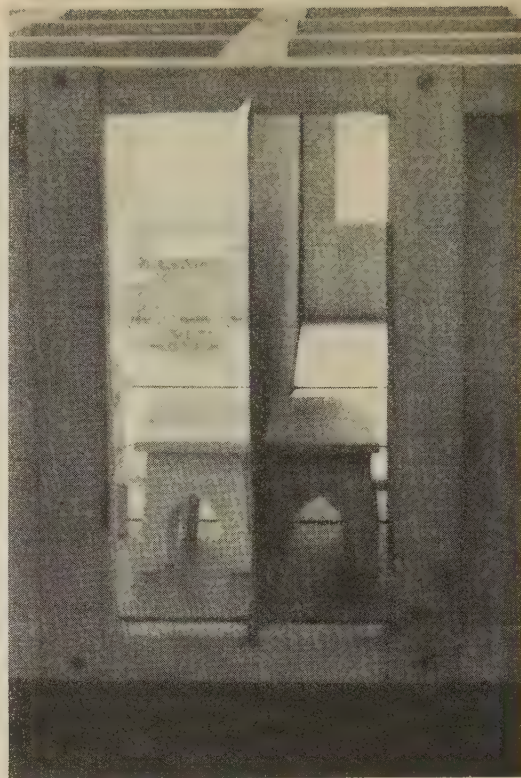

Fig. 2

Dagsljus

Arkitekt Gunnar Pleijels dagsljuslaboratorium

Högt upp på vinden i tekniska högskolan i Stockholm har landets dagsljusspecialist, arkitekt Gunnar Pleijel, ett laboratorium, där han och hans medhjälpare arbetar med att skapa bästa tänkbara dagsljusförhållanden i våra bostäder och arbetslokaler. Laboratoriet har inretts med medel från Statens kommitté för byggnadsforskning. En utställning av dagsljuslaboratoriet ägde i höstas rum i samband med den högre kurs i husbyggnadsteknik, som anordnades av husbyggnadstekniska kommittén inom teknologföreningen. Utställningen gav en kort revy över vetandet och problemen inom dagsljusvetenskapen.

Besökaren fick själv pröva ögats synskärpa, innan han

av diagram och modeller lärde sig litet om beräkning av solljus och skuggor. I fig. 1 visas ett avsnitt för skuggstudier. Särskilt intressant är Pleijels behändiga solur med vilket man i en stadsplanemodell efter endast någon timmes arbete kan få en klar uppfattning om skuggorna vid olika bebyggelsetyper. En sådan undersökning fordrade förut kanske ett par veckors ritarbete.

Väggfärgens inverkan på dagsljuset framgick av en modell med två rum, som var absolut lika så när som på väggfärgen. I fig. 2 ser man tydligt skillnaden i dagsljus, på borden i »svarta» och »vita» rummet. Det väsentligaste i laboratoriet är dock en dagsljushimmel med en diameter av ca 7 m (fig. 3). Under denna artificiella himmel ut-

föres med hjälp av fotoceller mätningar av dagsljuset i olika modeller såsom bostäder, samlingslokaler och industribyggnader. Runt himlen hängde ett tjugutal skärmar på vilka man bl. a. fann Pleijels valördiagram för bestämning av dagsljuskvoter. Dessa valördiagram har redan förut beskrivits i Byggmästaren och finns i särtryck hos tidskriften, men för de flesta var det nog välkommet med de ytterligare förklaringar beträffande deras användning, som man fick på utställningen.

Slutligen skall endast tilläggas att den visning, som man fick vara med om under arkitekt Pleijels sakkunniga ledning, var utomordentligt intressant samt att man får hoppas att utställningen får en mera permanent karaktär.

Boris Blomgren

Fig. 3

För betong
järn och rapp...

Rainexol

asfaltlösning

ÄR DRYG

Rainexol är en absolut ren, tjärfri naturasfalt, löst i lättflyktig vätska (vattenfri). Den tränger därför in i alla porer samt täcker och skyddar effektivt. För grunder t. ex. behövs endast två strykningar med Rainexol. Elastisk från -30°C till $+80^{\circ}\text{C}$.

Tretol fibermassa

— asbest-armerad asfalt — användes där extra motståndskraft fordras.

Tretol tätningspasta

för dilatationsfogar, golvplattor, hål och sprickor i betong m. m.

Färdig

för användning

Alltid lättstruken

Stor täckförmåga

Ingen uppvärmning

Fryser ej

Spricker ej

Skyddar mot rost

Torr på ett dygn

GUNNAR FREDRIKSON A.B.

LÄSTMAKAREGATAN 3, STOCKHOLM. Tel. 23 42 45.

St. Kvarngatan 36, Malmö. Tel. 314 97. Lilla Torget 2, Göteborg. Tel. 13 42 65.

På samma gång
effektiv isolering
och vacker
inredning med

LJUSNE BOARD

Tillverkare: Ljusne-Woxna AB • Ljusne

HYDROPAL Underhållsfri
takpapp

MAMMUT Underlag för
linoleum

ANHYDROL Kallfl. fuktiso-
leringsmedel

CARLINUM Träkonserve-
ringsmedel

UCO-färg Träkonserve-
ringsfärg

AKTIEBOL. JOH. OHLSSONS TEKN. FABR.

Tel. 25 68 81 STOCKHOLM 1 Tel. 25 68 82
RIKSSAMTAL 25 88 09

(Forts. fr. sid. IV)

Att vända på denna utvecklingslinje är naturligtvis varken eftersträfvansvärt eller möjligt. Vad jag endast vill åstadkomma är att, sedan huvudlinjerna fastställts, de olika kvarteren detaljstuderar för att dels rädda härav förtjänt bebyggelse, dels åstadkomma så mycket av godkännbara lokaler och bostäder som möjligt.

Det är över huvud taget förvånande att så pass många av våra yngre arkitekter tydligen utan att blinka vill vara med om raserandet av den äldre bebyggelsen, som dock utan tvekel inrymmer många trivsamma och tilltalande gatu- och gårdshilder samt genom sin blotta tillvaro utgör ett kulturhistoriskt led i utvecklingen. Detta i en tid då t. ex. i England särskilt de intellektuella kretsarna med verklig frenesi vårdar sig om den äldre bebyggelsen. Nå, det skulle föra för långt att nu gå in på denna del av problemet.

När man så påstår att befolkningen önskar flytta ut till förorterna så undrar jag om man frågat dem som nu bor i de stadsdelar som skola utsaneras.

Ta t. ex. hyresgästen i en omodern 2-rumslägenhet på Östermalm. Hans hyra är dags dato ca 1 200:— kr eller 15 à 16 kr pr m². För det priset får han en modern 1-rumslägenhet i trakten av skall vi säga Sundbyberg. Består familjen av tre resande personer ökas hans omkostnader med resekostnaderna ca 600:— kr pr år. Jag undrar hur en sådan hyresgäst svarat på enkäten.

Allt beror tydligen på hur man frågar. Om majoriteten uttalat sig för enfamiljshuset, så varför inte? När man nu sätts i tillfälle att önska sig något. Som Kolingen sade: »Önska dig en million själv, din jäkel». Det är litet otacksamt att rädda dem som inte vill bli räddade. Och dit hör säkerligen övervägande delen av de i inre staden boende.

Beträffande kostnaderna för stadsplanens genomförande är det icke mina siffror utan gatukontorets i Stockholm jag anfört. Som jag nämnda utgöres dessa till över hälften av kapitaliserade driftskostnader. Det kan naturligtvis alltid diskuteras huruvida dessa kostnader tillhöra de egentliga stadsplanekostnaderna eller icke. Vad som dock aldrig medräknas äro sådana utgifter som bliva en direkt följd av stadsplanens utbyggnad t. ex. broarna vid Skanstull vilka nödvändiggjorts av bebyggelsen åt detta håll. Här vill man tydligen draga ett streck vid vilket samhället får stå för rusthållet direkt och skattevägen, vilket väl också är det enda möjliga.

Sådana utgifter, för kommunikationer, broar, tunnelbanor o. dyl., bliva helt naturligt större, ju mer bebyggelsen sprider ut sig.

Så kan jag glädja mina kritiker med att jag i tillämpliga delar studerat Jöran Curmans »Industriens arbetarbostäder». Lat av naturen är jag glad att jag snart fann de rekommenderade uppgifterna. Jag tolkar uppgifterna så att Göteborgspriserna för år 1944—45 med en timlön inkl. rörligt tillägg av ca kr 1:50 lagts till grund för beräkningarna. I Stockholm, nådens år 1948, blir kostnaden ungefär den dubbla. Nå, detta är icke det väsentliga utan man saknar i framställningen alla kostnader, utom för framdragandet av gator, t. ex. för belysningsledningar, ordnandet av torg, parker, idrottsplatser m. m., räntekostnader, administration etc. Enligt min mening hade »gatukostnader» varit lämpligare rubrik för tabellerna I—IV i nämnda avhandling.

Äro av mig angivna stadsplanekostnader för höga, vilket jag livligt hoppas, äro de dock i verkligheten så pass höga att de av alla stadsplanemän böra strängt observeras.

I föreliggande fråga gäller det ju icke blott stadsplane-

Synteko

ett golvbehandlingsmedel
med *nya*
värdefulla egenskaper

Synteko skiljer sig helt från tidigare golvbehandlingsmedel — både till sammansättning och verkan.

Synteko tränger in i träets ytskikt och förenar sig intimt med träsubstansen.

Synteko ökar parkettgolvens slitstyrka och ger en vacker yta — träets dekorativa ådring framhäves.

Synteko gör golvet okänsligt för vatten samt sprit och andra lösningsmedel. Golvet blir lätt att underhålla och kan tvättas av med vanligt vatten.

Synteko är idealiskt för såväl bostäder som kontor, skolor och offentliga lokaler.

Låt Synteko-behandla Edra nya eller nyslipade parkettgolv. Vänd Eder till någon ledande golvbehandlingsfirma som utför original Synteko-behandling.

Begär broschyr och närmare upplysningar.

UR VÅR INTYGSPÄRM

Byggm. V. Hellberg, Stureby:

På begäran får jag härmed intyga, att jag på prov låtit Synteko-behandla parkettgolven i flera nybyggnader. Golven har efter denna behandling bibehållit sin ljusa färg och hårdats så att de kunnat tvättas med vatten utan att fläckar uppstått. De bliva dessutom synnerligen lättskötta, vilket är ju av stor betydelse för hyresgästerna.

På grund av detta goda resultat har jag beslutat mig för att framdeles låta Synteko-behandla samtliga parkettgolv.

Källarmästare T. Bouselius:

För c:a ett år sedan slipades och Synteko-behandlades parkettgolven i Sjöofficersmässan på Skeppsbolmen. Dessa golv utsätts för mycket hård slitning, då ett stort antal gäster dagligen åter i mässan.

Under samma tid har c:a 8.000 personer dansat på parkettgolven sedan ovannämnda behandling utfördes. Trots detta är golven synnerligen väl bibehållna. Vi ha tidigare haft olika behandlingsmetoder, men har ingen kunnat mäta sig med Synteko-behandlingen.

Synteko

-behandlade parkettgolv är
vackra, slitstarka, lättskötta

* Endast original-produkten bär det inregistrerade Synteko-namnet.

En produkt från Aktiebolaget

Stockholm 11

TAPETBOLAGET

Södra Larmgatan 15

GÖTEBORG

Telefon 13 84 05, 11 64 05

En bra golv
förnuftig kapitalinvestering

En fastighetsägare vet att husets värde till stor del beror på de golv, som inläggas. Det är därför av vikt att vända sig till en expert, när det gäller material och påläggning. Vi ha mångårig erfarenhet av alla slag av golv och pålägga under garanti. Leverantör till statliga och kommunala verk, byggmästare, fastighetsägare m. m.

LINOLEUM
ASPHALT TILES
PARKETTGOV
GUMMIGOLV
MASSAGOLV
INDUSTRIGOLV
TRETONG m. m.

Golvservice

AB. LINOLEUMKOMPANIET
SPECIALFIRMA FÖR GOLVBELÄGGNINGAR

Rödmansgatan 27 · STOCKHOLM Telefon: 235090

kostnaden för de nya områdena utan även saneringskostnaderna för de äldre. Hela avsikten med mitt inlägg är att söka bidra till att genomförandet av den önskvärda saneringen sker i ett lugnt tempo med aktgivande på influerande ekonomiska faktorer. Norrmalmsplanens genomförande, som var tänkt att dra ett tiotal år, kommer troligen att ta avsevärt längre tid och bör ge många lärdomar angående dels kostnaderna och dels svårigheterna att placera de avflyttande som ha mångåriga kontrakt eller äro ägare av bostadsrättslägenheter etc.

Den dubbla bosättningen med stadslägenhet och sommarstuga är även en faktor som just i detta sammanhang gör sig gällande. Ytterst sträva väl alla ansvarskännande skikt inom nationen efter att i görligaste mån höja levnadsstandarden i riket varför den kapitalslukande byggnadsverksamheten måste inriktas på de från tid till tid angelägnaste uppgifterna. Nog förefaller det mig som om vi redan överskattat vår förmåga och måste se till att takten icke uppdrives till sådan höjd att bakslagen bli allt för påfrestande. När penningtillgången genom ökade löner blivit så stor att en socialdemokratisk regering måste pålägga den ena konsumtionsskatten efter den andra för att reglera köpkraftsöverskottet då måste vi alla, var i sin stad, se till att accelerationen bromsas till båtad för alla icke minst för den bostadsbehövande allmänheten.

Svensken har en olycklig läggning för doktriner, inrutning, reglering och förbud och tilltron till utvecklingens egen inneboende framstegsfrämjande natur är i stora lager närmast obefintlig. Även om man måste angiva huvudriktningarna, så detaljreglera inte på lång sikt. Det kan hämma sig på ett synnerligen obehagligt sätt.

Att bo är nu en gång icke endast ett tekniskt problem, trivsamhet, social miljö ställes av många före bekvämlighet. Som Fagerström skrev i ett nachspielsprotokoll efter besök hos en känd stadsarkitekt: »Han hade en så olaglig våning att den var riktigt trevlig».

I maj 1948.

Eder förbundne
Harald Jirlow

Arkitekt SAR Göran Sidenbladh:

Ingenjör Jirlows kåseri handlar om mycket och en hel del, som föga berör sakfrågan som jag fattat den: Vilken stadsplanenorm skall tillämpas för den inre staden vid en successiv förnyelse av bostadsbeståndet. För att få tillfredsställande solbelysning i bostäderna och på lekplatserna och för att få tillräckligt med fri markyta för dessa senare synes befolkningstätheten icke böra överskrida ca 600 inv./hektar, vilket motsvarar ett exploateringsstal av ca 1,5.

Det förefaller nödvändigt att i detta sammanhang påpeka att saneringen kommer att vara en kontinuerlig process, som kommer att pågå under hela vår — och våra barns — livstid. Fastighetsfinansiering sker emellertid på så lång sikt, att man redan nu måste försöka så, om man skall få uppleva skörd. Även igångsättandet av saneringen är en mycket långsam affär. Förslaget om en sanering av det före 1900 tillkomna bostadsbeståndet uppgjordes medan kriget ännu pågick och bör ses som ett led i den ekonomiska efterkrigsberedskapen. Den då befarade lågkonjunkturen har icke inträffat ännu och saneringslagstiftningen har därför lagts på is. Förberedelserna för saneringsarbetet fortskrider dock på många håll i landet. Ingenting tyder därvid på att man varit eller är för tidigt ute. Och, om så vore; än sen!

G. Sidenbladh

REDAKTÖRER:

Arkitekt SAR Leif Reinius
Civilingenjör SVR Harry Bernhard

REDAKTIONSSSEKRETERARE:

Fil. mag. Inga Mari Lönnroth

REDAKTIONSOMBUD:

Victor Bährner, Malmö
Ossian Lindqvist, Malmö
Owe Svård, Göteborg
Gunnar Hoving, Göteborg

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Lennart Bergvall
Hilmer Danielsson
Bengt Gate
Nils Tengvik
Tore Webjörn
Helge Zimdahl

PRENUMERATIONSPRISER HELÅR

	Endast lösnummer	Lösnummer + bundet ex.	Lösnummer + halvfr. b.
Sverige	20: —	30: —	35: —
Danmark, Norge....	22: —	33: 50	38: —
Övriga utlandet	26: —	40: —	45: —

TIDSKRIFTSBIBLIOTEK, LÄSRUM:

SAR, Sturegatan 20, Stockholm.
Tillgängligt för allmänheten vardagar
utom lördagar kl. 9—17.

Ansvarig utgivare Arkitekt SAR Moje Bergström

I tidskriften gjorda uttalanden stå för författarnas räkning och äro endast om så anges att anse som uttryck för ståndpunktstagande av någon av de föreningar, som utge tidskr.

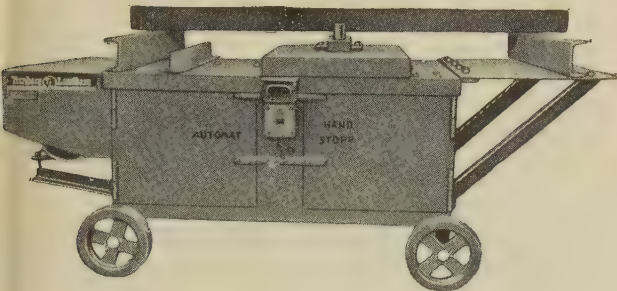
Tornborg Lundberg

TELEFON: NAMNANROP

ÅRSTADALSHAMNEN. STOCKHOLM 9

Sala Maskinfabrik — Gullbergs Maskinfabrik, Lindås

Kontor, Mek. Verkstad och Lager, Årstadalshamnen

Transportabla
BOCKNINGSMASKINER
med elektrisk motor

Bockar rundjärn upp till 40 mm.

147

AKTIEBOLAGET CALOR & SJÖGREN

Arbetargatan 30, Stockholm

Telefon: Växel 52 06 30

VÄRME - GAS - VATTEN
AVLOPP

Ni erhåller snabbt och väl utfört
arbete om Ni anlitar vår
reparationstjänst.

GÖTAVERKEN

Ensamförsäljare: Götaverkens fönsteragentur, Claës Kreüger, Sthlm.

INNEHÅLL:

DK 727.3

BRANZELL, STEN: *Tävling om handelshögskola i Göteborg*. Byggmästaren 27 (1948) nr 11 sid. 173—181.

Några synpunkter på tävlingsuppgiften och därmed sammanhängande stadsplaneproblem. Redogörelse för resultatet. Artikeln illustreras med ritningar från prisbelönta och inköpta förslag.

DK 338.58:728.2

LETTSTRÖM, GUSTAF: *Vad är sanning? Ett inlägg i smälthusetdebatten*. Byggmästaren 27 (1948) nr 11 sid. 182—183.

Ett diskussionsinlägg med anledning av Stockholms stadsfullmäktiges beslut att ej medge större lamellhusbredder än 10,0 m. Tolv planer av hus med ca 11 m bredd, samtliga lösta med genomgående lägenheter och ljusa badrum.

DK 69.028.2

BLOMGREN, BORIS: *Bostadens fönsterekonomi*. Byggmästaren 27 (1948) nr 11 sid. 185—191.

Byggnads-, underhålls-, rengörings-, värme-, gardin- och eljuskostnader.

DK 656.031.5:711.4

NORDENDAHL, EINAR: *Storstaden och spårvägstaxan ur stadsbyggnadssynpunkt*. Byggmästaren 27 (1948) nr 11 sid. 191—192.

Diskussion av de båda systemen enhetstaxa och kilometertaxa och dess konsekvenser ur stadsbyggnadssynpunkt samt redogörelse för förhållandena i Berlin, London och New York.

TÄVLINGAR

Uppgift	Inlämnings- tid	Se Bygg- mästaren
Kungl. musikaliska akademien m. m.	15. 9. 1948	Nr 14 s. IV
Österleden i Stockholm ..	1.4. 1949	Nr 2 s. III

Lämnat reproduktionsdugliga tävlingsritningar!

Tävling om medborgarhus i Eslöv avgjord

Arkitekttävlingen om medborgarhus i Eslöv har nu avgjorts. I tävlingen hade inlämnats 158 förslag. Prisnämnden har beslutat utdela ett första pris om 6 000 kr. till mottot »Diagonal balans», uppgjort av arkitekt Hans Asplund, f. n. i New York, ett andrapris om 3 000 kr. åt mottot »Framåt» av arkitekt Robert Lundholm, Stockholm, med Henry Larsson som medarbetare, samt ett tredje pris om 2 000 kr. till mottot »Enoch» av arkitekterna Dag Efvergren och Sture Ljungqvist, Stockholm. Nämnden har därjämte beslutat för 1 000 kr. inköpa förslagen »Runt svänger dörren», uppgjort av arkitekterna Lars Bryde och Alf Bydén, f. n. i New York, och »Pling» av arkitekterna M. Ahlgren och Kell Åström, Stockholm. Dessutom har prisnämnden förordat att för 500 kr. inköpa förslagen »Siesta», »Södergård», »PS. 508: 1», och »En skåne, tack».

DIVERSE

Byggstandardiseringen får ny ordförande

Sveriges standardiseringskommission (SIS) har utnämnt arkitekt Hakon Ahlberg till ordförande i Byggstandardiseringen efter stadsplanedirektör Sven Markelius, som avsagt sig på grund av sitt arbete med nedre Norrmalms reglering.

Normalförslag till byggnadsordningar

Byggnadsstyrelsen har i dagarna färdigställt nya normalförslag till byggnadsordningar m. m. samt hos Kungl. Maj:t hemställt om tryckningstillstånd för förslagen.

De uppgjorda förslagen omfattar normalförslag till byggnadsordning för stad, köping, municipalsamhälle samt område på landet med fastställd stadsplan, två olika typer av normalförslag till byggnadsordningar på landet

ISOLERING

AV BYGGNADSVERK MED ASFALT OCH TJÄRA

av

CIVILINGENJÖR FR. SCHÜTZ

En praktisk handbok för alla isoleringsarbeten mot fukt och vattentryck.

176 sidor. Format 18,5 × 26 cm.

Pris inbunden kr. 12: —.

Sändes porto fr. om beloppet insättes på vårt

Postgiro Nr 3124

BYGGMÄSTAREN

FÖRLAGSAVDELNINGEN
KUNGSGATAN 32, STOCKHOLM

samt ett reviderat förslag till utomplansbestämmelser på landet. Dessutom följa vissa bilagor till normalförslagen till byggnadsordningar, bl. a. ett formulär till ansökan om byggnadslov samt därtill hörande beskrivning som har utarbetats i samråd med statens byggnadslånebyrå och är avsedd att kunna begagnas även i de fall då statliga byggnadslån sökas. Vidare finnas typförslag till taxa å avgifter för ritningsgranskning, besiktningar och andra förrättningar, som byggnadsnämnd enligt gällande bestämmelser har att verkställa, samt förslag till instruktion för stadsarkitekt.

Avsikten med utfärdandet av normalförslagen till byggnadsordningar är främst att åstadkomma likformiga bestämmelser i de lokala byggnadsordningarna, varigenom byggnadsverksamheten kan rationaliseras och byggnadskostnaderna nedbringas.

Stockholms byggmästares ömsesidiga olycksfallsförsäkringskassa

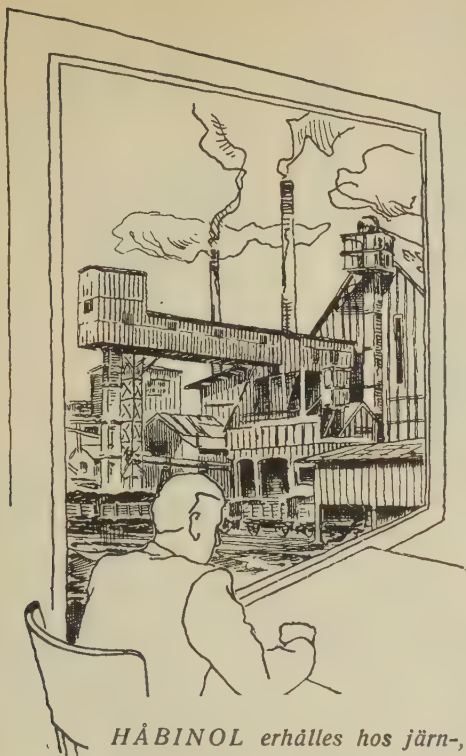
avhöll torsdagen den 20 maj ordinarié årsstämma å kassans lokal i Stockholm under ordförandeskap av byggmästaren G. A. Svensson, varvid styrelsens och revisorernas berättelser för verksamhetsåret 1947 föredrogs och godkändes, balansräkningen fastställdes och styrelsen beviljades ansvarsfrihet för det gångna årets förvaltning.

De styrelseledamöter, som voro i tur att avgå, återvaldes. Ingenjören Georg Hesselman, som avsagt sig uppdraget som styrelseledamot, efterträddes av ingenjören Leon. Nordquist. Styrelsen består sålunda av byggmästaren G. A. Svensson, ingenjörerna Alexius Kleist, Karl Bergström, Ernst Wohlin och Leon. Nordquist. Revisorer blevo ingenjören Erik Burgaz och revisorn Fritz Englund med byggmästaren Edvin Rundlöf och ingenjören E. A. Britz som ersättare.

Arne Hanson

Fortbildningskurs i stadsbyggnad

De fortbildningskurser i stadsbyggnad, som hållits vid Tekniska Högskolan, senaste gången förra hösten, ha rönt livlig uppskattning. Innevarande år kommer emellertid kursen icke att kunna hållas, emedan något anslag härför icke står till förfogande. Nästa år upptages med säkerhet denna kursverksamhet på nytt. Avsikten är att om möjligt göra den permanent.

HÅBINOL erhålles hos järn-, byggnadsmaterial-, trävaru-, färg- och kemikalie- samt lanthandlare.

Se ut genom fönstret!

Säkert upptäcker Ni redan på detta enkla sätt, att många av träbyggnaderna på fabriksområdet, eller vad det nu kan vara, skulle behöva en behandling mot rötsvamp. En noggrannare undersökning visar utan tvivel, att en hel del ytterligare skulle behöva göras i detta avseende.

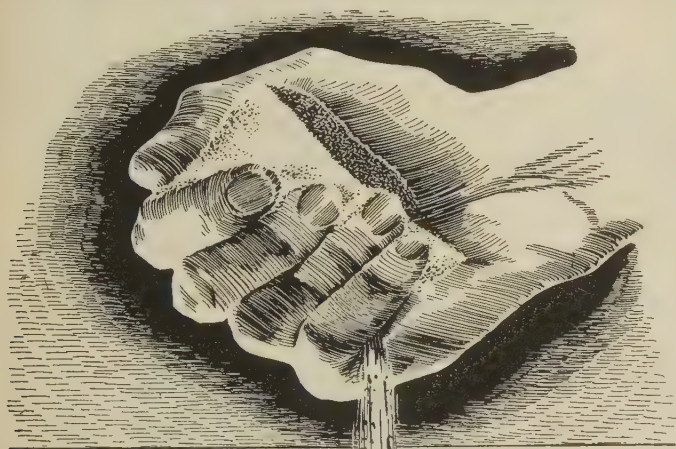
När Ni så väljer träkonserveringsmedel, se då till att Ni får ett preparat, som är verksamt mot **alla** rötsvampar. Välj HÅBINOL, som vid vetenskapliga undersökningar visat sig vara effektiv även mot de mest svårbekämpade rötsvamparna i vårt land.

HÅBINOL

Av Statens Provvningsanstalt godkänd för inom- och utomhusbruk som effektivt skyddsmedel mot rötsvampar.

HÖGANÄS-BILLES HOLMS AKTIEBOLAG, HÖGANÄS

Precisionsgraderad

- en av orsakerna till de goda egenskaperna hos

SERPONIT FASADPUTS

ERNSTRÖM & CO. A.-B.

GÖTEBORG. Tel. 13 81 02, 13 25 05, 11 46 48 - STOCKHOLM. Tel. 41 58 25, 40 92 35, 40 92 36

De senare årens forskning ha visat vikten av att sanden i en puts innehåller väl avvägda mängder korn av alla storlekar. Den i Serponitputsens ingående mineraldelen sammansättes därför av ett tiotal olika kornstorlekar med fastställd gradering.

Denna långt drivna noggrannhet är en av anledningarna till Serponitens goda egenskaper och lämnar absolut garanti för att materialet alltid har den rätta sammansättningen.

Serponit Fasadputs är ett material Ni i alla avseenden kan lita på.

Frostbeständighet och låg krympning förhindra sprickbildning och ge ett maximum av hållbarhet. Porositeten är så avvägd att kravet på ventilation tillgodoses samtidigt som regngenomslag förhindras. Serponit finns i 35 vackra färger.

Begär färgkarta, broschyr och offert!

Engelska hyreshus

av ny typ har byggts i bombade slumkvarter i Bethnal Green i London. Varje lägenhet har egen entrédörr till den gemensamma balkongen. Många lägenheter ha fönsterdörr till egen balkong på andra hussidan. Husen äro byggda helt av betong och ha lekplatser på de plana taken.

"Apropos tegelleveranser"

I nr 8 av denna tidskrift har arkitekt Moje Bergström tagit till orda i anledning av min artikel i nr 5 av tidskriften under rubriken »mindervärdiga tegelleveranser». Avsikten med min artikel har varit att framhålla behovet av att tillsyn utövas med avseende på leveranser av byggnadsmaterial, enär det kan ifrågakomma att vederbörande leverantörer av en eller annan orsak icke anser sig böra tillhandahålla fullgod sådan material. Att så skett vid leveranserna till det byggnadsföretag, av vilket jag för närvarande är intresserad, ligger utom allt tvivel och att så varit fallet vid flerfaldiga andra byggnadsföretag under senare år torde icke heller kunna betvivlas. När en leverantör icke undviker att avlämna undermålig material till ett stort statligt byggnadsföretag, där noggrann kontroll är att förvänta, och fortsätter därmed utan hänsyn till gjorda reklamationer, anser sig säkerligen samme leverantör oförhindrad att gå till väga på liknande sätt vid andra byggnadsföretag. Sannolikheten talar för att tegelleveranserna skett direkt från ugnarna utan sortering eller efter en mycket bristfällig sådan.

Arkitekt Bergström har ansett sig föranledd att åstadkomma en kritik av min artikel, däri han synes söka påvisa, att artikeln i och för sig vore föga befogad. Det förefaller mig vara föga välbetänt av en representant för ett statligt kontrollorgan att söka försvara eller bortförklara sådana flagranta fall av undermålig materialleverans, som de av mig relaterade. Hans redogörelse för den även av mig uppskattade strävan från tegelindustrins sida att åstadkomma en förbättrad kvalitetsproduktion har i detta fall givit ett dåligt utslag.

Mellanväggsplattorna ha visat sig vara till betydande omfattning undermåliga. De brisfälliga plattorna tåla icke transporten, äro spräckta och kantstötta och en del av dem innehåller i sin inre del obränd lera. De äro följaktligen icke leveransgilla under någon som helst förevändning. Äsikten att goda tegelplattor äro särskilt lämpliga som mellanväggsmaterial har jag alltid hävdad, vilket föranlett att sådana plattor i stor utsträckning kommit till användning vid statliga byggnadsföretag. Med anledning av de av arkitekt Bergström relaterade elementära grunderna för mellanväggars hållfasthet må framhållas, att plattorna i vart fall böra äga åtminstone samma hållfasthet som det hårdnade bruket, vilket i förevarande fall icke synes ha varit förhållandet.

Det av mig gjorda uttalandet synes mig alltför välgrundat och värt att beakta.

Den 1 juni 1948.

Ernst Lindh

Arkitekt Moje Bergström:

Jag har icke kritiserat överste Lindhs uttalanden, endast kompletterat dem med egna erfarenheter.

Bouwcentrum i Rotterdam

I Rotterdam bygges för närvarande ett »byggcentrum», en permanent utställning av byggnadsmaterial och en informationstjänst för byggnadsindustrin. Projektet, som kan betraktas som ett Byggtjänst i stor skala, får i motsats till Byggtjänst internationell prägelse. Även Bouwcentrum har startats på initiativ av den holländska byggnadsindustrin. Planerna på att skapa ett internationellt centrum för byggnadsmaterial och bygginformation har sitt ursprung dels i förhållandet att Holland importerar 60 % av totala värdet av byggnadsmaterial och dels i de önskemål, som framkommit från både fackmän och internationella organisationer om någon form av internationell informationscentral inom byggnadsbranschen.

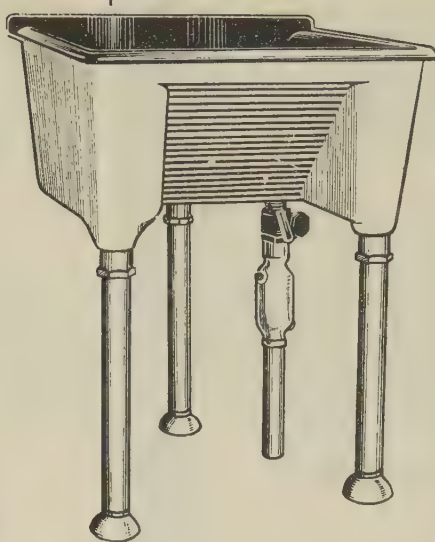
Bouwcentrums verksamhet skall övervakas av representanter för olika byggnadsfackets organisationer och myndigheter. Företaget är ej statligt, och planeras bli självbärande.

Byggnaden för Bouwcentrum har tre våningar och dess horisontalsektion bildar formen av en sextonsidig månghörning. Den sammanlagda utställningsytan är ca 5 000 m². Utställningssalarna omfattar utställning av: 14 000 prov av standardbyggnadsmaterial från olika länder, forskningsarbete, byggnadsmaterial från olika länder och fabrikanter, utrustning och inredning för byggnader, monteringsfärdiga hus samt specialutställningar av olika slag. Dessutom kommer byggnaden att inrymma plats för informationsbyråer, dokumentationstjänst, bibliotek och lärum, lekstugor, restaurang och kafé, samtalsrum etc.

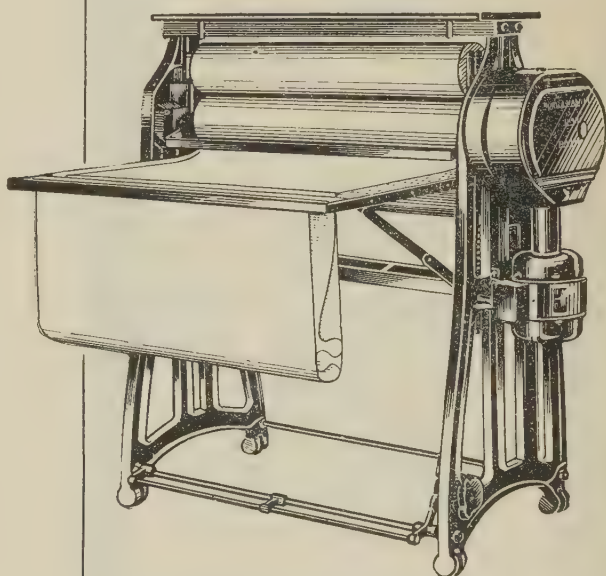
Utställningsbyggnaden är på god väg att bli klar. Utställningen beräknas kunna öppna hösten 1948. De utställare som önska hyra monter i den internationella utställningen och ha denna monter klar vid utställningens öppnande, bör enligt uppgift från Bouwcentrums ledning snarast meddela sig med Bouwcentrum.

Närmare upplysningar om utställningen, monterhyror etc. finns i en broschyr, som kan fås från Byggtjänst, Kungsgatan 32, Stockholm.

"Bra grejor de' här!"

★ Den emaljerade tvättbaljan i rätt arbetshöjd och med inbyggt tvättbräde underlättar tvättarbetet betydligt. Den smidiga utformningen med avrundade kanter och den glatta emaljen skonar både tvätten och händerna och gör baljan behaglig att använda och lätt att rengöra.

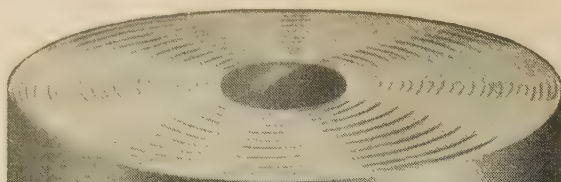
★ Norrahammars effektiva, lättskötta elmangel med valsar av härdad bok, lagrade i kullager, är den rätta, tidsenliga mangeln i ett nybygge av idag.

Husqvarna

Norrahammar

Till ytterväggsisolering

EVERS

VULCAN

impregn. förhydningspapp

För isolering av ytterväggar tillverkar vi Herkules, Mercur och Vulcan förhydningspapp, bestående av råpapp genomimpregnerad med asfalt eller stenkolsolja. Den asfaltimpregnerade pappen är luktfri, och samtliga pappsorter levereras i olika tjocklekar för att passa varje önskad väggkonstruktion.

För rörledningar utomhus och i väggkonstruktioner med speciella krav på täthet mot fukt och väta är Neptun ytbelagd förhydningspapp att föredraga. Samtliga kvaliteter säljas av byggnadsmaterialfirmor och järnhandlare över hela landet.

EVERS & CO. AB

Hälsingborg - Tel. "Evers & Co."

Nederlag:

Göteborg
Stockholm

Luleå
Örebro

Byggnadsyta för enfamiljshus

Kungl. Arbetsmarknadsstyrelsen har den 31 mars 1948 utsänt en P. M. beträffande högsta tillåtna byggnadsyta för enfamiljs bostadshus. Denna P. M. avviker något från vad som tidigare gällt, jfr Byggmästaren nr 17 år 1947, och är av följande innehåll:

a) Byggnadstillstånd kommer endast i särskilda fall att meddelas för enfamiljs bostadshus, vilkas byggnadsyta (räknat efter husets yttermått) överstiger nedan angivna mått.

Enplanshus	135 m ²	150 m ²
Tvåplanshus	80 m ²	90 m ²
En- och enhalvplanshus ..	100 m ²	115 m ²

Med en- och enhalvplanshus förstås i detta sammanhang hus med högst ett våningsplan utöver källare och vind och i vilket ytterväggen ovan vindsbjälklaget är högst 0,5 m och där den invändiga takhöjden under takfallet 1,0 innanför ytterväggen är högst 2,0 m (se fig.).

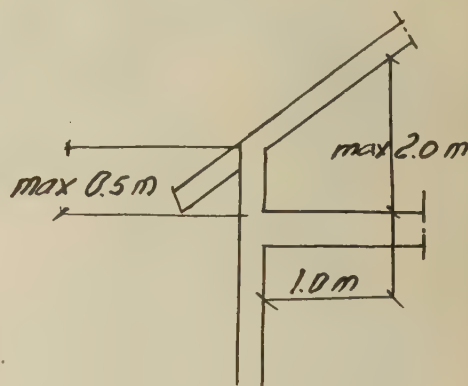

Fig. 1.

b) Byggnadstillstånd kommer icke annat än i särskilda fall att meddelas för enplans- och tvåplanshus, som ha större taklutning än 30° mot horisontalplanet. Överskrider enplanshusets taklutning nämnda gradtal, betraktas byggnaden ur tillståndssynpunkt principiellt som en- och enhalvplanshus.

c) Utgör enfamiljsbostaden en kombination av enplans- samt en- och enhalvplanshus, beräknas den maximala byggnadsytan proportionellt, varvid nedanstående formel kan användas (a anger förhållandet mellan enplansdelens och total byggnadsyta):

$$\begin{aligned} \text{trä} &: 100 \\ \text{sten} &: 115 + 35 \cdot a \end{aligned}$$

Som jämförelse lämnas följande uppgifter, som inhämtats från Statens byggnadslånebyrå:

Från den 1 juli 1948 träder ny författning om tertiärlån till enfamiljshus i kraft, vilken — enligt principbeslut vid förra årets riksdag — medger tertiärlån till 90 % av fastighetsvärdet, varav 4 000 kr. skall kunna utgöra kapitalsubvention. Som villkor för denna kapitalsubvention har satts en maximering av lägenhetsstorleken till 120 m². Byggnadslånebyrån har gjort framställning om att i anslutning till gällande praxis få beräkna största lägenhetsyta efter »netto bottentytan» och att därvid sätta denna till resp. 100, 80 och 60 m² för enplans, en- och enhalvplans samt tvåplanshus.

Enligt samma principbeslut skall tertiärlån till 75 % av fastighetsvärdet och utan kapitalsubvention kunna utgå oberoende av lägenhetens storlek.

H. B—d

REDAKTÖRER:

Arkitekt SAR Leif Reinius
Civilingenjör SVR Harry Bernhard

REDAKTIONSSEKRETERARE:

Fil. mag. Inga Mari Lönnroth

REDAKTIONSOMBUD:

Victor Bährner, Malmö
Ossian Lindqvist, Malmö
Owe Svärd, Göteborg
Gunnar Hoving, Göteborg

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Lennart Bergvall
Hilmer Danielsson
Bengt Gate
Nils Tengvik
Tore Webjörn
Helge Zimdahl

TIDSKRIFTSBIBLIOTEK, LÄSRUM:

SAR, Sturegatan 20, Stockholm.
Tillgängligt för allmänheten vardagar
utom lördagar kl. 9—17.

PRENUMERATIONSPRISER HELÅR

	Endast lösnummer	Lösnummer + bundet ex.	Lösnummer + halvfr. b.
Sverige	20: —	30: —	35: —
Danmark, Norge....	22: —	33: 50	38: —
Övriga utlandet	26: —	40: —	45: —

Ansvarig utgivare Arkitekt SAR Moje Bergström

I tidskriften gjorda uttalanden stå för författarnas räkning och äro endast om så anges att anse som uttryck för ståndpunktstagande av någon av de föreningar, som utge tidskr.

Tornborg Lundberg

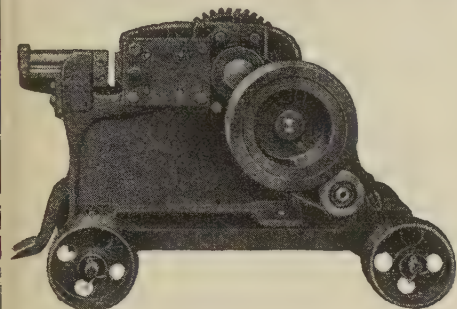
TELEFON: NAMNANROP ÅRSTADALSHAMNEN. STOCKHOLM 9

Kontor, Mek. Verkstad och Lager, Årstadalshamnen.

Transportabla BETONGJÄRNSSAXAR MED ELEKTRISK MOTOR.

Klipper rundjärn upp till 32 mm. Klipphastighet 40 slag per min.

130

Aktiebolaget

BJÖRKLUND & VEDIN

Entreprenörer för

- ★ VÄRME
- ★ GAS
- ★ VATTEN
- ★ AVLOPP

LINNÉGATAN 56 • STOCKHOLM

Tel. 67 03 10, växel

Filialer:

NORRKÖPING • LIDINGÖ • KATRINEHOLM

Tel. 340 80

Tel. 65 32 51

Tel. 1990

Vid behov av grus, singel, sand m. m.

vänd Eder till

FIRMA LARSSON & Co.

ÅHLS GRUSTAG

ENKÖPING

Kvalitetsvaror till humana priser.

Ombesörjer även transportererna.

Leveranser till staten.

Införda offert.

Telefon Härnevi 40001, efter kl. 17 Härnevi 40054

Postbox nr 78

INNEHÅLL:

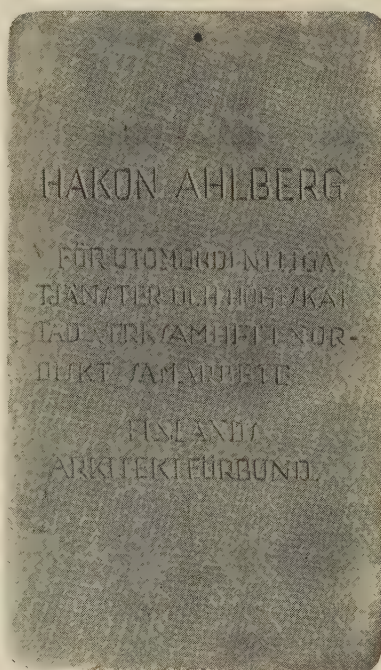
NELSON, BETTY OCH KARLÉN, INGVAR: *Amerikanska kök*. Byggmästaren 27 (1948) nr 12 sid. 193—197.
 Sammariska synpunkter på amerikansk planering av kök, färg, belysning och ventilation i anslutning till en kortfattad redogörelse för amerikanska köket utställt på Byggtjänst.

BRUZELIUS, AXEL: *Amerikanska hushållsmaskiner*. Byggmästaren 27 (1948) nr 12 sid. 198—207.
 Utförlig redogörelse för den maskinella utrustning för kök, som finns i den amerikanska marknaden.

DAVIDSSON, WILHELM OCH EKELEND, ÅKE: *Förslag till standard för personhissar*. Byggmästaren 27 (1948) nr 207—208.
 Förslaget upptar huvudmått för schakt, hissorg, dörröppning och gejdfasten för personhissar, avsedda för 3 och 4 personer.

PLEIJEL, GUNNAR: *Sol- och skuggstudier med soluret*. Byggmästaren 27 (1948) nr 12 sid. 209—210.
 Sol- och skuggstudier med soluret i kombination med modeller av stadsplaner, hus eller rum.

Byggare och arbetsledare. Byggmästaren 27 (1948) nr 12 sid. 211—216.
 I den nu pågående diskussionen om byggandet har i flera olika sammanhang framhållits den betydelse arbetsledaren har för både kostnader och kvalitet hos ett byggnadsverk. I artikeln har sammanförts uppsatser och uttalanden, som ur olika synvinklar belyser frågan om utbildning av byggare och arbetsledare. Stockholms Byggnadsförenings remissvar om husbyggnadsutbildningen vid Stockholms Tekniska Läroverk. — Synpunkter på byggnadsundervisningen vid de tekniska gymnasier. Utdrag ur en promemoria av tekn. dr Axel Eriksson. — Utbildning av arbetsledare för entreprenadföretag. Av civilingenjör SVR Lennart Rönmark. — Arbetsledarfrågan vid kommunal byggnadsverksamhet. Av civilingenjör SVR Sven Björkman. — Arbetsledning och planering vid landsbygdens byggnadsföretag. Utdrag ur en rapport från jordbrukets byggnadsstudiekommitté.

Finsk hedersplakett till Hakon Ahlberg

På uppdrag av styrelsen för Finlands Arkitektförbund överlämnade i våras förbundets ordförande, professor Alvar Aalto till arkitekt Hakon Ahlberg det första exemplaret av en av förbundet stiftad hedersplakett. Plaketten hade följande inskrift:

Hakon Ahlberg
 För utomordentliga
 tjänster och högtskat-
 tad verksamhet i nor-
 disk samarbete.
 Finlands Arkitektförbund

Aalto tackade i hjärtliga ordalag Ahlberg för den insats han gjort för samarbetet mellan arkitekterna i Norden och särskilt för Finlands arkitekter och deras familjer under krigsåren.

TÄVLINGAR

Uppgift	Inlämnings- tid	Se Bygg- mästaren
Kungl. musikaliska aka- demien m. m.	15. 9. 1948	Nr 14 s. IV
Förvaltningsbyggnad i Värnamo.	15. 12. 1948	Nr 12 s. X
Österleden i Stockholm ..	1. 4. 1949	Nr 2 s. III

Lämna reproduktionsdugliga tävlingsritningar!

Allmän tävling om förvaltningsbyggnad i Värnamo utlyst

Värnamo stad har inbjudit svenska arkitekter och i Sverige bosatta utländska arkitekter i samarbete med

arkitekter SAR att delta i pristävling rörande förslag till förvaltningsbyggnad för Värnamo stad. Program erhållas från stadsarkitekt Hugo Bolker, Polishuset, Värnamo, mot deponering av 20:— kr., som återfås vid tävlingsförslagets inlämnande. Depositionsavgiften insättes å Stadshusbyggnadskommitténs postgirokonto nr 336388. Program utan bilagor utlämnas kostnadsfritt. Tävlingstiden utgår den 15 december 1948 kl. 15.00. I prisnämnden deltaga bl. a. länsarkitekt Malte Erichs, Jönköping, arkitekt Leif Reinius, Stockholm, arkitekt Arthur von Schmalensee, Stockholm. Pris och inköpssumma: 15 000:— kr. Första pris ej understigande 6 000:— kr. Lägsta inköpssumma ej understigande 1 000:— kr.

Förstklassigt mur- och putsbruk med maskiner från Vibro

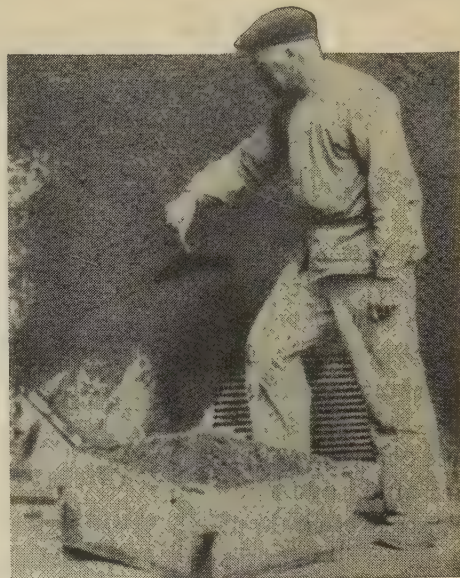
För att få ett fullgott bruk fordras goda material, noggrann proportionering samt effektiv blandning och bearbetning.

Den mindre typen (AN 04) av aktuatorer för byggnadsplatser. Effektiv satsvolym ca 0,4 hl. Levereras även för bensindrift.

Vi tillhandahålla bruksblandare och aktuatorer av patenterad konstruktion för skiftande behov — från småbyggen till stora murbruksfabriker.

För snabb och exakt uppmätning av materialen rekommenderas våra specialvågar.

Vår tekniska service lämnar gärna utförligare upplysningar

A-B VIBRO-VERKEN

LUNTMAKAREGATAN 29, THULEHuset, STOCKHOLM 3. TEL. 23 54 30

Den svenska specialfirman för vibro-teknik

BESÖK

30:e Skånemässan

I MALMÖ

24 juli — 1 augusti

Alla upplysningar om mässan lämnas av:

Skånemässans Kommissariat

KALENDEGATAN 4 • MALMÖ • TEL. 259 19, 259 20

TAPETBOLAGET

Södra Larmgatan 15

GÖTEBORG

Telefon 13 84 05, 11 64 05

Antingen det gäller inläggning av golv i enstaka rum eller för hela fastigheter nedlägg vi samma omsorg. Vi ha mångårig erfarenhet och pålägga under garanti. Leverantör till statliga och kommunala verk, byggmästare, fastighetsägare m. m. När det gäller golv-vård, ring oss

**LINOLEUM
ASPHALT TILES
PARKETTGOV
GUMMIGOLV
MASSAGOLV
INDUSTRIGOLV
TRETONG m. m.
Golvservice**

AB. LINOLEUMKOMPANIET
SPECIALFIRMA FÖR GOLVBELÄGGNINGAR

Rådmansgatan 27 · STOCKHOLM Telefon: 235090

HYDROPAL Underhållsfri takpapp
MAMMUT Underlag för linoleum
ANHYDROL Kallfl. fuktisoleringsmedel
CARLINUM Träkonserveringsmedel
UCO-färg Träkonserveringsfärg

JOH. OHLSSONS TEKN. FABR.
Tel. 25 68 81 STOCKHOLM 1 Tel. 25 68 82
RIKSSAMTAL 25 88 09

Inbjuden tävling om samlingslokal i Avesta

Avesta stadsfullmäktige har beslutat inbjuda arkitektfirman Ahrbom & Zimdahl, arkitekterna Åke Lindqvist, Hans F. Neumüller och Hans Brunnberg samt Folkets hus-föreningarnas arkitektkontor och Kooperativa förbundets arkitektkontor till en pristävling om förslag till samlingslokaler i Avesta, kostnadsberäknade till 1,7 milj. kr. Till prisnämndens förfogande har ställts 15 000 kr. Samlingslokalerna skall omfatta bl. a. teater för 500 personer, lunchrestaurang, stadsbibliotek, lokaler för olika kommunala inrättningar och föreningslokaler.

Tre inbjudna tävlingar avgjorda

Sjukhus i Göteborg

Den av Göteborgs sjukhusdirektion anordnade begränsade arkitekttävlingen rörande en ny sjukhusanläggning i Göteborgs stads östra del har nu avgjorts. Av sju inkomna tävlingsförslag har ett av arkitekterna Hakon Ahlberg, Erik Ekeberg och Nils-Inge Rosén i Stockholm upprättat förslag förordats till utförande. Övriga inbjudna ha varit arkitekterna G. Birch-Lindgren, R. O. Swensson och M. L. Mandelius, Sture Frölén, John Eliasson samt Wejke och Ödeen.

Kostnaderna för nybyggnadsprojektet, som omfattar tre sjukhus, nämligen lasarettssjukhus, epidemisjukhus samt sjukhus för kroniskt sjuka med ett sammanlagt vårdplatsantal av omkring 1 600, har preliminärt beräknats uppgå till omkring 50 milj. kr.

Sjukhuset skall ligga vid Källtorp och avses närmast som en dubblering av Sahlgrenska.

Bank i Jönköping

I arkitekttävlingen om nybyggnad för Jönköpings stads och läns sparbank har prisnämnden utdelat första pris, 1 000 kr., till arkitekterna Sten Carlquist och Gösta Wiman i Sparfrämjandets arkitektbyrå, Stockholm, för mottot »Ingen sebra». Andra pris, 500 kr., gick till arkitekt John Eliasson, Göteborg, med arkitekt Arnold Sandberg som medhjälpare för »Sparbanken». Prisenämnden har bestått av bankdirektör Sven Lindell, lagman O. Löthner samt arkitekt Gösta Planck och arkitekt Kjell Ödeen.

Stadsplan i Umeå

En av byggnadsnämnden i Umeå utlyst tävling om förslag till stadsplan för Berghemsområdet har avgjorts, och prisnämnden har beslutat utdela följande priser: 1 500 kr. till motto »Betula Alba», arkitekt SAR Nils Grafström, Stockholm, 1 250 kr. till motto »Plantera», arkitekt SAR Ivar Stål, Saltsjöbaden, samt 1 250 kr. till motto »Honny soit qui mal y pense», arkitekterna SAR Sven Backström och Leif Reinius, Stockholm.

DIVERSE

Informationsdagar i Norrland

Västerbottens läns byggnadsnämnds-förening anordnade i samband med sitt årsmöte en föreläsningkurs i Skellefteå den 9 och 10 juni 1948. Sedan årsmötet avhållits på förmiddagen onsdagen den 9 juni höll länsarkitekten Karl Sörensen ett föredrag över ämnet »Planläggning enligt byggnadslagen». Efter föredraget följde diskussion. Eftermiddagen ägnades sedan åt besök vid moderna bostadsområden i Skellefteå.

HAR NI NÅGOT ATT TRANSPORTERA I MORGON?

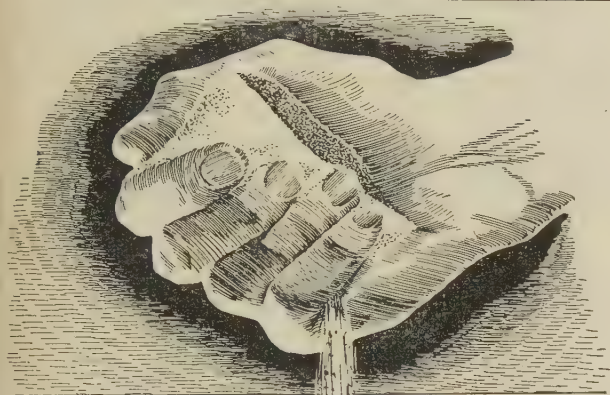
Ring 43 08 52, 40 48 42 och tala med vår dir. Ottosson, som ordnar rätta bilen på önskad tid (10 bilar med yrkesvana och villiga chaufförer till våra ärade kunders förfogande).

SLIPGATAN 12 —

UND OTTOSSON
ÅKERI

Sedan 15 år säkra och snabba transporter till humana priser.

Tel. 43 08 52, 40 48 42

Precisionsgraderad

SERPONIT
FASADPUTS

ERNSTRÖM & Co. AB

Göteborg: Tel. 13 25 05, 13 24 75, 13 81 02

Stockholm: Tel. 41 58 25, 40 92 35, 40 92 36

Kallt OCH gott
VATTEN

erhålles säkrast genom borrhning ned till grundvattnet. Med våra moderna snabbgående maskiner borrar vi i såväl jordlager som berg. Mer än 60-årig erfarenhet garanterar ett väl utfört arbete. Bormaskiner i arbete över hela landet.

Vi ha erfarenhet
från 7.000
borrbrunnar

SVENSKA
DIAMANTBERGBORRNING AB

Kungsgatan 44

STOCKHOLM

Tel. 23 33 80

BYGGNADSVIRKE

från egen brädgård

SKOGSÄGAREFÖRENINGEN

ÖRNSKÖLDSEVIK

Telefon 3035

Brädgården direkt 481 36

A. JOHNSON & Co.

Tel. 4020

LULEÅ

Tel. 4110

Allt i rostfritt

Byggnadsmaterial

Värme- & Sanitetstekniska artiklar

KALKSTENSFILLER

till salu.

som håller sådan finhetsgrad att 80 % passerar 0,075 mm sikt (200 mesh) och CaCO_3 halt av 85—90 %. Svar sändes under sign. »Kalkstensfiller» till Annonssbyrån Svea AB, Klarabergsgatan 58, Stockholm, f. v. b.

Begagnad, men i gott skick varande

BYGGTORK

önskas köpa.

Svar till Box 47, Nora stad.

Torsdagen den 10 juni började med ett föredrag av förste byråsekreteraren hos byggnadsstyrelsen Sigurd Lang över ämnet »Byggnadsförbud enligt byggnadslagen». Därefter talade intendenten hos byggnadsstyrelsen Erik Wannfors om »Synpunkter på byggnadsstadgan». Efter föredragen följde diskussion. Efter avbrott för lunch följde ett föredrag av civilförsvarsdirektören Robert Nilsson över ämnet »Byggnadsnämnderna och civilförsvaret», i vilket han lämnade en redogörelse för de uppgifter som enligt författningarna åvila byggnadsnämnderna i fråga om civilförsvaret, vilka uppgifter enligt hans mening byggnadsnämnderna hittills ej tillräckligt uppmärksammat. Det sista föredraget under kursen hölls av distriktsingenjören för vattenförsörjning och avlopp, Bengt Eklund, som talade över ämnet »Vatten- och avloppsfrågor samt bebyggelse med hänsyn härtill». Detta föredrag uppväckte en livlig diskussion. De i diskussionen deltagande voro synnerligen positivt inställda till de statliga stödåtgärderna men önskade uppgifter om när de uppgjorda generalplanerna kunde börja genomföras. Farhågor uttalades för att myndigheternas restriktiva inställning till byggande å andra platser än sådana, där möjligheter för anslutning till vatten- och avlopp äro eller förväntas kunna bli möjliga, skulle komma att verka hämmande på bostadsbyggandet.

Förhandlingarna vid årsmötet och föreläsningskursen leddes av landshövding Elof Lindberg. Antalet deltagare uppgick till ett 50-tal.

Västernorrlands läns byggnadsnämndsörening anordnade den 11—12 juni upplysnings- och informationsdagar å Ålsta Folkhögskola i Fränsta i Medelpad. Till dessa

Vi bygga
åt Er ...

STOCKHOLMS INDUSTRIBYGGARE AB

SKEPSSBRON 24

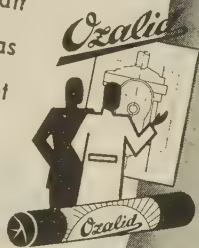
TEL. 21 55 65, 21 55 66

OZALID-

kopian är positiv. Den är okänslig för kalk och cement, oljor och vatten. Den ligger alltid plan och kan arkiveras under många år utan att bilden förlorar sin skärpa.

Övertyga Eder därför om att Edra kopior alltid utföras på ljuskopieringspapperet

OZALID

Tillverkare:

A.-B. ANILINKOMANIET, Göteborg

Representanter:

För Stockholm med omgivning:

AKTIEBOLAGET VITKOPIA

Stockholm

Telefon växel 23 14 25

Del av mellersta Sverige samt Norrland:

A.-B. ADOLF JOHNSON & Co.

Stockholm

Telefon växel 23 47 50

Västra och mellersta Sverige samt Värmland:

A.-B. HENRIK JOHNSON & Co.

Göteborg

Telefon 11 05 03

Skåne och Blekinge:

IDEALKOPIA

Malmö

Telefon 236 19

Bundna primärlån

å fastigheter, huvudsakligen avsedda för bostadsändamål eller till affärslokaler och belägna i städer och vissa stadsliknande samhällen, tillhandahållas av de till

KONUNGARIKET SVERIGES STADSHYPOTEKSKASSA
anslutna STADSHYPOTEKSFÖRENINGARNA

Bundna sekundärlån

å fastigheter, huvudsakligen avsedda för bostadsändamål eller till affärslokaler och belägna i städer och vissa stadsliknande samhällen, tillhandahållas av de till

SVENSKA BOSTADSKREDITKASSAN *anslutna*
BOSTADSKREDITFÖRENINGARNA

SVERIGES KONSULTERANDE VÄRME- OCH SANITETSINGENIÖRERS FÖRENING SKVS

Lagerlöfsgatan 8 · Stockholm · Tel. 52 08 50

Föreningens ändamål är att främja och utveckla den konsulterande ingenjörssamverksamheten inom värme-, ventilations- och sanitetstekniken i Sverige för att därigenom tillgodose det allmännas behov av kunniga och opartiska tekniska rådgivare.

GÖTEBORG

Ahlén, Filip, Ing.-byrå, Postgatan 2
Tel. 11 30 52, 13 47 45

Bresky, Bernh., Ing.-byrå, Kungsgatan 46
Tel. 13 95 13, 13 95 16

Fagerström, W., Kons. Ing.-byrå A.-B.,
V. Hamngatan 2. Tel. 13 07 15

Theorell, Hugo, Ing.-byrå, A.-B., V. Hamngatan 11
Tel. 17 50 30

MALMÖ

Österberg, J., Ing.-byrå, Kompanigatan 4
Tel. 102 34, 267 54

STOCKHOLM

Bergströms Ing.-byrå & Co, Kungsbroplan 2
Tel. 52 05 60

Dahlgren, Wilh., Konstr.-byrå, A.-B., Hamngatan 24
Tel. 10 12 84

Eklund, Karl G., Ing.-byrå, Brunkebergstorg 15
Tel. 10 27 13, 10 27 14

Eriksson, Helge, Konstr.-byrå, Drottninggatan 14
Tel. 11 29 50, 11 89 50

Haijlen, Alfred, Kons.-Ing.-byrå, Kungsgatan 39
Tel. 20 42 96

Hellström, Jacob, Ing.-byrå, St. Nygatan 25
Tel. 21 53 92

STOCKHOLM (forts.)

Konstruktionsbyrå, D. A. Carlsson,
Drottninggatan 114. Tel. 31 15 28

Larsson, Ragnar, Konstr.-byrå, Birger Jarlsgat. 31
Tel. 10 08 33, 20 23 42

Nyman, Martin, Konstr.-byrå, Vidargatan 7
Tel. 30 02 42

Petersson, Paul, Konstr.-byrå, Vasagatan 7
Tel. 11 29 74

Rudgren, Knut, Konstr.-byrå, Birger Jarlsgatan 36
Tel. 11 79 19

Runefelt, Elis, Ing.-byrå AB, Sturegatan 10
Tel. 61 62 24, 61 62 84

Rörtekniska Byrån A.-B., N. Mälarstrand 24
Tel. 52 44 44, 52 44 45

Theorell, Hugo, Ing.-byrå A.-B., Lagerlöfsgatan 8
Tel. 52 08 50

Tysklind, Sven, Konstr.-byrå, Hamngatan 22 A
Tel. 10 39 98, 11 49 98

Ullman, Bengt, Konstr.-byrå, Sveavägen 98
Tel. 33 37 44, 33 38 44

SUNDSVALL

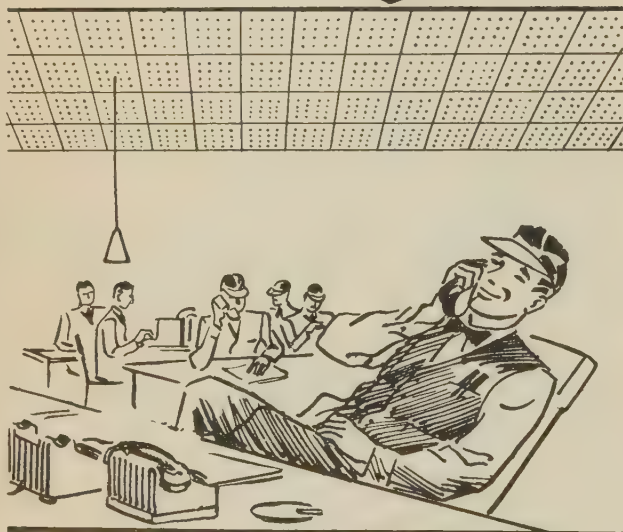
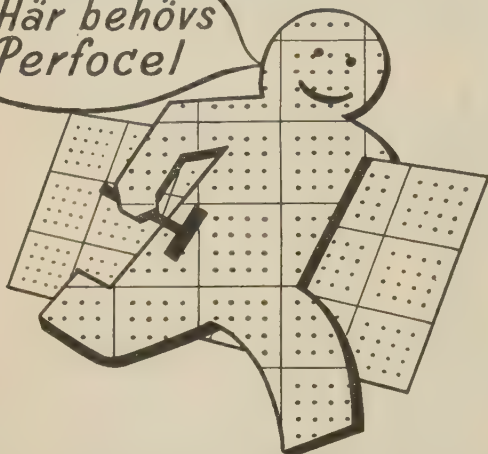
Sten Olssons Ing.-byrå, Storgatan 26
Tel. 51 54, 51 38

UMEÅ

Larsson, Sixten, Konstr.-byrå, Kungsgatan 66
Tel. 17 72

Här behövs
Perfocel

Perfocel
LJUDABSORPTIONS-
PLATTOR

binder bullret

C.A. CLASE A:B.

GÖTEBORG Tel. 13 17 67 — STOCKHOLM Tel. 60 96 09

HEDLUNDS SNICKERIFABRIK

KORSNÄS

Telefon KORSNÄS 158

KONTOR FALUN 2695

Verkmästare E. JOHANSSONS bostad, FALUN 3299

*Utför byggnadssnickerier
och köksinredningar i björk,
bok och furu samt butiks-
inredningar i alla träslag*

informationsdagar hade förutom ledamöter i landskapets byggnadsnämnder även inbjudits företagare i byggnadsbranschen samt arbetare inom byggnadsfacken. Ett sjuttiofem personer hade infunnit sig till informationsdagarna.

Den första dagen inleddes med ett hälsningsanförande av landshövding Stattin. Denna dag förekom vidare föredrag av civilingenjör Mejse Jacobson över ämnet »Byggnadsekonomisk forskning», av arkitekt SAR Erik Wählin över ämnet »Bostadsproduktionens organisation» och av arkitekt SAR Olof Thunström över ämnet »Bostadsvanor och bostadsutformning». Efter föredragen förekom diskussion. På kvällen talade lektorn vid Tekniska Läroverket i Härnösand A. Brund om »Några nya arbetsmetoder i byggnadsfacket».

Den andra dagen inleddes med ett föredrag av civilingenjören Knut Hellberg över ämnet »Om betonggolv». Efter föredraget följde diskussion. Därefter talade byggmästaren Olle Engkvist om »Yrkesskickligheten i byggnadsfacket» och förste byråingenjören i överstyrelsen för yrkesutbildning F. A. Wallmark om »Yrkesutbildning i skolor». Efter dessa båda föredrag följde en livlig diskussion, bland annat om möjligheterna att rekrytera byggnadsyrkena genom systemet med lärlingar på arbetsplatserna.

Eftermiddagens förhandlingar rörde sig om den nya byggnadslagstiftningen. Därvid talade byggnadsrådet Hans Quiding över ämnet »Samhällsplaneringen enligt den nya byggnadslagstiftningen», som han behandlade med avseende på lagstiftningens tillämpning i praxis. Föredragshållaren gav med ljusbilder en exposé över nutida

H. ALBIHNS PATENTBYRÅ A/B

(f. d. Th. Wawrinskys Patentbyrå A/B)

Kungsgatan 4 A STOCKHOLM Telefon 23 19 10

Kontor i Göteborg: N:a Hamngatan 18

Firman grundad 1891

Patentombud:

M. Kierkegaard, E. Dorman, G. Ernerot, O. Clauss.

Medlemmar av Svenska Patentombudsföreningen.

PATENT - VARUMÄRKEN

Gustasten

står i särklass bland inom
landet bearbetad kalksten
för byggnadsändamål

AB Gusta Stenförädlingsverk
BRUNFLO TEL. 19, 63

Avd. kontor Kungsgat. 15, Stockholm
Tel. 116621, 115068

ISOLERING

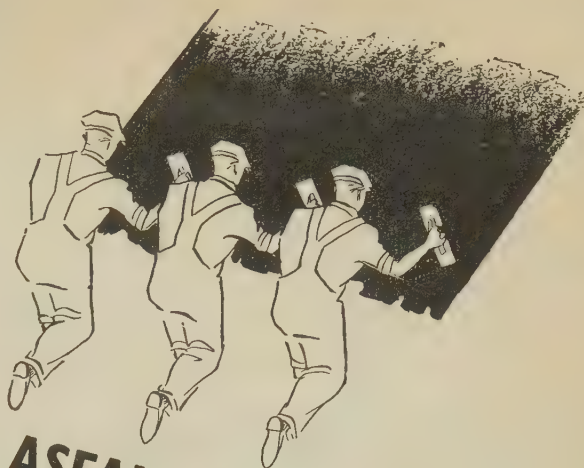
med Wellit +

expanderad kork

WELLIT-isolering enligt nya, patenterade metoder ger en betryggande isolering, som förblir praktiskt taget opåverkad av fukten. I kylrum, lagerlokaler och annorstädes, där speciella krav ställas på isoleringen, utgör en kombination av WELLIT i väggar och tak samt expanderad kork i golven en på samma gång effektiv och ekonomisk isolering. Isoleringsarbeten utföras med fackkunniga isolatörer.

Isoleringsaktiebolaget

Göteborg - Stockholm - Malmö - Sundsvall
Tel. 139827 Tel. 109427 Tel. 33207 Tel. 56366

ASFALTEN HÅLLER

Ett utmärkt material för beläggning av
gårdar, terrasser, altaner balkonger m. m.
Vi utföra även omläggningar, små
och stora — allt under garanti.

NYA ASFALT

Grundad 1875

Stockholm - Namnanrop: "Asfaltbolaget"

TRETONG

det aktuella fyllnadsmaterialet

vid tillredning av lätt, värmeisolerande och spikbart cementbruk för

underlagsgolv
fasad- och innerputs
värmeisolering av betongtak
mellanväggsplattor
byggnadsblock

INGENIÖRSFIRMA ROBERT LEJMARK A.-B.
TIMMERNABBEN. Tel. 12, 112

N. M. ÅMELL A.-B.

Konst- & Antikvitetshandel

*Köper svenska och utländska antikviteter
av god kvalitet.*

**SPECIALITET INREDNINGAR
I ANTIKVITETER OCH STILMÖBLER.**

Regeringsgatan 55 (ing. fr. Mäster Samuelsgatan)
Telefoner: 11 09 87, 11 41 91

ARKITEKTTÄVLING

Värnamo stad inbjuder härmed svenska arkitekter och i Sverige bosatta utländska arkitekter i samarbete med arkitekter SAR att delta i pristävling rörande förslag till förvaltningsbyggnad för Värnamo stad.

Program erhållas från stadsarkitekt Hugo Bolker, Polishuset, Värnamo, mot deponering av 20: — kr., som återfås vid tävlingsförslagets inlämnande.

Depositionsavgiften insättes å Stadshusbyggnadskommitténs postgirokonto nr 336388.

Program utan bilagor utlämnas kostnadsfritt.

Tävlingstiden utgår den 15 december 1948 kl. 15.00.

I prisnämnden delta bl. a.

länarkitekt Malte Erichs, Jönköping,
arkitekt Leif Reinius, Stockholm,
arkitekt Arthur von Schmalensee, Stockholm.

Pris och inköpssumma: 15.000: — kr. Första pris ej understigande 6.000: — kr. Lägsta inköpssumma ej understigande 1.000: — kr.

Värnamo i juli 1948.

STADSHUSBYGGNADSKOMMITTÉN

KASSERADE CEMENTSÄCKAR

Kontorshandlingar, Arkivmaterial samt annat pappersavfall köpes! Engros, export och expedition

S:t Paulsgatan 17, Stockholm

FIRMA F. DOBERT

Tel. 43 31 64, 44 94 32

VINGÅKERS BYGGNADSSNICKERI

Halfvarsson, Eriksson & Co • Rt. 28 VINGÅKER

BYGGNADSSNICKERIER AV ALLA SLAG

Välgjort arbete.

Humana priser.

stadsplaner och redogjorde därvid bl. a. för de anvisningar byggnadsstyrelsen under årens lopp lämnat kommuner och planförfattare i syfte att vid stadsplaneringen tillgodose kraven på omväxling, trevnad och en god stadsbild samt ett ur sociala och estetiska synpunkter lämpligt bostadsbyggande.

Därefter talade intendenten Erik Wannfors om »Föreskrifter om husbyggandet i den nya byggnadsstadgan». Han redogjorde därvid även för vissa delar av det normalförslag till byggnadsordningar som byggnadsstyrelsen numera i samråd med särskilda sakkunniga upprättat.

I det anförande med vilket landshövding Stattin avslutade förhandlingarna meddelade han att byggnadsnämndsforeningen hade för avsikt att inom en nära framtid upprepa dessa upplysnings- och informationsdagar för byggnadsnämnderna i länets norra del, landskapet Ångermanland.

Deltagarna i informationsdagarna betygade att dagarna varit givande för dem. Icke minst torde den fria och hjärtliga samvaron mellan deltagarna, som föll sig så naturlig under folkhögskolans generösa värdskap, ha bidragit härtill. Säkerligen var det ett lyckligt grepp av byggnadsnämndsforeningen att förlägga dessa informationsdagar till en folkhögskola i ett landsortssamhälle, där deltagarna kunna ägna sig åt förhandlingarna med mera odelat intresse, än om de förlagts till residensstaden. När man dessutom har tillgång till en skola med ett så naturskönt läge som Ålsta folkhögskola bör framgången vara given på förhand.

E. Wannfors

Låt göra Edra fönsterbänkar, spisplattor och portomfattningar av vackert marmorerad och starkt armerad konststen.

Begär offert från

- AB MARMORITE i Ryd.

Den 20 aug. börjar

BYGGMÄSTARKURS (9 mån).

Statsinspekterad — Statsstipendier
BEGÄR PROSPEKT

KRISTINEHAMNS PRAKTISKA SKOLA

REDAKTÖRER:

Arkitekt SAR Leif Reinius
Civilingenjör SVR Gunnar Essunger

REDAKTIONSSEKRETERARE:

Fil. mag. Inga Mari Lönnroth

REDAKTIONSOMBUD:

Victor Bährner, Malmö
Ossian Lindqvist, Malmö
Owe Svärd, Göteborg
Gunnar Hoving, Göteborg

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Harry Bernhard
Hilmer J. Danielsson
Bengt Gate
Torbjörn Olsson
Yngve Steen
Tore Webjörn

PRENUMERATIONSPRISER HELÅR

	Endast lösnummer	Lösnummer + bundet ex.	Lösnummer + halvfr. b.
Sverige	20: —	30: —	35: —
Danmark, Norge....	22: —	33: 50	38: —
Övriga utlandet	26: —	40: —	45: —

Ansvarig utgivare Arkitekt SAR Moje Bergström

TIDSKRIFTSBIBLIOTEK, LÄSRUM:

SAR, Sturegatan 20, Stockholm.
Tillgängligt för allmänheten vardagar
utom lördagar kl. 9—17.

I tidskriften gjorda uttalanden stå för författarnas räkning och äro endast om så anges att anse som uttryck för ståndpunktstagande av någon av de föreningar, som utge tidskr.

Tornborg Lundberg

TELEFON: NAMNANROP

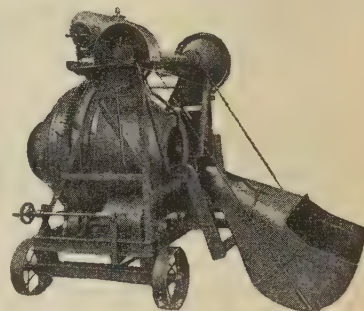
ÅRSTADALSHAMNEN. STOCKHOLM 9

Tipp 250

BETONGBLANDARE

*moderna typer och storlekar. Drift-
säkra. Snabb och effektiv blandning.
Svensk tillverkning.*

Torno-K 350

134

AKTIEBOLAGET CALOR & SJÖGREN

Arbetargatan 30, Stockholm

Telefon: Växel 52 06 30

**VÄRME - GAS - VATTEN
AVLOPP**

*Ni erhåller snabbt och väl utfört
arbete om Ni anlitar vår
reparationstjänst.*

*Sportstugetomter
Villatomter · Sjötomter
Industritomter*

LÅG KONTANTINSATS

LÅNG AMORTERING

STOCKHOLM MED OMNEJD

TOMT- & FASTIGHETS AB

Drottninggatan 6 (Hallbergs hörna) Tel. Växel 23 47 90

DK 69.059.2:711(43)

TAESLER, WERNER: *Glimtar från återuppbyggnaden i Tyskland*. Byggmästaren 27 (1948) nr 13 sid. 218—227.
En reserapport från dagens Tyskland, belysande frågor i samband med återuppbyggnaden.

DK 624.025.4:624.073-7

FRIEDRICH, E. G.: *Reparation av skadade bjälklag av korrugerad plåt*. Byggmästaren 27 (1948) nr 13 sid. 228—229.
Ett bidrag till kännedom om den statistiska användbarheten av tunn plåt.

DK 69.033:728 2(44)

BENGTSOON, B. ÅKE och JOHANSSON, ANDERS: *Fabrikstillverkade höghus i Frankrike*. Byggmästaren 27 (nr 13) sid. 230—232.
Redogörelse för en höghusbebyggelse i Orléans, bedriven i franska statens regi som ett experiment i stor skala.

Nyutkommen.

BYGGNADSSÄTT OCH BYGGNADSKOSTNADER i Stockholm 1883—1939

av

Hilmer J. Danielsson—Mejse Jacobsson

Meddelande nr 11 från Statens Kommitté
för Byggnadsforskning

Pris Kr. 5:—.

Sändes portofritt om beloppet insättes
på vårt postgiro 3124.

BYGGMÄSTAREN

FÖRLAGSAVDELNINGEN
KUNGSGATAN 32, STOCKHOLM.

TAVLINGAR

Uppgift	Inlämnings- tid	Se Bygg- mästaren
Kungl. musikaliska aka- demien m. m.	15. 9. 1948	Nr 14 s. IV
Förvaltningsbyggnad i Värnamo.	15. 12. 1948	Nr 12 s. X
Österleden i Stockholm ..	1. 4. 1949	Nr 2 s. III
Västra Frölunda i Göteborg	31. 1. 1949	Nr 13 s. VII

Lämna reproduktionsdugliga tävlingsritningar!

Medborgarhus i Eslöv

Listan i Byggmästaren nr 11 över pristagare i tävling om medborgarhus i Eslöv råkade tyvärr bli ofullständig. Sälunda inköptes även för 1 000 kr. motto »Medborgar-nas parad», utarbetat av ingenjör John Eriksson, Stock-holm, med arkitekt Werner Küenzi som medhjälpare.

Inbjuden tävling om folkskola i Gävle avgjord

I en inbjuden tävling om folkskola i Gävle har ett förslag utarbetat av arkitekt SAR Sture Frölén placerats främst och av prisnämnden föreslagits till utförande. Öv-riga inbjudna ha varit arkitekterna Sten Hummel-Gu-mælius, Åke E. Lindquist och S. H. Wranér. Ledamöter i prisnämnden ha varit länsarkitekt Sven Häggbom, folk-skoleinspektör G. E. Lundén och byggnadsrådet Gunnar Wejke.

Inbjuden stadsplanetävling i Solna avgjord

Vid idétävlan om stadsplan för del av stadsdelen Bergs-hamra inom Solna stad, till vilken fem arkitekter och arkitektkontor inbjudits, har prisnämnden bland sex täv-lingförslag enhälligt förordat att ett av arkitekterna Sven Backström och Leif Reinius, Stockholm, ingivet för-slag med motto »Arabesk» lägges till grund för fortsatt arbete vid uppgörandet av slutgiltigt stadsplaneförslag. Övriga inbjudna ha varit HSB, Riksbyggen, Vattenbygg-nadsbyrån och arkitekt SAR Sven Ivar Lind.

Prisnämnden har utgjorts av drätselkammarens ord-förande C. A. Andersson, byggnadsnämndens ordförande Eric Ericsson, stadsplanedirektör Sven Markelius, bygg-nadsrådet Hans Quiding, arkitekt SAR Georg Scherman,

stadsarkitekten S. A. Hagberg och överste G. M. von Stedingk.

Inbjuden tävling om stadshus i Sundsvall avgjord

I den inbjudna tävlingen om ett nytt stadshus i Sunds-vall har första pris, 4 000 kr, tilldelats arkitekt SAR Nils-Einar Eriksson, Göteborg, för ett förslag med motto »Primavera». Andra pris, 3 000 kr, tillföll arkitekt SAR Stig Annerfelt, Stockholm, för förslaget »Park», och tredje pris, 2 000 kr, arkitekt SAR Lennart Uhlin, Stock-holm, för förslaget »Starbäckaskräddaren».

Övriga inbjudna voro arkitekter SAR S. I. Lind, Wejke-Ödéen, Anders Tengbom, Nils Tesch, Brolid-Wallinder, Per Olof Olsson och Gösta Nordin.

Prisnämnden bestod av professor Nils Ahrbom, arki-tekt SAR Sten Lindegren, stadsarkitekt Agne Hamrin, direktör Anders Nisses och bibliotekarie Carl Nordlander.

LITTERATUR

Sveriges Standardiseringskommission (SIS) har givit ut en del nya standardblad. Byggstandardiseringen (BS) har bidragit med ett blad över gängjärn och överfalsade dörrar, samt huvud- och anslutningsmått för mindre typer av gas- och elspisar. Svenska Verkstadsindustrins Stan-dardcentral (SMS) har lämnat ut fyra standardblad för pressverktyg och ett blad över skärplattor och hård-metaller samt ett över tätningsringar. Spik finns det inte mindre än sex olika standardblad på och för ramsågblad har två stycken utgivits. Dessutom har två gamla stan-dardblad dels över standardkoniciteter och dels över kugg-moduler reviderats.

DIVERSE

Byggkrånglet inringas

Inte ens i USA, föregångslandet i mångt och mycket, är man befriad från den i vårt land på senaste tid så ofta stötta och blötta företeelse, som går under benäm-ningen byggkrångel. I *Compressed Air Magazine* finner man under rubriken *Better building codes* en del upp-gifter, som ger belägg för att förhållandena på detta om-råde »over there» mången gång kan överträffa vad som presteras i vårt Krångel-Sverige. En hel del föreskrifter

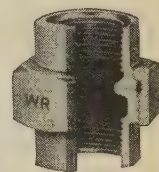
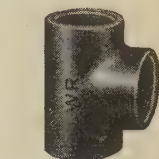
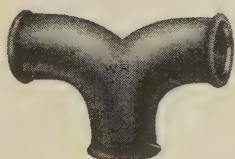
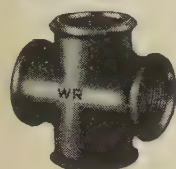
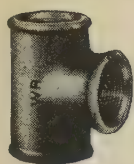
Föreskriv vid beställning Svenska Aducerade Rördelar

märket

WR

De flesta rörgrossister hava ett välsorterat lager av WR-rördelar. Dessa tillverkas av bästa svenska tackjärn, som jämte vår snart fyrtioåriga erfarenhet borgar för en pålitlig ööverträffad kvalitet. Trots detta är vårt fabrikat ej dyrare än utländsk vara. Vi lagerföra mer än 5.000 modeller, vilka samtliga återfinnas i vår katalog nr 123, som sändes på begäran.

A.B. JÄRNFÖRÄDLING
HÄLLEFORSNÄS

SANDVIKENS

ROSTFRIA

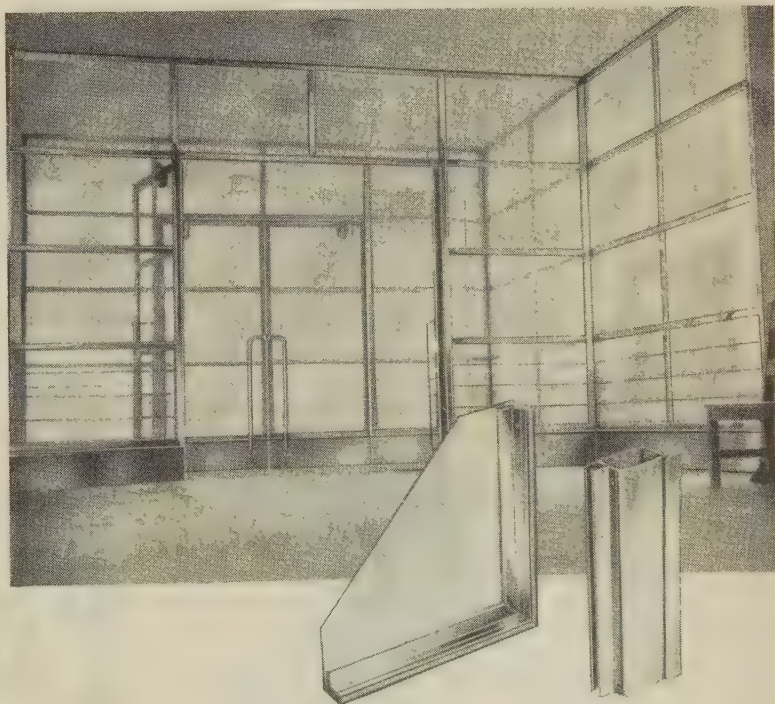
PROFILER

för Entréer

Rostfria fasader

Inredningar

- Eleganta och starka monteringar med bestående värde
- Låga underhållskostnader

SANDVIKENS JERNVERKS AKTIEBOLAG

SANDVIKEN • TELEFON: NAMNANROP: "SANDVIKENS JÄRNVERK"

BEHÖVER NI kopieringsarbeten utförda?

Vänd Eder med förtroende till

A B R I N G K O P I A

Själagårdsgatan 6 A STOCKHOLM

Specialitet:

väv-, film-, dryphoto- och plastickopior.

Ring 10 00 30, 10 00 31 och rådgör med oss.

Anlita vår avdelning för ritkontorsmateriel.

A/B SLEIPNER

TULEGATAN 40—44 - STOCKHOLM

Tel.: Växel 23 15 80

**GÅRDSRENHÅLLNING, MASKIN- &
VARUTRANSPORTER, BYGGNADS-
STÄLLNINGAR**

Levererar: Grus - Sopbehållare - Kloakskopor

M. F. ÅKERDAHL BOKBINDERI

GRUNDAD 1828

SKOMAKARGATAN 13

TELEFONER: 10 05 30 - 10 13 30

KALKSTEN

OCH

MARMOR

FÖRSTKLASSIGT UTFÖRANDE

PRIMA MATERIAL

Berga Stenhuggeri A-B

HALLABROTTET Tel. Örebro 720 01

Omb. i Stockholm: GERHARD CARLSSON

Värtavägen 33 I. Telefon 62 10 41

Bellmans Grävmaskiner

Stockholmsvägen 53 - Bromsten

Tel. 36 21 18 - 36 02 14

Bostaden, 40 82 06

Utför schaktningar, torrlägningsföretag och planeringsarbeten med grävmaskiner och traktorer.

i olika delar av USA tillkom, enligt vad som uppges i artikeln, under byggnadsteknikens »häst- och vagn»-ålder och kvarlever alltså i detta mera romantiska tidevarv.

En kortfattad historisk återblick på byggnadslagstiftningens mål och medel lämnas också i den amerikanska tidskriften, som skildrar förhållandena på följande sätt.

»Byggnadsförfattningarna voro ursprungligen avsedda att skapa garantier för att byggnadsmaterialen användes på ett för liv och lem betryggande sätt ävensom att erbjuda tillräckligt skydd mot brand och sammanstörtning. Under konung Hamurabis av Babylonien regering år 2067—2025 f. Kr. utfärdades ett påbud, vilket helt lade ansvaret på byggmästaren, som både projekterade och byggde huset. Dess följder voro drastiska, men otvivelaktigt effektiva. Om ett hus störtade samman och förorsakade ägarens död, dömdes byggmästaren till döden. Om en av husägarens söner dödades, måste en av byggmästarens söner dö. Om en av husägarens slavar omkom, måste byggmästaren ersätta honom med en av sina egna slavar. Dessutom måste huset, om det bevisades att det störtat samman på grund av felkonstruktion, återuppbyggas på byggmästarens bekostnad.

Under de 40 sekler, som förflutit sedan dessa föreskrifter tillkommo, har huvudvikten av allt att döma lagts på hållbarheten och säkerheten. Intill ett fåtal decennier sedan användes alltså byggnadsmaterial och konstruktionsmetoder nästan ungefär på samma sätt som de förekommit i århundraden och det fanns föga behov av revision av byggnadslagstiftningen. På senaste tid har emellertid teknikens utveckling och nya material gjort en hel del bestämmelser föråldrade. Under det en del samhällen

ljudabsorberande plattor

Isoleringsaktiebolaget

Göteborg - Stockholm - Malmö - Sundsvall
Tel. 1398 27 Tel. 1094 27 Tel. 332 07 Tel. 563 66

Grus och Singel

Makadam

SVEN KARLSSON

LINDALEN Stockholm 20

Telefon: ÄLTA, Grustaget 266, Bost. 366

har tagit fasta på dessa ändringar, har andra lämnat dem utan hänsyn. Som en följd härav variera byggnadsföreskrifterna kraftigt. Dessa variationer äro så påtagliga, att en ingenjör, som studerat flera lagar, har yttrat: I never knew before that 2 plus 2 equals 5 in one city, 8 in another, and only 1 1/2 in another; that people weigh more in Detroit than they do in New York; that it takes more inches to get people out of theaters in Chicago than in other cities; and that fires burn more vehemently in Kansas City than they do in St. Louis.»

I USA har igångsatts en kampanj för att få till stånd en modernisering och ett förenhetligande av byggnadsförfattningarna i hela landet, upplyses om i artikeln. Det är *the Construction Division of the Department of Commerce* och *the Bureau of Standards* som går i spetsen för denna verksamhet.

Av det ovan relaterade att döma, tycks förhållandena i USA och Sverige på ifrågavarande område vara ganska analoga. I vårt land har genom tillkomsten av den från årsskiftet gällande nya byggnadsstadgan samt byggnadsstyrelsens anvisningar till denna ett första steg tagits för att få till stånd enhetliga byggnadstekniska bestämmelser. Vidare har som ett led i den av statsrådet Danielsson igångsatta antikrängelkampanjen Kungl. Maj:t i mitten av föregående år anmodat vissa myndigheter samt ett antal organisationer inom näringslivet att undersöka möjligheterna att vinna ett snabbare och enklare förvaltningsförfarande samt att framföra sina synpunkter på hithörande spörsmål. I åtskilliga av de yttranden, som avgåvos i anledning härav, framfördes erinringar mot de bestämmelser, som i olika avseenden reglera eller eljest ha betydelse för byggnadsverksamheten. Byggnadsstyrelsen framhöll sålunda, att byggnadsindustrin hämmas av

Jag är

DICTATOR

och jag stänger alla dörrar ljudlöst.

DICTATOR dörrstängare på varje dörr i varje sjukhus, kontor, hotell etc., överallt där lugn och ro fordras.

Denna dörrstängare användes numera av de flesta sjukhus, såsom Karolinska sjukhuset, Södersjukhuset, Maria sjukhus, S:t Görans sjukhus, Vanförestalten, Lasarettet i Uppsala, Sahlgrenska sjukhuset m. fl.

Försäljes genom järnaffärerna.

Engros från

FEHRLINS HANDELS- & FABRIKS AKTIEBOLAG

STOCKHOLM — GÖTEBORG — MALMÖ

BRÖDERNA GUSTAFSSONS
STENHUGGERIER A.-B.

Tel. 43 70 17 STOCKHOLM Tel. 41 38 64

Grund-
förstärkning
med hydrauliskt nedtryckta
Megapålar

Skakningsfri pålning,
inomhuspålning etc.

A.-B. Hydraulisk Påltryckning
Folkungsgatan 3 Göteborg Tel. 15 22 00

Renhet, täckkraft och smidighet

RÅNÄS ZINKVITT

SVENSK TILLVERKNING

FÖRSÄLJES AV LEDANDE

FÄRGROSSISTER I LANDET

RÅNÄS BRUKS AKTIEBOLAG

R Å N Ä S Tel. 1

Försäljningskontor: Stockholm, Nybrogat. 60, Tel. 67 47 88

Sågade och hyvlade

TRÄVAROR

BYGGNADSPLOTTOR

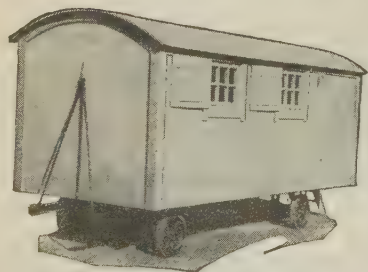
Ved - Kol och Koks

UPPSALA LÄNS SKOGSÄGAREFÖRENING u. p. a.

Telefon namnanrop:

SKOGSÄGAREFÖRENINGEN

BODEN PÅ HJUL

olika
typer

WATTHOLMA BRUK

Wattholma

tel. 91.

Värme- och sanitära installationer

Konstruktioner
Anbudshandlingar

Förstklassig o. snabb
reparationservice

Infordra offert!

LILJEBERG & CO.

ING. LENNART HÅKANSON

Tel. Kontor och lager 330 96, Eskilstuna

sevärt till följd av svårigheterna att överblicka den mångfald olika föreskrifter de byggande ha att iaktta. Även splittringen av byggnadsfrågornas handläggning på ett stort antal myndigheter verkar i samma riktning. Skånes handelskammare ansåg det önskvärt, att en översyn av samtliga till byggnadsområdet hörande författningar borde komma till stånd. Samarbetskommittén för byggnadsfrågor föreslog i samråd med ett flertal andra organisationer, att författningarna borde samordnas och handläggningen av byggnadsärendena förenklas.

Sedermera har Kungl. Maj:t uppdragit åt byggnadsstyrelsen att verkställa en förberedande utredning angående möjligheterna att åstadkomma förenklingar i olika avseenden i fråga om byggnadsreglerande bestämmelser och deras tillämpning. Enligt direktiven bör byggnadsstyrelsen, i den omfattning så prövas lämpligt, under utredningsarbetet samråda med myndigheter och statliga utredningar samt med samarbetskommittén för byggnadsfrågor.

G. E—r

Utredning om den tekniska utbildningen

För utredning om den tekniska utbildningen vid tekniska läroverk och andra tekniska läroanstalter har ecklesiastikministern som sakkunniga tillkallat överdirektör R. Lundquist, ordförande, kassören i LO G. Eriksson, överingenjören hos Asea O. Hellman, byråchefen i yrkesöverstyrelsen K. Josephson, lektorn vid högre tekniska läroverket i Örebro M. Lien, riksdagsmannen, civilingenjör svr M. Ljungberg, rektorn vid högre tekniska läroverket i Stockholm, civilingenjör A. Nordhult samt riksdagsmannen, smidesmästare R. Rosenberg.

I utredningsdirektiven anför stadsrådet Weijne bl. a., att i enlighet med riksdagens beslut en omfattande omorganisation av den tekniska högskoleundervisningen efter

Erkänt prima grusorter erhåller Ni från

Kallaxgrus

Krossgrus / Gjutgrus / Singel / Makadam

Gjutsand / Gårdsgrus

Grundgrävningar / Schaktningsarbeten / Grävmaskin

Traktorskopa

Grusbolaget

LULEÅ

Telefon 4536, 2266 / Grusgropen 530 21

En befattning som extra

arkitekt (ingenjör)

vid stadsplanekontoret i Göteborg återbesättes under förutsättning att återbesättande tillstyrkes av vederbörande myndighet.

För befattningen kräves högskole- eller motsvarande utbildning samt helst någon praktik inom stadsplanefacket.

Anställning regleras av föreskrifter i tjänstereglemente. Befattningshavare inplaceras i löneskala med hänsyn till sin kompetens.

Ansökan till befattningen, åtföljd av behörigen styrkt tjänsteförteckning och de övriga handlingar sökande önskar åberopa, skall, ställd till byggnadsnämnden i Göteborg, vara dit ingiven senast den 15 aug. 1948. Läkarebetyg avlämnas efter anfordran.

Närmare upplysningar lämnas av stadsplanechefen T. William-Olsson. Tel. 17 11 05.

Göteborg den 6 juli 1948.

BYGGNADSNÄMNDEN.

På stadsplanekontoret i Göteborg är till ansökan ledig en ordinarie befattning som

stadsplanearkitekt (-ingenjör).

Befattningen, för vilken kräves fullständig examen från teknisk högskolas avdelning för arkitektur eller väg- och vattenbyggnadskonst ävensom väl vitsordad praktik inom stadsplanefacket, är placerad i lönegraden Ca 31. Begynnelselönen utgör 15.708 kronor och slutlönen efter nio års väl vittorad tjänstgöring 17.352 kronor, 12 procents rörligt tillägg inberäknat.

Befattningen tillsättes med viss ömsesidig uppsägningstid. Blivande innehavare av befattningen är skyldig att ställa sig till efterrättelse de tjänste- och pensionsreglementen för stadens befattningshavare, som äro eller kunna bliva i vederbörlig ordning antagna, häruti inbegripit skyldighet att till egen och efterlevandes pensionering erlagga de avgifter, som i sådant avseende äro eller kunna bliva bestämda. Läkarebetyg avlämnas efter anfordran.

Ansökan till befattningen, åtföljd av behörigen styrkt tjänsteförteckning och de övriga handlingar sökande önskar åberopa, skall, ställd till byggnadsnämnden i Göteborg, vara dit ingiven senast den 15 augusti 1948.

Närmare upplysningar lämnas av stadsplanechefen T. William-Olsson, tel. 17 11 05.

Göteborg den 6 juli 1948.

BYGGNADSNÄMNDEN

STADSARKITEKT

Befattningen som stadsarkitekt för nybildade Nordv. Skånes stadsarkitektdistrikt kungöres ledig att tillträdas den 1 januari 1949 eller datum dessförinnan, varom överenskommelse kan träffas.

Sökande skall hava avlagt fullständig arkitektexamen vid svensk teknisk högskola samt styrkt sig äga praktisk erfarenhet såväl inom byggnads- och stadsplanefacken som inom områden för byggnadsnämnds administrativa verksamhet.

Befattningen tillsättes för en 5-årsperiod (1949—1953) med sex månaders ömsesidig uppsägning. Befattningshavaren skall vara bosatt i Ängelholm. Lön utgår med 10.000 kronor jämte rörligt tillägg enligt för statens befattningshavare gällande grunder, f. n. 12 %, samt ersättning för hållande av expeditionslokal m. m. med 2.000 kronor. Pension, till vilken befattningshavaren bidrager, enligt SKP:s bestämmelser.

Ansökan, åtföljd av de handlingar sökanden önskar åberopa, ställes till Förtroenderådet för Nordv. Skånes Stadsarkitektdistrikt och skall vara inkommen senast den 30 augusti 1948 till kommunalborgmästare Karl Dalfelt, Ängelholm. Tel. 224.

Ängelholm den 8 juli 1948.

NORDV. SKÅNES STADSARKITEKTDISTRIKT

TÄVLING

om förslag till planläggning av del av
Västra Frölunda i Göteborg.

Göteborgs stad inbjuder svenska arkitekter och stadsplanefackmän till tävling om förslag till planläggning av ett nytt bebyggelseområde för minst 30.000 innevånare inom V. Frölunda församling söder om Göteborgs gamla stadsområde. Tävlingen avser dels idéskiss till stadsplan för hela området och dels detaljerad stadsplan jämte hustyppsskisser för del av området.

Till prisnämndens förfogande står ett belopp av 40.000 kronor, som ovillkorligen skall utdelas. Följande priser utdelas: ett första pris icke understigande 15.000 kronor, ett andra pris icke understigande 10.000 kronor samt ett tredje pris icke understigande 5.000 kronor. För inköp står en summa av högst 10.000 kronor till prisnämndens förfogande.

Tävlingsprogram med därtill hörande handlingar erhållas genom Tävlingsfunktionären, sekreteraren Bertil Borssén, Byggnadsnämnden, Göteborg, emot deposition av 50 kr. Enbart tävlingsprogram erhålles utan deposition.

Tävlingsförslag skall vara inlämnat till tävlingsfunktionären senast den 31 januari 1949 kl. 12 på dagen.

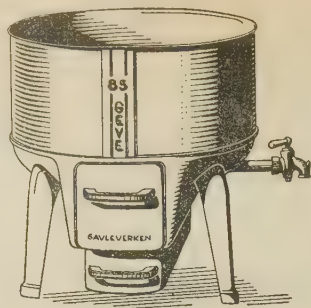
Resultatet av tävlingen skall offentliggöras genom TT och beräknas föreligga senast i maj månad 1949. Tävlingsförslagen komma att offentligen utställas i Göteborg under fjorton dagar efter resultatets offentliggörande.

Göteborgs stads tjänstemän äga icke deltaga i tävlingen. Prisenämnden består av byggnadsnämndens ordförande herr Julius Holm, drätselkammarens, å andra avdelningen, ordförande herr J. A. Fagerberg, fastighetsdirektören civilingenjören Frans Persson, stadsplanedirektören arkitekten Sven Markelius och arkitekten Nils Einar Eriksson.

Göteborg i juli 1948.

BYGGNADSNÄMNDEN.

GEVE

Gavleverkens nya
vattenvärmare i
storlekarna 85 och
100 l finnes nu på
lager för omgående
leverans

AB GAVLEVERKEN - GÄVLE

Stockholm

Tel. 23 17 70

Göteborg

Tel. 15 41 35

Original

KAKELFIX

fäster på ytor av alla slag

Räkna med Evers även när det gäller uppsättning av plattor på olika slags väggmaterial! Vår specialprodukt Original KAKELFIX fäster sålunda på eternit, järn, tegel, gips, sten, glas m.m. KAKELFIX kan t.o.m. användas på träfiberplattor och trä, men här tillrädes viss försiktighet.

KAKELFIX, som levereras i pulverform färdigt att blandas med vatten, har mycket goda hydrauliska egenskaper och större motståndskraft mot syror än murbruk. Använd Original KAKELFIX — en kvalitetsprodukt från Evers!

EVERS & CO. AB

TAKPAPP- & KEMISK-TEKNISK FABRIK

HÄLSINGBORG. Tel. "Evers & Co".

Nederlag

Göteborg tel. 15 50 85
Stockholm tel. 44 00 65

Luleå tel. 1577
Örebro tel. 197 60

hand genomförts såsom en följd av det av 1940 års sakkunniga för den högre tekniska undervisningen år 1943 framlagda förslaget. Vidare har inom 1946 års skolkommission tillsatts en delegation för utredning av frågan om den lägre yrkesutbildningens ställning i skolsystemet och dess framtida utformning. Åtgärder synas nu böra vidtagas för en allmän översyn även av de stadier av den tekniska utbildningen i vårt land, som ligger mellan högskoleutbildningen och den lägre yrkesutbildningen och som representeras av högre tekniska läroverken m. fl. statliga, kommunala och enskilda läroanstalter.

I fråga om de högre tekniska läroverken skola de sakkunniga undersöka tillgången och den väntade efterfrågan på teknisk personal med ingenjörsexamen från sådana läroverk och med ledning därav för så lång tid framåt som möjligt söka bedöma den erforderliga utbildningskapaciteten vid dessa läroanstalter. De sakkunniga böra även föreslå de förändringar i de tekniska läroverkens yttre organisation, som kunna befinnas påkallade, exempelvis ökning av läroverkens antal, ändrad proportion mellan olika utbildningslinjer osv.

Enligt gällande bestämmelser äga ingenjörer, som utexaminerats från de tekniska gymnasier, tillträde till de tekniska högskolorna men i fråga om övriga universitet och högskolor endast till de matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna. Med hänsyn till svårigheterna för ungdomen att redan efter realexamen träffa rätt yrkesval synes det böra undersökas, om icke avgångsexamen från tekniskt gymnasium skulle kunna i princip jämföras med studentexamen i fråga om rätt till inträde vid universitet och fackhögskolor.

Vidare framhåller ecklesiastikministern, att det inom vår industri finnes en kategori anställda, till vilkas utbildning det allmänna hittills blott i ringa grad medverkat. Härmed åsyftas de ritare, verkstämmare, tekniska biträden, laboratoriebiträden m. fl., vilka med en gemensam benämning bruka kallas tekniker. Dessa intaga en mellanställning mellan ingenjörerna, utexaminerade från de högre tekniska läroverken, och yrkesarbetarna. Behovet av tekniker, vilket vuxit avsevärt under senare år i samband med den fortgående industrialiseringen, arbetets ökade mekanisering och specialisering m. m., tillgodoses för närvarande endast till en mindre del genom skolor under statligt inseeende. Den skolutbildning, som står ungdomen till buds, tillhandahålles i främsta rummet av privata tekniska anstalter (»tekniska institut») och korrespondensinstitut. Utbildningen vid de olika anstalterna är mycket skiftande beträffande undervisningsmetoder och studiemål m. m. Dessutom är utbildningen vid de privata tekniska läroanstalterna i regel förenad med avsevärda kostnader. Det är en allvarig brist i det statliga eller statsunderstödda tekniska undervisningsväsendet, att det icke är i stånd att i väsentligt större utsträckning meddela utbildning för ifrågakommande stora och viktiga yrkesgrupper. Det är angeläget att nu pröva förutsättningarna för en större insats på detta område från det allmänna sida. Skulle utredningen finna, att en statlig eller statsunderstödd teknikerutbildning bör komma till stånd, bör även förslag framläggas om hur utbildningen bör organiseras.

Även frågan om en statligt kontrollerad teknisk privatexamen bör upptagas till prövning. Departementschefen framhåller, att med tanke på den stora omfattning, som den tekniska utbildningen vid kommunala och privata läroanstalter har, och med hänsyn till den varierande målsättningen för denna utbildning, det torde ligga lika mycket i vederbörande anstalters och studerandes som i statens intresse, att möjligheter skapas att få resultatet av denna utbildning prövat i en officiell examen.

G. E—r

REDAKTÖRER:

Arkitekt SAR Leif Reinius
Civilingenjör SVR Gunnar Essunger

REDAKTIONSSEKRETERARE:

Fil. mag. Inga Mari Lönnroth

REDAKTIONSOMBUD:

Victor Bährner, Malmö
Ossian Lindqvist, Malmö
Owe Svärd, Göteborg
Gunnar Hoving, Göteborg

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Harry Bernhard
Hilmer J. Danielsson
Bengt Gate
Torbjörn Olsson
Yngve Steen
Tore Webjörn

PRENUMERATIONSPRISER HELÅR

	Endast lösnummer	Lösnummer + bundet ex.	Lösnummer + halvfr. b.
Sverige	20: —	30: —	35: —
Danmark, Norge....	22: —	33: 50	38: —
Övriga utlandet	26: —	40: —	45: —

Ansvarig utgivare Arkitekt SAR Moje Bergström

TIDSKRIFTSBIBLIOTEK, LÄSRUM:

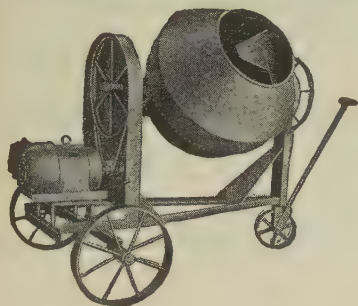
SAR, Sturegatan 20, Stockholm.
Tillgängligt för allmänheten vardagar
utom lördagar kl. 9—17.

I tidskriften gjorda uttalanden stå för författarnas räkning och äro endast om så anges att anse som uttryck för ståndpunktstagande av någon av de föreningar, som utge tidskr.

Tornborg Lundberg

TELEFON: NAMNANROP ÅRSTADALSHAMNEN. STOCKHOLM 9

Kontor, Mek. Verkstad och Lager, Årstadalshamnen.

BETONGBLANDARE TIPP 150-U

med helkapslad elektrisk motor.

Lämplig för mindre arbeten.

BEGÄR PROSPEKT.

Sala Maskinfabrik — Gullbergs Maskinfabrik, Lindås.

145.

RÖRLEDNINGS AKTIEBOLAGET

MONTÖR

RENSGATAN 5 • STOCKHOLM

TELEFON

23 06 40

Nyanläggningar

Moderniseringar

Reparationer

BYGGNADSMATERIAL

Tegel, Cement, Kalk,
Mellanväggsplattor,
Reveteringsmattor,
Kork, Gips, Drev,
Asfalt, Rockwool,
Glasullit m. m.

GOLV

Ek- och Korkparkett,
Tarkett, Lamellgolv,
Linoleum, Asphalt-tiles,
Gummigolv, Trefong,
Industri- o. Massagolv
Fullständig golvservice

Vi tillverka och försälja:

**Träullsplattan
TRÄULLIT**

Distriktsombud för:

Mo och Domsjö Treetex AB
Industri AB Furuplywood
Fabriks AB Fernisol

Ensamförsäljare i Sverige av:

Burton's stålörställningar för bygg-
nader och lagerinredningar.
Gips.

Aktiebolaget

**BYGGMÄSTARNES
MATERIALAFFÄR**

Narvavägen 3, Stockholm • Tel. växel 67 01 25

INNEHÅLL:

DK 727.2

SCHERMAN, GEORG: *Solna läroverk, en modern hallskola.* Byggmästaren 27 (1948) nr 14 sid. 233—235.

Redogörelse för författarens intryck av Solna läroverk som arkitekturskapelse.

DK 727.2

GIERTZ, L. M. och TESCH, N.: *Solna läroverk.* Byggmästaren 27 (1948) nr 14 sid. 236—252.

Redogörelse för planeringen och uppbyggnaden av Solna läroverk.

Isoleringsförmåga hos
asfalt mot fukt. vatten-
tryck och vattenånga

Av Fredrik Schütz

Meddelande nr 10 från Statens Kommitté
för Byggnadsforskning

Pris Kr. 5: —.

Sändes portofritt om beloppet insättes
på vårt postgiro 3124.

BYGGMÄSTAREN

FÖRLAGSAVDELNINGEN
KUNGSGATAN 32, STOCKHOLM

TAVLINGAR

Uppgift	Inlämnings- tid	Se Bygg- mästaren
Kungl. musikaliska aka- demien m. m.....	15. 9. 1948	Nr 14 s. IV
Förvaltningsbyggnad i Värnamo.....	15. 12. 1948	Nr 12 s. X
Österleden i Stockholm ..	1. 4. 1949	Nr 2 s. III
Västra Frölunda i Göteborg	31. 1. 1949	Nr 13. s. VII

Lämna reproduktionsdugliga tävlingsritningar!

Härmed ber red. få påminna om hur önskvärt det är att tävlingsdeltagare lämna in tydliga ritningar. Brister i Byggmästarens återgivande av många förslag bero till stor del på att detta ej beaktats. Skarpa konturer (helst mörk teckning på ljus botten) underlätta i hög grad en vacker reproduktion till bättnad för både läsekretsen och förslagsställarna.

Tävling om sinnessjukhus i Karlskrona avgjord

Arkitekttävlingen rörande nybyggnad av sinnessjukhus i Karlskrona har nu avgjorts.

1. pris, 11 000 kr: Arkitekt SAR Lars-Erik Lallerstedt, Stockholm, motto »Finns det möjligen ett litet enkelrum mot norr».

2. pris, 7 000 kr: arkitekt SAR Gösta Wiman, Stockholm, medarbetare arkitekt SAR Per-Axel Ekholm, arkitekt Hans Speek och ingenjör Per-Olof Borgström, motto »fi».

3. pris, 2 st. à 5 000 kr: det ena till arkitekter SAR Carl-Axel Acking och Sven Hesselgren, Stockholm, medarbetare arkitekt SAR Tord Hultman, motto »au rez-de-chaussée», och det andra till arkitekt SAR Sture Frölén, Stockholm, medarbetare arkitekt G. P. Gaudy och arkitekt SAR Hans Fries, motto »Vägen till hälsa».

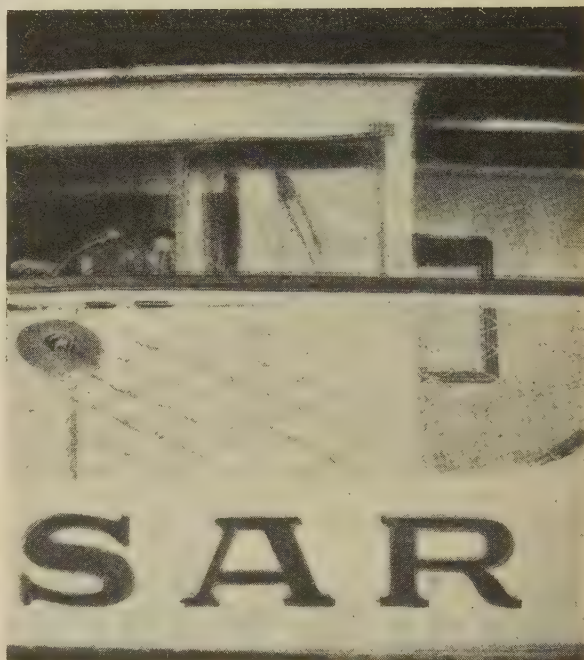
Inköp 4 000 kr: arkitekt SAR Folke Löfberg och arkitekt Leo Uulas, Stockholm, medarbetare ingenjör G. Lagervall, motto »psykoterapi».

Inköp 3 000 kr: arkitekter SAR Erik F. Dahl och Arne Strömdahl, Stockholm, motto »quod estis nos fuimus».

Prisnämnden har bestått av arkitekt Hakon Ahlberg, medicinalrådet Peder Björck, byggnadsrådet David Dahl, överläkare Erik Goldkuhl, professor Bernhard Jacobowsky, generaldirektör Leo, byrådirektör Mats-Erik Molander, byggnadsrådet Gunnar Wejke samt arkitekt Helge Zimdahl.

Nämnden förordar att arkitekt Lallerstedt får uppdrag att vidare utarbeta sitt förslag.

FÖRENINGSMEDDELANDEN

SAR:s riksmöte den 18—20 juni 1948 i Stockholm

Det var strålände solsken då deltagarna, inalles omkr. 250 arkitekter med damer och gäster, samlades till SAR:s 12:e ordinarie riksmöte i den blomstersmyckade stora hallen i Liljevalchs konsthall, där den schweiziska utställningen fortfarande hängde kvar.

Förbundets ordförande, professor Ahrbom, hälsade de närvarande välkomna, varefter generaldirektör Leo tog till orda. Han nämnde bl. a. att då han förra gången öppnade ett riksmöte var i Stockholm 1937. SAR hade då ett år bakom sig. Sedan dess hade förbundet genomgått en stark utveckling. Det hade lyckats arkitekterna att förena kollektiv insats med individuell strävan. Arkitekterna har vunnit samhällets förtroende, vilket på sista tiden bl. a. lett till ett större allmänt intresse för stadsbildens betydelse för trivselen. En viss fara ligger dock i att anspråken på arkitekten bli för stora. Man begär att han skall behärska de mest skilda av samhällets problem. Arkitektens främsta uppgift är dock att åt ett för-

UTREDNING PLANERING KONTROLL
KONSTRUKTION BESIKTNING

KONSULTERANDE
INGENJÖRSBYRÅ

CIVILINGENJÖR SVR.

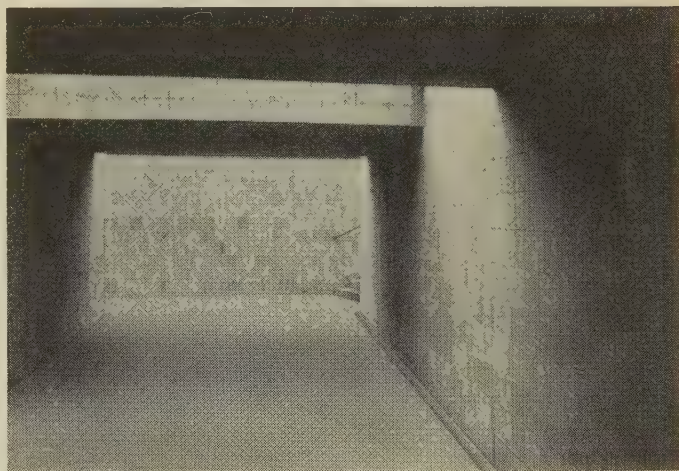
Sigvard NORDGÅRD

VÄSTERLÄNGGATAN 79 STOCKHOLM TEL VÄXEL 11 42 69 11 42 98

Vid hållplatsen★ KYRKOGRÅDSVÄGEN i Enskede

bekläddes väggarna i gångrun-
nel och trappuppgångar med
Höganäs klyvklinter nr 450,
gul ljusflammig.

Arbetet omfattade en yta av sam-
manlagt 265 m² och utfördes av

Den färdiga gångrunnen (Nya
Gubbängsbanan, Enskede).

ELDFAST MURNING
SYRAFAST MURNING
PLATTSÄTTNING såsom beklädnad av fasader samt
golv och väggar i industrilokaler, mejerier, större
bostadshus, ★gångrunnar och trappuppgångar
vid hållplats- och stationsbyggnader etc.
AKUSTIKARBETEN

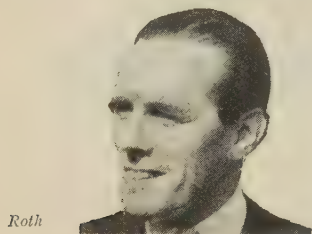
AB HÖGANÄSARBETEN

MALMTORGSGATAN 6 - BOX 16006, STOCKHOLM - TELEFON 23 21 00

Den siste saren

Roth

Langkilde och Reinius

Ahrbom och Zimdah

nuftigt innehåll skänka en vacker form. Generaldirektören förklarade slutligen 1948 års Riksmöte öppnat.

Dagens föredrag började med schweizaren Alfred Roths ämne »Architektur — Malerei — Plastik», en intressant och elegant exposé över släktskapen mellan de tre grenarna och hur arkitekturen tiderna igenom hämtat livgivande impulser från måleri och skulptur. Föredraget beledsagades av en serie expressiva bilder. Arkitekt Leif Reinius' föredrag »En arkitekts strövtåg», framfört på ett personligt och charmfullt sätt, blev med sina utsökta och fyndigt valda bilder en högt uppskattad motsats till Roths föredrag. Reinius hyllade gracen och det lekfulla behaget som nödvändiga beståndsdelar i skapandet. Problemställningen är emellertid, framhöll han, ej Apollon eller Dionysos utan bådadera.

Efter föredragen följde lunch på Blå Porten och rundvandring i schweiziska utställningen. De som önskade kunde därefter företa en svalkande rundfärd under Stockholms broar för att sedan hasta till omklädnings inför middagsevenemanget i Stadshuset. Efter middag med tal på ett flertal språk följde Svenska Arkitektföreningens spex »Den siste saren», slaviskt drama i tre rivningar av Elque med kupletter av Sven-Ivar, Vulc och Elque.

Personer:

Katinka, sekreterare i Byggnadsstyrelsen Gull Iván, överste vov SVR Calf P. Petrowitsch, resande Bosse Sven Malm, arkitekt SAR Vulc 4 ritslavar Dag och Dagge, Jon och Jonne (Börje) Regi: Jefta Musik: Piano-Johan Dekor: Pommac

Ev. förekommande namnlikheter äro i verkligheten fingerade.

Genom sin längd och den tragiska skönheten i behandlingen av det delikata ämnet kunde säkert ingen av de närvarande undgå att känna sig skakad, samtidigt som de kommittéer, som arbetar med frågan om Byggnadsstyrelsens omorganisation måste ha fått en rad intressanta och oväntade uppslag till frågans lösning. Elque's engagemang för framtiden torde vara säkrat. När dansen sedan trädde var det ej långt kvar tills sommarnattens dunkel förbyttes i gryning och fågelsång.

Lördagsprogrammet inleddes med visning av Solna läroverk. Den efterföljande lunchen i barnbispisningslokaler verkade livligt senterad trots Wranér's anmärkning att i en riktig skolfrukost bör dock en sup ingå. Riksmötets förhandlingar som därpå vidtog kunde av nämnda orsak helt gå i nykterhetens tecken, vilket icke hindrade att föregående års styrelse beviljades ansvarsfrihet och att man beslöt att årsavgiften för 1949 skulle utgå efter oförändrade grunder. Men därmed var enigheten till ända. Ossian Lindqvists motion om ändring i distriktsindelning och riksmötets reformering föranledde nämligen riksmötet att besluta att en kommitté skulle tillsättas för att utreda frågan, varvid lokalföreningarna borde få huvudinflytandet, så att landsortens delaktighet i SAR:s verksamhet skall bli bättre tillgodosedd än f. n. I övrigt beslöts ändring av § 15 i stadgarna men ej av § 16. En adress sändes till UIA och nästa års riksmöte beslöt man förlägga till Visby.

Lördagskvällen tilldrog sig i Drottningholmsteatern, där Grétrys opera-conique »Den talande tavlan» avnjöts, varpå följde dans i foyern, enskilda strövtåg i parken och återfärd med båt.

På söndagen hade deltagarna tillfälle att se Gustaf den III:s nyrestaureerade paviljong i Haga samt äta lunch på Stallmästaregården, och därmed var 1948 års riksmöte till ända.

L. Åkerlund

Vid köp av

Pålar

Sliprar

Stolpar

Sågade trävaror

Vänd Eder till

**JÄMTLANDS
SKOGSÄGAREFÖRENING**

U. P. A.

ÖSTERSUND

Tel. 173 40 växel

TAPETBOLAGET

Södra Larmgatan 15

GÖTEBORG

Telefon 13 84 05, 11 64 05

Ljusne-märket
PÅ PLYWOODSKIVAN
— garanti för
kvalitet

Ljusne-Woxna Aktiebolag
LJUSNE

HYDROPAL Underhållsfri
takpapp

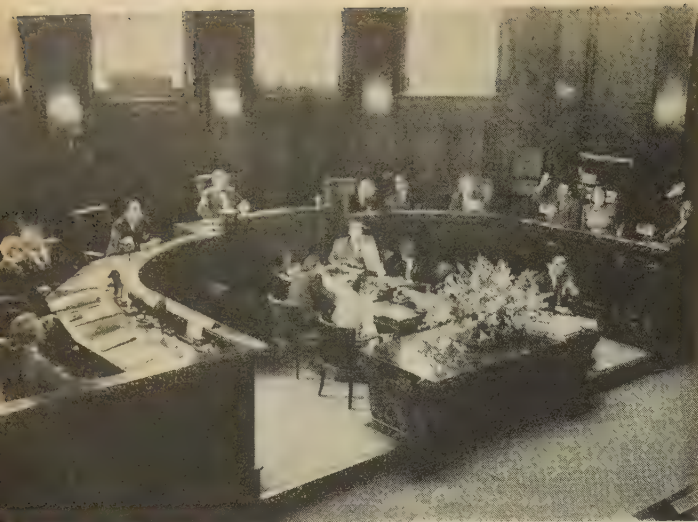
MAMMUT Underlag för
linoleum

ANHYDROL Kallfl. fuktisö-
leringsmedel

CARLINUM Träkonserve-
ringsmedel

UCO-färg Träkonserve-
ringsfärg

JOH. OHLSSON
TEKN. FABR.
Tel. 25 68 81 STOCKHOLM 1 Tel. 25 68 82
RIKSSAMTAL 25 88 09

Internationella Arkitektunionens konstituerande församling, Lausanne 1948. Som ordförande Sir P. Abercrombie. Längst t. v. värfar WO.

Internationella Arkitektunionens kongress Lausanne 28 juni—1 juli 1948

Internationella Arkitektunionen är skapad. Det är i en anda av ömsesidigt förtroende som delegater från tjugo länder den 27 juni antagit stadgar härför och utsett en första verkställande kommitté. Sir Patrick Abercrombie (London) valdes till Unionens president, Baranov (Lenin-grad), Vischer (Basel) och Walker (New York) till vice presidenter, van den Broek (Rotterdam) till skattmästare och P. Vago (Paris) till generalsekreterare. Verkställande kommittén omfattar för övrigt representer från följande länder: Belgien, Bulgarien, Egypten, Frankrike, Italien, Polen, Sverige och Tjeckoslovakien. Sammanträdena, som fingo en värdig ram i Palais du Tribunal fédéral, omväxlade med olika mottagningar: den 25 juni mottagning hos S. I. V. A. och den romanska sektionen av F. A. S. i närvaro av medlemmar av S. I. A:s centralkommitté och F. A. S:s president; den 26 juni mottagning i Mon-Répos av Lausannes stadsstyrelse, därpå i Neuchâtel och i Château d'Auvernier av Neuchâtels arkitekter. Slutligen, den 27 juni, i Chillon av kantonen Waadts regering. Den 28 juni öppnades högtidligen U. I. A:s första kongress av ordföranden, professor Jean Tschumi, i närvaro av federationsrådet Philippe Etter, statsrådet Arthur Maret, Unionens president och ett stort antal personer. På ceremonien följde invigningen av staden Lausannes stadsplaneutställning och utställningen av verk utförda av elever i arkitekturskolan och polytekniska skolan vid Lausannes universitet.

Mötena hölls i Universitetets aula den 29 och 30 juni och den 1 juli. Diskussionerna, som voro mycket livliga, blevo efter hand föremål för en anseelig tillströmning. De leddes, med mästarskap, av professor William Dunkel (Zürich), mötesordförandena Cart de la Fontaine (London), Marcel Lods (Paris) och T. William-Olsson (Göteborg) och de tre rapportörerna A. Hoechel (Genève), W. Vetter (Lausanne) och H. Baur (Basel).

Besökarantalet vid kongressen har överträffat alla förväntningar i det det nått en siffra av fyra hundra deltagare från trettioåtta länder. Programmet, hur späckat det än var, genomfördes utan trassel, vilket till stor del bör tillskrivas den anda av samförstånd i vilken arkitekterna från hela världen uttryckte sin vilja att arbeta för förbättrande av människornas levnadsvillkor, i det de ställa sig till samhällets tjänst.

Arkitekten inför sina nya uppgifter

Kongressens resolutioner

Antagna av fyra hundra deltagare från trettioåtta länder

Tema I

Arkitekten och stadsbyggandet

Resolution

Stadsbyggandet är samtidigt en konst och en vetenskap. Dess ändamål är den bästa möjliga organisationen av jordytan för det mänskliga samhällets behov med hjälp av en social politik och inom ramen för de lokala, regionala och nationella planerna. Det omfattar i dag en verksamhet så mångsidig att arkitekten icke kan inlåta sig därpå ensam och utan förberedelse. Studiet av dessa problem är därför med nödvändighet en gemensam uppgift vars ledning tillkommer den som äger vidsträckta kunskaper, känsla för koordination och en vision av harmoni i rummet och tiden. Arkitekten besitter genom sin utbildning dessa senare egenskaper som förutbestämma honom till att leda undersökningarna. Såsom konstnär och tekniker skulle han i alla fall inte göra anspråk på titeln stadsbyggare utan att ha fattat vikten av de ekonomiska och sociala problemen. Återuppbyggandet av skadade städer, saneringen av ohälsosamma kvarter, anordnande av grönområden etc., äro lika många uppgifter som han skall taga itu med för att nå en förbättring av människornas sociala villkor.

Vid uppgörande av programmet, för vilket det fordras en vetenskaplig specialisering och omfattande undersökningar, har arkitekten att bedöma de upplysningar han erhåller från ingenjören, ekonomen, sociologen, juristen etc., på vilka falla delar av undersökningen. Han skall ingripa mer eller mindre aktivt i utvecklandet av programmet, mindre beträffande de regionala eller nationella problemen av rent teknisk natur (sjöar och skogar, jordbruk, vattenkraft, sjöfart etc.) mer beträffande mer lokala problem (zonindelning, naturskydd, samfärdsel etc.). Han bör säkerligen spela en dominerande roll vid planerna för anordnandet av bebyggelseagglomerationer, ty det rör sig här om företag där hans egenskaper som arkitekt göra sig gällande i hela sin vidd.

Tema II

Arkitekten och byggandets industrialisering

Resolution

Vår civilisations allmänna utveckling för från hantverket till industrien. Denna tendens visar sig jämväl i arkitekturen.

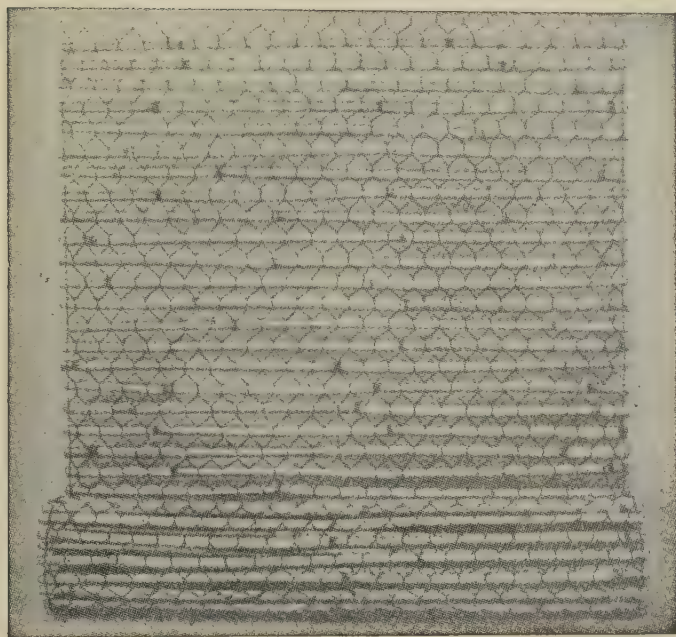
För att tillfredsställa detta och för att fylla de enorma aktuella behoven är det nödvändigt att använda de utvecklade metoderna trots mötande svårigheter och att hänvisa de vedertagna metoderna till den plats som tillkommer dem.

Den rationella organisationen av kontor och byggen, normaliseringen och prefabrikationen medföra för konstruktionen precisionen, snabbheten och bredden av den industriella produktionen, vilket bör tillåta en förbättring av de aktuella livsvillkoren.

För att med framgång kämpa mot industrialiseringens eventuella fafor måste man skapa elementtyper och icke

Armeringsmattan "IDEAL"

borgar för kvalitet och ekonomi

- 1** IDEAL ett förstklassigt fabriktillverkat av galvaniserad trådduk med 1" maskor och grova vassrör.
- 2** IDEAL förhindrar sprickbildning, ty trådnätet ligger inuti putsbruket och armerar putsen.
- 3** IDEAL är ekonomisk, då den inbesparar dyrbara reparationskostnader.

IDEAL finnes till påseende hos BYGG-TJÄNST, Kungsgatan 32 och till salu hos byggnadsmaterialaffärer, järnhandlare eller Stockholms Reveteringsfabrik.

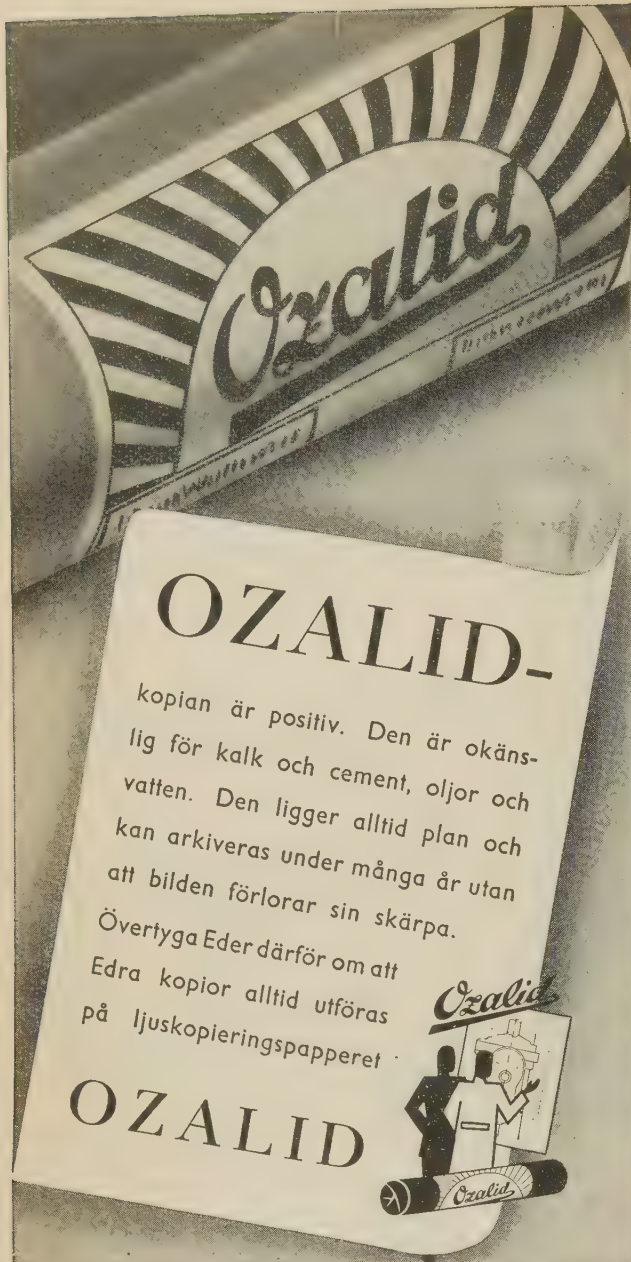
GIPSI Byggnadsplattan

Med alla fördelar

GIPSI 13 mm svensk brandhändig byggnadsplatta som ersätter såväl rörning som puts. Provad av Stockholms Stads Byggnadsnämnd och Statens Materialprovvningsanstalt enligt biografförordningen § 2 mom. 2 och godkänd som brandhändig beklädnad.

STOCKHOLMS REVETERINGSFABRIK

K. M. JOHANSSON - NORRTULLSGATAN 34, STOCKHOLM - TEL. 33 27 05, 33 45 19

Tillverkare:

A.-B. ANILINKOMPANIET, Göteborg

Representanter:

För Stockholm med omgivningar:

AKTIEBOLAGET VITKOPIA

Stockholm

Telefon växel 23 14 25

Del av mellersta Sverige samt Norrland:

A.-B. ADOLF JOHNSON & Co.

Stockholm

Telefon växel 23 47 50

Västra och mellersta Sverige samt Värmland:

A.-B. HENRIK JOHNSON & Co.

Göteborg

Telefon 11 05 03

Skåne och Blekinge:

IDEALKOPIA

Malmö

Telefon 236 19

hustyper. Elementens måttsättning skall bli föremål för ingående undersökningar. Enbart den kloka användningen av dessa element skall bidra till ett plastiskt uttryck för vår tid vars värde dock alltid förblir beroende av arkitektens skapande förmåga. Arkitekten skall med alla till buds stående medel fördjupa sin allmänbildning och sina tekniska kunskaper, i synnerhet genom sitt aktiva deltagande i undersökningar som företagas i alla länder och genom utväxling av erhållna resultat.

Arkitekten bör vara förberedd på ett intimt och fruktbart samarbete med industrien. Medvetandet om hans roll i det mänskliga samhället skall tillåta honom att bevara sitt oberoende.

Tema III

Arkitekten, staten och samhället

De framlagda rapporterna utgöra en nyttig dokumentation beträffande organisationen av arkitektyrket i de olika länderna.

Resolution

Det stora flertalet av rapporterna uttrycker en önskan att arkitektyrket skall bibehålla sin fria karaktär. En sant skapande verksamhet kan blott utföras av de arkitekter som arbeta i fullständig frihet.

I det fall där administrationen slukar hela arkitektens verksamhet, bör han dock aldrig förlora ur sikte att hans främsta uppgift är att tjäna människan.

Då arkitektens utbildning strävar mot universalitet är det icke önskvärt att hans verksamhet specialiseras i något slag av bestämt program. Ehuru ett verks skapelse kräver en personlighet, kan vidden av vissa program genom den tekniska mångsidigheten nödvändiggöra ett grupparbete. I så fall böra grupperna bildas av element som komplettera varandra och som samordnas av arkitekten, gruppens ledare.

Arkitektens ställning i samhället bör bestämmas av hans värde och moral som fackman. Denna ställning bör bli mer och mer dominerande ju bättre han förstår att i omgänget med sammanslutningarna inom samhället såsom ordnar, kammare, sällskap, syndikat, gruppbildningar etc., taga parti i varje fråga som är beroende av hans verksamhet och ju bättre han förstår upplysa publiken om rollen av ett ännu misskänt yrke.

DIVERSE

Utredning angående badanläggningar

Chefen för inrikesdepartementet har tillkallat fem sakkunniga för att biträda med utredning angående folkbadsfrågan och härmed sammanhängande spörsmål. De sakkunniga äro riksdagsmännen, kommunalborgmästaren L. V. Lindén, fru Gärda Svenson, annonschefen K. Å. H. Allard, lantbrukaren K. E. Boman samt kammarherren J. I. A. Dickson. För att vid behandlingen av vissa frågor medverka vid utredningsarbetet komma särskilda experter att tillkallas.

I utredningsdirektiven anför departementschefen bl. a., att frågan om att åstadkomma bättre badmöjligheter är

ur allmänhygienisk synpunkt av den största vikt. Den ökade tillgången till enskilda badrum är i detta avseende av utomordentligt stor betydelse. Detsamma gäller tillkomsten av erforderligt antal för allmänheten avsedda varmbadhus, bastuanläggningar och friluftsbad.

De hittillsvarande statliga åtgärderna för att få till stånd ett tillräckligt antal för allmänheten avsedda badanläggningar av olika slag ha varit av relativt ringa omfattning. Stora delar av vårt folk kunna ännu inte komma i åtnjutande av den hälsofaktor, som regelbundna bad innebär. Även om man i flertalet städer och större samhällen redan kunnat tillgodose behovet av allmänna badinrättningar finnes det dock åtskilliga tätorter, däribland även städer, som helt sakna sådana anordningar. Där dylika finnas motsvara de ofta icke de krav, som nu för tiden måste ställas på en badanläggning. På landsbygden äro möjligheterna att erhålla varmbad alltför mycket begränsade.

Även vissa andra med frågan om tillgången till allmänna badanläggningar sammanhängande spörsmål påkalla uppmärksamhet. Hit hör i första hand frågan om möjligheterna att förbättra simkunnigheten och bl. a. därigenom minska drunkningsolyckorna. Det förtjänar framhållas, att enligt en preliminär officiell statistik omkring 3 miljoner personer över 6 år icke kunna simma. Genom drunkningsolyckor förolyckades under femårsperioden 1941—1945 cirka 2 200 personer.

Möjligheterna att uppföra nya badanläggningar begränsas f. n. av den knappa tillgången på material och arbetskraft. Det är icke minst med hänsyn härtill av vikt, att de anläggningar, som trots detta kunna komma till utförande bli så ändamålsenliga som möjligt. Därtill kommer behovet av en planläggning på längre sikt av de projekt, som kunna aktualiseras vid en tidpunkt då en begränsning av byggnadsverksamheten icke längre lägger hinder i vägen för deras utförande.

Utredningen skall pröva möjligheterna att genom statligt stöd främja kommuners och enskilda sammanslutningars intresse för att i första hand skapa bättre badmöjligheter på landsbygden och mindre tätorter, som icke själva ha tillräckliga ekonomiska resurser för att realisera ett sådant program. De olika vägar, som nu står till buds för erhållande av bidrag av statsmedel för uppförandet av bad och bastuanläggningar, böra bli föremål för översyn och samordning liksom frågan, vilket organ inom statsförvaltningen som lämpligast bör handha dessa ärenden.

Särskild uppmärksamhet anser inrikesministern att man bör ägna de rent tekniska frågorna beträffande badanläggningarna. Garantier måste skapas för att dessa bli så ändamålsenliga som möjligt. I fråga om större badhusanläggningar bör man kunna förutsätta, att de tekniska problemen i allmänhet tillbörligen beaktas av konstruktörerna utan några anvisningar från det organ, som kan komma att företräda det allmännas intressen i dessa frågor. Däremot torde en sådan rådgivande verksamhet kunna bli av värde i fråga om mindre anläggningar, uppförda på platser, där man icke har tillgång till erforderlig teknisk expertis. Sålunda har från olika håll framförts önskemål om att få fram billiga gårdsbastur för landsbygdens behov. De senaste åren ha ett flertal firmor börjat tillverka olika monteringsfärdiga bastur, om vilkas värde mycket skiljaktiga meningar kommit till uttryck. Det är därför önskvärt, att dessa olika typer bli föremål för en sakkunnig, teknisk och ekonomisk granskning syftande bl. a. till en standardisering av de olika i handeln förekommande typerna samt uppställande av vissa tekniska minimikrav.

G E—r

Under takteglet

**EVERS
SOLIDOL**

ytbelagd underlagspapp

Tegelpannor, eternit och plåt är i och för sig goda taktäckningsmaterialier — men kräver en god underlagspapp som Evers' Solidol. Denna ytbelagda underlagspapp tillverkas av råpapp, som impregneras och på båda sidor belägges med asfalt. Pappen är väl impregnerad, jämn, seg och böjlig och belagd med täljstenskross för att hindra sammanklistring och samtidigt öka dess skyddsförmåga.

Vår tillverkning omfattar ytterligare två sorter ytbelagd underlagspapp — Neptun och Scania — som i likhet med våra övriga produkter säljes av byggnadsmaterialfirmor och järnhandlare över hela landet.

EVERS & CO. AB

Hälsingborg Tel. "Evers & Co"

Nederlag:
GÖTEBORG
STOCKHOLM

LULEÅ
ÖREBRO

PARKETT-golv

TRETONG-golv

MASSA-golv

samt alla slag av
golv och golvbeläggningar

utföres av

Mellansvenska Golvaktiebolaget

Västerås

Tel. 392 22 — 366 11

Svenska Livförsäkringsanstalten

TRYGG

beviljar

INTECKNINGSLÅN

Tel. namnanrop
»Trygg-Atlas»

Engelbrektsplan
STOCKHOLM

Placera

FASTIGHETSFÖRSÄKRINGEN

Brandförsäkringsaktiebolaget

TRYGG

KITTFRIA
GLASTAK

levereras från lager

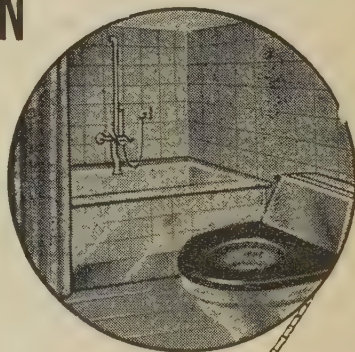
**ERNST STRIDS
GLASMÄSTERI**

Trädgårdsgatan 3

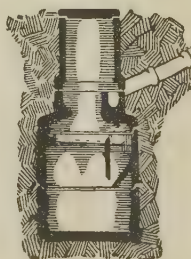
Telefon 11 40 41

**RENIL
HOFFMANN
BRUNNEN**

*Löser Edert
avloppsproblem*

Luktfritt avloppsvatten
Luktfri slamtömning
Luktfri drift

Begär
prospekt!

OLOF NILSSON

Sturegatan 18 • STOCKHOLM

Tel. 62 57 12, 62 57 50

REDAKTÖRER:

Arkitekt SAR Leif Reinius
Civilingenjör SVR Gunnar Essunger

REDAKTIONSSEKRETERARE:

Fil. mag. Inga Mari Lönnroth

REDAKTIONSOMBUD:

Victor Bährner, Malmö
Ossian Lindqvist, Malmö
Owe Svård, Göteborg
Gunnar Hoving, Göteborg

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Harry Bernhard
Hilmer J. Danielsson
Bengt Gate
Torbjörn Olsson
Yngve Steen
Tore Webjörn

PRENUMERATIONSPRISER HELÅR

	Endast lösnummer	Lösnummer + bundet ex.	Lösnummer + halvfr. b.
Sverige	20:—	30:—	35:—
Danmark, Norge....	22:—	33: 50	38:—
Övriga utlandet	26:—	40:—	45:—

Ansvarig utgivare Arkitekt SAR Moje Bergström

TIDSKRIFTSBIBLIOTEK, LÄSRUM:

SAR, Sturegatan 20, Stockholm.
Tillgängligt för allmänheten vardagar
utom lördagar kl. 9—17.

I tidskriften gjorda uttalanden stå för författarnas räkning och äro endast om så anges att anse som uttryck för standpunktstagande av någon av de föreningar, som utge tidskr.

Tornborg Lundberg

TELEFON: NAMNANROP

ÅRSTADALSHAMNEN. STOCKHOLM 9

Kontor, Mek. Verkstad och Lager, Årstadalshamnen

BRUKSUPPRÖRAREN

Limack

patentsökt

För snabb uppröring av kalkbruk i lavar. Oumbärlig vid tillverkning av kalk-cementbruk på byggnadsplatsen.

144

AKTIEBOLAGET CALOR & SJÖGREN

Arbetargatan 30, Stockholm

Telefon: Växel 52 06 30

VÄRME - GAS - VATTEN
AVLOPP

Ni erhåller snabbt och väl utfört
arbete om Ni anlitar vår
reparationstjänst.

Ensamförsäljare: Götaverkens fönsteragentur, Claës Kreüger, Sthlm.

DK 727.3

Arkitekturskolan 1948. Byggmästaren 27 (1948) nr 15, sid. 253—263.

Visar de för år 1948 med medaljer och hedersomnämmande belönade förslagen vid Konstakademiens arkitekturskola. Inledning av arkitekt SAR Magnus Ahlgren.

DK 72.01

HOLM, LENNART: Ideologi och form i efterkrigstidens arkitekturdebatt. Byggmästaren 27 (1948) nr 15, sid. 264—270.

Tankar om de senaste årens svenska arkitekturutveckling och arkitekturfilosofi med anknytning till den allmänna kulturutvecklingen.

"Förskolor och daghem"

HSB:s Byggnadstekniska utredningar nr 6

Resultat av undersökningar angående en lämplig planläggning, utformning och inredning av barnstugor, utförda av arkitekt SAR Yngve Alwå.

Sändes portofritt om kr. 3:—insättes på vårt

Postgiro Nr 31 24

BYGGMÄSTAREN

FÖRLAGSAVDELNINGEN
KUNGSGATAN 32, STOCKHOLM

TÄVLINGAR

Uppgift	Inlämnings-tid	Se Bygg-mästaren
Kungl. musikaliska akademien m. m.	15. 9. 1948	Nr 14, 1947, IV
Förvaltningsbyggnad i Värnamo.	15. 12. 1948	Nr 12 s. X
Västra Frölunda i Göteborg	31. 1. 1949	Nr 13. s. VII
Österleden i Stockholm ..	1. 4. 1949	Nr 2 s. III

Lämna reproduktionsdugliga tävlingsritningar!

DIVERSE

Komplement till SIS 608617 och 608618, detaljer till fönsterdörrar

Då man inom byggnadstekniken använder sig av ytterväggskonstruktioner sammansatta av material med olika porositet och diffusionsmotstånd kan risk föreligga att den från insidan mot den kallare yttersidan diffunderande vattenångan kondenseras inom konstruktionen om de ingående materialen givits en olämplig placering i förhållande till varandra. I vissa fall kan kondensation undvikas genom att ett diffusionstätt skikt placeras på insidan eller genom att ett ventilerat luftskikt anbringas under ytterbeklädningen.

Vid konstruktion av de fönsterdörrar som förekommer i svensk standard (SIS 60 86 17 och 60 86 18) räknade man med att den yttre profilerade panelen i praktiken skulle få en relativt dålig diffusionstäthet och att risk för kondensation i fyllningen ej skulle föreligga. På förekommen anledning har Byggstandardiseringen uppdragit åt docent C. H. Johansson och ingenjör G. Persson att företaga en kontrollundersökning. Då denna kan vara av intresse för belysande av frågor av liknande art publiceras den med författarnas medgivande härneda.

För att eliminera kondensationsrisken i fyllningen till fönsterdörrar enligt SIS 60 86 17 och 60 86 18 föreslår Byggstandardiseringen med anledning av ovannämnda utredning att den utvändiga panelen förses med ventilerade rännor enligt figur 1 och att panelbrädorna sammanfogas i enlighet med figur 2.¹

Stockholm i juli 1948.

BYGGSTANDARDISERINGEN

Ake Ekelund

Yngve Steen

¹ Kommentarererna har sammanställts på ett blad som kostnadsfritt tillhandahålls av Sveriges Standardiseringskommission.

Profil av panelbräda.

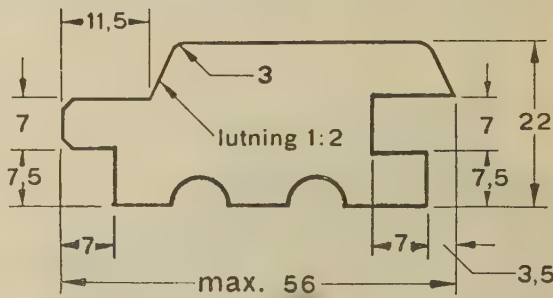

Fig. 1.

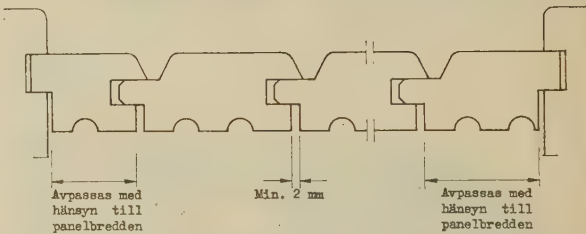

Fig. 2.

Beräkning av fuktfördelning i fönsterdörrar

På uppdrag av Byggstandardiseringen, Stockholm, ha undertecknade utfört vissa beräkningar över fuktfördelning i fönsterdörrar, tillverkade enligt SIS nr 608618 av 22 mm spontad träpanel, 32 mm högporös träfiberskiva (Kramforsplatta) och 3,5 mm hård träfiberskiva.

Följande materialdata ligga till grund för beräkningen

Material	kcal/m·h·°C	k_d g/m·h·mmHg
Furu, vinkelrätt fiber.	0,12	0,001
Högporös träfiberskiva (Kramforsplatta)	0,035	0,03
Hård träfiberskiva(Masonit)	0,13	0,001

Temperatur och deltrycksfördelning ha beräknats för följande fall

	t °C	φ %	p mmHg	φ %	p mmHg	φ %	p mmHg
Ytterluft.	-10	90	1,75	90	1,75	90	1,75
Rumsluft	+20	50	12,30	50	8,77	30	5,26

KVALITET väger tyngre än **VIKT**

Det är inte vikten eller tjockleken som avgör takpappens livslängd; kvalitet i råvara och utförande faller utslaget. **MATAKILITE** (svenskt patent nr 92649) är en högklassig takbeläggning av typen underhållsfri takpapp, belagd med vermiculite, ett vackert, gulbrunt, diskret metallglänsande mineral med låg vikt, som är eldsäkert, effektivt isolerande och solreflekterande. **MATAKILITE** har redan gjort sig känt för enastående smidighet och lätthanterlighet, och garanti i varje enskilt fall borgar för lång livslängd. — En verkligt förnämlig takbeläggning ur såväl ekonomisk som estetisk synpunkt.

Aktiebolaget
MATAKI
MALMÖ Tel. namnanrop **MATAKI**

Temperaturfördelningen i dörren beräknas på känt sätt med kännedom om de ingående materialens värmeledningstal och skiktjocklek. Ur temperaturkurvan fås sedan vattenångans mättningskurva (p_m) genom att ur tabell inpricka det mot temperaturen svarande mättningsstrycket.

Under förutsättning att den fuktutjämnande kapillarsugningen är försumbar, vilket här är berättigat, kan deltryckskurvan i en flerskiktsskiva beräknas på liknande sätt som temperaturkurvan. Sålunda gäller för deltryckets minskning i t. ex. det k :te skiktet med tjockleken d_k , fuktdiffusionstalet k_{dk} och fuktdiffusionsmotståndet $m_k = d_k/k_{dk}$

$$\Delta p_k = \frac{m_k}{\sum m_k} (p_i - p_y);$$

Här är p_i och p_y deltrycket på in- resp. utsidan och $\sum m_k$ summan av motståndsvärdena för samtliga skikt. (Vid fuktgenomgång äro övergångsmotstånden på in- och utsida försumbara.) Insättning av numeriska värden enligt ovan ger

		ϕ		
		$\phi = 70\%$	$\phi = 50\%$	$\phi = 30\%$
Furu, vinkelrätt fiber	22	8,6	5,7	2,85
Högorörs träfiberskiva (Kramforsplatta)	1	0,4	0,25	0,15
Hård träfiberskiva (Masonit) ..	4	1,5	1,05	0,5
	27	10,5	7,0	3,5

På liknande sätt har fuktfördelningen vid jämvikt beräknats för en del olika fall (figur 1—3).

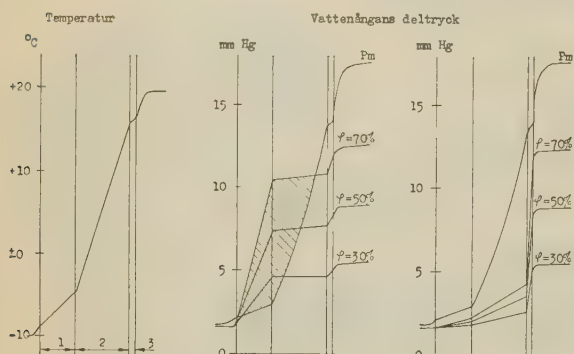

Fig. 1

1. Ytterpanel av furu 22 mm
2. Högorörs träfiberskiva 32 mm
3. Hård träfiberskiva 3,5 mm

a.

Tät ytterpanel

b.

Genomluftad ytterpanel

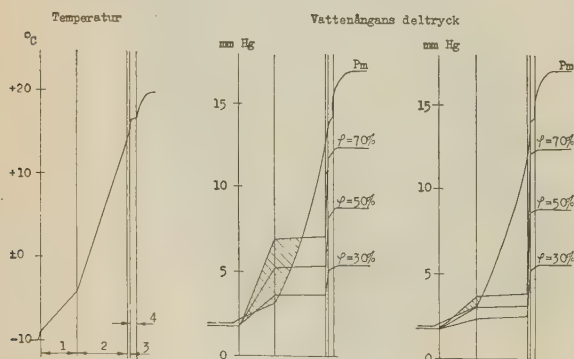

Fig. 2

1. Ytterpanel av furu 22 mm
2. Högorörs träfiberskiva 32 mm
3. Diffusionstät papp (K_d se ovan)
4. Hård träfiberskiva 3,5 mm

a.

$K_d = 0,05 \text{ g/m}^2 \text{ h mm Hg}$

b.

$K_d = 0,01 \text{ g/m}^2 \text{ h mm Hg}$

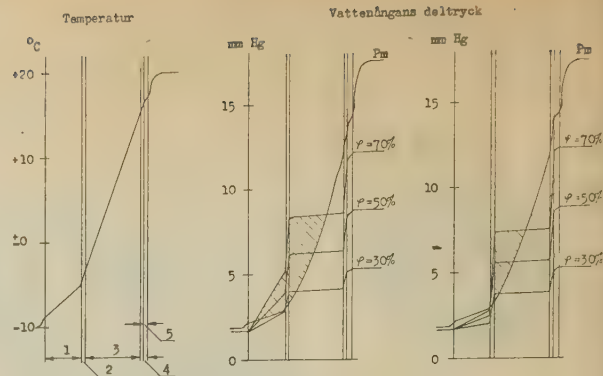

Fig. 3

1. Ytterpanel av furu 22 mm
2. Diffusionstät papp (K_d se ovan)
3. Högorörs träfiberskiva 32 mm
4. Hård träfiberskiva 3,5 mm
5. Hård träfiberskiva 3,5 mm

a.

$K_d = 0,05 \text{ g/m}^2 \text{ h mm Hg}$

b.

$K_d = 0,01 \text{ g/m}^2 \text{ h mm Hg}$

Diskussion

Förutsättningen för att konstruktionen skall vara tillfredsställande ur fuksynpunkt är, att vattenångans deltryck i dörrens olika delar icke på någon punkt överstiger motsvarande mättningsvärde.

Figur 1 a visar tydligt, att vid en tät (väl hopfogad, spontad) panel erhålles kondensation i kramforsplattan (streckat område i figuren), även om relativa luftfuktigheten inomhus är så låg som 30 %. Helt annorlunda blir förhållandet, om man utför panelen genomluftad (»otät»), då enligt figur 1 b ingen risk för kondensation föreligger, även om relativa luftfuktigheten inomhus skulle närma sig mättad fuktighet.

Försöker man förbättra fuktighetstillståndet genom att införa en fuktbarriär (diffusionstät papp eller asfaltstrykning) mellan värmeisolering och masonit, minskas risken för kondensation (figur 2 a och 2 b), men diffusionsmotståndet måste vara högt för att verkan skall bli mera märkbar. För att man skall uppnå att $k_d = 0,01 \text{ g/m}^2 \cdot \text{h} \cdot \text{mm Hg}$ som i exemplet i figur 2 b måste man dels använda en diffusionstät papp av god kvalitet, dels utföra monteringen av pappen synnerligen omsorgsfullt med klistrade skarvar etc. Av figuren framgår att p -kurvan ligger trots dessa försiktighetsåtgärder farligt nära p_m -kurvan även då ϕ_i endast uppgår till 50 %. Med hänsyn till kondensationsrisken synes det därför vara nödvändigt att konstruktionen utföres med genomluftad ytterpanel.

Anordnar man en fuktisolering å båda sidor om värmeisoleringen, vilket enligt uppgift har skett i ett aktuellt fall blir kondensationsrisken större, vilket också tydligt framgår av figur 3.

Risken för fuktutfällning i konstruktioner av denna typ med tät ytterpanel är speciellt stor. Detta sammanhänger med att högorösa, värmeisolerade material förena ett högt värmemotstånd med ett lågt diffusionsmotstånd. Om ytterpanelen är relativt tät, blir dess »fuktmotstånd» stort i förhållande till dess »värmemotstånd», vilket medför att vattenångans deltryck i konstruktionen kommer att ligga högre än motsvarande mättningsstryck med fuktansamling (kondensation) som följd.

För att förhindra slagregn att tränga genom panelen och sugas in i värmeisoleringen kan det vara lämpligt att placera en vattenavvisande papp (exempelvis förhydningspapp) mellan panelen och värmeisoleringen. Denna papp måste emellertid ha lågt diffusionsmotstånd.

Stockholm den 27 mars 1948.

C. H. Johansson
Docent

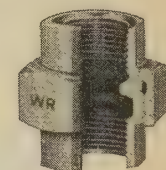
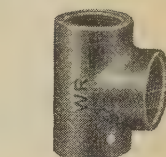
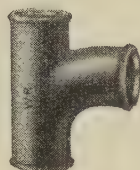
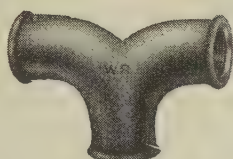
G. Persson
Ingenjör

Föreskriv vid beställning Svenska Aducerade Rördelar

märket
WR

De flesta rörgrossister hava ett välsorterat lager av WR-rördelar. Dessa tillverkas av bästa svenska tackjärn, som jämte vår snart fyrtioåriga erfarenhet borgar för en pålitlig oöverträffad kvalitet. Trots detta är vårt fabrikat ej dyrare än utländsk vara. Vi lagerföra mer än 5.000 modeller, vilka samtliga återfinnas i vår katalog nr 123, som sändes på begäran.

A.B. JÄRNFÖRÄDLING
HÄLLEFORSNÄS

*F*ramtidens byggnadsmaterial är den högporösa lättbetongen. Den har visat sig oöverträffad som isolations- och fyllnadsmaterial i form av färdiga plattor eller gjuten på arbetsplatsen. Den har även — i form av anghärdad Celltong — dokumenterat sig som ett ypperligt konstruktionsmaterial för bärande ytterväggar, tak- och bjälklag. Och dess användningsområde vidgas alltmer...

Centraluppvärmning av en grupp byggnader medelst fjärrvärmeanläggning har för alla framsynta länge varit det ideal, som man på många vägar sökt nå. Tack vare den högporösa lättbetongen Celltong (volymvikt 0,3) har vi nu, efter år av experiment, kommit fram till en enkel och praktisk lösning av detta problem: att distribuera värmen längre sträckor utan egentlig värmeförlust.

Ni, som är intresserad av att följa med i utvecklingen, erbjuds vår lilla broschyr i ämnet — den skall säkerligen både intressera och ge Er några idéer.

Obs! Morgondagens värmedistribution står vid sin lösning nu!

*Till Er,
som bygger med sikte på
Framtiden*

CELLTONG
KULVERT
en nyhet

Svenska Cellbetong Aktiebolaget

Telefonanrop, post- o. telegramadress:
CELLTONG, Falköping.

CELLTONG
FALKÖPING

Härmed rekvideras ex. av broschyren "Morgondagens värmedistribution".

Namn

Bostad

Postadress Byggn. 15

Förstklassig golvbeläggning

ger åt fastigheten ett bestående värde. Såsom experter på alla slag av golvbeläggning kan vi leverera och pålägga rätt golv för alla lokaliteter från källaren till vinden.

Leverantör till statliga och kommunala verk, byggmästare, fastighetsägare m. m.

**LINOLEUM
ASPHALT TILES
PARKETTGOV
GUMMIGOLV
MASSAGOLV
INDUSTRIGOLV
TRÉTONG m. m.**

Golvservice

AB. LINOLEUMKOMPANIET

SPECIALFIRMA FÖR GOLVBELÄGGNINGAR

Rådmansgatan 27 · STOCKHOLM Telefon: 235090

Original

KAKELFIX

fäster alla slags plattor

Evers Original KAKELFIX är ett specialpreparat för uppsättning av plattor på olika slags väggmaterial. KAKELFIX sparar tid och arbete, eftersom plattorna inte behöver behandlas före uppsättningen.

KAKELFIX, som levereras i pulverform direkt färdigt att blandas med vatten, äger stor hållfasthet och binder snabbare än murbruk. Dessutom har KAKELFIX mycket stor motståndskraft mot syror.

För uppsättning av plattor på eternit, järn, tegel, gips, sten, glas m.m. använd Original KAKELFIX — det håller!

EVERS & CO. AB

TAKPAPP- & KEMISK-TEKNISK FABRIK

HÄLSINGBORG. Tel. "Evers & Co".

Nederlag

Göteborg tel. 15 50 85
Stockholm tel. 44 00 65

Luleå tel. 1577
Umeå tel. 197 60

LITTERATUR

Københavns gamle bydel. En bydelsundersøgelse foretaget af byplankontoret, Stadsingeniørens direktorat, København. 1947. 48 sider og 24 planer.

Som grundlag for en dispositionsplan for Københavns cityområde har Stadsingeniørens direktorat i København, under hvilket byplanarbejdet sorterer, nu foretaget en indgående undersøgelse af denne bydel og offentliggjort den i et fornemt værk, som kan få een til helt at glemme, at der er streng papirrationering i Danmark.

Det område, undersøgelsen omfatter, har naturligvis måttet begrænses efter et skøn, idet citydannelsen i yderkanterne spredt sig ind mellem boligbebyggelsen — selv om dette ikke er så udpræget som f. eks. i Stockholm. Man har valgt et forholdsvis snævert cityområde, som nogenlunde svarer til hele byens udstrækning i middelalderen. Skønt bogstavelig talt hele København efterhånden er blevet lagt øde ved de store brande i 1728, 1795 og 1807, er det middelalderlige gadenet med de smalle, uregelmæssige gader dog i det store og hele bevaret. Der er tilmed en tendens til fastlåsning af dette gadenet derved, at gamle, dårlige huse lidt efter lidt afløses af nye, kostbare og varige forretningsbygninger. Derved tilspidses cityproblemet, og byplanmæssige indgreb bliver en nødvendighed for at byens hjerte stadig skal slå sundt og kraftigt.

Den foretagne undersøgelse falder i 4 dele: Bebyggelse, befolkning, erhverv og trafik.

Hvad bebyggelsen angår kan det nævnes, at grundværdien (1945) i det valgte område andrager ialt 224 mil. kr. og bygningsværdien 240 mil. kr. I den mest udprægede strøggade (Østergade) andrager bygningsværdien — skønt der er tale om vel vedligeholdte ejendomme og moderne stormagasiner — dog kun 22 % af grundværdien.

Befolkningen. Omkring 1860 nåede området sit største folketal ca. 67 000. Siden er tallet stadig faldet, således at bydelen i 1945 kun havde ca. 13 500 fastboende indbyggere. Heraf er ca. 2 000 børn, hvilket er den laveste børneprocent i byen. Befolkningen er i hovedsagen knyttet til de dårligste kvarterer i bydelen.

Erhvervsforholdene. Der beskæftiges nu over 70 000 mennesker i den gamle bydel, deraf ved engros handel 20 %, ved detailhandel, restaurations- og hotelvirksomhed 17 %, ved håndværk og industri 41 %, ved offentlige institutioner og pengevirksomheder 19 %, i de frie erhverv 2 % og diverse 1 %. Den langt overvejende del af virksomhederne har væsentlig hvis ikke livsinteresse i den centrale beliggenhed.

Hvad endelig trafikken angår kan den nævnes, at ca. 250 000 mennesker (eller 3 gange antallet af beskæftigede i bydelen) hver dag besøger city. Tallet er dog underkastet stærke sæsonsvingninger. De mennesker, der tager ind til city, kommer på følgende måde: gående, d. v. s. pr. S-tog, sporvogn og til fods 41 %, med cykler 45 %, med personbiler 11 % og med lastbiler 3 %.

Som afslutning på undersøgelsen fremsættes der en række kortfattede betragtninger over citykvarterets fremtid. Man må gøre sig klart, at citykoncentrationen vil fortsætte, at universitetskvarteret skal bibeholdes og udbygges, at der ikke må oparbejdes egentlige boligkvarter i city og at de — forholdsvis få — virksomheder, som ikke nødvendigvis må ligge i city, bør udflyttes. Ud fra disse forudsætninger vil man udarbejde dispositionsplanen for Københavns cityområde.

Bent Waagensen

INNEHÅLL:

BERNHARD, HARRY: *Kungl. Bostadsstyrelsen och de nya låneformerna.* Byggmästaren 27 (1948) nr 16 sid. 273—277.

Från 1 juli 1948 övergår Statens Byggnadslånebyrå i Kungl. Bostadsstyrelsen. Redogörelse för organisatoriska förändringar i samband därmed. Samtidigt förenklas låne- och bidrags-givningen, framför allt till egna hem. Redogörelse för de nya författningarnas innehåll.

WILLIAM-OLSSON, TAGE: *Självprövning inför stadsplanekonstens förfall*. Byggmästaren 27 (1948) nr 16 sid. 278—285.

Några reflexioner över den nuvarande situationen i svenskt stads- och bostadsbyggande. Kritik av de grundförutsättningar från vilka man utgått. Förslag till nya hustyper bl. a. det höga smaluset visas i ritningar och modellfotografier.

WALLINDER, JAN: *Inbjuden tävling om bad och idrottskhus i Göteborg.* Byggmästaren 27 (1948) nr 16 sid. 286—294.

Redogörelse för tävlingens uppgift och resultat. Perspektiv, planer, fasader m. m. av tävlingsförslagen.

FRÖLÉN, STURE och LUNDAHL, ESKIL: *Projekt till friluftsbad i Uppsala.* Byggmästaren 27 (1948) nr 16 sid. 295.

Plan, sektion och perspektiv tillhörande ett projekterat friluftsbad i Uppsala.

ASPLUND, HANS: *Skidbacke med åskådareläktare vid Hammarby i Stockholm.* Byggmästaren 27 (1948) nr 16 sid. 296.

Projektet, som är utfört som examensarbete i arkitektur vid KTH, omfattar en anläggning avsedd att bli av samma storleksordning som de största utländska. Höjdskillnaden från högsta startplatsen till uppbromsningsplanen är 103 m. och tornets höjd över berg-kronet är 65 m. Omklädningsrum, bastu, sammanträdesrum, restaurant m. m.

ARKITEKTTÄVLING OM TJÄNSTEMANNABOSTÄDER FÖR INDUSTRIEN

(resultat av Industriens Bostads-förenings tävling om tjänsteman-nabostäder år 1946, 15 radhus- och 9 villaförslag). Utgiven av Indu-striens Bostadsförening.

Pris kr. 7:—.

Sändes portofritt om beloppet insättes på postgiro nr 3124.

BYGGMÄSTAREN

FÖRLAGSAVDELNINGEN
KUNGSGATAN 32, STOCKHOLM

TÄVLINGAR

Uppgift	Inlämnings-tid	Se Bygg-mästaren
Kungl. musikaliska aka-demien m. m.	15. 9. 1948	Nr 14, 1947, IV
Förvaltningsbyggnad i Värnamo.	15. 12. 1948	Nr 12 s. X
Västra Frölunda i Göteborg	31. 1. 1949	Nr 13 s. VII
Medborgarhus och teater i Falköping	2. 3. 1949	Nr 16 s. XIII
Österleden i Stockholm ..	1. 4. 1949	Nr 2 s. III

Lämna reproduktionsdugliga tävlingsritningar!

Karlskronatävlingen

I tävlingen om sinnessjukhus i Karlskrona har förste pristagaren arkitekt SAR Lars Erik Lallerstedt som medarbetare haft arkitekt Werner Küenzi. Denna uppgift hade tyvärr bortfallit i redogörelsen för tävlingsresultatet inför i Byggmästaren nr 15.

Tävling om medborgarhus o. teater i Falköping

Falköpings stad inbjuder härmed svenska, danska, fin-ska och norska arkitekter att delta i tävling om med-borgarhus och teater i Falköping.

Program med tillhörande handlingar erhålles från och med den 1 september 1948 genom tävlingsfunktionären stadsingenjör Lars Annerstedt, Rådhuset, Falköping, mot dederingen av 50:— kronor. Utländska deltagare kunna deponera motsvarande belopp hos svenskt konsulat och genom insändande av kvitto till tävlingsfunktionären er-hålla handlingarna. Program utan handlingar erhålles kostnadsfritt.

Förslag skall vara inlämnat till tävlingsfunktionären senast kl. 15.00 den 2 mars 1949.

Till prisnämndens förfogande är ställt en summa av 11000:— kronor att användas till pris och en summa av 4000:— kronor att användas till inköp. Första pris kommer ej att understiga 5000:— kronor och lägsta inköpssumma ej 1000:— kronor.

De inlämnade förslagen komma att bedömas av en prisnämnd bestående av

Arkitekten SAR professor Ivar Tengbom, Stockholm,
Arkitekten SAR professor Nils Ahrbom, Stockholm,

Drätselkammarens ordförande herr Robert Falkenskog,
Falköping, Byggnadsnämndens ordförande herr Mats Ohlsson, Falköping, och Stadsarkitekt SAR Folke Molin, Falköping.

DIVERSE

Internationell konferens om bullerproblem

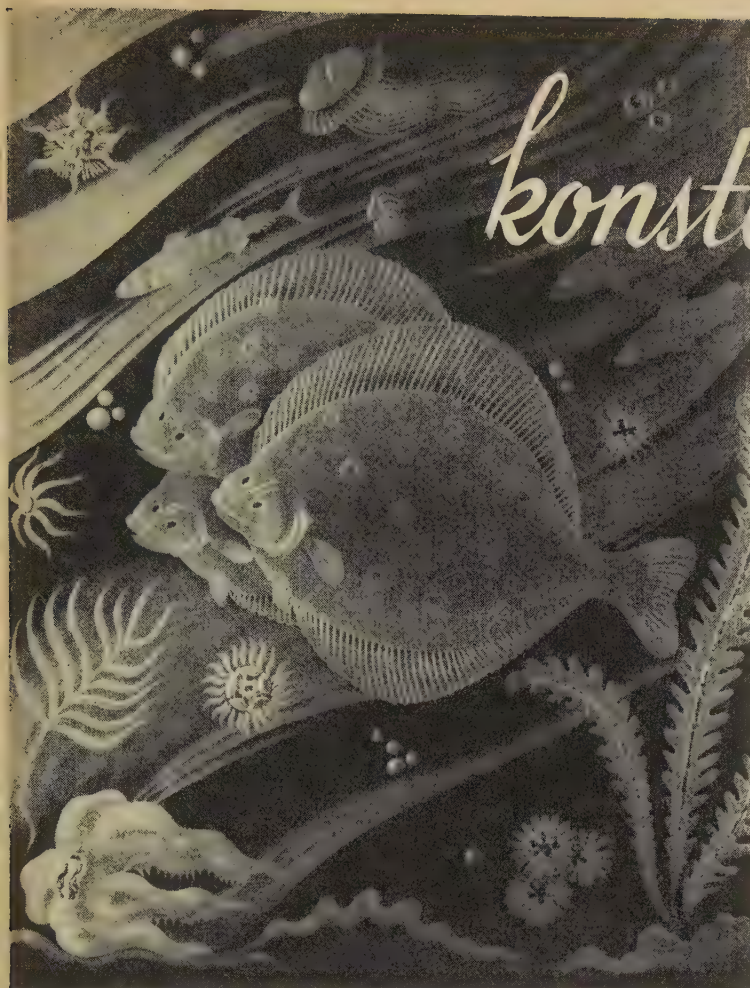
I mitten av juli månad avhölls i London en internatio-nell konferens om ljud och ljudtransmission med del-tagande av ett tiotal länder, varvid även de skandinaviska länderna voro representerade.

Den nybildade akustiska gruppen av Physical Society var arrangör för den brett upplagda konferensen, som omfattade ämnen såsom ljudtransmission, allmänna bul-lerproblem, mätning av buller samt tillämpad akustik. Dessa olika problem belystes genom föredrag av ett fler-tal forskare och det anordnades demonstrationer och vis-ningar av några akustiska laboratorier i samband med konferensen. De utländska gästerna voro dessutom bjudna till besök på filmstudiorna i Denham norr om London och tillbringade en mycket angenäm eftermiddag och kväll med huvudsakligen filmstudier.

Föredragen från konferensen komma alla att publiceras genom Physical Society's försorg. Ett flertal av före-dragen voro dock »gengångare» från tidigare tidskrifts-artiklar.

På denna första mera officiellt betonade del av konfe-rensen fick man ett tydligt intryck av att ett flertal mät-metoder kommit till användning i olika länder. Det stora behovet av en internationell överensstämmelse med hän-syn till mätmetoderna och angivning av mätresultaten föranledde därför en informell konferens mellan delegater från elva länder på Building Research Station. Här fram-lades det från brittiskt, holländskt och danskt håll ett normförslag för ljudisolationsmätningar. Man överens-kom om vissa allmänna riktlinjer för rutinmätningar av ljudisolering, som i stort sett överensstämmer med de i Sverige sedan tre år tillbaka använda metoderna. Dessa normförslag komma efter justering bland deltagarna att framläggas för det internationella standardiseringsorganet, och slutligen komma de att cirkulera mellan de olika län-derna för officiellt ställningstagande. Intresserade kunna vid hänvändelse till laboratoriet för byggnadsakustik vid KTH erhålla ett exemplar av normförslagen.

Ove Brandt

konstblåstring

DEKORATIVA FÖNSTER-
och DÖRRPARTIER

konstnärligt utförda i djupbläst-
rat råglas eller maskinglas.

Förslag utarbetas gärna på begäran.

BÖHLMARKS

STOCKHOLM 4

SANDVIKENS

ROSTFRIA

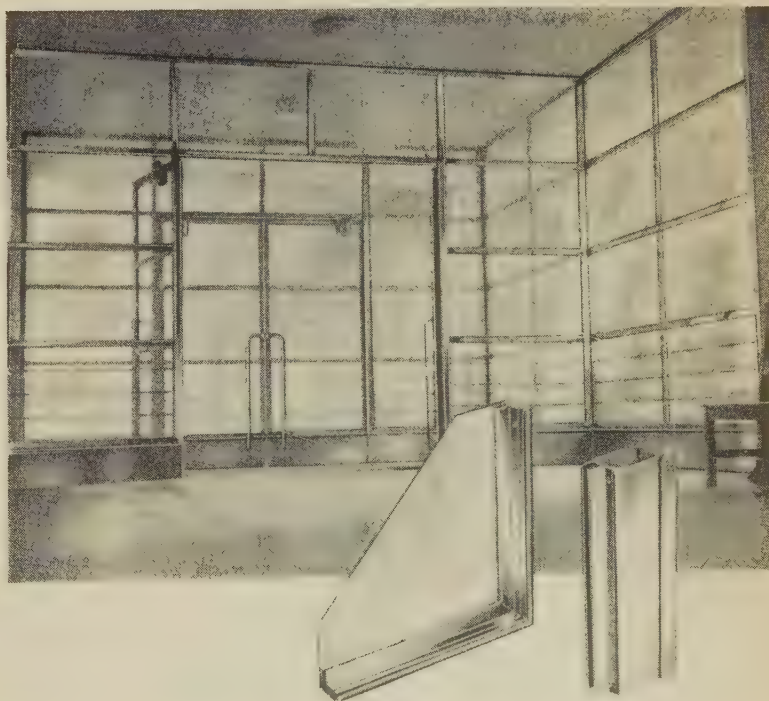
PROFILER

för Entréer

Rostfria fasader

Inredningar

- Eleganta och starka monteringar
med bestående värde
- Låga underhållskostnader

SANDVIKENS JERNVERKS AKTIEBOLAG

SANDVIKEN • TELEFON: NAMNANROP: "SANDVIKENS JÄRNVERK"

STANDARD FÖR BADKAR

Badrummet torde vara det utrymme i en bostad, där behovet av variation är minst framträdande. Det är därför naturligt att det görs till föremål för standardisering. Särskilt gäller detta de i badrummet ingående fabrikstillverkade elementen, såsom badkar, sanitetsgods, armatur, keramiska plattor m. m. Början har gjorts med badkaret, och Byggstandardiseringen framlägger härmed förslag till svensk standard.

Följande funktioner kan tänkas försiggå i ett badrum: badning, tvättning och annan kroppsvård, avföring, barnavård och småtvätt. Bostadsutredningen har ingående studerat hur badrummet skall planeras för att bäst kunna utnyttjas för dessa funktioner. Studierna kompletteras för närvarande genom praktiska prov. I första hand provas barnavård och tvättning av småtvätt. Hemmens Forskningsinstitut utför dessa provningar.

Alla dessa studier har visat, att den uppställning av de i badrummet i en familjebostad förekommande pjäserna, som visas i fig. 1, är den förmånligaste för att inom en acceptabel yta bäst utföra de olika funktionerna. Den medger dessutom en mycket enkel och rationell rörinstallation. Statistik över hus byggda de senaste åren visar, att denna badrumstyp redan är den vanligaste.

Det kan därför fastslås, att detta »familjebadrum» är det som i första hand bör studeras med tanke på standardisering av de olika badrumspjäserna. Byggstandardiseringen återkommer senare med en noggrannare redogörelse för funktionerna i denna badrumstyp och avser även att lämna rekommendationer rörande utrustning, rörinstallation m. m.

I lägenheter om 1 rum och kök eller liknande, som icke är avsedda som familjebostäder, kan en mindre utrymmeskrävande uppställning av pjäserna vara lämplig, t. ex. så som visas i fig. 2.

I båda dessa badrumstyper är badkarets längd dimensionerande för badrummets breddmått, som synes av fig. 1 och 2. Det är därför av stor vikt, att ett standardiserat badkar erhåller ett mått, som är så litet som möjligt utan att kravet på dess främsta funktion eftersättes, nämligen att man bekvämt skall kunna bada i karet.

Största delen av de i handeln förekommande svenska badkaren har en utvändig längd från 14 till 18 dm med längdvariationer på 1 dm. Då det icke var möjligt att med stöd av tillgängliga uppgifter och litteratur bestämma den lämpligaste badkarslängden har

Byggstandardiseringen företagit undersökningar för att utröna denna. Undersökningarna utfördes i ett provbadkar av trä med sådana mått och sådan lutning på sidorna, som motsvarade ett medelvärde av befintliga badkarstyper (fig. 3). Gaveln vid huvudändan var flyttbar med 1 dm språng, varigenom invändiga längder kunde erhållas, som motsvarade de fem ifrågakommande storlekarna. Karets ena långsida

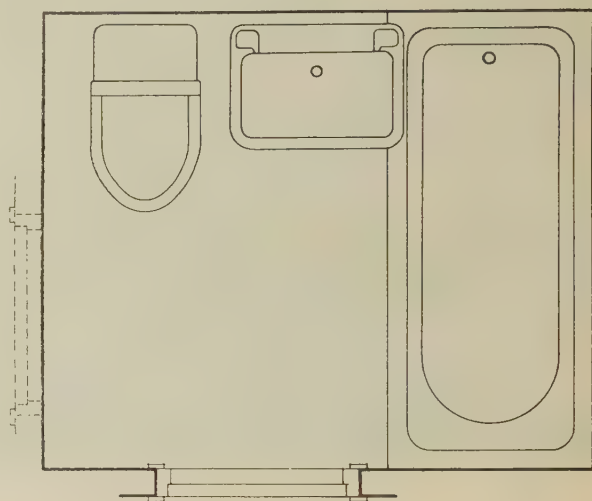

Fig. 1

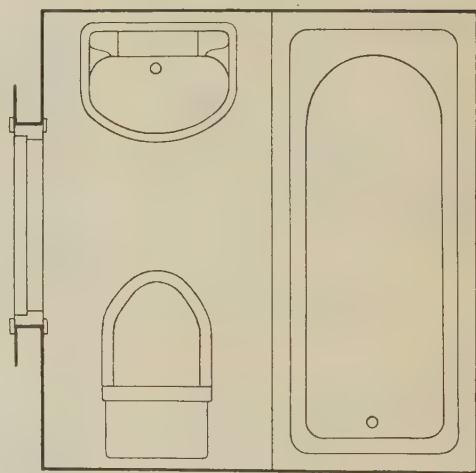

Fig. 2

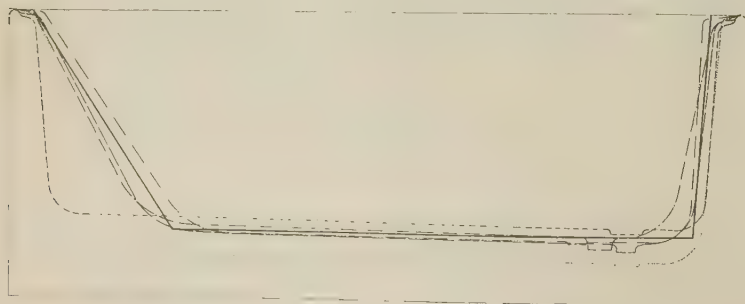
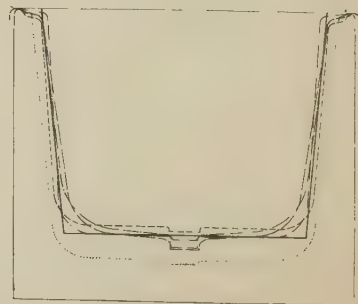

Fig. 3

En god lösning av portproblemet

-ALLHABO

pansarjalusier

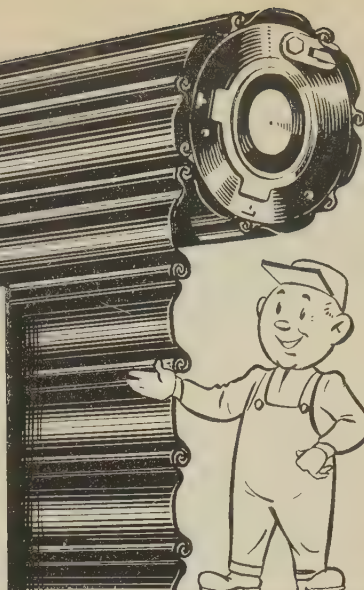
ALLHABO pansarjalusier är eld- och inbrottssäkra, lätta att manövrera och utmärka sig för stor driftsäkerhet. De tillverkas av stållameller, vars profil genom sin kupiga form erbjuder största möjliga motstånd mot intryckning. De levereras med eller utan gångdörr.

F. ö. tillverka vi alla typer av industriportar såsom rullgaller, slagportar, skjutportar, vikportar, harmonikaportar, fällportar, hissportar, vipportar m. m.

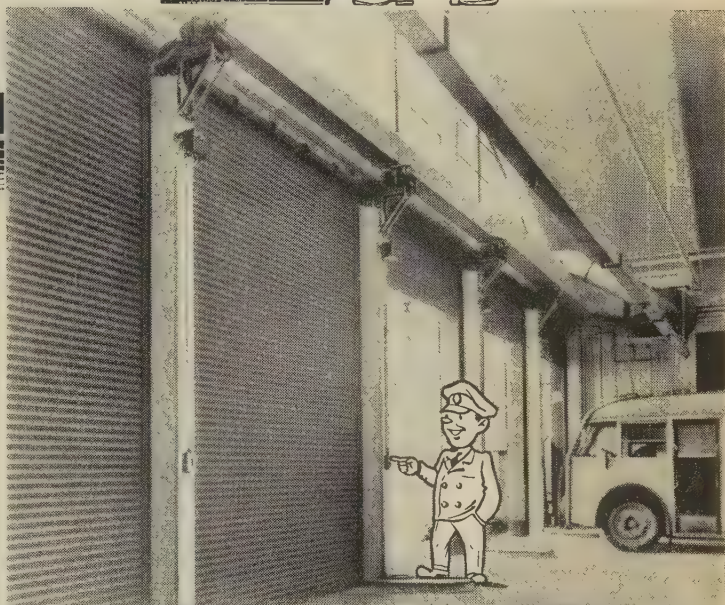
ALLMÄNNA HANDELSAKTIEBOLAGET

BRUNKEBERGSTORG 15 - STOCKHOLM - TELEFON: VÄXEL 23 21 50

Övre bilden:
Elektriskt drivna pansarjalusier vid Göteborgs Spårvägar

Nedre bilden:
Självrullande pansarjalusi för garage i Stockholm

ISOLERING

med Wellit +

expanderad kork

WELLIT-isolering enligt nya, patenterade metoder ger en betryggande isolering, som förblir praktiskt taget opåverkad av fukten.

I kylrum, lagerlokaler och annorstädes, där speciella krav ställas på isoleringen, utgör en kombination av WELLIT i väggar och tak samt expanderad kork i golven en på samma gång effektiv och ekonomisk isolering.

Isoleringsarbeten utföras med fackkunniga isolatörer.

Isoleringsaktiebolaget

Göteborg - Stockholm - Malmö - Sundsvall
Tel. 139827 Tel. 109427 Tel. 33207 Tel. 56366

HYDROPAL

Underhållsfri
takpapp

MAMMUT

Underlag för
linoleum

ANHYDROL

Kallfl. fuktiso-
leringsmedel

CARLINUM

Träkonserve-
ringsmedel

UCO-färg

Träkonserve-
ringsfärg

AKTIEBOL. JOH. OHLSSONS TEKN. FABR.
Tel. 25 68 81 STOCKHOLM 1 Tel. 25 68 82
RIKSSAMTAL 25 88 09

utgjordes av en glasskiva, som graderats med horisontella linjer med 5 cm ekvidistans.

Vid provningarna placerades försökspersonerna i karet, så att knän och axlar befann sig lika högt, se fig. 4 och 5, och denna höjd, dvs. det erforderliga vattenståndet för att hela kroppen utom huvudet skulle komma under vatten, avlästes för alla fem karlängderna. Studier företogs med ett femtiotal försökspersoner.

Av dessa provningar framgick att någon bestämd badkarslängd icke kunde utpekas som den bästa. Det kunde däremot konstateras, att var och en av de ifrågavarande badkarslängderna var godtagbar om blott vattenståndet var tillräckligt med hänsyn till längden (fig. 6). Andra faktorer måste därför bli avgörande för standardkarets längd.

Fig. 4

Fig. 5

Vattenstånd 1 cm

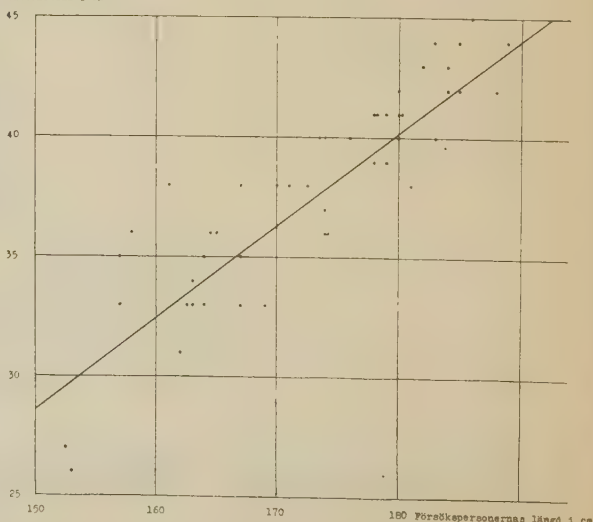

Fig. 6

Provningarna utvisade, att ju kortare ett badkar är desto högre bör vattenståndet vara och följaktligen också karetets invändiga höjd. Denna bestämmes dels av erforderligt vattenstånd, dels av tillräcklig skvalpmån. En skvalpmån på 5 cm är minimum och en större sådan än 10 cm får anses som onödigt stor. Genom att fixera en maximal invändig höjd på karet kan således en minimilängd erhållas. Invändiga höjden plus erforderligt utrymme under karet ger den utvändiga karhöjden. Denna kan av följande skäl icke överstiga ett visst maximimått:

A. Om karmdjupet är för stort kan den badande icke obehindrat röra armarna. Det ur denna synpunkt maximala djupet studerades. Detta visade sig vara lika med avståndet från botten upp till en sittande persons armhålör minus 5 cm. Karkanten kommer då också i bekväm höjd för att man skall kunna gripa tag i den som stöd vid ändring av kroppsställningen.

B. Tvättning av småtvätt kan ske i balja, placerad på en lös trall, som vilar på badkaret. Studier visade, att den bästa höjden för trallen var 65 cm över golv. Denna höjd minus trallens tjocklek ger badkarets maximala utvändiga höjd.

C. Karetets utvändiga höjd är även av betydelse för bekväm i- och urklivning. Prov med ett flertal försökspersoner visade, att den i detta avseende lämpligaste höjden låg mellan 60 och 65 cm. Den utvändiga höjden får nämligen icke vara för stor och icke heller för låg, då äldre personer måste böja sig ned och gripa tag i karkanten för att få stöd, när de kliver i karet. Karetets utvändiga höjd föreslås därför till 60 cm.

Med utgångspunkt från denna höjd och med hänsyn till de olika undersökningarna finner man, att 160 cm karet är det kortaste kar, som fyllde de uppställda fordringarna. En marknadsundersökning, som företagits av Byggstandardiseringen, visade också att 160 cm karet var det vanligaste.

En beräkning av den erforderliga vattenmängden för ett »fullt» bad vid olika karlängder gav till resultat att till 160 och 170 cm karen åtgick ungefär samma vattenmängd, då däremot 140 cm karet krävde ca 5 % mera vatten.

I diagrammet i fig. 7 har ovan omtalade förutsättningar markerats.

Kar för inmurning utgör 80 % av i Sverige tillverkade badkar. En svensk badkarsfabrik har t. o. m. helt slopat sin tillverkning av fristående badkar med den motiveringen, att ett kar avsett för inmurning utmärkt kan användas även som fristående.

Byggstandardiseringen föreslår endast inmurningsbadkaret som standard.

Byggstandardiseringens specialkommitté för dessa frågor har godkänt nedanstående förslag att publiceras för remiss. Denna kommitté utgöres av följande personer:

Fil. mag. Carin Boalt, Hemmens Forsningsinstitut
Arkitekt Erik Dahlberg, Byggstandardiseringen och
Bostadsutredningen

Ingenjör Rolf Elsner, Ankarsrums Bruk

Civiling. Hadar Gille, Rörkonstruktörerna

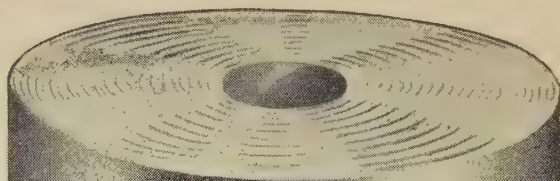
Civiling. Axel Hedberg, Rörenreprenörerna

Ingenjör Wald. Wahlgren, Gustavsbergs Fabriker

Ombudsman Hans Wasén, Rörledningsarbetarna

Utredningsman i detta ärende har varit arkitekt
Ove Eskesen.

Forts. sid. VIII

På taket ... EVERS SOLIDOL — underhållsfri papp

Solidol består av prima råpapp, impregnerad i ren bitumen och på båda sidor försedd med ett lager av oxiderad bitumen. Häri inpressas under högt tryck krossat mineral i olika färger. Det gummiliknande bitumenskiktet tål så kraftiga temperaturväxlingar, att det inte spricker vid kyla eller flyter ut vid hög värme. Denna »härdade yta» ger Solidolpappen sådan styrka, att den är smidig och hållbar sommar som vinter.

Solidol underhållsfri takpapp passar för alla slag av byggnader och säljes av byggnadsmaterialfirmor och järnhandlare över hela landet.

EVERS & CO. AB

Hälsingborg Tel. »Evers & Co»

Nederlag:
GÖTEBORG
STOCKHOLM

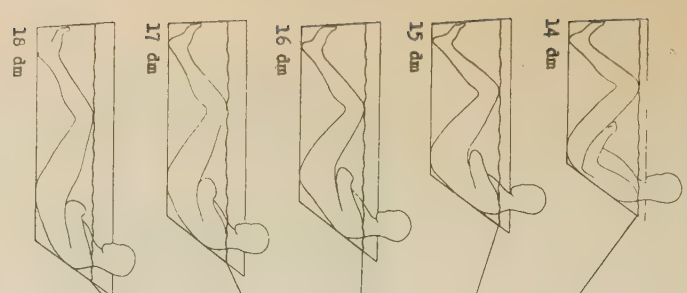
LULEÅ
ÖREBRO

rörelsefrihet

max. inv. höjd

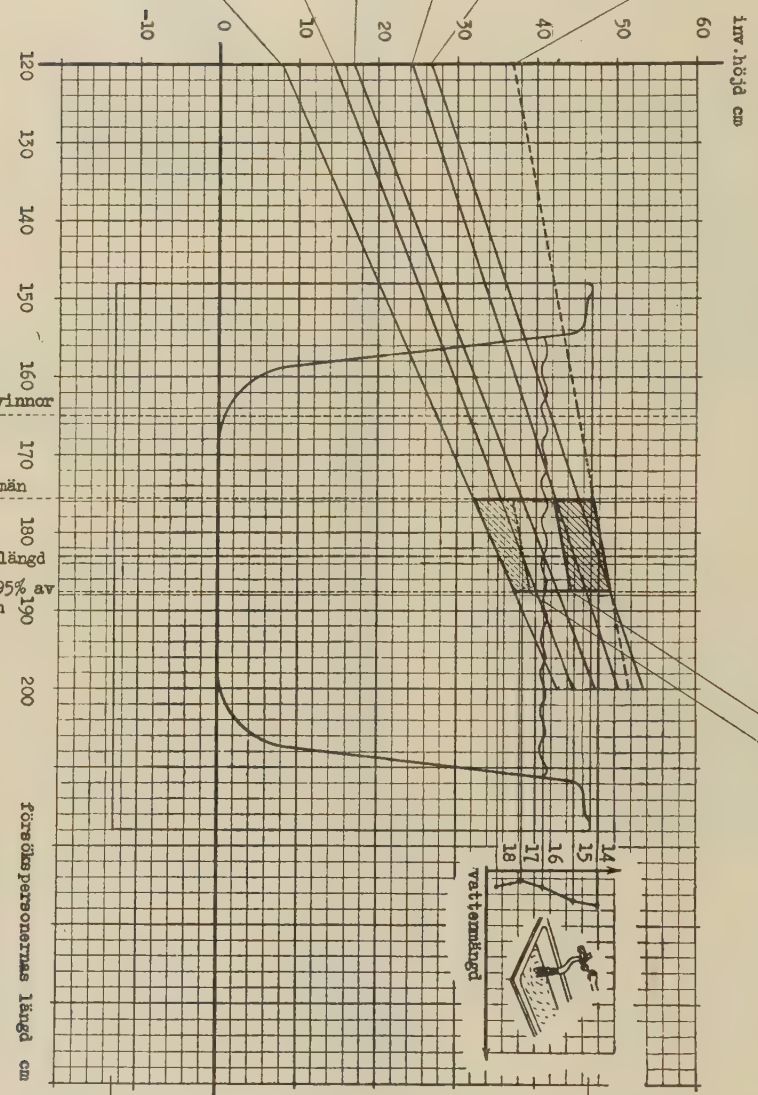
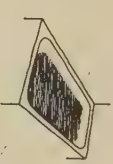
erforderligt vattensstånd

5 cm skvalrym

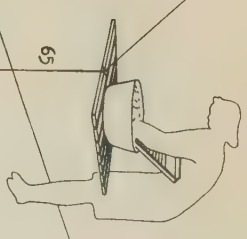

10 cm skvalrym

medellängd kvinnor
medellängd män
normerande längd
längd omf. 95% av
befolkningen

tvättning

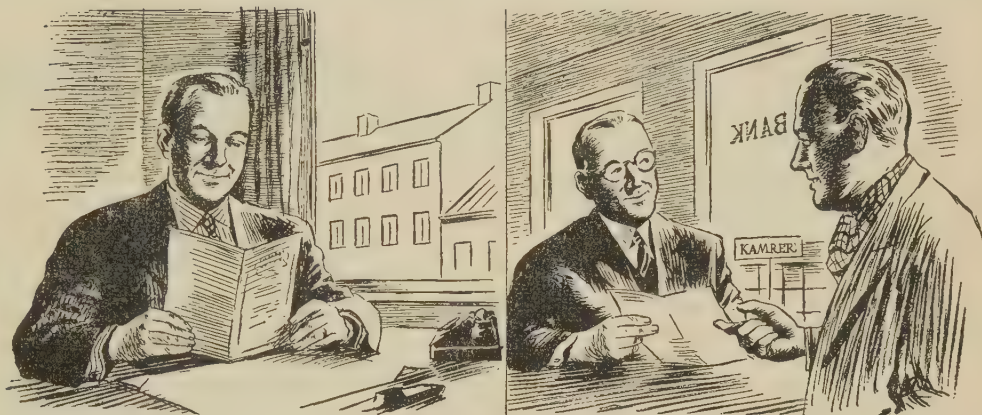

max utvändig höjd cm

Fig. 7

Fullvärde- försäkringen

skyddar både

husägaren och långivaren!

Full ersättning vid brand —

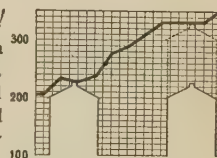
även om brandförsäkringssumman är för låg!

För både husägaren och långivaren ger det en stark trygghetskänsla att ha sina pengar placerade i ett hus, som inte orsakar kapitalförlust i händelse av brand. Stegrade byggnadskostnader medför ökade husvärden och därmed ökad risk för underförsäkring. Om inte brandförsäkringen håller jämna steg med byggnadskostnadernas stegring, kan såväl ägaren som långivaren drabbas av stora förluster genom brand.

Båda parter undgår emellertid denna förlustrisk, om huset fullvärdeförsäkras i Städersnas Försäkringsbolag! Bolaget övertar då ansvaret för att försäkringssumman anpassas efter byggnadskostnadernas stegring. Skulle huset brinna, innan tillräcklig höjning gjorts, står bolaget risken och garanterar full ersättning — till högst dubbla försäkringssumman! Värdeökning på grund av om- eller tillbyggnad måste dock ägaren själv anmäla till bolaget.

Fullvärdeförsäkring erhåller Ni för ett tillägg av endast 4 kr per fastighet — en liten summa, som dock kan skydda mot förluster på 1.000-tals kronor!

Fullvärdeförsäkring tecknas endast i städer och stadsliknande sambällen

*Vad är Ert hus
värt — i dag?*

Detta index (där indextalet år 1914 = 100) visar att byggnadskostnaderna 1936 — 47 stigit med ca 80 %. Vad som är fullt värde det ena året, kan vara föråldrat värde ett annat år. Teckna därför fullvärdeförsäkring snarast — när det brunnit är det för sent.

Endast 4 kr. tillägg för Fullvärde försäkring

För fullvärdeförsäkring — vänd Er till

**STÄDERNAS
FÖRSÄKRINGSBOLAG**

Birgerjarlgatan 16, Stockholm. Tel.: Namnanrop

STÄDERNAS ALLMÄNNA BRANDSTODSBOLAG

SVITJOD ★ GOTHIA

STÄDERNAS LIVFÖRSÄKRINGSBOLAG

SKOGSFÖRSÄKRINGSAKTIEBOLAGET

SVECIA

Sänd efter vår broschyr i dag eller vänd Er till vårt platsombud (se rikstel.katalogen).

Till:

STÄDERNAS FÖRSÄKRINGSBOLAG
Stockholm 7

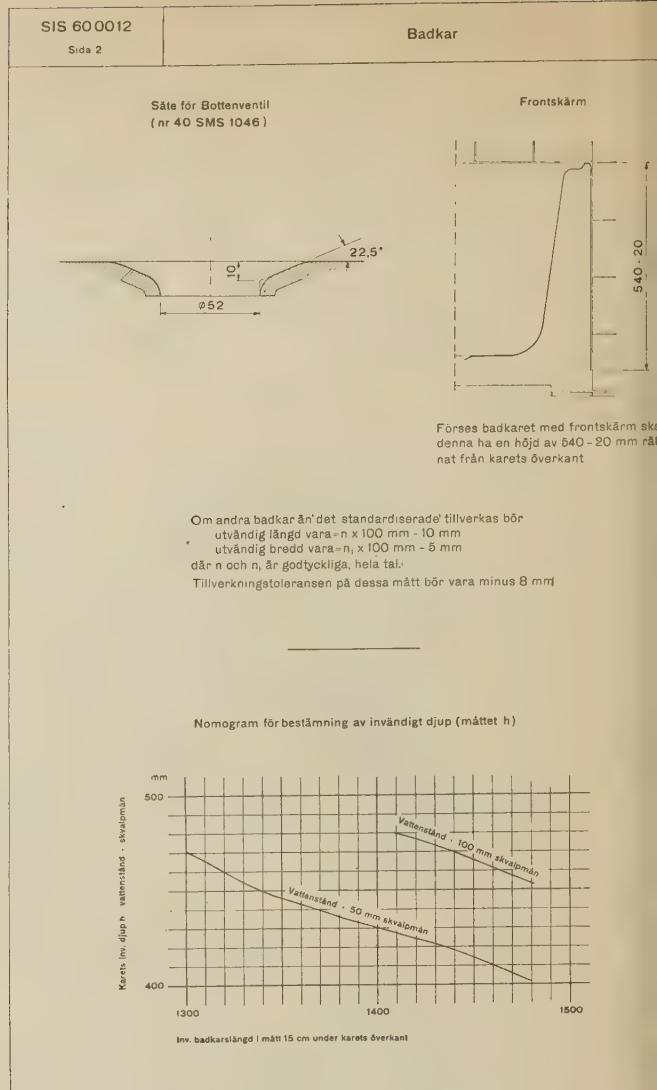
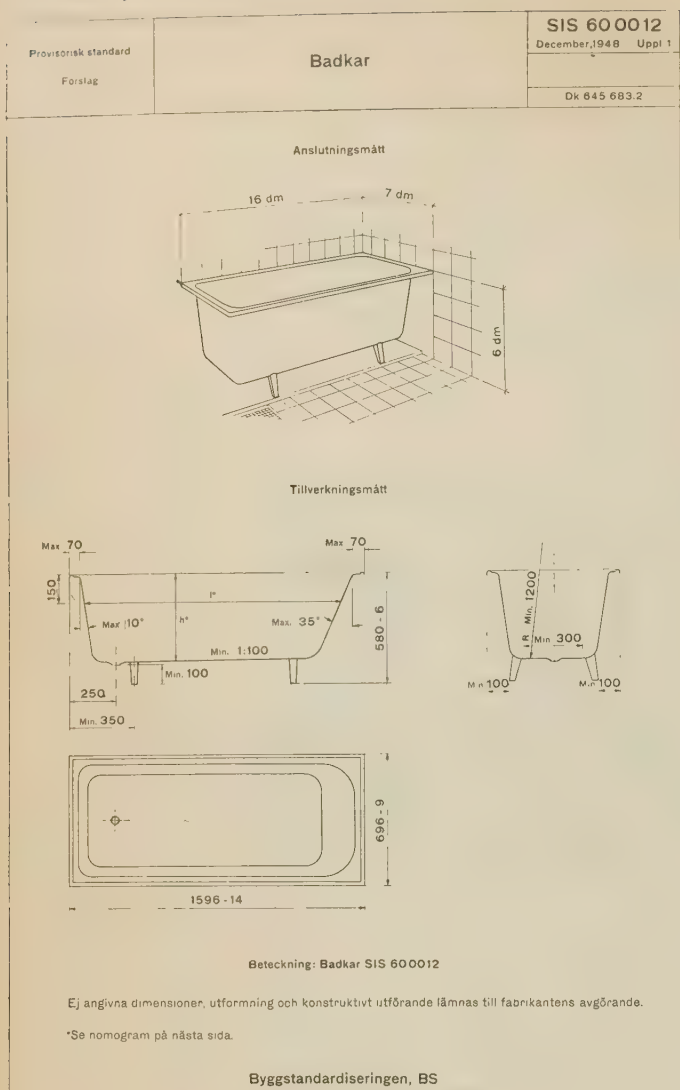
Var god sänd mig broschyren om fullvärdeförsäkring. (Porto 5 öre på öppet kuvert.)

Namn

Adress

Postadress

Byggstandardiseringen uppmanar härmed intresserade att inkomma med synpunkter på detta förslag före den 1 oktober 1948. Dessa torde insändas under adress Byggstandardiseringen, Drottning Kristinas väg 73, Stockholm.

Ake Ekelund

Yngve Steen

Meddelanden i anslutning till anvisningarna till byggnadsstadgan

Byggnadsstyrelsen har under 1947 utfärdat fyra kortfattade meddelanden som beröra föreskrifterna i styrelsens anvisningar till byggnadsstadgan. Meddelandena ha följande rubriker:

1. Ang. rekommendationer för konstruktiv beräkning av jordbruksbyggnader.
2. Ang. friskluftsintag i samband med s. k. perspektivfönster.
3. Rekommendationer för användning av svetsat armeringsnät till bärande betongplattor i husbyggnader.
4. Ang. effektiv höjd hos betongplattor.

Meddelandena finnas tillgängliga hos byggnadsnämnderna. De kunna även erhållas hos byggnadsstyrelsens byggnadsbyrå.

Nedfallande takputs

På senare tid har gång efter annan inträffat att puts på betongbjälklag, såväl nya som gamla, fallit ned. Lyckligtvis synes emellertid personskadorna hitintills ha varit obetydliga. Det är dock angeläget att åtgärder till förbättring av putsningsutförandet vidtagas.

Byggnadsstyrelsen, som en längre tid haft uppmärksamheten riktad på detta problem, har nu tagit upp frågan till behandling. På sakkunnigt håll är man ej fullt överens om orsakerna till putsnedfallet. För att få fram olika synpunkter härvidlag har byggnadsstyrelsen dels gjort en rundfråga bland byggnadsnämnder och arbetsledare, dels anordnat ett diskussionssammanträde med ett antal inbjudna fackmän representerande såväl olika myndigheter och institutioner som byggnadsföretagare, fackarbetare och materialtillverkare. Det har därvid framförts flera olika teorier rörande orsakerna till putsnedfallet, men vissa generella regler för att få fram ett bättre utförande torde ändå kunna uppställas.

Vid diskussionssammanträdet framfördes och antogs ett förslag att en kommitté, med vilken byggnadsstyrelsen skall rådgöra vid utarbetandet av planerade rekommendationer för utförandet av takputs på betongbjälklag, skulle tillsättas. Kommittén har fått följande sammansättning: arkitekt SAR M. Bergström, professor N. Hast, civilingenjör SVR S. Nycander, byggmästare P. Palmblad och byggmästare G. A. Svensson. Som sammankallande har utsetts byrådirektör H. Lindqvist.

A G En

EDA PATENTERADE HATTHYLLOR,

balkonghängare, upphängnings-
& fästanordningar samt inred-
ningsartiklar o. byggnadsbeslag.

A.-B. ELLELLS

KARLSTAD - Tel. 165 58, 165 59

ARKITEKTTÄVLING.

Falköpings stad inbjuder härmed svenska, danska, finska och norska arkitekter att delta i tävling om medborgarhus och teater i Falköping.

Program med tillhörande handlingar erhålles från och med den 1 september 1948 genom tävlingsfunktionären stadsingenjör Lars Annerstedt, Rådhuset, Falköping, mot deposition av 50:— kronor. Utländska deltagare kunna deponera motsvarande belopp hos svenskt konsulat och genom insändande av kvitto till tävlingsfunktionären erhålla handlingarna. Program utan handlingar erhålles kostnadsfritt.

Förslag skall vara inlämnat till tävlingsfunktionären senast kl. 15.00 den 2 mars 1949.

Till prisnämndens förfogande är ställt en summa av 11.000:— kronor att användas till pris och en summa av 4.000:— kronor att användas till inköp. Första pris kommer ej att understiga 5.000:— kronor och lägsta inköpssumma ej 1.000:— kronor.

De inlämnade förslagen komma att bedömas av en prisnämnd bestående av

Arkitekten SAR professor Ivar Tengbom, Stockholm,
Arkitekten SAR professor Nils Ahrbom, Stockholm,
Drätselkammarens ordförande herr Robert Falkenskog,
Falköping,

Byggnadsnämndens ordförande herr Mats Ohlsson, Falköping, och

Stadsarkitekt SAR Folke Molin, Falköping.

Falköping den 9 augusti 1948.

Medborgarhuskommittén.

VÄRME- o. VARMVATTEN-

frågorna lösa sig betydligt enklare vid fullständig

— VÄRMEMÄTNING —

Nu mer än femårig svensk erfarenhet
med c:a 50.000 CB-mätare installerade.

AB SVENSK VÄRMEMÄTNING

Drottninggat. 51 - Stockholm - Tel. 11 14 00, 11 15 00

Huvudintr.: L M Ericsson, Elektrolux och Svenska Fläktfabriken.

VID BEHOV AV

Trävaror, Parkett,

Ljusne-board & plywood,

Tretongplattor samt

övriga byggnadsmateriel

vänd Eder till

GUSTAF TÖRLING AB

SKÖVDE

Tel. 2240 växel

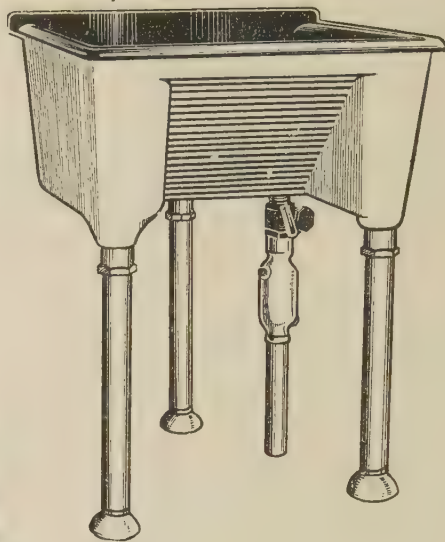
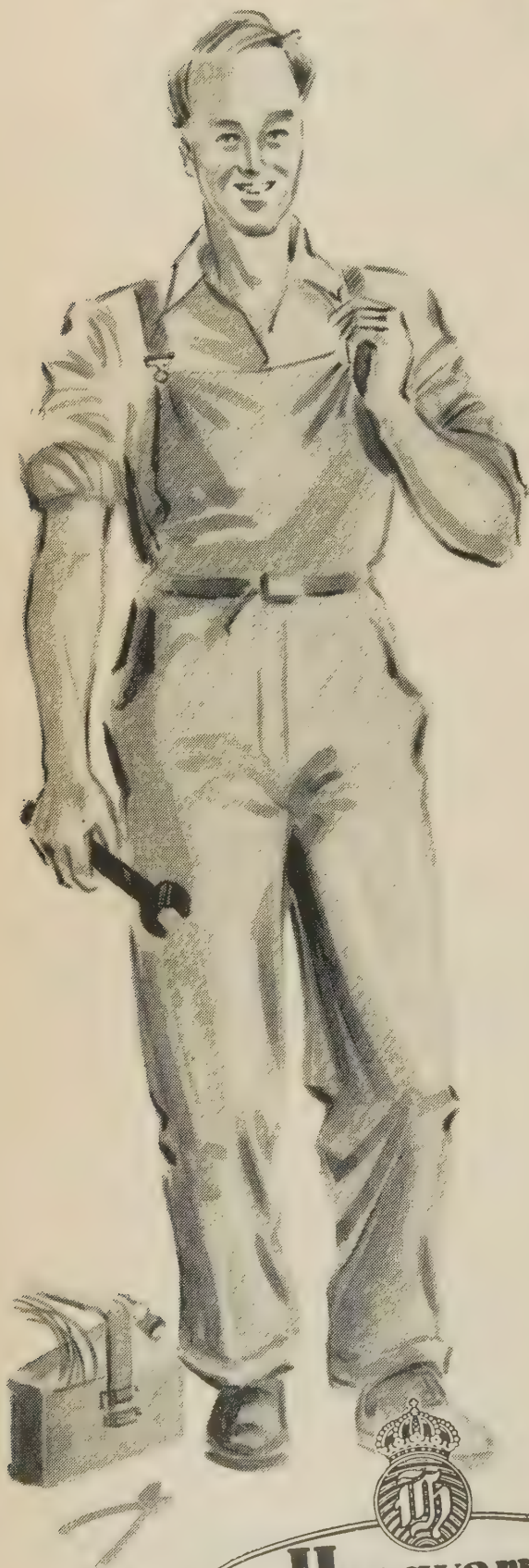
Ombyggnader - Inredningar - Reparationer

Birger Jarlsg. 37, Sthlm. Tel. 10 29 31, 10 29 51, 21 22 14

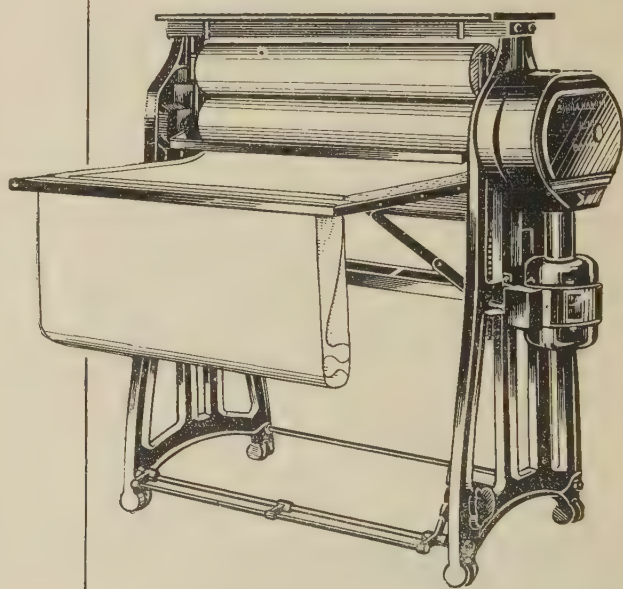

AVDELN. KONTOR I STOCKHOLM - GÖTEBORG - MALMÖ

"Bra grejor de' här!"

★ Den emaljerade tvättbaljan i rätt arbetshöjd och med inbyggt tvättbräde underlättar tvättarbetet betydligt. Den smidiga utformningen med avrundade kanter och den glatta emaljen skonar både tvätten och händerna och gör baljan behaglig att använda och lätt att rengöra.

★ Norrahammars effektiva, lättskötta elmangel med valsar av härdad bok, lagrade i kullager, är den rätta, tidsenliga mangeln i ett nybygge av idag.

Husqvarna

Norrahammar

REDAKTÖRER:

Arkitekt SAR Leif Reinius

Civilingenjör SVR Gunnar Essunger

REDAKTIONSSEKRETERARE:

Fil. mag. Inga Mari Lönnroth

REDAKTIONSOMBUD:

Victor Bährner, Malmö

Ossian Lindqvist, Malmö

Owe Svärd, Göteborg

Gunnar Hoving, Göteborg

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Harry Bernhard

Hilmer J. Danielsson

Bengt Gate

Torbjörn Olsson

Yngve Steen

Tore Webjörn

TIDSKRIFTSBIBLIOTEK, LÄSRUM:

SAR, Sturegatan 20, Stockholm.

Tillgängligt för allmänheten vardagar

utom lördagar kl. 9—17.

PRENUMERATIONSPRISER HELÅR

	Endast lösnnummer	Lösnnummer + bundet ex.	Lösnnummer + halvfr. b.
Sverige	20: —	30: —	35: —
Danmark, Norge....	22: —	33: 50	38: —
Övriga utlandet	26: —	40: —	45: —

Ansvarig utgivare Arkitekt SAR Moje Bergström

I tidskriften gjorda uttalanden stå för för-
fattarnas räkning och äro endast om så anges
att anse som uttryck för ståndpunktstagande
av någon av de föreningar, som utge tidskr.

Tornborg

TI

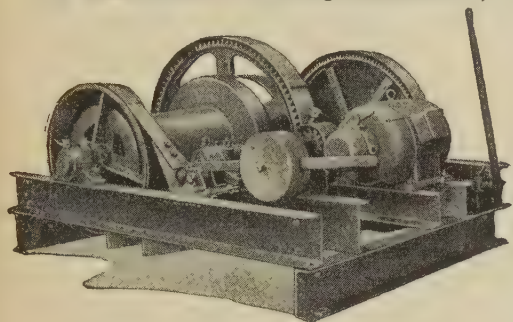
Lundberg

TELEFON: NAMNANROP

ÅRSTADALSHAMNEN. STOCKHOLM 9

Sala Maskinfabrik — Gullbergs Maskinfabrik, Lindås

Kontor, Mek. Verkstad och Lager, Årstadalshamnen

FRIKTIONSSPEL

400, 1000, 1500 och 2500 kg. lagerföres.

REM- eller EL-DRIFT

Kranarmar • Hisskorgar • Linskivor • Stållinor

131

AKTIEBOLAGET

CALOR & SJÖGREN

Arbetargatan 30, Stockholm

Telefon: Växel 52 06 30

VÄRME - GAS - VATTEN

AVLOPP

Ni erhåller snabbt och väl utfört
arbete om Ni anlitar vår
reparationstjänst.

KITTFRIA

GLASTAK

levereras från lager

ERNST STRIDS

GLASMÄSTERI

Trädgårdsgatan 3

Telefon 11 40 41

DK 351.785+69

CHATILLON-WINBERGH, G.: *Byggnadsinspektionens uppgifter*. Byggmästaren 27 (1948) nr 17 sid. 297—304.

Redogörelse för byggnadsnämndens uppgifter vad beträffar den byggnadstekniska granskningen av ritningar och tillsynen på arbetsplatserna belysta genom ett flertal exempel rörande utförandet av olika byggnadselement och detaljer.

DK 69 (094.7)
711 (094.7)

ESSUNGER, GUNNAR: *Normalförslag till byggnadsordningar*. Byggmästaren 27 (1948) nr 17 sid. 305—309.

Redogörelse för av byggnadsstyrelsen uppgjorda normalförslag till byggnadsordningar, avsedda att ligga till grund för nya lokala byggnadsordningar, vilka skola utfärdas före 1 januari 1950.

DK 351.785 New York

NORMAN, CARL: *Byggnadskontroll i New York*. Byggmästaren 27 (1948) nr 17 sid. 310—313.

Reserapport från ett studiebesök hos the Department of Housing and Building, New York Citys byggnadsövervakande myndighet.

DK 728.222

JACOBSON, GUNNAR: *Hus med enkelrum i Årsta*. Byggmästaren 27 (1948) nr 17 sid. 314—315.

För Epas kvinnliga personal har uppförts två hyreshus med enkelrum i Årsta. Lägenheterna, som äro försedda med kokskåp och badrum, har entréerna från balkonger. I källarvåningen är ett genomfartsgarage anordnat. Planer, fasader och iöton.

HSB:s Byggnadstekniska Utredningar

Nr 4: Några av HSB:s byggnadstekniska nyheter och uppfinningar.

Ur innehållet: monteringsfärdiga standardtrappor, avloppsblock för badrummet, HB-balkkonstruktioner m. m.

Nr 5: Källare och vindar.

En gallupundersökning av förrådsutrymmenas användning. Planlösningsmöjligheterna för källare och vindar.

Pris kr. 3: — pr styck.

Sändes portofritt om beloppet insättes på postgiro nr 3124.

BYGGMÄSTAREN

FÖRLAGSAVDELNINGEN
KUNGSGATAN 32, STOCKHOLM

TÄVLINGAR

Uppgift	Inlämnings-tid	Se Bygg-mästaren
Förvaltningsbyggnad i Värnamo.....	15. 12. 1948	Nr 12 s. X
Västra Frölunda i Göteborg	31. 1. 1949	Nr 13 s. VII
Medborgarhus och teater i Falköping	2. 3. 1949	Nr 16 s. XIII
Österleden i Stockholm ..	1. 4. 1949	Nr 2 s. III

Lämna reproduktionsdugliga tävlingsritningar!

DIVERSE

Meddelanden från Byggstandardiseringen

Förslag till svensk standard för murtegel

Byggstandardiseringen har framlagt ett förslag till svensk standard för murtegel, avseende såväl massivt tegel (»fulltegel») som »fåhålstegel». Däremot avser förslaget ej fasadtegel eller »månghålstegel». För dessa senare tegel sorter pågår ännu vissa undersökningar, vilka måste avslutas innan standardförslag kan utarbetas.

Det framlagda förslaget omfattar både helstenar och $\frac{3}{4}$ -stenar. Helstenarnas byggmått är $\frac{2}{3} \times \frac{2}{3} \times 1$ dm och $\frac{3}{4}$ -stenarnas $2 \times \frac{2}{3} \times 1$ dm, medan stenarnas nominella mått är $257 \times 123 \times 85$ mm resp. $190 \times 123 \times 85$ mm.

Det fullständiga standardförslaget med kommentarer är publicerat i form av en artikel i tidskriften Tegel, nr 3, 1948, till vilken intresserade hänvisas. Särtryck av denna artikel kan erhållas hos Byggstandardiseringen, Drottning Kristinas väg 73, Stockholm, som också tacksamt emotser kritik av och synpunkter på det framlagda standardförslaget före den 15 oktober 1948.

Beträffande standard för köksinredning m. m.

I Byggstandardiseringens förslag till standard för köksinredning m. m., som publicerades i Byggmästaren nr 4, fanns intaget några köksplaner lösta med standardiserade

skåpenheter. De avsåg att visa några tänkbara, relativt vanliga lösningar. Då de av en del personer och företag uppfattats såsom de enda tänkbara »standardtyperna» vill Byggstandardiseringen främjalla att så ej är fallet och samtidigt meddela att en särskild undersökning företagits för att utröna hur de föreslagna skåp- och bänktyperna lämpligen kan passas in i nu vanliga lägenhetsplaner och om tillräcklig variation i kökets planmått kan erhållas med dessa. Denna utredning, som omfattar cirka 3000 lägenhetsplaner (2—5 rum och kök i hyreshus och radhus), utföres i samarbete med arkitekt Gustaf Lettström och är i huvudsak slutförd. Efter vissa kompletteringar kommer den att publiceras i samband med fastställandet av måttstandard för köksinredning, garderober m. m. omkring årsskiftet. Den som redan nu önskar få ta del av det föreliggande materialet behöver endast ringa upp tel.-nr 20 02 67.

Nyckelvikens Folkhögskolas Sommarkurs 1948

på Viggbyholmsskolan under ledning av professor Carl Malmsten avslutades söndagen den 25 juli med en utställning på platsen över eleverbeten, till vilken en del intresserade inbjudna samlats. Elever ha varit slöjdlärare, inredningsarkitekter och många andra från olika delar av landet och även utlandet, i allt ca 80 st. Produktionen har växlats från rena fantasifoster till praktiska och dekorativa husgerädsdetaljer av alla slag i mest trä, papper, lera och tyg och innefattade även små möblerade rumsinteriorer i modell, för vilka färger, mönster och former tillverkats vid kursen. Det hela gjorde ett intryck av sann skaparglädje, och mången elev torde här ha befriats från formalistiska tvångstankar. Vad som här och var ytligt kunde betraktas som yttringar av en lekfull brist på självkritik bidrog på sitt sätt till att stärka känslan av det djupa allvar, som präglar allt vad Carl Malmsten företar sig. Detta har Malmsten lärt sina elever: Att våga ta itu med ett problem innan man är fullärd — det är vägen till kunskap. Carl Malmsten är en av våra största tillgångar.

E. W.

VAD GÖR VI MED VÅRT PUND (£)?

Har Ni hört om den gamle som levde i fattigdom och hade en stor förmögenhet gömd under golvet? Hur gör Ni själv? Måste Ni inte avstå från arbetsmaskiner, råvaror och drivmedel medan Ni bygger in våra exportvaror i väggar och bjälklag — bjälkar, plank, panel, läkt, papp, träfiberplattor, spik — varpå huset strykes tre gånger med importerad linoljefärg.

SPAR TRÄ BYGG MED YTONG SPAR TRÄ BYGG MED YTONG SPAR TRÄ

Låt i stället dessa varor öka vår export! Spara valuta, transporter och arbetskraft genom att bygga med Ytong, framställd av skifferbränd kalk! Bygg lätt och brandtryggt och njut den tillfredsställelse, som trivsamma bostäder med låga underhålls- och bränslekostnader skänker.

YTONG GER OCH SPAR VALUTA YTONG GER OCH SPAR VALUTA YTONG

YTONG

Lättbetongen med den böga bällfastbeten

YXHULTS STENHUGGERI AB, HÄLLABROTTET - YXHULTS FÖRSÄLJNINGS AB, STOCKHOLM, MALMÖ och ÖREBRO

Statens Järnvägars bostadsbestånd

Den år 1945 tillsatta kommittén för utredning rörande modernisering av SJ:s bostadsbestånd har i ett betänkande (SOU 1948: 35) framlagt förslag till förbättringsarbeten, som har kostnadsberäknats till 116 milj. kronor. Utredningen föreslår, att arbetena påbörjas under budgetåret 1949/50 samt bedrivs så, att programmet i huvudsak kan vara fullbordat efter 10 år.

I första hand skola ettrumslägenheterna utvidgas till två rum och kök samt moderniseras. Även modernisering av lägenheter, som sakna vatten och avlopp, anses böra komma främst ur angelägenhetssynpunkt. Därefter böra lägenheter, som ej ha värmeledning, komma i fråga för modernisering.

Utredningen anser att tjänstebostad normalt skall vara försedd med tambur-, garderobs- och vindsutrymmen, vatten och avlopp, tvättstuga, central- eller värmesystem med anordning för varmvattenberedning, badrum inom lägenheten eller i källaren, vattenklosett, matkällare eller — om källare saknas — kylskåp, elektrisk belysning samt köksinredning av praktisk och ändamålsenlig beskaffenhet.

För nya bostäder har utredningen utarbetat normaltyper för lägenheter om 2 resp. 3 rum och kök. Dessa bostadstyper äro planlagda för en lägenhetsyta av omkring 60 resp. 80 m².

Planläggningen och projekteringen av förbättringsarbetena anser utredningen böra utföras inom järnvägsstyrelsen. Arbetenas utförande torde i allmänhet böra ombesörjas av resp. bansektioner. I fråga om större bostadsbestånd anses dock arbetena lämpligen kunna uppdragas åt särskild byggnadsledning.

G. Er

Bostadsbyggandet

kommer att bli ämnet för en stor internationell utställning som öppnas i London den 9 november. Utställningen som hålles i den 13 500 m² stora Empire Hall i Olympia kommer dels att behandla engelsk återuppbyggnad, dels andra länders bostadsproblem. Den svenska avdelningen på utställningen kommer att bestå av det material som iordningställdes till kongressen i Hastings 1946 anordnad av International Federation of Housing and Town Planning. Detta material som varit utställt på åtskilliga platser i England skall nu kompletteras.

Investeringsbudget för byggnadsverksamheten

I Kungl. Maj:ts proposition nr 286/1948 lämnas en del uppgifter rörande den investeringsbudget, som fastställts att tjäna som ram för byggnadstillståndsgivningen 1948. Därav framgår att man i år, förutom en i likhet med föregående år utformad tillståndsbudget, även uppställt en s. k. realbudget. Tillståndsbudgeten anger omfattningen av de byggnadsföretag, för vilka byggnadstillstånd planligt komma att beviljas. En väsentlig del av dessa tillstånd avser emellertid byggnadsverksamhet, som inte avslutas eller inte ens påbörjas förrän efter 1948. Realbudgeten däremot är ämnad att omfatta den faktiska byggnadsverksamhet, som beräknas äga rum, därest tillståndsgivningen följer det uppställda programmet.

Investeringsgarnas storlek för olika byggnadsobjekt under 1948 jämfört med 1947 framgår av nedanstående sammanställning. Utöver det i tabellen angivna beloppet be-

räknar man att under 1947 byggnads- och anläggningsarbeten med tremanna- och andra generella tillstånd samt utanför byggnadsregleringens ram bedrivits till ett värde av sammanlagt ca 1,2 miljarder kronor.

Investeringsbudget för byggnadsverksamheten med särskilda tillstånd 1948

Kvotområde	Beräknad byggnadsverksamhet	Realbudget	Tillståndsbudget
	1947	1948	1948
Miljoner kronor			
Bostäder	1.450	1.150	820
Byggnader för jordbruk, skogsbruk och fiske	60	55	35
Egentlig industri	360	280	175
Kraft- och belysningsverk	80	95	50
Handel	35	35	35
Samfärdsl	80	105	60
Förvaltning, sociala ändamål m. m.	70	85	60
Skolor, kyrkor, övriga samlingslokaler m. m.	70	100	80
Vägar, anläggningsarbeten m. m.	155	140	120
Militära arbeten	20	20	20
Summa	2.380	2.065	1.455

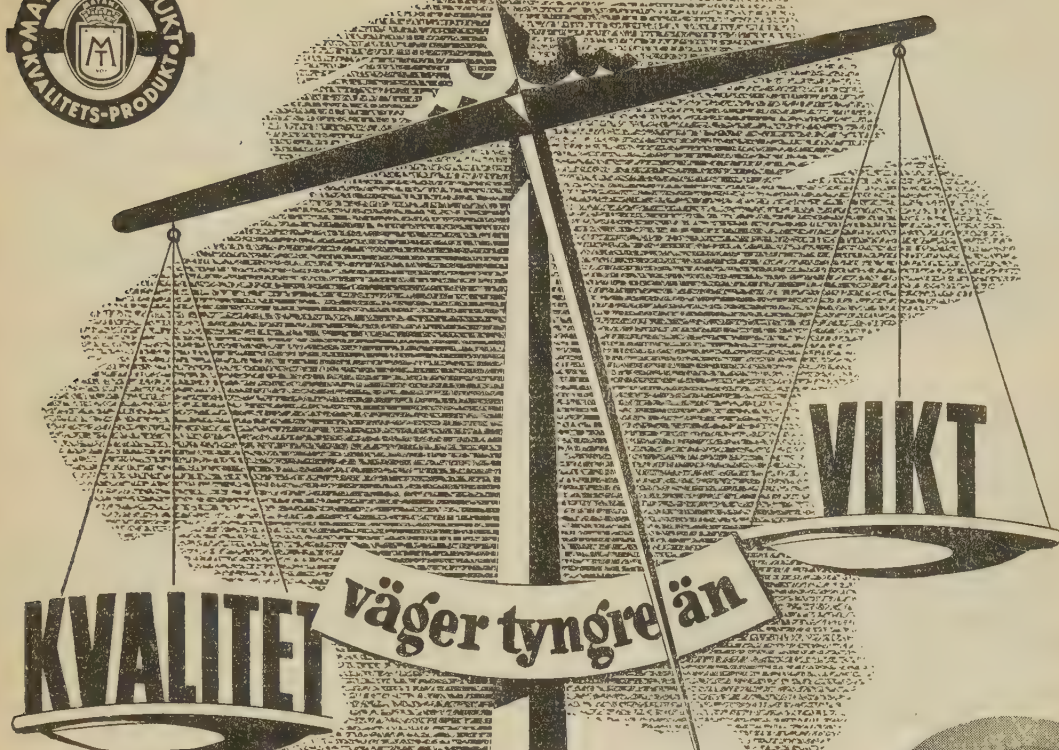
Till följd av minskningen av investeringarna anser man att byggnadsindustriens behov av arbetskraft kommer att minska med ca 20 000 arbetare. Det är vidare sannolikt att marknadssituationen kommer att förbättras i fråga om flertalet byggnadsmaterial.

Det uppställda programmet innebär ett bostadstillskott under 1948 av 56 000 lägenheter. Härvid förutsättes att ett relativt betydande tillskott av bostäder skall vinnas genom utnyttjande av den onormalt stora volymen av eftersläpande byggen. Igångsättningen av nya bostadsbyggen skall planligt för landet i dess helhet omfatta endast 37 500 lägenheter. Detta innebär att nästa år större kostnader än i år måste nedläggas, om ett lika stort totalt bostadstillskott då skall erhållas. Nettotillskottet av hushåll blir emellertid något mindre under 1949 än i år, varför det nästa år erfordras ett något mindre bostadstillskott än 1948 för att hindra att bostadsbristen blir ytterligare skärpt.

Tillståndsbudgeten för industriens byggnadsverksamhet framgår av följande sammanställning.

	Milj. kr.
Malmbrytning och metallindustri	80
Jord- och stenindustri	15
Träindustri	15
Pappersindustri	16
Grafisk industri	3
Livsmedelsindustri	14
Textil- och beklädnadsindustri	14
Läder-, hår- och gummivaruindustri	5
Kemisk-teknisk industri	11
Övriga byggnader för industri och hantverk	2
	175

Av tillståndskvoten för handel avses 25 miljoner kr till affärs-, kontors- och lagerlokaler samt 10 miljoner kronor till hotell, restauranger, biografier etc. Det förutsättes, att uppförandet av två storhotell, ett i Stockholm och ett i Göteborg, påbörjas under hösten.

Det är inte vikten eller tjockleken som avgör takpappens livslängd; kvalitet i råvara och utförande faller utslaget. **MATAKILITE** (svenskt patent nr 92649) är en högklassig takbeläggning av typen underhållsfri takpapp, belagd med vermiculite, ett vackert, gulbrunt, diskret metallglänsande mineral med låg vikt, som är eldsäkert, effektivt isolerande och solreflekterande. **MATAKILITE** har redan gjort sig känt för enastående smidighet och lätthanterlighet, och garanti i varje enskilt fall borgar för lång livslängd. — En verkligt förnämlig takbeläggning ur såväl ekonomisk som estetisk synpunkt.

Aktiebolaget
MATAKI
MALMÖ Tel. namnanrop **MATAKI**

Tillverkare:

A.-B. ANILINKOMPANIET, Göteborg

Representanter:

För Stockholm med omgivningar:

AKTIEBOLAGET VITKOPIA

Stockholm Telefon växel 23 14 25

Del av mellersta Sverige samt Norrland:

A.-B. ADOLF JOHNSON & Co.

Stockholm Telefon växel 23 47 50

Västra och mellersta Sverige samt Värmland:

A.-B. HENRIK JOHNSON & Co.

Göteborg Telefon 11 05 03

Skåne och Blekinge:

IDEALKOPIA

Malmö Telefon 236 19

Tillståndsbudgeten för samfärdsens byggnader och anläggningar framgår av följande uppställning.

	Milj. kr.
Järnvägar	22
Spårvägar	2
Busslinjer	1
Serviceanläggningar	6
Sjöfarts-, hamn- och fyranläggningar	7
Civil lufttrafik	7
Post, telegraf, radio m. m.	15
	60

Järnvägskvoten är avsedd att inbegripa såväl dubbel-spårsarbeten som — till ett belopp av 5 miljoner kronor — elektrifieringsarbeten.

För vägar, anläggningsarbeten m. m. har fastställts följande tillståndsbudget.

	Milj. kr.
Väg- och gatuarbeten	50
Broar	9
Vatten och avlopp	60
Övriga arbeten	1
	120

Av kvoten för väg- och gatuarbeten beräknas cirka 75 % behöva tagas i anspråk för gator till bostadsbebyggelse. Även i fråga om vatten och avlopp är behovet av byggnadstillstånd i stor utsträckning direkt beroende av bostadsbyggandets omfattning. Av hela kvoten på 60 miljoner kronor torde 45 miljoner kronor komma att anslås till vatten och avloppsanläggningar för nya bostäder, medan återstoden skulle få utnyttjas till sanering av äldre områden, utbyggnader av vattenverk m. m.

I fråga om byggnader för förvaltning, sociala ändamål m. m. föreligger följande fördelning av tillståndsbudgeten.

	Milj. kr.
Statliga och kommunala förvaltningsbyggnader ...	12
Byggnader för sjukvård	40
Sociala byggnader	8
	60

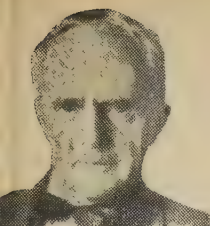
Inneliggande icke avgjorda ansökningar om tillstånd för förvaltningsbyggnader uppgingo vid slutet av 1947 till ca 50 miljoner kronor. Samtidigt förelägo ännu ej verkställda beslut om sjukhusbyggnader för ca 160 miljoner kronor.

Tillståndskvoten för skolor, kyrkor, övriga samlingslokaler har erhållit följande uppdelning.

	Milj. kr.
Folkskolor och högre folkskolor	35
Yrkesskolor, tekniska läroverk, seminarier, folkhögskolor	9
Lantmannaskolor o. d.	3
Allmänna läroverk, högre kommunala skolor ...	9
Universitet, högskolor, forskningsinstitut	13
Kyrkor, kyrkogårdar m. m.	2
Övriga samlingslokaler, folkbibliotek, museer ...	5
Badhus, idrottskhus, idrottsplatser m. m.	4
	80

Kvoterna för dessa byggnader ge inte utrymme för mer än en ringa del av nu föreliggande byggnadsprojekt. Totalkostnaderna för aktuella byggnadsföretag för universitet och högskolor uppgå sålunda till 115 miljoner kronor. Inom gruppen folkskolebyggnader finnes ett nu känt byggnadsbehov till en kostnad av 600 à 800 miljoner kronor.

G E—r

*”Liksom
för årtusenden
sedan . . .*

hör marmorn även i dag till de ädlaste av byggnadsmaterial”

”Den moderna svenska marmorproduktionen har givit våra dagars svenska arkitekter och byggmästare större möjligheter än tidigare att utnyttja detta vackra material, som i alla tider tjuvat människorna med sin skönhet.”

(Ivar Tengbom.)

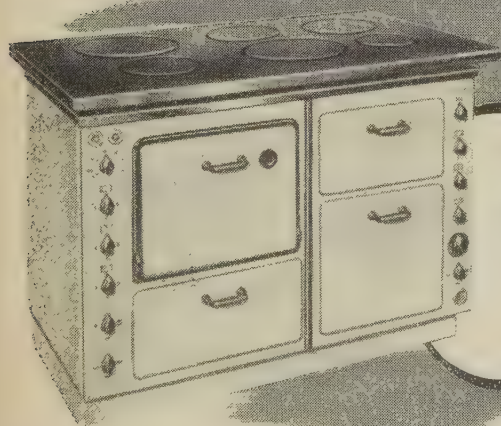

Prof. Ivar Tengboms vackra skapelse, Citypalatset, reser mitt i staden sin ljusa fasad av Ekebergsmarmor som en av Stockholms mest kända moderna affärsbyggnader.

GROPPTORPS MARMOR AKTIEBOLAG
KATRINEHOLM - STOCKHOLM

El spisar för storhushåll

För ålderdomshem
och sjukstugor

Nr 6053—6054

Spisutrustning:

- 6 kokplattor
- 2 bak- och stekugnar
- 2 värmeskåp

För större hushåll
pensional etc.

Nr 6051—6052

Spisutrustning:

- 6 kokplattor
- 1 bak- och stekugn
- 1 grill
- 1 värmeskåp, större
- 1 värmeskåp, mindre

Vår specialavdelning står till tjänst
med utredningar och offerter.

ELEKTRO HELIOS

ELEKTRISKA AKTIEBOLAGET HELIOS, STOCKHOLM 20 • TEL.: ELEKTRO-HELIOS

Filialer i Göteborg och Malmö

Viskafors

gummimattor och gummiparkett

Tillverkas och försäljas av:

SKANDINAVISKA GUMMIKIEBOLAGET

Viskafors

åtar sig skötseln av
alla slags golv. Såväl
på kontoret som i bo-
stadslägenheten kräva
golven den rätta sköt-
seln och vården för att
bibehålla sitt värde och
vackra utseende. När
det gäller golvvård.
ring

**LINOLEUM
ASPHALT TILES
PARKETTGOV
GUMMIGOLV
MASSAGOLV
INDUSTRIGOLV
TRETONG m. m.**
Golvservice

AB. LINOLEUMKOMPANIET
SPECIALFIRMA FÖR GOLVBELÄGGNINGAR

Rådmansgatan 27 · STOCKHOLM Telefon: 23 50 90

Byggnadsforskningen

Statens kommitté för byggnadsforskning har med Kungl. Maj:ts tillstånd beslutat att av statsmedel utdela sammanlagt 309 800 kronor till olika institutioner och forskare. De årliga statsanslagen är tyvärr alltför små och kan ej tillgodose det ständigt växande intresset för byggnadsforskningen. Till följd därav har kommittén detta år endast kunnat bevilja drygt hälften av den totalt begärda anslagssumman.

Anslag har beviljats till följande forskningsuppgifter:

Radhusets planläggning och ekonomi. Professor Nils Ahrbom. 20 000:—. Forskningsuppgiften syftar till att på grundval av kostnadskalkyler för vissa typiska lösningar för olika radhustyper göra en ekonomisk jämförelse med kostnaderna för motsvarande lägenheter i enfamiljs- och hyreshus. Undersökningen skall i huvudsak omfatta inventering och systematisering av planlösningar ur bl. a. planlösnings-, bostadssocial och ekonomisk synpunkt, uppläggning av typplaner med ledning av den genom inventeringen gjorda klassindelningen, undersökning beträffande lämpligaste uppvärmningssystem samt utarbetande av statiska konstruktioner för grundläggning, bjälklagskonstruktioner m. m. För fortsatt arbete omfattande kostnadsutredning och sammanställning kommer ytterligare bidrag att begäras.

Underhålls- och reparationskostnader vid hyresfastigheter. Byrådirektör Knut Bildmark. 4 000:—. Forskningsuppgiften är en direkt fortsättning av en tidigare undersökning med anslag från kommittén. Arbetet har hittills resulterat i ett mycket stort antal preliminära varaktighetstider för olika byggnadselement.

Byggnadsplatsens hissanordningar. Civilingenjör Göran Bjursten. 10 000:—. Undersökningen avser att utreda lämpliga typer av hjälpanordningar för transporter i höjdläda på byggnadsplatser. Av särskilt intresse är att kunna avgöra vid vilken husstorlek hiss bör införas och under vilka förutsättningar olika hisstyper är lämpliga, med andra ord inverkan av husets höjd, längd och bredd, antal hus samt husens inbördes placering.

Luftljudsisolation, flanktransmission och bullerkällor i bostadshus. Civilingenjör Ove Brandt och professor Nils Hast. 15 000:—. Undersökningen syftar till att klarlägga vissa vid bostadsbyggandet mycket viktiga ljudisoleringsfrågor såsom dels transmissionsvägarna för ljudet i byggnader och möjligheterna att hindra »ljudläckage» på grund av flanktransmission och dels ljudnivåerna av olika ofta förekommande bullerkällor i bostadshus. För fortsatt arbete med att utforska hur en våningsplan lämpligen skall planläggas beträffande såväl de ingående utrymmenas inbördes placering som belägenheten till grannlägenheterna kommer ytterligare bidrag att begäras.

Trähusstommars resp. träväggars värmekapacitet. Civilingenjör Hilding Brosenius. 7 500:—. Undersökningen avser speciellt att bidra till belysning av frågan i vad mån användandet av de moderna lätta huskonstruktionerna försämrar byggnadens värmebehållande förmåga vid intermittent uppvärmning, ävensom att undersöka möjligheterna till att motverka eventuellt härav uppstående olägenheter.

Lämnig med tillhjälp av uppvärmning genom radiovågor. Professor Hjalmar Granholm. 2 500:—. Forskningsuppgiften är en direkt fortsättning av en tidigare undersökning med anslag från kommittén. Anslaget avser närmast en komplettering med ny litteratur samt mätningar av sambandet mellan träets ledningsförmåga och uppvärmningshastigheten i högre frekvensfältet.

Formtryck vid gjutning av betongväggar. Professor Nils Hast. 12 500:—. Forskningsuppgiften är en direkt

TRAPPOR I EK O FURU

AKTIEBOLAGET
SÖDERMALMS NYA SNICKERIFABRIK

HUDDINGEVÄGEN 111 - ENSKEDE
TELEFON 496295 - 496395

Under förutsättning av stadsfullmäktiges bifall till föreliggande statförslag ledigförklaras en i tjänsteförteckningen uppförd tjänst såsom

Arkitekt

vid Stockholms stads stadsplanekontor å dess stadsplaneavdelning i lönegrad 28 att tillträdas den 1 januari 1949. Den utsedde kan påräkna förordnande å likvärdig tjänst intill utgången av år 1948. Sökande skall hava avlagt arkitektexamen vid KTH eller CTH eller besitta motsvarande kompetens.

Tjänstens innehavare är underkastad bestämmelserna i för Stockholms kommunalstyrelse fr. o. m. den 1 januari 1948 gällande allmänna tjänstereglemente (se utl. 475/1947). Innehavare av tjänsten kan efter 3 års tjänstgöring erhålla ordinarie anställning.

Ansökningar, ställda till stadsplanenämnden och åtföljda av meritförteckningar, åldersbetyg och de övriga handlingar, varmed sökande vill styrka sin kompetens, skola ingivas till stadsplanekontorets expedition, Stads-
huset, senast den 30 september 1948.

Sökande är skyldig att på anmodan avlämna läkarintyg angående sitt hälsotillstånd.

För kännedom meddelas, att inkommande ansökningar jämlikt gällande lag äro att anse som offentliga handlingar.

Närmare upplysningar lämnas av not. E. Röhl, tel. »Stadshuset» 302.

Stockholm den 10 september 1948.

STOCKHOLMS STADS STADSPLANENÄMND

Monteringsfärdiga

FACKVERKS- KONSTRUKTIONER

av olika typer för stora och små spännvidder
vid industri- och lantbruksbyggnader, bostads-
hus m. m.

Rekvirera vår broschyr: "En bärande konstruktion"

A-B STANDARDHUS

HULTSFRED

AVDELN. KONTOR I STOCKHOLM - GÖTEBORG - MALMÖ

STORSTA RESURSERNA
för boktryck finner ni hos oss

För perfekt service ifråga om allt slags bok-
tryck - i en eller flera färger - vänd Er till

ESSELTE AKTIEBOLAG

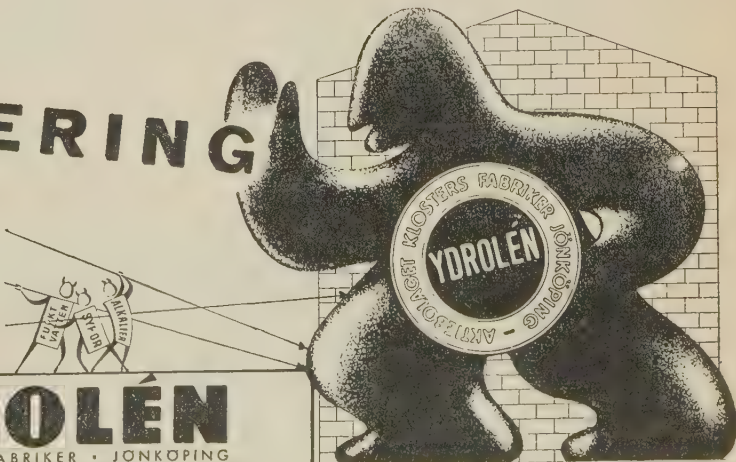
Vasagatan 16, Stockholm

FÖR ISOLERING

av betongytor, murverk, tegel,
siporex etc. **mot fukt, vat-
ten, alkalier och syror**

Använd Klosters
asfaltemulsion

YDROLÉN
A.B. KLOSTERS FABRIKER • JONKÖPING

TAPETER GÖR VÄGGARNA VACKRA OCH VARAKTIGA

Vackra och anpassningsbara

— säger arkitekten:

Tapeten ger tusen möjligheter. Mörka, trånga rum verka ljusare och större med ljusa tapeter. Mönstrade, färgrika möbler, mattor, gardiner och draperier komma bäst till sin rätt mot omönstrade tapeter. Enkelt möblerade hem verka rikare, varmare och gladare med väl valda mönstrade tapeter.

Praktiska, billiga, underhållsfria

— säger målaren, byggmästaren och fastighetsägaren:

Tapeten är en lika billig som praktisk väggbeklädnad. I längden är den också verkligt ekonomisk. Om skador uppstå — på i övrigt fräscha tapetväggar — repareras skadan lätt och behändigt med en ny våd.

Nedanstående firmor, som äro de ledande tapetaffärerna i Stockholm, ha de största möjligheterna att tillfredsställa alla smakriktningar med billiga och praktiska, samtidigt konstnärliga tapeter.

Rudolph Björklund & Co AB
Malmtorgsgatan 8

AB Kåbergs Tapetfabriks Detaljaffär
Malmskillnadsgatan 30

C. A. Kåbergs Tapetaffär. J. V. Modin AB
Regeringsgatan 5

AB Gustaf Nilssons Tapethandel
Hornsgatan 65

C. E. Wingqvists AB
Gamla Brogatan 19

fortsättning av en tidigare undersökning med anslag från kommittén. Det är av stor vikt för formtryckproblemens klargörande att det redan utförda arbetet beträffande tunna betongväggar bl. a. kompletteras med ytterligare undersökningar omfattande tjocka väggar.

Jorddammslänters stabilitet. Professor Bo Hellström. 1 500:—. Forskningsuppgiften är en direkt fortsättning på två tidigare undersökningar med anslag från kommittén. Arbetet har redan resulterat i en doktorsavhandling och det återstår endast några smärre kompletteringar.

Golvbeläggningar, golvård och ytbehandling av golv. Hemmens forskningsinstitut. 7 500:—. Anslaget skall utnyttjas för framställning av en provapparat, medelst vilken man kan erhålla en reproducerbar nedsmutsning och förslitning av golvytor, motsvarande den i praktiken förekommande. Metodik skall utarbetas för studier av slitage på golvytor dels vid jämnt fördelad last och dels vid punktbelastning såväl vid statiska förhållanden som vid rörelse hos belastningsobjektet. Arbetet bedrivs i intimt samarbete med Statens institut för folkhälsan och Statens provningsanstalt.

Vindläområden. Docent Erik Ingelstam. 8 000:—. Forskningsuppgiften är en fortsättning av tidigare med anslag från kommittén bedrivna undersökningar av vindläområden genom modellförsök. I uppgiften ingår bl. a. konstruktion av en vindtrumma avsedd att användas för rutinundersökningar på stadsplan modeller.

Produktionsteknisk forskning. Civilingenjör Mejse Jacobsson. 35 000:—. Anslaget är avsett för studier dels av byggnadskostnadernas lokala variationer och dels av arbetsledningsproblemet inom byggnadsindustrin. Byggnadskostnaderna har genom ett tidigare forskningsanslag studerats för ett 20-tal byggnadsobjekt i Stockholm och Malmö, varvid en betydande skillnad mellan dessa bägge städer konstaterats. Enligt planen för den fortsatta undersökningen skall de påvisade kostnadsdifferenserna analyseras med avseende på inverkan av ett flertal faktorer, nämligen klimat, markbeskaffenhet, dyrort, tillgång på råvaror, konkurrensförhållanden och lokala prisöverenskommelser, standard, utformning samt produktionsmetoder. Undersökningen skall vidare utsträckas till några andra städer. En av orsakerna till den betydande skillnaden mellan de olika städerna vad avser tidsåtgång och kostnader är otvivelaktigt att finna hos arbetsledningen, vilken i stor utsträckning kan påverka åtgången av produktionsmedel, främst material och arbetskraft. Med hänsyn härtill är det av stor betydelse att få till stånd en fördjupad analys av arbetsledningens betydelse och möjligheter när det gäller att effektivare utnyttja tillgängliga produktionsresurser. Genom undersökningarna skall man söka bestämma om nu brukliga arbetsmetoder kan avsevärt förenklas genom många, relativt små förändringar, åstadkomna genom bättre arbetsledning, eller om förenklingarna bör vara genomgripande och basera sig på helt nya metoder, kanske kompletterade med särskilt utexperimenterade hjälpmedel.

Ytbärande konstruktioner. Arkitekt Carl-Henrik Kreuger och civilingenjör Jan Westerberg. 1 000:—. Anslaget utgör bidrag till utarbetande av en litteraturinventering rörande vissa ytbärande konstruktioner. Dessa s. k. stressad-skin-konstruktioner har speciellt i USA kommit till stor användning vid bärande element, emedan de medför en väsentlig materialbesparing samtidigt som konstruktionerna blir lätthanterliga och lämpade för seriemässig framställning.

Trätakstolar. Civilingenjör Bengt Norén. 20 000:—. Undersökningen syftar till att utröna ekonomin hos takstolar i bostadshus och att därigenom få fram lämpligaste utförande under olika förutsättningar. Möjligheterna att

Målning med

KRONOS TITANVITT

blir

Hållbar ute och inne

Dekorativ i vita och
brutna nyanser.

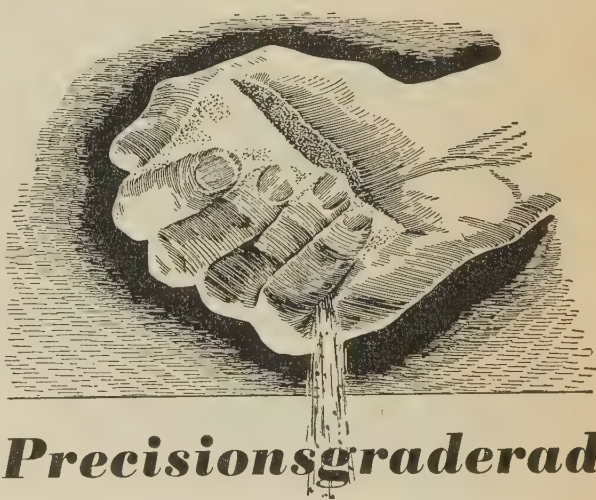
Färgbesparande

på grund av täck-
förmågan. Inomhus
inbesparas ofta en
strykning.

TITANVITT

Beqär oljefärg med Titanvitt!

Precisionsgraderad

**SERPONIT
FASADPUTS**

ERNSTRÖM & Co. AB

Göteborg: Tel. 13 25 05, 13 24 75, 13 81 02

Stockholm: Tel. 41 58 25, 40 92 35, 40 92 36

det aktuella fyllnadsmaterialet

vid tillredning av lätt, värmeisolerande och spikbart cementbruk för

**underlagsgolv
fasad- och innerputs
värmeisolering av betongtak
mellanväggsplattor
byggnadsblock**

INGENIÖRSFIRMA ROBERT LEJMARK A.-B.

TIMMERNABBEN. Tel. 12, 112

AB VÄGFÖRBÄTTRINGAR

**Industriella planerings- och
anläggningsarbeten m.m.**

Införda vårt anbud.

1/2 VÄGFÖRBÄTTRINGAR

STOCKHOLM
LUND - KARLSTAD - UMEÅ

Entreprenör med erfarenhet och resurser

RESTAURANTEN

känd för sin goda mat

Musik onsdag, lördag, söndag

Klubbrum och festvåning

BYGGNADSFÖRENINGENS RESTAURANT

Norrandsgatan 11

Best. tel. 20 92 92

införa helt eller delvis nya takstolstyper skall undersökas. En utredning, som kan leda till mera ändamålsenliga och virkesbesparande takstolar, syns särskilt värdefull med hänsyn till situationen på virkesmarknaden.

Dimensioneringsmetoder för traversbalkar. Professor Henrik Nylander och civilingenjör Ove Pettersson. 10 000:—. Forskningsuppgiften syftar till att få fram lämpliga beräkningsmetoder för traversbalkar. Med de förefintliga metoderna har det i praktiken tyvärr visat sig svårt att göra förstklassiga och ekonomiska traversbalkskonstruktioner. De för dimensionering av traversbalkar väsentliga problemen, centrisk vippning av kontinuerlig balk och företeelserna vid excentrisk last, kommer att behandlas.

Restaureringsmetod för arkitekturdetaljer av sten. Riksantikvarieämbetet. 1 800:—. Undersökningen avser utvärderandet av möjligheterna att framställa syntetisk sandsten samt att härigenom reparera arkitekturdetaljer av huggen sandsten med stort konstnärligt värde och av kulturhistorisk betydelse.

Samarbetskommittén för byggnadsfrågor. 70 000:—. Anslaget har ställts till förfogande för samarbetskommitténs verksamhet under budgetåret 1948/49. Föregående budgetår erhöi samarbetskommittén genom statens kommitté för byggnadsforskning ett anslag av 100 000:—. Samarbetskommitténs verksamhet har främst omfattat utarbetandet av ett system för arbets- och materialbeskrivningar, vilket arbete kommer att fortsättas med i huvudsak komplettering och detaljgranskning.

Värmepumpanläggning för överföring av överskotts- värme. Statens forskningskommitté för lantmannabygg-

Isoleringsaktieföretaget

Göteborg - Stockholm - Malmö - Sundsvall
Tel. 1398 27 Tel. 1094 27 Tel. 332 07 Tel. 563 66

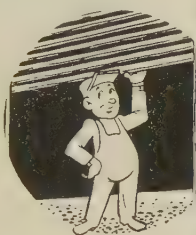

ALLHABO

pansarjalusier

utrymmesbesparande
lättmanövrerade
inbrottssäkra
flamsäkra
praktiska

SJÄLVRULLANDE

Överst: Elektr. drivna ALLHABO-jalusier vid Göteborgs Spårvägar.
Mellan: Självrollande jalusi, Höderberg & Haak, Stockholm.
Nederst: Elektr. drivet rullgaller hos Bröderna Edstrand AB, Malmö.

ELEKTRISK
DRIFT

ALLHABO pansarjalusier tillverkas av ställameller, som genom sin kupiga form erbjuder största möjliga motstånd mot intryckning. De utmärker sig för stor driftsäkerhet och

erhållas med eller utan gångdörr. • En annan lösning av problemet är RULLGALLER av stål, vilket särskilt lämpar sig där såväl effektiv avstängning som full insyn erfordras.

ALLMÄNNA HANDELSAKTIEBOLAGET

BRUNKEBERGSTORG 15 • STOCKHOLM •

VÄXEL 23 21 50

Sportstugetomter Villatomter · Sjötomter

Industritomter

LÅG KONTANTINSATS

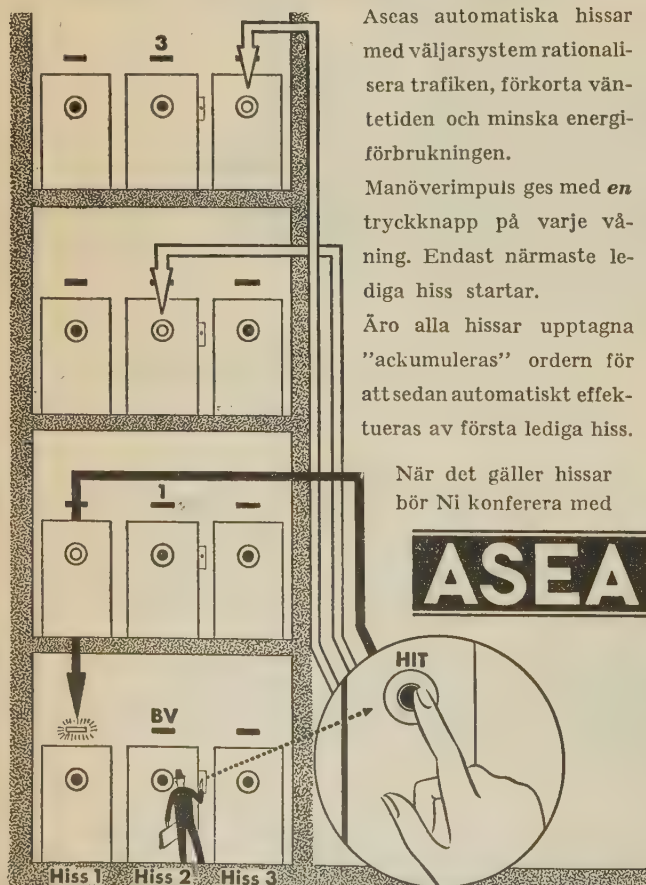
LÅNG AMORTERING

STOCKHOLM MED OMNEJD

TOMT- & FASTIGHETS AB

Drottninggatan 6 (Hallbergs hörna) Tel. Växel 23 47 90

"Den tänkande hissen"

Ascas automatiska hissar med väljarsystem rationalisera trafiken, förkorta väntetiden och minska energiförbrukningen.

Manöverimpuls ges med **en** tryckknapp på varje våning. Endast närmaste lediga hiss startar.

Äro alla hissar upptagna "ackumuleras" ordern för att sedan automatiskt utföras av första lediga hiss.

När det gäller hissar bör Ni konferera med

ASEA

nader. 2 000:—. Anslaget är ett bidrag till expertutredningar rörande möjligheterna att använda värmepumpanläggning för överförande av överskottsvärme från djurstallar till bostadshus. Då man normalt torde behöva ca 15 djurenheter för att uppvärma ett bostadshus, är dylika anläggningar lämpade för jordbruk av storleksordningen 15 ha och däröver, eller för ca 25 % av de svenska jordbruken.

Golvmaterial. Statens provningsanstalt. 10 000:—. Forskningsuppgiften är en direkt fortsättning av en tidigare undersökning med anslag från kommittén. Det arbete, som hittills utförts, har huvudsakligen omfattat utexperimentering av en ny nötningsmetod för laboratoriebruk samt studier rörande golvbeläggningars halkfrihet. Den fortsatta undersökningen gäller bl. a. vissa nötningsprov, krympnings- och svällningsmätningar på olika golvmaterial samt studier rörande golvbeläggningars hårdhet.

Jordtryck mot styv stödjemur. Stockholms hamnförvaltning. 2 500:—. Forskningsuppgiften är en direkt fortsättning av en tidigare undersökning med anslag från kommittén. Anslaget avser att tillsammans med ytterligare medel från vissa kommunala myndigheter användas till försök med murar av olika styvhetsgrader. Som gränsfall skall även jordtrycket mot en oändligt styv stödjemur undersökas.

Centralregister för byggnadsmaterial. AB Svensk Byggtjänst. 3 500:—. Anslaget skall användas till att bestrida vissa kostnader för arbete med kompletteringar och ändringar av det centralregister över byggnadsmaterial, som tidigare uppgjorts med medel från kommittén.

Byggnaders maximala värmebehov vintertid. Svenska Värme- och Sanitetstekniska Föreningens Stiftelse för forskning. 20 000:—. Forskningsuppgiften är en direkt fortsättning av en tidigare undersökning med anslag från kommittén. Arbetet har hittills huvudsakligen bestått i konstruktion av ett lämpligt mätinstrument för bestämning av värmebehovet. Sedan mätapparaturen färdigställdes och injusterats vidtar de egentliga mätningarna, som kan beräknas pågå i flera år.

Kryssfaner såsom bärande konstruktionselement. Professor Georg Wästlund. 15 500:—. Forskningsuppgiften är en direkt fortsättning av en tidigare med anslag från kommittén påbörjad utredning av möjligheten att använda kryssfaner (plywood) såsom bärande konstruktions-element inom byggnadsindustrin. De redan gjorda undersökningarna har i huvudsak omfattat spikförband plywood-trä samt användningen av kryssfaner såsom bärande element i väggar för en- och tvåfamiljshus. Den fortsatta undersökningen gäller utformandet av balkar med liv av plywood och flänsar av plankor.

Samhällsbyggnad. Professor Uno Åhrén. 10 000:—. Anslaget avser utarbetandet av ett program för samhällsbyggnadsforskning, varvid skall göras en analys av de olika problemställningarna samt en kritisk granskning syftande till att begränsa utredningsarbetet till sådana avsnitt, där man kan vänta sig att komma till mera värdefulla resultat.

Lastfördelning mellan form och betongbjälklag. Civilingenjör Sven Ödman. 20 000:—. Forskningsuppgiften är en direkt fortsättning av en tidigare med anslag från kommittén påbörjad undersökning avseende frågan om lämplig beräkningsmetod för massiva bjälklagsplattor samt frågan om lämpligt utförande av formbyggnad. Båda problemen skall lösas på sådant sätt, att bjälklagens plastiska deformation åstadkommer ett minimum av olägenheter vid optimal materialekonomi.

Boris Blomgren

REDAKTÖRER:

Arkitekt SAR Leif Reinius
Civilingenjör SVR Gunnar Essunger

REDAKTIONSSEKRETERARE:

Fil. mag. Inga Mari Lönnroth

REDAKTIONSOMBUD:

Victor Bährner, Malmö
Ossian Lindqvist, Malmö
Owe Svärd, Göteborg
Gunnar Hoving, Göteborg

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Harry Bernhard
Hilmer J. Danielsson
Bengt Gate
Torbjörn Olsson
Yngve Steen
Tore Webjörn

PRENUMERATIONSPRISER HELÅR

	Endast lösnummer	Lösnummer + bundet ex.	Lösnummer + halvr. b.
Sverige	20: —	30: —	35: —
Danmark, Norge....	22: —	33: 50	38: —
Övriga utlandet	26: —	40: —	45: —

Ansvarig utgivare Arkitekt SAR Moje Bergström

TIDSKRIFTSBIBLIOTEK, LÄSRUM:

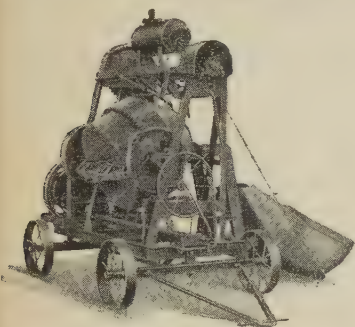
SAR, Sturegatan 20, Stockholm.
Tillgängligt för allmänheten vardagar
utom lördagar kl. 9—17.

I tidskriften gjorda uttalanden stå för författarnas räkning och äro endast om så anges att anse som uttryck för ståndpunktstagande av någon av de föreningar, som utge tidskr.

Tornborg Lundberg

TELEFON: NAMNANROP

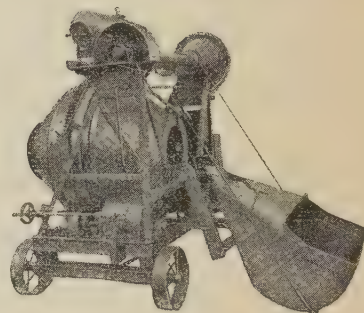
ÅRSTADALSHAMNEN. STOCKHOLM 9

Tipp 250

BETONGBLANDARE

*moderna typer och storlekar. Drift-
säkra. Snabb och effektiv blandning.
Svensk tillverkning.*

Torno-K 350

134

RÖRLEDNINGS AKTIEBOLAGET

MONTÖR

RENSGATAN 5 • STOCKHOLM

TELEFON

23 06 40

Nyanläggningar

Moderniseringar

Reparationer

GÖTAVERKENS

FERRO fönster

Ensamförsäljare: Götaverkens fönsteragenlur, Claës Kreüger, Sthlm.

INNEHÅLL:

DK 728.84.025: 728.84 "17"

HJORTH, RAGNAR: *Restaureringen av Gustaf III:s paviljong på Haga*. Byggmästaren 27 (1948) nr 18 sid. 317—324.

Gustaf III:s paviljong uppförd 1787—1792 efter Tempelmanns ritningar och dekorerad efter Masreliez' inredningsritningar, är en sällsynt fullödlig representant för den sengustavianska epoken. En redogörelse för det intressanta restaureringsarbetet och dess resultat illustrerad med ritningar och fotografier.

DK 728.84 "17"

MOSELIUS, CARL DAVID: *Restaureringen och möbleringen av Gustaf III:s paviljong ur konsthistorisk synpunkt*. Byggmästaren 27 (1948) nr 18 sid. 328—340.

Redogörelse för forskningsarbetets planläggning och resultat. Artikeln illustrerad med Masreliez' ritningar och ett flertal interiörfotografier.

Valörddiagram för beräkning av dagsluskvoter

av arkitekt SAR Gunnar Pleijel. (Särtryck ur BYGGMÄSTAREN nr 3, 1947.) Tryckt på kartong för att diagrammen skola bli lättare att handskas med. Inga belysningstekniska förkunskaper nödvändiga. Sändes portofritt om Kr. 3:— insättes på postgiro nr 3124

BYGGMÄSTAREN

FÖRLAGSAVDELNINGEN
KUNGSGATAN 32, STOCKHOLM

TÄVLINGAR

Uppgift	Inlämnings-tid	Se Byggmästaren
Förvaltningsbyggnad i Värnamo.....	15. 12. 1948	Nr 12 s. X
Västra Frölunda i Göteborg	31. 1. 1949	Nr 13 s. VII
Medborgarhus och teater i Falköping	2. 3. 1949	Nr 16 s. XIII
Österleden i Stockholm ..	1. 4. 1949	Nr 2 s. III
Älderdomshem i Umeå ..	1. 4. 1949	Nr 18 s. VI

Lämna reproduktionsdugliga tävlingsritningar!

En tävling om älderdomshem i Umeå

har utlysts. Se vidare annons sid. VI detta nr.

DIVERSE

Bostadsstyrelsens normer för pensionärshem

Vid granskningen av ritningar till pensionärshem upprätthålles inom bostadsstyrelsen — med undantag för det fall som nedan redovisas — de krav som byggnadsstadgan ställer på golvytorna för olika utrymmen inom bostaden. Vid den för ensamstående pensionärer brukliga lägenhetstypen om rum och kök bör sålunda rummets golvyta uppgå till lägst 15 m². Vid lägenhetstyper om rum och kök, som i regel är avsedda för hushåll med två personer, bör rummets golvyta inte understiga 18 m².

För köket i den sistnämnda lägenhetstypen utgör emellertid byggnadsstadgans krav på 7 m² golvyta inte ett oefftergivligt villkor för att statsbidrag skall kunna erhållas. Erfarenheten visar nämligen att såväl köksinredning som matplats för ett tvåpersonershushåll vid lämpliga rumsformer och dörrplaceringar kan inrymmas på en yta som understiger detta mått. Då man dessutom har garanti för att pensionärsbostäderna endast kommer att bebos av den kategori bostadssökande för vilka de är avsedda har det ansetts att kravet på större kök utan olägenhet kan uppges. I byggnadsstadgan har också förutsatts att byggnadsnämnd — enligt anvisningar som meddelas av byggnadsstyrelsen — må medge undantag från kravet på 7 m² golvyta.

Någon reduktion av rumsytan kan däremot inte tillstyrkas då ett 18 m²-rum måste betraktas som absolut minimum vid en enrumslägenhet som är avsedd för två personer.

I detta sammanhang bör också framhållas att bostadsstyrelsen av hygieniska och trevnadsskäl anser att varje pensionärslägenhet skall vara försedd med eget toalett- och tvätttrum.

Gun Sjödin

Ekonomibyggnader för jordbruket

Jordbrukets byggnadsstudiekommitté (JBK) utgav i slutet av föregående år en andra, omarbetad upplaga av *Rekommendationer för konstruktiv beräkning av jordbruksbyggnader* (SOU 1947:77), som genom revisionen bringats att överensstämma med byggnadsstyrelsens anvisningar till byggnadsstadgan. Vissa avsnitt i rekommendationerna innehålla dock en del uppgifter utöver vad som anges i anvisningarna. Sålunda har uppgjorts överskådliga tabeller för trådspik, bult- och brickförband samt förband med träskruv. Vidare har vindkraftens inverkan ägnats särskild uppmärksamhet, varvid i huvudsak följts föreskrifterna i de väntade statliga belastningsbestämmelserna, enligt vilka vindkraften skall fördelas såväl på byggnadens lovartsida som på dess läsida, i stället för att som nu i regel placeras enbart på lovartsidan.

Inom JBK pågår för närvarande utarbetandet av en sammanfattande redogörelse för de undersökningar i övrigt, som bedrivits av kommittén, främst rörande rationaliseringen av jordbrukets byggnadsverksamhet. Kommittén har dock efter hand publicerat ett urval av detta utredningsmaterial, som kan anses vara av mera allmänt intresse. Sålunda föreligger nu fem små häften, vars innehåll i stort sett framgår av titlarna:

Några vägar till förbättrade byggnadsmetoder på landsbygden.

Arbetsledning och planering vid landsbyggdets byggnadsföretag.

Dimensionering av grundplintar för logbyggnader.

Synpunkter på grunder och väggar för djurstallar.

Takstolar för jordbrukets ekonomibyggnader.

Det mesta arbetet har otvivelaktigt nedlagts på den sistnämnda skriften, vari redogöres för en del olika typer av väggtagstolar, vilka åskådliggöras genom principritningar samt dimensioneringstabeller. Genom den mängd variationer av takstolens huvudmått, som medtagits i tabellerna, ha dessa kanske förlorat en del i överskådlighet. Då dessutom för takstolarnas hopfogning i regel föreskrives spikförband med refflad trådspik eller brickförband, vilka, såsom det visat sig i praktiken, kräva en viss omsorg vid utförandet för att bli i alla avseenden tillförlitliga, kan man ifrågasätta, om tabellerna och tillhörande principritningar utan vidare kunna användas av byggnadsföretagare med ringa erfarenhet av dylika konstruktioner. Redogörelsen innehåller i övrigt en jämförande kostnadsberäkning samt några praktiska synpunkter på takstolarnas tillverkning och en beskrivning av vissa hjälpmedel, som äro användbara härvid och vid takstolarnas resning. I häftet ingår även ett antal diagram för dimensionering av i stomkonstruktionen ingående virkesdelar.

Ovannämnda fem publikationer tillhandahållas kostnadsfritt av JBK, dit intresserade kunna hänvända sig. Upplagans storlek lär dock vara tämligen begränsad.

G E—r

Viskafors

**gummimattor
och
gummiparkett**

Tillverkas och försäljas av:

SKANDINAVISKA GUMMIAKTIEBOLAGET

Viskafors

TAPETBOLAGET

Södra Larmgatan 15

GÖTEBORG

Telefon 13 84 05, 11 64 05

En internationell
BOSTADSUTSTÄLLNING

*hålles i Olympiastadion, London,
under tiden 9—18 november 1948*

Den senaste utvecklingen ifråga om
planering, byggande och utrustning
av bostäder, affärer, kontor och fabri-
ker över hela världen åskådliggöres.

Bl. a. visas den stora återuppbygg-
nadsplanen för Warszawa.

Organisatörer:

THE PEREX Co. Ltd.,

Cumberland House, Kensington Court.
LONDON W 8. England.

PARKETTGOLV

massiv ek och bok

Gummiparkett,

Lamellbräder,

Tretongolv,

(undergolv för parkett
och linoleum).

Asfalt — Tiles

Linoleum,

Golvslipningar,

Synteko

ytebehandling som gör
parkettgolven okäns-
liga för vatten.

Gummimattor

BRÖDERNA RANDÉN

Specialfirma i golv

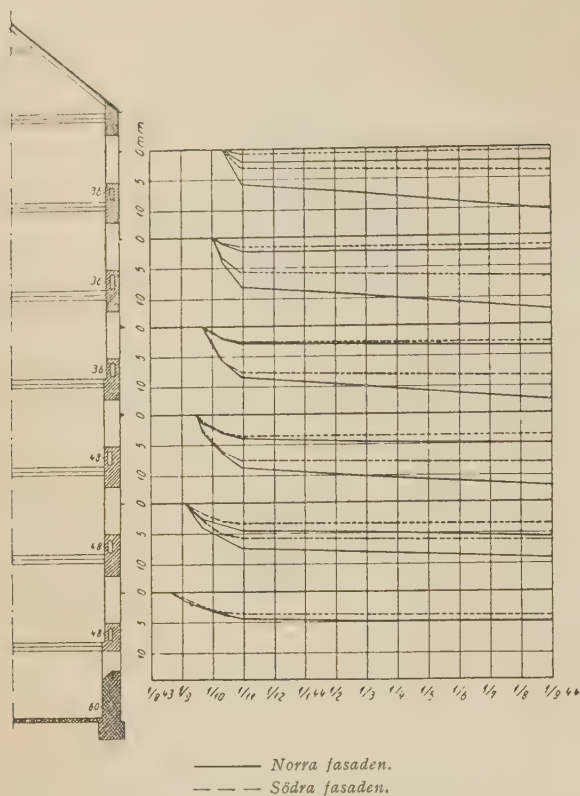
Torggatan 12—14, BORÅS

Telefoner 213 70 — 213 71

MALMÖ. Tel. 234 82. GÖTEBORG. Tel. 13 70 21

FALKENBERG. Tel. 1213 — 1214

Sättningen hos murverk

Sättningen hos murverket i relation till tiden. Den övre kurvan anger sjunkningen av respektive dubb i förhållande till närmast undervarande, den undre kurvan visar respektive dubbs sjunkning i förhållande till grundmuren från första avläsningen efter dubbens inmurning.

I den av Dansk Ingeniörförenings Byggningsingeniörgrupp utgivna tidskriften *Byggningsingeniören* har civilingeniör J. A. Laursen i nr 2/1948 redogjort för en undersökning av sättningen hos murverk.

Ett 6-vånings bostadshus måste på grund av vissa förhållanden uppmuras i två etapper. För att förhindra uppkomsten av sprickbildningar utan att behöva inlägga en genomgående, vertikal fog, avsåg man att ge tegelmurarna i den sist uppförda delen av byggnaden en viss överhöjning samt mura ihop väggarna i samband med fogstrykningen, efter det sättningarna ägt rum. Den erforderliga överhöjningen för att undvika oregelbundenheter i skiftgången vid hopmurningsstället bestämdes i samband med uppförandet av den första delen av byggnaden. Därvid uppmättes förutom sammantryckningen av murverket även sättningen hos grunden, vilken i medeltal uppgick till ca 4 mm.

För mätning av murverkets sättning inmurades lodrätt över varandra galvaniserade dubbar i varje våning. Medelst en enkel mätanordning, som finnes utförligt beskriven i uppsatsen, uppmättes avståndet mellan dubbarna med en noggrannhet av 0,1 mm. Den totala sammantryckningen av murverket, vilket var uppfört av »almindelige fuldbrænte Mursten» i kalkbruk, bestämdes på två mätställen till 27,3 och 20,2 mm, dvs. i medeltal ca 24 mm. Den elastiska deformationen beräknades till ungefär 10 % av detta värde (för $E = 29\,000 \text{ kg/cm}^2$).

Fogen mellan de två delarna av byggnaden upptog hela utrymmet mellan två fönsterpelare (se vidstående fig.). Förtagningar anordnades för bröstvärn och fönstervalv, vilka murades i samband med fogstrykningen.

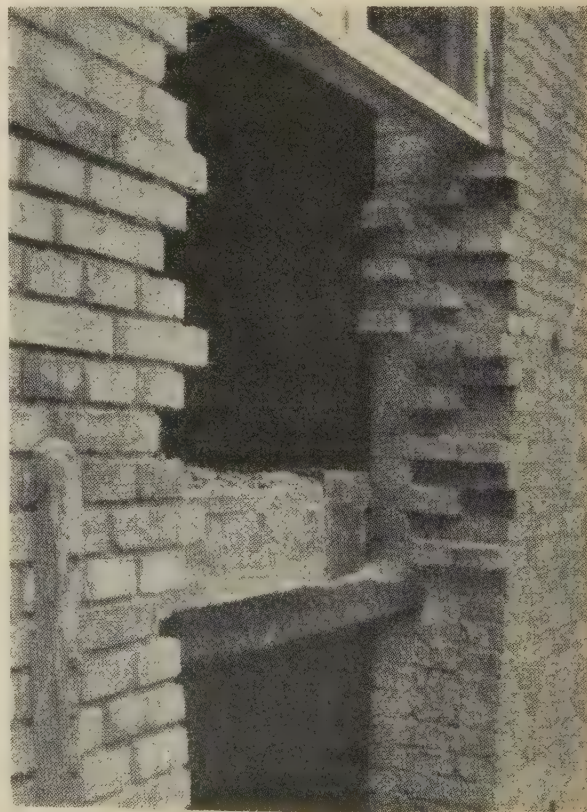
Liknande mätningar, som utförts bl. a. genom byggnadsnämnden i Stockholm, ha givit ungefär samma värde

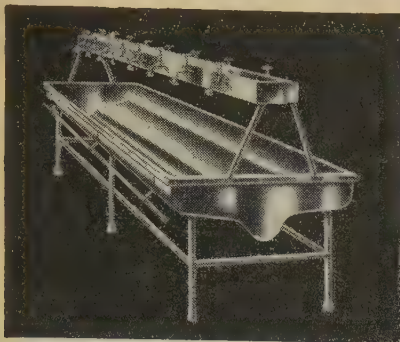
Fogen mellan de båda delarna av byggnaden. Efter hand som fogstrykningen äger rum, sammanmuras delarna, vilket redan skett med de övre våningarna.

på sättningens storlek som ovan redovisats. Vad som speciellt kan intressera i föreliggande fall är den enkla men ändå noggranna mätanordningen. Fogens utförande och placering bör också vara av visst intresse.

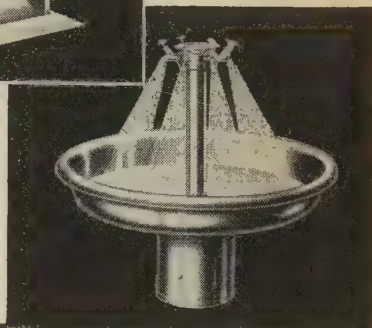
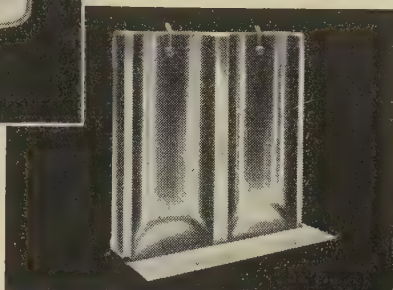
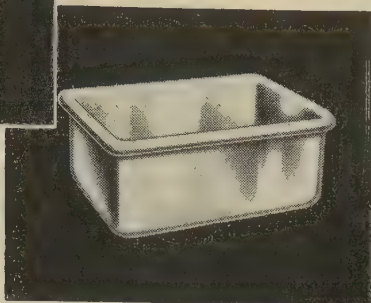
G Er

Detalj av fogen.

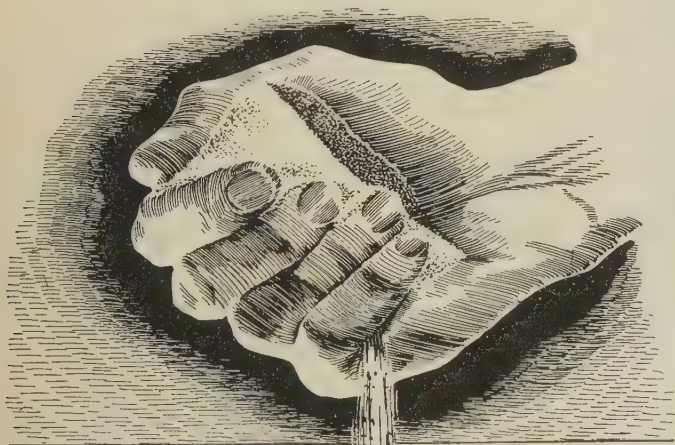

ROSTFRITT

**Tidsenliga och praktiska
modeller för varje ändamål**

Sonessons
-A-B. WILH. SONESSON & Co
Stockholm Malmö Göteborg

Precisionsgraderad

- en av orsakerna till de goda egenskaperna hos

SERPONIT FASADPUTS

De senare årens forskning ha visat vikten av att sanden i en puts innehåller väl avvägda mängder korn av alla storlekar. Den i Serponitputsens ingående mineraldelen sammansättes därför av ett tiotal olika kornstorlekar med fastställd gradering.

Denna långt drivna noggrannhet är en av anledningarna till Serponitens goda egenskaper och lämnar absolut garanti för att materialet alltid har den rätta sammansättningen.

Serponit Fasadputs är ett material Ni i alla avseenden kan lita på.

Frostbeständighet och låg krympning förhindra sprickbildning och ge ett maximum av hållbarhet. Porositeten är så avvägd att kravet på ventilation tillgodoses samtidigt som regngenomslag förhindras. Serponit finns i 35 vackra färger.

Begär färgkarta, broschyr och offert!

ERNSTRÖM & CO. A.-B.

GÖTEBORG. Tel. 138102, 132505, 114648 - STOCKHOLM. Tel. 415825, 409235, 409236

Är WELIT luft för Er?

Har Ni satt Er in i vad Wellit är?
Har Ni tänkt på att det är just luften i Wellitplattan som gör den så värdefull.

Luft som isoleringsmedel är ingen ny uppfinning. Se på isbjörnen. Den har ett utmärkt skydd mot den arktiska kylan i den luft, som pälsen innehåller.

Wellit innebär ett mycket gott för-svar mot kylan, som stoppas upp av den i kanalerna inneslutna stillastående luften.

Hur effektiv denna isolering blir förstår man, när 3 cm. Wellit motsvarar 12 cm trä, 53 cm tegel, 128 cm betong och 257 cm sten.

Där Wellit användes kan vanligen de bärande konstruktionerna göras utan tanke på isoleringsförmågan. Wellit isolerar och minskar byggnadskostnaderna. Wellit är billig.

Vet Ni vad Wellit är uppbyggd av?

Utgångsmaterialet är specialpapper, som impregnerats med bitumen.

Wellit utexperimenterades under arbeten med isolering av kylskåp och kylanläggningar och användes under de svåraste fuktighetsförhållanden.

Bitumenimpregneringen gör Wellitplattan motståndskraftig mot fukt och röta och isoleringsförmågan är ständigt lika god och oberoende av fuktighetsförhållanden.

λ för Wellit H = 0,035 vid + 5° C

λ för Wellit K = 0,035 vid — 5° C

Räkna på Wellit nästa gång Ni bygger och ring eller skriv redan i dag efter prospekt.

Om Wellit inte finns hos Er leverantör av byggnadsmaterial, vänd Eder till huvudförsäljarna:

ISOLERINGSAKTIEBOLAGET
WMB

Göteborg - Stockholm - Malmö
Sundsvall

G. & L. BEIJER IMPORT &
EXPORT AB I STOCKHOLM
STOCKHOLM

WELIT
funktionell isolering

Tillverkare:

Isoleringsaktieförlaget

Göteborg, tel. 13 98 27
Stockholm, tel. 10 94 27
Malmö, tel. 332 07
Sundsvall, tel. 563 66

Stadsplanarkitekt

i Karlstad.

Sedan stadsfullmäktige i Karlstad den 16 september 1948 beslutat inrätta en befattning som stadsplanarkitekt i 34 lönegraden enligt det för stadens befattningshavare gällande tjänste- och avlöningsreglementet (begynnelseavlönning 15.216 kr. jämte rörligt tillägg efter samma grunder som gälla för statens befattningshavare) ledigförklaras härigenom befattningen att tillträdas den 1 april 1949.

Ansökningar, ställda till Byggnadsnämnden i Karlstad och åtföljda av meritförteckningar, åldersbetyg och de övriga handlingar sökande vilja åberopa, skola vara Byggnadsnämnden tillhanda senast d. 4 november 1948.

Sökande är skyldig att på anmodan avlämna läkarintyg angående sitt hälsotillstånd.

Närmare upplysningar lämnas av stadsarkitekten Olle Lagergren, tel. »Rådhuset».

Karlstad den 25 september 1948.

BYGGNADSNÄMNDEN

Arkitekttävling

Umeå stads Fattigvårdsstyrelse inbjuder härmed Svenska arkitekter att deltaga i tävling om ålderdomshem för män och kvinnor i Umeå stad.

Program med tillhörande handlingar erhållas från och med den 15 september 1948 genom tävlingsfunktionären, Socialkamrer Thorwald Hernell, Sociala Byrån, Umeå, mot deposition av Tjugufem (25: —) kr. Program utan handlingar tillhandahållas kostnadsfritt.

Förslag skall vara inlämnat till tävlingsfunktionären senast den 1 april 1949, kl. 15.00.

Till prisnämndens förfogande står en summa av 18.000:— kr., att användas till pris och inköp. Första pris kommer ej att understiga 6.000 kr. och lägsta inköpssumma ej 1.500:— kr.

De inlämnade förslagen komma att bedömas av en prisnämnd bestående av:

Arkitekten SAR professor Eskil Sundahl, Stockholm.

Arkitekten SAR Helge Zimdahl, Stockholm.

Arkitekten SAR Bertil Höök, Luleå.

Drätseldirektören Harald Bengtsson, Umeå samt Fattigvårdsstyrelsens ordförande, fabrikör K. A. Lundström, Umeå.

Umeå den 11 september 1948.

Fattigvårdsstyrelsen.

REDAKTÖRER:

Arkitekt SAR Leif Reinius
Civilingenjör SVR Gunnar Essunger

REDAKTIONSSEKRETERARE:

Fil. mag. Inga Mari Lönnroth

REDAKTIONSOMBUD:

Victor Bährner, Malmö
Ossian Lindqvist, Malmö
Owe Svård, Göteborg
Gunnar Hoving, Göteborg

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Harry Bernhard
Hilmer J. Danielsson
Bengt Gate
Torbjörn Olsson
Yngve Steen
Tore Webjörn

TIDSKRIFTSBIBLIOTEK, LÄSRUM:

SAR, Sturegatan 20, Stockholm.
Tillgängligt för allmänheten vardagar
utom lördagar kl. 9—17.

PRENUMERATIONSPRISER HELÅR

	Endast lösnummer	Lösnummer + bundet ex.	Lösnummer + halvfr. b.
Sverige	20: —	30: —	35: —
Danmark, Norge....	22: —	33: 50	38: —
Övriga utlandet	26: —	40: —	45: —

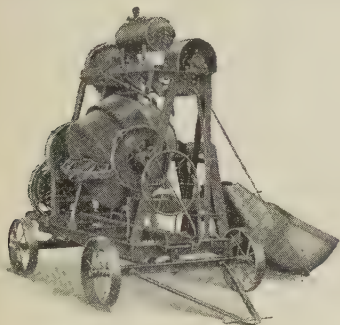
Ansvarig utgivare Arkitekt SAR Moje Bergström

I tidskriften gjorda uttalanden stå för författarnas räkning och äro endast om så anges att anse som uttryck för ståndpunktstagande av någon av de föreningar, som utge tidskr.

Tornborg Lundberg

TELEFON: NAMNANROP

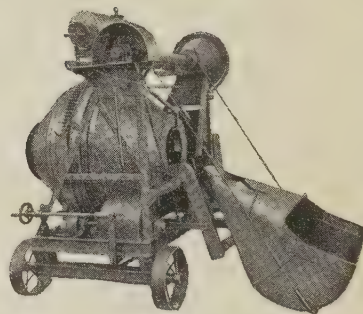
ÅRSTADALSHAMNEN. STOCKHOLM 9

Tipp 250

BETONGBLANDARE

*moderna typer och storlekar. Drift-
säkra. Snabb och effektiv blandning.
Svensk tillverkning.*

Torno-K 350

134

RÖRLEDNINGS AKTIEBOLAGET

MONTÖR

RENSGATAN 5 • STOCKHOLM

T E L E F O N

23 06 40

*Nyanläggningar
Moderniseringar
Reparationer*

GÖTAVERKENS

Ensamförsäljare: Götaverkens fönsteragentur, Claës Kreüger, Sthlm.

DK 725.83

WESTMAN, HANS: *Tävling om medborgarhus i Eslöv*. Byggmästaren 27 (1948) nr 20 sid. 358—363.

Redogörelse för tävlingsuppgiften och resultatet, illustrerad med planer och perspektiv av de prisbelönta förslagen jämte ett obelönt förslag. De inköpta förslagen reproduceras i notisavdelningen i samma nummer.

DK 338.58:69

MARKNÄS, SIGURD: *Byggnadskostnadsindex*. Byggmästaren 27 (1948) nr 20 sid. 364—367.

Redogörelse för byggnadsstyrelsens utarbetande av en byggnadskostnadsindex omfattande perioden 1935—1948 och avsedd att ligga till grund för omräkning till 1935 års prisläge av byggnadskostnaderna för statliga byggnader uppförda efter år 1935.

VILLO R

Boken innehåller en serie villor sammanställd under medverkan av arkitekt SAR Jan Wallinder för Tidskriften Byggmästaren nr 25 och 26, 1946.

Serien omfattar såväl sommarbostäder som året-runtbostäder. De är med några få undantag utförda eller projekterade under de sista två, tre åren.

Fjorton av de tjugosex villorna har arkitekterna ritat åt sig själva.

Sändes portofritt, om kr. 4: 50 insättes på vårt

Postgiro Nr 3124

BYGGMÄSTAREN

FÖRLAGSAVDELNINGEN
KUNGSGATAN 32, STOCKHOLM

TÄVLINGAR

Uppgift	Inlämnings-tid	Se Bygg-mästaren
Förvaltningsbyggnad i Värnamo.....	15. 12. 1948	Nr 12 s. X
Västra Frölunda i Göteborg	31. 1. 1949	Nr 13 s. VII
Medborgarhus och teater i Falköping	2. 3. 1949	Nr 16 s. XIII
Österleden i Stockholm ..	1.4. 1949	Nr 2 s. III
Älderdomshem i Umeå ..	1.4. 1949	Nr 18 s. VI

Lämna reproduktionsdugliga tävlingsritningar!

Tävling om kejserligt palats

Situationsplan

Etiopiska regeringen har utfärdat inbjudan till arkitekttävling om kejserligt palats i Addis Abeba. Tävlningen är öppen för högskolediplomerade arkitekter och ingenjörer av alla nationaliteter. Av till programmet bifogad karta framgår på sin höjd, att disponibel tomt är fyrkantig (ev. 100 × 100 m) och att marken lutar.

Palatset skall bl. a. innehålla följande lokalgrupper: Mottagning och representation (festsalar, bankettrum, tronsal m. m.),

Kontorslokaler (sekreteriat, bibliotek, valv för kejserliga kronan m. m.),

Bostad för kejserliga familjen,

Lokaler för gäster och uppvaktning,

Kvarter för det kejserliga livgardet.

Ur det synnerligen skissmässiga programmet kan ytterligare nämnas:

Art 4. Förslagen komma att bedömas av inhemsk jury.

Art 7. 1:a pris 25 000 etiopiska dollar (37 000 sv. kr.). 2:a pris 15 000 dollar (22 200 sv. kr.) samt 3:e pris 10 000 dollar (14 800 sv. kr.).

Art 9. Inlämnings-tid 30 dec. 1948 till etiopiska legationen i Stockholm. (Tävlingen utlystes 30 mars 1948.)

Art 16. Planer och fasader i skala 1:200. Detaljritningar till väggar och tak samt övriga »decorative motifs» i skala 1:50, beskrivning och ev. modell.

Programmets mest detaljerade avd. berör tillgängligt byggnadsmateriel, utseende, färg och hållfasthet.

Till sist en uppmaning till tävlande:

Art 14. The Palace ensemble shall be of a sober and majestic style. It should be remembered that the Ethiopian Dynasty draws its origins from King Salomon and The Queen of Saba, hence this Dynasty is very rich in history and these elements should be set off in the ensemble of the Building.

Kolonner lär vara sorten.

FÖRENINGSMEDDELANDEN

Stockholms Byggnadsförening

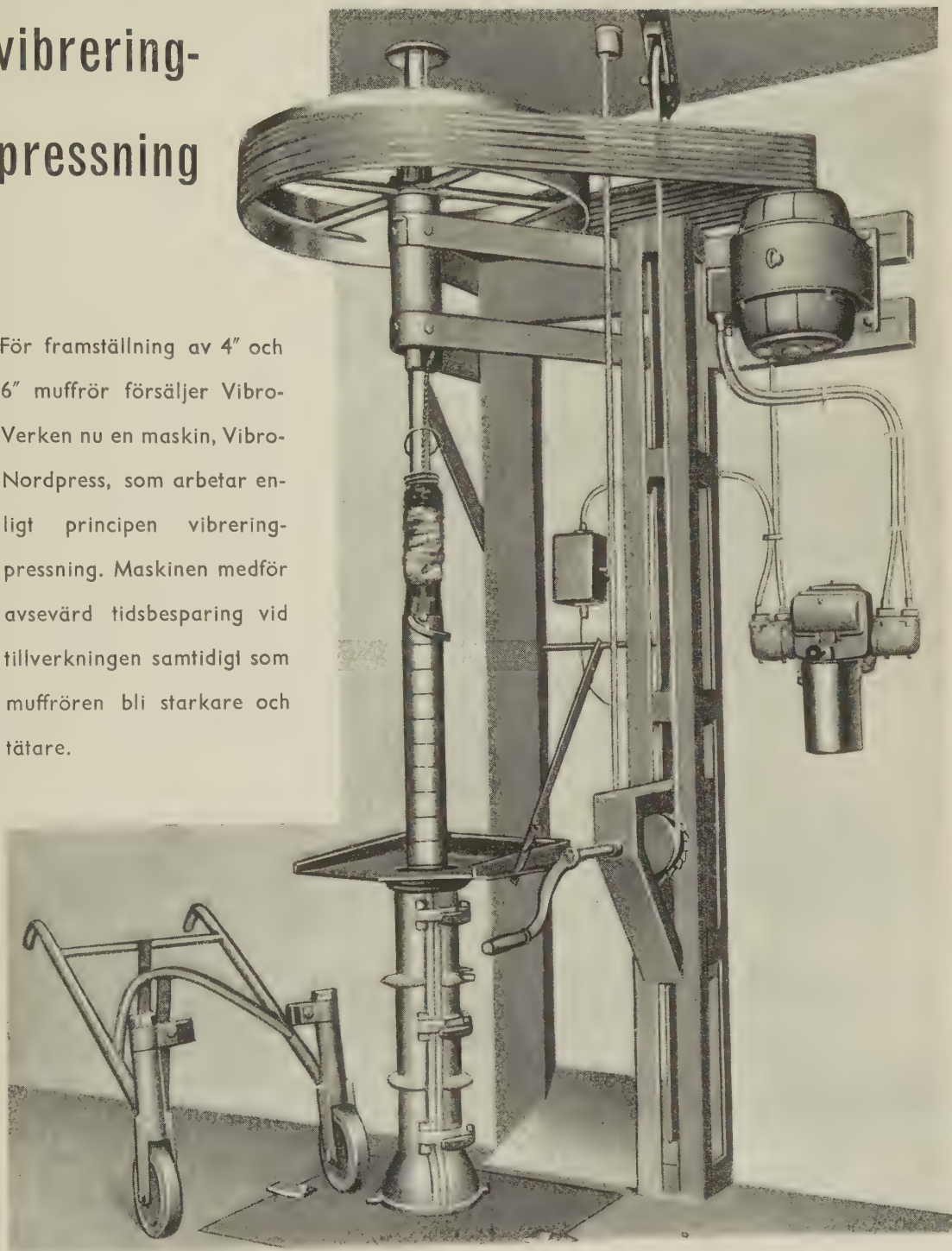
Vid Stockholms Byggnadsförenings sammanträde den 29 september behandlade man frågan »Hur länge lever huset?» För att söka besvara den frågan har byrådirektör Knut Bildmark, vilken stod som aftonens huvudtalare, på uppdrag av Statens kommitté för byggnadsforskning igångsatt en omfattande utredning, som ingår i det av tekn. dr Axel Eriksson uppgjorda forskningsprogrammet rörande produktionsteknik m. m.

Underhållskostnaderna för vårt fastighetsbestånd uppskattas till ca 250 miljoner kr per år, framhöll byrådirektör Bildmark, och dessa kostnader stiger i takt med produktionen. Det kan därför finnas all anledning att söka klarlägga de olika faktorer, vilka påverka fastig-

Bättre muffrör snabbare genom

vibrering-
pressning

För framställning av 4" och 6" muffrör försäljer Vibro-Verken nu en maskin, Vibro-Nordpress, som arbetar enligt principen vibreringpressning. Maskinen medför avsevärd tidsbesparing vid tillverkningen samtidigt som muffrören bli starkare och tätare.

A-B VIBRO-VERKEN

Luntmakaregatan 29, Thulehuset, Stockholm. Tel. 23 54 30. • Avd.-Kont.: Malmö, Isak Slaktaregatan 3. Tel. 365 16
Den svenska specialfirman för vibro-teknik

TAPETBOLAGET

Södra Larmgatan 15

GÖTEBORG

Telefon 13 84 05, 11 64 05

Viskafors

**gummimattor
och
gummiparkett**

Tillverkas av:

SKANDINAVISKA GUMMIKIEBOLAGET

Viskafors

Säljes genom återförsäljare.

heternas underhåll. På detta område har hittills föga utrettats. Genom systematisk forskning under nära samverkan mellan produktion och fastighetsförvaltning bör man dock kunna uppnå sådana resultat, som kunna leda till minskade underhållskostnader.

I fråga om sitt forskningsuppdrag berättade byrådirektör Bildmark, att arbetet hittills resulterat i preliminära kalkyler över varaktighetstiden hos olika byggnadselement. Utredningen, som närmast berör tre olika typer av hyreshus, har begränsats till de underhållskostnader, vilka orsakas av normal förslitning och åldring hos byggnaders olika delar. Någon analys av kostnaderna för sådana skador, som uppstå på grund av ofackmässigt utförande, felaktigt materialval eller onormal åverkan, har ej kunnat medtagas i utredningen, då denna därigenom skulle blivit alltför omfattande och tidskrävande.

Ur teknisk-ekonomisk synpunkt når ett hyreshus en kritisk ålder vid omkring 30—40 år. Då infaller nämligen en period av toppar i utgiftskurvorna, orsakade av att flera byggnadselement, såsom fasadputs, galvaniserade rör och gjutna normalrör, har en livslängd av ca 30 år.

Bland den mängd intressanta frågor, som byrådirektör Bildmark tog upp till behandling, skall här endast i korthet nämnas ett par — föredraget kommer senare att införas i Byggmästaren. De inbyggda badkaren — vilka under den efterföljande diskussionen gång efter annan kommo igen — måste bli ett svårt krux, när alla rörledningar i husen skola bytas ut. Även de inbyggda elektriska ledningarna komma att vålla besvär, när isoleringen efter ca 35 år torkat sönder.

Byggnadsproduktion och materialframställning måste samarbeta för att man skall kunna bemästra underhållsproblemen. Det synes meningslöst, att producenter av byggnadsmaterial — hel- eller halvfabrikat — skola få använda byggnadsmarknaden som ett experimentfält utan att ta del av hur de levererade materialen klara sig i längden. Den som har hand om fastighetsförvaltningarnas tekniska frågor måste besitta stor teknisk kunskap och erfarenhet.

I den efterföljande diskussionen framförde ett flertal talare sina synpunkter på hithörande och angränsande frågor. Civilingenjör *Evert Strokirk* ifrågasatte, om man kunde helt bortse från de skador, som bero av andra orsaker än normalt slitage. Vidare efterlyste han en utredning rörande underhållskostnaderna för småhusen, vilka ju utgöra en avsevärd del av vår byggnadsproduktion. Civilingenjör *Sune Lundquist* ansåg, att det med nuvarande restriktioner vid prövning av byggnadskostnader och hyror, vore svårt för producenter att ägna mera tid — och pengar — åt projekteringsarbetet. Detta vore dock önskvärt för att man på lång sikt skulle få fram en mera ekonomisk byggnadsproduktion. Arkitekt *Oscar Bylund* framhöll att man inom byggnadsindustrien borde införa ett toleranssystem för mått på samma sätt som inom verkstadsindustrien. Därigenom skulle ett utbyte av förslitna byggnadselement — tillverkade i modulformat — lätt kunna ske. Målarmästare *Bror Sandå* ansåg att man borde söka få fram en bättre yta hos det material, som skall målas. Som det nu är måste man ständigt ta till spackelfärgen för att bättra på underlaget. Denna metod är inte lämplig, emedan spacklingen så småningom mjuknar och målningen blir förstörd.

I anslutning till de sedvanliga föreningsangelägenheterna, som föregingo föredrag och diskussion, visades för föreningens medlemmar det porträtt av tekn. dr Axel Eriksson, vilket på uppdrag av föreningens styrelse målats till dennes 60-årsdag av konstnären Louis Sparre.

G. E—r

Bygga $\frac{\text{mera}^*}{\text{mindre}^*}$ med $\frac{\text{mindre}^*}{\text{mera}^*}$ bekymmer

**stryk det som ej önskas!*

Har Ni i Er verksamhet eller eljest förmärkt något av följande: ont om olja; ont om kol; ont om cement; ont om plåt; ont om bensin och gummi; ont om trä och papper; ont om folk; ont om tid; ont om valutor? Eller lider Ni av brist på annan vara, tjänst eller tillgång?

.....
(behöver ej ifyllas)

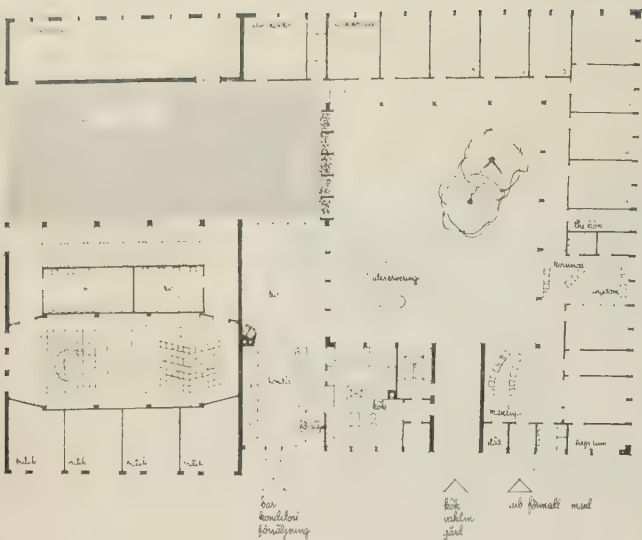
Varuknapphet, brist på arbetskraft, försvinnande valutatillgångar äro åkommor som skola botas genom ökat arbete, minskad förbrukning och ökad export: spara, uppskjuta, avregistrera, vända byxorna. Men detta meddelande är inte sparpropaganda av den typ Ni redan känner. Det vill bara visa Er ett enkelt sätt att lätta något på de bekymmer som hopa sig över en byg-
gande.

Bygg gärna mer. Men varför bygga en vägg som väger 490 kg och kräver 90 liter bruk pr m², när Ni kan bygga en som bara väger 245 kg och kräver 23 liter bruk pr m², och dessutom är varmare? Den lätta och varma väggen sparar bränsle, cement, radiatorplåt, arbetskraft, transportarbete och virke. Det är sparande som verkligen lönar sig, både för Er själv och landet; det drygar ut varutillgångar, transportkapacitet och arbetskraft, frigör exportvaror och valuta. Byggnadsindustrin är en miljardindustri, där en besparing på några procent inte är småsmulor.

Vilket tycker Ni låter förnuftigast: *bygga mindre* eller *förbättra arbetsutbytet* genom att bygga med Ytong — lättbetongen med den höga hållfastheten — som framställes av skifferbränd kalksten?

Ekonomijustera både bilar och byggen! Yxhults Försäljnings AB står gärna till tjänst med flera fakta och siffror om Ytong än vad denna annons kan ge. Skriv en rad, eller ring till något av våra kontor i Stockholm, Malmö eller Örebro.

Se vidare huvudtexten sid. 358—363.

Bottenplan. Skala 1:600.

»runt svänger dörren».

Inköp, 1 000 kr. Av arkitekter SAR Lars Bryde och Alf Bydén, New York.

Prisnämnden:

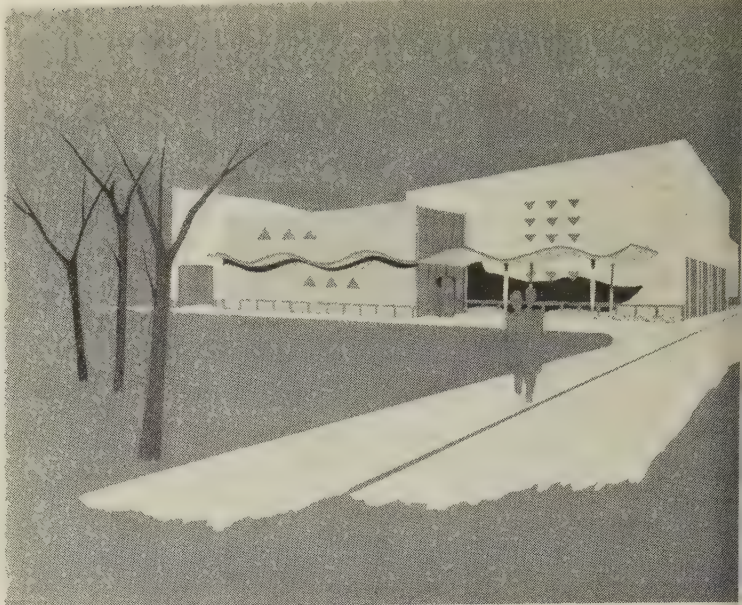
Förslaget uppvisar en klar och redig planlösning. Den yttre utformningen ansluter sig konsekvent till densamma, även om den i vissa avseenden har en något schematisk karaktär. Ett genomförande av förslaget kräver liksom beträffande föregående att materialval och teknisk detaljutformning ägnas ingående uppmärksamhet.

»En skåne, tack».

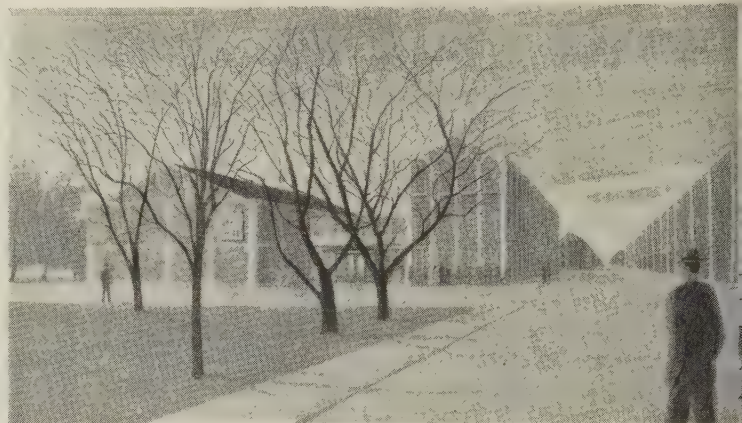
Inköp, 500 kr. Av arkitekt SAR Åke Porne, Stockholm. Medarbetare Stig Egeerström.

Prisnämnden:

Planlösningen är klar och överskådlig. Den yttre utformningen är med utgångspunkt från författarens uppläggning av förslaget icke utan förtjänster.

»runt svänger dörren».

»En skåne, tack!»

»Medborgarnas paradis».

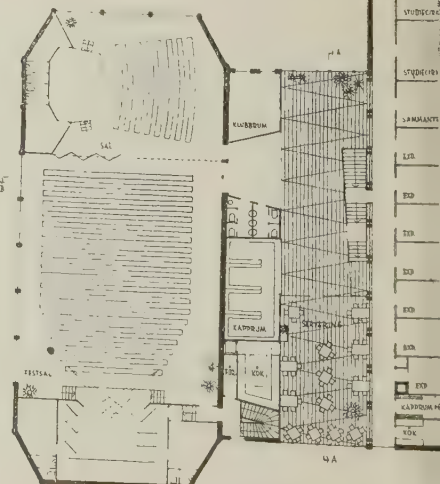
Inköp, 1 000 kr. Av John Eriksson, Stockholm. Medarbetare Werner Küenzi.

Prisnämnden:

Förslaget avspeglar i vissa avseenden ett friskt grepp på uppgiften. Planlösningen har emellertid flera brister, såsom trappans belägenhet alltför nära huvudentrén, förläggningen av entrén till arbetsförmedlingen, toaletternas placering m. m. Portiken mot Södergatan verkar tillfällig och saknar berättigande. Den yttre utformningen är med utgångspunkt från den valda uppläggnings konsekvent genomförd.

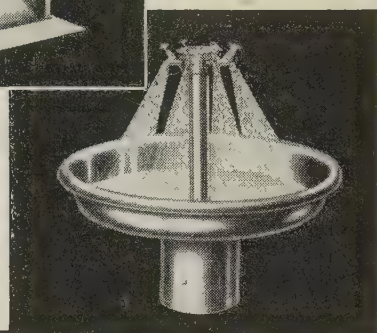
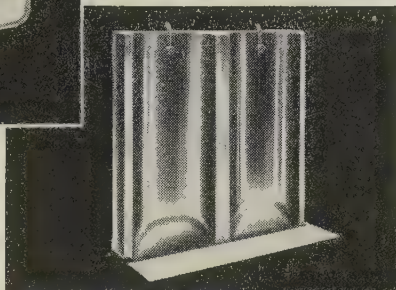
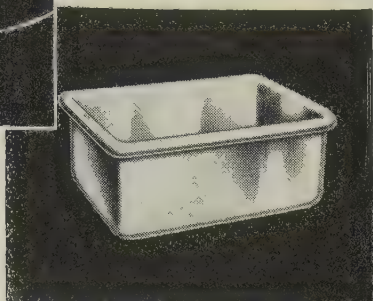
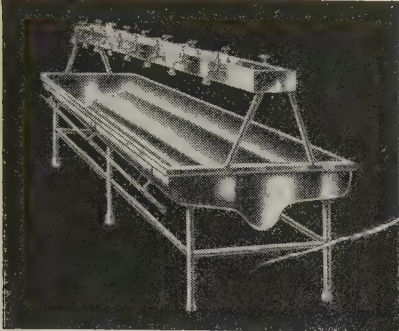
»Medborgarnas paradis».

VÅNINGSPLAN 1 TR

»Medborgarnas paradis». Plan våning 1 tr. Skala

ROSTFRITT

**Tidsenliga och praktiska
modeller för varje ändamål**

Sonessons
-A-B. WILH. SONESSON & C:o
Stockholm Malmö Göteborg

*Golvet hos AB Findus, Bjuv belägges
med Höganäs syrafasta klinker*

Ett golv[★] på 3000 m²

lades i början av året hos AB Findus i Bjuv.

För att tillfredsställa alla krav på hygien och syrafasthet — golvet måste kunna motstå angrepp av fruktsyror — va'des Höganäs gula klyvklinker nr 460. Klinkerna lades i cementbruk. För att uppnå tillfredsställande täthet, mekanisk hållfasthet och kemisk motståndskraft fogades golvet i huvudsak med OH-bruk. På särskilt utsatta ytor användes konsthartsbruk, HABENIT S.

Syrafast material och murningsarbete levererades av

**ELDFAST MURNING
SYRAFAST MURNING
PLATTSÄTTNING.** Beklädnad av fasader
samt golv och väggar i industrilokaler★,
lantgårdar, mejerier, större bostadshus, gång-
tunnlar och trappuppgångar etc.
AKUSTIKARBETEN

AB HÖGANÄSARBETEN

MALMTORGSGATAN 6 - BOX 16006, STOCKHOLM - TELEFON 23 21 00

»Pling».

Inköp, 1 000 kr. Av arkitekter SAR Magnus Ahlgren och Kell Åström, Stockholm.

Prisnämnden:

Förslaget är i huvudsak väl planerat, entrén till museet verkar dock väl tillfällig. Fackföreningsexpeditionerna äro endast tillgängliga endera genom arbetsförmedlingen eller genom huvudentrén efter passage genom den stora vestibulen, vilken anordning är mindre tillfredsställande. Konditoriet blir genom sin belägenhet mindre attraktivt. Förslaget röjer en god känsla för arkitektonisk formgivning, dock synes den högre byggnadskroppen icke helt logiskt ansluta sig till bottenplanen.

»Södergård».

Inköp, 500 kr. Av arkitekter SAR Per-Axel Ekholm och Lars Hellman, Stockholm.

Prisnämnden:

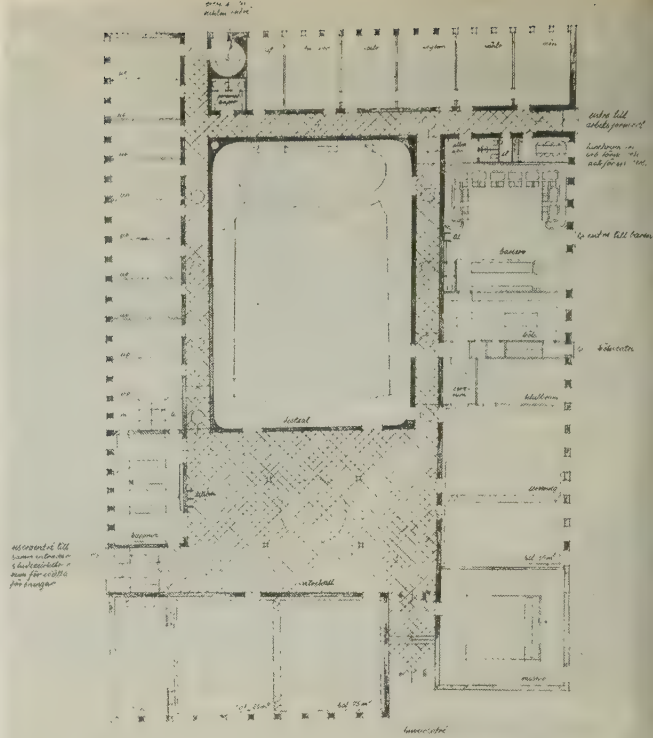
Förslaget visar en i sina huvuddrag väl avvägd planläggning med en i stort sett god yttre formgivning. Huvudtrappan verkar dock väl tillfälligt utformad. Kapprummet i övervåningen är alltför knäppt. I samma våning är kontakten mellan kök och servering dålig. Arbetsförmedling och fackföreningsexpeditioner har gemensam entré, vilket icke kan godtagas.

»Ps. 508: 1».

Inköp, 500 kr. Av arkitekt Carl Bergman, Lidingö och ingenjör Jan Parck, Stockholm.

Prisnämnden:

Museum och vaktmästarebostad äro sammanförda till en särskild byggnad, förlagd i parken norr om kvarteret Kopparslagaren, vilket som redan ovan berörts icke är i överensstämmelse med programmets fordringar.

»Plinge. Bottenplan. Skala 1 : 600.

»Södergård». Perspektiv.

»Ps. 508: 1». Bottenplan. Skala 1 : 600.

Största resurserna för

BOKTRYCK

FINNER NI HOS ESSELTE AB / FÖR PERFEKT
SERVICE I FRÅGA OM ALLT SLAGS BOKTRYCK
—I EN ELLER FLERA FÄRGER—VÄND ER TILL

Esselte AB

VASAGATAN 16 / STOCKHOLM / TELEFON »ESSELTE»

TAK SOM TROTSA TIDENS TAND
erhållas med

Vi tillverka Mataki underhållsfria takpapp förutom med grå härdad yta i följande rena, vackra färger: grön, röd, svart, aluminium, brungrå m. fl. och utföra större taktäckningsentreprenader under betryggande garanti.

Vår produktion omfattar dessutom all övrig impregnerad byggnadspapp för samtliga förekommande ändamål, såsom tak-, membran-, trossbotten- & grundisolering, förhydning m. fl.

Auktoriserade
återförsäljare
i hela landet

Åktiebolaget
MATAKI
MALMÖ TAKPAPPFABRIK OCH KEMISK INDUSTRI
MALMÖ Tel. namnansvar MATAKI

Antingen det gäller inläggning av golv i enstaka rum eller för hela fastigheter nedlägga vi samma omsorg. Vi ha mångårig erfarenhet och pålägga under garanti. Leverantör till statliga och kommunala verk, byggmästare, fastighetsägare m. m. När det gäller golvvård, ring oss

**LINOLEUM
ASPHALT TILES
PARKETTGOV
GUMMIGOV
MASSAGOV
INDUSTRIGOV
TRETONG m. m.**
Golvservice

AB. LINOLEUMKOMPANIET
SPECIALFIRMA FÖR GOLVBELÄGGNINGAR

Rådmansgatan 27 · STOCKHOLM Telefon: 235090

Tillverkare:

A.-B. ANILINKOMANIET, Göteborg

Representanter:

För Stockholm med omgivning:

AKTIEBOLAGET VITKOPIA

Stockholm

Telefon växel 23 14 25

Del av mellersta Sverige samt Norrland:

A.-B. ADOLF JOHNSON & Co.

Stockholm

Telefon växel 23 47 50

Västra och mellersta Sverige samt Värmland:

A.-B. HENRIK JOHNSON & Co.

Göteborg

Telefon 11 05 03

Skåne och Blekinge:

IDEALKOPIA

Malmö

Telefon 236 19

Länsarkitektkontoret i

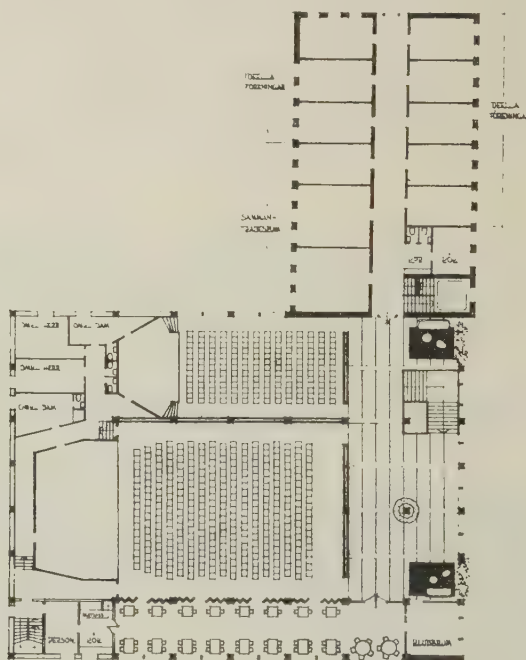
HALMSTAD

söker en kvalificerad

STADSPLANEARKITEKT

Forts. fr. sid. VIII

Förslaget är i övrigt väldisponerat och den yttre utformningen tilltalande även om den långsträckt byggnadskroppen utmed Storgatan med hänsyn till stadsbildens icke verkar övertygande.

»Fiesta». Bottenplan. Skala 1 : 600.

»Fiesta».

Inköp, 500 kr. Av arkitekter SAR Wilhelm Boijesen och Johan Thomé, Stockholm.

Prisnämnden:

Förslaget har en klar huvuduppläggning, nivåskillnaden i bottenväningen verkar onödig och medför stora olägenheter bl. a. vid utformningen av kapprummet. Förbindelsen från vilplanet i huvudtrappan till flygelkroppen innehållande arbetsförmiddling m. m. är arkitektoniskt föga tilltalande. Vaktmästarebostaden saknar direkt entré utifrån. Festväningen är trevligt utformad. Den yttre fasadutformningen är på det hela taget god, dock synas takavtäckningarna vara onödigt tillkrånglade.

Byggmästare

för större bostadsförvaltning och underhåll av industrianläggningar sökes till Aktiebolaget Statens Skogsindustrier, Skinnkatteberg. Sökanden bör ha teoretisk utbildning och praktisk erfarenhet såsom bruksbyggmästare eller liknande. Ansökningshandlingar skickas till Aktiebolaget Statens Skogsindustrier, Drottninggatan 48, Stockholm.

FORETAGET SPP ANSLUTET

REDAKTÖRER:

Arkitekt SAR Leif Reinius
Civilingenjör SVR Gunnar Essunger

REDAKTIONSSEKRETERARE:

Fil. mag. Inga Mari Lönnroth

REDAKTIONSOMBUD:

Victor Bährner, Malmö
Ossian Lindqvist, Malmö
Owe Svärd, Göteborg
Gunnar Hoving, Göteborg

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Harry Bernhard
Hilmer J. Danielsson
Bengt Gate
Torbjörn Olsson
Yngve Steen
Tore Webjörn

TIDSKRIFTSBIBLIOTEK, LÄSRUM:

SAR, Sturegatan 20, Stockholm.
Tillgängligt för allmänheten vardagar
utom lördagar kl. 9—17.

PRENUMERATIONSPRISER HELÅR

	Endast lösnummer	Lösnummer + bundet ex.	Lösnummer + halvfr. b.
Sverige	20:—	30:—	35:—
Danmark, Norge....	22:—	33: 50	38:—
Övriga utlandet	26:—	40:—	45:—

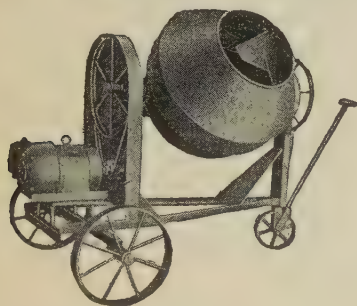
Ansvarig utgivare Arkitekt SAR Moje Bergström

I tidskriften gjorda uttalanden stå för författarnas räkning och äro endast om så anges att anse som uttryck för ståndpunktstagande av någon av de föreningar, som utge tidskr.

Tornborg Lundberg

TELEFON: NAMNANROP ÅRSTADALSHAMNEN. STOCKHOLM 9

Kontor, Mek. Verkstad och Lager, Årstadalshamnen.

BETONGBLANDARE TIPP 150-U

med helkapslad elektrisk motor.
Lämplig för mindre arbeten.

BEGÄR PROSPEKT.

Sala Maskinfabrik — Gullbergs Maskinfabrik, Lindås.

145.

AKTIEBOLAGET CALOR & SJÖGREN

Arbetargatan 30, Stockholm

Telefon: Växel 52 06 30

VÄRME - GAS - VATTEN AVLOPP

Ni erhåller snabbt och väl utfört
arbete om Ni anlitar vår
reparationstjänst.

Vid köp av

Pålar

Sliprar

Stolpar

Sågade trävaror

Vänd Eder till

JÄMTLANDS SKOGSÄGAREFÖRENING

U. P. A.

ÖSTERSUND

Tel. 173 40 växel

INNEHÅLL:

DK 658.2 : 725.4

CARLSON, CYRIL och LJUNGGREN, WIKING: *Kockums Mekaniska Verks* *stads Aktiebolag, Malmö. Byggmästaren 27 (1948) nr 21 sid. 369—378.*

För Kockums i Malmö har arkitekt Joel Lundeqvist utfört planerings- och ritningsarbetet för nybyggnader samt om- och tillbyggnader av verkstäder, kontor, matsalar m. m. Hans medhjälpare har gjort en sammanställning illustrerad med ritningar och fotografier av de viktigaste arbetena.

DK 624.025

JÖNDELL, LARS-ÅKE: *Perforerade undertak för luftgenomblåsning och ljuddämpning. Byggmästaren 27 (1948) nr 21 sid. 379—380.*

En redogörelse för olika typer av perforerade undertak och deras montering.

Isoleringsförmåga hos asfalt mot fukt. vatten- tryck och vattenånga

Av Fredrik Schütz

Meddelande nr 10 från Statens Kommitté
för Byggnadsforskning

Pris Kr. 5: —.

Sändas portofritt om beloppet sättes
på vårt postgiro 3124.

BYGGMÄSTAREN

FÖRLAGSAVDELNINGEN
KUNGSGATAN 32, STOCKHOLM

TÄVLINGAR

Uppgift	Inlämnings- tid	Se Bygg- mästaren
Förvaltningsbyggnad i Värnamo.....	15. 12. 1948	Nr 12 s. X
Västra Frölunda i Göteborg	31. 1. 1949	Nr 13 s. VII
Medborgarhus och teater i Falköping	2. 3. 1949	Nr 16 s. XIII
Österleden i Stockholm..	1. 4. 1949	Nr 2 s. III
Älderdomshem i Umeå ..	1. 4. 1949	Nr 18 s. VI
Samrealskola m. m. i Säter	2. 5. 1949	Nr 21 s. XVI

Lämna reproduktionsdugliga tävlingsritningar!

Tävling om samrealskola i Säter

Se annons sid. XVI.

INFORMATION- OCH DECENTRALISERINGS- MÖTE

Den 21 och 22 oktober anordnade *Samarbetskommittén för byggnadsfrågor (SfB)* ett informations- och decentraliseringsmöte i Stockholm med närmare 400 deltagare, vilka representerade statliga och kommunala myndigheter samt tekniska föreningar och fackförbund.

Sedan *Samarbetskommitténs* ordförande, tekn. dr *Ragnar Lindqvist* hälsat de närvarande välkomna, öppnades mötet av statsrådet *Gunnar Danielsson*, som framhöll, att en gemensam strävan i all förvaltning bör vara att ge allmänheten en säker, snabb och billig service. Inom byggnadsväsendet ansåg statsrådet att det finns utrymme för betydande förbättringar genom samordning och förenkling.

Byggnadsstyrelsen har fått Kungl. Maj:ts uppdrag att undersöka möjligheterna till förenkling av gällande byggnadsreglerande bestämmelser. I ett med stort intresse mottaget anförande lämnade generaldirektör *Henning Leo* en uttömmande redogörelse för detta uppdrag. Det ideala tillståndet ansåg generaldirektör *Leo* vara, att det byggnadslov byggnadsnämnden lämnar verkligen innebure vad som språkligt innefattas i detta ord, nämligen lov att bygga. Byggnadslovet skulle sålunda utvidgas att omfatta även byggnadstillstånd, igångsättningsstillstånd och rätt att inköpa de för byggnadsarbetet erforderliga byggnadsmaterialen i den mån dessa äro licensbelagda. Vidare borde byggnadslovet innebära, att byggnadsföretaget, om det är avsett att utföras med statligt lån eller bidrag, granskats och godkänts även ur de synpunkter som de bostadspolitiska länsorganen kräva. Även den tillsyn av byggnadsarbetet, som erfordras ur olika synpunkter, borde läggas på byggnadsnämnden. Genomförandet av en sådan förenkling är framför allt beroende på om byggnadsnämnderna i allmänhet kunna få en så avpassad organisation

— kvantitativt och kvalitativt — att de bli i stånd att åta sig dessa maktpåliggande uppgifter.

Beträffande de byggnadsreglerande bestämmelserna framhöll generaldirektör *Leo*, att man kan fastslå önskvärdheten av att dessa inordnas i byggnadsstadgan och, i den mån det gäller detaljbestämmelser, i byggnadsstyrelsens anvisningar till stadgan. Inom byggnadsstyrelsens pågår en undersökning av möjligheterna att tillgodose dessa önskemål. Avsikten är att, sedan de olika författningarna genomgåts, upptaga kontakt med av författningarna berörda myndigheter och med dem diskutera konkreta förslag till frågans lösning. I början av nästa år räknar byggnadsstyrelsen med att kunna lämna en redogörelse för detta avsnitt av sitt utredningsarbete till Kungl. Maj:ts.

Under mötet lämnades även redogörelser för en del av de f. n. pågående statliga utredningskommittéernas verksamhet. Det visade sig, att flertalet av dessa kommittéer ännu ej hade kommit fram till eller kunnat enas om konkreta förslag.

Landshövding *A. Thomson* redogjorde för utredningen om näringslivets lokalisering. Här brottades man bl. a. med frågan om ett nytt ämbetsverk skulle inrättas för att ha hand om dessa spörsmål. Dock trodde landshövding *Thomson*, att varken regering eller riksdag önskade några nya ämbetsverk. Personligen hade han också motvilja mot att ännu flera ämbetsverk skapas. Landshövding *Thomson* berörde även ett par andra kommittéer, i vilka han är ordförande, nämligen byggnadssäsongutredningen, som f. n. i avvaktan på mera normala tider ligger i ide, samt länsstyrelseutredningen. Den sistnämnda utredningen torde ha stora möjligheter att åstadkomma en rationalisering av länsorganen, vilket skulle kunna medföra en förenklad handläggning av ärendena hos dessa organ. Utredningen bör även kunna framlägga sådana förslag, som möjliggöra en decentralisering från de centrala myndigheterna till de bättre rustade länsstyrelserna.

Frågan om stadsplaneväsendets organisation är i viss mån beroende av det resultat vartill lokaliseringsutredningen kommer, framhöll riksdagsmannen, överrevisor *J. W. Mårtensson*. Det kan bli nödvändigt för stadsplanekommittén att utarbeta två organisationsförslag, ett för det fall ett särskilt lokaliserings- och stadsplaneverk skulle inrättas och ett förslag utgående från att stadsplanefrågorna skola vara kvar hos byggnadsstyrelsen. Beträffande de lokala organen ansåg man inom stadsplanekommittén, att inrättandet i varje län av ett s. k. länsråd, sammansatt av representanter för alla de länsmyndigheter, som beröras av stadsplanefrågorna, kan vara en lämplig utväg. Detta system skulle även kunna praktiseras inom kommunerna. Ett annat uppslag ansåg överrevisor *Mårtens-*

Om takpapp

och tidens tand...

Tidens tand nöter alla takbeläggningar, oavsett garantitidens längd.

Om nu sanningen skall fram — och varför skulle den inte det? — så ligger det till så här.

En byggmästare garanterar sitt hus i **2 år**. De flesta takpappfabriker lämna likväl sedan länge **10 års** garanti på utförda taktäckningar. Någon enstaka har börjat lämna 15 års garanti för en papp, som säljes till betydligt högre pris. Emellertid, blir det något fel på takbeläggningsen, upptäcks det i 9 fall av 10 inom **3 år**.

Rätt pålagd kan pappen — om den är av välkänt märke — hålla fullkomligt tätt utan underhåll i flera decennier.

Varför då betala ett högre pris?

Med Munksjö A-papp med **10 års** skriftlig garanti får Ni ett verkligt förstklassigt tak till ett fördelaktigt pris.

Munksjönamnet är en garanti

MUNKSJÖ A-PAPP

UNDERHÅLLSFRI TAKPAPP — NORMALKVALITET

MUNKSJÖ A.-B. — LAGAMILLS A.-B. — JÖNKÖPING

son vara att öka antalet ledamöter i byggnadsnämnden för att på så sätt slippa ifrån det förhållandet, att ärendena skola vandra runt mellan olika myndigheter.

Generaldirektör *Alf Johansson* lämnade en ingående redogörelse för de förslag som vid olika tillfällen framlagts i syfte att främja byggnadsforskningen. I sitt 1938 avgivna slutbetänkande tog 1934 års byggnadsindustri-sakkunniga upp frågan om inrättandet av en särskild institution med uppgift att bl. a. verka för en samordning av forskningen inom husbyggnadsfacket. Denna institution skulle förläggas antingen till byggnadsstyrelsen eller till ett självständigt institut i likhet med väginstitutet. Sedermera tillkom Statens kommitté för byggnadsforskning och i slutet av 1946 framlade 1946 års utredning för byggnadsfrågor förslag till inrättandet av ett byggnadsinstitut. Av olika anledningar ansågs det emellertid nödvändigt att denna fråga ytterligare övervägdes och av denna orsak hade 1947 års utredning för byggnadsfrågor tillkommit. Då meningarna inom denna kommitté delvis voro delade, kunde några konkreta förslag ännu ej framläggas.

Generaldirektör *Johansson* ansåg det emellertid önskvärt, att ett statligt forskningsinstitut kom till. Detta skulle inte huvudsakligen komma med egna forskningsresultat utan snarare samordna den splittrade byggnadsforskningen i landet. All forskning och utredning skulle ingalunda centraliseras till ett nytt stort institut, som skulle undantränga den nuvarande enskilda och statliga verksamheten.

För den planerade omorganisationen av byggnadsstyrelsen redogjorde riksdagsmannen, civilingenjör *Martin Ljungberg*, ordförande i 1947 års byggnadsstyrelseutredning, vilken kommitté föreföll att vara den som hunnit längst. Detta trots att kommittén på grund av förutvarande ordförandens, landshövding *Elof Lindberg*, sjukdom nödgats göra ett längre uppehåll i sitt arbete. Ingenjör *Ljungberg* skisserade bakgrunden till byggnadsstyrelsens behov av omorganisation. Under sin 30-åriga tillvaro hade styrelsens uppgifter avsevärt ökats. På grund av det växande behovet av lokaler för statliga institutioner av olika slag, hade det löpande arbetet därmed tvingat byggnadsstyrelsen att ersätta sina allmänna uppgifter i egenskap av central statsmyndighet på husbyggnadsväsendets område. Utredningen hade för avsikt att framlägga sådana förslag till förstärkning av organisationen, att styrelsen i framtiden blir i stånd att fullgöra sina åligganden.

Även den nytillkomna uppgiften att utfärda anvisningar till byggnadsstadgan hade utredningen funnit vara av sådan betydelse, att den bör föranleda en utökning av organisationen. På grund av den kontakt byggnadsstyrelsen genom sin utredande, projekterande, byggande och förvaltande verksamhet har med de praktiska problemen ansåg man inom utredningen, att ansvaret för anvisningarna till byggnadsstadgan bör ligga kvar hos styrelsen. Byggnadsstyrelsens rådgivning åt byggnadsnämnderna kan inte heller flyttas till någon annan myndighet. Till hjälp för de byggande och byggnadsnämnderna bör byggnadsstyrelsen ges ökade möjligheter att pröva och generellt godkänna nya material och dylikt. Ingenjör *Ljungberg* förklarade under livligt bifall från auditoriet, att det var nödvändigt för att man skall komma till rätta med byggrånglet, att alla föreskrifter, anvisningar och råd, som de byggande har att följa, samordnas och utges av en myndighet och denna myndighet bör vara byggnadsstyrelsen. För att bringa bostadsstyrelsens standardkrav att överensstämma med byggnadsstyrelsens anvisningar fordras givetvis ett nära samarbete mellan de två verken.

Vad beträffar frågan om det militära husbygget hade utredningen funnit, att det inte skulle erbjuda några

större svårigheter för byggnadsstyrelsen att övertaga ifrågavarande nybyggnadsverksamhet sedan nuvarande utbyggnadsprogram av försvarets byggnader var avklarade. Av statens allmänna fastighetsfond borde utrikesdepartementets, universitetens, Karolinska Institutets och Serafimerlasarettets delfonder överföras till byggnadsstyrelsen.

Utredningen hade kommit till den slutsatsen, att om stadsplaneväsendet bryts ut ur byggnadsstyrelsen, måste lokala parallellorgan till länsarkitektkontoren inrättas. Ingenjör *Ljungberg* framhöll, att man därför borde tänka sig för, innan man föreslår ett nytt stadsplaneverk, vilket skulle medföra en tillkrångling av den lokala organisationen.

Vid mötet diskuterade man även de administrativa byggnadsproblemen med tyngdpunkten lagd på frågan om decentralisering av byggnadsärendena. I raden av talare, som yttrade sig rörande dessa spörsmål, uppträdde bl. a. representanter för lokala kommittéer från Göteborg, Malmö, Norrköping och Sundsvall.

Civilingenjör *G. H. Hansson*, Göteborg, ansåg att roten till det onda var planhushållningen och centraldirigeringen. Tre organ ville han främst ha bort: arbetsmarknadsstyrelsen, bostadsstyrelsen och industrikommissionen.

Stadsplanechefen *Gunnar Lindman*, Malmö, lade fram ett förslag, som syftade till geografisk decentralisering och en lokal centralisering med så få myndigheter som möjligt bland de beslutande instanserna. Förutsättningen härför är bl. a. att man koncentrerar ärendena till ett centralorgan i toppen, så att alla frågor kunna behandlas i ett och samma departement. Genom en sådan centralisering i toppen skapas större förutsättningar för en samordning av författningarna, vilken ju redan påbörjats av byggnadsstyrelsen. För att en geografisk decentralisering skall bli möjlig, fordras att länsorganen äro så uppbyggda samt ha sådan kvalificerad personal, att de kunna anses vara beslutsmässiga. En decentralisering skulle med stor sannolikhet medföra att fackmännen i större utsträckning än nu komma att bosätta sig utanför Stockholm.

Stadsarkitekt *Kurt von Schmalensee*, Norrköping, ansåg, att granskningen av stadsplanerna borde kunna förenklas och överlåtas åt kommunerna. Den centrala granskningen skulle inskränka sig till att gälla generalplanerna.

Ingenjör *S. W. Holm*, Sundsvall, framhöll, att det vore önskvärt att nya konstruktioner och nya metoder godkännas av central myndighet. Byggnadsnämnderna skulle sedan vara bundna av dessa beslut. Vidare borde stads- och byggnadsplaner upprättas och fastställas snabbare än nu.

Inlägg i diskussionen gjordes även av representanter för olika myndigheter. Överingenjör *Kjell Westman* framhöll, att det inte utan vidare låter sig göra att decentralisera beslutanderätten i fråga om kvoterna för industribyggnader, då dessa äro uppdelade på ett flertal mindre poster gällande olika industrigrenar. Major *Ragnar Larsson* meddelade, att läget på materialmarknaden betydligt ljusnat. I fråga om radiatorerna förelåg dock alltså en kraftig eftersläpning. Byråchefen *Harry Bernhard* berörde bl. a. blankettfrågan samt erinrade om att det i allmänhet är avsevärt mycket enklare att fylla i en blankett jämfört med att lämna motsvarande uppgifter i ett vanligt brev. Civilingenjör *Evert Strokirk* erinrade om att myndigheterna endast till en del ägnar sig åt kontroll och granskning. Mycken tid ägnas också åt rådgivning och information.

Byggnadsrådet *Hans Quiding* påtalade det förhållandet att den nya byggnadslagstiftningen medger avsevärda förändringar i fråga om stadsplaneringen. Det föreföll emellertid som om dessa möjligheter hitintills ej tillvaratagits i någon större utsträckning.

Forts. sid. VI

EFTERTANKENS KRANKA BLEKHET...

*"Varför tog jag inte
ARPHON-PLATTOR
i taket?"*

MEN ALLVARLIGT TALAT

Man kan inte åstadkomma ett effektivt arbete och man får ingen arbetsro, om man ständigt skall ha buller och bång omkring sig.

ARPHON-plattan har en synnerligen hög ljudabsorption och dämpar effektivt ljudet.

AB ARKI

Postadress; Stockholm 7. Telefon 67 06 80

RÄTT PAPP

PÅ RÄTT TAK PÅ RÄTT SÄTT

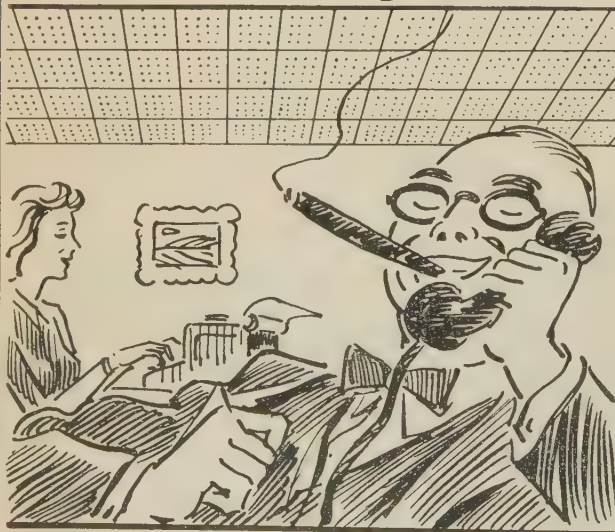
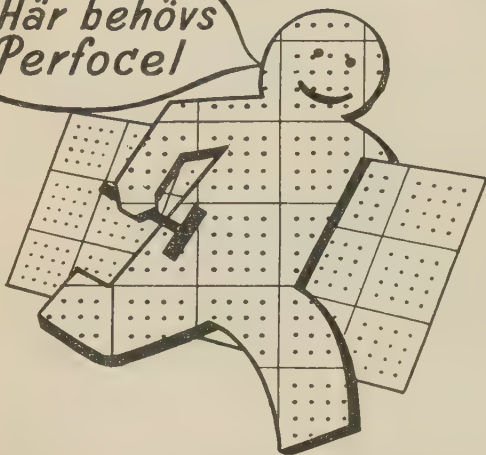

Med Klosters nya, underhållsfria takpapp — A-papp av normalkvalitet — får Ni ett absolut tätt tak, om Ni lägger på enligt Klosterit-metoden, d. v. s. enkel täckning med svetsad, spikfri fog. 10 års skriftlig garanti. Begär därför alltid i eget intresse Klosterit A-papp!

A.B. KLOSTERS FABRIKER — JÖNKÖPING

Här behövs
Perfocel

Perfocel
LJUDABSORPTIONS-
PLATTOR

binder bullret

C. A. CLASE A:B.

GÖTEBORG Tel. 13 48 54, 13 17 67 — STOCKHOLM Tel. 60 96 09

Byrådirektör *Herbert Lindqvist* lämnade med anledning av att betongkontrollfrågan förts på tal av ingenjör *Hansson* från Göteborg vissa upplysningar angående de väntade nya betongbestämmelserna. Enligt föreliggande förslag skall kravet på ständigt närvarande betongkontrollant slopas. Tillsynen av de högklassiga betongarbetena vid husbyggnader avses att ske genom stickprovskontroll. Omfattningen av denna kontroll skulle av vederbörande kontrollant anpassas efter behovet i varje särskilt fall. De nya betongbestämmelserna skulle sålunda underlätta för byggnadsnämnderna att utöva den i författningarna föreskrivna tillsynen av byggnadsarbetenas utförande. Vad som främst avgör om ett betongarbete kan hänföras till viss högre betongklass är att arbetsledningen äger tillräcklig utbildning och erfarenhet liksom om arbetarna äro yrkeskunniga och ansvarsmedvetna. Kontrollen får icke bli ett självändamål utan endast ett effektivt medel att åstadkomma den nödvändiga garantien för att arbetet utföres på sådant sätt, att materialen utan risk kunna utnyttjas med de förhöjda påkänningar, som bestämmelserna medge vid högre betongklass, varigenom betydande materialbesparingar kunna göras.

I den fortsatta diskussionen yttrade sig även arkitekt *S. Wallander*, som varnade för en alltför kraftig decentralisering. Det är de kommunala organen som är värst, då det gäller byggkrånglet. Detta belyste arkitekt *Wallander* med ett par väl valda och enkom för detta tillfälle sparade exempel, vilka bl. a. visade den långa svans av kommunala myndigheter, som anser sig böra representeras vid slutbesiktningen av en byggnad. I fråga om stadsplanerna så tar behandlingen av dessa i de kommunala instanserna 80 % av totala tiden, i varje fall i de större städerna Stockholm, Göteborg och Malmö. Civilingenjör *Sune Lundquist* ansåg, att en av förutsättningarna för att man skall få bukt med byggkrånglet är att man minskar kontrollen och granskningen samt ökar ansvaret. Detta medför att man måste ställa ökade kompetenskrav på de ansvariga företagarna. Framför allt kräver det emellertid en ändring i vår mentalitet — ett avlägsnande av misstänksamheten. Stadsingenjör *B. Sandström*, Borås, framlade ett konkret förslag till ändring av 40 § i byggnadsstadgan syftande till förenkling av förfarandet i samband med tomtindelning. I en del andra anföranden av landsbygdsrepresentanter varnade man för att inrätta ytterligare kommunala nämnder eller råd med uppgift att handlägga byggnadsärendena. Detta skulle leda till ytterligare tidsutdräkt vid ärendenas behandling.

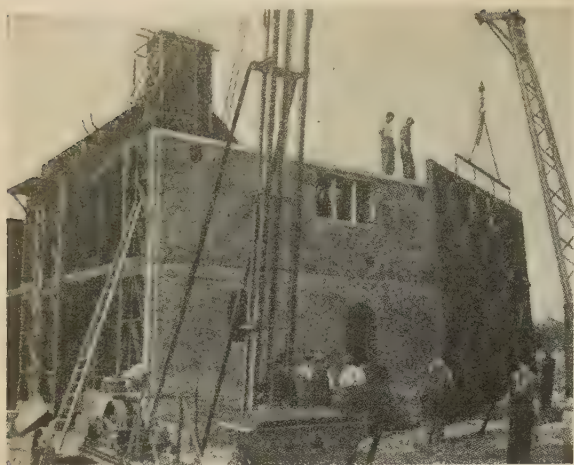
Informationsmötet avslutades med redogörelser över Samarbetskommitténs hittillsvarande verksamhet. Dessa lämnades av tekn. dr *Ragnar Lindqvist*, arkitekt *L. M. Giertz*, vilken berörde det förslag till allmänna byggföreskrifter, som beräknas vara färdigt under första halvåret 1949, samt intendent *G. Dahlquist*, vilken behandlade träkommitténs verksamhet. Slutligen redogjorde arkitekt *Yngve Steen* för byggmodulen, ett led i byggnadsyrkets rationalisering. I sin redogörelse över Samarbetskommitténs verksamhet erinrade dr *Lindqvist* om att kommittén igångsatt en aktion för att få bort alla byggnadstekniska föreskrifter ur den nya arbetarskyddslagen. Detta har lyckats, ty det lagförslag som i dagarna framlagts för höstriktsdagen är fritt från rent byggnadstekniska frågor. Dessa kommer i stället att återfinnas i byggnadsstadgan och byggnadsstyrelsens anvisningar. För att skapa möjligheter till en ändamålsenlig dokumentation inom byggnadsfacket har SIB för avsikt att stödja tidskriften *Bygglitteratur*. För det ändamålet har kommittén hemställt om ett anslag på 35 000 kr. hos Kungl. Maj:t.

G. Er

STOCKHOLMS-TIDNINGENS INDUSTRIANNONSER

Industrins stora, givande materialbörs

The Wimpey system. Vägghöjningen monteras.

Ett första försök med filmafton hos Stockholms Byggnadsförening ägde rum den 6 oktober inför en fulltalig publik, som föreföll att med stort intresse ta del av de visade filmerna. Kanske släppades intresset något mot slutet av den 4-aktare om Michelangelo, som avslutade föreställningen och som arrangörerna försummat ge samma exakta tidsbegränsning som de båda först visade filmerna begåvats med i programmet — och under föreställningen.

De båda första, mera tekniskt betonade filmerna, *Alternative systems of house construction* och *Mechanical aids to building*, vilka anskaffats från England genom Statens kommitté för byggnadsforskning, visade nyare konstruktionsmetoder för »småhus», huvudsakligen tvåfamiljshus, av mer eller mindre monteringsfärdig typ samt praktiska maskinella hjälpmedel på byggnadsplatsen. Genom de värdefulla kommentarer till filmerna som lämnades av civilingenjör Mejse Jacobsson, vilken under en studieresa i sommar varit i tillfälle att på ort och ställe ta del av de olika byggnadsmetoderna och materialen, fick auditoriet möjlighet att tillgodogöra sig filmerna på ett ändamålsenligt sätt.

Bland mängden konstruktionsmetoder som visades kan nämnas *Wimpey system*, där väggarna utföras av »no-fines» betong, dvs. betong utan finmaterial med en volymvikt av 2 kg/dm³. Väggtjockleken är 30 cm, varför man kan uppskatta väggens värmegenomgångstal till ca 2, vilket efter svenska förhållanden måste anses anmärkningsvärt högt. Gjutningen sker mot ett finmaskigt nät, monterat på regelstomme. Vid *the Airey system* bestå väggarna av 4" betongstolpar på 45 cm inbördes avstånd med väggplattor av betong på in- och utsidan samt isolering av mineralull. De yttre plattorna läggas på förvandring. Den maskinella utrustningen tycks ägnas stor uppmärksamhet i England. Vid en härför speciellt inrättad provningsanstalt underkastas maskinerna och verktygen ingående praktiska prov innan de släpps ut i marknaden. En betongkärra av jeep-modell såg ovanligt behändig ut. »Och så skojig att köra!», som någon bland publiken uttryckte sig.

De båda engelska filmerna komma att visas vid de kurser i arbetsorganisation, som teknologföreningens avdelning för väg- och vattenbyggnad anordnar under höstens lopp.

G. Er

Internationell byggnadskongress

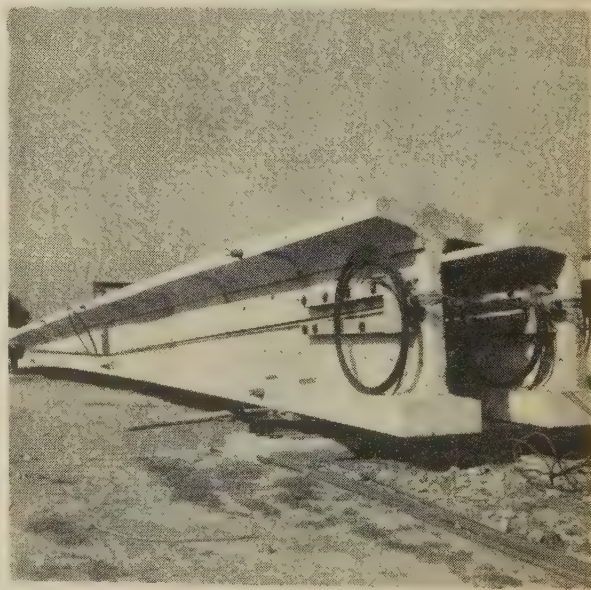
Association Internationale des Ponts et Charpentes (AIPC) verkar för ett internationellt utbyte av forskningsresultat och praktiska erfarenheter rörande byggnadskonstruktioner. Föreningen, i vars svenska sektion docent E. Landberg är sekreterare, har i september i Liège avhållit sin tredje kongress. Den föregående kongressen hölls 1936, men på grund av kriget har det blivit ett nödtvunget uppehåll. Deltagarantalet var mycket stort, och 26 nationer voro representerade. Professor G. Wästlund och byrådirektör H. Lindqvist voro Sveriges officiella representanter. De statliga verken och stora entreprenadfirmorna liksom de tekniska högskolorna samt kommunala myndigheter voro dessutom väl företrädade.

I korta föredrag och förberedda diskussionsinlägg redogjordes för framsteg inom stål- och betongbyggnadstekniken. Särskilt uppehöll man sig vid svetsteknikens utveckling, betongens egenskaper och förspänd betong i tillämpade former. Vidare diskuterades bl. a. säkerhetsproblemet i allmänhet och inverkan av dynamisk last.

Under kongressen voro anordnade visningar av pågående arbeten. Man fick således en god inblick i olika metoder att snabbt iståndsätta krigsskadade broar. Även besöktes en dammanläggning i Eupen, cirka 60 m hög, som kommer att med sin reservoir täcka industrins vattenbehov i östra Belgien. I Bruxelles förevisades pågående arbeten på den underjordiska sammanbindningsbanan mellan Gare du Nord och Gare du Midi. Banan byggs i öppet schakt. För att skydda de kringliggande husen mot farliga sättningar hade vidtagits omfattande säkerhetsåtgärder. En eftermiddag hade dessförinnan ägnats åt Cockerills stålverk, där man fick ett starkt intryck av resurserna hos den belgiska tunga industrin. I Gent demonstrerade den belgiske professorn Magnel användningen av förspänd betong vid en stor industrianläggning på 35 000 m².

Föregångsmannen för den förspända betongen, den franske ingenjören Freyssinet, håller f. n. på att vid Marne öster om Paris bygga fem broar, som han utför med fabriksmässigt tillverkade, förspända element. Under teknad hade efter kongressen tillfälle att tillsammans med överingenjör G. Chatillon-Winbergh besöka den för ändamålet uppförda fabriken och en av brobyggnadsplatserna. Freyssinet har här kommit fram med en hel del utomordentligt intressanta nyheter.

AIPC:s kongress gav en god överblick över byggnads-

Fabrikstillverkade balkar iordningsställda för prämtransport.

teknikens framsteg under och efter det senaste världskriget. Man fick ett ganska bestämt intryck av att fransmännen inta en ledande position framförallt som nyskapare inom den armerade betongens område.

Kongressledningen hade väl sört för att tiden ordentligt tillvaratogs både för förhandlingar och för kollegial samvaro, vid många tillfällen under mycket festliga former. Den hjärtlighet och gästfrihet, med vilken de belgiska värdarna togo hand om deltagarna, var utomordentlig.

Nästa kongress är föreslagen att äga rum i England 1952.

Karl G. Krook

Hur vi bor

är den gemensamma rubriken på tre onsdagsföreläsningar med diskussioner, som kommer att anordnas av Kursverksamheten vid Stockholms Högskola, med början den 17 nov. kl. 19. Serien inleds av professor Uno Åhrén, vars föredrag är betitlat »Att bo i storstad». Samma titel har arkitekt SAR Sven Backströms föredrag med underrubriken »Våra bostadsområden och deras utveckling». Det sista föredraget håller arkitekt SAR Torvald Åkesson och det heter »Att bo på landet». Kursledare är teknolog Lennart Holm, och lokal blir Drottninggatan 95 B (hörnet Drottninggatan—Kungstensgatan).

Monteringsfärdiga betonghus

Vid Svenska Betongföreningens sammanträde den 15 oktober behandlade man frågan om betonghus av monteringsfärdiga element. Civilingenjör H. Röhfors lämnade en sammanfattande översikt rörande de erfarenheter man gjort i fråga om byggandet av sådana betonghus. Inom Svenska Cementföreningen har man verkställt en inventering av vad som hittills åtgjorts på detta område. Den som planerar att utföra försök med småhus av betong eller att igångsätta tillverkning av sådana byggnader bör kunna ha nytta av att dessförinnan taga del av Cementföreningens utredningsmaterial.

Civilingenjör M. Nordness från Norge redogjorde för ett norskt system av fabrikstillverkade element för betonghus. Väggarna utföras 5 cm tjocka samt armeras med ett enkelt rutnät. På ett inbördes avstånd av 1 m förses väggarna med avstyvande pilastrar. Isoleringen består av 10 cm tjocka träullsplattor placerade på väggens insida. Mitt för varje pilaster, där träullsplattan måste avbrytas, isoleras med 3 cm högvärdiga isoleringsplattor. Invändigt beklädes väggen med panel eller plattor, fästade på 3 cm tjocka reglar. Bjälklagen utföras som omvända T-balksbjälklag. Elementen kunna tillverkas i olika storlekar alltefter omständigheterna i varje särskilt fall.

Civilingenjör K. Hellberg lämnade en ingående redogörelse för ett provhus, som utförts vid bostadsområdet i Stora Vika. Väggarna för byggnaden, ett enfamiljshus i en våning, ha utförts som 6 cm tjocka betongskivor, vilka gjutits i horisontellt läge på arbetsplatsen. (En närmare redogörelse för detta byggnadssystem kommer vid senare tillfälle att lämnas i Byggmästaren.)

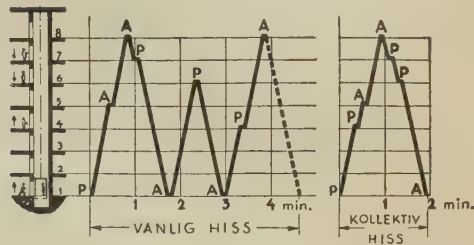
I den efterföljande diskussionen orienterade civilingenjör Lars Forsblad om en amerikansk metod för tillverkning av betonghus. Civilingenjör Tage Bilde lämnade en del uppgifter om en svensk tillverkning av betongelement för byggnader och siloanläggningar. Civilingenjör Evert Strokirk framhöll att de monteringsfärdiga betonghusen kunna hjälpa oss att spara trä. Trähusen ha nu trängt undan stenhusen t. o. m. i Skåne, vilket måste anses mindre önskvärt. Slutligen visade civilingenjör Mejse Jakobsson en engelsk film om nya konstruktionssystem för monteringsbara tvåfamiljshus.

G. Er

Kollektivhissen

betyder *snabbare* personbefordran
till *lägre* kostnader.

Kollektivhissen är rätta lösningen på hissproblemet i de moderna höghusen, ty den ger automatiskt kortaste färdschema, med minimum tomgång, vilket betyder snabbare personbefordran till lägsta strömförbrukning och minsta slitage.

Rådfråga oss. Vi hava mångårig erfarenhet betr. kollektivhissar. Den första installerades av oss redan år 1939.

GRAHAM BROTHERS AB

MALMÖ:
St. Nygatan 55
Tel. 721 30

LINKÖPING:
S:t Larsgatan 17
Tel 252 50

STOCKHOLM:
Brunkebergstorg 12
Tel. 22 23 60

TAK SOM TROTSA TIDENS TAND erhållas med

MATAKI-PAPP

Vi tillverka Mataki underhållsfria takpapp förutom med grå härdad yta i följande rena, vackra färger: grön, röd, svart, aluminium, brungrå m. fl. och utföra större taktäckningsentreprenader under betryggande garanti.

Vår produktion omfattar dessutom all övrig impregnerad byggnadspapp för samtliga förekommande ändamål, såsom tak-, membran-, trossbotten- & grundisolering, förhyddning m. fl.

Auktoriserade
återförsäljare
i hela landet

Åkiefbolaget
MATAKI
MALMÖ TAKPAPPFABRIK OCH KEMISK INDUSTRI
MALMÖ Tel. namnrop MATAKI

Förstklassig golvbeläggning

ger åt fastigheten ett bestående värde. Såsom experter på alla slag av golvbeläggning kan vi leverera och pålägga rätt golv för alla lokaliteter från källaren till vinden. Leverantör till statliga och kommunala verk, byggmästare, fastighetsägare m. m.

**LINOLEUM
ASPHALT TILES
PARKETTGOLV
GUMMIGOLV
MASSAGOLV
INDUSTRIGOLV
TRÉTONG m. m.
Golvservice**

AB. LINOLEUMKOMPANIET
SPECIALFIRMA FÖR GOLVBELÄGGNINGAR

Rådmansgatan 27 · STOCKHOLM Telefon: 235090

HYDROPAL Underhållsfri
takpapp
MAMMUT Underlag för
linoleum
ANHYDROL Kalkf. fuktisoleringsmedel
CARLINUM Träkonserveringsmedel
UCO-färg Träkonserveringsfärg

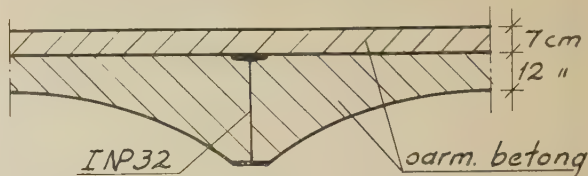

ANTIKEROL JOH. OHLSSONS TEKN. FABR.
Tel. 25 68 81 STOCKHOLM 1 Tel. 25 68 82
RIKSSAMTAL 25 88 09

DIVERSE.

Rostskadat järnbalksbjälklag

Vid ombyggnadsarbeten i en år 1911 uppförd byggnad i Stockholm konstaterades att järnbalkarna i bjälklaget mellan pannrummet och ovanförvarande bränslerum voro underkastade en omfattande förrostning. Nedanstående figur visar en principsektion av bjälklaget.

Vid en ytlig besiktning kunde man konstatera, att överbetongen på vissa ställen hade lyfts ett par centimeter och var söndersprucken. Överbetongen bortbilades och man fann, att balkarnas överflänsar till större delen utgjordes av rostkakor. Vid den svårast angripna balken hade flänstjockleken genom förrostningen ökat från ursprungliga värdet 17,3 mm till max. ca 45 mm. Sedan ytterligare bilning utförts och rosten borttagits, uppmättes flänstjockleken till 8,7 mm, flänsbredden till 124 mm och livtjockleken till 9,6 mm. Motsvarande tabellvärden för INP 32 äro 17,3, 131 och 11,5 mm. Räknemässigt fås att balkens bärförmåga reducerats med ungefär 50 %.

Meningarna kunna vara delade beträffande orsakerna till den omfattande förrostningen. Följande beskrivning får dock här gälla som ett försök till rekonstruktion av händelseförloppet.

Normalt hade hela bjälklaget ungefär samma temperatur som luften vid taket i pannrummet. Vintertid skedde vid vissa tillfällen en kraftig temperatursänkning på bjälklagets ovansida, nämligen när man lastade in bränsle i bränslerummet, ty då stod detta antagligen under ganska lång tid genom sina takluckor i direkt förbindelse med det fria. Följden blev, att överbetongen erhöill kraftiga krympsprickor. Snö och is, som medföljde bränslet vid inlastningen, smälte och smältvattnet jämte däri lösta, från bränslet härrörande kemikalier trängde ned till balkarna. Den rostkaka, som därpå bildades, växte och lyfte överbetongen, så att denna sprack ännu mer. Genom att vatten och kolstoff sålunda fingo allt lättare att tränga ned, kom processen att ske med accelererad hastighet. Säkerligen skulle bjälklaget ganska snart ha störtat in, därest inte förhållandena observerats i tid.

Det anförda exemplet belyser vikten av att konstruktionsdetaljer av stål ordentligt ingjutas och att sprickarmering anordnas. Men i det relaterade fallet skulle troligen även dessa åtgärder visat sig otillräckliga. I liknande fall, exempelvis vid icke överbyggda gårds- eller terrassbjälklag, brukar man nu för tiden skydda den bärande konstruktionen genom att under överbetongen inlägga ett värmeisolerande, på ovansidan fuktisolerat skikt. Enligt de senaste rönen på detta område bör värmeisoleringsskiktet göras ventilerat.

Erik Axelsson

Betongkontrollantfrågan

I en till kommunikationsministern ställd skrift har överingenjör B. Börjeson m. fl. anhängit om inrättandet av ett statens betongkontrollanråd. Utlåtande däröver har avgetts av ett flertal myndigheter. Kungl. Maj:t har numera förordnat att framställningen icke skall föranleda annan åtgärd än att handlingarna skola överlämnas till 1947 års byggnadsstyrelseutredning för att vara att tillgå vid fullgörandet av utredningens uppdrag.

REDAKTÖRER:

Arkitekt SAR Leif Reinius
Civilingenjör SVR Gunnar Essunger

REDAKTIONSSEKRETERARE:

Fil. mag. Inga Mari Lönnroth

REDAKTIONSOMBUD:

Victor Bährner, Malmö
Ossian Lindqvist, Malmö
Owe Svård, Göteborg
Gunnar Hoving, Göteborg

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Harry Bernhard
Hilmer J. Danielsson
Bengt Gate
Torbjörn Olsson
Yngve Steen
Tore Webjörn

PRENUMERATIONSPRISER HELÅR

	Endast lösnummer	Lösnummer + bundet ex.	Lösnummer + halvr. b.
Sverige	20: —	30: —	35: —
Danmark, Norge....	22: —	33: 50	38: —
Övriga utlandet	26: —	40: —	45: —

Ansvarig utgivare Arkitekt SAR Moje Bergström

I tidskriften gjorda uttalanden stå för författarnas räkning och äro endast om så anges att anse som uttryck för ståndpunktstagande av någon av de föreningar, som utge tidskr.

TIDSKRIFTSBIBLIOTEK, LÄSRUM:

SAR, Sturegatan 20, Stockholm.
Tillgängligt för allmänheten vardagar
utom lördagar kl. 9—17.

Tornborg Lundberg

TELEFON: NAMNANROP

ÅRSTADALSHAMNEN. STOCKHOLM 9

Kontor, Mek. Verkstad och Lager, Årstadalshamnen

BRUKSUPPRÖRAREN

Limack

patentsökt

För snabb uppröring av kalkbruk i lavar. Oumbärlig vid tillverkning av kalk-cementbruk på byggnadsplatsen.

144

RÖRLEDNINGS AKTIEBOLAGET

MONTÖR

RENSGATAN 5 • STOCKHOLM

TELEFON

23 06 40

Nyanläggningar

Moderniseringar

Reparationer

Ensamförsäljare: Götaverkens fönsteragentur, Claës Kreüger, Sthlm.

INNEHÅLL:

STEEN, YNGVE: *Stockholms Byggnadsförening 1848—1948*. Dess verksamhet och utveckling. Byggmästaren 27 (1948) nr 22 sid. 382—386.

Föreningens sekreterare belyser föreningens historia, verksamhet, medlemsantal, ekonomi, initiativ till nya företag, sammanträden m.m. samt redogör slutligen för hur jubileet skall firas.

JOHANSSON, GOTTHARD: *Mälardrottningen byter kläder. Ett historiskt skådespel i 10 tablåer*. Byggmästaren 27 (1948) nr 22 sid. 387—407.
En bildrevy med kommentarer över Stockholms byggnadskonst under 100 år.

DANIELSSON, HILMER: *Återblick på husbyggandet i Stockholm*. Byggmästaren 27 (1948) nr 22 sid. 408—412.

Några reflexioner över bostadsbyggandets utveckling i Stockholm. Artikeln bygger på en utredning av förf. och civ. ing. Mejse Jacobsson publicerad i Statens kommitté för byggnadsforskningens meddelanden: Byggnadssätt och byggnadskostnader i Stockholm 1883—1939.

TÄVLINGAR

Uppgift	Inlämnings-tid	Se Byggmästaren
Förvaltningsbyggnad i Värnamo.....	15. 12. 1948	Nr 12 s. X
Västra Frölunda i Göteborg	31. 1. 1949	Nr 13 s. VII
Medborgarhus och teater i Falköping	2. 3. 1949	Nr 16 s. XIII
Österleden i Stockholm ..	1. 4. 1949	Nr 2 s. III
Älderdoms hem i Umeå ..	1. 4. 1949	Nr 18 s. VI
Samrealskola m. m. i Säter	2. 5. 1949	Nr 21 s. XVI

Lämna reproduktionsdugliga tävlingsritningar!

Tävling om samrealskola, stadsbibliotek m. m. i Säter

Kommittén för byggande av samrealskola m. m. i Säter inbjuder härmed svenska arkitekter att delta i pristävling om byggnad för samrealskola, stadsbibliotek, frivillig studieverksamhet och folkvandervård i Säter.

Program erhålles från stadsingenjör Ferd. Mossén, adr. stadsingenjörskontoret, Säter, mot deponering av 25:— kronor, som återfås vid tävlingsförslagets inlämning.

Tävlingsstiden utgår den 2 maj 1949 kl. 12.

Prisnämnden består av länsarkitekt SAR Viking Göransson, professor SAR Paul Hedqvist, stadsfullmäktiges v. ordf. Gustaf Jacobsson och rektor Hjalmar Montelin med prof. Hedqvist som ordförande med utslagsröst.

Pris- och inköpssumma 12 000:— kronor, varav 3 000:— kronor till inköp, som ej får understiga 750:— kronor. Ett första pris kommer ovillkorligen att utdelas.

Byggnadsutredningskommittén

DIVERSE.

Skyddsrummen

Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t har civilförsvarsstyrelsen i skrivelse den 18 oktober upphävt de sedan tre år gällande lätnaderna i fråga om färdigställandet av skyddsrummen i nybyggnader.

De nu utfärdade föreskrifterna medför, att skyddsrumsdörrar och luckor, luftrenare med tillhörande intags- och fördelningsledningar samt elektrisk utrustning måste anskaffas och monteras. Dörrar och luckor få dock sedan de tillpassats och på betryggande sätt märkts, aymonteras och förvaras inom fastigheten. Detsamma gäller för luftrenare med tillhörande ledningar. Även grusfilter till skyddsventiler skall anskaffas och inmonteras. Ifyllningen

ISOLERING

AV BYGGNADSVERK MED ASFALT OCH TJÄRA

av

CIVILINGENJÖR FR. SCHÜTZ

En praktisk handbok för alla isoleringsarbeten mot fukt och vattentryck.
176 sidor. Format 18,5 × 26 cm.

Pris inbunden kr. 12:—.

Sändes portofr. om beloppet insättes på vårt

Postgiro Nr 3124

BYGGMÄSTAREN

FÖRLAGSAVDELNINGEN
KUNGSGATAN 32, STOCKHOLM

av grus behöver dock ej göras. I sådana fall då skyddsplåt till ventilationsanläggning erfordras, skall denna anskaffas och tillprovas samt förvaras inom fastigheten.

Vidare måste enligt de nya bestämmelserna inre begränsningsväggar för gasfång utföras i samband med att övriga skyddsrumsväggar gjutes. I undantagsfall kan länsstyrelserna medge lätnader från denna skyldighet, om gasfångsväggarna väsentligt skulle försvåra skyddsrummens freds användning, exempelvis för skolbespisning, fritidsändamål m. m. Härvid måste dock erforderliga förtagningar med förankringsjärn anordnas i tak, väggar och golv, så att väggarna vid senare uppförande få fullgod anslutning och förankring. Dessutom skall de dörrar, luckor och ventiler m. m., som erfordras i väggarna, anskaffas och förvaras inom fastigheten.

De nya bestämmelserna skall tillämpas vid nybyggnader, för vilka byggnadslov beviljats efter den 15 november 1948. Även i de fall byggnadslov beviljats tidigare men byggnadsarbetet inte igångsatts förrän efter nyssnämnda datum, måste de skärpta bestämmelserna följas.

Anslag till träforskning

Kungl. Maj:t har beträffande dispositionen av influtna prisutjämningsavgifter bland annat föreskrivit att 285 000 kronor skall avsättas att användas för viss forsknings- och utredningsverksamhet rörande träfrågor.

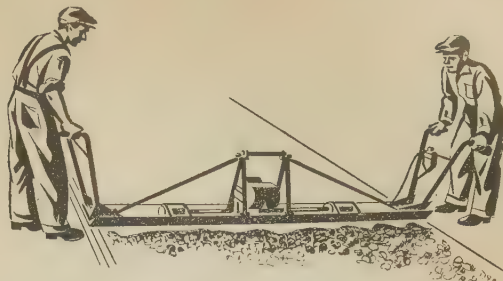
Av dessa medel skall statens kommitté för byggnadsforskning erhålla 275 000 kronor, varav 125 000 kronor skola utbetalas till samarbetskommittén för byggnadsfrågor att användas till bestridande av kostnaderna för vissa undersökningar rörande T-virke m. m. Återstående 100 000 kronor har tilldelats bostadsstyrelsen att användas för en stickprovsundersökning genom statens skogsforskningsinstituts försorg rörande förekomsten av skador å byggnader genom husbocken.

Statens kommitté för byggnadsforskning har fördelat det belopp, 150 000 kronor, över vilket kommittén fått fri dispositionsrätt, enligt följande.

Professor Hjalmar Granholm: 46 000 kronor för uppförande av ett provhus enligt vissa nya principer, bland annat med en särskild, virkesbesparande ytterväggskonstruktion.

Civilingenjör Mejse Jacobsson: 37 000 kronor för kompletterande undersökningar rörande åtgärder och metoder i virkesbesparande syfte vid förbrukning av arbetsvirke vid uppförande av byggnader av sten eller betong.

Vibrering ger bättre betong...

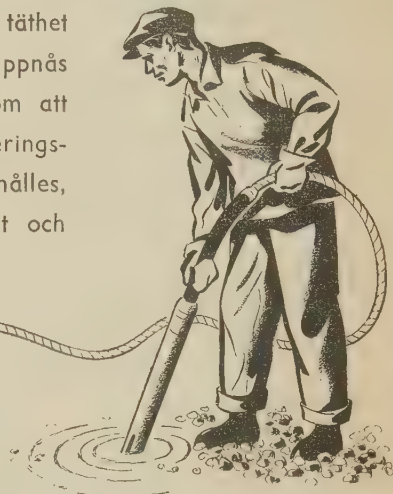
Vid all gjutning av kvalitetsbetong är numera vibrometoden aktuell. Genom vibrering blir betongen inte bara starkare utan även billigare. Metoden är dessutom till utmärkt hjälp vid besvärliga gjutningar, ty under vibreringen blir betongen lättflytande och utfyller alla hålrum

så att betongmassan får ökad täthet och homogenitet. Dessutom uppnås ytterligare fördelar därigenom att bättre vidhäftning mot armeringsjärnen och i gjutskarvar erhålles, jämte ökad frostbeständighet och minskad krympning.

Vi sälja och uthyra vibro-maskiner för alla ändamål samt lämna fullständig teknisk service.

A-B VIBRO-VERKEN

LUNTMAKAREG. 29, THULEHUSET, STOCKHOLM 3, TEL. 23 54 30 - Avdeln.-kont.: MALMÖ, ISAK SLAKTAREGAT. 3, TEL. 36 516

Den svenska specialfirman för vibro-teknik

BLANDAREN

1863—1943

erhålles om 10 kronor
insättes på postgirokonto
nr 54255

Försäkra Eder om

GÅSBLANDAREN

som utkommer den 13 december
genom att senast den 5 december
inbetala 2.30 kronor på postgiro-
konto nr 1937

Meddelas endast på detta sätt

TEKNISKA HÖGSKOLANS STUDENTKÅR · DROTTN. KRISTINAS VÄG 15, STOCKHOLM

Aktiebolaget

BJÖRKLUND & VEDIN

Entreprenörer för

- ★ VÄRME
- ★ GAS
- ★ VATTEN
- ★ AVLOPP

LINNÉGATAN 56 · STOCKHOLM

Tel. 67 03 10, växel

Filialer:

NORRKÖPING · LIDINGÖ · KATRINEHOLM

Tel. 340 80

Tel. 65 32 51

Tel. 1990

Plywood, Masonite, Lamellträ,

Dörrar och luckor i lamellträ

Wallboard, Tila m. m.

Begär offert

FEUK & WILSON, A. B.

KARLAVÄGEN 10 (Borgarskolans hus)

Telefoner 10 81 82, 20 53 28.

Statens forskningskommitté för lantmannabyggnader: 27 000 kronor för studier i träbesparande syfte i samband med vissa andra undersökningar, som skall utföras av forskningskommittén.

Bostadsstyrelsen: 40 000 kronor för upplysnings- och propagandaverksamhet för att få till stånd en bättre trähushållning.

Skitseforslag til en egnsplan for Storkøbenhavn

Udarbejdet 1947 af egnsplankontoret, København

2 år efter, at Stockholms stads stadsplanekontor udgav promemorien »Det framtida Stockholm. Riktlinjer för Stockholms generalplan», er der nu i Danmark udgivet et »Skitseforslag til en generalplan for Storkøbenhavn».

Det er interessant at sammenligne de 2 publikationer, som ligner hinanden så meget i deres moderne saglighed. Det er, som om byplanlægningen nu er ved at »komme ned på jorden igen». Man tager nu på en helt anden måde end tidligere sit udgangspunkt i de faktiske forhold i stedet for i visse »ideologier» om »idealbyer». Man arbejder videre med byerne som de er, søger at forstå dem, at få deres fordele klarere frem og at afbøde deres ulemper. De principielle synspunkter, man derved når til, er påfaldende ens.

I selve indholdet er der derimod — som titlerne røber — en forskel. Medens det svenske promemoria begrænser sig til de principielle udgangspunkter for generalplanarbejdet, så er man i Danmark gået et skridt videre, idet man har udvidet arbejdet til også at omfatte et skitseforslag for Københavnsegnen. I Sverige har man med andre ord valgt at tage diskussionen, medens problemerne endnu er temmelig abstrakte, hvorimod man i Danmark har ønsket diskussionen ført om det mere konkrete: skitseforslaget.

Dette skitseforslag skal ganske kort rides op her.

København er i og for sig en typisk centralby, men den har visse af geografiske forhold betingede ejendommeligheder. Byen ligger på et næs ud mod Øresund, således at den kun kan brede sig på en snæver landsektor, der er ca. 120° af den cirkel, en by normalt har til sin rådighed. Hertil kommer øen Amager. En anden ejendommelighed er, at Københavns havn følger hele kystlinien fra nord til syd. Da den kun kan besejles nordfra, opstår der alvorlige vanskeligheder mellem havne- og landtrafikken, som er en følge af bebyggelsen på Amager. På den anden side er den nære forbindelse mellem city og havnen af den allerstørste betydning for byen.

Dels på grund af vanskelige vandforsynings- og kloakeringsforhold, dels for at begrænse trafikken over havnen foreslås den videre bebyggelse på Amager stærkt begrænset. Byens udvikling må altså ske i den snævre landsektor.

Her bestemmes den særlig af trafiksystemet og industriens lokalisering. Byens beliggenhed på et næs med city i spidsen medfører langt større afstande til centrum end i en cirkulær by, og allerede nu er rejsetiderne fra yderdistrikterne til centrum ca. 45 min. med sporvogn. Det er derfor nødvendigt at overgå til elektriske baner for den kommende byudviklings vedkommende.

Derved får Storkøbenhavn form som en hånd. »Håndfladen» er den eksisterende by, og »fingrene» er de nye boligkvarterer omkring de elektrificerede baner. Mellem »fingrene» holdes arealerne åbne som grønne områder. Denne udbygning af Storkøbenhavn stemmer godt med industriens nuværende placering. Foruden de gamle industribælter i København, som dels findes langs havnen og i city og dels på »broerne», er der i de senere år vokset et industribælte op langs randen af den nuværende sporvejsby, d. v. s. langs randen af »håndfladen». Her ved roden af »fingrene» ligger industrien godt.

Bent Waagensen

TAK SOM TROTTA TIDENS TAND
erhållas med

MATAKI-PAPP

Vi tillverka Mataki underhållsfria takpapp förutom med grå härdad yta i följande rena, vackra färger: grön, röd, svart, aluminium, brunrå m. fl. och utföra större taktäckningsentreprenader under betryggande garanti.

Vår produktion omfattar dessutom all övrig impregnerad byggnadspapp för samtliga förekommande ändamål, såsom tak-, membran-, trossbotten- & grundisolering, förhyddning m. fl.

Auktoriserade
återförsäljare
i hela landet

AB MATAKI
MATAKI
MALMÖ TAKPAPPFABRIK OCH KEMISK INDUSTRI
MALMÖ Tel. namnansvar MATAKI

Antingen det gäller inläggning av golv i enstaka rum eller för hela fastigheter nedlägg vi samma omsorg. Vi ha mångårig erfarenhet och pålägga under garanti. Leverantör till statliga och kommunala verk, byggmästare, fastighetsägare m. m. När det gäller golvvård, ring oss

**LINOLEUM
ASPHALT TILES
PARKETTGOV
GUMMIGOV
MASSAGOV
INDUSTRIGOV
TRETONG m. m.**
Golvservice

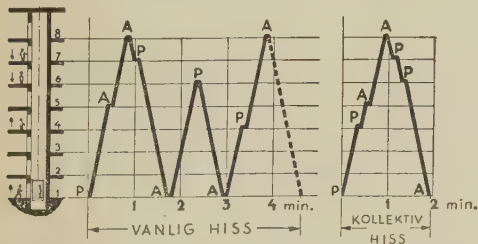
AB. LINOLEUMKOMPANIET
SPECIALFIRMA FÖR GOLVBELÄGGNINGAR

Rådmansgatan 27 · STOCKHOLM Telefon: 35090

Kollektivhissen

betyder *snabbare* personbefordran
till *lägre* kostnader.

Kollektivhissen är rätta lösningen på hissproblemet i de moderna höghusen, ty den ger automatiskt kortaste färdschema, med minimum tomgång, vilket betyder snabbare personbefordran till lägsta strömförbrukning och minsta slitage.

Rådfråga oss. Vi hava mångårig erfarenhet betr. kollektivhissar. Den första installerades av oss redan år 1939.

GRAHAM BROTHERS AB

MALMÖ:
St. Nygatan 55
Tel. 721 30

LINKÖPING:
S:t Larsgatan 17
Tel. 252 50

STOCKHOLM:
Brunkebergstorg 12
Tel. 22 23 60

HYRESHUS LANTGÅRD VILLA

vid varje byggnadsplanering —

Brodahl-Bastu

det idealiska aggregatet för ved- eller eldrift.
Godkänt gasaggregat offereras på begäran.

Prospekt från

AB W. SCHMIDT & Co

Drottninggatan 15, Stockholm, tel. 10 88 80

»En byggmästares liv och leverne»

en travestering av byggnadstermer i århundradets begynnelse anno dazumal för Stockholms Byggnadsförenings nachspiel, nedskrivet av arkitekten Victor Dorph.

Han hette *Balk* och hade en skorstenshuv på huvudet och var klädd i en *valvkappa*, hade *pålskor* på fötterna. Han hade långt vitt takskägg och takveck i ansigtet.

Hans droppnäsä hade *blåyta* och *rödlåpor*.

Han hade endast ett rum som han kallade för sitt centrum.

På golvet hade han en *reväteringsmatta* jemte *klosett* och *takstolar* samt *hyvelbänkar*.

Han hade fina bekanta såsom *Sparre*, *Bjelke*, *Stockenström*, *Stolpe* m. fl.

Han hade gott om *skålvirke* och bjöd ofta på middag med *stekta murgaltar* och dito *spännbockar*.

Man åt ur *murslevar* och betjeningen sköttes av *bruks-smäckor*.

Hans kappa var om vintern *brädfodrad* och *byxorna* *vinterbonade*.

Han var musikalisk och tyckte särskilt om *Lisztverk*. Bland hans många *goda sidor* var *godsidan* i hans murar mest i ögonfallande.

När han blev *arg* så *piskade* han bruket och *rappade* väggarna.

Hans son lydde namnet *bruks-Lave* och dottern namnet *Karmen*.

Han tyckte om *spritputs* och blev ofta »på *nocken*».

Han var även jägare och mången *spännbock* nedlade han med sitt *murarlod*.

När han blev *varm* satte han sig på en *kallmur* och om han blev trött lade han sig på en *pålbädd*.

När han var törstig hemtade han vatten ur en *golvbrunn* eller också vred han på en *pålkran*.

Han fick en gång ont i *kofoten* och då lade han på ett *murförband*.

Han fick en annan gång ont i *takfoten* och då lade han en *sula* under.

Han hade även ofta ont i *källarhalsen*.

När allt gick bra på bygget kände han sig *kakelugn*.

Han höll noga rent i huset och det fanns inga *spindlar* med undantag av *trappspindeln*. Portvakten fick en *portskrapa* därför att hon inte höll rent.

Han var ivrig rökare och man såg honom alltid med en *skorstenspipa* i munnen.

Han ville se sin dotter fin: *sålunda* hade hon *hammarband* om halsen, *gipsrocetter* på bröstningen, *pettringar* på fingrarna, och *kolonnstrumpor* på benen. Hon var alltså en ståtlig *makadam*.

Byggmästarens långa uppbyggliga levnad slutade med att en sten föll ned på honom och denna sten blev tyvärr hans *slutsten*.

Tillkommer: Han murade som vanligt med *löp* och *kaffekepp*. Han spelade gärna *brädc*.

Han intresserade sig för 4-fota djur: *Sålunda* hade han en *björn* och en *varg* på bygget. Den förra sköt han ofta utan att den dog och den senare satt på taket.

Han var bekant med en *lotsholz*, som lärde honom att gå på *landgångar*.

Byggvisa Mel.: »Isabella»

Nu ska' vi bygga ett finfint hus!

Sten här! Bruk här!

Trä och möjänger och kalk och grus, smäckor och galtar och snus; Spännbockar, takstolar, vattenlås, rännhak och dörrar av trä, evakuering i varje bås och vacuum cleaner mä.

Byggnadsnämnden, stadgar och servitut,

balkar, utskott, ugnar som »röka ut», å-pris och sura bräder och snyggt och dåligt väder och trasor och läkt och hela ens släkt på ett dundrande tak-lagsöl!

Nu ska' vi bygga ett finfint hus!

Sten här! Bruk här!

Ledning och propp med elektriskt ljus, blindträ och fyll' på kardus, golvträ och reglar och mässingsplåt, speglar och nubbensten och sand, målade fönster och spånt och nåt och murar i gott förband. Isolering, tramp uti rök och damm, ryka, ränna, smeta med färg och slam,

fönsterglas, kitt och hakar, och spadar, spett och spakar, ja så ska' de va' för den som vill ha' ett sjudundrande tak-lagsöl!

Nu ska' vi bygga ett finfint hus!

Sten här! Bruk här!

Pytsar och plåtar och sinkadus, toddar och skålvirk' och krus, imkupa, rökrör och sugventil, isskåp och fint skafferi; köket med diskbord och slask och sil och finaste renseri; bockar, stosar, trattar och spik och tång, takstolstassar, matsal och fin salong, golvträ, panel och rörning, och penningar för körning, och dagsverk och prut, som aldrig tar slut, och ett dundrande tak-lagsöl!

(Victor Dorph)

Tio regler för tekniska föredrag.

1. Tala talspråk. Använd gärna manuskript, men skriv då ner anförandet på talspråk.
2. Läs inte bara innantill. Om Ni inte kan göra Er helt oberoende av manuskriptet, så titta åtminstone upp ibland. Åhörarna är tacksamma för varje försök till personlig kontakt.
3. Håll inte på för länge i ett sträck. Kom hellre igen i diskussionen. Längre föredrag än 40 minuter är tröttsamt. Föranmällda diskussionsinlägg bör begränsas till 10 à 15 minuter. Ta Er tid att koncentrera manuskriptet — ett väldisponerat, koncist anförande gör ett starkare intryck.
4. Var inte rädd för att tala enkelt. Tänk på att de flesta av Era åhörare inte är specialister på Ert särskilda område. Anknänt därför Er framställning till förut kända saker, men tyng den inte med onödig historik.
5. Illustrera gärna föredraget. Bilder tala snabbare än ord. — Man kan välja mellan skioptikonbilder 8x8 och 8x10 cm, bildremсор i Leica-format, smal och normal film, med eller utan ljud. Ljudfilmsapparat på beställning. Kartor och planscher i original kan belysas med strålkastare. Låt i god tid ordna vad som behövs. Använd aldrig ballontikon.
6. Bilden skall förtydliga föredraget, inte tvärtom. Bilder får inte väljas på en slump. Ta bara med väsentliga, tekniskt och pedagogiskt fullvärdiga bilder, som inte behöver långdragna förklaringar för att begripas.
7. Kartor, schema och diagram kräver ofta omritning för att bli njutbara i ljusbild. Tänk på nödig grovlek och kontrast i linjer och text. Tumregel: Ett välbelyst original betraktat på ett avstånd lika med 6 ggr längsta sidan visar ungefär vad som kan uppfattas på ljusbilden.
8. Undvik att visa långa tabeller. Åhörarna hinner inte studera dem. Överför dem hellre i diagramform, gärna i färger. Glöm då inte att origo bör vara med, och se till att axlarna får riktiga och lättbegripliga beteckningar.
9. Tänk en smula på regin. Bägär halvmörkt i salen under bildföreläsning, men låt tända emellanåt, alltid vid längre uppehåll.
10. Vänd inte ryggen till. Tala mot åhörarna eller mot mikrofonen när högtalare användes, inte mot duken eller kartan.

REDAKTÖRER:

Arkitekt SAR Leif Reinius
Civilingenjör SVR Gunnar Essunger

REDAKTIONSSEKRETERARE:

Fil. mag. Inga Mari Lönnroth

REDAKTIONSOMBUD:

Victor Bährner, Malmö
Ossian Lindqvist, Malmö
Owe Svärd, Göteborg
Gunnar Hoving, Göteborg

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Harry Bernhard
Hilmer J. Danielsson
Bengt Gate
Torbjörn Olsson
Yngve Steen
Tore Webjörn

TIDSKRIFTSBIBLIOTEK, LÄSRUM:

SAR, Sturegatan 20, Stockholm.
Tillgängligt för allmänheten vardagar
utom lördagar kl. 9—17.

PRENUMERATIONSPRISER HELÅR

	Endast lösnummer	Lösnummer + bundet ex.	Lösnummer + halvfr. b.
Sverige	20: —	30: —	35: —
Danmark, Norge....	22: —	33: 50	38: —
Övriga utlandet	26: —	40: —	45: —

Ansvarig utgivare Arkitekt SAR Moje Bergström

I tidskriften gjorda uttalanden stå för författarnas räkning och äro endast om så anges att anse som uttryck för ståndpunktstagande av någon av de föreningar, som utge tidskr.

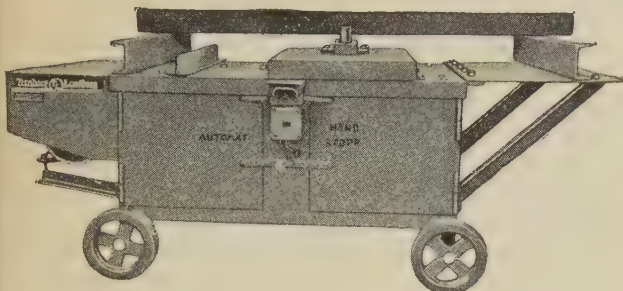
Tornborg Lundberg

TELEFON: NAMNANROP

ÅRSTADALSHAMNEN. STOCKHOLM 9

Sala Maskinfabrik — Gullbergs Maskinfabrik, Lindås.

Kontor, Mek. Verkstad och Lager, Årstadalshamnen

Transportabla BOCKNINGSMASKINER med elektrisk motor

Bockar rundjärn upp till 40 mm.

147

AKTIEBOLAGET CALOR & SJÖGREN

Arbetargatan 30, Stockholm

Telefon: Växel 52 06 30

VÄRME - GAS - VATTEN AVLOPP

Ni erhåller snabbt och väl utfört
arbete om Ni anlitar vår
reparationstjänst.

Sportstugetomter Villatomter · Sjötomter Industritomter

LÅG KONTANTINSATS
LÅNG AMORTERING

STOCKHOLM MED OMNEJD

TOMT- & FASTIGHETS AB

Drottninggatan 6 (Hallbergs hörna) Tel. Växel 23 47 90

BILDMARK, KNUT, W.: *Hur länge lever huset?* Byggmästaren 27 (1948) nr 23 sid. 413—422.

Redogörelse för en undersökning om byggnadselementens voraktighet, utgörande första delen av en analys av underhållskostnader för hyresfastigheter, vilken företages på uppdrag av Statens Kommitté för Byggnadsforskning.

ROSELL, AXEL: *Spiskåpens utformning.* Byggmästaren 27 (1948) nr 23 sid. 423—425,

Redogörelse för resultatet av en undersökning rörande olika spiskåpers verkningsgrad som utförts på uppdrag av Byggstandardiseringen.

Valördiagram för beräkning av dagsluskvoter

av arkitekt SAR Gunnar Pleijel. (Särtryck ur BYGGMÄSTAREN nr 3, 1947.) Tryckt på kartong för att diagrammen skola bli lättare att handskas med. Inga belysningstekniska förkunskaper nödvändiga. Sändes portofritt om Kr. 3:— insättes på postgiro nr 3124

BYGGMÄSTAREN
FÖRLAGSAVDELNINGEN
KUNGSGATAN 32, STOCKHOLM

TÄVLINGAR

Uppgift	Inlämnings-tid	Se Bygg-mästaren
Förvaltningsbyggnad i Värnamo.....	15. 12. 1948	Nr 12 s. X
Västra Frölunda i Göteborg	31. 1. 1949	Nr 13 s. VII
Medborgarhus och teater i Falköping	2. 3. 1949	Nr 16 s. XIII
Österleden i Stockholm..	1.4. 1949	Nr 2 s. III
Ålderdomshem i Umeå ..	1.4. 1949	Nr 18 s. VI
Samrealskola m. m. i Säter	2. 5. 1949	Nr 21 s. XVI

Lämna reproduktionsdugliga tävlingsritningar!

Tävlingen om Musikaliska Akademien avgjord

Arkitekttävlingen om nybyggnad för Musikaliska akademien har nu avgjorts. Det blev arkitekten Erik Ragndal, som med medarbetarna ingenjör Gunnar Engberg och arkitekt Hans Jensen hemförde första pris, 12 000 kr., för förslaget med motto Nyckelharpa.

Andra pris, 7 000 kr., har tillfallit mottot Ut i vår hage, uppgjort av arkitekt Gösta Wiman, Stockholm med arkitekt Hans Speek, teknolog Jan Wetterlund och ingenjör Per-Olof Borgeström som medhjälpare. Två tredjepris om vardera 5 000 kr. har delats ut. Det ena har tillfallit mottot Tanke, vars strider blott natten ser, uppgjort av arkitekterna Adrian Langendahl och Artur von Schmalensee, Stockholm, samt mottot Basfiol och flöjt II av arkitekterna Sture Frölén och Nils Sterner, Stockholm.

Prisnämnden har vidare beslutat att med ett inköp för 2 000 kr. var belöna mottot Lugna gatan, uppgjort av arkitekterna Nils Ahrbom, Torbjörn Olsson, Helge Zimdahl och civilingenjör Ove Brandt, Stockholm, mottot Nota bene, författat av arkitekt Gustaf Lettström, Stockholm, med byggnadsingenjör Berndt Sahlström och Hilding Turlock som medarbetare, och mottot ÖIÄ, författat av arkitekt Bengt Lindroos, Stockholm.

Då medlemmen av prisnämnden arkitekt Nils Einar Eriksson meddelat, att han tillsammans med förste pristagaren arkitekt Ragndal innehar visst arkitektuppdrag, har prisnämnden hemställt att byggnadsstyrelsen ville inhämta styrelsens för Svenska arkitekters riksförbund utlåtande över frågan om Ragndal enligt förbundets tävlingsregler varit behörig att delta i tävlingen och huruvida priset kunde tilldelas honom.

Enligt vad som senare meddelats har styrelsen för Svenska arkitekters riksförbund redan i september förra året givit arkitekt SAR Erik Ragndal rätt att delta i arkitekttävlingen om nybyggnad för Musikaliska akademien. Hans kompanjonskap med arkitekt Nils Einar Eriksson, medlem av prisnämnden, var av tillfällig art.

Prisnämnden har utgjorts av arkitekt Hakon Ahlberg, akademiens sekreterare Kurt Atterberg, arkitekt Nils Einar Eriksson, generaldirektör Leo, professor Einar Ralf, professor Ivar Tengbom samt byggnadsrådet Gunnar Wejke.

FÖRENINGSMEDDELANDET

Stockholms Byggnadsförening

Vid *Stockholms Byggnadsförenings* sammanträde den 27 oktober höll generaldirektör *Gustav Wahlberg* inledningsanförandet över ämnet *Finns det arbete för mig?* Inledningsvis erinrade generaldirektör Wahlberg om, att 1948 års investeringsbudget tog sikte på dels att åstadkomma en avveckling av de utestående reserver, som fanns i form av outnyttjade byggnadstillstånd, dels att få till stånd en bättre balans i fråga om materialförsörjningen, varigenom man skulle kunna komma tillbaka till mera normala byggnadstider. Dagens problem inom byggnadsverksamheten hänger samman med de samhälls-ekonomiska förhållandena, vilka nödvändiggör en investeringsbegränsning. Villkoret för att man skall kunna åstadkomma en ekonomisk återhämtning är att man kan bemanna våra exportindustrier. Därför måste byggnadsarbetarkåren begränsas. Ett led häri är att åstadkomma en säsongutjämning av byggnadsverksamheten.

Den exakta storleksordningen av nästa års byggnadskvot ansåg generaldirektör Wahlberg det ännu vara för tidigt att uttala någon bestämd mening om. Man har emellertid att välja på bibehållandet av nuvarande kvot och en nedskärning med 10 eller 20 procent. Det är arbetsmarknadsstyrelsens uppgift att inom ramen för den investeringsbudget, som blir fastställd, släppa fram de byggnader, som skall komma ifråga, på ett sådant sätt att man rationellt utnyttjar den tillgängliga arbetskraften. Det finns oerhörda uppdämda behov av byggnadsverksamhet på alla områden. För byggnadsbedriningen och arbetsmarknadsstyrelsen gäller det att få fram de företag, som ur samhällsnyttans synpunkt är angelägnast.

I den efterföljande diskussionen framhöll civilingenjör *Eric Byström*, att det under senare tid börjat göra sig gällande en tendens, speciellt inom bostadsproduktionen, att kommunala företag, som tidigare anlitat entreprenörer, nu övergår till att bygga i egen regi. Man frågar sig på entreprenörhåll, om detta kan vara riktigt i nuvarande läge, då entreprenörerna har en väl rustad organisation, som är tillräcklig för ändamålet. Direktör *John Baunge* ansåg, att ytterligare åtgärder måste vidtagas för att få till stånd en säsongutjämning. Vidare vore det värdefullt att i god tid få reda på fördelningen av byggnadsverksamheten på olika typer av byggnader.

Uttorkning av fabriks hall

UTTORKNING

snabbt och effektivt

Genom Anticimex' värmeapparater

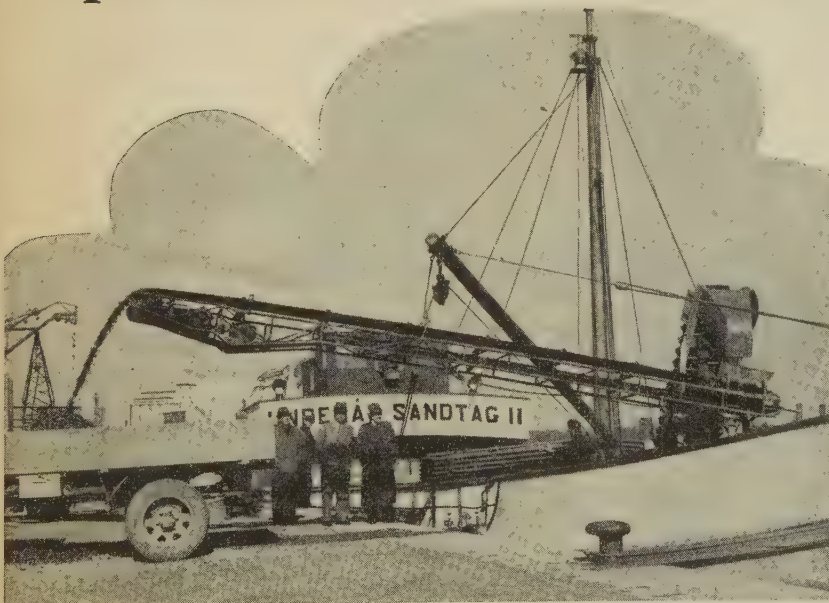
Anticimex' oljeeldade varmluftsapparater äro idealiska för alla slag av uttorkningar i ny- och ombyggnader, fuktiga rum, badrum, källare, vattenskadade utrymmen m. m. Med dessa värmeapparater bekämpas husbock och utföres saneringar mot svamp.

A N T I C I M E X

Riksorganisation för skadedjursbekämpning

Huvudkontor Vasagatan 46 - STOCKHOLM - Tel. växel 23 15 60

"Spar lastbilar och bensin" använd MÄLARGRUS

Betongmotorfartyget »Underås Sandtag II» lossar grus

UNDERÅS SANDTAG AB

vid farleden

SÖDERTÄLJE—STOCKHOLM

HÅRSGARNS GRUSTAG AB

vid farleden ENKÖPING—

STRÅNGNÄS—VÄSTERÅS.

Modernaste anläggningar för rationell utlastning av sand, grus, singel och makadam.

Självlöslande motorfartyg — pråmar och bogserare. Lossning med elevator eller kran direkt från lastfartyg till bil.

Kontor: UNDERÅS Tel. SÖDERTÄLJE 44180 Växel. Postadr.: SÖDERTÄLJE, Box 108
Filial: Västerås, Tel. 365 00. " Västerås, Box 39

Upplag i Stockholm, med lastningsficka, Söder Mälarstrand, Kajplats 19, Tel. 44 21 45
" " " Hornsberg.

Infordra offert.

HYDROPAL Underhållsfri
takpapp

MAMMUT Underlag för
linoleum

ANHYDROL Kallfl. fuktisoleringsmedel

CARLINUM Träkonserveringsmedel

UCO-färg Träkonserveringsfärg

AKTIEBOL. JOH. OHLSSONS TEKN. FABR.

Tel. 25 68 81 STOCKHOLM 1 Tel. 25 68 82
RIKSSAMTAL 25 88 09

Möbiltyger · Möbler
Antikviteter · Inredningar

AB Elis Reinius

DROTNINGGATAN 2 · STOCKHOLM

Arkitekt *Helge Zimdahl* påpekade, att vi nu har stora lager av byggnadsprojekt, som inte kunnat utföras och som tydligen får vila länge ännu. Redan nu har därför arbetstillgången på olika arkitektkontor minskat avsevärt. Civilingenjör *Sune Lundquist* efterlyste riktlinjer från arbetsmarknadsstyrelsens sida, efter vilka tillstyrkandet av byggnadstillstånden ute i kommunerna skall ske. F. n. utnyttjar de kommunala instanser, som har att taga befattning med fördelningen av byggnadstillstånden, och trusterna sin ställning på så sätt att de kommunala och allmännyttiga företagen kommer väl fram i turordningen, medan de enskilda däremot har betydande svårigheter. Då kvoten krymper, går denna krympning huvudsakligen ut över de enskilda företagen. Det är bevisat att de enskilda företagen färdigställer sina arbeten snabbare än de allmännyttiga och alltså utnyttjar arbetskraften mera rationellt.

På en fråga av ordföranden, ingenjör *Nils Nessen*, meddelade generaldirektör Wahlberg, att han hade goda grunder för att tro, att fördelningen på olika objekt inom en eventuellt begränsad kvot, kommer att göras efter nuvarande grunder. Beträffande de kommunala bostadsföretagen, som driver arbeten i egen regi, uttalade generaldirektör Wahlberg den åsikten, att arbetsmarknadsstyrelsen inte kan öva inverkan på etablerandet av sådana företag. Vad gäller turordningen har arbetsmarknadsstyrelsen ej heller möjlighet att ingripa, annat än då turordningen medför olägenheter ur arbetsmarknadssynpunkt.

I anslutning till den förda diskussionen har civilingenjör *Evert Strokirk* i ett inlägg bl. a. framhållit, att investeringsvolymen bestämmes till sin *kostnad*. Av tvenne byggnader av samma art kan den ena vara rationellt konstruerad, dvs. dra ett minimum av material och arbetskraft och således ha låg kostnad medan den andra kan vara dåligt genomtänkt och således dyr. Skillnaden kan bli avsevärd och kanske uppgå till 20—30 procent. Det är därför önskvärt, att de rationellt projekterade byggnaderna ges företräde, varigenom man inom en och samma investeringsram kan få en större byggnadsproduktion. Om genomsnittligen en viss merkostnad läggs ned på projekteringen, skulle man i de allra flesta fall flerfaldigt återfå denna summa i form av bättre och billigare projekt.

Föredrag och diskussionsinlägg, upptagna på stålband, finns att rekvidrera i stencilerad form från Stockholms Byggnadsförening.

G. Er

Byggnadsproduktion i knapphetens tecken

Vid Svenska Teknologföreningens, avdelningen för väg- och vattenbyggnadskonst, extra sammanträde måndagen den 25 oktober, till vilket även Stockholms Byggnadsförenings medlemmar inbjudits, talade civilingenjör *Evert Strokirk* om *Byggnadsproduktion i knapphetens tecken*.

Ingenjör Strokirk framhöll, att byggnadsverksamheten, förutom att vara ett tekniskt-ekonomiskt problem, nu även blivit en faktor för upprätthållande av den samhällsekonomiska balansen. Den årliga volymen av vår byggnadsproduktion bestämmes sålunda av investeringsutredningen. Vid arbetstillståndsgivning för industribyggen är exportsynpunkten av avgörande betydelse. Det gäller att sysselsätta så många som möjligt med framställning av exportprodukter.

Vi äro ju som bekant tvungna att öka vår export och minska importen. Av denna anledning bör man vad beträffar byggnadsmaterial sträva efter att inom landet

Största resurserna för

BOKTRYCK

FINNER NI HOS ESSELTE AB / FÖR PERFEKT
SERVICE I FRÅGA OM ALLT SLAGS BOKTRYCK
—I EN ELLER FLERA FÄRGER—VÄND ER TILL

Esselte AB

VASAGATAN 16 / STOCKHOLM / TELEFON »ESSELTE»

*Kan Ni bygga eller
rita enligt de nya*

anvisningarna till byggnadsstadgan?

Känner Ni t. ex. till hur man nu för tiden skall bygga en skorsten?

Annars skaffa Er

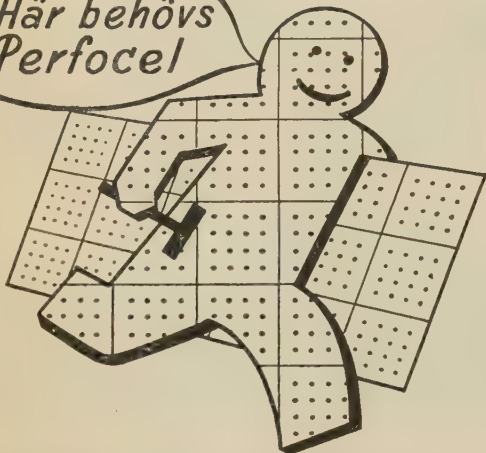
Svenska Brandskyddsföreningens Principritningar

Häfte med 60 ritningar i kvartoformat kr. 8: —, i oktavformat kr. 5: —.

SVENSKA BRANDSKYDDSFÖRENINGEN
Brunkebergstorg 15 *STOCKHOLM*

Här behövs
Perfocel

Perfocel
LJUDABSORPTIONS-
PLATTOR

binder bullret

C.A. CLASE A:B.

GÖTEBORG Tel. 13 48 54, 13 17 67 — STOCKHOLM Tel. 60 96 09

konsumera sådana material, vilka ej lämpligen kunna exporteras och för export spara sådana, som kunna avyttras utomlands. Produkter såsom cement och trähus låta sig väl exporteras och omsättas i den för oss så välbehövliga hårdvalutan, under det att tegel och lättbetong på grund av sina egenskaper måste reserveras för den egna byggnadsverksamheten.

Men våra tillgångar av trä äro redan nu hårt tagna i anspråk — bland annat för byggnadsändamål och för uppvärmning av fastigheter — och tåla ej en ytterligare beskattning, som en ökad export skulle utgöra. För att möjliggöra denna måste den inhemska träkonsumtionen minskas. Detta kan ske dels genom en mera ingenjörsmässig dimensionering av småhusens bjälklag, väggar och takstolar, dels genom att man även för de mindre husen bör överväga att använda stenmaterial. En minskning av bränsleförbrukningen, som kan åstadkommas genom att förbättra värmeisoleringen hos våra byggnader, bör också eftersträvas. En merkostnad i fråga om isoleringen betalar sig i regel på ca 7—8 år.

Minskningen av träförbrukningen i husen kan erhållas på flera sätt. Byt ut stommen av 2" plank, som nu användes i ca 12 000 villor per år, mot en regelstomme. Räknat på träåtgången i väggen innebär detta en besparing på närmare 50 %. Totala virkesåtgången i huset kan genom olika rationaliseringsåtgärder minskas med ca 30 %. Vid export av det virke, som på detta sätt lös-göres, erhålles en vinst på ca 2 000 kr. per hus.

Ännu mera rationellt ur besparingssynpunkt är att inte alls bygga med trä. Ingenjör Strokirk betonade önskvärdheten av att utbyta träväggarna mot väggar av tegel eller lättbetong även i villor. Kostnaden för ett hus byggt av de senare materialen blir med nuvarande priser ej högre än kostnaden för ett trähus. Men där-emot erhålles ett ur brand- och ljudisoleringssynpunkt mera högvärdigt hus. Brandpremien blir dessutom lägre.

Träbesparing kan också erhållas på andra sätt. Ställningar, formar o. dyl., vilka användas för uppförande av byggnader av sten, kunna rationaliseras och användas mera effektivt. I Skåne åtgår exempelvis endast hälften så mycket trä för uppförande av ett stenhus som i Stock-holm och Göteborg.

I fråga om planeringen av bostadsbebyggelsen bör man beakta resultaten av de utredningar som i olika sammanhang gjorts. Man måste sålunda t. ex. komma bort från det känslotänkande, som förhindrar den breddning av småhusen, som Stockholms stads byggnads-nämnd med sin utredning påvisat vara ekonomisk.

Vid den efterföljande diskussionen påpekade civilingenjör *Sven Nycander*, att man ej skulle nyproducera fastigheter med åsidosättande av underhållet av de gamla. Kapten *Eric Egerö* påpekade den möjlighet till ökad lägenhetsproduktion, som kan ernås genom ett mera all-mänt användande av det system som lanserats vid fastig-hetskontorets nödbostäder i Gubbängen, där tillämnade 2-rumslägenheter tillsvidare delats upp i två stycken en-rummare med kök resp. kokvrå.

C. Norman

SKICKLIG TUSCHRITARE

erhåller arbete med renritning av
illustrationer för handboken BYGG.

Nybrogatan 63 · Stockholm · Tel. 62 09 01.

Befattningen som

stadsarkitekt i Halmstad

kungöres härmed till ansökan ledig.

Sökande skall hava avlagt fullständig arkitekt-examen från svensk teknisk högskola samt styrkt sig äga praktisk duglighet inom byggnadsfacket och inom byggnadsnämnds administrativa områden.

Tjänsten är placerad i lönegrad 38 med en begynnelselön av 18.960 kronor och en slutlön av 20.496 kronor, rörligt tillägg inräknat. Tjänsten är SKP-ansluten. Pensionsavgifterna erläggas av staden.

Befattningshavaren är skyldig ställa sig till efterrättelse för befattningen gällande instruktion även-
som för stadens tjänstemän gällande reglementen.

Ansökan, som ställes till byggnadsnämnden, skall vara nämnden tillhanda senast den 10 januari 1949. Tjänsten är avsedd att tillträdas snarast.

Instruktion för tjänsten samt tjänste- och avlöningsreglemente för Halmstads stads ordinarie befattningshavare sändes på begäran. Närmare upplysningar kunna erhållas av byggnadsnämndens ordförande rådmann Åke Svensson eller stadsplanearkitekt Holger Rössborn, tel. namnanrop »Rådhuset».

Halmstad den 18 november 1948.

BYGGNADSNÄMNDEN

KITTFRIA

GLASTAK

levereras från lager

ERNST STRIDS GLASMÄSTERI

Trädgårdsgatan 3

Telefon 41 11 40

Kurs i

STADSPLANETEKNIK

Kungl. Överstyrelsen för yrkesutbildning anordnar i samarbete med Kungl. Byggnadsstyrelsen en 8-veckors kurs i stadsplaneteknik med början den 14 februari 1949 vid högre tekniska läroverket i Stockholm.

Som kursdeltagare kunna antagas ingenjörer, som genomgått byggnadsteknisk eller husbyggnadsteknisk linje vid högre tekniskt läroverk (gymnasium eller fackskola) eller förvärvat härmed likvärdig utbildning.

Kursavgift 75 kronor. Obemedlad eller mindre bemedlad kan helt eller delvis befrias från avgift.

Ansökan, åtföljd av betygsavskrifter, ingives till rektor vid högre tekniska läroverket i Stockholm senast den 15 januari 1949.

Jag är

DICTATOR

och jag stänger alla dörrar ljudlöst.

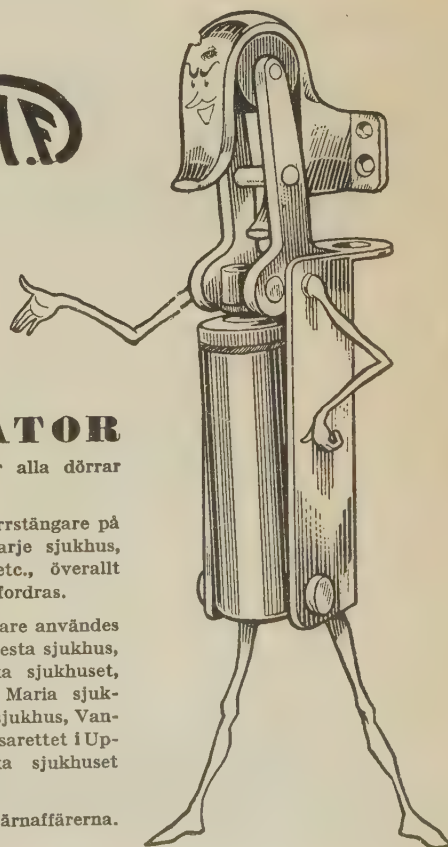
DICTATOR dörrstängare på varje dörr i varje sjukhus, kontor, hotell etc., överallt där lugn och ro fordras.

Denna dörrstängare användes numera av de flesta sjukhus, såsom Karolinska sjukhuset, Södersjukhuset, Maria sjukhus, S:t Görans sjukhus, Vanförestalten, Lasarettet i Upsala, Sahlgrenska sjukhuset m. fl.

Försäljes genom järnaffärerna.

Engros från

FEHLINS HANDELS- & FABRIKS AKTIEBOLAG
STOCKHOLM — GÖTEBORG — MALMÖ

UTREDNING PLANERING KONTROLL
KONSTRUKTION BESIKTNING

KONSULTERANDE
INGENJÖRSBYRÅ

-CIVILINGENJÖR SVR.
Sigmund NORDGÅRD

VÄSTERLÅNGGATAN 79 STOCKHOLM TEL VÄXEL 11 42 69 11 42 98

DAMMLUCKOR

4 st. segmentluckor
med tillhörande spel,
höjd 7 m, bredd 12 m.
Utförda för Edsfor-
sens kraftverk 1948.

AKTIEBOLAGET
JÄRNMONTERING
MALMÖ

REDAKTÖRER:

Arkitekt SAR Leif Reinius
Civilingenjör SVR Gunnar Essunger

REDAKTIONSSEKRETERARE:

Fil. mag. Inga Mari Lönnroth

REDAKTIONSOMBUD:

Victor Bährner, Malmö
Ossian Lindqvist, Malmö
Owe Svärd, Göteborg
Gunnar Hoving, Göteborg

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Harry Bernhard
Hilmer J. Danielsson
Bengt Gate
Torbjörn Olsson
Yngve Steen
Tore Webjörn

PRENUMERATIONSPRISER HELÅR

	Endast lösnummer	Lösnummer + bundet ex.	Lösnummer + halvår. b.
Sverige	20: —	30: —	37: —
Danmark, Norge....	22: —	33: 50	40: —
Övriga utlandet	26: —	40: —	45: —

Ansvarig utgivare Arkitekt SAR Moje Bergström

TIDSKRIFTSBIBLIOTEK, LÄSRUM:

SAR, Sturegatan 20, Stockholm.
Tillgängligt för allmänheten vardagar
utom lördagar kl. 9—17.

I tidskriften gjorda uttalanden stå för författarnas räkning och äro endast om så anges att anse som uttryck för ståndpunktstagande av någon av de föreningar, som utge tidskr.

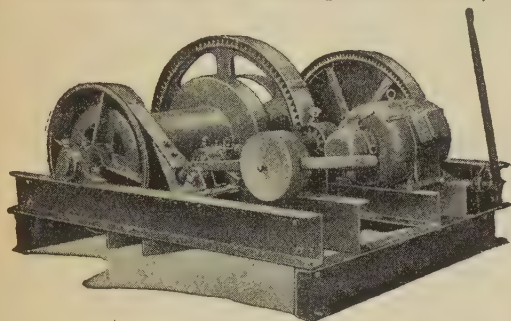
Tornborg Lundberg

TELEFON: NAMNANROP

ÅRSTADALSHAMNEN. STOCKHOLM 9

Sala Maskinfabrik — Gullbergs Maskinfabrik, Lindås

Kontor, Mek. Verkstad och Lager, Årstadalshamnen

FRIKTIONSSPEL

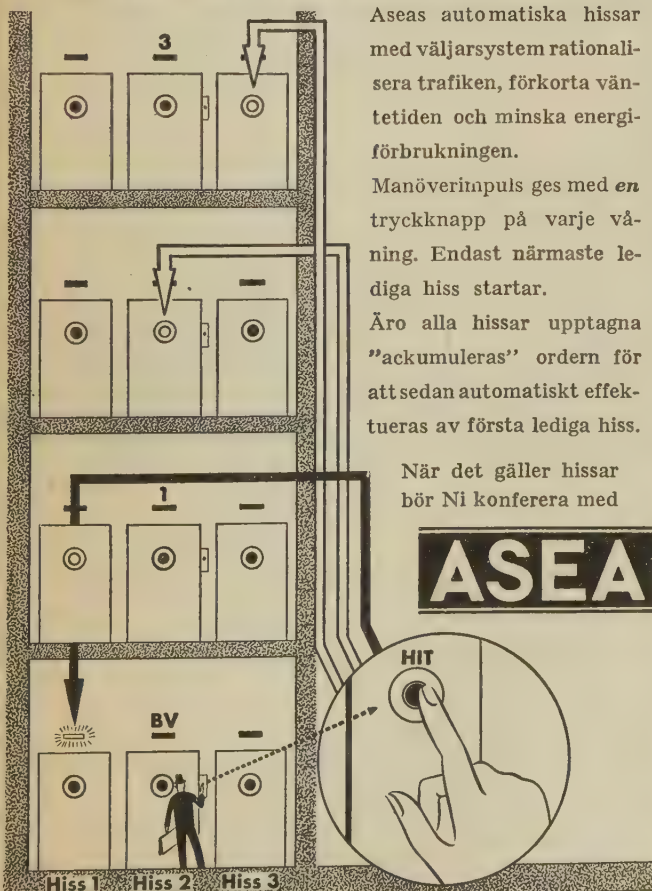
400, 1000, 1500 och 2500 kg. lagerföres.

REM- eller EL-DRIFT

Kranarmar • Hisskorgar • Linsklivor • Ställinor

131

"Den tänkande hissen"

GÖTAVERKENS

FERRO fönster

Ensamförsäljare: Götaverkens fönsteragentur, Claës Kreüger, Sthlm.

INNEHÅLL:

WESTERBERG, ERIC: *Tre begrepp*. Byggmästaren 27 (1948) nr 24 sid. 429—435.

The New Empiricism, the Bay Region Style och monumentalitet äro centrala begrepp i den internationella arkitekturdebatten. Artikeln refererar diskussioner som förts bl. a. i Architectural Review, av Mumford i The New Yorker och i the Bulletin of the Museum of Modern Art: »What is happening to Modern Architecture?»

HOLM, LENNART: *Siegfried Giedion och tidsrummet*. Byggmästaren 27 (1948) nr 24 sid. 436—438.

Korta referat av professor Giedions viktigaste arbeten, bl. a. Space, Time and Architecture samt Mechanization Takes Command.

GIEDION, SIEGFRIED: *Om behovet av en ny monumentalitet*. Byggmästaren 27 (1948) nr 24 sid. 439—445.

Monumentaliteten som historisk företeelse och aktuell strävan.

Statens Kommitté för Byggnadsforskning:
Meddelande nr 11

BYGGNADSSÄTT OCH
BYGGNADSKOSTNADER
i Stockholm 1883—1939

av
Hilmer J. Danielsson—Mejse Jacobsson
Pris Kr. 5:—

Rapport nr 14
BELASTNINGSFÖRSÖK
PÅ LERA

Praktiska och teoretiska undersökningar
av Sten Odenstad
Pris Kr. 3:—

BYGGMÄSTAREN
FÖRLAGSAVDELNINGEN
KUNGSGATAN 32, STOCKHOLM

TÄVLINGAR

Uppgift	Inlämnings- tid	Se Bygg- mästaren
Västra Frölunda i Göteborg Medborgarhus och teater i Falköping	31. 1. 1949	Nr 13 s. VII
Österleden i Stockholm ..	2. 3. 1949	Nr 16 s. XIII
Ålderdomshem i Umeå ..	1. 4. 1949	Nr 2 s. III
Samrealskola m. m. i Säter	1. 4. 1949	Nr 18 s. VI
Ålderdomshem i två stor- leksklasser	2. 5. 1949	Nr 21 s. XVI
	15. 6. 1949	Nr 24

Lämna reproduktionsdugliga tävlingsritningar!

Socialstyrelsens tävling om ålderdomshem

Kungl. Socialstyrelsen har inbjudit svenska arkitekter att delta i en allmän pristävling om förslag till ålder-

domshem i två storleksklasser, för respektive cirka 30 och 80 åldringar.

Till prisnämndens förfogande för pris och inköp står en summa av 25 000 kronor. Första pris kommer i varje storleksklass att utgöras av lägst 4 000 kronor. Intet pris kommer att understiga 1 000 kronor och intet inköp 750 kronor.

Tävlingsförslag skall vara inlämnat den 15 juni 1949.

De inlämnade tävlingsförslagen komma att bedömas av en av Kungl. Maj:t utsedd prisnämnd, bestående av kom-munalombudsmannen Roland Adolfsson, byråchefen Ali Berggren, rektorn Greta Hamrin, byrådirektören Folke Löfström, grosshandlaren Erik Nordkvist, arkitekten SAR Bengt Romare, arkitekten SAR Sven Wallander, byggnads-rådet Gunnar Wejke samt arkitekten SAR Gunnar Wet-terling.

Se vidare annons i detta nr sid. XIII.

IDEOLOGI OCH JUL

— Hvem har lært dig att svare saa uhøfligt, min lille Ven?
— Det kan man ikke lære, det er en medfødt Begavelse.

Till Lennart Holm på julafton

I kväll må alla människor vara snälla,
Demokratin förverkliga sin dröm:
En enad värld, lojal och samvetsöm,
Och falska läror höra upp att gälla.
Låt porten upp, släpp räven ur sin fälla,
O ladda Din pistol, Ditt koger töm,
Ge bästskon över dörren flera söm!
I tomtens bunke Du en gök må hålla.

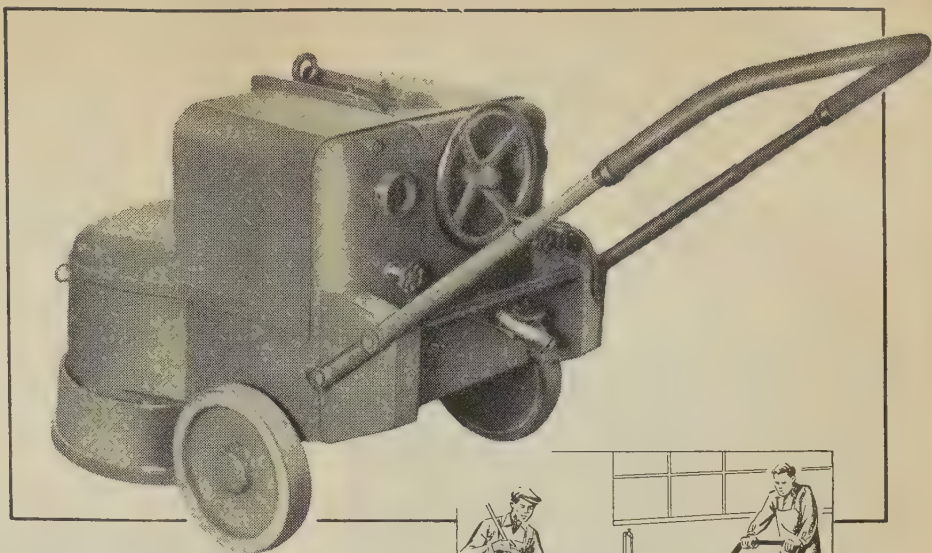
Oräkneliga granar äro tända,
Cosi fan' tutte: Din är ej den enda,
Har kanske även Jorn en liten kvist!

Ja, hoppet om försoning gror helt visst
Ur bröst förfrusna eller sönderbrända,
Låt därför ljusets makter tala sist!

ERIC WESTERBERG

Vibro nya slipmaskin ger dammfria betonggolv

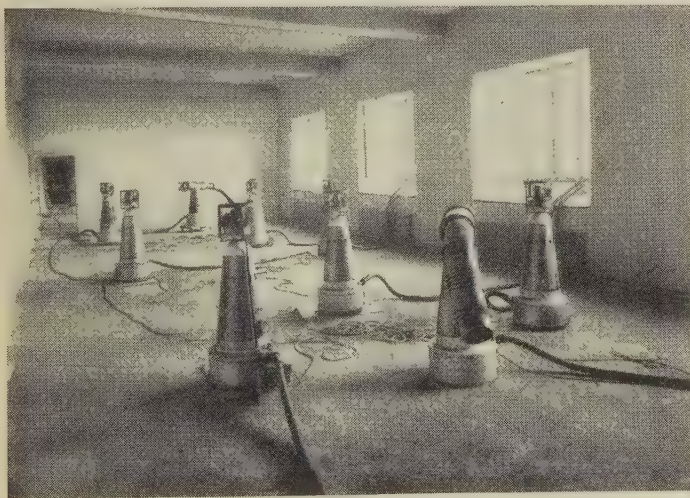
Tre års erfarenhet och konstruktionsarbete har nu resulterat i Vibro nya betongslipmaskin typ SM 22 o. SM 01. Maskinerna användas i första hand för slipning av betonggolv, betongplaner o. dyl. men även för mosaikgolv och andra typer av golv. Ring eller skriv — vi stå gärna till tjänst med alla upplysn.

A·B VIBRO-VERKEN

LUNTMAKAREGATAN 29. THULEHUSET. STOCKHOLM 3. TEL. 23 54 30
Ayd.-kontor: MALMÖ, Isak Slaktareg. 3. Tel. 36 516

Den svenska specialfirman för vibro-teknik.

Uttorkning av fabrikskall

UTTORKNING

snabbt och effektivt

Genom Anticimex'
värmeapparater

Anticimex' oljeeldade varmluftsapparater äro idealiska för alla slag av uttorkningar i ny- och ombyggnader, fuktiga rum, badrum, källare, vattenskadade utrymmen m. m. Med dessa värmeapparater bekämpas husbock och utföres saneringar mot svamp.

ANTICIMEX

Riksorganisation för skadedjursbekämpning

Huvudkontor Vasagatan 46 - STOCKHOLM - Tel. växel 23 15 60

STOCKHOLMS BYGGNADSFÖRENING 1848 ^{27/11} 1948

Stockholms Byggnadsförening högtidlighöll den 27 november hundraårsdagen av sin tillblivelse. Jubileet inleddes med högtidssammanträde i Konserthusets stora sal, varpå följde jubileumslunch och i anslutning därtill

Flaggan går i topp på Byggnadsföreningens hus jubileumsdagens morgon i närvaro av Nessen, Axel Eriksson, Pommac, Steen, Schönning m. fl.

sammanträde med föredrag i föreningslokalerna. Den minnesrika dagen avslutades med jubileumsbankett i Stadshuset.

Till högtidsdagen utkom även föreningens minnesskrift, i vilken bl. a. berättas om hur föreningen kom till och hur den arbetat och verkat under de gångna 100 åren. I anslutning till jubileet öppnades i Stockholms Stadsmuseum en utställning, som skildrar hur vi byggt och bott i Stockholm sedan 1800-talets mitt.

Högtidssammanträdet

inleddes med Stockholms Byggnadsförenings jubileumsmarsch, vilken komponerats av direktör Gösta Dalquister, varefter jubileumsordföranden, tekn. dr *Axel Eriksson* hälsade de närvarande välkomna. En särskild välkomsthälsning riktade dr Eriksson till de ättlingar av föreningens stiftare, som inbjudits till högtiden, banktjänstemannen Wilhelm Åbom, sonson till arkitekten J. F. Åbom, fröken Märta Grandinsson, sondotter till bygg-

Föreningens ordförande mottar den nya fanan.

mästare A. I. Grandinsson, samt dr Sven Hedin och fröken Alma Hedin, son och dotter till stadsarkitekten Ludvig Hedin.

I sitt anförande gav dr Eriksson en snabbskiss av de händelser som utgjorde bakgrunden till bildandet av Stockholms Byggnadsförening. De gamla skråna hade verkat för förkovrandet av yrkeskunskapen. Av allt att döma var det för att uppta denna verksamhet, yrkesutbildningen, som Stockholms Byggnadsförening kom till. De män som bildade föreningen hade ett liberalistiskt kynne och var obundna av skråtänkandet. De väntade sig, att näringsfriheten med stöd av de mäktiga hjälpmedlen vetenskap och teknik skulle skapa allmänt och ökat välstånd. Även om detta tog längre tid än vad dessa optimister räknat med, så fick de dock rätt i sin förmodan.

Dr Eriksson omnämnde i sitt hälsningsanförande flera av de män, som räknas som föreningens första ledamöter. Bland dessa förtjänar främst nämnas föreningens grundare, ingenjören och arkitekten G. T. Chiewitz. Han var en mångfrestare, som redan år 1848 vid 33 års ålder

Den brandhårdiga

Stenitplattan

med den överlägsna ljuddämpningen

tillverkas helt av stenull i dim. $45 \times 45 \times 2,5$ cm med standardperforatur av 2,7 mm icke genomgående hål på 10 mm triangulär delning. För luftgenomblåsning förses plattan dessutom med genomgående hål till antal och diameter, som erfordras i varje särskilt fall. Begär specialbroschyr.

SPECIALFIRMA för VÄRME-,
LJUD- och VIBRATIONISOLERING
samt AKUSTIKFÖRBÄTTRING

AB ARKI

TELEFON 67 06 80 - STOCKHOLM 7

ESSELTE-HUSET

— en välbekant Stockholmsbild

— ett välkänt tryckeri

I centrum av Stockholm — på Vasagatan, mitt emot Centralen — utgör Esselte-huset, med sin moderna arkitektur av glas och betong en välbekant bild för stadens trafikanter.

Här ligger ett av Europas största och modernaste tryckerier med stora tekniska resurser, som omfattar alla slags tryckförfaranden. Här får landets industrichefer, företagsledare, affärsmän m. fl. sina trycksaker lika omsorgsfullt utförda, vare sig det gäller ett enkelt brevshortsmeddelande, en katalog eller ett mera komplicerat flerfärgstryck. Varje beställning, stor eller liten, utföres här under samma höga krav på personlig service och gedigen kvalitet.

ESSELTE AKTIEBOLAG

Vasagatan 16 — Stockholm

hade en flerårig internationell verksamhet bakom sig. Redan innan han var 12 år inskrevs han vid Teknologiska institutet och studerade sedan vid konstakademien. Han var i unga år ritare vid flottan, följde sedan med greve A. E. von Rosen, sedermera kallad Svenska järnvägarnas fader, till utlandet och deltog i arbetet med ordnandet av Greklands flotta och Greklands kustförsvar. Han deltog i järnvägsbyggen under John Ericsson, ledde sedan anläggningen av en stålfabrik i Frankrike och praktiserade på arkitektateljé. Han återkom till Sverige och blev bl. a. lärare vid konstakademien. Vid tiden för Byggnadsföreningens bildande hade han arkitektverksamhet samtidigt som han var brokonstruktör och entreprenör för broar och vägar. Arbetet med broarna över Dalälven vid Gysinge, färdiga samma höst föreningen bildades, skilde han sig från med goda vitsord från synemännen. De har fungerat tills för några år sedan, då de ersattes med betongbroar. Däremot råkade han ut för förluster på en annan affär, som gjorde att han de första åren av 1860-talet lämnade fäderneslandet och reste till Finland för att där skapa sig en existens. Detta lyckades även väl och hans namn har gått till arkitekturhistorien.

Slutligen framhöll dr Eriksson, att Stockholms byggnadsförening är det fria forum, där yrkets olika specialfack kan samlas, och där alla frågor, som är vitala för byggnadsyrkets utveckling, sakligt och obundet kan dryftas. Där samlas allt fortfarande under endräkt arkitekter och ingenjörer, byggmästare och entreprenörer, hantverksmästare och fabrikanter, personer sysselsatta i den direkta produktionen och personer, som handlägger byggnadsfrågor i statlig och kommunal tjänst, yrkesmän med mångsidig erfarenhet och yrkesmän med ungdomlig skaparglädje finns fortfarande sida vid sida i den gamla för-

eningen. Många är de personligheter som satt färg på föreningen under de gångna åren. Många är de som med sina idéer och sin handlingskraft gjort insatser, vilka markerat milstolparna i byggnadsutvecklingen. De har visat sitt intresse, haft kärlek till yrket och med kärlek till sin förening arbetat till dess bästa. Det är alla dessa, föreningen nu vill hedra med sin högtid.

Från idyll till storstad

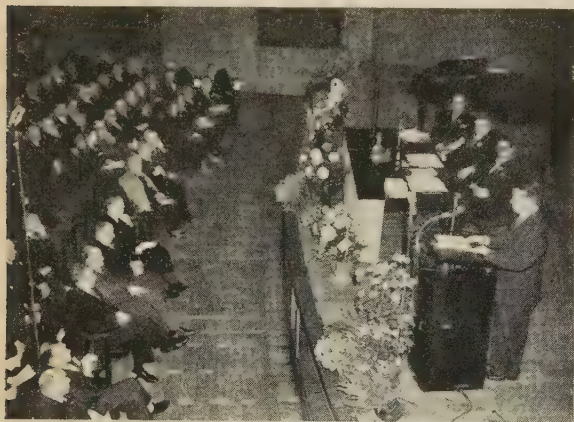
var titeln på det föredrag av stadsantikvarie Gösta Selling, vilket följde närmast efter hälsningsanförandet. Dr Selling gav en målade och livfull skildring av Stockholms utveckling sedan mitten av 1800-talet då staden var en lantlig idyll, och fram till våra dagars stenöken, där man sökt göra allt så platt som möjligt, kanske beroende på det sorgliga faktum att dynamiten uppfanns långt före explosionsmotorn. (Dr Sellings föredrag kommer att återges i sin helhet i Byggmästaren.)

Byggnadsföreningens fana

En kommitté inom Byggnadsföreningen har låtit utarbeta en fana för föreningen. Den har komponerats av arkitekt Anders Hedberg. Jubileumsordföranden, överlämnade vid högtidssammanträdet den nya fanan till föreningens ordförande, byggnadsingenjör Nils Nessen, samt framhöll att fanan, som symboliserar vårt yrke och vår stad vid strömmarna, skall vara ett tecken på byggnadsyrkets vilja till framåtskridande.

Byggnadsföreningens jubileumsstiftelse

Vid högtidssammanträdet tillkännagav jubileumsordföranden, att föreningen till hufvständet av sin 100-årsdag beslutat göra en donation av 100 000 kronor till en stiftelse. Av fondens avkastning skall varje år på föreningens högtidsdag utdelas ett pris. Vartannat år skall detta i form av hederspris utgå som belöning för en under senare

Dr Selling håller föredrag om »Från idyll till storstad».

Generaldirektör Leo överlämnar Byggnadsstyrelsens adress.

Understödshållare Wahlbäck hyllar Nessen och Axel Eriksson.

Tre spettekakor utgjorde Skånepresenten.

NYHET !

ROCKWOOL I SKIVOR

högporös, vattenav- visande, eldsäker

Rockwoolskivan tillverkas av stenull, som genom viss kemisk och fysikalisk behandling givits särskilt värdefulla isolertekniska egenskaper. Rockwoolskivan har hög och beständig porositet, god elasticitet och praktiskt taget ingen fuktabsorption vid förvaring i fuktig luft eller direkt beröring med vatten.

Pris 65 kr/m³

TEKNISKA DATA

Värmeledningstal:
 $\lambda (+ 20^{\circ} \text{C}) = 0,033$
kcal/m h° C

Volymvikt:
ca 60 kg/m³

Standarddimension:
600 × 500 mm
(tjockl. 30, 40, 50 mm)
och 600 × 1000 mm
(tjockl. över 50 mm)

ROCKWOOL

Svensk

stenull

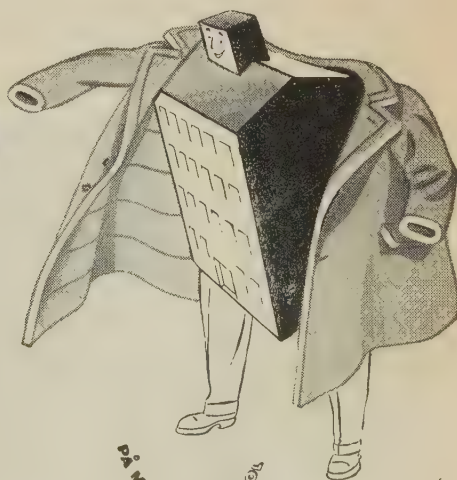
ROCKWOOL AKTIEBOLAGET, SKÖVDE

Tel. SKÖVDE 22 70 växel

AVD.-KONTOR STOCKHOLM: Sibyllegatan 77, tel. 61 51 01, 60 60 06

GÖTEBORG: Östra Hamngatan 19 b, tel. 15 84 30

MALMÖ: Frihamnsallén tel. 74 353

PÅ MED ROCKWOOL

är gjord insats av största värde för byggnadsyrkets utveckling och vartannat år skall det utdelas såsom stipendium till stöd för lösandet av någon för byggnadsfacket betydelsefull fråga. Till hederspristagare kan utses medborgare i något av de nordiska länderna medan stipendiat skall vara svensk medborgare. Dr Eriksson överlämnade på föreningens vägnar till ingenjör Nessen i dennes egenskap av jubileumstiftelsens ordförande ett gåvobrev på det donerade beloppet samt stadgar för stiftelsen. I sitt tack för donationen uttalade ingenjör Nessen den förhoppningen att de hederspris och stipendier, som kommer att utdelas, skall bidra till byggnadsyrkets fromma inte bara i Sverige utan i hela Norden.

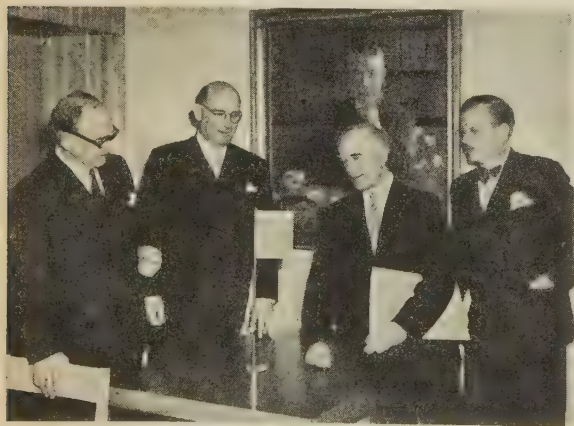
Hedersledamöter

Till hedersledamöter utsåg Byggnadsföreningen vid högtidssammanträdet civilingenjör *Anders Ahlén*, direktör *John Baunge*, stadsplanedirektör *Sven Markelius* och byggmästare *Olle Engkvist*. Jubileumsordföranden framhöll, att valet fallit på dessa fyra förtjänstfulla män inte enbart av den orsaken, att de gjort sitt yrke stora tjänster i sin dagliga verksamhet utan även med hänsyn till deras arbete inom föreningen, särskilt när det gällde att ordna föreningens hus.

Hyllningar

Av dem som hyllade föreningen vid högtidligheten i Konserthuset framträdde först underståthållare M. Wahlbäck, vilken å Stockholms stads vägnar framförde ett tack till föreningen för dess insatser till byggenskapens främjande. Han meddelade även, att till bevis på den allmänna uppskattning av föreningens samhällsgagnande verksamhet har i extra ordenskapitel utnämnts föreningens jubileumsordförande, tekn. dr Axel Eriksson till kommandör av Vasaorden och föreningens ordinarie ordförande, byggnadsingenjör Nils Nessen, till riddare av Vasaorden 1:a klass. På uppdrag av Hans Majestät Konungen överlämnade underståthållare Wahlbäck utmärkelserna.

Hyllningar framfördes även från *Kungl. byggnadsstyrelsen* av generaldirektör Henning Leo, från *Nordisk Byggnadsdags* danska, finska och norska kommittéer av stadsbyggmästare Svend Møller, professor Y. Sirén och ingenjör J. Orvin samt från *Helsingfors Byggnadsförening* av professor Ole Gripenberg, från *Stockholms Byggmästareförening* av byggmästare G. A. Svensson, från *Svenska teknologföreningen* och dess avdelning för väg- och vattenbyggnadskonst av civilingenjör Pedro Hellström, från *Svenska arkitektföreningen* och *Svenska arkitekters Riksförbund* av arkitekt Helge Zimdahl, från *Sveriges högskoleutbildade Väg- och vattenbyggares Riksförbund* av professor Torsten Åström, från *Tidskriften Byggmästaren* av arkitekt Moje Bergström, från *Stock-*

Fyra hedersledamöter: John Baunge, Anders Ahlén, Olle Engkvist och Sven Markelius.

Olle Engkvist talar om »Från skråhantverk till byggnadsindustri».

holms stads sparbank av bankdirektör Olof Norbeck och sist men icke minst från *Södra Sveriges Byggnadstekniska Samfund* av lektor Gustaf Winberg.

Från skråhantverk till byggnadsindustri var titeln på det föredrag byggmästare Olle Engkvist höll efter det jubileumlunchen avverkats. När skråväsendet upphävdes 1846 och den fulla näringsfriheten 18 år senare proklamerades, utlöstes detta en våldsam expansion för näringarna, yttrade byggmästare Engkvist. Vissa hantverksbetonade företagsgrenar förmådde dock ej följa med i denna utveckling. Till denna grupp hörde byggnadsverksamheten, som länge kom att ligga kvar i skråtidens hantverk. Det dröjde 50—75 år, innan byggnadsverksamheten skulle nå fram till industrikategorien.

Talaren gav en utförlig exposé över byggandets utveckling genom införandet av olika tekniska anordningar, nya material och maskinell utrustning. Men ingen skall tro att utvecklingen inom byggnadsindustrien avstannat. Ännu återstår en mängd olösta frågor av fundamental art.

Ingen utveckling är emellertid enbart framåtgående. Kommen till ett visst skede stannar utvecklingen av och blir tillbakagång. Efter en tidsfrist av nära 100 år är vi åter bundna av regleringar, förordningar och föreskrifter. Byggnadsyrket ligger mitt i allt krånglet bundet av ofrihet, beroende av tillståndsgivning, som en strykpojke, eller han som får örfilarna. Nappat hade vi kommit ifrån — eller höll på att komma ifrån — det eviga tjatet om byggnadsindustriens efterblivenhet, förrän vi kommer in i ett nytt skede av tjat om dess inflationsdrivande, arbetskrafts- och materialabsorberande och därför skadliga verksamhet. I jubileumsskriften citeras skalden Kellgren, som sagt: »Näringsfrihet föder tävlan, tävlan föder flit och sparsamhet.» Det är ett påpekande vars riktighet det inte faller någon in att bestrida, men det handlas i dessa dagar tvärtemot detta lika klara som förnuftiga uttalande, som fällt i slutet av 1700-talet och alltjämt är aktuellt. Det är svårt att i dessa dagar sprida idéer och verka för en sak annat än genom stora organisationer under vilkas tryck individen mer och mer trycks ner, så att han ofta totalt försvinner i sin kamp mot de skråmässiga blockens övermäktiga inflytande. Faran därav är en utarmning, en sterilisering av vår andliga kultur. Att bryta detta är vår tids stora problem och uppgift. Under sådana förhållanden kan man fråga sig, om den nyligen startade byggnadsforsk-

Golvservice

för alla slag av golv

Parkett	Linoleum
Tarkett	Gummiparkett
Tretong	Gummimattor
Golvslipningar	Gummiprofiler för trappor

Syntekobehandling

MELLANSVENSKA GOLV AB

VÄSTERÅS

Telefoner 392 22, 366 11

TAK SOM TROTSÅ TIDENS TAND

erhållas med

MATAKI-PAPP

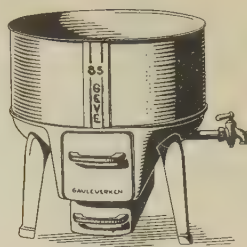
Vi tillverka Mataki underhållsfria takpapp förutom med grå härdad yta i följande rena, vackra färger: grön, röd, svart, aluminium, brunrå m. fl. och utföra större taktäckningsentreprenader under betryggande garanti.

Vår produktion omfattar dessutom all övrig impregnerad byggnadspapp för samtliga förekommande ändamål, såsom tak-, membran-, trossbotten- & grundisolering, förhyddning m. fl.

Auktoriserade
återförsäljare
i hela landet

Aktiebolaget
MATAKI
MALMÖ TAKPAPPFABRIK OCH KEMISK INDUSTRI
MALMÖ Tel. namngör MATAKI

Gavleverkens

VATTENVÄRMARE ELSPISAR

GASSPISAR • VEDSPISAR

i modernaste konstruktion och arkitektur.

Tackjärnsgjuteri, modellverkstad, mekanisk verkstad samt emaljeringsverk för såväl plåt som gjutgods.

Upplysningar, kataloger och offerter på begäran.

AKTIEBOLAGET

GAVLEVERKEN

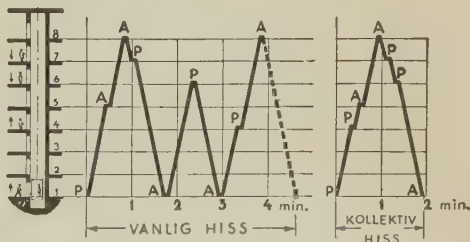
GÄVLE

Telefoner 43, 4343 och 3643 (växel)

Kollektivhissen

betyder *snabbare* personbefordran
till *lägre* kostnader.

Kollektivhissen är rätta lösningen på hissproblemet i de moderna höghusen, ty den ger automatiskt kortaste färdschema, med minimum tomgång, vilket betyder snabbare personbefordran till lägsta strömförbrukning och minsta slitage.

Rådfråga oss. Vi hava mångårig erfarenhet betr. kollektivhissar. Den första installerades av oss redan år 1939.

GRAHAM BROTHERS AB

MALMÖ:
St. Nygatan 55
Tel. 721 30

LINKÖPING:
S:t Larsgatan 17.
Tel. 252 50

STOCKHOLM:
Brunkebergstorg 12
Tel. 22 23 60

Jubileumsordföranden, professorskan Sirén, Finland, och statsrådet Danielsson.

ningen och byggstandardiseringen har den rätta jordmånen för att verkligt fruktbarande resultat skall kunna nås. Det måste framhållas, att inget framåtskridande, inte heller det tekniska, är möjligt under tvång. Vore det inte i stil med denna 100 år gamla förenings strävan att allvarligt och målmedvetet arbeta för att än en gång släppa lös en ny frihetens vårfloed, som kastar över bord den nya skratidens alla hindrande, kraftslukande och entusiasmödödade regleringar och förordningar?

Jubileumsbanketten

Jubileumsbanketten i Stadshuset hade samlat mer än 750 deltagare. Vid middagen i Gyllene salen hälsade byggnadsingenjör Nils Nessen välkommen. Tekn. dr Axel Eriksson högtidstalade och hyllade de unga idealister som för 100 år sedan bildade föreningen. Han berättade även episoder ur föreningens minnesrika historia samt utbringade ett fyrfaldigt leve för föreningen.

För byggnadsfolket i våra nordiska grannländer talade ingenjör J. Orvin och civilingenjör Sune Lundquist anslog de spirituella strängarna i sin lyra:

Oh, Stockholms byggare med hundraårig tradition kring ryggen,
Som kämpar dagligdags med tillståndsvång och krångel tusenfallt
Att göra samvetsgrant Din plikt och staden väl förse med byggen
Du mästrar mycket — Byggare! Men vet! Du mästrar icke allt
En gåta, en stor och sällsam, den väntar ännu på sitt svar.
En gåta evigt gammal, tidlös, tveklöst uppställd långt, långt
innan vår sammanslutning först kom till på Chiewitz',
Åboms flydda dar.
En gåta värd att lösa, ett komplex att mästra. Alltså —
KVINNAN!

Komplexet Kvinnan är:

en exteriör lika fylld av mjuka linjer och överraskande krumbukter som Byggnadsföreningens samlingslokal på Norrlandsgatan,
ögon lika outgrundliga som en statlig blankett, lika mörka som spekulationsbyggarens svarta själ, lika strålände som fyraårsplanen,
ett hår lika guldglänsande som stadshustornets kupol och trenne kronor — för att åter en vecka senare vara lika korpsvart som en rapport från konjunkturinstitutet,

tänder

lika bländvita som den statliga bostadspolitiken,

läppar

lika blodröda som en bostadsmotion i Stockholms stadsfullmäktige och lika lockande som byggnadsyrket,

ben

lika smidiga som strängbetongbalkar, lika slanka som Granholmskonstruktioner,

en fasadputs

lika orubblig som putsen på ett innertak och lika läcker som färgvalet på en serie HSB-hus.

Stadsrådet Gunnar Danielsson framförde gästernas tack samt uttalade statsmakernas tillönskan om fortsatt framgångsrikt arbete för föreningen.

Till kaffet lät kvartetten Synkopen banketttagarna höra av civilingenjör Stig Schubert specialförfattade byggarvisor. Till kända och okända melodier fick man avnjuta bl. a. följande:

Sång till föreningens grundläggare

Gamle fader Chiewitz nu vi saluterar.
Detta vårt förbund han lyckades fondera.
Mot vår växelsång han ej må protestera.
Gamle fader Chiewitz nu vi gratulera.
Hundra år han leve än i tacksamt minne.
Vänlig var han i sitt sinne
hjälpssam med sin portmonnä.
Själens fågel blå de vida valven välver
Krams kan krämarn krama själver
och föra bok om slipersträ.

Det står i bygg

Frågar någon någon gång:

- Käre bror, va kan du väl säga om stål, betong?
- Kan du fuktens vandringar förklara?
- Kan du säga hur ett hus ska vara?
- Kan du skilja dymling från en nara när du bygger? Så svara bara:

DET STÅR I BYGG.

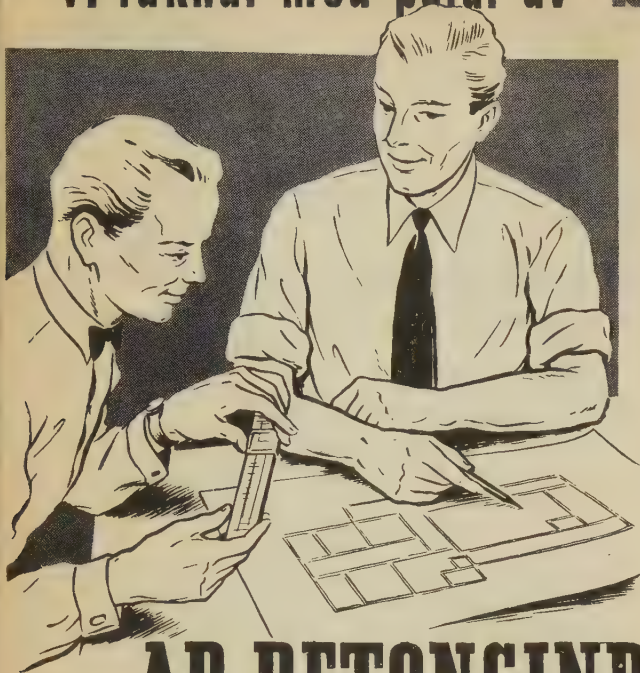
(Visorna finns upptagna på grammofonskivor, som kan rekvireras genom Byggnadsföreningens kansli.)

Efter middagen utförde medlemmar ur operabaletten under ledning av balettmästare Otto Thoresen ett dansdivertissement i Blå Hallen, varefter dansen vidtog till Nils Södermans orkester. För de mest ihärdiga jubileumsfirarna slutade inte kvällen förrän nästa dags morgon börjat. Då hade även en nattsexa i Byggnadsföreningens klubblokaler hunnit avverkas.

G. E—r

"Vi räknar med pålar av STRÄNGBETONG

AB BETONGINDUSTRI

Strängbetongfabriken

och spar järn med 75 procent."

Myndigheterna har framhållit att den största sparsamhet med material är nödvändig. Strängbetongpålarna tillgodoser verkligen väl detta krav, ty de innehåller endast ca 25 % av den stålkvantitet, som ingår i vanliga betongpålar.

Stor böjhållfasthet. Då strängbetongpålarna utmärker sig för stor böjhållfasthet kan de också erhållas i mycket stora längder — ända upp till 25 m.

Låg vikt. Strängbetongpålarnas låga vikt i förhållande till bärförmågan gör att fraktkostnaden blir liten. Den låga vikten gör det också lättare att hantera en strängbetongpåle.

Leverans från lager. Som standard tillverkas pålar av strängbetong i två dimensioner, 20/20 cm och 25/25 cm för en belastning av 25 resp. 39 ton. Vi för ett större lager av de mest förekommande längderna, 5—13 m, i halv-meterintervall.

STOCKHOLM 9 - Telefon 45 25 15

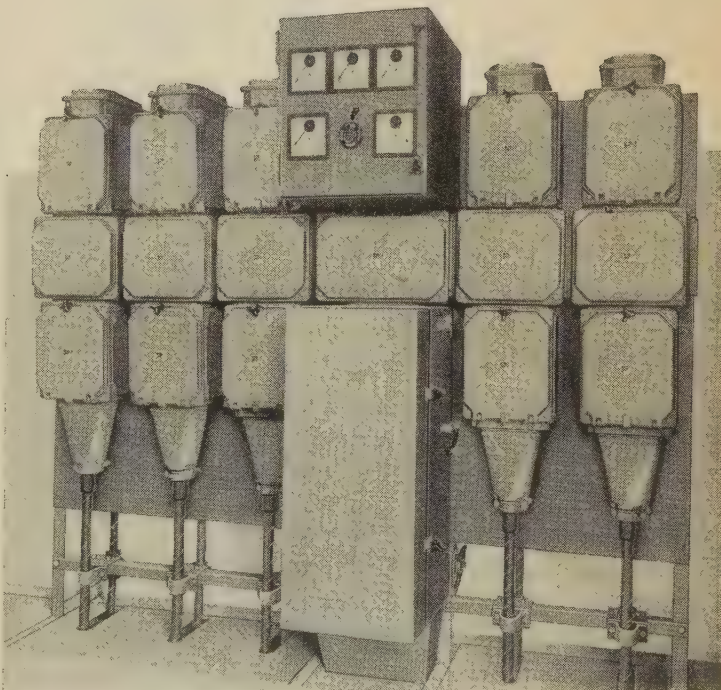
SIEMENS

U-SYSTEM

*universalsystem för gjutjärns-
kapslade fördelningscentraler*

Centralen är uppbyggd med vårt större extra kraftiga samlingsskenesystem med skenor av 22 mm rundkoppar.

Som huvudbrytare för transformatorns nedkrets ingår en 1000 A automatisk luftströmbrytare, som vi numera tillverka inom landet. Vidare ingår 350 A greppsäkringslådor för utgående grupper, strömtransformatorer i brytarlådan samt instrumentskåp med bl. a. separata bimetallreläer och 1/4-times maximalmätare.

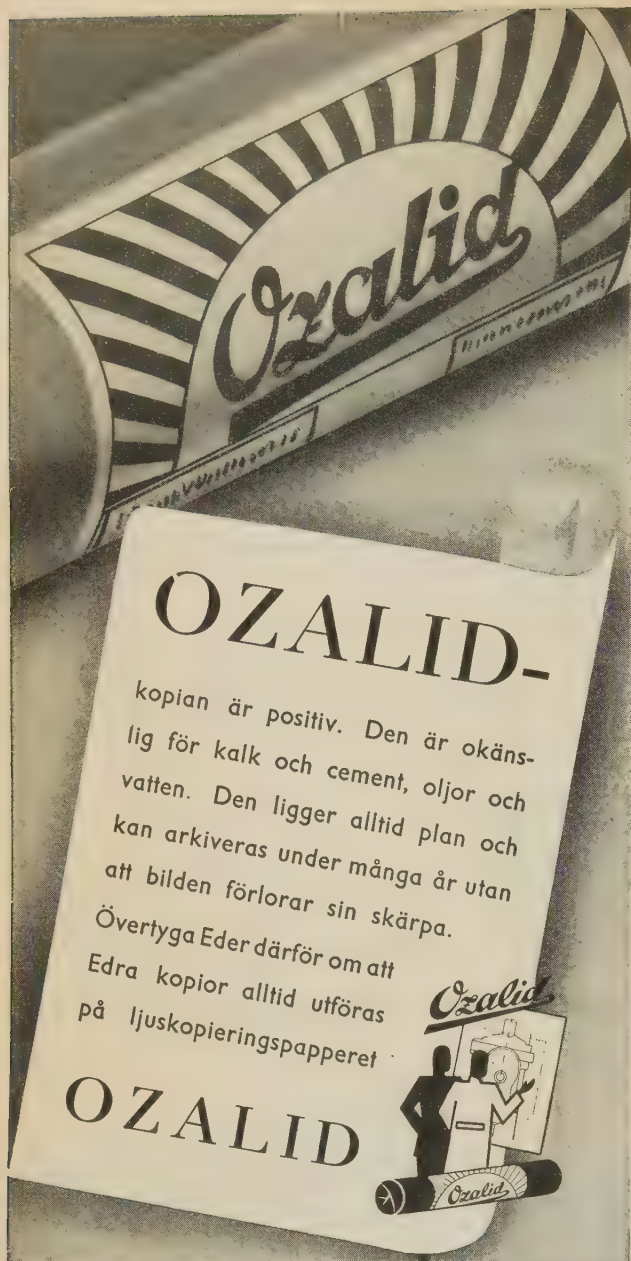

Kapslad fördelningscentral i 500 kVA understation vid större kommunalt elverk

SIEMENS

AK 3 J 44.

STOCKHOLM • GÖTEBORG • MALMÖ • SUNDSVALL • NORRKÖPING • SKELLEFTEÅ • ÖREBRO • KARLSTAD • JÖNKÖPING

Tillverkare:

A.-B. ANILINKOMPANIET, Göteborg

Representanter:

För Stockholm med omgivning:

AKTIEBOLAGET VITKOPIA

Stockholm

Telefon växel 23 14 25

Del av mellersta Sverige samt Norrland:

A.-B. ADOLF JOHNSON & Co.

Stockholm

Telefon växel 23 47 50

Västra och mellersta Sverige samt Värmland:

A.-B. HENRIK JOHNSON & Co.

Göteborg

Telefon 11 05 03

Skåne och Blekinge:

IDEALKOPIA

Malmö

Telefon 236 19

RESTAURANTEN

känd för sin goda mat

Musik onsdag, lördag, söndag

Klubbrum och festvåning

BYGGNADSFÖRENINGENS RESTAURANT

Norrandsgatan 11

Best. tel. 20 92 92

LITTERATUR

En bok om spannmålssilon

»Spannmålssilon, dess ursprung och utveckling genom tiderna, ävensom något om äldre luftningsanordningar för spannmål i plankbottenmagasin», av Folke Rystedt.

Dagens kanske mest aktuella byggnadsproblem inom det svenska jordbruket är just nu planering, konstruktion och byggande av silos och torkanläggningar för förvaring och skötsel av spannmålen. Skördetröskans intåg som ett utomordentligt hjälpmedel vid skördens bärgning har påskyndat dessa anläggningars utförande.

Ett stort antal nya uppgifter har dykt upp för landets byggnadskonstruktörer, arkitekter och maskiningenjörer, och man får nog betrakta Folke Rystedts bok som en teknisk historieskildring, utkommen i just rätta ögonblicket.

Författaren anger i förordet, att boken ej gör anspråk på att utgöra någon vetenskaplig utredning el. dyl. utan endast är ett försök att belysa den historiska och delvis tekniska utvecklingen av spannmålssilo och torkanläggningar. Utan tvivel har författaren i vissa stycken lyckats alldeles utmärkt, och det är med intresse man läser framställningen.

Boken börjar med »ett litet försök till historisk utredning» av ordet silo och fortsätter med en redogörelse för de äldsta anordningar av spannmålssilos och deras förekomst. Redogörelsen om betingelserna för förvaring av spannmål i äldre tider är intressant och kan otvivelaktigt ge en del grundläggande lärdomar för våra tiders silosbyggare. Författaren kommer därefter in på »några citat ur svensk jordbrukslitteratur» och återger även en del uppgifter om hithörande problem från utländsk litteratur från 1800-talet.

KIK Optisk dörrkikare

Vem ringer på dörren?

I den optiska dörrkikaren "KIK" har Ni alltid god överblick över trappan. Pris 8: 80.

Finns hos Eder järnhandlare. Försäljning till grossister A.-B. Björca-Plastic, Carl Herslowsgratan 10, Malmö.

ARKITEKTTÄVLING

Kungl. Socialstyrelsen inbjuder härmed svenska arkitekter att delta i en allmän pristävling om förslag till ålderdomshem i två storleksklasser, för respektive cirka 30 och 80 åldringar.

Till prisnämndens förfogande för pris och inköp står en summa av 25.000 kronor. Första pris kommer i varje storleksklass att utgöras av lägst 4.000 kronor. Intet pris kommer att understiga 1.000 kronor och intet inköp 750 kronor.

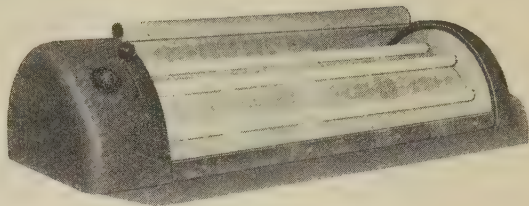
Program utlämnas mot skriftlig rekvisition kostnadsfritt av tävlingsfunktionären, förste byråsekreteraren O. Larsson, Socialvårdsbyrån, Socialstyrelsen, Karlavägen 43, 3 tr., Stockholm, tel. 22 12 00. Vid programmets uttagande skall lämnas uppgift om den adress, under vilken skriftligt meddelande kan nå den tävlande. Tävlingsförslag skall vara inlämnat till tävlingsfunktionären, förste byråsekreteraren O. Larsson, Socialstyrelsen, senast kl. 15 den 15 juni 1949.

De inlämnade tävlingsförslagen komma att bedömas av en av Kungl. Maj:t utsedd prisnämnd, bestående av kommunalombudsmannen Roland Adolfsson, byråchefen Ali Berggren, rektorn Greta Hamrin, byrådirektören Folke Löfström, grosshandlaren Erik Nordkvist, arkitekten SAR Bengt Romare, arkitekten SAR Sven Wallander, byggnadsrådet Gunnar Wejke samt arkitekten SAR Gunnar Wetterling.

Stockholm i december 1948

Kungl. Socialstyrelsen

KOPIERINGSAPPARATEN "HELLAS"

KOPIERA EDRA RITNINGAR SJÄLV!

Hellas kan anslutas direkt till belysningsnätet. Låg strömförbrukning.

Kopierar format upp till A 0 på
1—1½ min.

INGENJÖRSFIRMA SVEN HELLSTEN

ADELGATAN 5

MALMÖ

REPRESENTANTER

Västra Sverige:

SJÖHOLM & EKLUND AB, Göteborg

Östra och norra Sverige:

AB ADOLF JOHNSON & Co, Stockholm

Gustasten

står i särklass bland inom

landet bearbetad kalksten

för byggnadsändamål

AB Gusta Stenförädlingsverk

BRUNFLO

TEL. 19, 63

Avd. kontor Kungsgat. 15, Stockholm

Tel. 11 66 21, 11 50 68

Aktiebolaget

BJÖRKLUND & VEDIN

Entreprenörer för

★ VÄRME

★ GAS

★ VATTEN

★ AVLOPP

LINNÉGATAN 56 • STOCKHOLM

Tel. 67 03 10, växel

Filialer:

NORRKÖPING • LIDINGÖ • KATRINEHOLM

Tel. 340 80

Tel. 65 32 51

Tel. 1990

KALKSTEN

och

MARMOR

FÖRSTKLASSIGT UTFÖRANDE
PRIMA MATERIAL

Berga Stenhuggeri A-B

HÄLLABROTET Tel. Örebro 720 01

De båda svenska stormännen på silobyggandets och spannmålsförvaringens område på 1700-talet överdirektören Jacob Faggot och överintendenten Karl Härleman får i boken ett särskilt kapitel, och det är otvivelaktigt intressant att ta del av författarens noggranna tekniska beskrivningar av dels Faggots »Kornhus-Byggnad» och Härlemans »Förrådshus för säd».

Förebilderna till de moderna spannmålstorkarna, åtminstone vissa typer, påstår sig författaren ha funnit i de s. k. kornskruvarna eller sinclairska tornen. Boken ger i bildmaterialet läsaren en uppfattning om dess konstruktion och verkningssätt. De få svenska kvarlevande kornskruvarna vid Malingsbo bruks herrgård och Kilsby ges en detaljerad beskrivning, och framställningen är här rik på tekniska data och uppgifter.

Författaren slutar sin avhandling med en beskrivning av »rön och avhandlingar i svenska tidskrifter från slutet av 1700-talet till medio av 1800-talet» av luftningsanordningar för spannmål i planbottenmagasin. Det är förvånansvärt, hur teknikens män under dessa århundraden så väl kunde förutse den utveckling, som har kommit. Författarens citat av »Herr Duhamels påfund att uti Lårar, smärre och större, med Blås-bäljar drifwa Wäder genom en Sädesmassa» påminner utan tvivel om våra moderna fläktars möjligheter.

Föreliggande »lilla arbete» är otvivelaktigt skrivet av en tekniker med stor kärlek till sina båda nuvarande och tidigare arbetsuppgifter. Stor omsorg har lagts ned vid kontroll av de många tekniska data, som anges. Otvivelaktigt har boken sitt stora värde för folk, som i modern tid sysslar med hithörande problem. Trots att den ej beskriver nu använda konstruktioner eller principer, bör den i skördetröskans, elevatorns och varmluftstorkens tid kunna finna många läsare. *P. G. Sköldenberga.*

Svedbergs Byggnads AB

Entreprenör för

Husbyggnader — Industribyggnader

Ombyggnadsarbeten

Sprängnings- och Schaktningsarbeten

Prästgatan 36

STOCKHOLM

Telefon 20 29 21

— ett riktigt "ljushuvud"

På varje arbetsplats, i varje yrke
och i hemmet är arbetslampan
Ledu ett riktigt "ljushuvud",
som leder ljuset dit Ni vill.

Välj **Ledu** i önskad
färg hos Eder el-affär!

Möbeltyger • Möbler

Antikviteter • Inredningar

AB Elis Reinius

DROTNINGGATAN 2 • STOCKHOLM

REDAKTÖRER:

Arkitekt SAR Leif Reinius
Civilingenjör SVR Gunnar Essunger

REDAKTIONSSEKRETERARE:

Fil. mag. Inga Mari Lönnroth

REDAKTIONSOMBUD:

Victor Bährner, Malmö
Ossian Lindqvist, Malmö
Owe Svärd, Göteborg
Gunnar Hoving, Göteborg

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Harry Bernhard
Hilmer J. Danielsson
Bengt Gate
Torbjörn Olsson
Yngve Steen
Tore Webjörn

Ansvarig utgivare:

Arkitekt SAR Moje Bergström

PRENUMERATIONSPRISER FÖR HELÅR

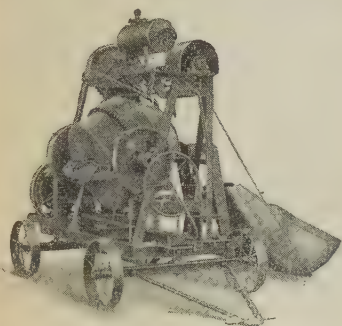
	Sverige	Danmark Finland Norge	Övriga Utlandet
Endast lösnummer	20: —	22: —	26: —
Lösnummer + klotpärm ..	23: —	—	—
Lösnummer + halvfr.pärm	27: 50	—	—
Lösnummer + bundet ex. i klotband	30: —	33: 50	40: —
Lösnummer + bundet ex. i halvfr.band	37: —	40: —	47: —

I tidskriften gjorda uttalanden stå för författarnas räkning och äro endast om så anges att anse som uttryck för ståndpunktstagande av någon av de föreningar, som utge tidskr.

Tornborg Lundberg

TELEFON: NAMNANROP

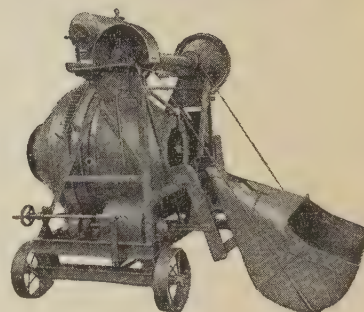
ÅRSTADALSHAMNEN. STOCKHOLM 9

Tipp 250

BETONGBLANDARE

*moderna typer och storlekar. Drift-
säkra. Snabb och effektiv blandning.
Svensk tillverkning.*

Torno-K 350

134

AKTIEBOLAGET CALOR & SJÖGREN

Arbetargatan 30, Stockholm

Telefon: Växel 52 06 30

**VÄRME - GAS - VATTEN
AVLOPP**

*Ni erhåller snabbt och väl utfört
arbete om Ni anlitar vår
reparationstjänst.*

KITTFRIA GLASTAK

levereras från lager

ERNST STRIDS GLASMÄSTERI

Trädgårdsgatan 3

Telefon 41 11 40

INNEHÅLL:

DK 624.131:711.143

BJURSTRÖM, GÖSTA: *Geoteknikens betydelse vid samhällsplanering — en fråga av nationalekonomisk räckvidd*. Byggmästaren 27 (1948) nr 25 sid. 449—460.

Geoteknisk förundersökning vid samhällsplanering har hittills utförts endast i begränsad omfattning. Undersökningens principiella omfattning vid region-, general- och stadsplanering. Undersökningsresultatet redovisas i form av kartor, sektioner och diagram. Översiktskartor, borrh- och ytlagerkartor, nivåskillnadskartor, grundläggningskartor, kostnadsskillnadskartor. Kort redogörelse för en utförd stadsplaneundersökning.

DK 628.1+628.2

ORRJE, ALFRED: *Vattenförsörjnings- och avloppsfrågornas behandling vid samhällsplanering*. Byggmästaren 27 (1948) nr 25 sid. 461—468.

Redogörelse för de stadganden betr. vattenförsörjning och avlopp som den nya byggnadslagen och byggnadsstadgan innehåller samt omfattningen och arten av de utredningsåtgärder, som med anledning av de nya lagbestämmelserna böra vidtagas i samband med samhällsplaneringen.

STOCKHOLMS STADS BYGGNADSNÄMND

utredning om

SMALHUS

Format 165×242 mm. 472 sidor.

Pris kr. 16:—

Ett standardverk som torde bli oundgängligt för alla som syssla med bostadsproduktion och kommunal bostadspolitik.

Sändes portofritt, om kr. 16:— insättes på vårt

Postgiro nr 31 24

BYGGMÄSTAREN

FÖRLAGSAVDELNINGEN
KUNGSGATAN 32, STOCKHOLM

TÄVLINGAR

Uppgift	Inlämnings- tid	Se Bygg- mästaren
Västra Frölunda i Göteborg	31. 1. 1949	Nr 13 s. VII
Medborgarhus och teater i Falköping	2. 3. 1949	Nr 16 s. XIII
Österleden i Stockholm ..	1.4. 1949	Nr 2 s. III
Älderdomshem i Umeå ..	1.4. 1949	Nr 18 s. VI
Samrealskola m. m. i Säter	2. 5. 1949	Nr 21 s. XVI
Älderdomshem i två stor- leksskolor	15. 6. 1949	Nr 24 s. XIII

Lämna reproduktionsdugliga tävlingsritningar!

Tävlingen om kejserligt palats

Inlämningsstiden till tävlingen om kejserligt palats i Addis Abeba har uppskjutits till den 30 april 1949. Se Byggm. nr 20 1948.

FÖRENINGSMEDDELANDET

ASS fyller 30 år

Den 13 november firade ASS trettio års framgångsrik verksamhet med stort »Fölsekalas med gås och damer på nya Kramer». Med tacksamhet hade SAR:s styrelse mottagit inbjudan att delta och förenade härmed sitt ordinarie novembersammanträde.

Malmö tog emot svept i dis som en kontinental hamnstad, och förmiddagens rundtur i ASS:s bilar förde oss till Westmans transformatorstation och det nya Folkets Hus, efter ett svep ner mot sundet vandrade vi igenom Kockums vidlyftiga anläggningar, under det att ett väder med skånsk novembersnö klädde staden i vitt.

Vid lunchen i Riddarsalen på Malmöhus möttes vi av ASS:s arkitektfruar, som senare synade samlingarna under riksförbundsstyrelsens förhandlingar i museets säsionsrum.

Kalaset på Kramer inleddes av en utställningsvernissage med reseskisser och andra arkitektbilder — lokalen var nyinredd av Ossian — och åtföljdes av Eiler Gräbes anförande om Skåne som ett brytningsland mellan svensk och dansk byggnadskonst och av herrarna Sundbärgs, senior och junior, ensemblespel. Därefter började den festliga måltiden med danska och svenska gäster i legio. Talarkonsten blommade, Teisen förutspådde ASS:s snara anslutning till Akademisk Arkitektforening, WO riposterade med ett frejdigt erövringståg från Göteborg mot Jyllands Arkitektkår. Höjdpunkten blev Ossians utnämmande till 5-årig tillitsman i AA.

Förtjust tackande Ossian Lindqvist, Gunnar Lindman och Thorsten Roos troppade gästerna så småningom av, och festen var till ända för att länge leva i deltagarnas minne.

På söndagen bänkade sig återigen en grupp arkitekter för att arbeta med 48 års organisationskommitté, men det är en annan historia.

DIVERSE

Apropos debatten

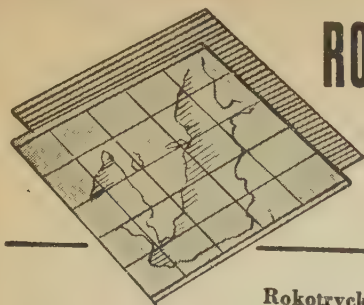
om debatten om form och ideologi i efterkrigstidens arkitektur och citatdebatten m. m. etc.

JAG HAR OCKSÅ LÄST EN BOK:

W. Shakespeare, Hamlet, Act II, Sc II, v. 196: "Words, words, words—!"

Börge Glahn.

ROKO-TRYCK

ger
originalvärdiga
kopior...

AKTIEBOLAGET

KOPIA

Rokotryck är den välkända metoden för reproduktion av kartor och ritningar på papper och kalkerväv. Lämpar sig även för kart- och ritningstryck i större upplagor i svart och färger.

David Bagaresgata 7, Stockholm.
Tel. växel 23 22 40

Monteringsfärdiga

FACKVERKS-KONSTRUKTIONER

av olika typer för stora och små spännvidder vid industri- och lantbruksbyggnader, bostadshus m. m.
Rekvirera vår broschyr: "En bärande konstruktion"

A-B STANDARDHUS
HULTSFRED
AVDELN. KONTOR I STOCKHOLM - GÖTEBORG - MALMÖ

COLUMBI-TRAPPAN

»trappan för de låga vindsutrymmena»

Trappan är tillverkad av primasvetsadestålrör i hopskjutbara sektioner. Den levereras komplett monterad i en träram med över- och underlucka, varigenom erhålles extra god isolering. Den tar liten plats — gömmer sig i trossbotten, då den inte användes. Columbi-trappan är en liten trappa med en stor stor trappas fördelar. Tillverkas för alla våningshöjder.

Sv. Patent nr 120969

Patentsökt i flera andra länder.

Rekvirera vår broschyr.

TULLHOLMENS AB

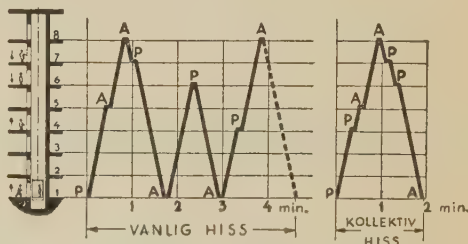
KARLSTAD

Tel. 100 35, 178 35

Kollektivhissen

betyder *snabbare* personbefordran till *lägre* kostnader.

Kollektivhissen är rätta lösningen på hissproblemet i de moderna höghusen, ty den ger automatiskt kortaste färdschema, med minimum tomgång, vilket betyder snabbare personbefordran till lägsta strömförbrukning och minsta slitage.

Rådfråga oss. Vi hava mångårig erfarenhet betr. kollektivhissar. Den första installerades av oss redan år 1939.

GRAHAM BROTHERS AB

MALMÖ:
St. Nygatan 55
Tel. 721 30

LINKÖPING:
S:t Larsgatan 17
Tel. 252 50

STOCKHOLM:
Brunkebergstorg 12
Tel. 22 23 60

KLOSTERIT-METODEN ger absolut tätt tak med ett enda lag...

Klosterit-metoden betyder enkel täckning och svetsad, spikfri fog — en garanti för absolut tätt tak. Inga underhållskostnader. 10 års skriftlig garanti. Nästa gång Ni behöver takpapp begär Klosters A-papp av normal kvalitet.

A.B. KLOSTERS FABRIKER — JÖNKÖPING

det är alls inte kul
jag är trött jag är ful
jag har finnar och kinden är blek
jag har suddat var natt
alla streck som jag dratt
under dagen i skolan på lek
mina hemliga laster är många
mina pauser i arbetet långa
horisonten är trång
jag kan knappt på en gång
kasta blicken från teknis till spånga

jag vill ha värme och ljus
vill se lustiga hus
vill se länder en tre fyra sex
jag vill ner till marseille
för att träffa en tjej
hon kan visa så fina komplex
jag skönaste former vill klappa
om putsen går av ska jag rappa
jag är snäll som ett lamm
men vill ta notre dame
på ett skissblock och visa för pappa
but

Den avgående årskursen inom Tekniska Högskolans arkitekturavdelning avser att under ledning av professor Erik Lundberg i mitten av april 1949 företaga en studiereisa genom Nederländerna och Frankrike. Under professor Ahrboms ledning har årskursen genomfört en undersökning av lokaler och lokalgrupper i moderna skolor. Resultatet har bearbetats under en serie seminarieövningar och sammanställts till ett kompendium, innehållande måttuppgifter och andra fakta om lokalerna och deras inredning, från lärarhåll framförda synpunkter m. m. I januari beräknas skriften utkomma, tryckt av Kopia, omfattande ca 150 sidor och några hundratal illustrationer.

Till de bidragsgivare, som kan tänkas ha användning för kompendiet, vill vi erbjuda detsamma som en motprestation till de gåvor, som kommer att möjliggöra vår frankrikeresa. Tyvärr tvingar oss framställningskostnaderna att begränsa detta uttryck för vår tacksamhet till dem, som bidraga med 20 kronor eller därutöver, vilket dock ingalunda betyder att inte varje bidrag mottages med stor tacksamhet. V. g. angiv på giroblanketten om komp. önskas. Postgironummer 354685.

på A 4:s vägnar
Studieresekommittén

Jordbrukets byggnadsfrågor

I mitten av november anordnade Jordbrukets upplysningsnämnd en visning för ett 30-tal representanter för såväl den svenska som den utländska pressen samt för ett lika stort antal representanter för svenska myndigheter och företag. Visningens internationella karaktär förstärktes ytterligare av några utländska lantbruksattachéer. Det dagslånga programmet, som avsåg att ge en uppfattning om de riktlinjer efter vilka man bör arbeta vid förbättrandet av jordbrukets animalieproduktion, började i Kristianstad med föredrag och film samt slutade i Hålsingborg med middag. Programmets huvudpunkter var besök vid ett par försöksladugårdar på vägen mellan de båda städerna.

Agronom Alarik Örborn gav såsom chef för Statens forskningskommitté för lantmannabyggnader en översikt över jordbrukets byggnadsfrågor. Han hoppades att visningen för de närvarande skulle innebära en vändpunkt i uppfattningen om byggnadsproblemen inom lantbruket. De höga byggnadskostnaderna verkar i hög grad hämmande på jordbrukets ekonomiska utveckling, kanske i högre grad än inom någon annan näringsgren. Som regel har man ansett att byggnadskostnaderna på ett eller annat sätt måste sänkas. Möjligheterna att minska byggnadskostnaderna och på så sätt bidra till en mer lönande jordbruksdrift är emellertid ringa. Större utsikter till framgång torde finnas om man jämsides med försöken att förbilliga konstruktionerna arbetar för att på olika vägar söka förränta, amortera och underhålla byggnadskapitalet.

Den senaste utvecklingen på lantbrukets byggnadsfront och de mål man i fråga om byggenskapen strävar efter visades i en utomordentligt trevlig och instruktiv film, som inspelats av Skogs- och Lantbruksfilm i samarbete med forskningskommittén. Filmen gav ej endast en uppfattning om tekniska nyheter vid moderna ekonomibyggnader utan visade även byggnadsfrågan i dess rätta jordbruksekonomiska sammanhang.

Efter det att Skånska Cementgjuteriet bjudit på lunch för man i buss till Sveriges Utsädesförenings förädlingsstation vid Ugerup, där en av forskningskommittén nyplanerad försöksladugård demonstrerades. Denna gård är planerad som ett enmansjordbruk, vilket innebär att en man under normala förhållanden bör hinna med allt arbete och att inget arbete får vara annat än enmansarbete. Den nya ladugårdstypen kännetecknas av låghus avsedda för djuren samt av silotorner för kreatursfodret. De ur brandsynpunkt farliga ladugårdsskullarna och foderladorna har sålunda utbytts mot betongsilor. Vallfodret hässjas och torkas ej till hö utan inlägges i stället till ensilage, vilket är betydligt mer arbetsbesparande. Bland de många intressanta nyheterna märks monteringsbara gödselrännor, foderbord och svinkrubbor av fabriksstillverkade eternitprofiler, automatisk vattnings av djuren samt kanske främst värmepumpanläggning för uppvärmning av bostadshuset med hjälp av ladugårdsluftens temperatur och vattenånga.

Värmepumpsystemet fungerar i princip på samma sätt som ett kylskåp, dvs. ett kylmedium pumpas i ett slutet rörsystem med hjälp av en kompressor runt mellan en kallare »värmekälla» och det rum, som skall hållas uppvärmt till den högre temperaturen. Kylvätskan kommer på sugsidan av kompressorn att förångas och kan därvid medföra stora värmemängder. När kylgasen har passerat kompressorn, utsättes den för ett stort övertryck och utfälls på nytt i vätskeform varvid de förut bundna värmemängderna avges.

De svenska tämligen välisolerade och välventilerade ladugårdarna har visat sig vara ypperliga värmekällor.

"Vi använder pålar av STRÄNGBETONG

de är lätta att hantera
och har stor böjhållfasthet!"

Den förspända betongen har betydligt större spricksäkerhet vid böjning, vilket är av stor betydelse under transport och lyftning. Genom sin stora böjhållfasthet kan strängbetongpålar också användas i stora längder — ända upp till 25 m.

Strängbetongpålarnas låga vikt i förhållande till bärförmågan gör att fraktkostnaden blir liten. Den låga vikten gör det också lättare att hantera en strängbetongpåle.

Spar stål med 75 %. Största sparsamhet med järn är nödvändig! Strängbetongpålarna tillgodoser också detta krav, ty de innehåller endast 25 % av den stålkvantitet, som ingår i vanliga betongpålar.

Leverans från lager. Som standard tillverkas pålar av strängbetong i två dimensioner, 20/20 cm och 25/25 cm, för en belastning av 25 resp. 39 ton. Vi för ett större lager av de mest förekommande längderna, 5—13 m, i halvmeterintervall.

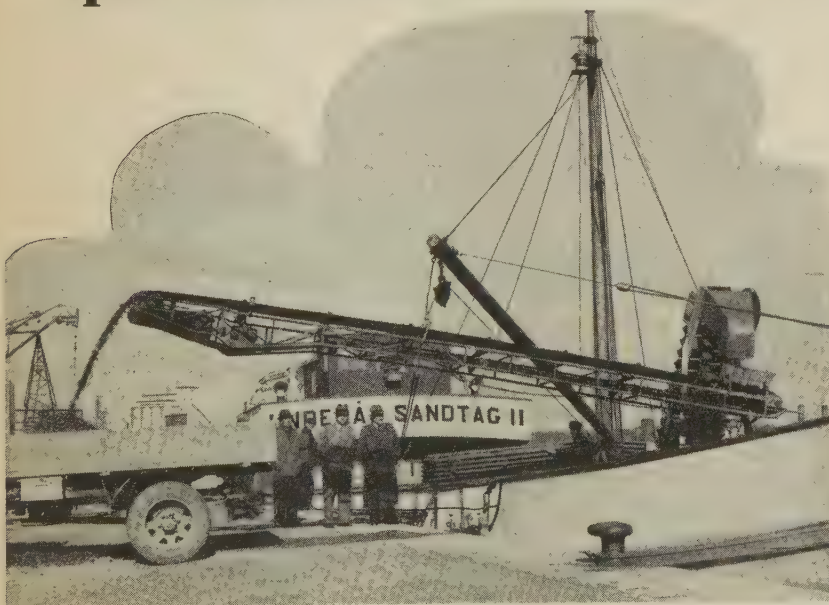

AB BETONGINDUSTRI

Strängbetongfabriken

STOCKHOLM 9 - Telefon 45 25 15

"Spar lastbilar och bensin" använd MÄLARGRUS

Betongmotorfartyget »Underås Sandtag II» lossar grus

UNDERÅS SANDTAG AB

vid farleden

SÖDERTÄLJE—STOCKHOLM

HÅRSGARNS GRUSTAG AB

vid farleden ENKÖPING—

STRÄNGNÄS—VÄSTERÅS.

Modernaste anläggningar för rationell utlastning av sand, grus, singel och makadam.

Självlösande motorfartyg — pråmar och bogserare. Lossning med elevator eller kran direkt från lastfartyg till bil.

Kontor: UNDERÅS Tel. SÖDERTÄLJE 44180 Växel. Postadr.: SÖDERTÄLJE, Box 108
Filial: Västerås, Tel. 365 00. " Västerås, Box 39

Upplag i Stockholm, med lastningsficka, Söder Mälarstrand, Kajplats 19, Tel. 44 21 45
" " " Hornsberg.

Infordra offert.

Gullhögens
CEMENTS
SNABA
STANDARD
GE GOD BETONG
P-B GULLHÖGENS BRUK SKÖVDE

TAK SOM TROTSA TIDENS TAND
 erhållas med

MATAKI-PAPP

Vi tillverka Mataki underhållsfria takpapp förutom med grå härdad yta i följande rena, vackra färger: grön, röd, svart, aluminium, brunrå m. fl. och utföra större taktäckningsentreprenader under betryggande garanti.

Vår produktion omfattar dessutom all övrig impregnerad byggnadspapp för samtliga förekommande ändamål, såsom tak-, membran-, trossbotten- & grundisolerings-, förhyrdning m. fl.

Auktoriserade
 återförsäljare
 i hela landet

Abtebolaget
MATAKI
 MALMÖ TAKPAPPFABRIK OCH KEMISK INDUSTRI
 MALMÖ Tel. namnrop MATAKI

Branddörrar
Arkivdörrar
Valvdörrar
Kassaskåp
Byggnadssmidan

John Anderssons Kassaskåpsfabrik
 RUDDAMSGATAN 74. GÄVLE
 Tel. 3049

Försöksladugård i Ugerup

I den första försöksanläggningen, gården i Ugerup, där ett 35 m avlagset bostadshus uppvärms till $+20^{\circ}\text{C}$, har värmepumpen hittills fungerat oklanderligt. Någon kontroll av anläggningens ekonomi har ännu ej kunnat göras men teoretiska beräkningar visar att årskostnaderna för detta uppvärmningssystem ligger betydligt lägre än motsvarande kostnader för oljeuppvärmning och till och med lägre än årskostnaderna för vanlig kokseldning. Värmepumpanläggningen kan dessutom förutom till bostadsuppvärmning även användas för mjölkkyllning.

Under pressvisningen demonstrerade forskningskommittén även en större gård vid Stora Hyllinge, där speciellt kreatursskötseln är föremål för rationalisering. Avsikten är att vid denna gård det endast skall behövas två man för att utfodra och mjölka 120 kor samt för att sprida gödseln på fältet. Vid en så radikal omläggning av jordbruksföretagen krävs såväl nya mekaniska hjälpmedel som ingående metodstudier och planering av arbetet. Hyllinge gård, som tillhör Höganäsbolaget, är ett gott exempel på hur långt man kan komma med ombyggnad och nyplanering av en befintlig större ladugård. Från ensilagetorn uttas fodret mekaniskt och distribueras medelst foderagnar. För övrigt kan nämnas mjölkmaskinanläggning, mekanisk utgödsling och artificiell belysning med lysämnescrör.

Efter besöken vid försöksladugårdarna fortsattes färden till Hälsingborg, där Höganäsbolaget bjöd på en middag under vilken gästerna fick tillfälle att sortera upp de nya intryck de fått och ge uttryck åt den ganska samstämmiga uppfattningen att landsbygden håller på att få ett nytt ansikte — ett ur arbetssynpunkt rationellt men samtidigt kanske ur estetisk synpunkt förfulat ansikte. Det väsentliga är nog att förhindra flykten från landsbygden samt öka och förbättra jordbruksproduktionen även om det sker på bekostnad av landsbygdens poesi och gamla traditioner. Poesin kommer kanske trots allt att finnas kvar även om människan blir så rationell att den från kon förutom mjölken ej blott tar gödseln utan i fortsättningen även värmen.

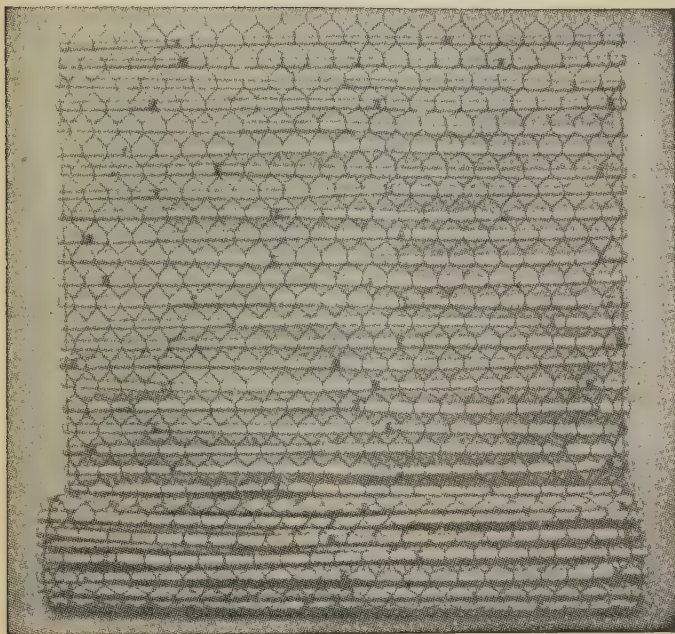
Boris Blomgren

Kurs i stadsplaneteknik

I samband med stadsplaneväsendets snabba utveckling under senare år har bristen på fackmän, som äga erforderlig utbildning och erfarenhet för utförandet av planarbeten gjort sig alltmera gällande. Det kan till och med ifrågasättas om den byggnadslagstiftning, som trätt i kraft från och med innevarande år och som bl. a. föreskriver att all tätbebyggelse skall föregås av planläggning, kan på avsett sätt tillämpas om icke inom den närmaste tiden

Armeringsmattan "IDEAL"

borgar för kvalitet och ekonomi

- 1** IDEAL ett förstklassigt fabrikat tillverkat av galvaniserad trådduk med 1" maskor och grova vassrör.
- 2** IDEAL förhindrar sprickbildning, ty trådnätet ligger inuti putsbruket och armerar putsen.
- 3** IDEAL är ekonomisk, då den inbesparar dyrbara reparationskostnader.

IDEAL finnes till påseende hos BYGG-TJÄNST, Kungsgatan 32 och till salu hos byggnadsmaterialaffärer, järnhandlare eller Stockholms Reveteringsfabrik.

GIPSI Byggnadsplattan

Med alla fördelar

GIPSI 13 mm svensk brandhändig byggnadsplatta som ersätter såväl rörning som puts. Provad av Stockholms Stads Byggnadsnämnd och Statens Materialprovvningsanstalt enligt biografförordningen § 2 mom. 2 och godkänd som brandhändig beklädnad.

STOCKHOLMS REVETERINGSFABRIK

K. M. JOHANSSON - NORRTULLSGATAN 34, STOCKHOLM - TEL. 33 27 05, 33 45 19

tillgången till personal med utbildning inom stadsplaneområdet avsevärt ökas.

För närvarande arbeta inom stadsplaneväsendet huvudsakligen högskoleutbildade arkitekter, ingenjörer och lantmätare, som handha det utrednings- och skissarbete som erfordras för planens uppläggande i stora drag, men som även i huvudsak utföra genomarbetningen i detalj av planen. Utöver fackmän av sådant slag finnes det å stadsplanekontoren — om man frånsér vissa specialister — ofta endast personal för själva kartritningsarbetet, vilken personal icke har annan fackutbildning än en kartritningskurs bakom sig.

Erfarenheten har — helt naturligt — visat att det föreligger ett behov av sådan personal å stadsplanekontoren, som utan att ha genomgått teknisk högskola dock äger tillräckliga tekniska kunskaper för att kunna biträda och i viss utsträckning självständigt handhava detaljarbetet vid planernas upprättande. Om sådana stadsplanetekniker finnes att tillgå, skulle fackmännen med utbildning från teknisk högskola i stor utsträckning kunna frigöras för huvuduppgifterna inom planväsendet.

Av denna anledning föreslog byggnadsstyrelsen i en skrivelse den 10 augusti 1948 överstyrelsen för yrkesutbildning att anordna särskilda kurser för utbildning av s. k. stadsplanetekniker.

Som lämpliga att delta i en sådan kurs kunde anses ingenjörer som utexaminerats från de statliga tekniska läroverken antingen från husbyggnadsteknisk linje vid sådant läroverks gymnasium eller från dess byggnadsfackskola, då man härigenom skulle få elever som redan hade en god utbildning inom husbyggnadsområdet.

En första kurs för sådant ändamål kommer under vårterminen 1949 att anordnas av överstyrelsen för yrkes-

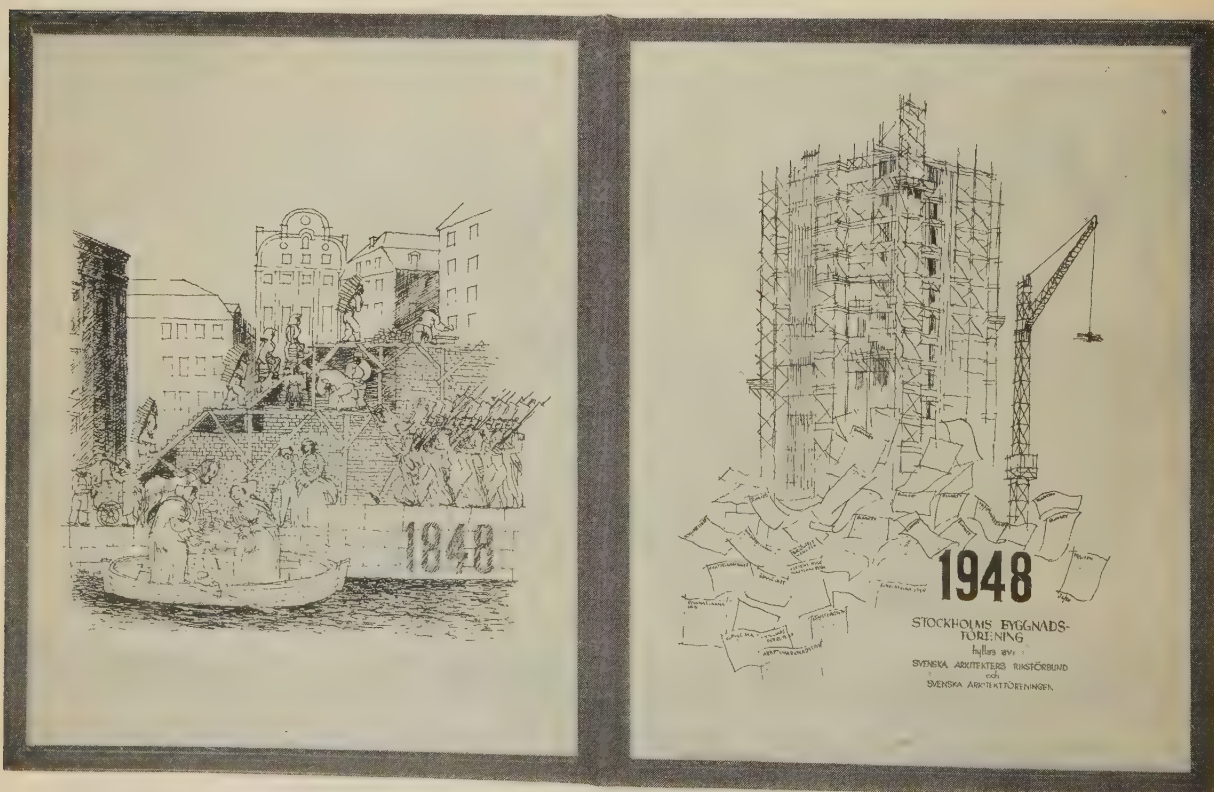
utbildning i samarbete med byggnadsstyrelsen vid Högre tekniska läroverket i Stockholm. Den blir anordnad som en dagkurs och börjar den 14 februari samt kommer att pågå under 8 veckor. Anmälningstiden för kursen utgår den 15 januari.

Bland de ämnen som komma att behandlas vid kursen må nämnas: Kartkännedom (24 timmar), författningskunskap (40 timmar), vattenförsörjnings- och avloppsteknik (32 timmar), kommunikationsteknik och vägbyggnadsteknik (24 timmar), geoteknik (8—12 timmar) samt stadsbyggnadslära. Inom det sistnämnda ämnet kommer att behandlas: översiktlig planläggning, bostaden i stadsplanen, gator och öppna områden, gemensamhetsanläggningar och allmänna byggnader, områden för industriändamål, småindustri och hantverk samt slutligen beteckningar på kartor tillhörande plan- och bestämmelseföreslag. För sistnämnda ämne har anslagits 160 timmar, men då kursen avses skola få en så praktisk inriktning som möjligt, avses 88 av dessa timmar skola användas för övningar. I övningarna kommer bl. a. att ingå uppritning av byggnadsplaner och stadsplaner efter givna skisser, utförande av illustrationskartor och annat illustrationsmaterial samt upprättande av beskrivningar och andra för planförslagens fastställande erforderliga handlingar.

Som lärare vid kursen kommer i stor utsträckning tjänstemän hos byggnadsstyrelsen samt hos lantmäteristyrelsen och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att fungera men även privatpraktiserande eller i kommunal tjänst anställda fackmän komma att medverka.

Denna kurs synes vara av ett speciellt intresse, då den torde vara den första utbildning av detta slag som funnits inom landet. Den kan på sätt och vis betecknas som en inkörsport till ett helt nytt yrke. *E. Wannfors*

Svenska Arkitekters Riksförbunds och Svenska Arkitektföreningens adress till Stockholms Byggnadsförenings 100 års jubileum

Adress komponerad av arkitekt SAR Rolf Engströmer

Befattningen som

stadsarkitekt i Skara

och byggnadskonsulent i Vara köping m. fl. samhällen kungöres härmed till ansökan ledig.

För befattningen, som är halvtidstjänst, utgår en lön av 8.000 kronor per år jämte dyrtidstillägg, f. n. 32 %. Pensionsförsäkring i S. K. P.

Blivande befattningshavare är skyldig underkasta sig antagen instruktion för tjänsten samt för stadens befattningshavare gällande tjänste- och pensionsreglementen i tillämpliga delar med de ändringar däri, som kunna bli i vederbörlig ordning beslutade. Tillträde skall om möjligt ske den 1 maj 1949.

Ansökan, åtföljd av åldersbetyg, meritförteckning och de övriga handlingar, sökande vill åberopa, skall vara inkommen till byggnadsnämnden i Skara senast den 29 januari 1949. Vid anfordran skall friskintyg enligt fastställt formulär kunna företes.

Instruktion för tjänsten samt närmare upplysningar kunna erhållas av kommunalborgmästaren i Skara. Tel. 105 55.

Skara den 27 december 1948.

BYGGNADSNÄMDEN.

BEFATTNINGEN SOM

STADSARKITEKT FÖR JÄMTLANDS LÄNS KÖPINGAR OCH MUNICIPALSAMHÄLLEN

(Frösö och Svegs köpingar samt Strömsunds, Bräcke, Järpens och Hammerdals m:n, sammanlagd folkmängd ca 13000) kungöres härmed ledig att tillträdas snarast efter den 1 februari 1949. Behörighet till befattningen äger den, som uppfyller fordringarna för behörighet såsom stadsarkitekt enligt 13 § Byggnadsstadgan.

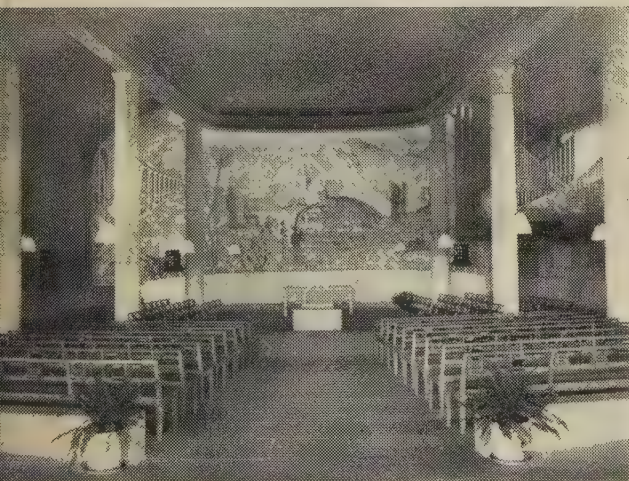
Befattningen är deltidstjänst (170 tjänstedagar per år) med rätt att utöva enskild verksamhet. Lön för deltidstjänsten utgår med 9.500: — (inkl. index). Pensioneringen är ordnad enligt S. K. P:s bestämmelser. Stationsort är Frösö köping, som även ställer kontor till förfogande. Särskilt anslag utgår för kanslibiträde, reseersättning och expenser.

Ansökan till befattningen, åtföljd av åldersbetyg, styrkt meritförteckning och de övriga handlingar sökande önskar åberopa samt uppgift om tidigaste tillträdesdag, ställes till Jämtlands läns köpingars och municipalsamhällets byggnadsnämnds-förening u. p. a., Frösön, och skall vara föreningen tillhanda senast den 1 februari 1949. Närmare upplysningar kunna erhållas genom föreningens ordförande kamrer Erik Edwall, tel. Östersund 104 54 (Bostad tel. 126 08).

Frösön den 16 december 1948.

STYRELSEN

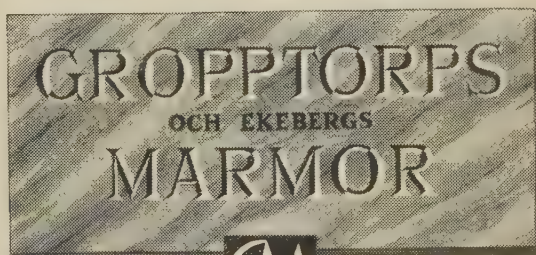
Med kolonner av svensk marmor...

Interiör från Heliga Korsets Kapell på Skogskyrkogården med de två kolonnraderna av Ekebergsmarmor och X:ets altartavla.

... i Heliga Korsets Kapell

När professor E. G. Asplund skapade Heliga Korsets kapell ute på Skogskyrkogården, valde han handarbetad Ekebergsmarmor till pelarna. Med dessa kolonner av svensk marmor inom en krets av levande ljus och med X:ets mäktiga altarmålning i fonden är kapellet en av den moderna byggnadskonstens vackraste och stämningsfullaste helgedomar i vårt land.

1908 CM 1948

GROPPTORPS MARMOR AKTIEBOLAG

KATRINEHOLM - STOCKHOLM

ULVSUNDA SÅGVERKS AB

DROTTNINGHOLMSVÄGEN 195 - ULVSUNDA

Tel. 26 08 18

Beställningstelefoner :

Brädgården Ulvsunda..... 25 62 48, 25 63 48

» Stuvsta..... 57 22 75, 57 26 15

» Ekerö Träkvista .. 155, 200

T r ä v a r o r
Byggnadsmaterial

Nyhet för husmödrar!

**RÄKÅFORS
STRYKSKÅP**

Patents.

Underlättar och effektiviserar strykningsarbetet. Skåpet kan efter önskan förses med över- och underskåp.

Över-
skåp

Under-
skåp

Stryk-
skåp

★ Begär vår utförliga
broschyr.

RÄKÅFORS INDUSTRIER, Edsbyn. Tel. 330

Sänd st. broschyr(er) på strykskåp.

Titel och namn :
(tydligt)

Bostadsadress:

Postadress: Byggn. 25-48

PARKETTGOLV

massiv ek och bok

Gummiparkett,

Lamellbräder,

Tretongolv,

(undergolv för parkett
och linoleum).

Asfalt - Tiles

Linoleum,

Golvslipningar,

Synteko

ytbehandling som gör
parkettgolven okänsliga
för vatten.

Gummimattor

BRÖDERNA RANDÉN

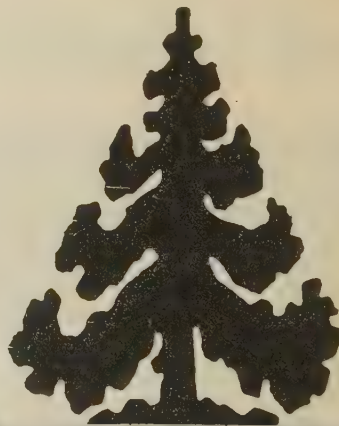
Specialfirma i golv

Torggatan 12—14, BORÅS

Telefoner 213 70 — 213 71

MALMÖ. Tel. 234 82. GÖTEBORG. Tel. 13 70 21

FALKENBERG. Tel. 1213 — 1214

TRETONG

det aktuella fyllnadsmaterialet

vid tillredning av lätt, värmeisolerande och spikbart cementbruk för

underlagsgolv

fasad- och innerputs

värmeisolering av betongtak

mellanväggsplattor

byggnadsblock

INGENIÖRSFIRMA ROBERT LEJMARK A.-B.

TIMMERNABBEN. Tel. 12, 112

REDAKTÖRER:

Arkitekt SAR Leif Reinius
Civilingenjör SVR Gunnar Essunger

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Harry Bernhard
Hilmer J. Danielsson
Bengt Gate
Torbjörn Olsson
Yngve Steen
Tore Webjörn

PRENUMERATIONSPRISER FÖR HELÅR

	Sverige	Danmark Finland Norge	Övriga Utlandet
Endast lösnummer	20: —	22: —	26: —
Lösnummer + klotpärm ..	23: —	—	—
Lösnummer + halvfr.pärm	27: 50	—	—
Lösnummer + bundet ex. i klotband	30: —	33: 50	40: —
Lösnummer + bundet ex. i halvfr.band	37: —	40: —	47: —

REDAKTIONSSEKRETERARE:

Fil. mag. Inga Mari Lönnroth

REDAKTIONSOMBUD:

Victor Bährner, Malmö
Ossian Lindqvist, Malmö
Owe Svärd, Göteborg
Gunnar Hoving, Göteborg

Ansvarig utgivare:
Arkitekt SAR Moje Bergström

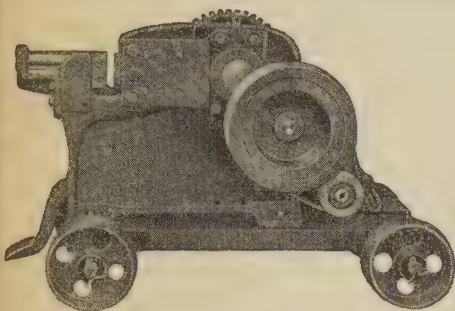
I tidskriften gjorda uttalanden stå för författarnas räkning och äro endast om så anges att anse som uttryck för ståndpunktstagande av någon av de föreningar, som utge tidskr.

Tornborg Lundberg

TELEFON: NAMNANROP

ÅRSTADALSHAMNEN. STOCKHOLM 9

Kontor, Mek. Verkstad och Lager, Årstadalshamnen.

Transportabla BETONGJÄRNSSAXAR MED ELEKTRISK MOTOR.

Klipper rundjärn upp till 32 mm. Klipphastighet 40 slag per min.

130

Gustasten

står i särklass bland inom
landet bearbetad kalksten
för byggnadsändamål

AB Gusta Stenförädlingsverk
BRUNFLO

TEL. 19, 63

Avd. kontor Kungsgat. 15, Stockholm
Tel. 116621, 115068

RÖRLEDNINGS AKTIEBOLAGET

MONTÖR

RENSGATAN 5 • STOCKHOLM

T E L E F O N

23 06 40

Nyanläggningar
Moderniseringar
Reparationer

BAUR, HERMANN: *Grunddragen i ny schweizisk arkitektur*. Byggmästaren 27 (1948) nr 26 sid. 471—472.

En kort redogörelse för den schweiziska arkitekturutvecklingen och de teoretiska och principiella tendenser, som nu är aktuella.

GEISENDORF, C.-E.: *Bildrevy med kommentarer*. Byggmästaren 27 (1948) nr 26 sid. 473—484.

En serie bilder från den schweiziska arkitekturutställningen i Stockholm, bl. a. av hyreshus, villor, skolor, kyrkor, industribyggnader och utställningsbyggnader.

ROTH, ALFRED: *Arkitektur - måleri - skulptur*. Byggmästaren 27 (1948) nr 26 sid. 485—492.

För lösningen av de konstnärliga och formella gestaltungsproblemen i arkitekturen är uppgörelsen med det moderna måleriet och skulpturen av stor vikt.

Glöm ej att
prenumerera

för 1949

Inbetalningskort medföljde nr 23

BYGGMÄSTAREN

KUNGSGATAN 32, STOCKHOLM
Postgiro nr 31 24

TÄVLINGAR

Uppgift	Inlämnings-tid	Se Bygg-mästaren
Västra Frölunda i Göteborg	31. 1. 1949	Nr 13 s. VII
Medborgarhus och teater i Falköping	2. 3. 1949	Nr 16 s. XIII
Österleden i Stockholm ..	1.4. 1949	Nr 2 s. III
Ålderdomshem i Umeå ..	1.4. 1949	Nr 18 s. VI
Samrealskola m. m. i Säter	2. 5. 1949	Nr 21 s. XVI
Ålderdomshem i två storleksklasser	15. 6. 1949	Nr 24 s. XIII

Lämna reproduktionsdugliga tävlingsritningar!

Badhus och simhall i Ystad

I en inbjuden tävling om badhus och simhall i Ystad har första pris tilldelats stadsarkitekt Rune Welin, Ystad.

Övriga inbjudna ha varit arkitekterna Ancker, Gate, Lindegren, Stockholm, Erik Fehling, Trälleborg, samt Hans Westman, Lund.

Prisnämnden har utgjorts av professor Paul Hedqvist, stadsarkitekt Arvid Fuhre, riksdagsman Torsten Andréé och badhuskommitténs ordförande, herr J. O. Persson.

DIVERSE

Sammandrag av husbyggnadslitteratur

För att sprida kännedom om resultaten från de senaste årens forsknings- och utredningsverksamhet på byggnadsområdet har Statens kommitté för byggnadsforskning för avsikt att utge en publikation omfattande korta men belysande sammandrag från den litteratur, dock ej tidskriftslitteratur, som utkommit i Sverige under femårsperioden 1944—1948. Då en viss begränsning är nödvändig skall publikationen huvudsakligen avse husbyggnad och närgränsande områden.

För att erhålla korrekta sammandrag har kommittén vänt sig direkt till författarna med inbjudan att till kommittén inkomma med sammandrag av egna arbeten. Ett 60-tal författare har sålunda kontaktats.

Kommittén vill uppmana de författare, som publicerat något arbete av intresse för litteratursammanställningen och ej direkt underrättats av kommittén, att omgående sätta sig i förbindelse med Statens kommitté för byggnadsforskning.

Värdering av lantmannabyggnader

Meddelanden från Statens forskningskommitté för lantmannabyggnader nr 15.

Värdering av ekonomibyggnader och bostäder vid lantbruket. Av Nils Holmquist och C. O. Johansson.

Meddelandet är avsett att tjäna som vägledning vid bedömandet av det rent byggnadstekniska värdet av jordbrukets byggnader för exempelvis följande ändamål:

Uppgörande av ekonomiska förhandskalkyler för omplanering av jordbruk inom visst område;

slutlig värdering för fastställande av ersättningsanspråk i samband med expropriation eller omreglering av fastigheter;

värdering för beräkning av kapitalvärden och kapitalkostnader för bokföringsändamål samt

värdering för bestämmande av riktiga brandförsäkringsvärden.

Värderingsmetoden bygger på att först beräkna ifrågasvarande byggnads återanskaffningsvärde, dvs. det pris, en lika stor och med samma tekniska standard vid värderingstillfället nyuppförd byggnad, skulle betinga.

Vid beräkningen av återanskaffningsvärdet utgår författaren från ett grundpris pr m² bruttoyta för djurstallar och bostäder samt pr m³ byggnadsvolym för övriga byggnader. Detta grundpris utgör kostnaden för vissa av byggnadens delar, beräknad för ett visst enkelt utförande. Till grundpriset göres sedan tillägg om dessa delar är utförda på dyrbarare och bättre sätt samt för byggnadsdelar och utrustning utöver vad som ingår i grundpriset.

Därefter beräknas det nuvarande byggnadsekonomiska värdet, nuvärdet, genom att göra vissa avdrag från återanskaffningsvärdet beroende på värdeminskningen genom ålder och bruk. Avdragens procentuella storlek fixeras med hjälp av en för hela byggnaden uppskattad beskaffenhetsfaktor. Vid bedömandet av beskaffenhetsfaktorn sker alltså den egentliga värderingen av byggnaden.

Praktiska och ändamålsenliga formulärförslag, avsedda att användas vid värderingar, ingår i meddelandet.

En värderings tillförlitlighet beror alltid i sista hand på värderingsmannens kunskaper, erfarenhet och noggrannhet. Det förvånar därför när förf. angående värderingsmannens kvalifikationer skriver, att det i praktiken ofta inträffar fall då denne helst bör ha viss erfarenhet av byggnadsvärdering.

Meddelandet bör speciellt kunna vara till nytta för arbetet i de nya lantbruksnämnderna, som skall handhava den lokala statliga verksamheten för jordbrukets rationalisering, men även för övriga som syssla med hithörande frågor.

Göte Mårtensson

"Visst hinner vi! Vi använder
pålar av

STRÄNGBETONG

de finns på lager!"

Som standard tillverkas pålar av strängbetong i två dimensioner, 20/20 cm och 25/25 cm, för en belastning av 25 resp. 39 ton. Vi för ett större lager av de mest förekommande längderna, 5—13 m, i halvmeterintervall.

Stor böjhållfasthet. Då strängbetongpålarna utmärker sig för stor böjhållfasthet kan de också erhållas i mycket stora längder — ända upp till 25 m.

Låg vikt. Strängbetongpålarnas låga vikt i förhållande till bärförmågan gör att fraktkostnaden blir liten. Den låga vikten gör det också lättare att hantera en strängbetongpåle.

Spar järn med 75 %. Största sparsamhet med material är nödvändig, framhåller myndigheterna. Strängbetongpålarna tillgodoser verkligen detta krav, ty de innehåller endast 25 % av den stålkvantitet som ingår i pålar av armerad betong.

AB BETONGINDUSTRI

Strängbetongfabriken

STOCKHOLM 9 - Telefon 45 25 15

SVERIGES KONSULTERANDE

VÄRME- OCH SANITETSINGENIÖRERS FÖRENING SKVS

Lagerlöfsgatan 8 • Stockholm • Tel. 52 08 50

Föreningens ändamål är att främja och utveckla den konsultande ingenjörssamheten inom värme-, ventilations- och sanitetstekniken i Sverige för att därigenom tillgodose det allmännas behov av kunniga och opartiska tekniska rådgivare.

GÖTEBORG

Ahlén, Filip, Ing.-byrå, Postgatan 2
Tel. 11 30 52, 13 47 45

Bresky, Bernh., Ing.-byrå, Kungsgatan 46
Tel. 13 95 13, 13 95 16

Fagerström, W., Kons. Ing.-byrå A.-B.,
V. Hamngatan 2. Tel. 13 07 15

Theorell, Hugo, Ing.-byrå, A.-B., V. Hamngatan 11
Tel. 17 50 30

MALMÖ

Österberg, J., Ing.-byrå, Kompanigatan 4
Tel. 102 34, 267 54

STOCKHOLM

Bergströms Ing.-byrå & C:o, Kungsbroplan 2
Tel. 52 05 60

Dahlgren, Wilh., Konstr.-byrå, A.-B., Hamngatan 24
Tel. 10 12 84

Eklund, Karl G., Ing.-byrå, Brunkebergstorg 15
Tel. 10 27 13, 10 27 14

Eriksson, Helge, Konstr.-byrå, Drottninggatan 14
Tel. 11 29 50, 11 89 50

Haijlen, Alfred, Kons. Ing.-byrå, Kungsgatan 39
Tel. 20 42 96

Hellström, Jacob, Ing.-byrå, St. Nygatan 25
Tel. 21 53 92

STOCKHOLM (forts.)

Konstruktionsbyrån, D. A. Carlsson,
Drottninggatan 114. Tel. 31 15 28

Larsson, Ragnar, Konstr.-byrå, Birger Jarlsgat. 31
Tel. 10 08 33, 20 23 42

Nyman, Martin, Konstr.-byrå, Vidargatan 7
Tel. 30 02 42

Petersson, Paul, Konstr.-byrå, Vasagatan 7
Tel. 11 29 74

Rudgren, Knut, Konstr.-byrå, Birger Jarlsgatan 36
Tel. 11 79 19

Runefelt, Elis, Ing.-byrå AB, Sturegatan 10
Tel. 61 62 24, 61 62 84

Rörtekniska Byrån A.-B., N. Mälarstrand 24
Tel. 52 44 44, 52 44 45

Theorell, Hugo, Ing.-byrå A.-B., Lagerlöfsgatan 8
Tel. 52 08 50

Tysklind, Sven, Konstr.-byrå, Hamngatan 22 A
Tel. 10 39 98, 11 49 98

Ullman, Bengt, Konstr.-byrå, Sveavägen 98
Tel. 33 37 44, 33 38 44

SUNDSVALL

Sten Olssons Ing.-byrå, Storgatan 26
Tel. 51 54, 51 38

UMEA

Larsson, Sixten, Konstr.-byrå, Kungsgatan 66
Tel. 17 72

Hommage à Ärland

Är spex det rätta ordet för den konstart, som Ärland med varje årgång drivit till allt högre fullkomning? Den har inte mycket gemensamt med det traditionella student-spexet, som hade sin glanstid någon gång i början av seklet. Inget ont om studentspexet, det ungdomligt uppslupna skämtet med allt som man eljest är van att ta så seriöst. Men låt oss medge, att det låg åtskilligt av jargong och kanske en del snobberi i den genren — vi har ju alla varit med om det, åtminstone vi äldre. Vad Ärlands musa inger honom är en underlig, härlig blandning av bittert och ljuvt, av skämt och allvar, av poesi och burlesk, av pessimism och livsglädje; hon — sångmön — har lagt sin hand på hans panna, och han har själv gripen viskat:

Det växer blommor i mitt bröst
i hjärtats mull.

Det känns som vår fast det är höst.

Det är Din skull.

Ärland har roat oss arkitekter kungligt, men han har gjort mycket mer än så; han har lyft upp våra fester på ett vida högre plan än de vanliga »skivornas», han har gett oss den stimulans, som bara fin konst kan ge, han har räckt oss det synglas, som filtrerar vädersolarnas glans från det äkta solljuset, han har lärt oss att i skenbar respektlöshet ligger nyckeln till den förnäma egenkap som heter tolerans. Inte utan skäl har han själv blivit älskad och efterlängtd av oss alla. Men med sin sprakande kvickhet har han också i hög grad bidragit att skapa en stämning i vår kår och vår förening, som är dess kanske största tillgång: en okonventionell, frispråkig och ibland från umgängeston, som ändock aldrig rubbar vänskapen.

Och inspirerad av honom har bildats och formats den härliga trupp, som nu är Arkitektföreningens stolthet, det nära nog fulländade instrument, som tolkar hans toner; Gull, Calf, Jefta, Bosse, Vulc, Hano, Piano-Johan, Pommac m. fl.

Har vi inte skäl att tacka Ärland?

Hakon Ahlberg

Ett pensionsspel

På Luciadagen hade Ärlands pensionsspel »L'anniversario» urpremiär inför Arkitektföreningens medlemmar. Sällan har en teaterföreställning hälsats med sådan entusiasm och aldrig har en författare hyllats mer innerligt och våldsamt. Dramatenchefen Ragnar Josephson höll ett finstämt tal till Ärland, skalden instängd på ämbetsrummet.

Vi citera:

L'anniversario

eller

Gamle Spatt tar adjö

»Lust»-spel i en akt

av

Ärland

Personerna:

Dionysios Spatt, f. d. byggnadsråd i Siracusa Calf
Helena, hans hustru Gull
Euclides, länsarkitekt i Cumae Bosse
Gajus Cornelius Tacitus, skald, sekreterare på bsten Vulc
Aspasia, hans hustru Hano
Hippokrates, verksläkare, tjänstledig till 1:ste jan.
Phryne, hetär, ordförande i yrkeskvinnors klubb
3 prästinnor i Venus tempel Stjärngossarna
4 medlemmar i sångföreningen S. A. S.
Dirigent: Piano-Johan. Dekorationer: Pommac.

Regi: Jefta.

Handlingen tilldrager sig vid tiden för den grekiska kolonisationen av Sicilien på gårdsplanen framför »Casa del sole autunnale» (= Höstsol) »pensione dei vecchi architetti», 2½ kilometer sydväst om Taormina.

Gamle Spatt fyller 65 år och avgår med pension.
Spatt:

(Melodi: »Jag har bott vid en landsväg»)

Jag har suttit på Styrelsen hela mitt liv
och sett ärenden komma och gå.

Herr Kants kategoriska imperativ
mig tvingade att göra så.

Först var jag aktiv,
se'n mera passiv,

till sist blev vart ärende ett vomitiv!

Jag har suttit på Styrelsen hela mitt liv
och sett ärenden, stora och små.

Jag har suttit på Styrelsen som expedit
och känner rätt väl dess miljö:

Hur livsmodet knäckes av ordning och flit,
hur gräset förvandlas till hö!

Mången blomstrande mö
jag sett vissna och dö:

En ryckning i skrivkramp och sedan: Adjö!

Jag har suttit och sett hur envar trillar dit —
och nu är jag gammal och slö.

På sin högtidsdag uppvaktas han av en Euclides (förälskad i Spatts hustru Helena), Tacitus med fru Aspasia och fyra hetärer.

Helena konverserar byråsekreterare Tacitus:

Helena: Vad håller herr Tacitus — nej, förlåt, byråsekreterarn skulle jag väl säga — på med nu? Jag menar privat, förstås. Vad Ni gör i tjänsten intresserar ju ingen.

Tacitus: Jag skriver centrallyrik.

Helena: Nej, tänk då! Säg mej hur kom det sig egentligen att byråsekreteraren blev skald?

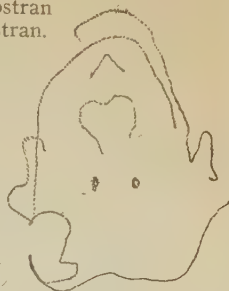

Tacitus: Jo, det ska jag gärna berätta.
I skolan satt jag lägst i klassen,
som alla stora män ju gör,
och längta' hem — hem till Parnassen
som ligger nå'nstans ovanför.
På så sätt fick jag de komplexer
i vilka diktens blommor växer.
Det är nödvändigt med en sådan fostran
ty pärlan gror blott i den sjuka ostran.

Så sätter jag i gång och skriver
dag efter dag, år efter år
och när mitt hjärteblod jag giver
och blottar sorg och synd och sår
så vrålar hopen: »Nä, håll i me',
han skriver på ottave rime!»

Ibland så tänker jag: »För Fanen
nu vill jag vara glad och god!»
Men nej. Precis som pelikanen
jag måste ge mitt hjärteblod.
Publiken tycker att det låter
så mycket bättre när jag gråter.

Jag visar världen en profetmask (stryker sitt skägg)
men bakom detta yttre skal
liksom en illa påsatt metmask
sig själen vrider uti kval,
Men när man hör min smärtas skrik
så låter det som skön musik.

Vulc. Självporträtt ritat
upp och ner.

Helena: Skriver byråsekreterarn bara sådana där sorg-
liga saker som vi hörde nyss?

Tacitus: Nej då! Ibland skriver jag spex också. Som
omväxling mot byggnadsstyrelsen.

Helena: Ja, jag förstår. Det är liksom lite mindre all-
varligt.

Tacitus: Ja, jag vet just inte det! När man skriver spex
behandlar man allvarliga frågor under löjliga former.
I ämbetsverk behandlar man löjliga frågor under all-
varliga former.

Helena: Vilken gräslig pessimist byråsekreterarn är.

Tacitus: Jojomensan! För mig är bara det sämsta gott
nog! — — —

Tacitus: Som varit på studieresa i Tyskland och Sve-
rige, berättar att Sverige förändrat sig mycket sedan han
skrev sin »Germania».

Spatt: Nej så intressant! Kan vi inte få höra lite när-
mare?

Tacitus: Jo så gärna, så gärna. Tag bara plats så ska jag
hålla en liten föreläsning för er! — — —

Tacitus: Mina damer och herrar. Vi här i södern, ha ju
alltid inbillat oss att de nordiska folken äro barbarer,
men hur felaktigt är icke detta numera. De ha för-
ändrats kolossalt som jag sagt.

Det var en tid det fanns ett folk i Norden
som man nu knappt kan föreställa sig,
då, ingens slav och ingens herre vorden,
var odalbonde var en man för sig,
som levde isolerad från sin nästa
och bara tänke på sitt eget bästa.

När han fick lust så gick han ut i skogen
och meta' lax i någon lämplig älv,
och då och då han spände frun för plogen:
han gjorde bara vad han ville själv,
föraktande att andra efterapa.

Var lördagsafton kvädde han ett drapa.

Han hette Kettil och hans fru Clotilda.

Dom sov tillsammans under sotad ås
och jaga' uroxar och var så vilda
att dom åt köttet innan det hann flås,
Och dom gick holmgång när dom kom i tagen.
Ibland tre, fyra holmgångar om dagen.

Dock, dessa hemiska tider äro flydda.

Låt oss nu se på vår tids odalman:

På bergig ås står liksom förr hans hydda,
men själv har han förändrat sig minsann!
Från hjässan ända ned till fotabjället
han känner sig som medlem av samhället.

Han är ej ensam mer. Vart steg han tager
bevakas utav män med högt förstånd.
Dom räknar kornen i hans brödsädslager
och djuren i hans kreatursbestånd.
Om han vill slakta kvigan eller grisen
skall han begära tillstånd av polisen.

Att skatten åter upp hans mödas frukter?
Än se'n, han får ju folkpension en dag!
Och priset på hans lantmannaprodukter
bryr honom ej: det fastställs enligt lag.
Och därför kör han glad till mejeriet
den mjölk han förr drack upp i otämd frihet.

Avsjungande regeringstrogna sänger
han lägger tryggt sitt liv i Statens hand:
»Jag har ej guld och silver, men kuponger!
Sverige, Sverige, Sverige, fosterland.»

Ja, sådan är han, trogen intill döden
de statsråd vilka länka folkets öden.

Spatt: Men hör du, Tasse! Hur klarade du dej med
språket där uppe? Dom kunde väl inte latin?

Tacitus: Nej, men dom hade latinska namn på alla väx-
ter och det gjorde det ju lättare.

Spatt: Ja, det var ju tur för dej det! Men varför lär
dom sig namn på växter egentligen?

Tacitus: Därför att det är det enda på växten som man
inte kan se själv, naturligtvis. Men avbryt mej inte är
du snäll.

Jo, svensken är en konstig prisse må ni tro,
vare sig han bor i Skövde eller Hjo!
Laglydig är han över alla gränser,
men full av sällsamma inkonsekvenser.
»Du gamla, du fria» han sjunger med full hals,
fast jag då ej kan finna att där finns nå'n frihet alls.
»Du glädjjerika sköna» han utbrister helt glatt,
stående i kö för att betala nöjesskatt!

Ja, det är ett konstigt folk. Vad dom ska äta, vad dom
ska dricka, ja, nästan allting, tilldelas dom av Staten
i bestämda ransoner. Men dom tycks trivas med det.
Dom har aldrig hört det vackra etruskiska ordspråket:
»Delad glädje — dubbel glädje.
Tilldelad glädje — halv sorg.»

Spatt: Äh, ge 17 i politiken! Vi vill höra om själva
landet. Hur långt norr ut var du?

Tacitus: Ända till polcirkeln.

Spatt: Hur var det där då?

Tacitus: Frukantvärt! Där träffade jag »lappmarksdok-
torn», Einar Wallqvist. En mycket konstig människa
— på det för svenskarna typiska sättet. Man skulle
tycka att han borde vara ledsen, över hur svårt folk
hade det där uppe i kolden, men nej! Han beskrev för
mig, liksom i sina böcker, med välbehag sina patienters
lidanden.

Med verklig vällust skildrade han skadorna
som uppstå när de hjulbenta nomaderna
förfrysas tårna, fingrarna och vadorna.
Man kan ju knappast räkna minusgraderna!

Hur stackars flickor, som ej ta'tt ut lysningar,
på glaciärens brant med hemiska rysningar
framföda barn som drabbas av förfrysningar,
beskrev han noga med belättna mysningar.

Han med en trubbig kniv och blod på armarna
på lapparna, nybyggarna och farmarna
bortopererar njurarna och tarmarna
me'ns kolden knäpper uti fönsterkarmarna.
I vinternatten hörs de hemiska lätena
av björnar, hungriga i innanmätena.
I Einar Wallqvists väntrum fyllas sätena
av lappar, delvis eller helt uppätena...

Helena: Nej, sluta, sluta, Tasse! Låt beveka're!

Din skildring passar inte alls för vekare

naturer. När vi hör om denna läkare

Spatt: bli våra kinder blekare och blekare.

Helena: Ja, jag mår illa. Jag kan ej förneka're!

Spatt: (ger henne ett pulver)

Tag detta, inköpt hos en apotekare!

Tacitus: Ja, då skall jag visa lite fotografier från resan

i stället (tar fram sådana).

Helena: Nej, titta! En så vacker gruppbild! Vad är det?

Tacitus: Det är borgarrådet Wahlbärj och hela hans
familj.

Helena: Är den tagen i hemmet?

Tacitus: Nej, på ämbetsrummet. — Familjelivet i Sve-
rige är sedan länge statt i upplösning och det enda
sättet att få familjemedlemmarna samlade är att an-
ställa dem på kontoret. Detta är Wahlbärjs stora tanke
och han skall snart ge ut en bok som heter: »Familje-
livets renässans».

— — —

Regissören gör primadonnan klar för entré.

Spatts unga hustru Helena bedriver en stilla flirt med länsarkitekt Euclides och gamle Spatt är orolig:

Spatt: Säj, Helena, bryr du dig lite om mej?

Helena: Ja visst, lille Spatten.

Spatt: Men Euclides?

Helena: Äsch, det är ingenting!

Spatt: Jag är så rädd att mista dej, Helena.

Du som äger allt det som jag saknar,
ungdom, skönhet, mod och glättigt sinn',
stanna hos mig så jag inte vaknar
ur min dröm, den där att du är min.
Lilla Lena, slut upp att gäckas!
Kom och sätt dig på mitt sköra knä.
Ska nu ändå lärbenshalsen knäckas
ser jag helst att du får göra det.

Där du rör dig all naturen livas:
Källsprång bryta fram i dina spår,
himlens fåglar i din närhet trivas,
sommartjär'lar fladdra kring ditt hår.
Till en lustgård allt omkring dig bliver,
liljor skjuta upp ur frusen jord
och bland slånbarssnårens vita drivor
ljumma vindar viska kärleksord.

Torra grenar grönska och slå rötter,
björken gråter salig fram sin sav,
luktviole kysser dina fötter,
gökens ters blir till en hel oktav.
Skygga rådjur ila till ditt möte,
rosor trängas vid din fönsterkarm,
turturduvor häcka i ditt sköte,
kupidoner leka vid din harm!

Se, nu sjunker solen bakom Etna.
Även jag emot min nedgång går.
Skuggorna alltmer omkring mig tätna.
Du för mig är allt som återstår.
Allt som fyller hjärta, själ och sinne —
Lena, jag är gammal, sjuk och trött —
stanna hos mig! Aftonen är inne.
Snart, o, snart, skall allting vara dött.

Helena: Snälla du, hetsa inte upp dej så där!

Du vet hur förfärligt farligt det är
just i din ålder. Det märks nog, gunås,
att du fått en klimakterisk nevros.

Spatt: Hahaha! Det var just en skön diagnos!

Det kan ju bara av fruntimmer fås!

Helena: Nej! Herrar som dallrar av gråtmildhet,
dom, säger Hippokrates, har också det!

Spatt: (Djupt sårad)

Jag anser vi har talat slut
om detta ämne. Jag går ut. (Ut)

Helena: (Stickar på sin eviga jumper. Går sedan till telefonen)

Kan jag få Taormina 247. Hallå! Är det hotell Domenico? Träffas länsarkitekt Euclides från Cumae? Jaså är det du, älskling. Jo, nu har han gått och lagt sig. Kan du komma hit? Fint! Nej, ta bilen så går det fortare. Puss, puss!

(Helena stickar)

(Euclides in)

Duett.

(Melodi: Carmen, 1:sta akten, Mikaela och don José)

Helena: Nu har gubben gått ut

nu har han gått och sussat!

Tar sig en lur!

Det var väl tur.

O, kära lilla vän, jag känner mej så nere
jag vill fly bort med dej, till Monte Venere

./ Jag vill tillhöra dig, o, min älskling, mitt allt! ./

Kom lilla Euclides

och stilla mitt begär.

Kom låt oss gå avsides

det går ej för sig här.

Men ute på campagnan

där lägga vi oss ned

på alla gröna kullar

och under alla träd.

(Kraftiga ackord på pianot — Beethovens 5:te — be-
båda att Spatt kommer.)

Helena: Per Bacco! Han är här!

Euclides: Han sett vår kärlekshandel!

Spatt: Jag högst förvånad är

över er vandel!

Mitt gamla hjärta, oj,

nu brister det bestämt!

Helena: Äh, du förstår väl skoj!

Euclides: Det var ju bara skämt!

Spatt: Ja, dej din usling där

skall strax jag ta itu me'!

Euclides: Nej, gör dej ej besvär.

Jag reser hem till Cumae. (ut)

Helena: Är du arg?

Spatt: (Skrattar vilt) Haha! Och så'na sluskar

vill du umgås med bland träd och buskar!

Varför blev jag född, o, ve!

Helena: Ja säj de', ja säj de'.

Spatt: O, hur sorgligt är ej livet!

Helena: Det är givet, det är givet.

Spatt: Det har gått så fort, så fort!

Helena: Ja, minsann, det har det gjort!

Spatt: Du håller med om allting, du!

Helena: Jag är din snälla, lydiga fru.

Spatt: Du! Som bedrar mej dag och natt!

Helena: Men med en så'n ynklig liten pjatt!

Spatt: Det är ej därpå det beror

när man gör hor med en tenor

om han är liten eller stor!

Helena: Snälla Spatten, denna schism
är en dum anakronism.

I annan tid och i ett annat land

jag varit dygdig som en konfirmand.

Men på 400-talet,

(före Kristus till och med)

ja, då måste det gå galet

om man följer landets sed!

Jag är ju bara sedeslös

för att jag lever i hedenhös!

Här står jag och kan ej annat!

Spatt: Men det är ju rent förbannat

att jag till fru just skulle få.

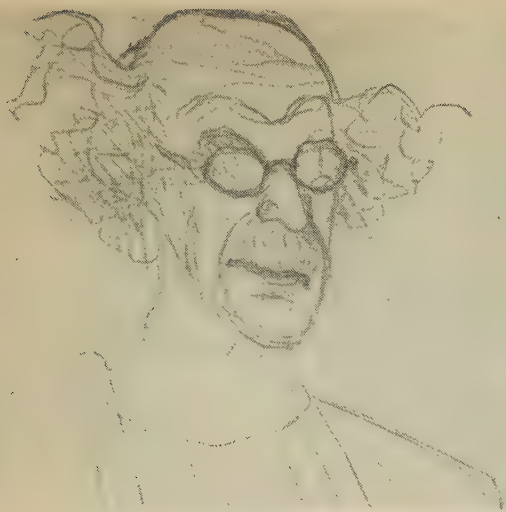
Siciliens Manon Lescaut!

(Dyster paus. Sedan med s. k. bruten röst)

Jo, Lena! Jag tänker ta en liten promenad. Just det
ja, en liten promenad. Haha! Men jag har något att
säja dej först.

Hano —
Aspasia.

Spatt — porträtt, tecknat av stadsantikvarie Gösta Selling.

Spatt (Melodi: »Siste Reis», Alnæs)

Det växer blommor i mitt bröst,
i hjärtats mull.
Det känns som vår, fast det är höst.
Det är din skull.
Vad du har gjort med gamla kar'n
fattar jag ej.
Det känns som bar jag på ett barn
avlat av dig.
Den första gång jag ägde dej
var ju helt nyss.
Och redan skall du giva mej
din sista kyss.
Jag har ju knappast fattat än
att du blev min,
så skall jag lämna dej igen,
silkeskanin!
Jag fick en enda, kort minut
hålla din hand.
Och redan skall jag drivas ut
till mörka land.
Men minns när jag nu lämnar dej
vad jag dig bad:
Att inte gråta, glömma mej
och vara glad.

Spatten går. Helena försöker ha lite trevligt med Euclides, men det bär emot, hon har tappat lusten. Hon tycker Spatten verkade så konstig, när han gick, och hon börjar misstänka att han tagit livet av sig.

Men Spatt kommer åter pigg och nyter och Helena flyger honom om halsen.

Helena: O, du älskade lille Spatt. Jag vill aldrig aldrig mer skiljas från dej. Kom, kom och sätt dej — usch, bort med dej, Euclides, jag vill aldrig se dig mera — kom Spatten så sätter vi oss här tätt ihop och åldras tillsammans. Och så ska jag sjunga för dig, Spatten. (Melodi: Gluck, Vårdrotningen, »Ariettes»)

Helena: Förr så gick vi uppför backen

hand i hand, min lille vän.
Nu med alla år på nacken
få vi snällt gå ned igen.
Det finns ingen återvändo,
bara utför bär vår stråt,
men nog är det trevligt ändå,
säj, att vi få följas åt?
Minns du vad den första biten
av vår väg var lång och svår.
Tänk, vad den är lätt och liten,
du, den väg som återstår!
Lilla vän, om bara skalken
i ditt öga sitter kvar
gör det ingenting att kalken
lagrar sig båd' här och var.
Är det inte skönt mot kvällen
när det lugnar mer och mer?
Se nu noga på de ställen
som du aldrig återser.
O, det finns ännu så mycket
för oss två att titta på.
Men gå långsamt sista stycket.
/. Målet nå vi nog ändå. /.

Utredning om mått för garageportar

Arkitekten Esbjørn Hjort har på uppdrag av en dansk ingenjörsfirma verkställt en utredning om mått på garageportar. Utredningsresultatet är avsett att utgöra en saklig grund för en standardisering av firmans produktion, som omfattar portar enligt skilda system.

Utredningen bygger på ett underlag av 4 000 portar från firmans tillverkning. Med stöd av denna inventering och av en undersökning av storlekarna på förekommande biltyper, från små personvagnar till stora linjebussar, har arkitekt Hjort uppställt måttkedjor för porthöjder och portbredder, av vilka den förra varierar med 20 cm och den senare med 30 cm språng. På basis av dessa kedjor föreslår han 9 olika portstorlekar som standard, vilka är tillräckliga för att kunna välja en ekonomisk storlek för varje bil. Små personbilar kräver sålunda portar med måtten 2,40 m (bredd) $\times$ 2,05 m (höjd), större sådana kräver 2,70 $\times$ 2,05 m. För större lastbilar behövs måtten 3,00 $\times$ 2,80 m och för stora bussar 3,30 $\times$ 3,20 m. Dessa mått inkluderar sammanlagt frimått på båda sidor om bilen, 60 cm för små och medelstora vagnar och 90—100 cm för stora vagnar, beroende på vagnens längd.

Studier har även företagits av erforderlig bredd på port belägen parallellt med vägbana med hänsyn till vägbansens bredd.

Utredningen redovisar även måttbehov för portar till fabriker, lagerutrymmen, bilverkstäder osv., där större porthöjd kräves och där svängning måste ske inomhus.

Utredningen torde vara av största intresse för projektörer som ställas inför hithörande problem. Den har publicerats i den danska tidskriften Arkitekten. Särtryck av artikeln, omfattande 7 sidor i A4-format, och försedd med tydliga och lätthanterliga tabeller och diagram kan rekvireras från Toft-Nielsen & Vallø, Hostrups Have 36, København V: A. E—d

ARKITEKT

Härmed kungöres till ansökan ledigt ett med vikariatslön förenat förordnande å en intendentsbefattning i lönegrad Ca 29 (begynnelselön 1.234 kronor per månad inklusive index) med placering å Kungl. Byggnadsstyrelsens stadsplanebyrå.

Sökande, som skall hava avlagt examen vid teknisk högskolas avdelning för arkitektur, har att senast den 10 februari 1949 till Kungl. byggnadsstyrelsen inkomma med till Konungen ställd ansökning, åtföljd av åldersbevis, styrkt meritförteckning och de övriga handlingar sökande önskar åberopa.

Stockholm den 19 januari 1949.

KUNGL. BYGGNADSSTYRELSEN

Monteringsfärdiga

FACKVERKS- KONSTRUKTIONER

av olika typer för stora och små spännvidder
vid industri- och lantbruksbyggnader, bostads-
hus m. m.

Rekvirera vår broschyr: "En bärande konstruktion"

AB STANDARDHUS

HULTSFRED

AVDELN. KONTOR I STOCKHOLM - GÖTEBORG - MÄLMÖ

Vi bygga
åt Er ...

SIBA

STOCKHOLMS INDUSTRIBYGGARE AB

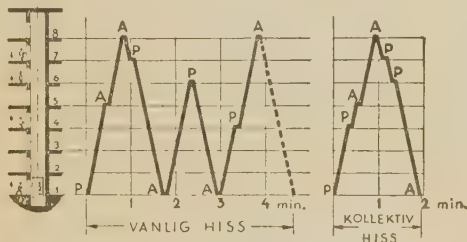
SKEPPSBRON 24

TEL. 21 55 65, 21 55 66

Kollektivhissen

betyder *snabbare* personbefordran
till *lägre* kostnader.

Kollektivhissen är rätta lösningen på hissproblemet
i de moderna höghusen, ty den ger automatiskt
kortaste färdschema, med minimum tomgång, vil-
ket betyder snabbare personbefordran till lägsta
strömförbrukning och minsta slitage.

Rådfråga oss. Vi hava mångårig erfarenhet betr.
kollektivhissar. Den första installerades av oss
redan år 1939.

GRAHAM BROTHERS AB

MÄLMÖ:
St. Nygatan 55
Tel. 721 30

LINKÖPING:
S:t Larsgatan 17
Tel. 252 50

STOCKHOLM:
Brunkebergstorg 12
Tel. 22 23 60

Sportstugetomter
Villatomter · Sjötomter
Industritomter

LÅG KONTANTINSATS

LÅNG AMORTERING

STOCKHOLM MED OMNEJD

TOMT- & FASTIGHETS AB

Drottninggatan 6 (Hallbergs hörna) Tel. Växel 23 47 90

PERORIT

ljudabsorberande plattor

Isoleringsaktieföretaget

Göteborg - Stockholm - Malmö - Sundsvall
Tel. 139827 Tel. 109427 Tel. 33207 Tel. 56366

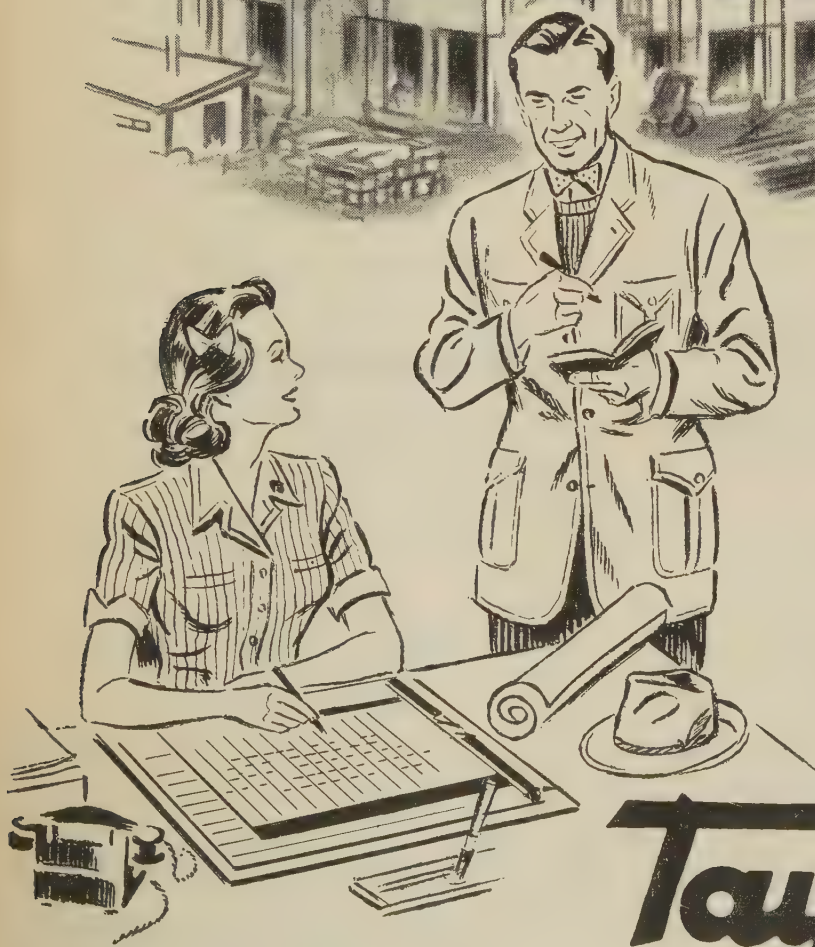
GYMNASTIKBYGGNAD Å REVINGEHED

A.-B. FRIBÄRANDE TRÄKONSTRUKTIONER

Telefon 102 - Töreboda

VAD KOSTAR HUSET?

Vad kostar huset i dag... vad är värdet av de pågående arbetena? — Taylorix, som följer arbetet successivt, besvarar omedelbart de frågorna åt Er — korrekt och utan extra besvär. Taylorix bokföringssystem arbetar enligt den rationella genomskriftsprincipen, är enkelt och smidigt och tillåter *obegränsad kontouppdelning*. Bokslut kan upprättas när som helst. — Låt oss lämna förslag i *Ert* fall.

Taylorix

ESSELTE AKTIEBOLAG • AVD. TAYLORIX

STOCKHOLM: TELEFON "ESSELTE" • GÖTEBORG: TELEFON 17 48 20 • MALMÖ: TELEFON 717 85

Effektiv, ekonomisk ventilation

— det skall Ni gå in för, när Ni bygger eller moderniserar bostäder, samlingslokaler och industrier

AKTIEBOLAGET VENTILATIONSARBETEN

Vretenborgsvägen 8

Stockholm 32

Tel. 45 81 63, 45 81 64

BRÖDERNA GUSTAFSSONS STENHUGGERIER A.-B.

Tel. 43 70 17 STOCKHOLM Tel. 41 38 64

Värme- och sanitära installationer

Konstruktioner
Anbudshandlingar

Förstklassig o. snabb
reparationservice

Infördras offert!

LILJEBERG & CO.

ING. LENNART HÅKANSON

Tel. Kontor och lager 330 96, Eskilstuna

Erkänt prima grusorter erhåller Ni från

Kallaxgrus

Krossgrus / Gjutgrus / Singel / Makadam
Gjutsand / Gårdsgrus

Grundgrävningar / Schaktningsarbeten / Grävmaskin
Traktorskopa

Grusbolaget

LULEÅ

Telefon 4536, 2266 / Grusgropen 530 21

A.-B. E. WESTERLUND RÖRLEDNINGSFIRMA

**Västra Storg. 33
JÖNKÖPING**

Telefon 5925 - efter kontorstid 5926

Wremings Åkeri

RÅSUNDAVÄGEN 73 - HAGALUND
TELEFON 27 22 71 - BOSTAD TELEFON 27 14 89

Fullständig Åkerirörelse

LEVERANS AV

Grus - Sand - Singel - Matjord

INFÖRDRAS OFFERT

Renhet, täckkraft och smidighet

RÅNÄS ZINKVITT

SVENSK TILLVERKNING

FÖRSÄLJES AV LEDANDE

FÄRGGROSSISTER I LANDET

RÅNÄS BRUKS AKTIEBOLAG

RÅNÄS Tel. 1

Försäljningskontor: Stockholm, Nybrogat. 60, Tel. 67 47 88

M. F. ÅKERDAHL BOKBINDERI

GRUNDAD 1828

SKOMAKARGATAN 13

TELEFONER: 10 05 30 - 10 13 30

KONSULTERANDE INGENJÖRER

Byggnadsteknik

MELKER ANDERSSON, Linköping

Domkyrkogatan 4. Tel. växel 293 75.
Arkitekt- och Ingenjörssbyrå.
Byggnads-, värme- och el. teknik.

CIVILINGENJÖR HUGO I. ANDREASSON

Ingenjörssbyrå
Ö. Hamng. 52 (Centrum) Göteborg. Tel. 11 99 51, 11 99 52.
Konstruktionsritningar till husbyggnader samt bro- och kajbyggnader.
Grundundersökningar, kartläggningar, kostnadberäkningar, byggnadskontroll.

ASPEGREN & CO.

Konsulterande ingenjörer. Sveavägen 61, Stockholm
Telefoner { 32 97 02 O. Aspegren 32 97 04 Ritkontor
växel { 32 97 03 A. Haglund
Industri- och Husbyggnader, Järnverk, Sintring, Utredning, Planering, Konstruktion, Värdering, Besiktning, Kontroll, Rationalisering.

S.-E. BJERKING

Konsulterande Ingenjörssbyrå
Börjegatan 5A, Uppsala. Tel. 401 33, 425 90.
Hus- och industribyggnader.
Konstruktioner, kontrollantskap, utredningar.

BYGGNADSKONSTRUKTIONSBYRÅN

Professor Carl Forssell, civilingenjör G. Aminoff.
Ledamöter av Svenska Konsulterande Ing:s Förening.
Floragatan 12 2 tr, Stockholm. Tel. 11 15 93.
Hus-, bro-, vatten- och industribyggen. Stål-, betong- och träkonstruktioner. Grunder. Geoteknik. Kontroll.

BYGGNADSTJÄNST

Konsulterande byggnadsbyrå.
Stationsgatan 68, Luleå. Tel. 41 41.
Hus- och industribyggnader. Konstruktioner, kontrollantskap, grundundersökningar.

CARL G. EKMAN, CIVILINGENJÖR

Örebro. Tel.: Kontoret 100 15, Laboratoriet 227 15.
Grundundersökning enl. modernaste metoder.
Beräkning av jordarters skärhållfasthet och sammantryckbarhet.
Sättningsprognoser för byggnadsverk.

HANS ERICSSON, Luleå

Kyrkogatan 10. Tel. 45 98.
Civilingenjör SVR. Lektor.
Hus- och industribyggnader, konstruktioner, kontrollantskap, materialkontroll, värderingar.

CIVILINGENJÖR SVEN EVERS

G. Rådstugugatan 52. Tel. 216 27. Norrköping.
Byggnadskonstruktioner, värderingar, besiktningar och kontrollantskap.

GEOTEKNISKA BYRÅN

Civilingenjör Fil. lic. Gösta Bjurström
Riddargatan 12, Stockholm.
Tel. 62 37 21, 62 28 71, 62 79 21.
Grundundersökningar för samhällsplanering samt för byggnadsverk av alla slag.

Civilingenjör SVR SVEN JONSSON

Konsulterande ingenjörssbyrå.
Carlsgatan 5, Malmö. Tel. 361 34.
Byggnadskonstruktioner i betong, järn och trä. Fullständiga förslag till industribyggnader.

KADESJÖS INGENJÖRSBYRÅ

Vasagatan 24, Västerås
Telefon 359 18.
Byggnadsteknik och Värmeteknik.

KARL G. H. KARLSSON

Konsulterande ingenjör
Brunnsgatan 14
STOCKHOLM
Tel. 11 24 65, 20 48 52.

KREÜGERS KONSULTERANDE INGENJÖRSFIRMA

Prof. Henrik Kreüger. Civ.-ing. Harry Kreuger.
Kungsgatan 32, Stockholm. Tel. växel 23 59 10.
Förslag till byggnadskonstruktioner, industrianläggningar m. m. Rådgivn. inom det byggnadstekn. området.

S. G. LEVIN

Civilingenjör SVR, Sveavägen 82, Stockholm. Tel. 32 01 70
Konstruktioner och utredningar för hus- och industribyggnader.

J. LINDBERGS INGENJÖRSBYRÅ

Engelbrektsgränd 55, Göteborg. Tel. 18 71 50.
Industrianläggningar, Byggnadskonstruktioner i Betong, Järn och Trä.
Grundläggningsfrågor.
Fukt- och Värmeisoleringar.

IVAR LUNDBERG

Konsulterande Byggnadsingenjör.
Norra Kungsgatan 1, Gävle.
Tel. 27 05.

INGENJÖR ERIK MELIN

Valhallavägen 140 - Stockholm - Tel. 61 49 06
Konsulterande ing.-byrå för KÖKSANLÄGGNINGAR
Specialitet: Centralkök för sjukvårdsanstalter, skolor, industrier, restauranger m. m.

A.-B. VICTOR MÅNSSON

Konsulterande Ingenjörssbyrå.
Amiralsgatan 27, Malmö. Telefoner 228 59, 179 11.
Fullständiga förslag till alla slag av industribyggnader m. m. samt väg-, vatten- och brobyggnader. Konstruktioner i armerad betong, järn och trä. Grundundersökningar, mätningar och kartarbeten m. m.

KONSULTERANDE INGENJÖRER

SUNE PETERSON

Idrottsgatan 5, Tranås. Tel. 22 20.

Konsulterande för industri-, bostads- och lantbruksbyggnader. Byggnadsritningar. Konstnadsförslag. Arbetsbeskrivning. Kontrollantkap. Konstruktioner.

MELINS KONSULT. INGENIÖRSBYRÅ

Ewert Persson,

Tel. 139 20 - 139 21

KARLSTAD

Programhandl. för el. anlägg., kyl- och frysanlägg., åskskyddsanlägg., kontroll och besiktningar. Av Elektriska Nämnden auktoriserad besiktningsfirma.

RIBBINGS INGENIÖRSBYRÅ

Kungsgatan 27, Stockholm. Tel. 10 26 10.

Konsulterande ingenjörsbyrå för:

Vattenbyggnader, vatten- och avloppsledningar.

Industribyggnader, konstruktioner i betong, järn och trä.

Förslag, kontroll, grundundersökningar.

Ansluten till Svenska Konsult. Ing:s Förening.

TEKNISKA KONSULTERINGSBYRÅN

Ingenjör Stig Bergström

S:t Johannesgatan 2,

MALMÖ

Tel. 23786

Elektro-, maskin- och hissteknik. Program, utredningar, kontroll och besiktningar. Belysningsförslag.

INGENJÖRSFIRMAN

RIMFORS & ERIKSSON

Storgatan 11, Sundsvall. Tel. 32 21.

Konsulterande för industri-, hus-, väg- och brobyggnader.

Kommunaltekniska arbeten

AB SVENSK GEOTEKNISK UNDERSÖKNING

Hornsgatan 90, Stockholm. Tel. 40 43 00, 44 35 00

Grundundersökningar för general- och stadsplaner (geoteknisk och geologisk kartläggning), hus-, industri-, bro- och kajbyggnader m. m.

Grundvattenfrågor. Samhällsmätningar. Konstruktioner.

BERGSTRÖMS INGENIÖRSBYRÅ & CO.

Kungsbroplan 2, Stockholm. Tel. 52 05 60.

Utredningar, undersökningar och förslag till vatten- och avloppsledningar, reningsanläggningar av alla slag. Värme-, ventilations- och sanitetstekniska anläggningar. Vattenundersökningar samt kontroll och besiktningar.

WINBERG & HÖGSTEDT AB

Arkitekt- och Ingenjörsbyrå

Södergatan 26, Malmö. Tel. 260 22, 797 22, 348 47.

Lektor G. Winberg, Arkitekt SAR Civiling. SVR S. Högstedt. Industribyggnader, Bro- och Vattenbyggnader, Byggnadskonstruktioner, Grundundersökningar

Värme-, kyl-, sanitets- och ventilationsteknik

GÖSTA ZADIG

Civilingenjör SVR. Konsulterande Ingenjörsbyrå.

Alvesta. Tel. 515.

Industribyggnader, byggnadskonstruktioner, grundundersökningar, arbetsledning, kontrollantkap.

INGENJÖR GÖSTA GERDERUS

Värme- och Sanitetsteknisk Konstruktionsbyrå

Vasagatan 58, Göteborg. Tel. 13 04 57.

Program, kostnadsberäkningar och kontrollantkap för industrier, skolor, bostadshus m. m.

Elektroteknik

KEDBRANT & WICKBERG

INGENJÖRSBYRÅ

Konsulterande ingenjörer.

Värme-, ventilations- och sanitetsteknik. Kontrollantkap.

Södra Fältskärsgatan 7. Gävle. Telefon 78 24.

ELEKTRISKA PRÖVNINGSANSTALTEN AB

Grev Turegatan 14, Stockholm. Telefon 67 02 70.

Belysning, kraft, hissar, signalanläggningar. Elektrisk uppvärmning, elkök, eltvätt.

Ansluten till Svenska Konsult. Ingenjörers Förening.

F. LARSSON

Ekelundsgatan 7, Växjö. Tel. 2444.

Konsulterande ingenjörsbyrå för värme-, ventilations- och sanitära anläggningar m. m.

Utredningar, program. Kontroll och besiktningar.

ELEKTROKONSULT

Storgatan 50, Luleå. Tel. 18 69.

Utredningar, program, kontroll, besiktningar, värderingar och taxeundersökningar. Belysningsteknik.

SVEN LUNDBLADH, KONSTRUKTIONSBYRÅ

Ingegatan 10 C, Skövde. Tel. 28 39.

Konsulterande ingenjörsfirma för Värme-, Ventilations- och Sanitetstekniska anläggningar. Utredningar, Konstruktioner. Kontroll. Besiktningar m. m.

LJUSKULTURS KONSULTATIONSBYRÅ

utför tekniska och ekonomiska utredningar, undersökningar och projekt för allt, som rör belysning.

Sveavägen 28—30, Stockholm. Tel. 11 94 90, 11 94 91.

GUNNAR NORDENHAMMAR

Kungsgatan 8 - Karlstad - Telefon 100 08

Konsulterande ingenjörsbyrå för värme-, ventilations- och sanitetstekniska anläggningar.

Kontroll och besiktningar.

KONSULTERANDE INGENJÖRER

A. S. NORDSTRÖM, INGENJÖR

Trädgårdsgatan 17, Norrköping. Telefon 235 99
Konstruktionsbyrå för värmeledningar, gas-, vatten- och
avloppsledningar, ång-, tork- och kylanläggningar.
Uppgör fullt opartiska program, ritningar och fullstän-
diga entreprenadhandlingar. — Kontrollerar och besik-
tigar nya och gamla anläggningar.

THORVALD PALMER

Fördelningsgatan 2, Eskilstuna. Tel. 360 71.
Konsulterande ingenjör för värme-, ventilations- och
sanitetsanläggningar. Programhandlingar, utredningar
och kontroll.

JOHN TORSTENSSON

Konsulterande ingenjör.
Värme-, Kyl- och Sanitetsteknik.
Bostad: Dalaplan 4. Tel. 160 59.
Kontor: Idungatan 36. Tel. 160 59, Malmö.

UPSALA KONSULTERANDE INGENIÖRSBYRÅ

Kungsgatan 73, Upsala, Tel. 382 92
Upprättar program för värme-, ventilations- och sani-
tetstekniska anläggningar. Kontroll, besiktningar, ut-
redningar.

AB VVS-KONSTRUKTIONER

V. Trädgårdsgatan 10, Stockholm. Tel. 21 27 17.
Konstruktionsbyrå och konsulterande ingenjörssam-
het för Värme-, Ventilations- och Sanitetsanläggningar.

VÄRME- & SANITETSTEKNISKA BYRÅN

Ingenjör Erik Göransson
N. Slottsgatan 3 B, Gävle. Tel. 79 18.
Utför entreprenadhandlingar för: Värme-, Ång-, Ven-
tilations- och Sanitetstekniska anläggningar. Vatten-
och avloppsanläggningar. Kontroll och besiktningar.

SIXTEN LARSSONS KONSTRUKTIONSBYRÅ, Umeå

Konsulterande ingenjörsfirma för Värme-, Ventilations- och Sanitetstekniska anläggningar
PROGRAMHANDLINGAR • ARBETSKONTROLL • BESIKTNINGAR • Tel. 1772, 2772, (linjevälj.)

FACKFÖREN. BYGGNADSPROD.

Kontor tel. växel 35227 ESKILSTUNA.
Lager och verkstad 361 92
Införda offert från oss

BYGGAVD. Utför alla slags byggnadsarbeten
RÖRAVD. Värme och sanitära installationer.

Utför även alla slag av måleriarbeten

KASSERADE CEMENTSÄCKAR

Kontorshandlingar, Arkivmaterial samt annat pappers-
avfall köpes! Engros, export och expedition

S:t Paulsgatan 17, Stockholm

FIRMA F. DOBERT

Tel. 43 31 64, 44 94 32

A.-B. HENRIK JOHNSON & Co.

KUNGSGATAN 17, GÖTEBORG

Ritmateriel

Ljuskopieringsatelier

Ozalidpapper

Alla slags

BYGGNADSMATERIAL

i lager

AB MALTE ANDERSSON

Löderup • Tel. 206 och 136

ÅKERI & SPEDITION

Gösta Westerberg

Rådhusgatan 31 - NÄSSJÖ - Tel. 185, bost. 11 65

Utför all slags körning och godstransporter

Grus från egna anläggningar

Josef A. Nilsson MÅLERI-

Runebergsgatan 12

Telefon 11 09 24

Bostad 49 41 10

FIRMA

BYGGNADSMATERIALER

Fabriksblandad Betong, Sand, Murbruk, Putsbbruk, Makadam, Stenflis,
Stenmjöl, Cementtegel, Cementrör, Brunnringar, Slaggplattor för mellan-
väggar och isoleringar av källaregrunder. Cementblocksteg, Marmormosaik-
trappor, Fogfria marmormosaiktrappor, Fogfria marmormosaikgolv. »Alpan»
för marmorerade, fogfria Golv-, Vagg- o. Trappbeläggningar

ARVID PELIN A.-B.

Telefon linjeväljare 137 32, 131 02. 102 56 chefen

Kontor och fabrik å Hedviksberg vid Kråkeredsvägen Borås.

Ett transportmedel

för varje ändamål finner Ni hos oss. Tippvagnar, varu-
transporter, bilar för tyngre transporter, specialvagn för
transport av grävmaskiner, traktor med släpvagnar, sam-
lastning å järnväg. Speditioner. Magasinering. Flyttningar.
SNABBT - ALLT GODS FÖRSÄKRAT - EFFEKTIVT
BLOMS ÅKERIAKTIEBOLAG
Tel. 206 09, 219 91, 219 11, Kungsgatan 1—3, LINKÖPING

SVENSK SKIFFER

svart eller ljusgrå för tak, socklar, trappor, hållar m. m.

A-B GRYTHYTTE SKIFFERVERK, Grythyttan. Tel. nr 1

BYGGMÄSTARE OCH BYGGNADSFIRMOR

Byggnadsentreprenader och byggnadsarbeten å löpande räkning

ALBA ALLMÄNNA BYGGNADS AB Civiling. Hilmer J. Danielsson Kungsgatan 58, Stockholm Tel. 10 12 41, 10 12 46, 21 14 14	BYGGNADSENTREPRENADER BENTAB AB Trollhättategatan 3. Göteborg. Tel. 19 50 00.	BYGGNADSFIRMAN FOLKE ERIKSSON Brunnsgård 5 STOCKHOLM Tel. 11 35 10.
PAUL ANDERSON Byggnadsaktiebolag. Tel. växel 372 15 Västerås. Industri- och vattenbyggnader. Grundförstärkningar. Schaktningsarbeten.	JOSEF CEDER Byggnadsingenjör. Ringvägen 38, Mjölby. Tel. 622.	JOHAN ERIKSSON Byggmästare. Matilda Jungstedts Väg 10, Enskede. Tel. 49 19 52.
ERIC ANDREASON Byggnadsingenjör Strandvägen 57, Stockholm Tel. 67 64 75 o. 67 64 76	GOTTFRID CEDERGREN Byggmästare. Vegagatan 13, Sthlm. Tel. 31 52 04, 31 92 20. Tel. bostad 31 05 73.	ERIKSON & MALMNÄS AB Linnévägen 25. Katrineholm. Tel. 117, 484, växel.
BYGGNADSFIRMAN ARCHITECTOR Civ.-ing. Bertil Näslund Arsenalsgatan 9, Stockholm Tel.: Kontor 20 59 30 Ing. Näslund 20 59 50	ANDERS DIÖS Byggnadsfirma. St. Torget 3, Uppsala. Tel. växel 393 50.	BYGGNADSFIRMAN GABRIELSSON & HULTQUIST Storgatan 23. Sundsvall. Tel. Växel 22 95, 32 95.
AB ARMATOR Birger Jarls gatan 37 Stockholm. Tel. Växel 23 18 90.	AND. DUNDER Byggmästare. Wallingatan 37, Sthlm Tel. 23 24 10.	PAUL GRANDELL Byggmästare Box 299, Skönsberg Tel. Sundsvall 566 76 Ombyggnad, kostnadsberäkning. Värdering. Begär offert.
BYGGNADS AB G. A. BARD Drottninggatan 34 - Linköping, Tel. 243 21, 257 19 Nybyggnader, Reparationer, Kontroll- lantkap, Värderingar, Ritningar och Konstruktioner.	BYGGMÄSTARE DAVID EKSTRÖM Surbrunnsg. 42, Stockholm. Tel. 30 08 32. Utför: Nybyggnader, Reparationer, Värderingar, Kontrollantkap.	BYGGNADSFIRMAN GUMPEL & BENGTSON AB Birger Jarls gatan 31, Stockholm. Tel. Växel 23 26 70.
BERGENUDDS BYGGNADS AB Kyrkgatan 47, Boden. Tel. 22 35. Utför alla slags byggnadsarbeten. Kostnadsberäkningar och utredningar	EKSTRÖM & LINDWALL BYGGNADSFIRMA Skomakargatan 9, Stockholm Tel. 21 74 79.	BRÖDERNA GUSTAFSSONS BYGGNADSFIRMA Solhem, Motala. Tel. 26 63, 16 06. Ny- och ombyggnader. Reparationer.
KARL BERGSTRÖM Byggnadsingenjör. Drottninggatan 11, Stockholm. Tel. 10 58 06, 10 80 70.	INGENIÖRSFIRMA J. OWE ELGSTRÖM Rt. 14 79 Härnösand Rt. 18 89. Fabriks-, bro- och husbyggnader.	HAMRINS BYGGNADS AB. Hallbergsgatan 8, Borås, tel. 101 20.
AB BORÅS BYGGNADS-PRODUKTION Kvarngatan 13 Borås. Tel. 202 70.	OLLE ENKVIST BYGGNADS AB Sjöbjörnsvägen 16, Gröndal. Tel. 45 28 40.	BYGGNADSFIRMAN OSCAR HEGERT Birger Jarls gatan 36, Sthlm. Tel. 10 77 42, 21 01 09, 20 43 21.
BYGGKOMPANIET WESTER & SON Regeringsgatan 19—21. Stockholm. Tel. 11 85 99.	BYGGNADS AB ERIKSSON & SON Roslags-Näsby Tel. 58 11 99.	GEORG HESSELMAN Ingenjör. Danderydsgatan 16, Sthlm. Tel. 10 51 53.

BYGGMÄSTARE OCH BYGGNADSFIRMOR

Byggnadsentreprenader och byggnadsarbeten å löpande räkning

BYGGNADSFIRMAN KARL HOLMBERG

St. Nygatan 39, Stockholm.
Tel. 11 45 95.

BYGGNADSFIRMAN J. B. OLSON

Vaksalagatan 40 A, Uppsala.
Tel. 305 36, 307 36.

BYGGNADSAKTIEBOLAGET ERNST SUNDH

Malmgatan 3, Avesta
Tel. Växel 509 05

BYGGNADSBOLAGET HÖRELL & WESTERLUND

Rindögatan 30, Stockholm.
Tel. 61 70 65.

BYGGNADS AB OSCAR OHLSON

Österlånggatan 68, Borås.
Tel. 100 77, 138 77, 150 70.

SVEDBERGS BYGGNADSAKTIEBOLAG

Prästgatan 36, Stockholm
Tel. 20 29 21

BYGGNADS AB ALGOT KARLSSON

Tunagatan 9.
Borlänge.
Tel. 115 97, 112 97.

BYGGNADSFIRMAN OHLSSON & SKARNE AB

Mäster Samuelsgatan 18,
Stockholm.
Tel. växel 10 50 24, 10 50 25,
10 34 93, 20 50 18.

BYGGNADSFIRMA SVEN A. THUNSTRÖM

Vallingatan 24, Stockholm.
Tel. linjev. 11 21 54, 11 37 54, 11 31 54,
21 58 53.

AKTIEBOLAGET KNUTSSON & BERGGREN

Rosenbergsgatan 6, Jönköping
Tel. 925

BIRGER PEHRSONS BYGGNADS AB

Nydal, Borås
Tel. 176 30

TOLLS BYGGNADSAKTIEBOLAG

Kungsgatan 15
Telefon Växel 23 18 00.

BYGGNADSFIRMA LINDBOM & SON

N. Stapeltorgsgatan 12, Gävle.
Tel. 24 73, 67 73.

IVAN B. PERSON

Byggnadsfirma.
Drottninggatan 4, Stockholm.
Tel. växel 23 09 30.

UPPSALA BYGGNADSGILLE

Uppsala.
Kontor: Vaksalagatan 23.
Tel. växel 396 20.

CIVILINGENJÖR GUNNAR LINDELL

Kungsgatan 48, Stockholm.
Tel. 10 80 90, 10 59 48.
Utför Om- och Nybyggnader.

BYGGNADS AB PROJECTOR

Artillerigatan 45.
Stockholm.
Tel. 60 66 52, 60 66 62, 67 47 01.

BYGGNADSFIRMA BERTIL WANDEL

Kyrkog. 32.
Enköping.
Tel. 313 46, 308 49.

J. ALBERT NILSSON

Byggmästare.
Södergatan, Skurup. Tel. 419.
Nybyggnader och reparationer.

SANDELLS BYGGNADSAKTIEBOLAG

BORLÄNGE.
Tel. 119 92.
Bost. tel. 111 92.

G. WEIMER BYGGNADSFIRMA

Nybrogatan 89.
Stockholm.
Tel. 61 77 04.

NYKÖPINGS ENTREPRE- NADAKTIEBOLAG

Bagaregatan 36.
Nyköping.

STOCKHOLMS NYA BYGGNADS A-B

Bredgränd 2, Sthlm.
Tel. 11 15 80.

BRÖDERNA WIKLUNDS BYGGNADSAKTIEBOLAG

Riddaregatan 16, Sthlm.
Hus-, fabriks- och brobyggnader.
Tel. växel 67 03 45.

BYGGMÄSTARE ARTUR NYSTRÖM

Ekliden 10, Tranås
Telefoner: 43 68, ankn. Bostad.
Byggnadspl. 44 68.

STÄLLBERGS BYGGNADS AKTIEBOLAG

Svedenborgsgatan 1, Sthlm.
Tel. 42 65 91.
Ny- och ombyggnader.
Reparationer.

BYGGNADSFIRMAN ZETTERBERG AB

Artillerigatan 28.
Stockholm.
Tel. 62 08 33, 61 04 02.

KOPIERA

hos **APELGRENS**
KOPIERINGSANSTALT
Etablerad 1889 Inneh. ERIC DÄCKER

Regeringsgatan 87
Tel. 20 62 18
20 06 63

Bellmans Grävmaskiner

Stockholmsvägen 53 - Bromsten

Tel. 36 2118 - 36 0214

Bostaden, 40 82 06

Utför schaktningar, torrlägningsföretag och planeringsarbeten med grävmaskiner och traktorer.

Grus och Singel Makadam

SVEN KARLSSON

LINDALEN

Stockholm 20

Telefon: ÄLTA, Grustaget 266, Bost. 366

GOLVETTER

Tillverkade av bästa råvara under noggrann kontroll. En förnämlig och behaglig golvbeläggning.

slitstark
vacker

hygienisk
halkfri

OLSSON & ROSENLUND

DALAGATAN 1C · STOCKHOLM · TEL. 233710

Jag är

DICTATOR

och jag stänger alla dörrar ljudlöst.

DICTATOR dörrstängare på varje dörr i varje sjukhus, kontor, hotell etc., överallt där lugn och ro fordras.

Denna dörrstängare användes numera av de flesta sjukhus, såsom Karolinska sjukhuset, Södersjukhuset, Maria sjukhus, St Görans sjukhus, Vanförestalten, Lasarettet i Uppsala, Sahlgrenska sjukhuset m. fl.

Försäljes genom järnaffärerna.

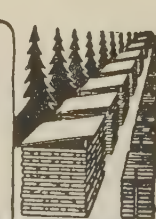
Engros från

FEHLINS HANDELS- & FABRIKS AKTIEBOLAG
STOCKHOLM — GÖTEBORG — MALMÖ

VAROR
*Byggnads
material*

STOCKHOLMS VED & TRÄ AKTIEBOLAG och J. A. LINDROTH & Co AB
MORRA SÄMTORGET 22 · STOCKHOLM · TEL. VÄREL 2355 52

F. P. KRÜGER PERSSON & MATTSSON

Västra Långgatan 3. Tel. 220 93
MALMÖ

Paketeringsmaskiner. Järnkonstruktioner.
Transportkedjor. Tunn- och Grovplåt-
arbeten. Svarvings- och Fräsningsarbeten.

F A C K R E G I S T E R

Aluminium och aluminiumlegeringar

AB GERBER & HESSLOW, Birger Jarlsg. 6, Sthlm. Tel. 67 90 40 (växel).
AB SVENSKA ALUMINIUMKOMPANIET, Kungsg. 28, Stockholm. Tel. 23 09 20.

Asfalt och asfaltarbeten

ASFALT A/B, NYA
Industrig. 6, Sthlm. Tel. »Asfaltbolaget».

EVERS & CO. AB, Hälsingb. Tel. N:rop Göteborg, Tel. 15 41 35
Luleå, Tel. 15 77
Stockholm, Tel. 44 00 65
Örebro, Tel. 197 60

GUSTAV L. LINDQUIST,
Ringvägen 187, Stockholm.
Tel. 41 20 08, 43 90 05, 43 91 53.

Badkar

AB BRÖD. FORSELLS
KONSTSTENSGJUTERI,
Norberg. Tel. Namnanrop: Br. Forssell.

Avdelningskontor: Stockholm, tel. 45 80 62, Eslöv 1124.
KOLMORIT-badkar.

Bastuaggregat

A/B B. A. HJORTH & CO.,
Stockholm. Tel. »Hjorth & Co.».
BAHCO Bastuberedare.

Betong

AB BETONGINDUSTRI, Hornsbergsv. 16, Stockholm. Fabriksblandad betong. T. 52 02 65. Strängbetong. T. 45 25 15.

FALU MURBRUK & CEMENTFABR.
Tel. Falun 340. Mur- & putsbruk, grus.

Betongblandare

BERGBOLAGEN AB, Lindesberg. Kontor i Sthlm, Kungsg. 10, Tel. 23 45 40, i Malmö, Östergatan 21, Tel. 711 25, Repr. i Gbg. Larsson, Seaton & C:o AB, Tel. Larsson-Seaton.

TORNBORG & LUNDBERG A/B,
Stockholm 9. Tel. Namnanrop.

Bleck- och plåtslageri

Haga Bleck- & Plåtslageri Pettersson & Persson, Göteborg. Tel. 17 59 40, 17 59 41. Spec. rostfria arbeten.

A-B J. G. SCHUBERT & SON, Grev Turegatan 29, Sthlm. Tel. 62 47 99.

K. R. SCHULTZ & SON,
Birger Jarlsgatan 100, Stockholm.
Tel. 33 55 32, 32 41 22.

Branddörrar

DOLFF & CO., KASSASKÅPSFABR.
Mölnadalsv. 38, Göteborg. Tel. 18 40 53.
HALLSTRÖMS KASSASKÅP- & MEK. VERKSTADS A-B. T. 25 73 63.
A-B J. ISAKSSON & CO. Kassaskåpsfabrik, Sthlm. Tel. 25 64 80, 25 65 00.
A-B KASSASKÅP & BRANDDÖRRAR, Ulvsundavägen 154, Ulvsunda. Tel. 25 89 13, 25 89 14.

ROSENGRENS
E. A. ROSENGRENS KASSASKÅPSFABRIKS A/B
Göteborg 8. Tel. 22 21 80 växel.

Brädgårdar

ADOLF
FREDRIKSSONS
TRÄVARU A-B. Tel. Växel 23 53 15

C. J. WALLS SÄGERI & TRÄVARU
A-B, Dannemoragatan 20, Stockholm.
Tel. 23 12 10.

Byggmästare

OTTO REUTERMO
Stensborgsg. 12, Eskilstuna. Tel. 339 82.
Utför Nybyggnader och Reparationer.

Byggnadsmaterial

ANDERSSON, LARSSON & C:o AB.
Trävaror, Snickerifabrik, Vänersborg.
Telefoner 669, 1269.

ARTHUR DU RIETZ & CO., A-B,
Vasagat. 52. Tel. 10 18 83, 10 18 84.
Lager Vretensborgsvägen 3.

BERGSLAGENS BYGGNADSVAROR
AB. Västerås. Tel. 386 12.

BYGGMÄSTARNES MATERIAL-
AFFÄR AB, Narvavägen 3.
Tel. 67 01 25.

AB BYGGNADSVAROR

Skellefteå. Tel. 101 27, 132 77.

HABKO HANDELS A-B. KARL
OLSSON, Karlstad.
Tel. 153 50, Växel.
Trävaror och byggnadsmat.

LUNDS TIMMER AB, Spoleg. 1, Lund.
Tel. 171 50 växel.

Sten Nordwall

Tel. 40 51 40, 40 51 45, 40 71 60, 41 25 00, 41 25 55.

RYSTEDT

VASAGATAN 38 - STOCKHOLM - TEL. 23 27 00

Byggnadsmaterial

SVENSKA TRÄHUS AB Birger Jarlsg. 27
Stockholm Tel. Svenska Trähus.

VÄSTERÅS NYA MURBRUKS AB.,
Västerås. Tel. växel 374 00, Arboga 740.

VÄXJÖ BYGGMATERIAL AB
Industrigatan 2, Växjö
Tel. 41 49. Allt i byggnadsmaterial.

Byggnadspapp

ALBERT ÖSTERBERG I STOCK-
HOLM AB, Henriksdal. Tel. 44 00 65.
Repr. Evers & Co, Edsbyns Träförädl.

Byggnadssmiden

NYLUNDS SMIDES- & MEK. VERK-
STAD. Östersund, Tel. 103 42.
Järnkonstruktioner.

Byggnadssnickerier

EKSJÖ INDUSTRI AB, Eksjö.
Tel. 1074. Allt i snickerier.

AB NÄSSJÖ BYGGNADSSNICKE-
RIER. Nässjö. Tel. 16 59.

P. STARKS SNICKERIFABRIK,
Landafors. Tel. 16.

UDDEVALLA SNICKERIFABRIK,
Uddevalla. Tel. 114 91 och 113 18.

Cement

CEMENTA, Stockholm, MALMÖ, Göte-
borg. Representera »Blå-rand-cement».
Tel. Namnanrop: »Cementa». För-
sälj.-ombud finnas å alla platser.

GULLHÖGENS CEMENT- & GRUS-
A-B, Norr Mälarstrand 22, Stockholm.
Tel. 52 09 05.

Cementvarufabriker

AB ESKILSTUNA CEMENTVARU-
FABRIK. Tel. 320 37, Eskilstuna

C. G. OLSSON,
Drottninggatan 50-52, Stockholm.
Telefoner: 10 27 30, 10 09 17.

AB S:T ERIKS FABRIKER, Upsala.
Gångbanep. grå, färg. Tel. 328 20, 328 10.

STÖDE CEMENTGJUTERI, Stöde.
Tel. Kont. 184. Fabr. Nederede Tel. 20.

Dörrar

FINNÉS SNICKERIFABRIKS AB,
Lingbo. Tel. 83.
De-We-dörren.

AB ORRESTA SNICKERIFABRIK,
Orresta. Tel. 27. Dörrar och parkettgolv.

Elektriska anläggningar

LUNDQVISTS ELEKTRISKA AB,
Storgatan 45. Trollhättan. Tel. 101 21.
113 50, 100 31. Inst. — El. materiel.

Fasadputs

PORFYRIT, AB SKÅNSKA CEMENTGJUTERIET

Stockholm.
Tel. namnanrop.

Fastighetsmäklare

UPSALA ADVOKATBYRÅ Egendoms-
avd. Förest.: E. Fröstedt, Vaksalag. 12.
Tel. Namnanr.: Upsala Advokatbyrå.

Färger och fernissor

AB DULAC,
Stureplan 4, Stockholm.
Tel. växel 67 05 15.

A/B FÄRGVERKEN, Malmö.
Tel. 258 18, Stockholm. Tel. 52 11 82.

P. A. JOHANSSONS EFTR.
Tapet-, Färg- och Kemikalieaffär.
Nygatan 41. Linköping.
Tel. växel 227 00, 258 22.

AB ALLAN SVENSSON
Malmö-Stockholm-Göteborg.
Nion, Färger, Lackar, Fernissor.

Gardinbräder

Gardinkornischer

OTA-systemet. AB. EXPORTLIST, Nykö-
ping. T. Kamrer o. bokf. 109. Exp. o. l. 453.

Gasspisar

A-B GAVLEVERKEN, Gävle. Tel. 43
o. 36 43. Sthlmskontoret: Tel. 23 17 70.

KOCKUMS JERNVERKS A-B.
Försäljningskontor, Kungsholmstorg 8,
Sthlm. Tel. 52 03 60 växel.

Gas-, vatten- och värme- ledningsentreprenörer

A-B. BJÖRKLUND & VEDIN,
Linnég. 56, Sthlm, Tel. 67 03 10 växel
Filial i Norrköping. Tel. 340 80
Filial Lidingö. Tel. 65 32 51.

CLAUSENS AKTIEBOLAG,
Tunnelgatan 16, Stockholm.
Tel. Namnanrop: »Clausens».

ELFVINGS RÖR AB,
Döbelnsgatan 19, Stockholm.
Tel. växel 23 58 00.

A-B INSTALLATÖR,
Lagerlöfsgatan 10, Stockholm.
Tel. växel 52 07 00.

AB J. A. JONSON, Nykvarnsvägen 4,
Stureby.
Tel. 49 40 73 och 49 42 78.

A. RUNDQVIST & CO A-B,
Jakobsbergsgatan 23, Stockholm.
Tel. växel 23 18 35.

AB P. A. SJÖGREN,
Mäster Samuelsgatan 16, Stockholm.
Tel. växel 22 21 60. Etabl. 1888.

AB SKELLEFTEA VÄRME-RÖR,
Trädgårdsgatan 8. Tel. 112 04.

Glasbetong

AKTIEBOLAGET GLASBETONG,
Skvadronstigen 3, Stockholm.
Tel. 60 34 44.

Glasbetongfönster för tak och väggar

WAHLIN & CO AB
ESTABL. 1867

Vretensborgsv. 5, Sthlm 42, Tel. v. 19 04 55

Glasmästerier

AB KARL ÖDMANS Glasmästeri,
Allégatan 62, Borås. Tel. 101 31.

Golvbeläggning

AB BLIDBERG & PÄHLMAN,
Narvavägen 3, Sthlm. Tel. 67 01 25.

CEGELIT - golvmassa
Platensg. 15, Motala. Tel. 390—2480.

JACOBSSONS ING.-BYRÅ, Lidköping.
Tel. 214 80. Färdit impregnerade
massagolv och väggbeklädnad.

Golvbeläggningar

LK av alla slag. Pålägg-
ning under garanti
AB LINOLEUMKOMPANIET
Rådmansgatan 27. Stockholm. Tel. 23 50 90

MELLANSVENSKA GOLV AB, Västerås
Kopparbergsväg. 8. Tel. 392 22, 366 11.

J. SCHEJA, Kungsgat. 29, Stockholm.
Tel. 11 40 82, 21 10 16.

AB SVENSK GOLVINDUSTRI,
Kungsgatan 39, Sthlm. Tel. 23 21 60.

Golv- och väggplattor

NOTINI & CO. A-B., Gasverkswägen,
Sthlm 26. Tel. 10 86 97, 20 68 79.

Grävmaskiner

AB Borås Grävmaskiner. Tel. 115 06.
Schaktningar av alla slag.
Uthyrning av maskiner.

All slags grus från egna anläggningar.
AB GRÄVMASKINER, Albano, Sthlm.
Tel. 33 07 62, 33 46 53, 33 30 75 växel.

BYGGNADSF. LINDBOM & SON,
Gävle, N. Stapeltorgsgat. 12, Tel. 24 73.

Hypotekslån

STHLM'S STADSHYPOTEKSFÖR-
ENING, Kungsgatan 42, Stockholm.
Tel. 23 36 20, växel.

Isoleringsarbeten och -material

Isoleringsfirman NYLANDER & CO.,
Halmstad. Tel. 46 71, 40 26.

ENTREPRENÖRFIRMA
G. PETERSSON

Igeldammsgatan 38, Stockholm.
Tel. 51 45 90, 51 08 44.

STRAMIT HALMPLATTOR, Svenska
Lantmännens Riksförbund, Sthlm 3.
Tel. Namnanr.: »Lantmännens Riks-
förbund».

Isoleringsfilt och filt för tekniska ändamål

MALCUS

AB. MALCUS HOLMQUIST, HALMSTAD
Tel. och telegram-adress:
MALCUS, HALMSTAD.

Järnbalkar och armeringsjärn

WILHELM TESCH & CO., Stockholm,
Skeppsbron 34. Tel. 10 04 02, 10 04 06.

Järnkonstruktioner och smidesarbeten

AB. LARSSON & KJELLBERGS Eftr.,
(A. E. Andersson & C:o), Nyköping.
Tel. 14 17.

Kakel

BRÖDERNA CEDERLÖFS
Kakelaffär. Gävle. Tel. 20 02.

Kalk

KALKBRÄNNERI- & KALKSTENS

A-B, Riddareg. 9, Sthlm. Tel. 60 06 07.

A-B KARTA & OAXENS KALK-
BRUK, Stockholm. Tel.: 22 21 40

KULLSBERGS- KALKFÖRÄDLINGS
AB, Rättvik. Tel. 16.

Kylskåp- och kylan- läggningar

AB KLIMATOR
Kommersiell kyla
Karmstolsvägen 14, Enskede.
Tel. 49 98 75, 48 94 40.

KYLFIRMA VIKINGEN
Amiralsgatan 12, Malmö.
Tel. 307 62, 791 82 (751 38)

STAL, Finspång. T. Namnanr. »STAL».
Stockholmskontor: Kungsgatan 7.
Tel. 10 22 51—10 22 52.
Repr. i landsorten: Asea-filialerna.

Ledstänger

N. H. HÅKANSON SNICKERIFABRIK, Frejgatan 103, Stockholm. Tel. 32 42 74, bost. 50 52 22.
MJÖLBY LEDSTÅNGSFABRIK, Mjölby. Etabl. 1912. Tel. 195, 196. Sthlm 67 26 80. Gbg 14 17 48. Linköping 234 66
K. E. OLSSONS SNICKERIFABRIK, Kungstensgat. 24, Sthlm. Tel. 31 70 41.

Ljud- och vibrations-isolering

WAHLIN & CO AB
ETABL. 1867
Vretensborgsv. 5, Sthlm 42, Tel. v. 19 04 55
WECO-plattor för maskiner.

Ljuskopiering

AB EKSTRÖMS KOPIERINGS-ATELJÉ, Upplandsg. 19 B, Sthlm. Tel. 30 68 70, 30 68 80.

Lågtryckspannor och vattenvärmare

 OSBY-PANNAN
Osby. Tel. namnanrop.
Landets största tillv. av pannor för upptining av grus och varmvattenberedning vid byggnadsplatser.

AB VATTEN & ÅNGA, Sävsjö. Tel. 500 VEÅ-pannan.

Markiser och persienner etc.

A.B. P. ERICSSON & CO, Stockholm. Kl. V. Kyrkog. 10. T. 10 25 31, 20 82 69.
A.B. P. ERICSSON & CO, Göteborg. Odinspl. Tel. 15 11 93, 15 11 94, 15 11 95.

Marmor

NYA AB GOTLANDSMARMOR, Visby. Tel. 12 13.

Mellanväggsplattor

NOTINI & CO. A.-B., Gasverksvägen, Sthlm 26. Tel. 10 86 97, 20 68 79.
TEGELBRUKS A.-B. WALLA-KATRINEHOLM. Katrineholm. Tel. »Tegelbolaget». Landets största tillverkn. av tegelmellanväggsplattor.

Monteringsfärdiga träbuss

ANEBY-HUS
AB ANEBY INDUSTRIER, Tel. Namnanrop »Aneby-Hus»
Aneby. Avd. kont. i Sthlm. Kungsg. 35. Tel. 20 08 44.

Mosaikarbeten

BORLÄNGE KONSTSTENSGJUTERI. Inh. Dahlén & Strandberg. Box 21 73. Tel. 200 65. Trappor, Golv m. m.
AB CEMENT & BYGGNADSPRODUKTER. Kruthusgatan, Göteborg. Tel. 19 50 68. Allt i konststen.

Murbruksfabriker

NYA MURBRUKSFABRIKEN I STOCKHOLM AB, Jakobsbergsgatan 2, Stockholm. Tel. växel 22 07 80.

Murtegel

A-B MÅLARDALENS TEGELBRUK, Eriksbergsgatan 27, Stockholm. Tel. 23 33 65. *Fasadtegel*.
AB PÅLSJÖ TEGELBRUK, Lund. Tel. 101 04.
TEGELBRUKENS FÖRSÄLJNINGSAKTIEBOLAG, Norrlandsgatan 11, Stockholm. Tel. 23 31 15.

Målaremästare

HOLMQUISTS MÅLERI, Linköping. Tel. 267 50. Sundsvall. Tel. 630 00. Entr. f. statl. o. kom. inrättn. i hela landet.
MÅLERIFIRMAN ERIK KRONBERG, Rörstrandsg. 33. Sthlm. Tel. 31 45 91.
EMIL SJÖSTRÖM & SON Målerifirma Gävle, N. Centralgatan 26, tel. 999.
tillhörande Sthlms Målaremästareförening:
AUG. BERGGREN & SON AB, Luntmakaregatan 86-88, Stockholm. Tel. 31 44 03, 31 44 04.

Möbler och inredningar

NORRTÄLJE MÖBELVERKSTÄDER. Kontorsmöbler, affärs- & kontorsinredningar. Tel. 118.
A-B SVENSKA MÖBELFABRIKERN A, BODAFORS. Kontor i Stockholm, Vasagatan 52. Tel. 20 71 30, 20 72 30.

Parkettgolv

AB SVENSK GOLVINDUSTRI, Kungsgatan 39, Sthlm. Tel. 23 21 60.

Plattsättningar

JOHN ERICSSON, tel. 51 65 65.

 STOCKHOLMS
PLATT
SÄTTNING A-B
Drottninggatan 14, Stockholm. Tel. 23 26 50.

VÄSTERÅS PLATTSÄTTNING A-B, Västerås. Tel. växel 374 00.

Presenningar

AB PRESENINGSUTHYRNING, Sthlm: Karlav. 9. T. 11 11 36, 11 11 39, Gbg: Andréeg. T. 14 52 17, 14 52 16, Malmö: S. Neptunigat. 2. T. 189 29, 144 39. Norrköping: Skepparg. 4. T. 217 40. Sundsvall: G:a Lokstallarna. T. 551 49.
FIRMA ÅDALSPRESENNINGAR, Gävle. Sjömansgatan 7. Tel. 5804.

Påltimmer

Mellersta Västerbottens Skogsäg.-fören. u. p. a. Umeå. Tel. Namnanrop.
Västmanlands Läns Skogsägareförening u. p. a., Västerås. Tel. 373 65.

Reveteringsmattor

ARBOGA REVETERINGSFABRIK, Arboga. Tel. 105. »Specialmattor».
IDEALMATTAN: STOCKHOLMS REVETERINGSFABRIK, Norrtullsgat. 34, Sthlm. Tel. 33 27 05, 33 45 19.

Rostfritt stål och arbeten därav

Avesta

R O S T F R I A S T A L
AVESTA JERNVERKS A.-B., Avesta.
GÄVLE ROSTFRIA, Gävle. Tel. 2402, 3202.
NIMO VERKEN, Västerbrunn. Tel. 45 40, Jönköping.
ÅNGDALENS PLÅTSLAGERI, Sveavägen 12, Motala. Tel. 495.

Rörentreprenörer

W. JOHANSSONS RÖRLEDNINGSAFFÄR, Luleå. Tel. 11 75, 13 25.
AB KNUT LUNDQUIST, Luntmakaregatan 32, Stockholm. Tel. växel 23 22 15.

Sandblästring

SVENSKA STENRENOVERINGAR, Sylvesterg. 5, Gbg. Tel. 16 76 88.

Sanitetsporslin

AB. GUSTAVSBERGS FABR. INTRESSETER, Gustavsberg. Tel. namnanrop Porslinsfabriken.

Lättbetong

A-B DALBY SIPOREXFABRIK, Dalby. Tel. 5.
AB GÖTEBORGS SIPOREXFABRIK Göteborg 8. Tel. namnanrop Siporex.
STOCKHOLMS SIPOREXFABRIK A-B, Norrlandsg. 7-9. Tel. 23 47 80.

Stenbuggerier och byggnadssten

BERGA STENHUGGERI A.-B., Hällabrottet. Tel. Örebro 720 01, 720 02.
BERGGRENS STENHUGGERI, Hornsgat. 117, Sthlm. Tel. 40 09 90.
EDEBY MARMORBROTT AB, Hölö. Tel. Hölö 22, 130.
AB FJÄRÄSGNEIS, Göteborg. Sannaplan 8. Tel. 14 64 23.
AB FÖRENADE GRANITINDUSTRIER, Karlshamn. Avd. Sthlm, Upplandsg. 3, tel. 20 04 80, 20 82 40.
AB GUSTA STENFÖRÄDLINGSVERK. Tel. Brunflo 19, Stockholmskontoret, Kungsgatan 15. Tel. 11 66 21.
GRANIT AB C. A. KULLGRENS ENKA, Uddevalla. RT. 100 58. Stockholm 67 69 39, Göteborg 11 30 60.
A-B MÖLNBO MARMORBROTT, Mölnbo. Tel. Mölnbo 30.
NYA MARMORBRUKS A-B, Kolmården. Tel. 4. Sthlm tel. 11 66 21.
THORSBERGS STENHUGGERI, Gösäter. Tel. Hälleklis 56. Brun och grön Kinnekullemarmor.
TORNBYS STENHUGGERI AB Fornåsa. Tel. 43. Kalksten i grå, ljusgrå och brun färg.

Stenbuggerier och byggnadssten

AKTIEBOLAGET VÄSTKUSTGRANIT. Huvudkontor i Göteborg. Tel. 137581. Avdelning i Stockholm. Kungsgatan 15. Tel. 116621.

Stuckarbeten

A. CONTE, Rådmansgatan 43. Tel. 333407. Stuck, konststen, marmor- och glasmosaik, alfresco samt gipsarbeten.

Takpapp

EVERS & CO. AB, Hälsingb. Tel. N:rop Göteborg, Tel. 154135 Luleå, Tel. 1577 Stockholm, Tel. 440065 Örebro, Tel. 19760

»Solidol», »Herkules», »Mercur», »Vulcan»

A.-B. KLOSTERS FABRIKER, Jönköping. Tel. 137.

A.-B. MATAKI (Malmö Takpappfabrik och Kemisk Industri, Malmö). Tel. namnanrop: Mataki. Utför även större taktäckningar.

NYA AB ASFALTPAPP, Göteborg, Marieholmsgatan 52. Tel. 153759.

Tapeter

C. A. KÄBERGS TAPETAFFÄR, J. V. Modin A.-B., Regeringsgatan 5, Sthlm. Tel. 111538, 111550, 111537.

Trappor

TRAPPFABRIKEN, Hultsfred. Tel. 192. Trappor och ledstänger.

Träfiberplattor

ANKARSVIKS AB, Sundsvall

KATRINEFORS AKTIEBOLAG, Mariestad. Generalagent för Sverige: P. WIKSTRÖM J:r, Stallg. 3, Stockholm.

FIBREX

MIDNÄS INDUSTRI A.-B., Bollnäs, tel. Midnäs.

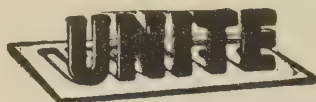

MO och DOMSJÖ TREETEX AKTIEBOLAG Strandv. 1, Sthlm, tel. 670040 växel

LJUSNE BOARD

Tillv.: LJUSNE-WOXNA AB, LJUSNE Tel. Söderhamn 67280

Aktiebolaget SCHARINS SÖNER. Birger Jarlsg. 13, Sthlm. Tel. 117292.

P. WIKSTRÖM J:r Stallgatan 3 • Stockholm Telefon 109925

Träkonserveringsmedel

CUPRINOL (mot röta och svamp) godkänt av Statens Provvningsanstalt. TILLVERKARE:

BÖNNELYCHE & THURÖE A.-B. MALMÖ, tel. namnanrop
Distriktsförsäljare:
A.-B. SEVERIN DAHLBERG STOCKHOLM, tel. 502289.
DICKSON & SJÖSTEDT GÖTEBORG, tel. namnanrop.
HERMAN GEIJER & Co A.-B. KARLSTAD, tel. 15300.
NORDEMALM & Co ÖREBRO, tel. 19895.

COPPERSAT

AB CERES, MALMÖ - Tel. 22247

CUPRISIN

AB E. O. Dahlqvist. Göteborg.

IMPREGNOL

Fosfatbolaget. Stockholm 5.

KUPFERIT mot röta och svamp ZONEN, Malmö.

Försäljes av:

Sten Nordwall AB, Stockholm. Tel. 405140.
A.-B. John Sjögren & Co., Göteborg. Tel. Namnanrop »Sjögren & Co».
A.-B. Kolimporten — Laurents, Sundsvall. Tel. namnanrop.

PRESERVOL

Skogens Kol AB, Kilafors.

Trällsplattor

EVERS & CO. AB, Hälsingb. Tel. N:rop Göteborg, Tel. 154135 Luleå, Tel. 1577 Stockholm, Tel. 440065 Örebro, Tel. 19760. »Ecolith»

GROPPTORPS SÄG, Katrineholm. Tel. Gropptorp 36 b. Bost. Tel. Katr. 969.
HOLMQUIST & CO, AB, Kungsg. 14, Sthlm, tel. 233830 växel. »Dyhonit».

AB KORKBETONG

Umeå. Tel. 1380, 908.
»MARIEBERGSPLATTAN» Luleå Tegelbruks AB, Luleå. Tel. 4620.
TRÄULLIT AB, Narvavägen 3, Sthlm. Tel. 670125.
VINDELNS INDUSTRI AB Vindeln. Tel. 320.
»Via träullsplattan».

Trävaror (Bolidenimpregnerade)

Västmanlands Läns Skogsägareförening u. p. a., Västerås. Tel. 37365.

Tvättmaskiner

BOHUS MEK. VERKSTADS AB, Göteborg. Tel. 187020 Stockholm. Tel. 113815 Malmö. Tel. 11748 Jönköping. Tel. 5910 Härnösand. Tel. 1502.

AB SEPARATOR Tvättmaskinsavdeln. Stockholm. Tel. Namnanr. »Separator».

Tätningsslistor

GUST. BEHRNS SKOBANDFABRIK, Örebro, Tel. 10346. Tätningsslistor för dörrar och fönster av ylle och bomull.
LUNDBERG & KULLBERG AB, Gbg, N. Hamng. 30. Tel. Namnanrop.

Ventilationsanläggningar

AB VENTILATIONSARBETEN, Vretenborgsvägen 8, Västberga industriområde. Tel. 458163, 458164.
INGENJÖRSFIRMA VENTILATOR, Västbergav. Sthlm 42. T. väx. 452830.

Våningsregister

A.-B. AVISO-SYSTEMET, Stockholm, Näckströmsgat. 1. Tel. 110212.

Väggplattor

och preparat för uppsättning härav
EVERS & CO. AB, Hälsingb. Tel. N:rop Göteborg, Tel. 154135 Luleå, Tel. 1577 Stockholm, Tel. 440065 Örebro, Tel. 19760 »Kakelfix»

GERING INDUSTRIER Sundsvall. Tel. 56321, 58346 LACKBOARD

LE-LAP FABRIKEN Östertälje. Tel. S-tälje 32863.

Värmeledningspannor

STOREBRO BRUKS AB, Storebro. Tel. 8 »Storebro»-pannan.
AB THERMIA-VERKEN, Arvika. Tel. Växel. Namnanrop: Thermia. Värmeledningspannor, även med inbyggda varmvattenberedare, samt komb. kokspis- och panna.

Åkerier

AB SLEIPNER, Tulegatan 40-44, Stockholm. Tel. växel 231580.

TRÄULLSPLATTAN

ABT

— en idealisk
svensk produkt

ABT-plattorna framställas av trån prima trä hyvlade träspån, vilka bindas med cement under tillsats av diverse kemikalier och därefter formas samt pressas till plattor av olika tjocklekar.

• Grund-, Bjälklags-, Tak-
o. Ytterväggsisoleringar.

SANTORIN-VERKEN A/B

Amerikanska Asphalt Tiles Golv- och Vägglplattor Slaggplattor

levereras från lager

NOTINI & CO AKTIEBOLAG

STOCKHOLM 26

Tel. 108697, 206879

Stockholms Grus A.-B.

Stockholm 20

*Alla slag av sand, grus
och singel.*

Ordertel.: Västerhaninge 275

Tel.: 45 74 60

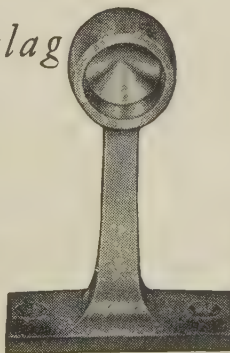
BRÖDERNA MILLER

Bankeryd

Byggnadsbeslag

Varumärke

Bygg med Vibroblock

Villor och större bostadshus.
Fabriks- och verkstadsbyggnader etc.

**A/B VÄSBY
BETONGFABRIK**

ÖSTERMALMSGATAN 76

TELEFON 62 20 21, 62 07 74

STOCKHOLM

ALL-ROUND BANDET

Den nya sensationella klammern för
upphängning av rör, trummor, kablar
och elektriska ledningar.

Dessutom synnerligen användbart vid
reparationer.

Patentanmält i 60 länder.

Svenska AB Patentband

Stureplan 13 - STOCKHOLM - Tel. 20 93 01

ÖDEENS

INGENJÖRSBYRÅ AB

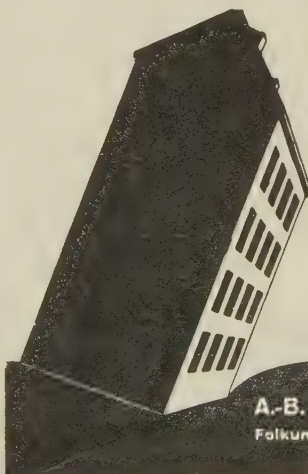
VATTUGATAN 9 A, STOCKHOLM

Tel. 20 20 23, 10 89 33, 10 89 55

INDUSTRIBYGGNADER
BYGGNADSKONSTRUKTIONER
KONTROLLANTSKAP

Grund- förstärkning med hydrauliskt nedtryckta Megapålar

Skakningsfri pålning,
inomhuspålning etc.

A.-B. Hydraulisk Påltryckning
Folkungegatan 3 Göteborg Tel. 15 22 00

MIN FAVORITFÄRG...

TVÄTTBAR HÅLLBAR

KLINT, BERNHARDT & Co AB • Stockholm 3

[illegible]

UIC-REC'D FEB 20 '97

Reserve/Periodical Materials
must be returned to the
Reserve/Periodical Desk Only

GAYLORD

PRINTED IN U.S.A.

3 8198 306 797 240

THE UNIVERSITY OF ILLINOIS AT CHICAGO

REFERENCE
FOR READING ROOM

